

**GİRESUNLU REF'Î DÎVÂNÎ'NİN BAĞLAMLI DİZİNLİ
İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ**

Selin ARSLAN

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2023

**GİRESUNLU REF'Î DÎVÂNI'NIN BAĞLAMLI DİZİNLİ
İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ**

Selin ARSLAN

**T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Eskişehir, 2023

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ

Selin ARSLAN tarafından hazırlanan **Giresunlu Ref'î Dîvânı'nın Bağlamlı Dizinli İşlevsel Sözlüğü** başlıklı bu çalışma 19/01/2023 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan (Prof. Dr. Melike Gökcan)

Üye (Doç. Dr. Tuba Onat Çakıroğlu)
(Danışman)

Üye (Dr. Öğr. Üyesi Bekir Belenkuyu)

ONAY

.../ .../ 2023

Doç. Dr. Oytun MEÇİK

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ve ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması hâlinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Selin ARSLAN

İMZA

ÖZ

GİRESUNLU REF'Î DÎVÂNÎ'NİN BAĞLAMLI DİZİNLİ İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

ARSLAN, Selin

Yüksek Lisans-2023

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuba Onat Çakıroğlu

19. yüzyılın ikinci yarısında Giresun'da doğup Türk halk edebiyatı geleneğinde şiirler kaleme alan, şiirleriyle çağına tanıklık eden Giresunlu Ref'î, adı çok duyulmasa da divan şiirimizin kıymetli temsilcilerinden birisidir. Adı çok duyulmayan bu gibi şairlerimizin şiirlerinde kullandığı farklı anlamlar, bağlamli dizin çalışmasıyla da ortaya konulmaktadır. Bu çalışma Giresunlu Ref'î'nin hem dîvânını hem de bağlamsal dizinli sözlüğünü içermektedir. Çalışmamızda şairin söz varlığından yola çıkılarak üslup özellikleri de ortaya konulmuştur.

“Dîvân ve Gazeliyyât-ı Ref'î “ kayda değer bir eser olmasına rağmen günümüzde yeteri kadar tanınmamaktadır. Çalışmamızda hem Giresunlu Ref'î'nin dîvânıyla ilgili özellikler gün yüzüne çıkartılmış hem de bağlamli dizin bölümü sayesinde dîvânda yer alan tüm sözcükler işlevleriyle alfabetik olarak dizilmiştir. Çalışma sırasında şairin kullanabileceği tüm farklı anlamlar göz önünde bulundurulmuş ve başvuru kaynaklar belirtilmiştir.

Çalışmanın amacı Türk şiirinde önemli bir yeri olan ancak adı duyulmamış olan şairlerimizden birini tanıtmak, halka onun şiirlerindeki incelikleri göstermek ve şairin üslup özellikleriyle, kullandığı anlam dünyasıyla ilgili sistematik bir veri kaynağı oluşturmaktır. Çalışmanın birinci bölümünde Giresunlu Ref'î hakkında bilgiler verilmiştir. Diğer bölümlerde ise dîvân incelemesi yapılmıştır. Son kısımda sözlük çalışmamızla şairimizin anlam dünyası sistemli bir şekilde ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Giresunlu Ref'î, Giresunlu Ref'î Dîvânı, Bağlamli Dizin, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

CONTEXT INDEX FUNCTIONAL DICTIONARY OF THE DÎVÂN OF GİRESUNLU REF'Î

ARSLAN, Selin

Master Degree-2023

Department of Turkish Language and Literature

Field of Old Turkish Literature

Supervisor: Doç. Dr. Tuba Onat Çakıroğlu

Giresunlu Ref'î, who was born in Giresun in the second half of the 19th century, wrote poems in the tradition of Turkish folk literature and witnessed his age with his poems, is one of the precious representatives of our divan poetry, although his name is not heard much. The different meanings used by such poets, who are not known very often, in their poems are also revealed through a contextual index study. This study includes both the divan and the contextual indexed dictionary of Ref'î from Giresun. In our study, the stylistic features of the poet were also revealed based on the poet's vocabulary.

Although “Dîvân ve Gazeliyyât-ı Ref'î” is a remarkable work, it is not known enough today. In our study, both the features of Giresunlu Ref'î's divan were brought to light, and all the words in the divan were arranged alphabetically with their functions, thanks to the contextual index section. During the study, all the different meanings that the poet could use were taken into account and referenced sources were indicated.

The aim of the study is to introduce one of our poets who have an important place in Turkish poetry but whose name is not heard, to show the subtleties of his poems to the public and to create a systematic data source about the poet's stylistic features and the world of meaning he uses. In the first part of the study, information about Ref'î from Giresun is given. In other sections, divan analysis was made. In the last part, the semantic world of our poet has been systematically revealed with our dictionary study.

Keywords: Giresunlu Ref'î, Giresunlu Ref'î's Dîvân, Contextual Index, Functional Dictionary, Concordance, Wording.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
TRANSKRİPSİYON HARFLERİ.....	xi
ÖN SÖZ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRESUNLU REF‘Î’NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERİ	5
1.1.Hayatı	5
1.2. Edebî Kişiliği	9
1.3. Eseri.....	12

İKİNCİ BÖLÜM

2.DÎVÂNIN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	14
2.1. Yardımcı Fiiller.....	14
2.2. Zamirler.....	19
2.3. İsimler	21
2.4. Bağlaçlar	24
2.5. Edatlar ve Ünlemler	27

2.6. Kelime Grupları	29
2.6.1. Tamlamalar	29
2.6.2. Deyimler	32
2.6.3. İkilemeler.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.İÇERİK/MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	40
3.1. Giresunlu Ref'î'nin Muhtevası	40
3.1.1. Aşk.....	40
3.1.2. Sevgili.....	41
3.1.3. Âşık	45
3.1.4. Rakip	48
3.1.5. Din/ İlahi Aşk	49
3.2. Meslek İsimleri.....	51
3.3. Sosyal Tenkitler	58
3.4. Bazı Manzumelerde Geçen Ülke-Şehir isimleri ve İsmi Zikredilen Kişiler	60
3.5. Tarih Manzumelerinin İncelenmesi	64
3.6. Giresunlu Ref'î'nin Vatan Sevgisi-Hasreti	66
3.7. Destan Manzumelerinin İncelenmesi	68
3.8. Gazellerinde Yer Verdiği Arapça Manzumeler	71
3.9. Ahenk Unsurları	72
3.10 Söz Sanatları.....	74
3.10.1. Telmih(Hatırlatma).....	74
3.10.2. İktibas	75

3.10.3. Tezat(Zıtlık).....	75
3.10.4. Teşbih(Benzetme).....	77
3.10.5. Tenasüp(Uygunluk).....	78
3.10.6. Mübalağa(Abartma).....	79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BİÇİM/ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	81
4.1. Gelenek Anlayışı.....	81
4.1.1. Halk Şiiri Geleneğinde Yazdığı Manzumeler.....	82
4.1.2. Halk Şiiri Geleneğinde Aruz Ölçüsü ile Yazılan Manzumeler.....	83
4.1.3. Divan Şiiri Geleneğinde Yazdığı Manzumeler	85
4.2. Nazım Şekilleri.....	85
SONUÇ	88
KAYNAKÇA.....	92
EKLER.....	98
EK 1: GİRESUNLU REF'Î DÎVÂNÎ'NİN BAĞLAMLI DİZİNLİ İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ	98

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Meslek İsimleri Ve Sayıları.....	54
Tablo 2 Nazım Şekilleri Ve Sayıları.....	86
Tablo 3 Aruz Kalıpları Ve Sayıları.....	87

KISALTMALAR LİSTESİ

A:	Atasözü
a.g.e. :	Adı geçen eser
Çev:	Çeviren
Dr. :	Doktor
Düz. :	Düzenleyen
G:	Gazel
H:	Hadis
Haz. :	Hazırlayan
K:	Kalıp İfade
Kı. :	Kıta
Mat. :	Matla
Mrb. :	Murabba
Mes :	Mesnevi
Msd :	Müseddes
N. :	Nazm
s. :	sayfa
S. :	sayı
Tas. :	Tasavvuf
TDK:	Türk Dil Kurumu
TEBDİZ:	Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
vb. :	ve benzeri
Yay. :	yayını/yayınları
YÖK:	Yükseköğretim Kurulu

TRANSKRİPSİYON HARFLERİ

Āā: ا

Bb: ب

Cc: ج

Çç: چ

Dd: د

Ee: ه, ا

Ff: ف

Gg: گ, غ

Ğğ: غ

Hh: ح

Ĥĥ: خ

Ii : ی

İi : ی

Jj: ژ

Kk/Ķķ: گ, ک, ق

Ll: ل

Mm: م

Nn/Ññ : ن/گ

Oo: و, وا

Öö: و, وا

Pp: پ

Rr: ر

Ss/Şş/Şş : س/ص/ث

Tt/Ṭṭ : ت/ط

Uu/Ūū : و

Üü: و

Vv: و

Yy: ی

Zz/Ẓẓ/Ẓẓ : ز/ظ/ض

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı ve Türk halk edebiyatı birbirlerinden sürekli etkilenmişlerdir. Zamanla kimi şairlerimiz hem halk hem de divan şiirlerindeki özellikleri bir bütün olarak divanlarına uygulamışlardır. Bu çalışmayı yaparken de halk edebiyatına önemli katkıları olan ancak kendisi hakkında çok fazla bilgi bulunmayan bir şairin dîvânının sözlük çalışması ve içeriğindeki önemli hususlar ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bu çalışmayı yaparken yararlandığımız TEBDİZ projesi sayesinde dîvânın bağlamsal dizinli sözlük çalışması hazırlanmıştır. Sözlük çalışmasında Giresunlu Refî'i seçmemizin amacı adı duyulmamış bir şair olmasının yanı sıra halk şairi olmasına rağmen divan ve halk şiirindeki özellikleri birbirine harmanlayarak kullanması ve şiirlerinin içeriğindeki farklı unsurlar(içerik özellikleri) da etkili olmuştur.

TEBDİZ projesi, Klâsik Türk edebiyat ve tarih metinlerini günümüz okuru için anlaşılır kılmayı ve bu doğrultuda da söz konusu kültürel varlığı ortaya çıkarmayı hedefleyen bir projedir. Elbette bahsedilen amaçlar doğrultusunda daha önce birçok tahlil ve şerh çalışması yapılmıştır. Ancak bu projenin amacı ve farkı, hem daha önce yapılan bu şerh ve tahlil çalışmalarını sistematik bir şekilde sözlük haline getirip internet üzerinden okuyucuya aktarmak hem de üzerinde henüz bir tahlil veya şerh çalışması yapılmamış eserleri tüm anlam inceliklerini ortaya koyarak günümüz okuruna sunmaktır. Proje ayrıca, bir kelime veya terkinin girilen tüm anlamlarını aynı anda sunmasıyla da muhataba çok önemli kolaylıklar sağlar.¹

Giresunlu, 19.yy şairi olduğu bilinmektedir ve elimizdeki bilgilere göre şairimizin tek eseri Dîvân'ıdır. Giresunlu Refî'i'nin Dîvânı, Prof. Dr. Beyhan Kesik'in ortaya koyduğu çalışmayla edebiyatımıza kazandırılmıştır. Bu tez çalışmasında ise, ortaya çıkan bilgileri daha ileriye taşıyarak şairin tek eseri olan dîvânındaki sözcüklerin, farklı anlamlarını ortaya koymak ve bu sözcüklerin işlevsel sözlüğünü hazırlamak amaçlanmıştır. Sözlükler, geçmişten bu yana kültürümüzün geleceğe aktarılmasında ve var olan değerlerimizin açığa çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır.

¹ Y. Yeşilyaprak. "Adli Dîvânı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü", Ardahan Üniversitesi, 2017, s.3.

Giresunlu Ref'î'nin Dîvânı üzerindeki tek çalışma, Prof. Dr. Beyhan Kesik'in yaptığı çalışmadır. Prof. Dr. Beyhan Kesik'in eseri sayesinde Giresunlu Ref'î ve eseri hakkında daha ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Tez çalışmamız yapılırken ise dîvândaki eserlerin doğruluk payı, sözlük çalışmasını yapmak için büyük önem arz etmektedir. Bundan dolayı Prof. Dr. Beyhan Kesik'in çalışması, sözlük çalışmamızın doğruluğu yönünde büyük görev üstlenmiştir. Sözlük çalışmamız yapılırken dîvânda yer alan nazım biçimleri hem dönemin şartlarıyla değerlendirilmiş hem de birçok kaynağa başvurularak Giresunlu Ref'î'nin manzumelerinde kullandığı farklı anlamlar ve şairimizin eserindeki özelliklerin en doğru şekilde yansıtılması amaçlanmıştır.

Geçmişimizde, kültürümüzde ortaya çıkmamış şairlerin bu çalışmalar sayesinde üslup ve şiirlerindeki anlam özellikleri bu tür çalışmalarla Batı'da olduğu gibi daha fazla ön plana çıkarılmalıdır. Bu şekilde şairlerimizi hem gelecek nesillere taşımak hem de daha iyi anlaşılmasına imkân sağlamalıyız.

Klasik edebiyat metinlerinin genel okuyucu kitlesine de hitap edebilmesi için son zamanlarda bağlamsal dizin ve sözlüklerinin hazırlanmasına başlanmıştır. Bu konuda Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'ın danışmanlığında hazırlanan iki doktora tezi dikkat çekmektedir. Bunlardan biri, 2007'de Furkan Öztürk'ün hazırladığı Bâkî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü)'dür. Diğerisi ise Özer Şenödeyici'nin de aynı yöntemi kullanarak oluşturduğu Nâilî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük) isimli çalışmadır (2011). Her iki çalışmada önce divânların söz varlığı ortaya konmuştur. Daha sonra elde edilen veriler değerlendirilerek üslup incelemesi yapılmıştır. Çalışmaların bağlamli dizin bölümü, alfabetik madde başlıkları altında toplanmış ve dîvânlardaki kullanım sıklıkları verilmiştir. İşlevsel sözlük bölümünde ise, sözcüklerin kullanıldıkları bağlama göre kazandıkları anlam ortaya konmuştur. Bu tarz çalışmalar edebî metinlerin ait oldukları dönemin söz varlığının anlaşılması güçleştiğinde, başvurulabilecek en önemli kaynaklar içerisinde yer alacaktır.²

² E.Yüksel. “Âdile Sultan Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük]”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2018, s.12.

Bâkî Dîvânı Sözlüğü ve Nâilî Dîvânı Sözlüğü ile başlayan akademik sözlük çalışmalarının sayısı gün geçtikçe artmakta ve edebiyatımıza kazandırılmaktadır. Bu çalışmaların artan sayısı ise yine TEBDİZ projesinin önemini vurgulamaktadır.

Yüksek lisansa başlamam konusunda bana ilham veren, beni bilgileriyle donatan ve bana yol gösteren çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Tuba Onat Çakıroğlu'na; desteğini, yardımlarını benden hiç esirmeyen canım aileme ve tüm lisans hayatım boyunca beni hiç yalnız bırakmayan, bana güç veren sevgili eşime sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

GİRİŞ

Türk edebiyatının umumi gelişimi içinde, nazarî ve estetik esaslarını İslâmî kültürden alarak meydana gelen ve özellikle örnek kabul ettiği Fars edebiyatının her yönden kuvvetli ve sürekli tesiri altında şekillenip belirgin örneklerini vermeye başladığı XIII. yüzyıl sonlarından, XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar, bünyesini sarsıcı ve zayıflatıcı bir tepki ve değişikliğe uğramadan Arapça-Farsça kelimelerin geniş ölçüde yer aldığı bir dille varlığını altı asır sürdürmüş bir edebiyat geleneği olan divan edebiyatı, geçmişimizden gelen ve bizim temelimizi oluşturan kültürümüze dair izleri günümüze taşımaktadır.³

Edebiyat ve dil birbirini oluşturan bütünler gibidir. Dil olmazsa edebiyat da olmaz. İnsanların birbirleriyle anlaşmaları için gerekli olan ve belli kurallar çevresinde gelişen dil, geçmişten bu yana gelişmeye devam etmiştir. Bir dönemdeki dile, o dönemin ekonomik, sosyal ve kültürel şartları etki eder ve biz şairlerimizin eserlerine bakarak o dönemin şartları hakkında bilgi edinebiliriz. Bir şairi iyi anlayabilmek için o şairin söz varlığına da hâkim olmak gerekir. Şairlerin söz varlığını ortaya çıkarma konusunda ise TEBDİZ projesi bize çok yardımcı olmaktadır. 19. yüzyıl konusunda bize bilgiler sunan Giresunlu Ref'î Dîvânı ise bu proje kapsamında incelenmiş ve anlam özellikleri ortaya konulmuştur.

Türk halk edebiyatı geleneğine yakın şiirler kaleme alan Giresunlu Ref'î ise XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Giresun'a çok şey katmış şairlerimizden birisidir. Öncelikli olarak yapılan dîvân çalışması sayesinde şairimizin hem hece hem aruzla yazdığı şiirler ve edebiyatımıza kattıkları ve edebi kişiliği ortaya koyulmuştur. Tezin son kısmında yer alan sözlük çalışması sayesinde ise şairimizin şiirlerindeki anlam dünyası, söz varlığı ve çok anlamlılığı ortaya konulacaktır.

TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan bağlamli dizin çalışması sayesinde şiirlerde geçen söz varlığı alfabetik sıraya göre ifade edilmektedir. Aşağıda verilen örneklerde sözlük çalışmasıyla ilgili yapılanlar ön bilgi olarak ifade edilmeye çalışılmıştır.

Sözlük çalışması ve dîvânın içeriği üzerindeki çalışmalar yapılırken birçok kaynaktan faydalanılmış ve şairin sıklıkla kullandığı kavramlara dikkat edilmiştir.

³ Ali Ekrem , "Lisan-ı Nazmda Eşkal ve Efkar", DEFEM, no.1, Mart 1332, s. 16.

Aynı kavramı farklı nazım biçimlerinde bazen aynı bazen farklı anlamlarda ortaya koyan şairimiz şiirlerindeki başarıyı da bu anlamda göstermiştir. Söz varlığı ve bağlamli dizinli sözlük ortaya koyulurken aşğıdaki örneklerdeki gibi aynı sözcüğün farklı dizelerde farklı anlamlara gelmesi bakımından şairin anlam dünyası ve çok anlamlılığı ortaya koyulmuştur.

DÎVÂN'DAN ÖRNEKLER

Güzel: Sevgili, dilber.

1. *Güzeller* bâğa girmişler nezâketle şerâfetle

Çamusu 'aşka ermişler meveddetle maḥabbetle (Semâ'î 2/1) [güzel,-ler]
(Kesik, 2020: 38)⁴

2. Gülmedim ben sana 'âşık olalı

Güzel yüz bin kere kalbimi yakdın

Söz verdin sözünde bir gün turmadın

Senden vefâ umdum vefâsız çıkdın (Koşma 28/1) [güzel]

3. Ey *güzel* sen kendini yâr etme her agyâreye

Çünkü cevher ma'denisin düşme gel âvâreye (Dîvânî 5/1) [güzel]

Güzel: Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

1. Dedim hoşsun *güzellik*de nazîrin yok şereflikde

Sarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (Semâ'î 2/19) [güzel,-lik, -de]

2. Yandı cismim küh-ı hüsnüñde *güzel* orman gibi

Al yanağın çevresi açmış tırur ḥandân gibi (Dîvânî 20/1) [güzel]

⁴ Çalışmamızın giriş kısmında ve devamında yapılan alıntılarda Prof. Dr. Beyhan Kesik'in "Giresunlu Ref'î ve Dîvânı" adlı eseri esas alınmıştır. Çalışmanın orijinal hali için bkz. Beyhan Kesik, *Giresunlu Ref'î ve Dîvânı*, Giresun Üniversitesi Yayınları, Mikyas Basım Yayın, İstanbul, 2020.

3. Hâk saña *güzel*lik ihsân eylemiş

Zekâtın alayım her gece gündüz

Nâ-murâd olan dermân eylemiş

Çapuñda güleyim her gece gündüz (Koşma 5/1) [güzel, -lik]

Yukarıdaki örneklerde Giresunlu Ref'î Dîvânı'nda yer alan ve yazıldığı türe ya da yazıldığı cümleye göre farklı anlamlarda kullanılan kelimelerden birine örnek verilmiştir. Sözlük çalışmamızın tamamında da aynı bu şekilde kelimelerin anlamlarına ve şiirlerde kazandıkları anlamlara yer verilecektir. Parantez içlerinde verdiğimiz bilgilerde ise alınan beyitlerin hangi mısradan hangi eserden alındığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda kullanılan verilen kelimenin üstüne gelen eklerde belirtilmiştir.

Sözlük çalışmamızı yapmamızı sağlayan asıl proje ise şu anda Hacı Bayram Veli Üniversitesinde görev yapmakta olan Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak hocamız öncülüğünde hazırlanan TEBDİZ projesidir. TEBDİZ, açılımla Türk Edebiyatının Bağlamlı Dizinleri ve İşlevsel Sözlüğü, 2015 yılında Gazi Üniversitesinin girişimi ile hazırlanan ve XVI. yüzyıldan başlayarak Türk edebiyatının ürünlerindeki sözcüklerin metin bağlamı kapsamında değerlendirilip bir bağlamsal sözlük hazırlamayı amaçlayan projenin adıdır. Bu proje, onlarca metin girdisi, onlarca gönüllüsü ile 2 milyon kadar sözcüğün örneklerle metin bağlamı kapsamında değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.

Projenin bir diğer özelliği her akademik seviyeden gönüllünün projede yer alabiliyor olmasıdır. Bu durum sözcüklerin yeni anlamlarının keşfedilmesine olanak sağlayacaktır. Özellikle eski edebiyat dediğimiz XVI. yüzyıldan başlayan edebiyat da mecaz ve hayalin ne kadar sık kullanıldığı hatırlanırsa; bu çalışmada sözcüklerin mecaza dönüşen yeni anlamları, belli bir edebiyat ve dil birikimine sahip insanların eleğinden geçerek sunulmaktadır. Böylelikle genel sözlüklerde sözcüğün birkaç anlamı varken hazırlanan bu sözlükte sözcüklerin yirmi, otuz anlamı ortaya çıkabilmektedir. Yani aslında bir “mecaz sözlüğü” hazırlanmaktadır ve bu sözlük çoklu katılımcı ile hazırlandığı için ortaya yeni anlamlar çıkmaktadır. Projeye eklenen metinler, sözcük sözcük ayrıldıktan sonra, sistem, otomatik olarak çekim eklerini de ayırmaktadır. Böyle bir ayırım hem araştırmacıya zaman kazandırmaktadır hem de

sözcük için olası karışıklıkları önlemektedir. Ayrıca TEBDİZ’de edattan bağlaca isimden fiile tüm sözcük türlerine anlam verme yükümlülüğü vardır. Bu durum, her sözcük türünü içeren kapsamlı bir dizin elde etme olanağı sunmaktadır.⁵

⁵ Diba Bahadıroğlu , “*Bir Dil Uğraşırı Gözünden TEBDİZ*”, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, Cilt III, S.1, 2017, s. 38-43.

1.BÖLÜM

1.GİRESUNLU REF'Î'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERİ

1.1.Hayati

Kütüphanelerde tozlu rafların arasında eskiyen, hiç fark edilmemiş ve adı bile duyulmamış ancak bizim kültürümüze çok şey katacak şairler bulunmaktadır. Bu şairler tarihin bilinmeyen zamanlarında kalıp eskimektedir. Giresunlu Ref'î de bu şairlerden birisidir. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren edebiyatımıza kazandırdıklarıyla ön plana çıkmış ve hem halk edebiyatı hem de divan edebiyatı geleneğinde şiirler yazmıştır. Şairimiz hem aruz hem de hece ölçüsünü başarılı bir şekilde kullanmıştır ancak daha çok sade şiirleriyle halk tarafından anlaşılmış ve sevilmiştir. Gezmeyi seven ve yaşadığı dönemdeki şairlerden de etkilenen Giresunlu Ref'î, şiirlerinde hem beşeri aşk hem dini aşkla ilgili mısralara yer vermiştir. Aynı zamanda gezdiği yerlerde yaşadıklarını destanlarında ifade etmiştir. Giresunlu Ref'î'nin eserlerinden de yaşadığı hayatla ilgili bilgilere rastlanmaktadır. Sinop Hapishanesi'ni anlattığı şiirleriyle adını duyuran şairimiz, şiirleriyle yaşadığı çağa tanıklık etmiş ve bunu şiirlerine yansıtmıştır. Başarılı bir halk şairi olan Giresunlu Ref'î, aruz ölçüsüyle yazdığı divan şiirleri de kaleme almıştır. Giresun'da arzuhalcilik ve kitapçılık yaparak hayatını sürdüren Giresunlu Ref'î, çağında tanıştığı önemli isimler sayesinde hem birçok şairden etkilenmiş hem de yeni yetişen birçok şairin gelişimine katkıda bulunmuştur. Giresunlu Ref'î ile ilgili elimizde bulunan kaynaklar sınırlıdır. Ref'î'den bahseden ilk makale 1934 yılında Ali Saim Bozbağ tarafından Aksu Dergisi'nde yayınlanmıştır. Bir diğer kaynak ise Giresun il yıllığıdır. Giresunlu Ref'î hakkında yazılanlar bu kaynaklarla sınırlıdır, farklı kitaplarda şairle ilgili geçen bilgilerde bu kaynaklardan alınmıştır. Ref'î'nin destanları ve ayrıca yazdığı başka tarihlerden farklı meslek kavramlarına da yer verdiğini görmekteyiz. Yukarıda sayılan isimler farklı mesleklerle sahip arkadaşlarıdır ve şiirlerinde bu meslek isimlerine yer vererek eserine mesleklerle ilgili söz varlığını da kazandırmıştır.

1973 yılında yayınlanan Giresun il yıllığında Ref'î ile ilgili bilgiler şu şekilde aktarılmıştır: “Şair Ref'î Giresun'un Gümüşreisoğullarındandır. Asıl adı Arif Hikmet olup 1856 yılında doğduğu sanılmaktadır. Ölüm tarihi 1893'tür. Medrese öğrenimini

İstanbul’da yaptıktan sonra memleketine dönmüş, hayatını kitapçılık ve arzuhalcilikle kazanmıştır. Şair, şiirlerini aruz ve hece vezniyle yazmıştır. Dilde sadeliğe, Arapça-Farsça terkip kullanmamaya önem vermiş, mesela Divan şairlerinin güzellerin şâhı anlamında kullanageldikleri “Şah-ı huban” tamlaması Ref‘î’nin dilinde “hubların şâhı” olmuştur. Şair milli konularda da duyarlılık göstermiştir. Şairin İstanbul’dan Giresun’a gelmek için binmeyi düşündüğü Rus vapuruna, sonradan sefere hazırlanan Türk vapurunu tercih etmesi bunun kanıtı olarak alınabilir.”

Prof. Dr. Beyhan Kesik eserinde şöyle belirtmiştir: “Köklü bir geçmişe sahip milletler, kendi kültürel değerleriyle büyüüp gelişirler ve varlıklarını bu şekilde devam ettirirler. Bu anlamda Türk milleti, köklü bir millî hafızaya sahiptir. Bu büyük milletin millî hafızasının, dolayısıyla kültürel değerlerinin devamlılığının sağlanmasında, geçmişle gelecek arasında bir köprü görevi gören önemli şahsiyetlerin varlığı ve bunların geniş toplum kesimine öğretilmesi önem arz etmektedir. Millete mal olmuş ve toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından bilinen ve eserleri gün yüzüne çıkarılıp okunan şahsiyetlerimizin sayısı yadsınamayacak kadar çok olsa da bunları yeterli görmek gaflete düşmek olacaktır. Nitekim Türk kültür tarihinde, Türk edebiyatı özelinde adı ve eserleri bilinmeyen pek çok şahsiyet kütüphanelerin tozlu raflarında gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Bunlardan birisi de hiç şüphesiz XIX. yüzyılın ikinci yarısında Giresun’da doğup bu güzide kentte neşv ü nema bulan ve Türk halk edebiyatı geleneğinde şiirler kaleme alan, başta Sinop Hapishanesini anlattığı manzumesi olmak üzere, şiirleriyle çağına tanıklık eden Giresunlu Ref‘î’dir. Şair şiirlerinde aşk, âşık, sevgili ve rakip gibi klasik konuların yanı sıra, dinî mefhumlara; dünyanın geçiciliği ve dünyaya aldanmama, nefse uymama gibi öğüt verici söyleyişlere de yer vermiştir. Hem aruzla hem de heceyle şiirler kaleme almış olan Ref‘î, aruzla yazdığı şiirleriyle orta dereceli bir divan şairi görünümündedir. Heceyle yazdığı şiirlerinde ise çok doğal bir söyleyiş özelliğini yakalamış ve günlük konuşma diline yaklaşmıştır. Giresunlu Ref‘î’ye dair bu çalışmamızın ortaya çıkmasında Giresun sevdalısı, araştırmacı yazar Hüseyin Gazi Menteşeoğlu’nun katkısı oldukça fazladır.”

Prof. Dr. Beyhan Kesik eserin ortaya çıkış hikayesini eserinde şu bilgilerle aktarmıştır: “Hüseyin Gazi Bey bir sohbet esnasında Giresun Belediyesi eski başkanlarından Ali Saim Bey’e ait şiirlerin bulunduğu bir cönk’ten bahsetti ve bu cönk’ün kendisine Tomurcuk Bozbağ tarafından, babası Ömer Erden

Menteşeoğlu'nun "Giresunlu Şairler ve Şiir Tahlilleri" adlı kitabında kullanılmak için verildiğini belirtti. Çok heyecanlanıp söz konusu cönk'ü görme arzumu dile getirdim. Hüseyin Gazi Bey, cönk'ü bana getirdiğinde adını daha önce duyduğum, sorup soruşturamama rağmen bir türlü şiirlerine ulaşamadığım Giresunlu Ref'î'ye ait olduğunu görünce sevincim katbekat arttı. O anki mutluluğumu tarif edemem. Hüseyin Gazi Bey'e bu cönk'ün Ali Saim Bey'e değil de Ref'î'ye ait olduğunu söyleyip bu eseri yayınlama isteğimi ilettim. O da Ali Saim Bey'in oğlu Tomurcuk Bozbağ'ın izni gerektiğini söyledi. Bende durumu, aynı zamanda Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki çalışma arkadaşım olan Öğr. Gör. Heves Bozbağ'a anlattım. Kendileri bir hafta sonu arayıp Tomurcuk Bozbağ'ın eşi Arzu Bozbağ ile beni telefonla görüştürdü. Arzu Hanım'dan gerekli izni alıp çalışmaya koyulduk ve ortaya böyle bir araştırma çıktı. Bu vesile ile başta Hüseyin Gazi Mentşeoğlu olmak üzere Öğr. Gör. Heves Bozbağ, Tomurcuk Bozbağ ile Arzu Bozbağ'a sonuz teşekkür ediyorum. İşte Giresun'un unutulmuş bir şairi bu vesile ile tekrar hatırlandı ve eserleri tekrar hayat buldu. "

Prof. Dr. Beyhan Kesik Giresunlu Ref'î'nin hayatını ise şöyle dile getirmiştir: "1856 yılında Giresun'da doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Ârif Hikmet olup Gümüş Reisoğullarından Mehmet Ağa'nın kardeşi ve Hissiyatım adıyla şiir mecmuası çıkaran Ahmet Lem'î'nin amcasıdır. Ali Saim Bey'e göre 1260-1270 (1844-45 - 1853-54) yılları arasında bir tarihte doğup Ahmet Rıfat adıyla tanındı (Ali Saim 1934: 18). İlköğrenimini Giresun'da gördükten sonra İstanbul'a gidip medreseye devam etti. Burada şiir yazmaya başladı. Medrese tahsilinden sonra Giresun'a dönüp evlendi ve bir erkek çocuğu oldu; fakat çocuğu öldü. Giresun'da kitapçılık ve arzuhalcilik yaparak yaşamını sürdürdü. Giresun'a gidip gelen Âşık Karârî, Mestûrî gibi halk şairleriyle tanıştı ve çevresindeki Fethî, Rüşdî, Abdî, Rıfkî gibi genç şairlerin yetişmeleri için elverişli bir ortam yarattı. Ref'î'nin Dîvân'ındaki üç adet "destan"ından çeşitli seyahatler yaptığı anlaşılmaktadır. Şair, 1298/1880-81 yılında vapurla, Giresun'dan İstanbul'a seyahat etmiştir. Yolculuk esnasında Ünye, Sinop, İnebolu ve Kerpene (?) sahillerinden geçilip çetin bir yolcuğun ardından İstanbul'a varılmıştır. Ref'î, 1302/1884-85 yılında Giresun'dan Ünye'ye dostlarını ziyarete gitmiştir. Burada Telgrafçı Ahmet Lütfü Efendi, Hacı Cemalzade Hacı Mustafa, Eğri Mehmetzade Hacı Hasan Efendi, Kethüdazade Âsım Efendi, Satırzade Hafız Efendi, Hafız Hüseyin Efendi, Cinzade Rasim Efendi, Kolukısazade Muhammet Efendi,

Kahveci Baba, İstanbulluzade Hafız Ahmet Efendi, Kavuncuzade Hafız Ârif Efendi ile görüşüp sohbet etmiştir. Ref'î'nin şiirlerinden hareketle “Cemâl” (Divan 1, 12), Hamdî Baba (Divan 13), Lütî (Divan 14), Ahmet Nihat (Divan 17), Rıfat Bey (Divan 19) ve Baha Efendi (Koşma 25, 32) adlı dostları olduğunu öğrenmekteyiz. Mütevazı bir yaşam süren şair, 1893 yılında Giresun'da vefat etti (Kesik, 2020: 7). ”

Araştırmacı yazar Hüseyin Gazi Menteşeoğlu'na göre ise Ref'î, adını çok fazla duymadığımız Giresunlu şairlerimizden biridir. Ref'î hakkında bilgi veren ilk makale Ali Saim Bozbağ tarafından yazılmıştır. Ali Saim Bey 1920'li yıllardan itibaren Giresun basın camiasında yer alan önemli kalemlerden biridir. 1924-1927 yılları arasında yayınlanan İzler mecmuasında A. Saim adıyla şiirleri yayımlanmıştır. Ali Saim Bozbağ'ın Ref'î hakkında verdiği ilk bilgiler 1934 yılında yayımlanan Aksu Dergisi'nde yer almaktadır. “Giresun Şairleri” başlıklı yazısında Ali Saim Bey “Ref'î hakkında şu ifadeleri kullanmaktadır: “Ref'î Giresun şairlerinden Ahmet Lemi'nin amcasıdır. Hacıhüseyin Mahallesinden Gümüşreisade Ahmet Rıfat nam ile anılmıştır. 1300'de (1884) el ile yazdığı dîvânı elimizdedir. Doğduğu tarih belli değilse de 1260 – 1270 (1844- 1854) tahmin olunabilir. 1304 (1888) tarihlerinde İstanbul'da bir medresede okuduğunu kaydetmektedir. Kendisi Giresun'da kitapçılık yapmıştır. Muhitin birçok gençlerine şiir talim etmiştir. Rıfkî – Rüştü namında iki şairle müşaareleri vardır. Hayatının son zamanları belli değildir. Dîvânından anlaşıldığı vecihle zamanın birçok adamlarına tarihler ve mersiyeler yazmıştır. Aruzla yazmış olmakla beraber, hece ile de yazılmış eserleri dîvânında vardır. 1298 (1882) senesinde Trabzon'a giderken ve 1306 'da (1890) İstanbul'dan tatil için memleketine gelirken (Canik) vapurunda tutulduğu fırtınayı anlatan uzun iki seyahatnamesi vardır. Yazılarında (Osmanlıya bindim adalet buya) diye vatanperverlik iddiasındadır. Bununla beraber eserlerinde birçok kimselere atılan taşlar vardır. Ref'î hakkındaki diğer kaynaklar ise 1967 ve 1973'de yayımlanan Giresun il yıllıklarıdır. Bu yıllıklarda da çok kısa bilgiler bulunmaktadır. Son olarak ise Seyfullah Çiçek hocamın 1997 yılında kaleme aldığı Giresunlu Şairler kitabında kendine yer bulmuş ancak burada da yıllıklardaki bilgiler kullanılmıştır.

Tarihçi Doktor Ruşen Topallı ise şu bilgileri aktarmıştır: Dedemin notlarında şöyle geçmiş: “Hacı Hüseyin Mahallesindendir. Gümüşreisogullarındandır. Şiirleri münteşir değildir. El yazısı ile dîvânı Öğretmen Rahmi Korkut Öğütçü'dedir. Rahmi Bey Ref'î Bey'in asıl adı (Arif Hikmet)'di diyor. Bu zat hakkında Rahmi Bey Giresun

Halkevinde 10 Kânunusani 1942 akşamı bir konferans verdi. Dîvânından bazı yazılar okundu. Ben de hazır bulundum. (Ref'î) tahminen 1270-1305 tarihleri arasında yaşamıştır.[Aksu mecmuası numara 31, Şubat 1942'de hakkında malumat neşredilmiştir.] 1934 yılında Ali Saim Bey tarafından yazılan makalede Ref'î'nin dîvânı ile ilgili kullandığı cümle “1300'de el ile yazdığı dîvânı elimizdedir.” şeklindedir.

Hüseyin Gazi Menteşeoğlu'na göre Osman Fikret Bey'in notlarında “El yazısı ile dîvânı Öğretmen Rahmi Korkut Öğütçü'dedir” cümleleri çok önemlidir. Ali Saim Bey ve Rahmi Korkut Bey'in arkadaş olmaları ve Rahmi Korkut Bey'in Giresun Halkevinde 10 Kânunusani 1942 akşamı bir konferans vermesi aynı zamanda dîvânından bazı yazılar okuması aslında cönk'ün (şiir defteri) Rahmi Korkut Bey'den bir şekilde Ali Saim Bey'e geçtiğini kanıtlamaktadır. Bu ay yayımlanan; Prof. Dr. Beyhan Kesik'in büyük emek ve özverili çalışmaları ile Giresun kitaplığına eklenen “Giresunlu Ref'i ve Dîvânı” isimli eserin ortaya çıkış hikâyesi ise şöyledir: “Ali Saim Bozbağ'da bulunan bu cönk'ün vefatından sonra kıymetli büyüğümüz Tomurcuk ve Arzu Bozbağ'a kalmıştır. Babadan kalan bir eser gözüyle bakılmış ve özenle saklanmıştır. Onların bu büyük vefası ise Ref'î'nin yeniden hatırlanmasına vesile olmuştur. Rahmetli babamın “Giresunlu Şairler ve Şiir Tahlilleri” adlı yayınlanmamış eserinde Ali Saim Bey de Giresun'un önemli şairlerinden biri olarak yerini almıştı. Bu vesile ile Tomurcuk amca ile yaptığımız muhtelif zamanlardaki görüşmelerde Ali Saim Bey'den kalan bu cönk de gündeme gelmişti. Ancak cönk'ün Ali Saim Bey'e ait olduğu düşünülmekteydi. Kitabımıza bu cönk'ten eklemeler yapmak amacıyla da Tomurcuk amcadan emanet olarak almıştık. Oysaki cönk'ün Prof. Dr. Beyhan Kesik'in incelemesi sırasında Ref'î'ye ait olduğu daha ilk sayfasından anlaşılmıştı.” Hikâyenin geri kalanı ise Prof. Dr. Beyhan Kesik'in Giresunlu Ref'î ve Dîvânı kitabının önsöz bölümünde şöyle aktarılmaktadır: “Giresunlu Ref'î'ye dair bu çalışmamızın ortaya çıkmasında Giresun sevdalısı, araştırmacı yazar Hüseyin Gazi Menteşeoğlu'nun katkısı oldukça fazladır. ”

1.2. Edebî Kişiliği

19. yüzyılın önemli şairlerinden olan Giresunlu Ref'î, hem divan hem halk edebiyatı geleneğinde farklı konularda yazdığı şiirleriyle edebiyatımıza katkı sağlamıştır. Şairin diğer şairler gibi hem aşk, âşık ve rakip konularına yer verdiği hem de dini konulara yer vererek dünyanın geçici bir heves olduğundan bahsettiği

görülmektedir. Mâtem, başlıklı manzumesinde sevgiliye hitap ettiği ve dert yandığı görülmüştür. Kimi şiirlerinde eleştirilerde bulunmuş, kimilerinde vatanseverliğini ortaya koymuştur. Ve bunlara ek olarak yazdığı tarih manzumelerinde ise yaşadığı olaylardan edindiklerimiz sayesinde Giresunlu Ref'î'nin hayatı hakkında ekstra bilgiler elde edilmektedir. Manzumelerinde yer verdiği deyimler, ikilemeler ve bazı sözcükler; şairin Türkçenin yapı ve ses bilgisine hâkim olduğunu ve bunu şiirine başarıyla uyguladığını göstermektedir. Ref'î'nin halkın dilini iyi bildiği, halkın diliyle konuşup yazdığı, halka indiği ve bu ifadelerle şiirsellik kazandırdığı görülmüştür. Aynı zamanda şiirinde bitki isimleri, deyimler, hayvan isimleri, ikilemeler gibi unsurlara yer vermesi onun dilinin zengin olduğunu ifade etmektedir.

Ref'î'nin destanları ve tarih manzumeleri bu bakımdan ayrı bir önem arz etmektedir. 3 tane destan kaleme alan şairin destanlarını seyahatname niteliğinde yazarak destana farklı bir boyut kazandırdığı görülmüştür. Destan türünün ortaya çıkışı düşünülecek olursa milletlerin hayatında iz bırakan olaylar (depremler, kıtlık, göç vb.) anlatılmıştır. Şairimiz ise İstanbul-Giresun yolculuğunda geçenleri ve yaşadığı olumsuzlukları destanlarında anlatarak hayatının bir kısmına tanıklık etmemizi sağlamıştır. Tarih manzumelerinde de yine aynı şekilde farklı bir özellik görmekteyiz. Giresunlu Ref'î, eserinde 13 tarih manzumesine yer vermiştir. Bu manzumeler ise otobiyografi/biyografi özelliği göstermektedir. Şairin tarih manzumeleri incelendiğinde mezar taşlarına yazılacak şekilde kaleme alındığı görülmektedir. Aynı zamanda yaşadığı dönemde geçen olaylarla ve etrafındaki kişilerle ilgili kaleme aldığı tarih manzumeleri de bulunmaktadır.

19. yüzyılın genel durumuna bakıldığında âşıkların birkaçı dışında dîvânları bulunmamaktadır çünkü bu yüzyılda âşık şiiri önemli bir gelişme gösterememiştir sadece kendini başarılı bulan şairler aruz ölçüsüyle şiirler yazmışlardır. Ref'î de aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde aslında kendine güvendiğini ve başarılı bir şair olduğunu ortaya koymuştur. Şairin aynı zamanda manzumelerinde rediflere, kafiyeye, nakarata ve ses benzerlikleri gibi ahenk unsuru öğelerine de yer verdiği görülmektedir.

Giresunlu Ref'î, eserinde Arapça- Farsça sözcüklere yer vermekten kaçınmıştır ancak döneminin şartları gereği divan şiirinden etkilendiği ve bu durumda başarılı olamadığı görülmüştür. 19. yüzyılda Fars edebiyatının etkileri görülmektedir ve bu da şairlerin eserlerine yansımıştır. Şairler eserlerinde Arapça-Farsça tamlamalara yer

vermişlerdir. Giresunlu Ref'î'nin eseri, dönemin yazı diline yaklaşmıştır ancak bununla birlikte halk şiiri geleneğine yakın şiirler yazmış ve eserinde konuşma diline ait özellikler olduğu da görülmüştür.

Vatansever bir şairdir. Bazı manzumelerinde vatan sevgisini dile getirdiği görülmüştür. Bazı şiirlerinde dünyanın geçiciliğinden bahsetmiş ve insanlara öğütler vermiş, bazılarında ise insanları eleştirerek sosyal tenkitte bulunmuştur. Yeteneksiz olup başta olan kişilerden ve rüşvet için çalışanlardan yana dertli olduğu manzumelerinde görülmektedir.

Şairin eserinde diğer halk şairlerinde olduğu gibi kültürel motifler bulunmaktadır. Eserinde atasözlerine, deyimlere, bitki-hayvan isimlerine, yardımcı fiillere vb. yer vermiştir. Aynı zamanda şairimizin eserinde yer verdiği meslek adları da onun sosyal bir şair olduğunu, doğup büyüdüğü yerden ve çevresinden sürekli bahsettiğini gözler önüne sermektedir.

Edebi kişiliği yazdığı şiirlerden anlaşıldığı kadarıyla çok yönlü bir tarafı olan şair, şiirlerini yazarken etrafındaki kişilere değinmeyi de unutmamıştır. Eserinde hem dostlarının isimlerini hem de birçok ülke-şehir ismini geçirdiği görülmektedir. Özellikle halk şiiri geleneğinde yazdığı şiirleriyle ortaya çıksa da divan şiiri geleneğiyle de başarılı şiirler yazdığı görülmektedir.

(1306 senesinde Giresun'a gelirken vapurda yakalandığı fırtınaya istinaden yazdığı destandan)

Salı günü sa'at beşde Giresun,
Sallandık deryada tamam sekiz gün.
Hamd olsun tükendi yolumuz bugün,
Seyr ettik taşrayı memleket bu ya.

Lenger-endaz etti vapur limana,
Cismime bir hayat geldi o anda.
Çok şükür selamet geldik duyan da,
Ağladık şevk ile meserret bu ya.

Cümle ahibbalar kayıka binmiş,
Kayık mahşüş ile vapura gelmiş.
Dediler ki rengin sararmış solmuş,
Dedim başım sersem zarafet bu ya.

Güruh güruh ahabab yanıma geldi,
Dediler ya Ref'î hoş-amedî.
Okudum destanı ihvan dinledi,

Bir miktar gülüştük muhabbet bu ya (Destân 3/48) (Kesik, 2020: 121-122)

Divan edebiyatında mahallileşme akımı artarken, diğer yandan âşık şiiri divan edebiyatı etkisine daha fazla girerek halktan ve halk zevkinden uzaklaşma eğilimi göstermeye başlamıştır. Şehirli âşıklar, Âşık Ömer ve Gevherî etkisinde kalarak aruz ölçüsünü, divan şiirinin nazım şekillerini daha çok kullanmaya başlamışlardır. Hece ölçüsüyle yazdıkları şiirlerde de daha çok Arapça ve Farsça kelime, terkip ve tamlamalar kullanmaya başlamışlardır.⁶

19.yüzyılda âşıkların çoğu okuryazardır. Bazı âşıkların şiirleri klasik kalıplara uymasa da dîvân şeklinde basılmıştır. Okuryazar âşıkların yanı sıra eski geleneğe bağlı âşıklar dar çevrelerde şiir söyleyerek geleneği sürdürmeye devam etmişlerdir. Divan şairlerinin genellikle düzenli dîvânları bulunurken âşıkların birkaçı dışında dîvânları bulunmaz. Bu yüzyılda âşık şiiri önemli bir gelişme gösterememiştir. Eski söylenenlerin tekrarı yapılmıştır. Bireyi ve toplumu derinden etkileyen ve yeni bir sanat, edebiyat anlayışı getiren bu dönem yine yüzü Batıya dönük, ama öncekilerden ayrı bir yolda oluştu. Batı uygarlığı etkisinde gelişen Türk edebiyatı, insana ve yaşama bakış açılarını değiştirerek dışa dönük konulara yöneldi (Artun, 2002: 1).

1.3. Eseri

Giresunlu Ref'î, dönemindeki şairlere göre kendine güvendiği ortaya koymuş ve aruz vezniyle ortaya koyduğu manzumelerinde bunu kanıtlamıştır. Eserinde 15

⁶ Mehmet Fuat Köprülü, *Türk Saz Şairleri*, Güven Mat. , 1962, Ankara.

farklı nazım şekli bulunmaktadır. Bu nazım şekillerinin bazıları halk şiirindeki karşılıklarıyla ortaya koyulmuştur.

Prof. Dr. Beyhan Kesik'in ifadelerine göre, Giresunlu Ref'î'nin bilinen tek eseri Dîvân'ıdır. Cönk şeklindeki yazmanın ön ve arka kapağında “Dîvân ve Gazeliyyât-ı Ref'î, 1300, Giresunî” yazılıdır. Yazmanın müstensihi belli olmasa da birçok manzumedeki bazı mısra ve(ya) beyitlerin üzeri çizilerek düzeltmeler yapılmasından, bazı manzumelerin yarım bırakılarak “sonu aranacak, baş tarafı aranacak” gibi notlar düşülmesinden müellif hattı olduğu anlaşılmaktadır. Cönk, Arzu ve Tomurcuk Bozbağ'dan Hüseyin Gazi Menteşeoğlu'na intikal etmiştir. Ondan da Heves Bozbağ vasıtasıyla tarafımıza ulaştı. Cönk; 152 varaktır, ilk 10 varak eksiktir. 5b-20a, 26b-37a, 38a-47a, 53b, 55a-65a, 67b-77a, 78b-86b, 98b-113a, 119a, 122b, 123b, 125b-128b, 129b, 130b-131b, 132b, 133b, 134b-149a varakları boştur. 120x200 mm. ölçülerinde olup satır sayısı muhtelifdir. Yazı ta'liktir. İnce kâğıda yazılmıştır. Cönk'te Ref'î'ye ait 3 muhammes, 4 müseddes, 4 semâ'î, 2 selîs, 21 dîvânî, 1 kalenderî, 2 müstezâd, 34 koşma, 3 destan, 13 tarih, 1 nazm, 1 rubai, 1 matla, 2 müfred ve 1 ferd bulunmaktadır. Bunların dışında Âsım mahlaslı bir şaire ait 1 gazel ve 1 matla, Rıfkî adlı bir şaire ait 1 gazel ve 3 koşma, Sâmî Paşa'ya ait koşma nazım şekli ile yazılmış ve “Seng-i Mezâr-ı Fu'âd Paşa” başlıklı bir manzume de yer almaktadır.⁷

⁷Çalışmaya ait nüsha bilgilerine başka kaynaklardan detaylı bilgiye ulaşamadığı için ve dîvânla ilgili elimizdeki tek kaynak olmasından ötürü iki ve üçüncü bölümlerin giriş kısımlarındaki bilgilerde Prof. Dr. Beyhan Kesik'in “Giresunlu Ref'î ve Dîvânı” adlı çalışmasından alıntılar yapılmıştır. Beyhan Kesik, *Giresunlu Ref'î ve Dîvânı*, Giresun Üniversitesi Yayınları, Mikyas Basım Yayın, İstanbul, 2020, s.7 .

İKİNCİ BÖLÜM

2.DÎVÂNIN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

2.1. Yardımcı Fiiller

Giresunlu Ref'î şiiirlerinde yardımcı fiillere de sıklıkla yer vermiştir. Dîvânlarda yer verilmesi ve üzerinde durulması gereken konulardan biriside fiillerdir. Yardımcı fiiller Türkçemizde sıklıkla kullanılan ve çok ihtiyaç duyulan sözcüklerdir. Bu fiiller özellikle “ yapmak, etmek, eylemek, olmak, kılmak vs. “ gibi yardımcı fiillerdir. Bu dîvânda da yardımcı fiillerin varlığına sıklıkla rastlanmıştır. Bu kısımda kullanılan yardımcı fiillerin hepsine burada yer vermemiz mümkün olmadığından örneklerle sınırlandırılmıştır.

Bu Һarāb gönlümü *eyledi ābād*

Birkaç dürlü ğazel söyleşdi gitdi (Destân 2/12) (Kesik, 2020: 113) ⁸

Melik-i memdūҺadan ‘*addolduğum* ni‘ met yeter

İsterim mecd ü mü’essel var iken luṭf u be-kām (Tarih 6/6)

‘Ālemde yār sevmek ‘*ādet edenler*

‘Aşķ cigerim yaķdı ‘āzer derler (Koşma 21/1)

Fehm kıl Һüsnüñ cihāna *āfitāb olmaķdadır*

Tutdu etṛāfım şu‘ā‘iñ dil *kebāb olmaķdadır* (Dîvânî 4/1)

Gücendiñse ‘*afv et* bendeñe eger

⁸ Örnekler verilirken Prof. Dr. Beyhan Kesik’in “Giresunlu Ref’î ve Dîvânı” adlı eseri esas alınmıştır. Çalışmanın orijinal hali için bkz. Beyhan Kesik, *Giresunlu Ref’î ve Dîvânı*, Giresun Üniversitesi Yayınları, Mikyas Basım Yayın, İstanbul, 2020.

Harām oldu dünyā sulṭānım bana (Koşma 19/1)

Sevdim seveli zātını çekdim bu cefâyı

‘Afv eyle gedâyı (Müstezâd 2/3)

Yetişir *āh edene* dersiz amān renc-i şikem

Çekeriz cevri ü cefâyı çıkmalı gurbet ele (Muhammes 2/3)

Ey ehil-i fenā benden al ‘ibret

Keremden cihāna *eyledim* ‘avdet (Tarih 3/1)

Dedim gīsūlarıñ her bir tarafından şayda çıkmışlar

Dedi āşūfte-i dil *bend ederse* şayd-ı ekberdir (Semâ’î 4/5)

Gelince rüzigār şaşırdı yolu

Şoñra *bilmez oldu* sağlı sollu (Destân 1/6)

Kömür sepetini *çerāğ eyleriz*

Deyü karar verdik leṭāfet bu yā (Destân 3/13)

Ben cefā çekerim saña hoş gelir

Şübhesiz *cevr eden* Mevlādan bulur (Koşma 28/2)

Çek niķāb *setr eyle* vechle yanmasın āvāreler

Cezb eder tavşîf-i hüsniñ bunca yārān kahveci (Dîvânî 16/3)

Şefâ 'at etmege vâlideynime

Meclis-i Halîle Hâk etdi da 'vet (Tarih 3/3)

Sinop lîmânına etdik deḥālet

Çıkalım tışarı seyāḥat bu yā (Destân 3/31)

Āfât-ı firāk devr eder 'āşıkā her rûz

Ḥavf etse de yok çāre eyā nân u nemekden (Kalenderî 1/5)

Hem lisân-ı ḥâlî kıldı du 'âyı birçok nidā

Müjdecî yetişirin etdi beşāretle edā (Tarih 1/2)

Ben seni kimlere emānet edem

Sensiz bu dünyāda ben cānı n'edem (Koşma 30/2)

Pādişāh-ı 'aşrımız şevket-şi 'ār 'Abdülḥamîd

Emr edip inşā edildi işbu āsār-ı cedîd (Tarih 5/1)

Bu seyri seyr eden elbet içer bir cām ṭolu şerbet

Nihāyet 'aşk ile ülfet eder şöhetle 'işretle (Semâ'î 2/11)

Gehi ebrûları oynadarak gāh göz süzerek

Bu edā şīve-i şehlā beni *etmez* mi *telef* (Selīs 2/3)

‘*Ārz-ı hāl etdikçe* yārım ma ‘*zeret etmez kabūl*

N’eylesin Ref‘ī gedā üftādedir efğānlıdır (Dîvânî 3/6)

Ol niķāb-ı ruĥlarıñ açmış kızarmış gonceler

Pür-şacak etmiş yanağ üzre *hicāb olmağdadır* (Dîvânî 4/2)

Bu misillü derde dūçār olmadı bir ins ü cān

Hāşılı yokdur qarārım nice dil *etsin şekīb* (Dîvânî 10/2)

Kaşdıñ öldürmekse *etsin* Ref‘iyā cānın *fedā*

Ġālibā bu dehrde biñ dürlü ruĥanıñ var Cemāl (Dîvânî 12/7)

Bugün bir yār ile *ünsiyyet etdim*

Kāmeti ser çekmiş yanağı benek (Koşma 4/1)

Ref‘iyā yār ile *ülfet etmege*

İster dü ‘ālemde güzel sevmege (Koşma 7/5)

Kākülün yanımda şaķlarım el-ān

Her bakdıķça gönül *ediyor nālān* (Koşma 19/3)

Ṭā’ifeler der buña cān mı ṭayanur

Sā‘at beşde *etdik hareket* bu yā (Destân 3/28)

Cānıma *kār etdi* cefā-yı gurbet

‘Azm-i *şıla etdim* maşlahat bu yā (Destân 3/1)

Ünyeye dek birlikde gideriz dendi

‘Arz-ı *şükrân etdim* ki hürmet bu yā (Destân 3/47)

Mecâzib dil gerekdir *etmege şayd u şikārânı*

Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Muhammes 1/1)

Vücūdu mülküne efgendesin bir *nāzır etmez mi*

O hâlde nīm-nazarla bendesin *der-ḥātır etmez mi*

Rikāb-ı hüsnüne Ref‘ī gedāyı *şā‘ir etmez mi*

Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Muhammes 1/5)

Etmek mi diler zülf-i perīşānına *ber-dār*

Yār sevmek için ‘āşıkā bilmem ne günāh var (Muhammes 3/2)

Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle

Murādın *ber-murād etsin* şefā‘at şān-ı behcetle (Müseddes 1/1)

Sūhte-i şad-dil-i pāremiz mi var

Yohsa Ref‘ī gedā *faqr olur* gider (Koşma 17/3)

Açılır bâb-ı mürüvvet hele *fettâh olana*

Meger imdâd erişir vaşına *meddâh olana* (Muhammes 2/4)

Ġâfil olma ehl-i dünyâ bak baña al ‘ibreti

Hâke sâbit eyledi nâzik tenim mevt şerbeti (Tarih 4/1)

Dümene kumanda ver *etsin ġayret*

Belki sâkin olur vardır zamânı (Destân 1/9)

Gece sâ‘at iki uyandı ocağ

Kapudan *emr etdi* vapur kalkacak

Başdan tã‘ifeler timur alacak

Patladı kazanı felâket bu yâ (Destân 3/40)

Amân çek seyf-i a‘dâdan cefâya ibtilâlardan

Hâzer kıl dâm-ı müfsidden belâya aşinalardan (Müseddes 1/2)

2.2. Zamirler

Bir şiirde kullanılan isimler nasıl farklı anlam kapıları aralıyorsa bir zamirin kullanım alanı da kafaları karıştırabilir. Zamirlere yüklenen anlamlar her cümlede, her şiirde farklılık gösterebilmektedir. Örneğin “a” zamirinin işaret zamiri mi, kişi zamiri mi yoksa sıfat mı olduğu okuyucuları şüpheye düşürebilmektedir. Dîvânın söz varlığını ortaya koyarken bu anlam karmaşasını da çözülmeye çalışıldı. Dîvânda kullanılan zamirlerin geçtiği farklı beyitlerden örnekler verilmiştir.

Anıfla: Onun (3. tekil işaret zamirinin ilgi eki almış hali).

Ne h le geldi d ny  n -ehiller milleti gözler

Yakışmaz kendiye rütbe *anı la* Şevketi gözler (Sem '  3/ 1) [an nla, -n n, -la]

A: " O" işaret zamiri.

Bir gece *anda* olmamışız r  at

    lmadı a    kimseni  c n  (Dest n 1/3) [anda, -n, -da]

Başa: " Ben " birinci tekil Şahıs zahirinin yönelme eki almış hali.

Şimdi Ref'  bir gelür ' lemde med    zem *başa*

' lem-i e    *benim* e    nedir e   alan r (Sem '  18/5) [bana, -a]

Bu: " Bu" işaret zamiri.

  li 'im hükmü *budur* dil-ber eder Ref'  ged 

Sırr-  'açığa döner bir  siy b olmağdadır (D v n  4/5) [budur, -dur]

Biz: "Biz" birinci  okluk Şahıs zamiri.

Biz ha    at r h-  'a   da terk-i c n etdikse de

Ben gibi çok '    -  Ő r de ser-gerd nl d r (D v n  3/5)[biz]

Kim: "Bazıları" anlamında belgisiz zamir (Halktan bazıları, bazı kimseler).

Kimi Şarkı *kimi* d v n *kimi* söyler meded el- n

Kimi Şöyle t rur Ğayrın 'in yetle hid yetle (Sem '  2/ 3) [kimi, -i]

Kime: "Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

Olmuş Őeft     *kime* Őa ars n

Güyâ benimle hiç âlüfteñ yok mu (Koşma 24/4) [kime, -e /benimle, -m, -le]

Kimse: "Her kimse, herhangi biri" anlamında belgisiz zamir.

Begenmez kimseyi güyâ görür kendin şadâretde

Ocağdan gelme hizmetkâr 'avâmdan rağbeti gözler (Semâ'î 3/4) [kimseyi, -y, -i/ kendin, -n]

Biri: Herhangi biri anlamında belgisiz zamir.

Biri giymiş yeşil çatgı takınmış hâtem-i elmâs

Başında kablî altun fes bakar haşretle firkatle (Semâ'î 2/7)[biri]

Sensin, sana: İkinci tekil şahıs zahirinin ek almış hali

Ben, bana: Birinci tekil şahıs zahirinin ek almış hali.

Görünce tab'ıma lâyıķ dedim sensin baña hâzık

Gel imdi ben saña 'âşık şadâkatle be-gâyetle (Semâ'î 2/8) [sensin, bana, ben, sana]

2.3. İsimler

Bir dîvân incelemesi yapılırken aslında üzerinde en çok durulması gereken konulardan birisi de isimlerdir. Şiirlerde farklı anlamlarda kullanılan isimlerin, şairlerin kullandıkları söz sanatlarını da ortaya koyduğu görülmüştür. Bir şairin şiirleri ne kadar derinlemesine incelenirse şairin anlam dünyasının kapıları o kadar aralanmakta ve farklı anlamlar karşımıza çıkmaktadır.

Baha:

1.Far. Kıymet, değer, bedel.

Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahâdır sevdiğim

Rahma gel yandım bu gün cismim harâb olmağdadır (Dîvânî 4/ 4) [bahâdır, -dır]

2. Güzellik, zarâfet.(Özel isim)

Bahā Efendimiz insān şekerî

Bulunmaz dehrîde misl ü diğeri (Koşma 25/1) [bahā]

Bālā:

1. (Sevgilinin) uzun boy(u).

Ṭurre-i dil-şādîñ şor qadd-i *bālā*

Şifāsîñ bulayım her gece gündüz (Koşma 5/2) [bālā]

2. Bala, çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız.

Gerekmez rütbe-i *bālā* erenden himmet aldıñsa

Ziyāretgāh-ı a‘zamdır huzūr-ı faḥra vardınsa (Müseddes 1/ 4) [bālā]

Ben:

1. Ben/hâl, vücutta meydana gelen noktadır. Klasik şiirde âşığın gönlünü dağlayan unsurlardan biridir (bk. ben).

Dudağı kırmızı yañağı *beñlü*

Gel emeyim bir bir yār ḳana ḳana (Koşma 11/3) [beñlü, -lü]

2. " Ben " birinci tekil kişi zamiri.

Kimi yatar kimi ḳalkar kimi güler kimi oynar

Kimi zevḳinden el çarpar *baña* nisbetle ‘ibretle (Semâ’î 2/ 5) [baña, -a]

Cām:

1. Beden, ruh, insanın maddî ve manevî varlığı || Aşığın canı.

Ḳuruldu meclis-i maḥabbet o dem

Ṭolandırdı sākî hemān *cām-ı* Cem (Destân 3/14) [cām-ı]

2. sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi.

Bu seyri seyr eden elbet içer bir *cām* olu şerbet

Nihāyet ‘aşķ ile ũlfet eder şöhretle ‘işretle (Semâ’î 2/ 11) [cām]

Dām:

1.Tuzak || Sevgilinin saçları.

Düşmesin kimseler *dām-ı* sevdāya

Sevdā-yı ‘aşķ ile böyle ğavgāya (Koşma 1/3) [dām-ı, -ı]

2.1.Bir binânın dış etkilerden korunması için yapılan en üstündeki örtü kısmı, çatı./Sevgilinin saçı, tuzak.

Örgü örgü mūy u müşgānı aşılmış gögsüne

Rahma gelmez *dāma* arpılmış isārı bağladır (Dîvânî 2/2) [dama,-a]

Dem:

1. (Fars.) An, vakit, zaman.

Ne hācet faħr-ı dilden *dem* ekip mestāne devrāna

Cehālet perdesin yok eyle var mescūdelerden geç (Semâ’î 1/ 3) [dem]

2.Nefes, soluk./Herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses./Zaman, an, ağ./ İçki./Kan.

Seni görmedigim günler sāl olur

anı ol luřfuñdan gördüğüm *demler* (Koşma 33/2) [demler, -ler]

Ehl:

1.(Ar.) Ehil, bir işten anlayan.

Bükdü belimi cevher-i vicdānıma kıydı

Dīn *ehli* iken dīnime īmānıma kıydı (Muhammes 3/4) [ehli, -i]

2. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

Şabî-i şıbyāna rahmet yā Settār

Ḳurtar bu belādan *ehl-i* Ḳur'ānı (Destân 1/10) [ehl-i, -i]

El:

1. Başkası, yabancı, tanımadık.

Şanki kimyā mantıḳ-ı güft-i dürerden lü'lü'dür

El ne derler ise desin el-ḥayādır Luṭfiyā (Dîvânî 14/3) [el]

2. Bedenin bir uzvu; el, yed II Güç, kudret.

Kimi yatar kimi ḳalkar kimi güler kimi oynar

Kimi zevḳinden *el* çarpar baña nisbetle 'ibretle (Semâ'î 2/ 5) [el]

Emîr:

1. Bir kavmin, bir memleketin reisi.

Sinopda rüsümât şandıḳ *emiri*

Su'āl etdim bilir ğıyāben beni (Destân 3/35) [emiri, -i]

2. Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

Güzel lâ-taḳnaṭu min rahmetillāh *emr* ü fermānı

Görürsün şübhesiz Ref'î bu yüzden kenz-i Raḥmānı (Müseddes 2/4) [emr]

2.4. Bağlaçlar

Divan ve halk edebiyatımızda sıklıkla kullanılan ve anlamı kolaylaştıran unsurlardan birisi de bağlaçlardır. Arapça-Farsça tamlamaların arasında kullanılan bağlaçlar, dîvânda eski kullanım şekilleriyle ortaya konulmuştur. Bu bağlaçların kullanım alanları ile ilgili örnekler bazı beyitlerle aşağıda verilmiştir.

Anıñ'çün: Bu sebepten dolayı, bu nedenle.

Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş

Anıñ 'çün vuşlata qarışdı gitdi (Koşma 9/2)

Bile: "Bile, dahi, de/da" bağlacı.

Bir taraftan yağmur yağar sür'atle

Toz duman rüzigār hepsi *bile* (Destân 1/7)

Çün: "Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında "çünkü" bağlacı.

Saña lāyık olan *çün* tā'ib ü müstağfir olmaqdır

Gözün aç ğāfil olma lezzet-i nā-südelerden geç (Semâ'î 1/4)

Çünkü: "Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında "çünkü" bağlacı.

Ey güzel sen kendini yār etme her aġyāreye

Çünkü cevher ma'denisiñ düşme gel avareye (Dîvânî 5/1)

Da: "-da,-de" bağlacı.

Su'âl olmaz Hudānıñ nice biñler hikmeti vardır

Bu sırrı bilmeyen ahmaq varıp *da* şefkati gözler (Semâ'î 3/5)

Dağı: "dahi, da/de" bağlacı.

Hem *dağı* Kādir Aġa-zāde deyü nîk-nām var

İsm-i Maḥmūd maḥlaş-ı ihvānımız Ḥamdî Baba (Dîvânî 13/6)

Gāh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gāh... geh/gāh ..." bağlacı.

Gehi ebrūları oynadarak *gāh* göz süzerek

Bu edā şīve-i şehlā beni etmez mi telef (Dîvânî 2/3)

Ger: "Eğer" bağlacı.

Sen seniñ kıymetde bî-hemtālîğın bildiñse *ger*

Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (Dîvânî 1/4)

Hem: "Aynı anda, aynı zamanda" anlamında kullanılan bağlaç.

Tüvân-ger olsa bir kişi *hem* aşl-zāde şanır kendin

Velākin māyesi ber-bād ‘acebdır ‘izzeti gözler (Semâ’î 3/2)

İster ister: Eş görevli sözcükleri, söz öbeklerini, cümleleri birbirine bağlayan bağlaç.

Ref‘îyā yürekden sever dil-beri

İster hūrî olsun *ister* gül-perî (Koşma 24/5)

Ki: " Ki bağlacı".

Çamaşdırdı gözüm bakdım *ki* karşımdaki dil-berdir

Dedim cānā nedir ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (Semâ’î 4/1)

Kim: " Ki" bağlacı.

Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nāz eyleme bir

Şanma *kim* ‘ālemde yokdur ğayrı hūbāñ kahveci (Dîvânî 16/4)

2.5. Edatlar ve Ünlemler

Bağlaçlar gibi söz varlığında önemli bir yeri olan ve kelimelerin cümledeki anlamlarını belirleyen edatlara da divânda sıklıkla yer verilmiştir. Tek başlarına bir anlamları olmayan cümlede farklı anlamlar kazanan edatlardan bazıları aşağıda örneklendirilmiştir.

Ancak: "Sadece, bir tek" anlamında edat.

Ref'iyā n'etsin şahñ-ı dünyāda bir āvāredir

Serd eder 'ālemde *ancaḳ* bir iki ebyāt-ı 'aşḳ (Dîvânî 15/5)

İle: " Araç, vasıta, birlikte" anlamında edat.

Bu seyri seyr eden elbet iḳer bir cām ṭolu şerbet

Nihāyet 'aşḳ *ile* ülfet eder şöhretle 'işretle (Semâ'î 2/11)

Bülbülü şermende koydu nāle-i cāñ-süz *ile*

Şahñ-ı gülşende dıraḫtı zevraḳı ḥandāñ gül (Dîvânî 7/2)

Düşmesin 'ālemde kimse 'aşḳa āzād olmadan

Aşḳ *ile* ber-bād olanlar hem yetîmdir hem ğarīb (Dîvânî 10/3)

Ḥayli ezmāñ ḥaşret ile eylediñ āḥ u enīñ

Bunca yıldır luṭf ile bir iltifāt gördüñ mü sen (Dîvânî 21/2)

Kadar: "Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Ṭaḳılır 'anber-i zülfüñde ḳalır cāñ u dilim

Ḳoḳusu her ne *ḳadar* etse de ser-ḥoş gecemiz (Müfred 1/1)

Ey: Kendisine söz söylenilen kimse veya kimselerin dikkati çekilmek istendiğinde adın başına getirilen ve uzatılabilen bir seslenme sözü, ünlem.

Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu hayâlâtı

Ezelden bizlere Hâk kıldı takdîr bu kemâlâtı (Müseddes 2/1)

Dalâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç

Vefâ yok cām-ı ma‘şûk hırka-i efsûdelerden geç (Semâ’î 1/1)

Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar ey kişi

Berķ urur şimşek misāli şîvesi biñ kanlıdır (Dîvânî 3/3)

Ey güzel sen kendiñi yâr etme her ağıâreye

Çünkü cevher ma‘denisiñ düşme gel avareye (Dîvânî 5/1)

Yâ: Ey, duygu ve düşünceyi güçlendirme veya seslenme amacıyla kullanılan ünlem.

Cânıma kâr etdi cefâ-yı gurbet

Azm-i sıla etdim maslahat bu yâ

Var iken Osmānlı Rûsa ne hâcet

Osmānlıya bindim adâlet bu yâ (Destan 3/1)

Aldanma rakîbin yalan sözüne

Bakmaz mı yâ Ref‘î dil-ber yüzüne

Hiç adam kıyar mı kendi özüne

Feryâd edeyim mi yârim diyerek (Koşma 10/3)

Yâ Rabbi sen bana feth-i bâb eyle
Gafletden bu gönül çeşmim uyansın
Vefk-ı maksûd edip feyz-âb eyle
İsterse bu cismim odlara yansın (Koşma 3/1)

Nedir başımıza gelen ser-encâm
Etrâfımız aldı ekdâr u âlâm
Kaldık deryâ üzre yâ Ganî Mevlâm
Amân yâ Rab amân münâcât bu yâ (Destan 1/41)

2.6. Kelime Grupları

Yan yana dizilerek bir araya getirilen kelimeler bir yargı bildirirler ve kelime gruplarını oluştururlar. Bu dizilme belli kurallara bağlı olarak yapılmaktadır.

Giresunlu Refîî, eserinde kelime gruplarına bolca yer vermiştir. Bu da onun Türkçenin söz dizimine ne kadar hâkim olduğunu göstermektedir. Arapça-Farsça tamlamalar, deyimler, ikilemeler şairin eserinde yer verdiği kelime gruplarındandır. Refîî'nin kullandığı tamlamalar onun Farsçadan nasıl etkilendiğini ortaya koyarken kullandığı deyimler ise dilinin günlük konuşma diline olan yakınlığını açığa çıkarmaktadır.

2.6.1. Tamlamalar

Giresunlu Refîî, 19.yüzyılın etkisinde halk edebiyatı geleneğinde şiirler yazan bir şairdir ancak dönemin diğer şairleri gibi o da divan edebiyatından etkilenmiş ve şiirlerinde Arapça-Farsça sözcüklere, tamlamalara ve aruz veznine yer vermiştir. Normalde hece vezniyle yazdığı şiirlerde günlük konuşma diline yakın bir üslup kullanan şair, aruz vezniyle yazdığı şiirlerinde başarıyı yakalamış ancak tamlamalarla örülü olan dilinden ötürü üslubu yazı diline yaklaşmıştır.

Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ mûy [u] müjgânı

Ne hoş hulk eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i süzânı (Muhammes 1/1)

Hîṭāb-ı 'alleme'l-esmā'i yazdım sevb-i ḥaṣṣetle
Qırılsın ḥāmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle
Mu'āf olmaz mı bir kez eyledi 'iṣyān ḡafletle
Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür'atle
Şeref-baḥş eylesin Mevlā hemān dîdār-ı cennetle
Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı behcetle (Müseddes 1/1)

Kitāb-ı 'aşk-ı mekfûfu oku şahbā-yı cān olsun
Qanı ol münkir-i bed-nām mü'ebbed bağırı qan olsun
O rāhın ḥādimidir Ref'îyā vaşl-ı cinān olsun (Müseddes 1/5)

Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'l-i Bedaḥşān mı
Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yāḳūt-ı aḥmerdir (Semâ'î 4/3)

Bu gönül şaydına āyîne-i ḥüsnüñ mü hedef
Çekiyor perçem-i ceyşin o şikār bāğına şaf (Selîs 2/1)

Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağıdır
Reviş-i kad şem'a-i ḥüsnü yürekler çağladır (Dîvânî 2/1)

Quvve-i qudsiyyeden 'irfānımız Ḥamdî Baba
Her ḥuşuşu merci'-i mîzānımız Ḥamdî Baba (Dîvânî 13/1)

Merkez-i gönülüm sarāyı tahtgāhında müdām

Nutk eder bir *‘ādil-i nāzik-edādır* Luṭfıyā (Dîvânî 14/6)

Sen kendini çün *re’s-i şadāretde* görürsün

Şor *hilkat-i insān* varıp *za’f-ı sinekden* (Kalenderî 1/3)

Sen *ravza-i hüsnüñde şehenşāh-ı cihāmıñ*

Hep *hüb-ı zamānsın*

Zîrā o maḳām *ma’den-i zevk-cāy-ı ‘adālet*

Bir *bāğ-ı sa’ādet* (Müstezād 1/4)

Ġam çekme göñül *leyl ü nehār* etse Hudādan

Elbetde bulur *zā’ik* olan *feyz-i firāvān* (Destân 2/3)

Pādişāh-ı ‘aşrımız şevket-şi ‘ār ‘Abdülhamīd

Emr edip inşā edildi işbu *āsār-ı cedīd* (Destân 5/1)

Āteş-i sūzānıñ sūy-ı vahdetde

Dil-i teşne feryād [u] gāh hasretde

Cāy-ı meserretde āh cevdetde

Göñlümde sulṭān ol gel begim begim (Koşma 1/2)

Açıldı yaralar işliyor hālā

Ṭabīb-i Loḳmān ol sen *gül-i ra’nā*

Ṭurre-i dil-şādıñ şor *ḳadd-i bālā*

Şifāsıñ bulayım her gece gündüz (Koşma 5/2)

Ne desem yakışmaz *cemāl-i yāra*

*Şevk-i dīdār*ında dīvān yazıyor

Āferīn hüsñüne gül yüzlü yāra

Perçem [ü] turrada dīvān yazıyor (Koşma 14/1)

Cānıma kār etdi *cefā-yı ğurbet*

‘*Azm-i şıla* etdim maşlaḥat bu yā

Var iken ‘Osmānlı Rūsa ne ḥācet

‘Osmānlıya bindim ‘adālet bu yā (Destān 3/1)

Quruldu *meclis-i maḥabbet* o dem

Ṭolandırdı sākī hemān *cām-ı Cem*

Uyandı maḥabbet gitdi *derd [ü]* ğam

Tamām yol zevkīdir ‘azīmet bu yā (Destān 3/14)

Bu dünyâ *dâr-ı mihnet*dir yatar bu *hâne-i dünyâ*

Fenâ ehlini zīnetle yakar bu *hâne-i dünya* (Tarih 9/1)

2.6.2. Deyimler

Şairlerin şiirlerinde en çok yer verdiği şeylerden birisi de kalıp ifadeler ve mecaz anlamdır. Kalıp ifadeler deyince aklımıza atasözleri, vecizeler, ikilemeler, deyimler vs. gelmektedir. Ancak mecaz anlam söz konusu olunca bir şairin çoklukla kullandığı kalıp ifadelerden birisi olan deyimler akla gelmektedir. Deyimlerin şiirlerdeki varlığını gösterebilmek söz varlığı bakımından araştırma yaparken oldukça önemlidir.

Bir dilin sözvarlığı içinde sınıflandırılan ve önemli bir yere sahip olan deyimler, bir kavramı, bir durumu, ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da cümlelerdir.⁹

Ağzın açdı: Söylemeye başlamak.

İçince bir kadeh tıldu çantası

Açdı ağzın tırmaz orman baltası (Destân 3/16)

Bağrıma başdığım: Kucaklamak, kolları ile sararak göğsüne yaslamak, birini gözetip kayırmak, koruyup yetiştirmek.

Yâr deyü *bağrıma başdığım* dil-ber

Cânıma kaşd etmiş firkatım bekler (Koşma 29/4)

Baş egip: Boyun eğmek, itaat etmek.

Ey gönül ol mäh-tâbândan yana vardiñ mı sen

Baş egip önünde el pençe dîvân tırdıñ mu sen (Dîvânî 21/1)

Belimi bükdü: Çaresizlik içinde bırakmak.

Bükdü belimi cevher-i vicdânıma kıydı

Dîn ehli iken dînime imânıma kıydı (Muhammes 3/4)

Cândan uşandık: Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak.

Kayıkcı al bizi *cândan uşandık*

Bir cesâret geldi 'inâyet bu yâ (Destân 3/24)

⁹ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I Atasözleri Sözlüğü*, İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1988.

Cefâ çekemez: Zulüm görmek, sıkıntı çekmek.

Ref'î uşanmışdır *cefâ çekemez*

Cân için cânâna boyun egemez (Koşma 28/3)

Dalâle düşme: Doğru yoldan ayrılmak, sapmak.

Dalâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç

Vefâ yok cām-ı ma'şûk hırka-i efsûdelerden geç (Semâ'î 1/ 1)

Dermânı arar: Çare aramak.

Yâ Rab naşîb et sen İstanbulu

Derdi çok olanlar *arar dermânı* (Destân 1/6)

Dile düşdük: Dile düşmek, dile gelmek. Konuşma kudreti, yeteneği olmayan varlık konuşmak, dillenmek (Zikretmek bağlamında) II hakkında dedikodu yapılmak.

Düşdük mü dile hâk ile yeksân olayım mı

Ėayrıñ bulayım mı (Müstezad 2/5)

El çekdim: Ilgisini kesmek, dünyadan el etek çekmek.

Ėılnmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan *el çekdim* bugün

Geldi yevm-i iftirâdım mâderidir kardeşime (Tarih 11/3)

Elden ele dolaşır: Pek çok kişi tarafından kullanılmak, birçok sahip eline geçmek.

Nedir ol baht-ı siyâhım *dolaşır elden ele*

Cevelân etse de yok çâresi tûl-ı emele (Muhammes 2/1)

Ele alalım: Elinde tutmak, eline almak.

Dedim evvel keyfi *alalım ele*

İçdik birer kahve hürriyet bu yâ (Destân 3/33)

Elem çeker: Üzülmek, tasalanmak.

Vatânı terk eden elbette *çeker* hüzn ü *elem*

Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taht-ı sitem (Muhammes 2/3)

Gam çekme: Tasalanmak, üzülmek.

Gam çekme gönül leyl ü nehâr etse Hudâdan

Elbetde bulur zâ'ik olan feyz-i firāvân (Tarih 2/3)

Gönlüne düşmek: bir şeye ilgi duymak; istemsizce bir şeyi istemek, sevmek, gönülde yer vermek.

O güzel uğruna âh etmegi kim görse 'abes

Azıcık *gönlüne düşmekde* olur 'aşk u heves (Müseddes 3/1)

Göz süzerek: Süzgün bakış atmak, başını tam çevirmeden bakmak.

Gehi ebrûları oynadarak gâh *göz süzerek*

Bu edâ şîve-i şehlâ beni etmez mi telef (Selîs 2/3)

Gözden düşürdün: Daha önce duyulan sevgi ve ilgiyi kaybetmek, rağbet görmemek ya da değerini yitirmek.

‘Ârż-ı hâlim artık okumaz olduñ

Bu günlerde beni *gözden düşürdüñ* (Koşma 34/1)

Gözlerin yumdu: Görme, gerçekleri görmemek için gözlerini kapat.

Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem

Gözlerin yumdu cihāna bakmadı ayırdı hem (Tarih 7/1)

Gözüñ aç: Uyanık, dikkatli olmak; fırsattan yararlanmak, fırsatı kaçırmamak için dikkat kesilmek.

Saña lāyık olan çün tã’ib ü müstağfir olmağdır

Gözüñ aç ğāfil olma lezzet-i nā-südelerden geç (Semâ’î 1/4)

‘İbret al: Ders almak.

Ey ehil-i fenā benden *al ‘ibret*

Keremden cihāna eyledim ‘avdet (Tarih 3/1)

İztırāb çekdik: Sıkıntı yaşamak, aşırı derecede üzölmek.

Giresundan çıkdık havā māhitāb

Ünye līmānında *çekdik iztırāb* (Destān 1/2)

Ğadem etdi: Ayak basmak. II Geri gelmek, dönmek.

Yaşına başdı *ğadem etdi* tekellüm ğāh ğāh

Vālideyni çağırıp derdi deyü illa’llāh (Tarih 1/4)

Ğadrin bilemez: Değerini bilmek.

Yine âşüftesiniñ kıymet ü *kadriñ bilemez*

O güzel kendine Ref'î gibi 'âşık bulamaz (Müseddes 3/5)

Qalem çalayım: Yazmak.

Ne dürlü medhin *qalem çalayım*

Böyle tatlı zâtı kanda bulayım (Koşma 25/4)

Qarâr verdik: Bir sorunu, durumu karara bağlamak, kararlaştırmak.

Kömür sepetini çerâğ eyleriz

Deyü *qarâr verdik* leṭāfet bu yā (Destân 3/13)

Lezzet bulmasa: Tat almak II hoşlanmak.

Bulmasa lezzet rehāvet kāffe-i ehl-i 'uḳūl

Hāşr ederlere vücūd yıllarca dā'im fi'l-maḳām (Tarih 6/4)

Maḥrūm ḳaldı: Bir şeyden nasibini alamamak, istediğini elde edememek, yoksun kalmak.

Mülākātđan *maḥrūm ḳaldı* bir aḥbāb

Hāfız İsmā'ıldır sâbıḳā bevvāb (Destân 2/10)

2.6.3. İkilemeler

Türkçede kelimelerin cümledeki yerini vurgulamak ve anlamlarının gücünü artırmak amacıyla kullanılan ikilemelere Giresunlu Ref'î Bey'de manzumelerinde sıklıkla yer vermiştir.

Alık alık: Etrâfında olup bitenleri kavrayamayan şaşkın bir tavrıla.

Alık alık baḳan ela gözlerin

Maḥv etdi vücūdum inan sevdiğim (Koşma 30/3)

Başka başka: Değişik değişik.

Şarkı söyleyerek çıktık Boğazdan

Herbirimiz *başka başka* âvâzdan (Destân 3/6)

Begim begim: Bey, efendi (Kalıp ifade).

Begim tâzelendi gönümde yara

‘İlâçsız dermân ol gel *begim begim* (Koşma 1/1)

Bir bir: Tek tek, Birer birer.

Dedim ebrûlarıñ tâ sînemi *bir bir* hedef tutmuş

Dedi sîneñ gözet ‘uryândır bir tîğ u hançerdir (Semâ’î 4/6)

Cayır cayır: (Yanmak) Yanma eylemindeki şiddeti belirtir.

Şem‘a-i hüsnüñ bütün maḥv etdi nūr-ı âfîtab

Hem *çayır çayır* yanar bir közle biñ cān kahveci (Dîvânî 16/2)

Ferd ferd: Tek tek.

Feth etdim kelāmı *ferd ferd* cāna

Fehm eyle rümûzu kaşd-ı ğamdır (Koşma 12/1)

Fır fır: Fırıl fırıl: sürekli ve hızlı bir biçimde manasında kullanılan bir ikileme.

Bir kez nūr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler

‘Aşkla maḥv olup *fır fır* döner kirmân gibi (Dîvânî 20/4)

Gizli gizli: Belli etmeyerek, açıkça olmayarak, saklı bir biçimde.

Pencereden *gizli gizli* bakarsın

Dürlü edā ile cilve çağarsın (Koşma 24/2)

Gürūh gürūh: Grup grup.

Gürūh gürūh aḥbāb yanıma geldi

Dediler yā Refʿī hoş-āmedī (Destân 3/51)

Bir bir: Tek tek.

Ḳana Ḳana: Kanıncaya kadar, doya doya.

Güzelleri *bir bir* takrîr edeyim

Evşâfın yâd eyle var *Ḳana Ḳana* (Koşma 11/1)

Nazlı mazlı: Kolayca gönlü olmayan, kendini ağırdan satan.

İnşaallāh *nāzlı māzlı* söyledikçe dilleriñ

Diñlese rāzın yanar lâ-şek kelāmeyniñ Cemāl (Dîvânî 1/2)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.İÇERİK/MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

3.1. Giresunlu Ref'î'nin Muhtevası

3.1.1. Aşk

Aşk, divan edebiyatında da halk edebiyatında da acı verici özelliğiyle bilinmektedir. Âşıklar da çektikleri acıdan mutluluk duymaktadır hatta acıları onlara zevk vermektedir. Ancak yine de âşık, sevgiliden uzakta olduğu ve ona hasret kaldığı için feryatlar içindedir. Bu durumun suçlusu olarak sevgiliyi gördüğünden ona seslenmektedir. Bu beyitte de sevgiliye seslenen şair, sevgilinin kendisine nasıl kıydığına inanmamaktadır ve bu duruma yârim, sevgilim diyerek feryat etsem mi düzelir mi diye sorgulamaktadır.

Aldanma rakîbin yalan sözüne

Bakmaz mı yâ Ref'î dil-ber yüzüne

Hiç adam kıyar mı kendi özüne

Feryâd edeyim mi yârim diyerek (Koşma 10/3)¹⁰

Aşk o kadar kuvvetli bir duygudur ki âşığa yaşadığı hiçbir şeyi unutturmaz. Gözlerinden aldığı buseler yani öpücüklerin tadının şairin aklından gitmediği ifade edilmiştir. Şair burada sevgilinin gözlerinden öptüğünü ifade eder. Sevgilinin aşkıyla yanmaktan gönlünün bir ocağa döndüğünü dile getiren şair, artık bu âşık senin için daha ne yapsın diyerek sevgiliye olan isyanını dile getirmektedir.

Dîdeden aldığım bûseler cānā

Lezzeti ağzımdan çıkmıyor hālā

‘Aşkınıla yanmağda n’etsin Ref’îyā

Âh-ı derûnum oldu külhân sevdiğim (Koşma 30/5)

¹⁰Örnek verilirken Prof. Dr. Beyhan Kesik’in “Giresunlu Ref’î ve Dîvânı” adlı eseri esas alınmıştır. Çalışmanın orijinal hali için bkz. Beyhan Kesik, *Giresunlu Ref’î ve Dîvânı*, Giresun Üniversitesi Yayınları, Mikyas Basım Yayın, İstanbul, 2020.

Sevgiliyle olan muhabbet o kadar tatlıdır ki âşığa bal gibi gelir. Sevgili elini çek dediğinde ise dili lâl olur yani şair üzüntüsünden ve bu sohbetin bitmesinden artık konuşamaz hale gelir.

Seniñle maḥabbet baña bal olur

Çek elin dedikçe dilim lâl olur (Koşma 33/2)

En çok kullanılan mazmunlardan biri olan bülbul ifadesine bu manzumesinde yer veren şair kendisini sevgiliden uzak kalma bakımından bülbulle benzetmiştir. Beni ayrılıkta koyup iki âlemin arasında bırakma diyerek aslında kendisinin sevgiliden ayrı kaldığında ne kadar zor bir durumda olduğunu dile getirmiştir. Bu aşk ve ayrılık ateşi onu çaresiz bırakmaktadır. Zaten acı çeken şair, sevgiliye hem onu bırakmaması için hem de yabancı ellere gitmemesi için yalvarmaktadır. Sevgili hançerini çekip âşığı öldürse onun için daha iyidir.

Bülbul gibi ‘aşkınla beni nâra bırakma

Fırkatde koyup berzah-ı düşvâra bırakma

Yakdıkça bu ‘aşk âteşi bî-çâre bırakma

Rahm eyle dilâ bendeñi ağıyâra bırakma

Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma

Çek hançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Müseddes 4/1)

3.1.2. Sevgili

Şiirlerinde sevgiliye farklı vasıflar yükleyen şair, sevgilinin dudaklarından akan suyla kendisini emzirmedeğinden yakınmıştır. Bir bebek için emzirme eylemi ne kadar hayati özellikler taşıyorsa sevgiliye de bu görevi yükleyip bunu yerine getirmediği için sevgiliyi suçlu tutmuştur.

Emzirmediñ bir kez âb-ı lebinden

Çopmaqla yoğrulmuş gül yaprağından

Tâze şekerlenmiş gerdân bāğından

Çanımdan bir def‘a alan sevdiğim (Koşma 30/4)

Sevgiliyi farklı kavramlarla özdeşleştirerek karşımıza çıkaran şair, divan edebiyatında en çok yer verilen ifadelerden birini kullanarak sevgiliyi güle benzetmiştir. Aynı zamanda kendi hüviyetinin de yandığından bahsederek sevgilinin aşkı karşısında nasıl yok olduğunu dile getirir.

Yandı cismim küh-ı hüsnünde güzel orman gibi

Al yanağın çevresi açmış тұrur һandān gibi (Selîs 20/1)

Divan şiirinde çoklukla karşımıza çıkan vasıflardan birisi de sevgilinin can alıcı kâkülüdür. Kâkülün sevgilinin yüzünde oluşturduğu görüntü âşığı kendinden geçirmektedir.

Kâkülün yanımda şaklarım el-ân

Her bakdıkça gönül ediyor nālān (Koşma 19/3)

Giresunlu Ref'î şiirlerinde sevgiliyi sıklıkla kullanmış, yazdığı ifadelerin çoğunu sevgiliye seslenerek yazmıştır. Sevgilinin varlığı bir yandan onu mutlu ederken bir yandan da acı çektirmektedir. Sevgiliyi farklı farklı görünüşlerde karşımıza çıkaran şair, söz sanatlarından yararlanmış ve sevgiliyi farklı kavramlarla bütünleştirmiştir. Sevgilinin güzelliği Allah vergisi, tavrı ise kişiliğinin göstergesidir. Divan şiirinde şairler sevgilinin hem dış güzelliğine hem de tavırları dolayısıyla iç güzelliğine vurgu yapmışlardır. Giresunlu Ref'î de bu özelliği kullanan şairlerdendir. Şair, sevgiliyi tavırları dolayısıyla meleğe benzetmiştir ve onun nazlı oluşundan ne canlar yaktığını kaç kişiyi kendine âşık ettiğini ifade etmiştir.

A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek

Bu seniñ nāzıña cānlar ne deyü yansa gerek (Selîs 1/1)

Giresunlu Ref'î şiirlerinde sevgiliye yer verirken onun baştan çıkarıcı özelliklerine de yer vermiştir. Bu özelliklerin onu nasıl kendinden geçirdiğini de eklemiştir. Sevgilinin yüzündeki güzellik sebeplerinden birisi olan ben, rengi ve şekli itibariyle şiirlerde kullanılmaktadır. Benler, sevgilinin vücudunda ya da yüzünde (yanak, dudak kenarı, çene, kulak, el, bilek vs.) farklı yerlerde bulunabilir. Sevgilinin benleri âşığı çok etkiler hatta âşık bu benler için canını feda edebilmektedir. Bu beyitte ise şair, sevgiliye seslenerek benlerinin siyah oluşunu vurgulamış ve merakının

sebebinin bu benler olduğunu ifade etmiştir. Bu beyitte yer verildiği gibi sevgilinin benleri âşıkta nutkunun tutulmasına sebep olmaktadır.

A begim bu Ref'î seni vaşf eyler

Hüsnünü görenler gılmānı n'eyler

Merākıma sebep o siyāh beñler

Dirāyetle geldiñ nuṭṭa a güzel (Koşma 16/4)

Âşık, sevgilinin her bir parçası için aklını kaybeder ve sevgiliyi görebilmek uğruna acılar çeker. Sevgilinin uğrunda çektiği acılar ise onu mutlu etmektedir. Hem acı çekmenin ona zevk bahsettiğini ifade ederken aynı zamanda sevgilinin dudaklarının rengini hayalinde şaraba benzetmektedir. Dudağın şarapla olan ilişkisi en başta rengiyle ilişkilidir. Dudak, kırmızı rengi sebebiyle şarap olarak düşünülmektedir. Sevgilinin güzellik unsurlarından olan dudak, göz, kaş, gamze şiirlerde sıklıkla geçmektedir. Şair bu beyitte dudakların sevgilinin hayalinde nasıl gözüktüğünü ortaya koymuştur.

Āh u zār etsem de uğruñda baña zevk-bahşıdır

Lebleriñ ābı ḥayālimde şarāb olmaḫdadır (Dīvānî 4/3)

Her beyitte farklı özellikleriyle karşımıza çıkan sevgiliyi, Giresunlu Ref'î bu seferde birden fazla özelliği sayesinde herkesi kendine hayran bırakan güzel olarak ifade etmiştir. Sevgilinin gerdanı, şiirlerde üzerine dökülen saç telleri dolayısıyla konu edilmektedir. Gerdana düşen saç telleriyle âşığın aklını çalan sevgili bu beyitte âfet-i devrân olarak ifade edilmiştir. Sevgilinin birçok can alıcı unsuru vardır ve bunlardan ikisi olan gerdan ve buse ifadeleri kullanılmıştır. Şair sevgilinin gerdanını beyazlığı ve yumuşaklığı sebebiyle kaymağa benzetmiştir. Sevgilinin buselerini ise kana kana içilecek ve doyulmayacak bir içecek gibi tasvir etmiştir.

Parmaḫları ḫalem yazıyor fermān

Belleri incedir şarmağa āsān

Gerdānı ḫaymaḫdır āfet-i devrān

Büseleriñ düşür var ḫana ḫana (Koşma 11/4)

Âşık sevgiliye gönlünü kaptırdığından beri ağlamaktan, acı çekmekten başka yapacak bir şeyi kalmamıştır. Ayrılık hasretiyle yanıp tutuşan gönlünü gözyaşlarıyla teselli etmektedir.

Sen gibi dil-dāra düşünce gönül

Ağlamakdan başka kār var mıdır

Gündüz hayālinde gece rü'yāda

Görmez mi sevdiğim baña yār mıdır (Koşma 22/1)

Giresunlu Ref'î ne yapsın aşkından, ayrılık hasretinden çaresiz durumdadır. Sevgilinin can alıcı özelliklerinden, güzellik unsurlarından bir tanesi olan yüzündeki siyah renkli benekler aşığın canını acıtmaktadır.

Seyyāh olup gezdim gurbet ellerde

Bulmadım mislini gayrı yerlerde

Ne yapsın Ref'îyā 'aşk var serde

Çün 'âşık ağlatmış yanağı benek (Koşma 4/3)

Şiirlerde sevgilinin en çok kullanılan özelliklerinden birisi de âşığı kıskandırmasıdır. Âşığa ayrılığı layık görürken başkalarının yanına giderek âşığı daha da çileden çıkarmaktadır.

Yine āh u zāra uğratdın beni

Karşımda ağıyāra ülfet eylersin

Kāfir olsa kıymaz böyle insāna

Sen benim kanıma girmek istersin (Koşma 18/1)

Baňa nisbetle verir kendini ağıyār eline

Düşürür āh u figānı beni hasret çölüne

Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryā seline

Baňa bundan da beter düşdüğüm 'ālem diline

Yâ beni eyle kabûl vaşlîña yâ ülfeti kes

Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Müseddes 3/3)

3.1.3. Âşık

Giresunlu Ref'î, öyle sadık bir âşıktır ki gözü sevgiliden başkasını görmez. Bütün saydığı vasıflar sadece sevgilide toplanmıştır. Ve onun gibisi dünyada yoktur. Bu yüzden karşılaştığı en güzel varlıkları sevgiliyle bütünleştirmiştir.

Bugün bir yâr ile ünsiyyet etdim

Qāmeti ser çekmiş yanağı beñek

Senden ğayrı güzel var mıdır dedim

Tomurcuğ gül açmış yanağı beñek (*Koşma 4/1*)

Şair, şiirlerinde ızdırap çeken kişi olarak karşımıza çıkarken bu durum onun aşkını daha da kuvvetlendirmekte hatta güzeli görüpte o hale düşmeyenlerin durumuna şaşırmaktadır.

O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes

Azıcık gönlüne düşmekde olur ‘aşk u heves

Yanıyor cism ü benim bâd-ı sabâ göğsüme es

Maraz-ı ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes

Yâ beni eyle kabûl vaslîna yâ ülfeti kes

Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Müseddes 3/1)

Giresunlu Ref'î sevgiliyi öyle çok sevmektedir ki bu duyguları yaşayacak ya da onun kadar çok sevecek biri olduğuna inanmaz. Şiirlerinde bunu sıklıkla dile getirir. Sevgilinin eşi benzeri bulunmayan vasıflarının değerini bir tek o bilmektedir.

‘Acebâ var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek

O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şâdef (Selîs 2/2)

Hem seven hem sevilen konumunda karşımıza çıkan şair, sevgili olma düşüncesiyle bile ateşler içinde yanmaktadır. Sevgilinin ona yâr demesi normalde şairi mutlu ederken bu durumu şair kendisini yakan bir durum olarak ifade etmektedir.

Baňa yâr dedikçe yaralar açdıñ

Dürlü biñ âteşler qalbime saçdıñ

El yanında kaçdıñ tenhâda kaçdıñ

Hakîkatli yârsın deyü aldandım (Koşma 26/2)

Eskiden beri şiir söyletme geleneği ya da şairlik olabilme özelliklerinden en bilinen âşık olmaktır. Yani şaire bu şiirleri yazdıran ve söyleten sevgilinin ta kendisidir. Şair de bu anlayışı devam ettirmiş, ona bu şiirleri söyletenin sevgili olduğunu dile getirmiştir. Giresunlu Ref‘î bu duyguları yansıtırken yine karşılıksız aşk yaşayan âşık konumundadır. Üzüntüsünü de böyle şiirler söyleyerek içinden atmaktadır.

‘Âşıkıñ hüzünle ağlatma güzel

Kemend-i zülfüñle bağlatma güzel

Ğarîb ğarîb koşma söyletme güzel

Adam sevdiğini üzer mi böyle (Koşma 7/4)

Şair, sevgiliye olan âşkının ezelden beri yani başlangıçtan itibaren olduğunu dile getirmektedir. Aşk, ta ezelde onun alınına yazılan bir duygudur. Bu dünyada henüz hiçbir şey var olmamışken aşk duygusu onun kaderinde vardır.

Gel qurbânıñ olam cânım efendi

Etme nâz yerine cevır ü sitekler

Bilirsın ki sevdim ezelden seni

Adam ‘âşıkını böyle mi mimler (Koşma 33/1)

Şiirlerde âşık daima acı çeken, gözyaşı döken, ah ve feryat eden, vücudu bu acılardan zayıf düşmüş ve sararıp solmuş biri olarak tasvir edilmektedir. Âşık devamlı gözyaşı döker ve sevgiliden insafli olmasını beklemektedir. Bu beyitte de kendisinin sabahlara kadar durmadan ağladığını acı çektiğini dile getiren Giresunlu Ref‘î, sevgiliyi bu duruma duyarsız kaldığı için şefkatsiz, insafsız olarak görmektedir.

Geceler şubhâ dek ağlamakdayım

A inşâfsız dil-ber şefkatiñ yok mu

Hayâliñle ciger dâğlamakdayım

Seni sevenlere merhametiñ yok mu (Koşma 24/1)

Âşık, her zaman sevgiliden ayırdır bundan dolayı dert içindedir. Sevgilinin hasretiyle durmadan ağlamakta ve aşk acısıyla kendini harab etmektedir. Ah eden âşığın vücudu bu acıdan dolayı zayıf düşmüş, sararıp solmuştur. Sevgilinin uğrunda harâb olmuştur.

Mağv oldu benim ‘aşk ile ey ruhları enver

Uğruñda a dil-ber

Mahşerde sorarsak sana da‘vâ-yı cinâyet

Dünyâda ne hâcet (Müstezâd 1/5)

Sevgilinin güzelliği uğrunda yanıp biten âşık, yüreğinin yangınını orman yangınına benzetmiştir. Orman ve handan kelimeleri arasında tenasüp sanatı kuran şair, sevgilinin yanağını kırmızı renginden dolayı açmış bir güle benzetmiştir.

Yandı cismim küh-ı hüsnüñde güzel orman gibi

Al yanağın çevresi açmış тұrur handân gibi (Dîvânî 20/1)

Hastaları iyileştirmekle bilinen Lokmân Hekim’e şiirinde yer veren şairimiz, dertlere derman olması dolayısıyla sevgiliyi Lokmân Hekim’e benzetmiştir. Rivayetlere göre bir yandan hastaları tedavi ederken bir yandan da hikmetli sözleri ile nefisleri iyileştiriyordu. Sevgilinin de etkileyici ses tonu ve işveli sözleri de şairin yaralarına iyi geldiğinden şair sevgiliyi Lokman Hekim’le ilişkilendirmiştir.

Açıldı yaralar işliyor hâlâ

Tabîb-i Lokmân ol sen gül-i ra‘nâ

Turre-i dil-şâdiñ şor kıadd-i bâlâ

Şifâsıñ bulayım her gece gündüz (Koşma 5/2)

Âşık tarafından bir gelenek olan acı çekip bundan zevk duymak genel itibariyle şiirlere konu edinilmiştir. Bir yandan çok acı çektiğini, sürekli ağladığını dile getiren

şair bir yandan da diğer beyitlerde bu durumun ona zevk verdiğini dile getirmiştir. Sevgiliden ayrılığa bir an bile dayanamayan aşığın yüreği feryatlar içinde inlerken gözlerinden yaşlar akıtmaktadır.

Nasıl şabr edeyim bu iftirāka

Yüregim iniler dīdeler ağlar

Gönlümde hāşıldır büyük dağdağa

Bahā Efendimiz olsun vedā‘lar (Koşma 25/1)

3.1.4. Rakip

Klasik şiir geleneğimizde rakip her zaman engel konumundadır. Sevgiliyle âşık arasındadır ancak aşığın özelliklerini asla taşıyamaz. Giresunlu Ref‘î rakibin varlığından rahatsız olmaktadır ve rakibin kendisi gibi olmadığını dile getirir. Kendisi aşk ile nasıl yanıyorsa ve kendini yanmakta olan bir kebab gibi görüyorsa bunu da rakibin görüp aradan çekilmesini beklemektedir.

Ref‘îyā hālī degil kendüyi ‘aşk biryān eder

Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakīb (Dîvânî 10/5)

Rakibin varlığı Giresunlu Ref‘î‘yi o kadar huzursuz etmektedir ki onun aradan çekilmesinden başka bir isteği yoktur.

Hem-nişīn ol ki eyā çıksın rakībān ortadan

Şoḥbetiñ fevt-zede iḥsān yok dil-i bī-çāreye (Dîvânî 5/4)

Sevgilinin rakibe rağbet etmesi aşığı çileden çıkarmaktadır. Şair, rakipten farklı olduğunu dile getirerek ona olan öfkesinden kendisini kuvvetli bir pehlivan gibi görmektedir.

Lāyık olan saña bir daḥı ‘avdet

Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet

Rakībīñ yanında Ref‘îyā rağbet

Kesb-i kuvvet eder pehlevān olur (Koşma 15/3)

3.1.5. Din/ İlâhi Aşk

Giresunlu Ref'î şiiirlerinde beşeri aşkı işlerken ilâhî aşkı işlemeyi de ihmal etmemiştir. Şiiirlerinde de bazı surelerden iktibas yapan şair bu ifadeleri şiiirlerine harmanlayarak insanlara öğütlerde bulunmuştur. Bu şiiirde geçen *alleme'l-esmâ*'i yani bütün isimleri talim etmek ifadesini bu manzumeyle birleştirmiş ve insanların günah işleseler dahi bunun farkına vardıklarında ve affedilmek için tövbe ettiklerinde, tövbelerinin kabul edilebileceğini yani dolayısıyla cennete girebileceklerini ifade etmiştir. Mevla şeref-bahş eylesin didâr-ı cennetle ifadesiyle de bu insanlar için iyi dilekte bulunmuştur.

Hitâb-ı '*alleme'l-esmâ*'i¹¹ yazdım sevb-i hasletle

Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle

Mu'âf olmaz mı bir kez eyledi 'isyân gafletle

Ne hoşdur tevbekâr oldu günâhın bildi sür'atle

Şeref-bahş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle

Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Müseddes 1/1)

Giresunlu Ref'î bir başka beyitte ise Zümer suresinin 53.ayetini yer vermiştir. Şair, kendisini örnek göstermiş ve Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin diyerek insanlara iyi temennilerde bulunmuştur. Yaşadıklarından ve tecrübelerinden hareketle bu manzumeyi, bu ayetle birleştiren şair insanlara da öğüt vermiştir.

Güzel *lâ-taknaţu min rahmetillâh* emr ü fermânı

Görürsün şübhesiz Ref'î bu yüzden kenz-i Rahmânı (Müseddes 2/ 4)

*lâ-taknaţu min rahmetillâh: Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin.*¹²

Allah'ın hikmetlerinden hiçbirisi sorgulanmaz ancak bu sırrı bu hikmetleri fark etmeyi de şair ahmak olarak görmüştür ve bu ahmakların da bağışlanmaya, affedilmeye ihtiyacı vardır.

Su'âl olmaz Hudânîñ nice biñler hikmeti vardır

¹¹ "*alleme'l-esmâ*'i" ifadesi Bakara Suresi 31.ayetinde geçmektedir.

¹² "*lâ-taknaţu min rahmetillâh*" Zümer Suresi 53.ayetinde geçmektedir.

Bu sırrı bilmeyen ahmak varıp da şefkati gözler (Semâ'î 3/5)

Şair bu dünyada ahmakları kıymetli gören, ahmaklara değer veren insanlara kıyamette bu yaptıklarının hesabının sorulacağını düşünmektedir.

Şu dünyâda yüce ulu yapan ahmakları bir bir

Kıyâmetde hesâb ile yorar bu hâne-i dünyâ (Tarih 9/4)

Şiirlerinde insanlara bu dünyanın geçici olduğu ve asıl hayatın ahirette olduğunu anlatmaya çalışıp öğüt veren şair bu dünyadaki nice yüksek mertebelerin, binaların akıllı insanlara göre olmadığını nice şanlı kimseleri bile dünyanın yutup içine aldığı ifade ederken insanlara ders vermek istemiştir.

Gel ey 'âkil saña lâyıķ degil Şeddâdî bînâlar

Nice Cemşîd Dârâyı yutar bu hâne-i dünya (Tarih 9/6)

Allah her şeyi bir tek “Ol!” emriyle yaratmıştır. Bu dünyadaki hiçbir şey kalıcı, devamlı değildir. Her şey nasıl bir anda yaratıldıysa, var olduysa Allah’ın tek bir emriyle de bütün her şey yok olacaktır. Kur’an, sekiz ayetinde Allah’ın "Kün" emriyle, yani “ol” demesiyle eşyaya vücut verildiğini bildirmektedir.

¹³ فَيَكُونُ كُنْ لَهُ يَقُولُ أَنْ شَيْئًا أَرَادَ إِذَا أَمْرُهُ إِنَّمَا

Ḳadīm zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı

Yekün emri hîṭâbında yıķar a‘lâyı ednayı (Müseddes 2/3)

Dünyanın geçici bir heves olduğunu ve ecelin gelmesinin yaşa ve fiziki duruma bakmadığını da dile getiren şair, bu dünyada hep kendini genç kalacak ve hiç ölmeyecek zannedenlere öğütler vermektedir. Unutulmamalıdır ki bu dünyanın bir de diğerk kısmı vardır. Akıllı olan kişı bu dünyaya rağbet etmez.

Genç ķoca demeyip gelince ecel

‘Āķil olan etmez dünyâyā rağbet (Tarih 3/4)

¹³ “Onun emri, bir şeyi murat edince, ona sadece ‘ol’ demektir, o da olur.” Yâsîn, 36/82

Şiirlerinin bazılarında bu dünyanın geçici olduğundan ve insanların bu durumu fark etmediğinden ve ona uygun davranmadığından yakınan şair, bu konuyla ilgili insanlara mesajlar vermektedir. İnsanoğlu dünyanın geçici zevkine aldanmıştır ve ahireti düşünmemektedir. Oysa bu dünyada yapılan her şeyin bir kayda alındığını ve ahiret yurdunda insanın karşısına çıkarılacağını bu dizelerle hatırlatan şair, insanlara öğütte bulunmuştur.

Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep

A hākden dār-ı uhṛāda tutar bu hāne-i dünyā (Tarih 9/3)

Gidip gelmemek var gelip bulmamak diyen şairimiz bu beyitte de hiçbir şeyin bırakıldığı gibi kalmayacağını ifade ederken aynı zamanda yine dünyanın geçici olduğunu ve zamanın akıp giderken her şeyin değişeceğini ifade etmiştir.

Gidip gelmemek var gelip bulmamak

Eskiden 'ādetdir yāra toymamak (Koşma 27/6)

3.2. Meslek İsimleri

Giresunlu Ref'î, hem gezdiği yerlere, hem ahab çevresine hem de meslek isimlerine dîvânında yer vermiştir. Şairin başarılı aşk şiirlerinin yanında bu gibi unsurlara yer vermesi onun kültürüne sahip çıkan bir şair olduğunu da göstermektedir. Meslek adları ya da meslekler unutulmasın diye yaşadığı olayları şiir şeklinde ifade edip bu mesleklerin isimlerini şiirlerinde zikretmiştir.

Meslekler; bir toplumun sosyal, ekonomik, siyasî, sanatsal ve kültürel hayatı hakkında önemli ipuçları vermektedirler. Türkler, tarihin ilk dönemlerinden bu yana farklı farklı iş kollarında faaliyet göstermişler ve Türk kültür tarihi için önemli ürünler ortaya koymuşlardır. İşte bu noktada meslek adlarının ve buna bağlı olarak dil malzemesinin zenginliği ve çeşitliliği Türk sosyal hayatının hareketliliğini göstermesi açısından önemlidir.(Özgan, 2018: 3)

Tarih öncesi devirlerden itibaren aletler yapmaya başlayan insanlar daha sonraki zamanlarda bu yeteneklerini geliştirerek meslek dalları oluşturmuşlardır. M.Ö. VIII. yüzyılda Asur sarayında çeşitli mesleklerin icra edildiği bilinmektedir. İbni Haldun'a göre sanayi, yerleşik hayatın ve medeniyetin olgunlaşıp genişlemesiyle doğru orantılıdır. Göçebelik kültürü ancak basit, sade derecedeki hüner ve sanatları içerir. Toplum hayatının ilerlemiş olduğu şehirlerde meslek edinenler için zanaatlar

geçim ve kazanç vasıtasıdır. Şehirlerdeki medeni hayatın gereği ve gelişmişliğin göstergesi olarak meslekler çoğalır (Şen, 2007: 1).

Meslek adlarına dîvânda yer verilmesi âşık edebiyatında da karşılaşılan bir durumdur. Şairimiz de aslında halk edebiyatı geleneğini yansıttığı için bu unsurlara dîvânında yer vermiştir.

Âşık edebiyatı geleneğini yansıtan şairlerimiz eserlerinde halk kültürü öğelerine yer vermek açısından atasözlerine, deyimlere, yer adlarına, bitki isimlerine, özel isimlere, hastalıklara, ilaçlara, mesleklere, dinsel motiflere, akrabalıklara, inançlara ve hayvanlara vs. yer verilmiştir. Bu unsurların eserlerde kullanılması halk kültürünün gelecek nesillere taşınmasında büyük bir önem taşımaktadır. Aynı zamanda Ref'î, halk ve divan edebiyatının vazgeçilmez iki mazmunu olan “gül” ve “bülbul”e de manzumelerinde yer vermiştir. Dîvân'ı incelediğimizde Ref'î'nin de meslek adlarına, yer adlarına, dostlarının isimlerine yani özel isimlere, akrabalık adlarına, dini unsurlara, inançlara, ilaç ve hastalıkla ilgili olarak “Lokman Hekim” ifadesine yer verdiğini görmekteyiz. İçerik olarak halk edebiyatı özelliklerini daha yoğun ortaya koyan şair, biçim özellikleri olarak divan edebiyatından etkilenmiş ve bunu da şiirlerine yansıtmıştır.

Tablo 1 Meslek İsimleri ve Sayıları

<u>Meslek İsimleri</u>	<u>Sayıları</u>	<u>İsimlerin Geçtiği Manzumeler</u>
bevvab	1	Destân3/38, Destân 2/10
kahveci	10	Dîvânî 16/1, Dîvânî 16/2, Dîvânî 16/3, Dîvânî 16/4, Destân 3/36
‘abâcı	1	Dîvânî 16/5
fıruncu	1	Destân 3/21
kaşâb-ḥâne	1	Koşma 23/1
kayıkçı	3	Destân 3/17, Destân 3/24,
aşçı	3	Destân 3/21
acente-ḥâneye	1	Destân 3/24

helvâcî	2	Destân 3/15
naqqâş	1	Semâ'î 2/4
makinos	2	Destân 3/43
paçacı	1	Dîvânî 16/5

Şair Sinop'ta bir hapishanede edindiği gözlemleri şiirlerine konu etmiştir. Orada bulunan insanların da bir zanaatle uğraştıklarını, gözlemlerini ifade ederek ortaya koymuştur ve onların yaptıklarından aldıklarını nezaketli bir davranış olarak gösterir.

Ḥapis-ḥānesinde ḥuzar biçerler

Şadefle işleme na'îl yaparlar

Tütün ṭabaqası yapıp şatarlar

Ṭabaqalar aldık nezâket bu yâ (Destân 3/38)

Bevvāb: Ar. Kapıcı.

Apartman veya otellerde belirli hizmetleri(bakkal alışverişi, güvenliği sağlamak, temizlik vb.) yerine getirmek için kullanılan ve geçmişten günümüze taşınan kapıcılık mesleği, bu dörtlükte karşımıza çıkmaktadır. Şair kapıcının “Ḥāfız İsmā'îl” olduğunu belirtirken aynı zamanda “Ḥāfız” ifadesine de eserinde yer vermiştir. Bu ifade ise “koruyan, ezberleyen” anlamına gelip Kur'ân-ı Kerîm'i baştan sona ezbere bilen kişi olarak bilinmektedir. Bazı İslâm-Türk devletlerinde ve özellikle Osmanlılarda ise hükümdar sarayının kapılarını bekleyen görevlinin unvanı olarak da bilinmektedir.

Mülākātından mahrûm kaldı bir aḥbâb

Ḥāfız İsmā'îldir sâbıkā bevvāb

Ṭulû' etse görmez şimdi âfîṭâb

İnfikāk zamānı ağlaştı gitdi (Destân 2/10)

Ḳahveci: Kahve pişirip satan kimse.

Beyitte dillere destan kahveci olarak geçen bu meslek, geçmişten beri farklı ülkeler dâhil olmak üzere karşımıza çıkmaktadır. Kahvenin ortaya çıktığı tarihle ilgili çok net bir bilgi bulunmamakla beraber bu tarihin çok eskilere dayandığı söylenmektedir. Osmanlıda ise ilk kahvenin Yemen’den getirtildiği bilinmektedir. Kahve denince ilk olarak akla “Bir kahvenin kırk yıl hatırı var” deyimi gelir. Bu deyimden de anlaşıldığı gibi kahve, dostluğu pekiştiren ve insanlara birbirlerini unutturmayan bir içecektir. İkinci dizede ise kahveci, her derde derman olarak yansıtılmaktadır. Şair beyitlerinde ve dörtlüklerinde kahveci mesleğine yer vererek hem bu mesleği dile getirmiş hem de bu mesleğin onda nasıl farklı şekillerde zuhur ettiğini ortaya koymuştur.

Miha teşbîhde şifâtın dilde destân *ḳahveci*

Yoğsa ruhsârîñ mıdır her derde dermân *ḳahveci* (Dîvânî 16/1)

Şem‘a-i ḥüsnüñ bütûn maḥv etdi nûr-ı âfitâb

Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cân *ḳahveci* (Dîvânî 16/2)

Çek niḳâb setr eyle vechle yanmasın âvâreler

Cezb eder tavşîf-i ḥüsnüñ bunca yârân *ḳahveci* (Dîvânî 16/3)

Bir soğuk şu bir şurub ḳahve şun nâz eyleme bir

Şanma kim ‘âlemde yokdur gayrı ḥübâñ *ḳahveci* (Dîvânî 16/4)

Dedi ki buyuruñ ḳahve içelim

Bir miḳdâr maḥabbet şöḥbet geçelim

Emr etdi *ḳahveci* birlikde içelim

Birkaç sâ‘at etdik meveddet bu yâ (Destân 3/36)

‘Abācı: Aba yapan, satan kimse, tüccar.

Hayvansal kumaşlardan elde edilerek dokunan kıyafetlere aba ismi verilmektedir. Aynı zamanda dervişlerin giydikleri uzun, bol hırkalara da aba ismi verilmektedir. Bu beyitte karşımıza çıkan “‘abācı” ise eldeki kumaşlardan elbiseler diken meslek erbabına verilen isimdir. ‘Abācılık mesleği, 19. yüzyılda daha da yaygınlaştığı görülmektedir.

Medh eder mi Ref‘îyâ bir bûse rüşvet almadan

Bir ‘abācı bir paçacı bir de cānān kahveci (Dîvânî 16/5)

Fırıncı: Fırın işleten kimse.

Fırıncı, geleneksel usullerle ya da modern tekniklerle çalışan, hazırlanan ekmeklerin pişirilmesi ve piyasaya sunulması ile uğraşan mesleği icra edenlere verilen ad. Fırın bu anlamda yiyeceklerin pişirilmesi için gereken bir araç olmanın yanında, ticari olarak ve unlu mamullerin üretilip satılması ile uğraşan mesleğin ve ticarethanenin adıdır.¹⁴

Tarih öncesi devirlerde ateşin bulunması ve tarım toplumuna geçiş, beraberinde bazı mesleklerin de doğması sonucunu doğurmuştur. Bunlar arasında fırıncılık da mevcuttur. Eski Mısır, Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu dönemlerinde buğday ticaretinin yoğunluğu ile bağlantılı olarak ekmek yapımı ve fırıncılık ayrı ve önemli bir değere sahip olmuştur. Ekmek genellikle buğdaydan yapılır; ancak buğdayın az ve pahalı olduğu yerlerde mısır, çavdar ve arpa unundan da yapıldığı olur. Ekmeğin kalitesi, kullanılan unun cinsine ve pişirme süresine bağlıdır: Yüksek kaliteli unlardan francala ve beyaz ekmek, kepekli unlardan da esmer ekmek elde edilir. Ekmeğin biçimi de, müşterilerin arzusuna göre, ya altı düz üstü kabarık somun şeklinde, ya da francala gibi uzun olur. Köy ve kasabalarda hâlâ tekneler içinde, elle ya da ayakla yapılan yoğurma işlemi mazot, havagazı veya elektrikle çalışan büyük ekmek fırınlarında artık yoğurma makineleriyle yapılıyor. Yine de yoğurma, ekmek mayası veya suni mayalarla mayalandırma, tartma, şekil verme, kürelere

¹⁴ Wayne Gisslen, *Professional Baking* (4th ed.: John Wiley & Sons, 2005), s. 4.

yerleştirme ve pişirme çok dikkat isteyen uzun işlemlerdir. Bazı ekmekçiler, gevrek, baton, galeta, kurabiye gibi pastacılık işleri de yaparlar.¹⁵

Günümüzde de geçmişte de hayati önem taşıyan fırıncılık mesleği dörtlükte de şairin ziyafet çekmek için yani karnını doyurmak için gittiği yer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dedim karnımız aç ta'âm edelim

Aşçı dükkânına birlik gidelim

Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim

Fıruncuya vardık ziyâfet bu yâ (Destân 3/21)

Kaşâp: Sığır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse.

İlk çağlarda avcılık-toplayıcılık sayesinde insanlar yaşamlarını devam ettirdiği bilinmektedir. Hayvanların kesimi, depolanması ve satımı gibi işleri yapan kimseye ise kasap adı verilir.

Al cânımı götür kaşâb-ḥâneye

Başın için kurbân eyle sevdiğim

Kâkülün boyna tak koluma bağla

İ' dāmıma fermân eyle sevdiğim (Koşma 23/1)

Kayıkçı: Kayıkla insan veya yük taşıyan kimse.

Giresunlu Ref'î'nin eseri incelendikten sonra onun bir gezgin olduğu anlaşılmaktadır ve dolayısıyla şiirlerinde geçtiği gibi bir kayıkçıya ihtiyaç duyulmaktadır. Kürek veya yelken sayesinde yürütülen ufak tekneye kayık adı verilmektedir, bu kayığı kullanan kişiye ise kayıkçı ismi verilir. Şair, kürekle rahat gidilemeyeceğini de ifade ederek gidecekleri yere ulaşmaları için kayıkçıdan kayık

¹⁵ J. Witteveen, , "Rye, A Daily Bread and a Daily Treat" in Oxford Symposium on Food & Cookery,. Staple Foods. s. 243.

bulmasını istemektedir. Kayıkçılık o zamanlarda zor ama iyi gelir getiren bir meslek olarak bilinmektedir.

Gitdi gece olduk şabāha vuşul

Dediler tışarı çıkalım kol kol

Āmānın *kayıkçı* bize kayık bul

Kürek rāhat olmaz kasāvet bu yā (Destân 3/17)

Şabāhdan vapura gelmegi kurduk

Acente-hāneye vapurdan sorduk

Kayıkçı al bizi cāndan uşandık

Bir cesāret geldi 'ināyet bu yā (Destân 3/24)

Aşçı: Yemek pişirmekle görevli kimse.

Yemek pişirme ve hazırlama konusunda usta olan kişilere verilen meslek adı olarak bilinir.

Dedim karnımız aç ta'ām edelim

Aşçı dükkānına birlik gidelim

Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim

Fıruncuya vardık ziyāfet bu yā (Destân 3/21)

Acente: Bir kuruluşun yaptığı işi onun adına kazanç karşılığında yürüten daha küçük kuruluş evi.

Şabāhdan vapura gelmegi kurduk

Acente-hāneye vapurdan sorduk (Destân 3/24)

Helvacı: helva yapıp satan kimse

Kaştamonu Türkü *helvâcılardan*

Muştafâ Ağadır Rabb-i ekberden

Bir kûtu şekeri bir çay ucundan

Çıkardı meydâna hamâkat bu yâ (Destân 3/15)

Nakkaş: Yapıların duvar ve tavanlarına süslemeler yapan usta, bezekçi

İlk çağlarda iletişim kurmak için duvarlara resim yapan insanlar karşımıza çıkmaktadır. Sonraki dönemlerde ise bu bir sanat haline gelmektedir ve bu süslemeleri yapan, minyatür çizen sanatçılara yani ressamalara nakkaş adı verilmektedir.

Kimi *nakkaş* kimi gergef kimi almış elinde def

Oturmuşlar kimi şaf şaf enâniyyetle hayretle (Semâ'î 2/4)

Makinist/makinos: Lokomotif, yolcu ya da yük trenini kullanan kişi.

Herhangi bir makineyi kullanan ya da tamiri gerçekleştiren kişilere makinist adı verilmektedir. Bu beyitten anlaşıldığı üzere ise bir makinenin tamiri söz konusudur.

Dedi *makinosu* bi-‘avn-i Hudâ

Sâ‘at altıya dek yapılır zîrâ (Destân 3/43)

3.3. Sosyal Tenkitler

Giresunlu Ref‘î şiirlerinde genellikle aşk ve tasavvuf konularını işlemiştir ama etrafındaki insanları eleştirmeyi de unutmamıştır. Geçmişten beri şairlerimiz halka anlatmak istediklerini şiirler, yazılar yoluyla anlatmıştır. Ref‘î kimi şiirlerinde halka ders vermiş kimi şiirlerinde de onları eleştirmiştir.

Çoğu şair tarafından ele alınan konulardan birisi de “sosyal eleştiri”dir. Şairlerimiz duygularını dile getirirken yaşadıkları dönemden ve o dönemin sosyal ortamından, şartlarından bağımsız kalamazlar. Dolayısıyla hoşnut oldukları ya da

memnun olmadıkları durumları da şiirlerine yansıtırlar. Geçmiş dönemlerle ilgili bilgi almak için başvurmamız gereken kaynaklardan birisi de şairlerimizin eserleridir. Bu eserler bize aslında medeniyetin kültür tarihini ve sosyal hayatını yansıtmaktadır. Giresunlu Ref'î'nin şiirlerinde ise karşılaştığımız durum içinde bulunduğu ortamdaki insanların yaşayış, davranış şekillerinden hoşnut olmamasıdır ancak şairimiz bu durumu yine yumuşatmaya çalışmış onlara kendinden örnek vererek düzelmelerini öğütlemiştir.

Dünyanın geldiği noktayı insanların davranışları yüzünden yersiz bulan şair beceriksiz yani ehil olmayan insanların başa geçtiğini ve insanları gözlemlediğini söyler. Hâlbuki bu insanlar başa geçmeyi yani rütbeyi hak eden kişiler değildir ancak dünyanın geldiği nokta yüzünden beceriksiz insanlar başa geçmiştir ve gücün, kuvvetin yolunu gözlemektedirler. Giresunlu Ref'î ise bu durumu sert bir dille eleştirerek o insanların bulunduğu konumu hak etmediklerini ifade ederek baştaki insanları eleştirir.

Ne hâle geldi dünyâ nâ-ehiller milleti gözler

Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (Semâ'î 3/1)

Kişi zengin olduğunda yani eli para gördüğünde belli bir konuma geldiğinde kendini asil soylu sanır, bu durumun geçmişten beri var olduğunu zanneder. Hâlbuki mayası yani özü kötüdür, berbattır ancak o kişiler hala değerli olmanın yolunu gözlemektedir.

Tüvân-ger olsa bir kişi hem aşl-zâde şanır kendin

Velâkin mâyesi ber-bâd 'acebdir 'izzeti gözler (Semâ'î 3/2)

İnsanlar oldum olası geldikleri yeri unuttur ve belli bir güce sahip olduklarında diğer insanları küçümserler. Şair bu beyitte bu durumu ele alarak insanları eleştirmiştir. Kendini başvezir makamında zanneden kişiler kimseyi beğenmez herkesi aşağılarlar. Hâlbuki kendileri de en alt tabakadan gelme hizmetkârlardır ancak halktan onları kabul etmelerini, üstün görmelerini beklerler.

Begenmez kimseyi güyâ görür kendin şadâretde

Ocağdan gelme hizmetkâr 'avâmdan râğbeti gözler (Semâ'î 3/4)

3.4. Bazı Manzumelerde Geçen Ülke-Şehir isimleri ve İsmi Zikredilen Kişiler

Giresunlu Ref'î Dîvân'ında çok fazla içeriğe yer vermiştir. Diğer şairler gibi aşk, ilahi aşk konularını işleyen şair aynı zamanda eserlerinde kendi hayatından kesitlere de yer vermiştir. Bazı beyitlerinde ise farklı şehir isimleriyle birlikte arkadaşlarını ya da tanıdığı isimleri belirtmiş ve onlar hakkında da bize bilgiler sunmuştur.

Bağdat, İslam dünyasının önemli tarih, ilim ve kültür merkezlerinden biri olarak bilinmektedir. Ve bugün Irak'ın başkentidir. Halep ise Suriye'nin ikinci büyük şehridir. Şair, bu beyitte sevgilinin aklının gitmesini bu iki büyük şehri görmesine bağlamıştır.

Eskiden beri şairlerin de dilinde Bağdat ve Halep beraber zikredilmiştir. Ahmedî bir manzumesinde gönlü Rum ülkesine benzetmiş; şayet Şam, Bağdat ve Halep yıkılmışsa gerisinin pek de mühim olmadığını belirtmiştir. Şiirde ayrıca Bağdat'ın yakılması ve Halep'in de yıkılmasına işaret edilmiştir. Ancak bu yakılma ve yıkılmadan sonra bu şehirlerin yerine bir köyün bile kurulması mümkün değildir. (Çün yihıldı Şâm u Bagdâd u Haleb / Yakılır Bagdâd u yıkulur Haleb) Bu mısralar, bu şehirlerin yıkılmasının kolay, ama yeniden inşa edilmelerinin imkânsızlığına işaret etmektedir. Halep'ten bahseden şairlerden biri de Şair Nâbî'dir. O da Şam'dan farklı olarak Halep'in bir ticaret merkezi olduğunu şiirlerinde belirtmiş, Halep'in havası ve suyunun güzelliğinden bahsetmiştir. Bunun yanında kentin bir sanayi şehri ve ticaret merkezi olduğunu öne çıkarmıştır. Şaire göre Halep, İstanbul'dan sonra “yaşanılacak” bir şehirdir. Dîvân'ında yer alan bazı manzumelerde özellikle Halep'teki imar faaliyetleri ile ilgili önemli bilgilere yer verilmiştir.

Bağdat büyük bir kültür, tercüme ve bilim merkezidir. Hanefi ve Hanbeli mezhepleri bu şehirde ortaya çıkmıştır. Şairler, âlimler, tarihçiler şehri olarak öne çıkan kent, üst düzey devlet idarecilerinin eğitimlerini aldığı bir merkez olarak da dikkat çekmektedir. Kütüphaneler, hamamlar yanında Bağdat ve Nizamiye medreseleri gibi eğitim kurumları, şehirde kurulmaya çalışan medeniyet iddiasını göstermektedir. Şairler de Bağdat'ı övmüş, şehre “yeryüzünün cenneti” adını

vermişlerdir. Bahçeleri, eğlence merkezleri, şahane saray ve dekorasyonları, zenginliğe işaret eden eşyaları sürekli hayranlık uyandırmıştır.¹⁶

Şanırsın ağızı hoşka dişleri inci şadefdendir

Görünce gitdi ‘aklı gezdi *Bağdād u Haleb Vānı* (Muhammes 1/3)

Samsun, Karadeniz bölgesinde ve deniz kenarında bulunmaktadır. Giresun’a yakın bir şehir olması dolayısıyla da şiirlerde konu edilmiştir.

Şamsunlu Muştafā Efendi bile

Vardık ol Hāzret-i Seyyid Bilāle

Dergāha varınca tutduk el ele

Fātiha okuduk ziyāret bu yā (*Destān 3/34*) (Kesik, 2020: 119)

İran, geniş yüz ölçümü ve kalabalık nüfusu ile dikkat çeken bir ülke olmaktadır ve Orta Asya’da yer alır. Bir önceki dörtlükte Halep ve Bağdat’ı şiirlerine konu eden şair bu sefer ise yine büyük bir şehir olan İran’ı şiirinde aklını dolandıran ülke olarak yansıtmaktadır.

Bir taraftan yağmur yağar sür‘atle

Toz duman rūzigār hepsi bile

Yatağ şandık eşyā karışdı sele

‘Aklımız dolandı *İrān u Vānı* (Destān 1/5)

Hindistan, Güney Asya’da yer almaktadır. Yemen ise Arap yarımadasında bulunur. Şair bu ülkeleri büyük olması dolayısıyla şiirinde kullanmaktadır. “Ara ki bulasın Hindde Yemende” ifadesiyle de bunu desteklemektedir.

Ġāyet lezīz gördüm var ise dilde

Yed-i zātda buldum seyr-i gülşende

Ara ki bulasın *Hindde Yemende*

¹⁶ A. Oktar, “*Harabe Kentler: Bağdat ve Halep*”. Davet Mektebi, No.53, 2019.

Henüz Kāf çağını dolaşdı gitdi (Destān 2/3)

Basra, Bađdat'ın gūneydođusunda yer almaktadır ve řair gezdiđi yerleri sıralarken Basra'yı da bu űlkelerin arasına eklemiřtir. Çin ise dūnyanın en kalabalık űlkesi olarak bilinmektedir.

Gezmişim *Hindi Yemen Bađdād Başra* bir zamān

Çīn Māçūn Āsyāda çok dīvānīñ var *Cemāl* (Dīvānī 12/6)

Ŭnye, Ordu'nun bir ilçesi olarak bilinmektedir. Ordu ve Sinop, Giresun'a yakın olan iller arasında bulunmaktadır. Hepsinin ortak özelliği ise deniz kenarında bulunmalarıdır. şair bu dörtlükte Ŭnye'den çıkıp Sinop'a vardıklarını ifade etmektedir.

Ŭnye līmānında etdik 'azīmet

Sinop līmānına vardık selamet

Bir gece anda olmamışız rāhat

şıkılmadı ařlā kimseniñ cānı (Destān 1/2)

İnebolu, Kastamonu ilinin bir ilçesidir. Deniz kenarında bulunmasından ötürü hareket noktası olarak bu ile belirtilmiştir.

İneboludan da etdik hareket

Mevlām kullarıña sen eyle rahmet

Kerpene? űst nde gördük 'alāmet

Başladık tesbīhe Hakk-ı Raḥmānı (Destān 1/4)

Osmanlının başkenti ve Türkiye'nin en büyük şehri olan ve tarihi, kültürel birçok özelliği içerisinde barındıran, deniz kenarında yer alan İstanbul ise şairin varmak istediği şehir olarak şiirde belirtilmiştir. İstanbul, neredeyse her dönem şairlerin ilham kaynağı olmuş ve İstanbul'un özellikle doğal güzellikleri şiirlere konu edinmiştir. İstanbul'un Osmanlı döneminde başkent olması sebebiyle şairler, şiirlerine İstanbul'u da dāhil etmeye başlamışlardır.

şairler, şiirlerinde İstanbul'a doyamadıklarını, İstanbul'u çok  zlediklerini ve kavuşma dileklerini şiirlerinde dile getirmişlerdir. Ref'ī de bu şairlerdendir. "Yā Rab

naşib et sen İstanbulu” ifadesiyle İstanbul’a kavuşma isteğini, “Derdi çok olanlar arar dermânı” ifadesiyle de birçok şair gibi o da İstanbul’un derdi olanlara kucak açıp derman olduğunu belirtmiştir.

Gelince rûzigâr şaşırdı yolu

Şoñra bilmez olduk sağlı sollu

Yâ Rab naşib et sen *İstanbulu*

Derdi çok olanlar arar dermânı (Destân 1/6)

İstanbul’u şiirlerine konu etmeye başlayan önemli şairlerden birisi de şüphesiz Fatih Sultan Mehmet’tir. “Avnî” mahlasıyla yazdığı çoğu şiirinde İstanbul’dan bahsetmektedir. Aşağıdaki beyit örnek olarak verilmiştir.

“Şehr-i a'zam kim binası gerçi mâ u tîndedir,

Ya onun üstündedir cennet yahut altındadır. ” (Avnî)

Ereğli, Zonguldak’ın deniz kenarında bulunan ilçelerindendir. Şairin gezip görmeye gittiği yerler arasındadır.

Birinci kapudân dedi ne rahmet

Eregli semtini buluruz elbet

Dümene kumanda ver etsin gayret

Belki sâkin olur vardır zaman (Destân 1/9)

Dörtlükte adı geçen “Ahmed Luţfî” telgraf muhbiri olarak belirtilmiştir. Osmanlı zamanında haberleşme telgrafla sağlandığı için bu kişinin bu meslekle uğraştığı düşünülmektedir.

Muḥbir-i telğirâf *Ahmed Luţfî*

Ṭoldurdu ‘âlemi şoḥbeti nuṭkı

Hâcî Emîn-zâde Hâfız-ı Luţfî

Bu dem maḳşûduna ulaşdı gitdi (Destân 2/4)

Şiirlerinde birçok kişiyi ve birçok yer ismini kullanan şair bu dörtlükte ise bu kişilerin nereli olduklarını da vurgulamıştır. Girit, Akdeniz’deki beşinci büyük adadır

ve Yunanistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Merzifon ise Karadeniz’de bulunan Amasya ilinin ilçelerindendir.

Bāfradandır Hāfiz Aḥmed Efendi

Biri de Giritli Sa’īd Efendi

Merzifonlu ‘Alī Hūrşīd Efendi

Olduḡ bir aḥbāb uḡuvvet bu yā (Destān 3/5)

Şamsunludur Hāfiz Muḥammed Şerīf

Bāfradandır Hāfiz Muḥammed Laṭīf

Ünyedendir Hāfiz Ḥalīlī Nazīf

Giresunlu Şālih Şafvet bu yā (Destān 3/4)

Kastamonu, Karadeniz Bölgesi’nde yer alan ve Giresun’a yakın olan iller arasındadır.

Kaşamonu Türkü helvācılardan

Muştafa Ağadır Rabb-i ekberden

Bir kütü şekerı bir çay ucundan

Çıkardı meydāna ḥamākat bu yā (Destān 3/15)

3.5. Tarih Manzumelerinin İncelenmesi

Giresunlu Ref‘î Dīvān’ında farklı nazım şekilleriyle yazdığı 13 tarih manzumesine yer verilmiştir. Bu tarih manzumelerini biyografi/otobiyografi ya da anı tarzında kullanan şair kimi zaman kendi yaşantısını anlatmış kimi zamanda tanıdığı insanlar hakkında bilgiler sunmuştur. Tarih manzumelerinde halktan bahseden ya da etrafındaki insanlara seslenen şairin şiirlerinde halka indiği görülmektedir. İlk tarih manzumesinde Giresun’da yaşayan bir kişinin doğumu ve ölümü hakkında bilgiler sunmuştur.

Mart rūḡu ibtidāsında tamām etdi zuhūr

Tārīḡi Toḡsan sekiz yevm-i bāzār vakt-i saḡūr (Tarih 1/1)

Geçdi bir kaç gün beşige vaż‘ olundu ol şabī

Hū deyü dā‘im baña etmekde oldu meşrebi (Tarih 1/3)

Ref‘iyā evvel ħurūfāt üzre tārīh söyledi

Şağ olup yazsın müverrih bunca tārīh her zaman (Tarih 13/3)

Dîvânda 3.Tarih Manzumesi Taş Tārīhi adıyla yazılmıştır. Bu manzume de şair 5 beyitlik bir gazelini hece ölçüsüyle yazmıştır. Bu manzume 1 yaşında vefat eden bir kız çocuğuyla ilgilidir. Şair diğer manzumelerinde olduğu gibi burada da dünyanın geçici olduğunu, ecel gelince yaşa bakmadığını ifade ederek insanlara öğüt vermeyi amaçlamıştır.

Ey ehil-i fenā benden al ‘ibret

Keremden cihāna eyledim ‘avdet (Tarih 3/1)

Genç koca demeyip gelince ecel

‘Âkıl olan etmez dünyāya raġbet (Tarih 3/4)

Şair bazı tarih manzumelerini ise mezar taşına yazılması için dile getirmiştir. Giresun Ahālīsinden Kalyoncu-zāde Bekir Efendinin Vuķū‘-ı Vefātına Mezār Taşına Yazılmaġ Üzre Söylenilen Tārīhdir(Giresun halkından Kalyoncuzade Bekir Efendi’nin vefatının gerçekleşmesiyle mezar taşına yazılmak üzere söylenen tarihtir.)

Ġāfil olma ehl-i dünyā baġ baña al ‘ibreti

Ĥāke sābit eyledi nāzik tenim mevt şerbeti (Tarih 4/1)

Ref‘iyā yaz tārīhim ħalubeni zārda taşım

Rūħuma bir fātiħa ihdā edin yā iħvanī (Tarih 4/5)

Giresunuñ Hâcî Hüseyin Maħallesi Ahālīsinden ve Tüccār-ı Bakırāndan Canbāzzāde Muştafā Efendinin Maħdūmu Hüseyin Tālīb Efendiniñ Vuķū ‘-ı Vefātına Hīn-i Mezār Taşına Yazılmaķ Üzre Söylenilen Tārīħdir (Giresun’un Hacı Hüseyin Mahallesi halkından ve Bakırcı Canbazzade Mustafa Efendi’nin oğlu Hüseyin Talib Efendi’nin vefatının üstüne mezar taşına yazılmak üzere söylenilen tarihtir.)

Bir murādım almadan bu ‘ālem-i nā-südeden

Tā ki şemşīr-i ecel kıydı benim genç yaşıma (Tarih 11/2)

Şāfi ‘im yā Aħmed-i Muħtār deyü tārīħimi

Ref‘iyā remz eylesin yazsın bu mermer taşına

Söylenilen tārīħ 3 Hıziran 315. (Tarih 11/4)

Giresunlu Ref‘î sadece etrafındaki insanların hayatlarıyla ve kendi hayatıyla ilgili bilgi vermekle kalmamış bazı tarihlerinde de o günlerde yaşanan önemli olaylar hakkında bilgiler vermiştir.

Pādīşāh-ı ‘aşrımız şevket-şi‘ār ‘Abdülhamīd

Emr edip inşā edildi işbu āsār-ı cedīd (Tarih 5/1)

3.6. Giresunlu Ref‘î’nin Vatan Sevgisi-Hasreti

Şairler şiirlerinde her zaman vatan toprağına, yaşadıklarına, dostlarına ve sevgiliye bağlılıklarını dile getirmektedir. Kendi topraklarından isteyerek de istemeyerek de ayrılışlar da yine de ayrıldıklarında vatan hasreti çekmektedirler.

Öte yandan insan, topraktan yaratılmıştır yani topraktan ayrı kalması düşünülemez. Bazı şairler bu durumu öyle kuvvetli hissettirirler ki, onlar için topraklarından ayrı kalmak ve gurbette yaşamak ölüm gibidir. Bu şairler için değil neredeyse tüm insanlar için böyledir. İnsanlarla vatanları arasında sağlam bir bağ mevcuttur. Duygularını ifade edebilen şairlerimiz de bu duygulara tercüman olmuşlardır ve yüzyıllar boyunca vatan hasretini ve yaşadıkları duyguları dile getirmişlerdir. Giresunlu Ref‘î de şiirlerinden anlaşıldığı üzere bahsettiğimiz gibi vatanından uzak olduğu zaman çok sıkıntı çektiğini dile getirmektedir.

Şair şiirlerinden anlaşıldığı üzere memleketini çok sevmektedir. Şiirlerinde sürekli gezip gördüğü yerlerin isimlerine yer verir ancak memleketiyle ilgili ifadeler de sürekli yer verir. Ayrıca bazı şiirlerinde memleketinden uzak kaldığı zamanları cefa çektiği zamanlar olarak dile getirmiştir. Aşağıdaki beyitten de anlaşıldığı üzere şairimiz gurbet ele çıktığından beri yani memleketinden uzakta olduğu zamanlar cefa çektiğini dile getirmiştir. Bu ayrılık ne zamanki gönlüne düştü o zamandan beri içi, bağı yanmaktadır.

Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı gurbet ele

Nice düşdü bu firāk nār[ı] cigergāh [u] dile (Muhammes 2/1)

Giresunlu Ref‘î, memleketinin bir tek çöpüne bile değer verdiğini anlattığı bu mısralarda ona altında, gümüşte verseler vatanının bir tek çöpüne bile değişmeyeceğini ifade ederken vatanına olan sevgisini ortaya koymuştur. Gurbette gezen kişiler içinde kendi vatanların değerini bilemediklerini ifade etmiştir.

Zer ü sîm olsa değışmem vaṭanıñ bir çöpünü

Vaṭanıñ ebb-i ḳabîhi bu diyārın lebinî

Ne bilir ḳadrini gurbet gezenîñ kim vaṭanı (Muhammes 2/2)

Bu güzel vatanı terk edip gurbete giden elbette hüzn, keder ve sıkıntı çekecektir ve bundan ötürü gece gündüz inilemeye devam edecektir. Çünkü gönlünün tahtını yani memleketini bırakıp gurbet ele gitmiştir. Bu yüzden gönlü sıkıntı içindedir.

Vaṭanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem

Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taht-ı sitem (Muhammes 2/3)

Şair, bu mısralarda da gurbette vatan özlemi çekmenin canına tak ettiğini ifade etmiştir. “Var iken ‘Osmānlı Rûsa ne ḥâcet” ifadesiyle de kendi devletine olan sevgisini dile getirmiştir.

Cānıma kâr etdi cefâ-yı gurbet

‘Azm-i şıla etdim maşlahat bu yâ

Var iken ‘Osmānlı Rûsa ne ḥâcet

‘Osmānlıya bindim ‘adâlet bu yâ (Destân 3/1)

3.7. Destan Manzumelerinin İncelenmesi

Destan türü geçmişten bu yana milletlerin hayatında derin izler bırakan olayları dile getirmek için kullanılan uzun anlatı türü olarak kullanılmıştır. Giresunlu Ref'î'nin destanlarında da uzunluk dikkati çekmektedir. Aynı zamanda Giresunlu Ref'î, destan manzumelerinde İstanbul-Giresun yolculuğu sırasında yaşadığı talihsizlikleri dile getirmiştir. Bu bakımdan manzumelerinin seyahatname özelliği gösterdiği görülmektedir ve bu sayede şairin yaşadıkları, çevresi, düşünceleri hakkında destan manzumelerinden yararlanılmaktadır. Giresunlu Ref'î tarih manzumelerinde etrafındaki insanların hayatları hakkında ve o dönemde yaşanan olaylar hakkında bilgiler verirken destanlarında da kendi yaşadığı bazı olayları, gezintilerini anbean aktarmaya çalışmıştır.

Destanları da şairin hayatı hakkında içerdiği bilgiler bakımından önem taşımaktadır. 3 tane destan kaleme alan şair, destanlarını dörtlüklerle oluşturmuştur.

Ṭalī'ā-nām Vapur-ı Hümāyūnuñ Ṭoḡsan Sekiz Senesi Ṭrabzon Seferinde Furtunaya Ṭutulup Ḳırḵ Sekiz Sā'at İmtidād Eden Furtunanuñ Destānı(1298 yılında yapılan Trabzon seferinde fırtınaya tutulan ve 48 saat boyunca kurtulmaya çalışan vapurun destanıdır.)

Şair bu destanında Trabzon deniz yolculuğu sırasında çıkan fırtına sonucunda yaşanan olayları dile getirmiştir.

Diñleyin mācerā naşıl zühretdi

Uḡratdı fiḡāna cümle insānı

‘Ācizdir ḡāmeler yazmaḡa birden

Ḳırḵ sekiz sā'atde olan ziyanı (Destān 1/1)

Gelince rūzigār şaşırdı yolu

Şoñra bilmez olduḡ saḡlı şollu

Yā Rab naşīb et sen İstanbulu

Derdi çok olanlar arar dermanı (Destān 1/6)

Gügerte üstünü deñiz kapladı

Birkaç kimselerin ödü patladı

Üç adam deryāya hemān atladı

Ėarķ etdi çāresiz ol ķahrimānı (Destān 1/14)

Üç Yüz İki Sene-i Hicriyyesinde Ünyeye Mürūrumuzla Şoĥbetlerinden Memnūn Kaldığım İhvān Hāķlarında Tanzīm Edilen Destāndır(1302 yılında Ünye’ye yapılan ziyaretteki soĥbetlerden memnun kaldığım olaylar ve kişiler hakkında yazılan destandır.) Şairimiz ikinci destanında Ünye’ye yaptığı ziyaretini, bu ziyarette dostlarıyla arasında geçen hoř soĥbetleri ve güzel anılarını kaleme almıştır. (Kesik, 2020: 111)

Muĥbir-i telġirāf Aĥmed Luţfı

Toldurdu ‘ālemi şoĥbeti nuţķı

Hācī Emīn-zāde Hāfız-ı Luţfı

Bu dem maķşūduna ulařdı gitdi (Destān 2/4)

Hācī Cemāl-zāde Hācī Muřtafā

Görmesin ġam keder eylesin řafā

Müslümānlar iĥsān eyleye Mevlā

Rütbe-i ‘ulyāya ķavuřdu gitdi (Destān 2/5)

Kethudā-zādeden ‘Āřım Efendi

Satır-zāde Hāfız resm-i dülbendi

Huķūk-ı vefādan şoĥret ferzendi

Luţf [u] iĥsān ile yarışdı gitdi (Destān 2/7)

Hâfız Hüseyn hem şâliha ‘amel
Var imiş Cin-zâde Râsimde kemâl
Âferîn ahlâkı tab‘-ı mükemmel
Nezâket bâbında uğraşdı gitdi (Destân 2/8)

Üç Yüz Altı Senesi Taşılinden Esnâ-yı Şubatda Giresuna Giderken Receb-i Şerîf Evâ’ilinde Cânîk-nâm Vapurla ‘Azîmetimizle Vapurda Geçirilen Havâdisâtı Nuţk-ı Destândır (Recep 1306’da Şubat ayında İstanbul’dan Giresun’a giderken Canik vapuruyla yaşadıkları olumsuz olayların ve fırtınaların anlatıldığı destandır.) (Kesik, 2020: 113)

Şalı günü sâ‘at on birde tamâm
Fâyrah etdi vapur vaktinde aḥşâm
O anda bir parça eyledim ta‘âm
Yemek içmek ister ziyâfet bu yâ (Destân 3/2)

Yaşanılan olayları aktaran şair, etrafındaki insanlar hakkında ek bilgiler vermeyi de ihmal etmemiştir.

Samsunludur Hâfız Muḥammed Şerîf
Bâfradandır Hâfız Muḥammed Laṭîf
Ünyedendir Hâfız Halîlî Nazîf
Giresunlu Şâlih Şafvet bu yâ (Destân 3/4)

Aldı bir furtuna şaşırđık yolu
Kimsemiz bilmedi sağla sollu
Tavana sıkışdı yolcu toptolu
Vâz geçdik şıladan nedâmet bu yâ (Destân 3/7)

Ol zamān vapura ‘acele geldik

Belki vapur alkar al kayık dedik

arabuk vapura gelince bindik

Bu gece burdayız uhūrāt bu ya (Destān 3/12)

3.8. Gazellerinde Yer Verdiği Arapa Manzumeler

Dîvān, ok yōnlū olarak dūūnūlmektedir. iirlerinde hem aruz hem hece lūsiyle yazdıđı iirlere yer veren airimiz sōylediđi birkaç gazelin arkasından onlarla ilikili Arapa manzumelere yer vermitir.

Ben degil mi cānını ōnūnde urbān eylesin

Rahma gel yazdı efendim Ref‘ī medeyni Cemāl (Dîvānī 1/5)

Ak konulu yazdığı dîvānīsinde sevgiliye olan akını bir kez daha dile getiren air sonrasında Arapa manzumelerle yazdıklarını desteklemitir.

A ‘lemū iyā eyyuhā el-ivān hattā adıā

Kūntū‘l-yevm kezā lā-ey’ a lī illā cemāl

(Bilin ey kardeler, hatta dostlar! Bugūn gūzellikten baka hibir eyim yoktur.)

Lā-menām lā-keām lā-a ‘ām lā-arāb

Lā-uubbū’-ey’ fi’d-dūnyā velākin el-cemāl

(Uyku yok, konuma yok, yemek yok, imek yok. Dūnyada gūzellikten baka hibir eyi sevmiyorum.)

Men lehu el-‘aku ve hūve ehlū‘l-hāl

Vallāhu cemāl yuubbū‘l-cemāl

(Ak olanın davası olur; Allah, gūzeldir ve gūzeli sever.)

Ve men lā ‘aku lehu ebeden

Ve hüve leyse bi-insân lâ-mahāl

(Aşkı olmayanın hiçbir şeyi yoktur ve onun insan olması imkânsızdır.)

Bel dib ve sa‘leb ve şugāl

Li enna Allāhu Te‘ālā yuḥubbü’l-cemāl

(O, ancak ayı, tilki ve çakaldır; çünkü Allah güzeli sever.)

Aslında dünyada tek bir gerçek vardır ki o da sevgidir. Her şeyin başı bir insanı ya da bir nesneyi sevmekle başlar. En önemlisi ise güzeli sevmektir Çünkü Allah güzeli sever. Kalbinde sevgi olmayan bir insanın, insan olduğundan şüphe duyulmalıdır. Her şey sevgiliye dayalı değildir. Bir nesneyi ya da bir hayvanı, eşyayı güzel olan herhangi bir şeyi sevmek bile yeterlidir. Bizim doğuştan kalbimizde var olan sevgi aslında ilahi sevgidir. Çünkü bu dünyada en güzel şey ilahi aşktır. Yani varoluş sebebimizi sevmektir.

3.9. Ahenk Unsurları

Ahenk, şiirdeki ifadelerin anlam ve ses özellikleri bakımından birbiriyle uyum içerisinde kullanılmasıdır. Divan şiirinde de halk şiirinde de belli başlı ahenk unsurları bulunmaktadır. Bu ahenk unsurları ölçü, kafiye, redif, kelime tekrarları-dize tekrarları(nakarat) asonans ve aliterasyon gibi öğelerden oluşmaktadır. Giresunlu Ref‘î halk şiiri geleneğine yakın şiirler yazsa da divan şiiri geleneğinde yazdığı şiirlerle de farklı farklı ahenk unsurlarına eserinde yer verdiği görülmektedir. Ref‘î’nin eserinde hem hece hem aruz ölçüsüyle yazdığı manzumeler bulunmaktadır.

Ref‘î’nin dize sonlarında kafiye ve redif gibi unsurlara da yer verdiği görülmüştür.

Vücūdu mülküne efgendesin bir nāzır etmez mi

O hâlde nīm-nazarla bendesin der-ḥātır etmez mi

Rikāb-ı ḥüsnüne Ref‘î gedāyı şā‘ir etmez mi

Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı

Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı (Muhammes 1/5)

(Yukarıdaki manzumede redif ve tam kafiye yer verildiği görülmektedir.)

Ref‘î’nin bazı manzumelerinde nakarat bölümüne yer verdiği görülmektedir.

Bu nâz u edâ ‘âşıka bilmem ki nedendir

Âzâde-i ‘aşk olmayan ol bağrın ezendir

Ağlar sızılar şubh u mesâ misl-i hızandır

Zann etme ki âşüftelerin zâr-ı hasendir

Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma

Çek hançeriñi sîneme biñ päre bırakma (Müseddes 4/2)

Pervâne gibi şem‘a-i sūzâna dolaşdım

Yandı cigerim âteş-i hicrâna dolaşdım

Efgendesiyim zülfi-i perîşâna dolaşdım

Mahmûr iken ol dâm-ı girîbâna dolaşdım

Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma

Çek hançeriñi sîneme biñ päre bırakma (Müseddes 4/3)

Ref‘î’nin hem aruz hem hece ölçüsüyle manzumeler kaleme aldığı görülmüştür.

Dalâle düşme ey dil meşrebi *âlûdelerden geç*

Vefâ yok cām-ı ma‘şûk hırka-i *efsûdelerden geç* (Semâ‘î 1/1)

(Yukarıdaki manzume beyit nazım birimiyle “Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün” aruz ölçüsüyle yazılmış ve aynı zamanda rediflere ve kafiye yer verilmiştir.)

Begim tâzelendi gönümde yara

‘Îlâcsız dermân ol gel begim begim

Ebrû-yı ğaddârîñ derdime çäre

Ėonce-i ħandân ol gel begim begim

(Yukarıdaki manzume dörtlük nazım birimiyle 11’li hece ölçüsüyle yazılmış ve aynı zamanda redif ve kafiye yer verilmiştir.)

3.10 Söz Sanatları

Her yüzyılda her şairin ihtiyaç duyduğu ve şiirlerinden eksik etmedikleri anlam özelliklerinden birisi olan söz sanatlarını Giresunlu Ref’î de şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır. Şairler söz sanatlarından genellikle ifadelerine zenginlik katmak, bazı olayları hatırlatmak, az sözle çok şey anlatmak gibi amaçlarla yararlanırlar. Giresunlu Ref’î’nin de dönemindeki diğer şairler gibi halk şiiri türlerinde de divan şiiri türlerinde de söz sanatlarından yararlanarak manzumelerindeki anlamları zenginleştirdiği görülmüştür.

3.10.1. Telmih(Hatırlatma)

Herkesçe bilinen bir olayı, bir kişiyi ya da bir inancı hatırlatmaya ve işaret etmeye verilen sanatın adıdır.

Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı Ken’ân

Yanagı dudagı yâkût u mercân

Yakışdı hüsnüne yâsemen gerdân

Yâ zevk u safâdır yohsa elemdir (Koşma 12/4)

Ref’î senin işin döndü *Mecnûna*

Artmakda sevdâ-yı ‘aşk günden güne

Agla bu hâlime yâr döne döne

El-vedâ‘ ey mihr-tâbânım el-vedâ‘ (Koşma 27/7)

İstedim o yârsız bâg-ı behceti

Mülk-i Süleymânda kaldı şöhreti

Dünyâda uhrâda yokdur kıymeti

Her sözü katlime fermân yazıyor (Koşma 14/4)

Hüsnüne meftûn olup *Mecnûn*veş gezmekdesin

Yara-i ‘aşkıñ açıp merhem devâ şardıñ mı sen (Dîvânî 21/3)

Yâr deyü bağıma başdığım dil-ber

Cânıma kaçd etmiş firkatım bekler

Beni *Mecnûn* etdi *Leylâ*dan beter

Düşürüp nāmūs-ı bālâdan beni (Koşma 29/4)

3.10.2. İktibas

Anlatımı güçlendirmek amacıyla bir şairin, eserinde kullandığı manzumelerde konuyla ilgili herhangi bir ayet ya da hadise ya da bunların bir parçasına yer vermesidir.

O emr-i küllü şey’in hâlikun mısâkıdır fermân

Meger hep evliyâlar enbiyâlar bulmadı dermân

Bu sırrı bilmedi dünyâda oldu cümlesi mihmân

Yaratdı ‘âlemi ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı

Teşekkürle tezekkür et hemân hükm-i sadâkatı (Müseddes 2/2)

“Küllü şey’in” “İşte sizin Rabbiniz Allah. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O’na kulluk edin. O, her şeye vekil (her şeyi yöneten, görüp gözetendir).” En’am, 6/102(*Kesik, 2020: 15*).

3.10.3. Tezat(Zıtlık)

Anlamca birbirine zıt olan kelimeleri bir arada kullanma sanatıdır.¹⁷

¹⁷ Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, Kubbealtı Lugatı, Kasım 2005, (Çevrim içi), <http://lugatim.com>

Ėam elinden kim *esīr* olmuş iken bu göñlümüz

Añsızın *āzād* içün dermānımız hoş geldiniz (Dīvānî 17/3)

Genç koca demeyip gelince ecel

‘Āķil olan etmez dünyāya rağbet (Tarih 3/4)

Begim tāzelendi göñlümde *yara*

‘*Īlāçsız dermān* ol gel begim begim

Ebrū-yı ġaddārīñ *derdime* çāre

Ėonce-i ġandān ol gel begim begim (Koşma 1/1)

Hak saña güzellik iġsān eylemiş

Zekātıñ alayım her *gece gündüz*

Nā-murād olan dermān eylemiş

Ėapuñda güleyim her *gece gündüz* (Koşma 5/1)

Sen gibi dil-dāra düşünce göñül

AĞlamakdan başka kār var mıdır

Gündüz ġayālinde *gece* rü’yāda

Görmez mi sevdiğim baña yār mıdır (Koşma 22/1)

Gelince rūzigār şaşırdı yolu

Şoñra bilmez olduk *sağlı sollu*

Yā Rab naşīb et sen İstanbulu

Derdi çok olanlar arar dermanı (Destân 1/6)

3.10.4. Teşbih(Benzetme)

Anlatımı güçlendirmek amacıyla, aralarında ortak özellik bulunan iki varlık ya da kavramdan güçsüz olanı güçlü olana benzetme sanatıdır.

Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir

Gîsûlârının bir teli dünyâ değeridir (Muhammes 3/1)

Ey bedr-i cemîl tâb-ı tûvânım ‘ademîdir

‘Aşkın veremîdir

Kâbil mi tahammül bu ne işkence ne zahmet

Bilmem bu ne hâlet (Müstezad 1/2)

Geliver diz çökerek berber-i ‘aşkın önüne

Tarasun müca’ad zülfünde çekip birçok emek (Selîs 1/3)

Ref‘î senin işin döndü Mecnûna

Artmakda sevdâ-yı ‘aşk günden güne

Agla bu hâlîme yâr döne döne

El-vedâ‘ ey mihr-tâbânım el-vedâ‘ (Koşma 27/7)

Ey güzel sen kendini yâr etme her agyâreye

Çünkü cevher ma‘denisin düşme gel âvâreye (Dîvânî 5/1)

Dudağı ‘âdetâ yâķūt huşûşâ gonce-i gül-fem

Naşıl tahrîk ederdi perçemin bād-ı şabâ bilmem (Muhammes 1/2)

Ezelden tā kurulmuş *kaşları kemān* hedefdendir

Yürütsün leşkerin *gīsuları* evvelki şafdandır

Şanırsın *ağzı hoşka dişleri inci* şadefdendir

Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı

Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı (Muhammes 1/3)

‘Acebā var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek

O seniñ *dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef* (Selîs 2/2)

Şāh-ı gerdānı tomurcuğ gül gibi koçlanmamış

İşte bulduñ Ref‘iyā emrāz-ı ‘aşkı sağladır (Dîvânî 2/5)

Āh u zār etsem de uğruñda baña zevk-bahşıdır

Lebleriñ ābı hayālimde şarāb olmaktadır (Dîvânî 4/3)

3.10.5. Tenasüp(Uygunluk)

Aralarında anlam ilişkisi bulunan kelimeleri bir arada kullanma sanatıdır.

Gam u firkatle *yanan* bagrımı *biryân* mı sanır

Uzadır dest-i elem sînemi *kūlhân* mı sanır

Bana cevri etdigini *derdime dermân* mı sanır (Müseddes 3/2)

Artdı dilde *derd-i bî-pâyânım* rahm et muhîb

Çâresiz bir *derd* imiş bu n’eylesin n’etsin *tabîb* (Dîvânî 10/1)

Ne uyandırdı o yār *şem ‘a-i sūzānesini*

Ne *söğündürdü* ki kurtarmağa *pervānesini*

Ne de cellād ediyor ھاںçer-i müjgānesini

Düşürür vādī [vü] şahrālara divānesini

Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes

Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Müseddes 3/4)

Noқта-i ‘ulyāda ھاlk etmiş Hudā ahsen seni

Ol sebebden olmuşuñ *dermān* u *merhem* yaraya (Dîvânî 5/2)

Medh eder mi Ref‘îyā bir buse rüşvet almadan

Bir ‘*abācı* bir *paçacı* bir de cānān *kahveci* (Dîvânî 16/5)

Begim tāzelendi göñlümde *yara*

‘*İlāçsız dermān* ol gel begim begim

Ebrū-yı ğaddārıñ *derdime* çäre

Ğonce-i ھاndān ol gel begim begim (Koşma 1/1)

3.10.6. Mübalağa(Abartma)

Anlatımı güçlendirmek amacıyla bir durumun ya da kavramın olduğundan daha az ya da daha çok gösterilmesi sanatıdır.

Ref‘îyā bu yüzden sararıp soldu

Sen vefāsız yāra çokdan kul oldu

Aglamakdan gözüm yaşlar toldu

Düşürdün tükenmez efgāna şimdi (Koşma 13/3)

Mülk-i dilde nām var *bir buseye biñ kan döker*

Luţf [u] ihsānıñ yetişdir yā meded kıl yā naşīb (Dîvânî 10/4)

Ṭālî ‘imdir *başıma her günde bir sevdâ düşer*

Dāne-i kısmet gibi meh-pāre yağmāyā düşer (Dîvânî 11/1)

Gügerte üstünü deñiz kapladı

Birkaç kimselerin ödü patladı

Üç adam deryāya hemān atladı

Ġarķ etdi çāresiz ol ķahrimānı (Destān 1/14)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BİÇİM/ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

4.1. Gelenek Anlayışı

Giresunlu Ref'î genel özellikleri itibariyle halk şairi olarak anılmaktadır ancak dîvânında yer verdiği nazım şekilleri hem halk şiiri hem de divan şiiri geleneğinin özelliklerini taşımaktadır. 19.yüzyıl halk şairleri divan edebiyatının genel özelliklerinden etkilenmişlerdir. Bunun sonucunda kendini yetenekli gören bazı halk şairleri aruz ölçüsüyle şiirler söylemişlerdir. Aruzla söylenen bu şiirlerin ise kendine özgü ezgileri vardır. Bu tür şiirlerin arasında,

Dîvân/dîvâni, âşık edebiyatı nazım şekillerinden olup, aruzun fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün/fâilün kalıbıyla söylenmiş şiirlerdir. Selîs, Feilâtün(fâilatün)/feilâtün/feilâtün/feilün yazılan şiirlerdir. Genellikle 19.yüzyıl âşıkları tarafından kullanılmıştır. Semâ'î, âşık edebiyatında hece ölçüsü ile yazılan semâ'îlerden başka bir de divan edebiyatının etkisi ile aruzla yazılmış semâ'îler vardır. Semâ'î aruz ölçüsünün mefâilün / mefâilün / mefâilün / mefâilün kalıbıyla yazılır.

Kalenderî, halk şairleri tarafından aruzun mef'ûlü mefâ'ilü kalıbıyla gazel, murabba, muhammes, müseddes biçiminde söylenen şiirlerdir. Özel bir ezgiyle söylenir. Satranç, aruzun mefteilün / müfteilün / mefteilün / müfteilün kalıbıyla yazılmış gazel biçimindeki şiirlerdir. Vezni âher, aruzun müstefilâtün / müstefilâtün / müstefilâtün / müstafilâtün kalıbıyla yazılmış şiirlerdir.

Halk ya da divan şiiri geleneğinde ayırım yapmasa da halk şiirine olan ağırlığı daha fazladır ancak divanı ele alındığında ve yazdığı manzumelere bakıldığında ağırlıklı olarak beyit ve aruz ölçüsüne yer verdiği görülmüştür. Ancak şair aruz ölçüsüyle yazılan halk edebiyatı nazım biçimlerini kullanmıştır yani bir başka deyişle halk edebiyatı ile divan edebiyatını harmanlamıştır diyebiliriz.

Halk şiirinde aruz ölçüsüyle düzenlenmiş şiirler bulunmaktadır. Bunlar divan edebiyatının halk edebiyatına olan etkisinden dolayı ortaya çıkmıştır. Şairimiz aslında bir halk şairidir ama yazdığı nazım biçimlerine bakılacak olursa hem halk şiirinden kopmamış hem de divan edebiyatının etkisinden uzak kalamamıştır diyebiliriz. Şair konular itibariyle de hem halk hem de divan şiirinde âşıkların yer verdiği konulara yer

vermiştir. Eserlerinde Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalara yer vermiştir. Neredeyse tüm şiirlerinde mahlas kullanmıştır. Söz sanatlarına bolca yer veren şair hem divan şiirinde hem de halk şiirinde kullanılan uyak çeşitlerini şiirlerinde kullanmıştır.

4.1.1. Halk Şiiri Geleneğinde Yazdığı Manzumeler

Hece ölçüsüyle kaleme aldığı koşma nazım biçiminden örnek:

Begim tâzelendi gönülümde yara

‘İlâcsız dermân ol gel begim begim

Ebrû-yı ğaddârîñ derdime çâre

Ġonce-i ħandân ol gel begim begim (Koşma 1/1)

Seyr-i gülîstândır bülbül-i şeydâ

Öter feryâd ile mihrübân olur

Yapıldı kafesler oldu müheyyâ

Açınca miftâhıñ râh-revân olur (Koşma 15/1)

Yine âh u zâra uğratdıñ beni

Karşımda âğyâra ülfet eylersin

Kâfir olsa kıymaz böyle insâna

Sen benim kanıma girmek istersin (Koşma 18/1)

Dörtlüklerden meydana gelen ve hece ölçüsüyle yazılan destân türündeki manzumesinden örnek:

Giresundan çıkdık havâ mâhitâb

Ünye lîmânında çekdik ıztırâb

Bize lâyıķ imiş bu dürlü ‘azâb

Ne çâre olacak emr-i Rabbânî (Destân 1/2)

11'li hece vezniyle oluşturulmuş, beyitlerden oluşan tarih manzumelerinden örnek:

Ey ehil-i fenā benden al 'ibret

Keremden cihāna eyledim 'avdet (Tarih 3/1)

4.1.2. Halk Şiiri Geleneğinde Aruz Ölçüsü ile Yazılan Manzumeler

Semâ'î başlığı altında aruz vezniyle yazılan muhammes biçimindeki manzumeden örnek:

Ne hoş hulk eylesin Mevlā bedāhī ebr-i sūzānı

Mecāzib-dil gerekdir etmege şayd u şikārānı

Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı

Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı (Muhammes 1/1)

Semâ'î başlığı altında aruz vezniyle yazılan müseddes biçimindeki manzumeden örnek:

Kırılısın hāmeler kim yazdı ol tekzīb-i kesretle

Mu'āf olmaz mı bir kez eyledi 'işyān ğafletle

Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür'atle

Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle

Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı behcetle (Müseddes 1/1)

Beyitlerden ve aruz vezninden oluşan Semâ'î başlığı altındaki manzumelerden örnek:

Ur āh-ı mel'anet bir çāh-ı berzah kerh-i menfurdur

Göñül ta'mīr eder zann etme şol merdūdelerden geç (Semâ'î 1/2)

Dîvânî nazım biçimiyle yazdığı beyitlerden meydana gelen ve aruz vezniyle oluşturulan manzumelerden örnek:

Ben seni ğılmān-ı cennetden desem rāzī mısın

Bāğ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudğaynıñ Cemāl (Dîvânî 1/3)

Kalenderî nazım biçimiyle yazılan, beyitlerle ve aruz vezniyle oluşturulan manzumelerden örnek:

‘Ālem seni sen ‘ālemi takbīh mi edersin

Ol sevb-i cehālet n’edeyim kaldı emekden (Kalenderî 1/2)

Selîs nazım biçimiyle yazılan, beyitlerle ve aruz vezniyle oluşturulan manzumelerden örnek:

Bu göñül şaydına āyīne-i hüsnuñ mü hedef

Çekiyor perçem-i ceyşin o şikār bāğına şaf (Selîs 2/1)

Müseddes nazım biçimiyle yazılan ve aruz vezniyle oluşturulan tarih manzumelerinden örnek:

Geçdi bir kaç gün beşige vaż’ olundu ol şabî

Hû deyü dā’im baña etmekde oldu meşrebi

Hû şadāsıyla beşigiñ ögrüdü ümmü ebi

Hû ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî

Rahm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükür

Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Tarih 1/3)

Beyitlerden oluşturulmuş ve aruz vezniyle yazılan tarih manzumelerinden örnek:

Hādım-i ‘ilm ü sa‘ādetle bula bir başka nām

Hak naşib etsin o feyzi tālibe her şubh u şām (Tarih 6/1)

4.1.3. Divan Şiiri Geleneğinde Yazdığı Manzumeler

Müstezâd nazım biçimiyle yazılan, beyitlerden meydana gelen ve aruzun kısa-uzun kalıplarından oluşan manzumelerden örnek:

Fırkâtle yakar cân u dilim âteş-i haşret

Sevdâ-yı nedâmet

Olmazsa bize hâşılı bir râh-ı hidâyet

Vây bu ne hâkâret (Müstezâd 1/1)

Rübâ'î nazım biçimiyle yazılan, tek dörtlükten oluşan ve aruz vezniyle yazılan manzumeden örnek:

Yâ İlâhî işbu hânemde baña bahş et şafâ

Büyüt-ı dünyâ içinde çekmesin bir kes cefâ

Her gelen ihvân yârân demesinler yok vefâ

Şâhib-i beyte şefâ'at kıl Muhammed Muştafâ (Rübâ'î 1/1)

Müfred nazım biçimiyle yazılan, beyitlerden oluşan, genellikle dîvânın sonunda yer alan ve aruz vezniyle oluşturulan manzumelerden örnek:

Takılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim

Kokusu her ne kadar etse de ser-hoş gecemiz (Müfred 1/1)

4.2. Nazım Şekilleri

Dîvânda 15 farklı nazım şekli kullanılmıştır. Bu nazım şekillerinin çoğu karşımıza aruz vezniyle yazılmış olarak çıkmaktadır ancak nazım şekilleri halk şiirindeki karşılıklarıyla dîvânda yer almaktadır. Kullanılan nazım şekilleri “muhammes, müseddes, semâ'î, selîs, dîvânî, kâlanderî, müstezâd, koşma, destan, tarih, nazm, rubâ'î, matla', müfred ve ferd” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hem halk edebiyatına ait dörtlük nazım birimine hem de divan edebiyatına ait beyit ve bendlere

yer verilmiştir. Nazım şekillerinde yer verilen aruz kalıpları ve nazım şekillerinin adetleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.¹⁸

Tablo 2 Nazım Şekilleri ve Sayıları

Kullanılan Nazım Şekli	Sayısı
Muhammes	3
Müseddes	4
Semâ'î	4
Selîs	2
Dîvânî	21
Kâlanderî	1
Müstezâd	2
Koşma	34
Destan	3
Tarih	13
Nazm	1
Rubâ'î	1
Matla'	1
Müfred	2
Ferd	1

¹⁸ Nazım şekillerine ait bilgilerde Prof. Dr. Beyhan Kesik'in *Giresunlu Ref'î ve Dîvânı* adlı çalışmasından alıntılar yapılmıştır. Kesik, *Giresunlu Ref'î*, s. 20.

Tablo 3 Aruz Kalıpları ve Sayıları

Kullanılan Aruz Kalıbı	Sayısı	Aruz Kalıplarının Geçtiği Manzumeler
“mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün”	5	Muhammes 1, Müseddes 1, Müseddes 2, Semâ‘î 1, Semâ‘î 2, Semâ‘î 3, Semâ‘î 4, Tarih 9, Nazm 1, Ferd 1
“fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün”	3	Muhammes 2, Müseddes 3, Selîs 1, Selîs 2, Müfred 1
“mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün”	3	Muhammes 3, Müseddes 4, Kalenderî 1, Müstezâd 1, Müstezâd 2, Tarih 2
“mef‘ûlü fe‘ûlün”	1	Müstezâd 1, Müstezâd 2
“fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün”	2	Dîvânî 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, Tarih 1, Tarih 4, Tarih 5, Tarih 6, Tarih 8, Tarih 10, Tarih 11, Tarih 12, Tarih 13, Rubâ‘î 1, Matla‘ 2, Müfred 2
“müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün müstef‘ilün”	1	Matla‘ 1

SONUÇ

19. yüzyılın ikinci yarısında doğan şairimiz Giresun'a önemli katkılar yapmakla kalmamış, aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerle de başarılı bir şair olduğunu ve kendine güvendiğini kanıtlamıştır. Yaşamını arzuhalcilik ve kitapçılıkla devam ettiren şairimizin belki de mesleği de şiirlerine olan sevgisinde etkili olmuştur.

Yaptığımız çalışmanın ortaya çıkmasında ise bu dîvânı ortaya çıkaran ve bize kazandıran Prof. Dr. Beyhan Kesik etkili olmuştur. Giresun'da gazetecilik yapan Hüseyin Menteşeoğlu ve Giresun il yıllıkları da Giresunlu Ref'î hakkında ek bilgilere ulaşmamıza kaynaklık etmiştir. Aynı zamanda şairin yazdığı destânlar ve tarih manzumeleri de bize onun yaşadığı dönem, çevresi ve kendisi hakkında da bilgiler vermiştir.

Adı çok duyulmayan kıymetli şairlerimizden olan Giresunlu Ref'î, tıpkı diğer şairler gibi hece ölçüsünü de aruz ölçüsünü de şiirlerine başarıyla uygulamıştır. 19. yüzyılda âşıkların birkaçı dışında dîvânları bulunmadığı görülmüştür sadece kendine güvenen şairler şiirlerine başarıyla aruzu uygulamışlardır. Ref'î de aruz ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde kendine güvendiğini göstermiştir. Yazdığı bazı manzumelerde halka olan tepkisini eleştirerek dile getirmiş bazılarında da insanlara öğütler vermiş ve kimi şiirlerinde de gözlem gücünden yararlanmışır.

Şiirlerini kaleme alırken çevresindeki zanaatları ve zanaatkârları da yazdıklarına katan şair, geleneklerine sahip çıktığını ve halka indiğini gözler önüne sermiştir. Halk şairi olarak anılsa da divan edebiyatı nazım biçimlerinin dîvânında yer alması ve bu nazım biçimlerini halk edebiyatına uygulamış olması onun divan edebiyatına verdiği önemi ve divan edebiyatından nasıl etkilendiğini de gözler önüne sermiştir. 19. yüzyılda âşık şiirinde Fars edebiyatının etkileri yoğun olarak görülmektedir bu da Ref'î'nin şiirine yansımıştır. Memleketine, arkadaş çevresine, geleneklerine, dinine, vatanına ve milletine sıkı sıkıya bağlı olan şair duygularını dile getirmede çok başarılı davranmıştır. Bazı manzumelerinde memleketinden uzak kaldığında başına gelenleri hak ettiğini ifade etmiştir bu da onun memleketine ne kadar düşkün olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda yazdığı manzumelerde ele aldığı aşk konusunda da dönemindeki başarılı şairlerle kıyaslanacak kadar güzel şiirler yazmış, söz sanatlarına bolca yer vermiştir. Redif, kafiye ve nakarat gibi unsurlara da şiirinde yer vermesi onun şiirde ahengi önemseydiğini göstermektedir. Hece ölçüsüyle yazdığı

şiiirlerde sade bir dil kullanırken, aruz ölçüsüyle yazdığı şiiirlerde daha ağır bir dil kullandığı tespit edilmiştir.

Hüseyin Gazi Menteşeoğlu ve Prof. Dr. Beyhan Kesik sayesinde tanıdığımız, hem Giresun kültürüne hem kendi kültürümüze çok şey kazandıran Giresunlu Ref'î'nin şiiirleri unutulmayacak ve göz ardı edilmeyecek kadar başarılıdır.

Eserlerinde hem Arapça hem Farsça tamlamalara yer veren şair, aynı zamanda isimler, zamirler, ikilemeler, bağlaçlar, edatlar deyimler ve atasözleri kullanımıyla Türkçe söz varlığından yararlanmış yani halk şairleri gibi halk kültürü öğelerine şiiirinde yer vermiştir. Dîvân, detaylı olarak incelendiğinde ve söz varlığı dikkate alındığında şairin, 19. yüzyılda varlığını sürdüren diğer şairler gibi âşık-rakip-sevgili çatışmasına şiiirlerine bolca yer verirken ilahi aşkı ve dini konuları da unutmadığı fark edilmiştir. Şiiirlerinde insanlara verdiği öğütlerle de diğer şairlerden farkını ortaya koymuş ve ahmak insan olarak değerlendirdiği insanların bu dünyada sergilediği tavırlardan rahatsız olduğunu ve onlara bazen kendisini örnek göstererek düzelmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Başarılı bir şair olan Giresunlu Ref'î, divan edebiyatı nazım biçimlerine dîvânında yer vermiş ancak daha çok halk şiiiri geleneğinde aruzla yazdığı nazım biçimleriyle ön plana çıkmıştır.

Yazdığı tarihlerde etrafında onu etkileyen önemli olayları ve kişileri anlatmış, mezar taşlarına yazılacak yazılara yer vermiştir. Destânlarda ise gittiği yerleri ve etrafındaki kişileri tanıtmıştır.(Hamdi Baba, Lütfi, Cemal, Ahmet Nihat, Rıfat Bey, Baha Efendi) Bunu yaparken de memleketine uzak kaldığında hasret duyduğunu belirtmeyi ihmal etmemiştir. Belki unutulmaması, belki geleceğe aktarılması için zanaat isimlerine de şiiirlerinde yer vermiştir. Bu çalışmayla birlikte 19. yüzyıl divan ve halk şiiiri özelliklerini başarıyla şiiirlerine uygulayan Giresunlu Ref'î'nin elimizdeki tek eseri olan dîvânının söz varlığı detaylıca incelenerek ortaya koyulmaya çalışılmış, yazdığı manzumeler o günün şartlarıyla değerlendirilmiştir. Dîvânın hem içerik özellikleri hem de bağlamı dizinli sözlüğü ortaya koyulmaya çalışılmış ve bir sözlük hazırlanmıştır.

Sözlük çalışması hazırlanırken yararlandığımız TEBDİZ projesinin önemi büyüktür. Bu proje sayesinde birçok şairimizin söz varlığı ortaya koyulmuş ve işlevsel sözlükler hazırlanmıştır. Çalışmamız sürecince TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanmış olan diğer tezler ve makalelerden faydalanılmıştır. Geçmişte kalan, hatta

adı bile duyulmayan önemli şairlerin söz varlıklarının ve eserlerinin ön plana çıkarılmasında ve günümüze taşınmasında TEBDİZ projesinin önemi halk edebiyatı ve divan edebiyatına kazandırdıkları açısından çok önemlidir.

TEBDİZ adından da anlaşılacağı gibi edebiyatın tüm dönemlerini kapsasa da şu an eski edebiyat ürünlerini incelemektedir, bu durum tarihsel akıştan kaynaklanmaktadır. Her durumda, bu projeye katılmak isteyen bir metinle gelmek zorundadır ve bu metin eski dilli metinlerden (Eski Anadolu Türkçesi – Osmanlı Türkçesi) tercih edilmelidir. Metinlerin tarihi ise Anadolu sahasında XVI. yüzyıla kadar inebilir. Bu durum hem dil hem de edebiyat araştırmacıları için geniş bir araştırma sahasına imkân sağlamaktadır. Projenin bir diğer özelliği her akademik seviyeden gönüllünün projede yer alabiliyor olmasıdır. Bu durum sözcüklerin yeni anlamlarının keşfedilmesine olanak sağlayacaktır. Edebiyatta, özellikle eski edebiyat dediğimiz XVI. yüzyıldan başlayan edebiyatta mecaz ve hayalin ne kadar sık kullanıldığı hatırlanırsa; bu çalışmada sözcüklerin mecaza dönüşen yeni anlamları, belli bir edebiyat ve dil birikimine sahip insanların eleğinden geçerek sunulmaktadır. Böylelikle genel sözlüklerde sözcüğün birkaç anlamı varken hazırlanan bu sözlükte sözcüklerin yirmi, otuz anlamı ortaya çıkabilmektedir. Yani aslında bir “mecaz sözlüğü” hazırlanmaktadır ve bu sözlük çoklu katılımcı ile hazırlandığı için ortaya yeni anlamlar çıkmaktadır.¹⁹

Sözlük çalışmasında Giresunlu Refî'nin manzumelerinde kullandığı kavramlar alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Kullandığı deyimlere, atasözlerine, tamlamalara, söz sanatlarına, yardımcı fiillere, isimlere, edatlara, bağlaçlara yer verilmiştir. Refî dönemin diğer şairleri gibi kullandığı âşık-rakip-sevgili ve ilahi aşk konuları dışında yazdığı destânlarını seyahatname türünde yazmıştır. Ve Osmanlı'dan bahsettiği şiirlerinde de vatanseverliğini ortaya koymuştur, bazı eserlerinde ise kullandığı dil taşlama yönündedir. Şiirlerde hece ölçüsünün yanında toplam 7 farklı vezin çeşidini kullandığı görülmüştür. “Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün” vezni 32 defa, “Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün” 11 defa, “Mef’ûlü mefâilü mefâilü feûlün” 6 defa, “Feilâtün feilâtün feilâtün feilün” 5 defa, “Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilâtün” 1 defa ve “Müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün” vezin türüne de 1 defa yer verilmiştir. TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan tüm çalışmalar gibi bu çalışmanın

¹⁹ Diba Bahadıroğlu. “Bir Dil Uğraşırı Gözünden TEBDİZ”, Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, Cilt III, 2017, s.2.

da ortak amacı şairlerimizin söz varlıklarını daha anlaşılır bir şekilde ortaya koymak ve günümüze kazandırmaktır. Bu çalışmalardan hareketle şairlerimize gereken değerin verilmesi ve şairlerimizin o günün şartlarına göre değerlendirilerek daha iyi anlaşılması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. (2009). “Necati Bey Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin Ve İşlevsel Sözlük)”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkuş M. (1992, Kasım). *Metin Şerhi Geleneği Tarlan Mektebinden Haluk İpekten'e*, Yedi İklim, S.32.
- Aksan, D. (2000). *Türkçenin Sözvarlığı, [Türk Dilinin Sözcükbilimiyle İlgili Gözlemler, Saptamalar]*, Engin Yay., Ankara.
- Aksan, D. (2006). *Anlambilim [Anlambilim Konuları Ve Türkçenin Anlambilimi]*, 4. B. , Engin Yay. , Ankara.
- Aksu Dergisi (Cilt I), *Giresun Halkevi*, Hermes Ofset, Ankara 2010.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü I*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi.
- Aksoy, Ö. A. (2015). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü (2 Cilt)*, İstanbul, İnkılâp Yay.
- Artun, E.(2002). *19.Yüzyıl Âşıklık Geleneğinde Âşık Erzurumlu Emrah'ın Yeri*, Motif Dergisi.
- Aydın, G.(2019). “Bosnalı Sabit’in Bağlamli Dizin Ve İşlevsel Sözlüğü”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Türkçe Sözlük (3 Cilt)*. İstanbul.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. Kubbealtı Kültür Ve Sanat Vakfı, (Çevrim içi) <http://Lugatim.Com/> , 20 Mart 2020.
- Bahadıroğlu, D.(2017) “*Bir Dil Uğraşırı Gözünden Tebdiz*”, *Littera Turca Journal Of Turkish Language And Literature*, Cilt 11, S.1.
- Banarlı, N. S. (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Meb Yay. ,İstanbul.
- Boz, E. (2011). *Yunus Emre Dîvânı'nın Bağlamsal Sözlüğü Ve Dizini Üzerine Bir Deneme. X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni* (S. 91-97). Eskişehir, Eskişehir Valiliği.
- Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I-II-III, Matbaa-ı Amire, I-I1 İstanbul 1333, İstanbul 1342.

Büyük Türkçe Sözlük. (2016, 4/18). (Çevrim içi) [Http://Www.Tdk.Gov.Tr/](http://www.tdk.gov.tr/):

[Http://Www.Tdk.Gov.Tr/Index.Php?Option=Com_Bts&View=Bt](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bt)

Çakır, C. (2004). “Anlamanın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim Ve Art Anlambilim”. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi S. 24(3).

Çavuşoğlu, M. (2001). *Necati Bey Dîvânı'nın Tahlili*, İstanbul, Kitabevi Yay.

Çavuşoğlu, M. (1984). “Mazmûn”. Türk Dili Dergisi, S. 388-399, S. 198-205

Çelik, N. (2016). “Edirneli Şevki Dîvânı (Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlük)”, Ankara, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çiçek, S. (1997). *Giresunlu Şairler*, İstanbul, Mamaşoğlu Yay.

Devellioğlu, F. (2005). *Osmanlıca-Türkçe Lügat*, Aydın Yay. , Ankara.

Dilçin, C. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yay. , Ankara.

Dilçin, C. (2013). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara, Tdk Yay.

Diñer Arslan, S. (2016). “Nev’i Dîvânı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin Ve İşlevsel Sözlük)”, [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Ardahan, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, A. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yay.

Doğan M. N. (2005). *Metin Şerhi Üzerine*, İstanbul, Alternatif Yay.

Ergin, M (1983). *Türk Dil Bilgisi*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Ergin, A. Ş. (1996). *Fennî Divanı*. Ankara, Kariyer Matbacılık.

Eyüboğlu, E. K. (1975). *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde Ve Halk Dilinde Atasözleri Ve Deyimler Tabirler (2 Cilt)*, İstanbul, Doğan Matbaa.

Gökyay, O. S. (1975). *Birkaç Deyim Üzerine*, Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı.

Gölpınarlı, A.(2004). *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler Ve Atasözleri*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Gisslen, W. Professional Baking (4th Ed. : John Wiley & Sons, 2005), S. 4.

- Johnson, F. (1852). *Dictionary, Persian, Arabic And English*, London, Honourable East-India Company.
- Kanar, M. (1998). *Farsça-Türkçe Lügat*, Birim Yay. , İstanbul.
- Kanar, M. (2003). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul, Derin Yay.
- Kartal, A. (2009). *Lügât-I Nâcî/ Muallim Nâcî*, Ankara, Tdk Yay.
- Kaya, M.(2021). *Belgeler Ve Derlemelerle Giresun Araştırmaları*, Arı Sanat Yayınevi, İstanbul, Temmuz.
- Kesik, Prof. Dr. Beyhan (2020). *Giresunlu Ref'î ve Divânı*, Giresun Üniversitesi Yayınları, Mikyas Basım Yayın, İstanbul.
- Kılıçarslan, O. (2016). “Hayâlî Bey Dîvânı'nın İncelenmesi(Bağlamli Dizini Ve İşlevsel Sözlüğü)”, [Yayımlanmamış doktora tezi] Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köprülü, M. F. (1931). *Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi*, Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi, İstanbul.
- Köprülü, M. F. (2014). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Alfa Yayınları.
- Köprülü, M.F.(1962). *Türk Saz Şairleri*, Güven Mat. ,Ankara
- Kubbealtı Akademisi Kültür Ve Sanat Vakfı, *Kubbealtı Lugatı*, (Çevrim içi), [Http://Lugatim.Com](http://Lugatim.Com) , 1 Haziran 2018
- Kubbealtı Neşriyat (2009). *99 Beyit Divan Şiirinden Beyitler Ve Çözümlemeleri*, İstanbul, Can Yay.
- Kurnaz, C. (Haz.) (2009). *Ahmet Talat Onay Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar Ve İzahı*, H Yay., İstanbul.
- Kurnaz, C. (1996). *Hayâlî Bey Dîvânı'nın Tahlili*, İstanbul, Meb Yay.
- Levend, A. S. (1980). *Divan Edebiyatı Kelimeler Ve Remizler Mazmunlar Ve Mefhumlar*, Enderun Yay. ,İstanbul.
- İlaydın, H. “Sözlüklerimize Dair”, Türk Dili, (Aralık 1953), No.27, S. 127-132.

- Menteşeoğlu, H. (2020). *Giresun Kitaplığında Yeni Eserler(5), Giresun'da Unutulan Bir Şairin Yeniden Doğuşu, Ref'i Ve Dîvânı*, Ekim.
- Mutçalı, S. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Dağarcık Yay.
- Oktar, A. (2019). “*Harabe Kentler: Bağdat Ve Halep*” . Davet Mektebi, (Haziran 2019), No. 53.
- Onay, A. T. (2000). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar Ve İzahı*, Ankara, Akçağ Yayınları.
- Onay, A. T. (2013). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara, Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Öğütçü, R. K. (1942). “*Şair Ref'i Hakkında*”. Aksu. 3 (31).
- Özgan, M. (2018). “Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ndeki (I.Cilt) Meslek Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, F. (2007). “Baki Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin Ve İşlevsel Sözlük)”, [Basılmamış doktora tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, F. (2008). *İşlevsel Sözlük Ve Osmanlı Şiirinde Bağlam*, Turkish Studies, S. 3(1).
- Öztürk, F. (2016). *Bâkî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin Ve İşlevsel Sözlük]*, İstanbul, Dby Yayınları.
- Pala, İ. (2008). *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, İstanbul, Kapı Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü (3 Cilt)*, İstanbul, Meb Yay.
- Parlatır, İ. (2012). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara, Yargı Yay.
- Parlatır, İ., Vd. (1998). *Türkçe Sözlük 1-2*, Tdk Yay. ,Ankara.
- Redhouse, S.J. (1983). *Türkçe- İngilizce Redhouse Sözlüğü*, Haz: U. Bahadır Alkım Vd. , 6.B. , İstanbul.
- Redhouse, J. W. (1992). *Turkish And English Lexicon (2.Baskı)*, İstanbul, Çağrı Yay.
- Saim, A. (1934). “*Giresun Şairleri*”. Aksu. (10): 18.
- Sefercioğlu, N. (2001). *Nev'i Dîvânı'nın Tahlili*, Ankara, Akçağ Yay.
- Steingass, F. (1998). *A Comprehensive Persian-English Glossary*, Beirut.

- Steingass, F. A. (2005). *Comprehensive Persian-English Dictionary*, 5.B. , Çağrı Yay. İstanbul.
- Sami, Ş. (2005). *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yay. , İstanbul.
- Şen, S. (2007). “Orhon, Uygur Ve Karahanlı Metinlerindeki Meslekler Bağlamında Eski Türk Kültürü”, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Şenödeyici, Ö. (2011). “Naili Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlük)”, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şenödeyici,Ö.(Çevrim içi),<https://Ozeroca.Wordpress.Com/2015/05/07/Baglamlidizinve-Islevsel-Sozluk-Uzerine-1-Tarihce> , 7 Mayıs 2018.
- Şengül, A.(1998).“*Halkevleri Bünyesinde Giresun”Da Yayınlanan Aksu Dergisi*”, Milli Folklor, Sayı: 37, Bahar, S. 21 – 25.
- Şentürk, A. A. (2014). *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
- Şentürk, A. A. (2016). *Osmanlı Şiiri Kılavuzu*, İstanbul, Osedam Yay.
- Şentürk, A. A. & Kartal, A. (2014). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Dergâh Yayınları.
- Şükün, Z. (1996). *Farsça-Türkçe Lugat, Gencîne-İ Güftâr Ferheng-İ Ziyâ*. İstanbul, Meb Yay.
- Tuğlacı, P. (1972). *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*, İstanbul, Pars Yay.
- Tuncer, E. (2016). “Sükkeri Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlük] ”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Tdk Yayınları, Ankara, 1998.
- Türk Dil Kurumu, *Tarama Sözlüğü*, C. I-VII, Tdk Yayınları, Ankara, 1963-1972.
- Uludağ, S. (2002). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yay. , İstanbul.
- Vardar, B. (2002). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, İstanbul, *Multilingual Yabancı Dil Yayınları*.
- Yeşilyaprak, Y. (2017). “Adlî Dîvânı’nın Bağlamlı Dizin Ve İşlevsel Sözlüğü”, Ardahan Üniversitesi.

Yüksel, E.(2018). “Âdile Sultan Divânı Sözlüğü [Bağlamli Dizin Ve İşlevsel Sözlük] “,
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Zavotçu, G. (2018). Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü, Kocaeli, Umuttepe Yay.

Witteveen, J. , "Rye, A Daily Bread And A Daily Treat" İn Oxford Symposium On Food &
Cookery, . Staple Foods. S. 243.

EKLER

EK 1: GİRESUNLU REF'Î DÎVÂNÎ'NİN BAĞLAMLI DİZİNLİ İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

Bu bölüm tezin sözlük kısmıdır ve 465 sayfadan oluşmaktadır. Bundan dolayı ek adı altında cd olarak Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne ve jüri üyelerine teslim edilmiştir.

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU

- 1.Sözlük alfabetik sıraya göre dizilmiştir.
- 2.Giresunlu Ref'î'nin sıklıkla kullandığı sözcükler sıralanarak gösterilmiştir.
- 3.Şiirlerde kullanılan sözcüklerin anlamlarıyla birlikte tamlamalar, yardımcı eylemler ve birleşik sözcükler de ek olarak belirtilmiştir.
- 4.Sözlükte anlamı verilen kelimelere gelen ekler belirtilmiştir.
- 5.Aynı anlamda kullanılan kavramlar farklı şiirlerde olsalar dahi aynı başlık altında verilmiştir.
- 6.Sözcüklerin kökeni ve türüne ait özellikler sadece bazı kavramlarda ifade edilmiştir.
- 7.Anlamları bulunamayan ya da değiştirilmiş, tamamlanamamış kelimelere şairin divanı çerçevesinde anlamlar verilmiş ve sözlüğe dahil edilmiştir.
- 8.Anlamları verilen kelimelerin hangi nazım biçiminde, hangi mısrada yer aldığı parantez içinde ek bilgi olarak sunulmuştur.
- 9.Kelimelerin anlamları verilirken numaralandırılmıştır. Bu anlamlarda kelimenin gerçek, yan ve bazılarının mecaz anlamları verilmiştir.
10. Kalıp ifadeler ve iktibas yoluyla ayetlerden ya da hadislerden alınan kavramlarda anlamlar verilirken ifade edilmiştir.

GİRESUNLU REF'İ DİVANI'NIN BAĞLAMLI DİZİNLİ İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ

a: "Ey" anlamında seslenme edatı.

- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nāzına cānlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [a,]
- Yürüdün üstüme biñ nāzla yan Ref'î deyü / A begim sīnemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [a,]
- Bu rāh-ı 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer hūsnūñ zevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [a,]
- Şu gönlüm derūnu firākla yandı / Varmadan bāzār-ı 'aşka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [a,]
- Kuruldu dem-hāne bāde süzöldü / Yā nice gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [a,]
- Farz oldu boynuma niyāz-ı Bārī / Zafer bulmak için zevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [a,]
- Seksen dürlü rengen girdi yüzleriñ / Yürüdür nām ğarbdan şarka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [a,]
- A begim bu Ref'î seni vaşf eyler / Hūsnūñ görenler ğilmānı n'eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 7). [a,]
- Merākıma sebeb o siyāh beñler / Dirāyetle geldiñ nuṭka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [a,]
- Geceler şubha dek ağlamakdayım / A inşāfsız dil-ber şefkatīñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [a,]
- Maḥv oldu benim 'aşk ile ey ruhları enver / Uğruñda a dil-ber (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [a,]
- Ref'î a güzel gözledi kuşvā-yı mürüvvat / Var bende dirāyet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [a,]
- Ref'î a begim dīde-i dil-dārını gözler / Cevher gibi sözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11). [a,]
- Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep / A hākden dār-ı uḥrāda tutar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [a,]

a: "O" işaret zamiri.

- Bir gece anda olmamız rāḥat / Sıkılmadı aṣlā kimseniñ cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [anda, -n, -da]
- Bir iki gün anda rāḥat olalım / İşte budur derdimiziñ dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [anda, -n, -da]
- Bir kaç sâ'at anda mihmān oturduk / Eṭrāfı dolaşdık üç kişi bulduk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [anda, -n, -da]

āb: (Fars.) Su.

- Āh u zār etsem de uğruñda baña zevk-baḥşıdır / Lebleriñ ābı ḥayālimde şarāb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [ābı, -ı]
- Emzirmediñ bir kez āb-ı lebinden / Kıpmaḡla yoğrulmuş gül yaprağından (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [āb-ı, -ı]

‘abacı: ‘abacı :Aba yapan, satan kimse. tüccar.

- Medh eder mi Ref’iyā bir buse rüşvet almadan / Bir ‘**abacı** bir paçacı bir de cānān kahveci (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [‘abacı, -cı]

âbâd: 1. Bayındır, mâmur, âbâdan. 2. Şen, neşeli.

- Huzûran / Kalb-i maḥzûnum mülâkâtıyla **âbâd** eylediñ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 18, Beyit 7). [âbâd,]
- Hayli tedrîs ü tezekkür mevki’î **âbâd** için / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân kavlı-i sedîd (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [âbâd,]

âbâd eyledi: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

- Bu ḥarâb gönlümü eyledi âbâd / Birkaç dürlü ğazel söyleşdi gitdi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [âbâd eyledi, -di]

‘abdin: (Allah’ın kulu olması sebebiyle) İnsan.

- El-emân yâ Rab bugün geldim huzûr-ı zâtiña / Yarlığa ‘**abdiñ** Bekir senden dilerdi şefkati (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [‘abdiñ, -in]

‘abdülhamîd: Özel isim.

- Pâdişâh-ı ‘aşrımız şevket-şi’âr ‘**Abdülhamîd** / Emr edip inşâ edildi işbu âsâr-ı cedîd (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [‘abdülhamîd,]
- Ref’iyâ remz eyledi târihini Hayy u Ğafûr / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hâzret-i ‘**Abdülhamîd** (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [‘abdülhamîd,]

‘abdülkerîm: Özel isim.

- Âh yazık girdi ecel ‘**Abdülkerîmiñ** kanına / Urdu şemşîr-i ecel tâ etdi te’sîr cânına (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [‘abdülkerîmiñ, -iñ]

‘abes: Akla, sağduyuya ve gerçeğe aykırı olan, yersiz (şey).

- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘**abes** / Azıcık gönlüne düşmekde olur ‘aşk u heves (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [‘abes,]

âb-rûy: Yüz suyu, haysiyet, şeref.

- Uğradım ğâfil iken **âb-rûy-ı** tîĝiñ zahmına / Şîve-i âhû gibi âteş-feşânıñ var Cemâl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [âb-rûy-ı, -ı]

aç: (Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

- Yandı cismim kûh-ı ḥüsnünde güzel orman gibi / Al yanağın çevresi **açmış** тұrur ḥandān gibi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [açmış, -mış]

aç: (Bir şeyi) Kapalı, örtülü durumdan çıkarmak, görünür hale getirmek.

- Dedi cānım saña kurbān efendimsin buyur fermān / **Açıp** sînesini ol cān icâbetle ‘adâletle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [açıp, -ıp]
- Ḥüsnüne meftûn olup Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i ‘aşkıñ **açıp** merhem devâ şardıñ mı sen (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [açıp, -ıp]
- Bâb-ı ḥüsnüñü **aç** da bak baña / Göñül pîñarından şır şır ak baña (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [aç,]

- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / Tenhāya vardığında göğsün **açarsın** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 7*). [*açarsın, -ar, -sın*]
- Baña yār dedikçe yaralar **açdıñ** / Dürlü biñ ateşler kalbime saçdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 3*). [*açdıñ, -dı, -ñ*]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın **açar** şöyle / Düşerse bir işiñ hayfā eñ evvel rüşveti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 6*). [*açar, -ar*]
- **Aç** gözün 'ibretle nezzār ol dilā ser-tāğına / Sevdigim meh-pāreniñ re' siñdeki mihr-bān gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*aç,]*
- Ref'iya tevekkül bābını **açdı** / 'Aşk deryası henüz cüş edip daşdı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 9*). [*açdı, -dı*]
- Tekrāren tışarı çıkdık lā' ubāl / Şiddetli rüzigār **açdı** per ü bāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 35*). [*açdı, -dı*]
- **Açılır** bāb-ı mürüvvet hele fettāh olana / Meger imdād erişir vaşfına meddāh olana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 9*). [*açılır, -ıl, -ır*]
- Açıldı yaralar işliyor hālā / Tabīb-i Loğmān ol sen gül-i ra'nā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 3*). [*açıldı, -ıl, -dı*]
- Yeniden **açıldı** gönlümde yāra / El-vedā' ma'den-i 'irfān sevdigim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 2*). [*açıldı, -ıl, -dı*]
- Yapıldı kafesler oldu müheyyā / **Açınca** miftāhıñ rāh-revān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2*). [*açınca, -ınca*]

aç: *Aç olma durumu, fakir, yoksul, muhtaç kimse.*

- Dedim kırnımız **aç** ta'am edelim / Aşçı dükkānına birlik gidelim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 41*). [*aç,]*

aç-: *(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.*

- Bağladı bu cāna bir cānān ki gāyet şānlıdır / Gülşen-i hüsñü gül **açmış** tal'atı tābānlıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 1*). [*açmış, -mış*]
- Ol niķāb-ı ruhlarıñ **açmış** kızarmış gonceler / Pür-sacak etmiş yanağ üzre hicāb olmağdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 2*). [*açmış, -mış*]
- Senden gayrı güzel var mıdır dedim / Tomurcuğ gül **açmış** yanağı beñek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 2*). [*açmış, -mış*]

'aceb: 1. Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep. 2. Şüphe, kuşku.

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde şanır kendin / Velākin māyesi ber-bād **'acebdir** 'izzeti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2*). [*'acebdir, -dir*]
- Kim esir olmaz **'aceb** bir kez görünce ruhlarıñ / Bāğ-ı cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2*). [*'aceb,]*
- **'Aceb** bu hālimiz 'ākıbet n'ola / Biz ayrıldık düşmān çekdi kol kola (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 9*). [*'aceb,]*
- Gīsūlarıñ bir teli dünyā degeridir / Olmaz mı **'aceb** vāķıf-ı esrārım o dil-dār (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3*). [*'aceb,]*
- **'Acebā** var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 2*). [*'acebā,]*
- **'Acebā** selāmet olur mu ikrām / Ğarķ içün peşinen terk etdik cānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10*). [*'acebā,]*
- Baña cevri etdiğini derdime dermān mı şanır / **'Acebā** bunca vefāsızlığı bir şān mı şanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5*). [*'acebā,]*

‘acele: *Bir şeyi çabuk yapmaya çalışma, telâş ve sabırsızlık göstererek çabuk davranma.*

- Ol zamân vapura ‘**acele** geldik / Belki vapur kâlfâr al kayık dedik (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*‘acele,*]

acente: *Bir kuruluşun yaptığı işi onun adına kazanç karşılığında yürüten daha küçük kuruluş evi.*

- Şabâhdan vapura gelmegi kurduk / **Acente-hâneye** vapurdan şorduk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 47*). [*acente-hâneye,*]

acın: *Başkasının hesabına üzülmek, yazıklanmak, yerinmek.*

- Acınır oldu bu hâlim seni gaddâr çile / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2*). [*acınır, -ın, -ır*]

‘aciz: *Eli ermez, beceriksiz, kabiliyetsiz; zayıf, güçsüz.*

- ‘Acizdir hâmeler yazmağa birden / Kırk sekiz sâ’atde olan ziyânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 2*). [*‘acizdir, -dir*]

a ‘dâ: *Düşmanlar II Rakipler.*

- Amân çek seyfi a ‘**dâdan** cefâyâ ibtilâlardan / Hazer kıl dâm-ı müfsidden belâyâ âşinâlardan (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 4*). [*a ‘dâdan, -dan*]
- Görmemiş dünyâda hiç mislin felek bünyânveş / Dâ’imâ hıfz eylesin âfât-ı a ‘**dâdan** Şekür (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1*). [*a ‘dâdan, -dan*]
- Şer-i a ‘**dâdan** belâdan cümle âfâtdan Hudâ / Şaklasın âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1*). [*a ‘dâdan, -dan*]

‘adâlet: *(Ar.) Hak ve hukûka uyma, herkesin hakkını gözetme, doğruluktan ayrılmama, hakkâniyet.*

- Dedi cânım saña kurbân efendimsin buyur fermân / Açıp sînesini ol cân icâbetle ‘**adâletle** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9*). [*‘adâletle, -le*]
- Var iken ‘Osmânlı Rûsa ne hâcet / ‘Osmânlıya bindim ‘**adâlet** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 2*). [*‘adâlet,*]
- Zîrâ o makâm ma ‘den-i zevk cây-ı ‘**adâlet** / Bir bağ-ı sa ‘âdet (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 8*). [*‘adâlet,*]

adam: *Adam, insan, kişi, kimse.*

- Ğarîb Ğarîb koşma söyletme güzel / **Adam** sevdiğini üzer mi böyle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 8*). [*adam,*]
- Yetmiş biñ **adamı** ordu düzermiş / Anıñ’çün vuşlata karışdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4*). [*adamı, -ı*]
- Hiç **adam** kıyar mı kendi özüne / Feryâd edeyim mi yârim diyerek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 6*). [*adam,*]
- Bilirsin ki sevdim ezelden seni / **Adam** ‘aşkıını böyle mi mimler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 2*). [*adam,*]
- Üç **adam** deryâyâ hemân atladı / Ğark etdi çâresiz ol kahrımânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 28*). [*adam,*]
- Çarşuda bir **adam** görünse eger / Antîkâ denirdi dirâyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20*). [*adam,*]

‘addol: Sayılmak, kabul edilmek.

- Melik-i memdūhadan ‘**addolduğum** ni‘ met yeter / İsterim mecd ü mü’essel var iken luṭf u be-kām (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [‘addolduğum, -duk, -um]

‘adem: Hiçlik, yokluk.

- Sānī vü sālisi rabi‘i birden / Eyledi āşikār ism-i ‘**ademden** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [‘ademden, -den]
- Ey bedr-i cemīl tāb-ı tūvānım ‘**ademīdir** / ‘Aşkın veremīdir (Giresunlu Ref’i Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [‘ademīdir, -i, -dir]

‘adet: Adet etmek. Alışılmış bir davranış haline getirmek. Huy, tabiat.

- Gidip gelmemek var gelip bulmamak / Eskiden ‘**adedtdir** yāra toymamak (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [‘adedtdir, -dir]

‘adet et: Bir şeyi alışkanlık ve huy durumuna getirmek.

- ‘Ālemde yār sevmek ‘**adet edenler** / ‘Aşk cigerim yakdı ‘āzer derler (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 48, Beyit 1). [‘adet edenler, -et, -en, -ler]

‘adetā: Bayağı, basbayağı, sanki, neredeyse.

- Çıkıldılar Samsuna cümle aḥibbā / Vapurda yalınız kaldık ‘**adetā** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [‘adetā,]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı / Dudağı ‘**adetā** yāḳūt ḥuşūşā ḡonce-i gül-fem (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [‘adetā,]

‘adī: Her zaman görülebilen, fevkalâdeliği olmayan, sıradan, alelâde.

- Kışver-i gönlüm sarāyı taḥtgāhında müdām / Hüküm eder bir ‘**adī** sulṭān-ı sezādan olmuşuz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [‘adī,]

‘ādil: Adalet edici, adaletli.

- Mazhar-ı şāyān-ı ‘**ādil** nuṭḡ-ı cevher ma‘deni / Kalmasın alsın ‘adūdan kanımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [‘ādil,]
- 6Merkez-i gönlüm sarāyı taḥtgāhında müdām / Nuṭḡ eder bir ‘**ādil-i** nāzik-edādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [‘ādil-i,]
- Çün serīr-ārāy-ı mülke ‘**adl** ü dād-ı bī-a‘dād / Hāḳ ede taḥtında dā‘im ‘ömr-i ḥāḳānı mezīd (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [‘adl,]

‘adū: Düşman II Rakip.

- Mazhar-ı şāyān-ı ‘ādil nuṭḡ-ı cevher ma‘deni / Kalmasın alsın ‘**adūdan** kanımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [‘adūdan, -dan]

āfāt: Belalar, musibetler.

- **Āfāt**-ı firāk devr eder ‘āşīka her rüz / Ḥavf etse de yok çäre eyā nān u nemekden (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [āfāt-ı,]
- Görmemiş dünyāda hiç mislin felek bünyānveş / Dā‘imā ḥıfz eylesin **āfāt**-ı a‘dādan Şekūr (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [āfāt-ı,]
- Şer-i a‘dādan belādan cümle **āfāt**dan Ḥudā / Şaklasın ālām ekdārdan niyāzım bu hemān (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [āfāt, -dan]

āferīn: "Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

- **Āferīn** hüsününe gül yüzlü yāra / Perçem ü tırrada dīvān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2). [āferīn,]
- **Āferīn** ahlākı tab'-ı mükemmel / Nezāket bābında uğraşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 16). [āferīn,]

āfet-i devrān: Dünya güzeli, bütün herkesi kendine hayran bırakan güzel.

- Gerdānı kaymağdır **āfet-i devrān** / Būselerin düşür var kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 8). [āfet-i devrān,]

āfitāb: 1-Far. is. Güneş. 2-Sevgili.

- Şem'a-i hüsnün bütün mahv etdi nūr-ı **āfitāb** / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cān kahlveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [āfitāb,]
- Şanki toğdu cihān içre **āfitāb** / Hā'il olur görse şems ü māhitāb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [āfitāb,]
- Tülü' etse görmez şimdi **āfitāb** / İnfikāk zamānı ağlaştı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 20). [āfitāb,]

āfitāb olmak: Güneşin önündeki toz parçacıkları gibi parlamak.

- Fehm kıl hüsnün cihāna **āfitāb olmağdadır** / Tıtdı etrāfım şu'a'ın dil kebāb olmağdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [āfitāb olmağdadır, -da, -dır]

'afv: (Af kelimesinin asıl şekli) Affetme, suçunu bağışlama.

- Zātınā mahşūşdur 'afv ile cezā / Dilerim hālāş et gavgādan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 6). ['afv,]

'afv et: Bağışlamak.

- Gücendinse 'afv et bendeñe eger / Hārām oldu dünyā sultānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 2). ['afv et,]

'afv eyle: Affetmek, bağışlamak.

- Sevdim seveli zātını çekdim bu cefāyı / 'Afv eyle gedāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). ['afv eyle,]

ağa: Efendi, bey.

- Kaşamonu Türkü helvācılardan / Muştafā **Ağadır** Rabb-i ekberden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 29). [ağadır, -dur]

āgāh: (Bir kimsenin güzelliğini) fark etmek II Hayran olmak.

- Yazkı mıdır yāra **āgāh** eyleyen ahvālīmı / Gelsin imdād eylesin şaf tutmadan gavgā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [āgāh,]

āgāz: (Fars.) Başlama II. Başlangıç, giriş, iptidā.

- Her seher **āgāz** ile biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde būseler daddiñ mī sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [āgāz,]
- **Āgāza** gelip tārīh-i hāş söyledi Ref'i / Mışra'-ı nihāyet ola mermūzu hemān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [āgāza, -a]

ağa-zāde: Efendi, bey.

- Hem dahı Kādir **Ağa-zāde** deyü nîk-nām var / İsm-i Maḥmūd maḥlaş-ı ihvānımız Ḥamdī Baba (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 9*). [*ağa-zāde,*]

ağız: Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ.

- Teline kıydı ise şāne seniñ **ağızı** döne / Hele mir'āta nazar kıl n'ola bir kez gülerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 4*). [*ağızı, -ı*]
- Dīdeden aldığım būseler cānā / Lezzeti **ağızımdan** çıkmıyor ḥālā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 9*). [*ağızımdan, -ım, -dan*]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl **ağızın** açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfā eñ evvel rüşveti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 6*). [*ağızın, -ı, -n*]
- Zann etdik **ağızında** var lāf otaşı / Ğam çekdik dem çıkdı sefāhet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 32*). [*ağızında, -ı, -n, -da*]
- Şanırsın **ağızı** ḥokka dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Ḥaleb Vānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 7*). [*ağızı, -ı*]
- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-zīyā / Ḥīn tevellüdünde sürdürd arza **ağızın** bī-devā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [*ağızın, -ı, -n*]
- Kaşları mihrābı gözleri āhū / **Ağızı** ḥakka misli dişleri incü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5*). [*ağızı, -ı*]

ağla: 1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzölmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hālinden şikāyet etmek.

- **Ağladım** sızladım kalmadı mecāl / Görmedim 'ālemde bir laḥza vişāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 5*). [*ağladım, -dı, -m*]
- Şoñ cevābıñ nedir söyle gel cāna / Daha **ağlayam** mı yārım diyerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 1*). [*ağlayam, -(y)am*]
- Çāresiz bir kere gören baylıyor / Eyvāh derde hem **ağlar** kana kana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 4*). [*ağlar, -r*]
- Günāhım çekersin Ḥak dīvānında / Ref'i ben yārınım der de **ağlarsın** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*ağlarsın, -r, -sın*]
- Geceler şubḥa dek **ağlamağdayım** / A inşāfsız dil-ber şefkatiñ yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1*). [*ağlamağdayım, -makda, -yım*]
- Naşıl şabr edeyim bu iftirāka / Yüregim iniler dīdeler **ağlar** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 1*). [*ağlar, -r*]
- Kavuşmak gülmek var hem de **ağlamak** / El-vedā' tūtī-i zebān el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 12*). [*ağlamak, -mak*]
- Tūlū' etse görmez şimdi āfitāb / İnfikāk zamānı **ağlaşdı** gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 20*). [*ağlaşdı, -ş, -dı*]
- Çok şükür selāmet geldik duyan da / **Ağladık** şevk ile meserret bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 98*). [*ağladık, -dık*]
- **Ağlar** sızılar şubḥ u mesā misl-i hızandır / Zann etme ki āşüftelerin zār-ı ḥasendir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5*). [*ağlar, -r*]
- Hū şadāsıyla beşiğīñ ögrüdü ümmü ebi / Hū ile ninni duyunca **ağlamazdı** çün şabī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 8*). [*ağlamazdı, -maz, -dı*]
- Kızcağızım deyü **ağlar** vālidem / Bir yaşında iken erişdi firḳat (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 2*). [*ağlar, -r*]

- İftirākıñla gönül kan **ağladı** Rif'at Begim / Āteş-i sūzān yürekler dāğladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [ağladı, -dı]
- Āh u zārla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'ākıbet / Ref'î gör ki haşretiñle **ağladı** Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [ağladı, -dı]
- 'Aşıkñ hüzünle **ağlatma** güzel / Kemend-i zülfünle bağlatma güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [ağlatma, -t, -ma]
- Gör nice vücūdum boyanmış kana / Baş avuçda **ağla** gel yana yana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [ağla,]
- **Ağla** gönül ağla firāk zamānı / Gitdi şafā geldi murād zamānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [ağla,]
- **Ağla** bu hālime yār döne döne / El-vedā' ey mihr tābānım el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 14). [ağla,]
- Āh yigirmi üç yaşında erdi hükmu'llāh baña / Āh u vāh eyvāh deyü **ağlar** ata māder katı (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [ağlar, -r]
- **Ağlamağdan** gözüm yaşlar tıldı / Düşürdün tükenmez efgāna şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [ağlamağdan, -mak, -dan]
- Sen gibi dil-dāra düşünce gönül / **Ağlamağdan** başka kār var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [ağlamağdan, -mak, -dan]

ağlat: Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzme, kederlendirmek.

- Ben firār etdikçe tāli'dir tedellī etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mātemimdir iftirākı **ağladır** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [ağladır, -ır]
- Ne yapsıñ Ref'iyā 'aşk var serde / Çün 'aşık **ağlatmış** yanağı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [ağlatmış, -mış]

āgūs: Kucak.

- Kanı **āgūşumda** 'ahd ü vefālar / Şadākatıñ bu mu cānānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [āgūşumda, -um, -da]

ağvār: Ar. 1. Gayr'lar, başkaları, diğerleri. 2. Yabancılar, bildik olmayanlar. 3. Âşıkların rakipleri. 4. Rakipler.

- Bil ki kadriñ rüz u şeb **ağyārla** ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle sen mäh-pāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [ağyārla, -la]
- Bu bir gizli hāldir denmez **ağyāra** / Eylediñ gönlümü vīrāne şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [ağyāra, -a]
- Yine āh u zāra uğratdıñ beni / Karşımda **ağyāra** ülfet eylesin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [ağyāra, -a]
- Gel cevān bu cevır ü cefāyı etme / Beni terk eyleyip **ağyāra** gitme (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [ağyāra, -a]
- Ref'iyā zann etdi yār baña yārdur / Yār deyü sevdiği meger **ağyārdur** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9). [ağyārdur, -dur]
- İncitme yarayı gönlümü her bār / Baña cevır etdiğin görmesin **ağyār** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [ağyār,]
- Baña nisbetle verir kendini **ağyār** eline / Düşürür āh u figānı beni haşret çölüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [ağyār,]

- Yakdıkça bu ‘aşk âteşi bî-çâre bırakma / Rahm eyle dilâ bendeñi **agýāra** bırakma (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2*). [*agýāra, -a*]
- Ey güzel sen kendiñi yâr etme her **agýāreye** / Çünkü cevher ma‘denisiñ düşme gel âvāreye (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*agýāreye, -y, -e*]

agzın aç: Söylemeye başlamak.

- İçince bir kadeh tıldu çantası / **Açdı agzın** tırmaz orman baltası (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 31*). [*agzın açdı, -dı*]

āh: 1. *Âşığın, aşk ateşiyle ortaya çıkan keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi*, 2. *Âh ederek inleme*.

- Ur **āh-ı** mel‘anet bir çāh-ı berzah kerh-i menfurdur / Gönül ta‘mîr eder zann etme şol merdudelerden geç (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2*). [*āh-ı, -ı*]
- **Āh** u zār etsem de uğruñda baña zevk-bahşıdır / Lebleriñ ābı hayālimde şarāb olmağdadır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3*). [*āh,]*
- **Āh** neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Ok atar tağlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3*). [*āh,]*
- **Āh** u zārla ‘ömrümüz bilmem geçer mi ‘ākıbet / Ref‘î gör ki haşretiñle ağladı Rif‘at Begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5*). [*āh,]*
- Hayli ezmān haşret ile eylediñ **āh** u enīn / Bunca yıldır luğ ile bir iltifāt gördüñ mü sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2*). [*āh,]*
- Her şehir āğāz ile biñ **āh-ı** serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde būseler daddıñ mı sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4*). [*āh-ı, -ı*]
- Dīdār elemi çekmededir Ref‘î gedā of / **Āh** çarh-ı felek ayeledi ince elekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 9*). [*āh,]*
- Cāy-ı meserretde **āh** cevdetde / Gönülümde sultān ol gel begim begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 4*). [*āh,]*
- Nihāyet **āh** u zār olur ser-māye / Sen mürüvvet-kān ol gel begim begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6*). [*āh,]*
- Zelle-i gül-fāmla ta‘bîr edeyim / Et uğruna **āh** u zār kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 2*). [*āh,]*
- Hudā takdîr etmiş bu **āh** u zārı / Ararken bulmuşum sen nāzlı yārı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3*). [*āh,]*
- Yine **āh** u zārā uğratdıñ beni / Karşımda agýāra ülfet eylersin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 1*). [*āh,]*
- Niçün te‘sîr etmez bu **āhım** saña / Taş mıdır temür mi yüregin cānā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 3*). [*āhım, -ım*]
- Gelmez mi hātıra derdigim vakit / Yetişmez mi **āh** u efğanım baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [*āh,]*
- Seniñ‘çün deryā-yı ‘aşka düşdügüm / Şafāsıdır yoğsa **āh** u zār mıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4*). [*āh,]*
- ‘Aşk-ı şem‘a düşüp yanan pervāne / Deyü **āh** u efğan eyle sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6*). [*āh,]*
- Āh nāzlı yārım kandağır deyü / Sen kal figân içre ben derde kandım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [*āh,]*
- Zann etme ki **āhım** kalır yanıña / Umarım ğayrılar girsın kanına (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 5*). [*āhım, -ım*]

- Hâkîkatli yârdan cân esirgemez / **Âh**ı ben çekerim sen neden bıkdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [*âh*, -ı]
- ‘Aşkîñla yanmakda n’etsin Ref’iyâ / **Âh**-ı derûnum oldu külhân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 10). [*âh*-ı, -ı]
- Her gidip gelenle gönderiñ selâm / Bu Ref’î gedâya **âh** u zâr olsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [*âh*,]
- Bu **âh** u enîn hicr ‘azîm ‘aşk eseridir / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [*âh*,]
- Beni mağmûm u perîşân eden aşlâ gülemez / Dutar **âhım** anı birden bire iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [*âhım*, -ım]
- **Âh** yigirmi üç yaşında erdi hükmu’llâh baña / **Âh** u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [*âh*,]
- **Âh** yigirmi üç yaşında erdi hükmu’llâh baña / **Âh** u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [*âh*,]
- **Âh** yazık girdi eccl ‘Abdülkerîmîñ kânına / Urdu şemşîr-i eccl tâ etdi te’ sîr cânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [*âh*,]

âh et: Feryat etmek, inlemek, beddua etmek (bk. âh).

- Yetişir **âh edene** dersiz amân renc-i şikem / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [*âh edene*, -en, -e]
- Dâğ-ı hicriñle derûnum **âh eder** Rıfkı bu dem / Mühlik-i ‘aşka düşer Ref’î tolu fincân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [*âh eder*, -er]
- Hâk şabırlar eylesin ihsân peder mâderine / **Âh eder** sizler yürek yakdıkça hep akrânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [*âh eder*, -er]
- **Âh edersem** ditrer ‘âlem aşfıyâdan olmuşuz / Şimdi yokluksa fi’âlim darlığıñ bulmakdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [*âh edersem*, -er, -se, -m]
- O güzel uğruna **âh etmegi** kim görse ‘abes / Azıcık gönülüne düşmekde olur ‘aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [*âh etmegi*, -me, -yi]

âh u fiğân: Ağlayıp inlemek.

- Baña nisbetle verir kendini ağıyar eline / Düşürür **âh u fiğânı** beni hasret çölüne (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [*âh u fiğânı*, -ı]

ahbâb: (Ar.) Dost, bildik, tanıdık; sevilen kimseler, dostlar.

- Mülâkâtıdan mahrûm kaldı bir **ahbâb** / Hâfız İsmâ’ildir sâbıkâ bevvâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [*ahbâb*,]
- Ğıyâben **ahbâba** eyleyen rağbet / Şimdi dil-güşâyâ yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 22). [*ahbâba*, -a]
- Merzifonlu ‘Alî Hürşîd Efendi / Olduk bir **ahbâb** uhuvvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [*ahbâb*,]
- Gürûh gürûh **ahbâb** yanıma geldi / Dediler yâ Ref’î hoş-âmedî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 101). [*ahbâb*,]

‘ahd: (Ar.) Yemin, ant II. Söz verme, söz.

- Merhabâ Ahmed Nihâd ihvânımız hoş geldiñiz / Hayr muqaddem ‘**ahd** eder dîvânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [*‘ahd*,]
- İhsânîña muhtâc gönül penâhı / Va’d eden ‘**ahdini** bozar mı böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [*‘ahdini*, -i, -n, -i]

- Kani ağuşumda ‘**ahd** ü vefâlar / Şadâkatiñ bu mu cânânım baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 10*). [*‘ahd,]*

ahibbâ: (Ar.) Dost, bildik, tanıdık; sevilen kimseler, dostlar.

- Ğalibâ **ahibbâyı** şimdi çoğaltdıñ / Ne çabuk kendiñi böyle şaşırdıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 2*). [*ahibbâyı, -y, -ı]*
- Çıkdılar Samsuna cümle **ahibbâ** / Vapurda yalınız kaldık ‘âdetâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 89*). [*ahibbâ,]*
- Cümle **ahibbâlar** kayıka binmiş / Kayık mahşûş ile vapura gelmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99*). [*ahibbâlar, -lar]*

âhiret: Ahiret, öldükten sonraki alem.

- Der-sa‘âdetde tarîk-i ‘ilme tâlibden iken / Bî-murâd bî-çâre vardı **âhiret** meydanaına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 2*). [*âhiret,]*
- Bunda zevk-i **âhiret** mülkünde kaşru‘l-bahşını / Târîhin remzinde Refî söyledi Hayy u Ğâfır (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 2*). [*âhiret,]*

âhir-zamân: Ahiret, öldükten sonraki alem.

- Ta‘accüb kılma Refî bu zamân nâ-ehle teslimdir / Zamân **âhir-zamândır** bu ‘amelsiz cenneti gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 7*). [*âhir-zamândır, -dır]*

ahlâk: Bir kimsenin iyi niteliklerini veya kişiliğini ifade eden tutum ve davranışlar bütünü, mizaç, tabiat.

- Âferîn **ahlâkı** tab‘-ı mükemmel / Nezâket bâbında uğraşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 16*). [*ahlâkı, -ı]*

ahmak: Ahmak, budala, akılsız.

- Su‘âl olmaz Hudânıñ nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen **ahmak** varıp da şefkati gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5*). [*ahmak,]*
- Şu dünyâda yüce ulu yapan **ahmakları** bir bir / Kıyâmetde hesâb ile yorar bu hâne-i dünyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 4*). [*ahmakları, -lar, -ı]*

ahmed: "Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)’in isimlerindendir.

- Gelmişim dünyâya hâlâ bî-devâdan olmuşuz / **Ahmed-i Muhtâr** bizim sultânımız sultânıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6*). [*ahmed-i,]*
- Merhabâ **Ahmed** Nihâd ihvânımız hoş geldiñiz / Hayr muqaddem ‘ahd eder dîvânımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1*). [*ahmed,]*
- Muḥbir-i telḡirâf **Ahmed** Luṭfî / Toldurdu ‘âlemi şoḥbeti nuṭkı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 7*). [*ahmed,]*
- İstanbullu-zâde Hâfız-ı **Ahmed** / Mevki‘-i burunda çağırdı meded (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 23*). [*ahmed,]*
- Bâfradandır Hâfız **Ahmed** Efendi / Biri de Giritli Sa‘îd Efendi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9*). [*ahmed,]*
- Bu beytiñ târîhin Refî dedi yâ **Ahmed-i Muhtâr** / Nidâ-yı faḥr-ı ‘âlemde çıkar bu hâne-i dünyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 7*). [*ahmed-i,]*
- Şâfi‘im yâ **Ahmed-i Muhtâr** deyü târîhimi / Refîyâ remz eylesin yazsın bu mermer taşına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 5*). [*ahmed-i,]*

ahmer: Kırmızı.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yâ la‘l-i Bedaḥṣān mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâkût-ı **aḥmerdir** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [aḥmerdir, -dir]
- Yanağı **aḥmeriñ** ‘âşık şafası / Ketm etme öpeyim her gece gündüz (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [aḥmeriñ, -in]
- Rüşvet büsesini Ref‘î al kandır / Rüy-ı **aḥmerinden** revâdır derler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 48, Beyit 6). [aḥmerinden, -in , -den]

aḥşām: Akşam II akşam vakti.

- Pazar günü sâ‘at on iki tamām / Kerpen? sırtında vakit de **aḥşām** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [aḥşām,]
- Şalı günü sâ‘at on birde tamām / Fâyırâb etdi vapur vaktinde **aḥşām** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [aḥşām,]
- Pazar günü **aḥşām** sâ‘at on iki / Vapura gidelim kalkacak belki (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [aḥşām,]

aḥsen: (huyu) çok güzel, en güzel.

- Nokta-i ‘ulyâda ḥalk etmiş Hudâ **aḥsen** seni / Ol sebebdan olmuşñ dermân u merhem yaraya (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [aḥsen,]

aḥter: Yıldız, kevkeb.

- Dedim ol rüy u ruḥsârîñ mı parlar mâhveş böyle / Dedi yok bâğ-ı ḥüsnümde toğar dâ‘im bir **aḥterdir** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [aḥterdir, -dir]

āhū: 1. Ceylân, karaca, gazal, meral. 2. (Göz için) İri ve güzel.

- Uğradım ğâfil iken āb-rüy-ı tîğîñ zaḥmına / Şîve-i **āhū** gibi âteş-feşânîñ var Cemāl (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [āhū,]
- Kaşları miḥrâbî gözleri **āhū** / Ağzı ḥaḳka misli dişleri incü (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [āhū,]
- Münāsib sevmeye **āhū** gözleriñ / Vücūdum maḥvına kıydı sözleriñ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [āhū,]

aḥvāl: "hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime.

- Yazkı mıdır yâra āgâh eyleyen **aḥvālîmi** / Gelsin imdād eylesin şaf tutmadan ğavġâ-yı ‘aşk (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [aḥvālîmi, -imi]
- A‘māl-i **aḥvālîm** ma‘lûmdur saña / Toldurdu derûnum ‘aşk ġam-ı sevdâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [aḥvālîm, -im]
- Bilmedik ‘ākıbet n’ola bu **aḥvāl** / Çağırdık yâ Hudây meşakkat bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [aḥvāl,]
- Bütün **aḥvālîni** fâşık eden ‘âlemde deli / Deme her ġüşe-i vaḥdetde bu Ref‘î be deli (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [aḥvālîni, -ini]

ak: Su gibi sıvı maddelerin bir yerden bir yere doğru gitmesi.

- Baña nisbet süy-ı rakıbe **aḳdîñ** / Var mı benim gibi ‘aşk dīvānesi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [aḳdîñ, -dı, -n]
- Bâb-ı ḥüsnüñü aç da bak baña / Göñül pıñarından sır sır **aḳ** baña (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [aḳ,]

- Ref'iya çün ser-fürü dil kâşif-i esrâr iken / Tırmayıp sır sır **aķar** dilden dile şahbâ-yı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [aķar, -(a)r]
- Dâ'imâ gözüñden ķan **aķıtsınlar** / Añla ki cevriñe naşıl tayınsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [aķıtsınlar, -ıt, -sın, -lar]
- Baş urarak gıtdik deryâya ķarşı / **Aķıtdıķ** dıdeden ķan ile yaşı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [aķıtdıķ, -ıt, -dı, -k]

akdem: Ar. 1. Daha, pek kademli, eski, evvel. 2. En birinci, mutena: akdem-i umûr, akdem-i vezâif.

- Ne hâcet levh-i maḥfûza müreccah 'ind-i a'zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok sıfâtı zât-ı **aķdemdir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [aķdemdir, -dir]

ākıbet: (Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

- Ne kadar da şaldıñ beni hicrâna / '**Āķıbet** düşürdüñ nâr-ı sevdâya (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 5). ['ākıbet,]
- Āh u zârla 'ömrümüz bilmem geçer mi '**ākıbet** / Ref'î gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5). ['ākıbet,]
- 'Aceb bu ḥālimiz '**ākıbet** n'ola / Biz ayrıldık düşmân çekdi ķol ķola (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 9). ['ākıbet,]
- Bilmedik '**ākıbet** n'ola bu aḥvāl / Çağırdıķ yâ Hudāy meşakķat bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 36). ['ākıbet,]
- Aşķı dükkânına geldik '**ākıbet** / Toyurduķ ķarnımız' āķıbet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 64). ['ākıbet,]

ākıl: (Ar.) Akıllı (kimse).

- Gel ey '**ākıl** saña lâyıķ degil Şeddādî bînâlar / Nice Cemşîd Dārâyı yutar bu ḥâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). ['ākıl,]

ākıl ol: Akıllı olmak.

- Genç ķoca demeyip gelince ecel / '**Āķıl olan** etmez dünyâya raġbet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 4). ['ākıl olan, -an]

akl: (Ar.) Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi.

- Bu Ref'î zâra düşmüşdür şūrîde '**aklı** şaşmışdır / Firākı başdan aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 12). ['aklı, -ı]
- Perde-i '**aklıñ** begim şarf eyleme sevdâ için / Şimdilik sevdâ benim sevdâ nedir sevdâlanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2). ['aklıñ, -ın]
- Yataķ şandıķ eşyâ ķarışdı sele / '**Aķlımız** dolandı İrân u Vâni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 14). ['aķlımız, -ı, -mız]
- Kimisi korkudan '**aklın** aldırdı / Kimisi soġuķdan büsbütün toñdu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29). ['aķlın, -ın]
- 'Aķlıñı zâyi' eyleme al başıña şeydâ nedir / Etme minnet cânıñ için cânânıña sevdâ nedir (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1). ['aķlıñı, -ın, -ı]
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârâmı / Görünce gıtdi '**aklı** gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). ['aklı, -ı]
- Görünce gıtdi '**aklı** gezdi Bağdâd u Haleb Vâni / Dolandı ḥayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). ['aklı, -ı]

- Şanırsın ağzı hoşka dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi ‘**aklı** gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [‘aklı, -ı]
- Görünce gitdi ‘**aklı** gezdi Bağdād u Haleb Vānı / Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [‘aklı, -ı]
- Rikāb-ı hüsnüne Refî gedāy şā’ir etmez mi / Görünce gitdi ‘**aklı** gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [‘aklı, -ı]

akrān: Belli sebeplerden dolayı birbirlerine benzeyen kişiler. II Aşıklar.

- Sefāletle yaşa **akrān** içinde / Dā’imā kalasın efgān içinde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [akrān,]
- Hāk şabırlar eylesin ihsān peder māderine / Āh eder sızlar yürek yakdıkça hep **akrānına** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [akrānına, -ın, -a]

aks: Akis, yansıma, görüntü.

- Gül müdür bülbul mü yā dil-bende mi ol dil-rübā / ‘**Aks** eder dilden dile tamgāyāsā dāğladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [‘aks,]

al-: (Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak // Tahsil etmek // Kabul etmek.

- Kimi nakkāş kimi gergef kimi **almış** elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enāniyyetle hayretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [almış, -mış]
- Şöyle mahzūniyyetimle nāzar-ı dīdār idim / **Aldı** etrāfım bütün ğark eyledi deryā-yı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [aldı, -dı]
- Ben **alınca** nāzenīnim ortaya ğavġā düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 6). [alınca, -ınca]
- **Aldı** bir furtuna şaşırdık yolu / Kimsemiz bilmedi şaġla şollu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 13). [aldı, -dı]
- Nedir başımıza gelen ser-encām / Etrāfımız **aldı** ekdār u ālām (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [aldı, -dı]
- Hüsniyā bu kabza-i seyfi **alınca** destine / Verme bir lahza amān düşmāna Allāh ‘aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [alınca, -ınca]
- Tāze şekerlenmiş gerdān bāġından / Kānımdan bir def’a **alan** sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [alan, -an]
- Dīdeden **aldığım** būseler cānā / Lezzeti ağzımdan çıkmıyor hālā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 9). [aldığım, -dık, -ım]
- Ne baña lūtf u ‘ināyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü **almağ** ne şerefdır ne şeref (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [almağ, -mağ]
- Mażhar-ı şāyān-ı ‘ādil nuṭk-ı cevher ma’deni / Kalmasın **alsın** ‘adūdan kāmımız Hāmdī Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [alsın, -sın]
- Medh eder mi Refî iyā bir būsē rüşvet **almadan** / Bir ‘abācı bir paçacı bir de cānān kähveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [almadan, -madan]
- Hāk saña güzelliğ ihsān eylemiş / Zekātın **alayım** her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [alayım, -ayım]
- Tiryāk u merhem **al** yetiş ṭabīb / Rehāviyle belki şādumān olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 4). [al,]
- **Almaz** ki kurtulam cānımı Mevlā / Ben ölünce sen dünyāda n’eylersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [almaz, -maz]

- **Al** cānımı götür kaşāb-hāneye / Başıñ için kurbān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 1*). [*al,]*
- Ol zamān vapura 'acele geldik / Belki vapur kalkar **al** kayık dedik (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*al,]*
- Kayıkçı **al** bizi cāndan uşandık / Bir cesāret geldi 'ināyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 48*). [*al,]*
- Başdan tā' ifeler timur **alacaḳ** / Patladı kazanı felāket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80*). [*alacaḳ, -acak]*
- Atdıḳ fāyrāb vapur sā'at sekizde / Bir düşünmek **aldı** beni deñizde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [*aldı, -dı]*
- Tütün tabakası yapıp şatarlar / Tabakalar **aldık** nezāket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 76*). [*aldık, -dı, -k]*
- 'Aklıñı zāyi' eyleme **al** başıña şeydā nedir / Etme minnet cāñıñ için cāñāñıña sevdā nedir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1*). [*al,]*
- Gerekmez rütbe-i bālā erenden himmet **aldıñsa** / Ziyāretgāh-ı a 'zamdır huzūr-ı faḫra vardıñsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 10*). [*aldıñsa, -dın, -sa]*
- **Al** cānımı kırtar beni yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi yüregim renc-i şikemden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [*al,]*
- Taht-ı tenkīḫa **alıp** şol duḫter-i pākīzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2*). [*alıp, -ıp]*
- Bir murādım **almadan** bu 'ālem-i nā-südeden / Tā ki şemşīr-i ecel kıydı benim genç yaşıma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 2*). [*almadan, -ma, -dan]*

al: (sevgilinin yanağı) kırmızı.

- Yandı cismim kūh-ı ḫüsnünde güzel orman gibi / **Al** yanağın çevresi açmış ḫurur ḫandān gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1*). [*al,]*
- Āşūfte-i ḫāl olmada bilmem ne kuşūr var / Bülbül gibi feryād ile **al** renk çiçekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7*). [*al,]*
- Rüşvet büsesini Ref'ī **al** kıandır / Rüy-ı aḫmerinden revādır derler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 6*). [*al,]*

ālām: Ar. Acılar, üzüntüler.

- Nedir başımıza gelen ser-encām / Etrāfımız aldı ekdār u **ālām** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 81*). [*ālām,]*
- Şer-i a'dādan belādan cümle āfātın Ḥudā / Şaklasın **ālām** ekdārdan niyāzım bu hemān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 1*). [*ālām,]*

'alāmet: (Ar.) İşāret, belirti, nişan, emāre.

- Kerpene? üstünde gördük **'alāmet** / Başladık tesbīḫe Ḥaḳḳ-ı Raḫmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 8*). [*'alāmet,]*
- Dense de lāyıkdır kibār kenefi / Çāresiz çekeriz **'alāmet** bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 16*). [*'alāmet,]*

alay: Alay, topluluk.

- Naşıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıkardı zīr-i fesden rāḫe res kem bir **alay** perçem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [*alay,]*

- Kādīm zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı / Yekün emri hitâbında yıkar a'läyi ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [a'läyi,]

aldan-: 1. Bir yalana, bir hîleye, güvene lâıyk olmayan birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek. 2. Yanılmak, yanlış hüküm vermek, hatâya düşmek.

- Pervâneveş **aldanma** gönül 'aşk-ı cihâna / Merd ol ki dilâ kurtulasın nâr-ı benekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [aldanma, -ma]
- Aldanma rakîbîñ yalan sözüne / Bakmaz mı yâ Refî dil-ber yüzüne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [aldanma, -ma]
- El yanında kaçdıñ tenhâda kaçdıñ / Hâkîkatli yârsın deyü **aldandım** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [aldandım, -dı, -m]

aldır: (Kendine âit bir şey) İrâdesi dışında elinden çıkmış olmak, elinden kaptırmak, yitirmek.

- Kimisi korkudan 'aqlın **aldırdı** / Kimisi soğukdan büsbütün toñdu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 29). [aldırdı, -dı]

'âlem: (Ar. 'alem) 1. İşâret, alâmet, nişan, sembol. 2. Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren: 3. Sancak, bayrak: 4. Kubbe, minâre ve bayrak direklerinin en üst kısmında bulunan ay veya lâle biçimindeki süslü tepelik, mahçe: 5. Yeryüzü, dünya:

- 'Älemi hayrân eder meh-pâreye ... / Yandırır şem'añı 'âşık hem ... (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). ['âlemi, -i]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir 'âleme / Rağbeti çok şöhetri çok şanı çok bağ-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 6). ['âleme, -e]
- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bağçeden reyhân gül / 'Älemi kılmış ihâta 'ıtrı pür-şân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1). ['âlemi, -i]
- Äh edersem ditrer 'âlem aşfıyâdan olmuşuz / Şimdi yokluksa fi'âlim darlığıñ bulmağdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). ['âlem,]
- Düşmesin 'âlemde kimse 'aşka âzâd olmadan / 'Aşk ile ber-bâd olanlar hem yetimdir hem garîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). ['âlemde, -de]
- Ref'iyâ n'etsin şâhn-ı dünyâda bir âvâredir / Serd eder 'âlemde ancak bir iki ebyât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5). ['âlemde, -de]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur gayrı hûbân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). ['âlemde, -de]
- 'Älem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır / Bülbül-i şeydâ benim şeydâ nedir şeydâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 1). ['âlem-i, --i]
- İmdi Refî bir gelür 'âlemde medh ü zem baña / 'Älem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). ['âlem-i,]
- İmdi Refî bir gelür 'âlemde medh ü zem baña / 'Älem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). ['âlemde, -de]
- 'Älem seni sen 'âlemi takbîh mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n'edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). ['âlem,]
- Bulmadım 'âlemde yâr-ı vefâdar / Sicn-i gâmda kaldım mahv gam-güsârım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3). ['âlemde, -de]
- Ağladım sızladım kalmadı mecâl / Görmedim 'âlemde bir lahza vişâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 5). ['âlemde, -de]
- Ref'iyâ yâr ile ülfet etmege / İster dü 'âlemde güzel sevmeye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 9). ['âlemde, -de]

- Hoşnûd-ı ‘**âlemdir** husrev-i tâbân / Hâtıra düşürdü hâyli dil-ârân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [‘âlemdir, -dir]
- Püte-i ‘aşk içre gül olup pişdim / ‘**Âlem-i** ervâhı farķ edip seçdim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [‘âlem-i,]
- Hep ‘**âlemin** yârı kendi yanında / Beni yârsız koyduñ bayram gününde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [‘âlemin, -iñ]
- ‘**Âlemde** yâr sevmek ‘âdet edenler / ‘Aşk cigerim yakdı ‘âzer derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 1). [‘âlemde, -de]
- ‘**Âlemiñ** gözüne hor hâķîr görün / Cefâ-yı minnetle var sürüm sürün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [‘âlemiñ, -iñ]
- Tatvîl-i makâle kimiñ haddi var / ‘**Âlem-i** diğer-gün dünyâsı var (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [‘âlem-i,]
- Bütün ahvâlini fâşık eden ‘**âlemde** deli / Deme her güşe-i vahdetde bu Refî be deli (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [‘âlemde, -de]
- Nice ‘**âlem** nice ervâh nice lâhût-ı ‘uzmâyı / Kılar bir lahẓada kendin iken eflâk u esmâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [‘âlem,]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña bundan da beter düşdügüm ‘**âlem** diline (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [‘âlem,]
- Kurbân olurum vaşlıña dîdârîña hâlâ / Yetmez mi güzel olmuşuz ‘**âlemlere** ifşâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 14). [‘âlemlere, -ler, -e]
- Hâlikâ niza ‘ında çağırdı hâ... / Yok beķâ-yı ‘**âlem-i** nâ-südeniñ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [‘âlem-i, --i]
- Bu beytiñ târihin Refî dedi yâ Ahmed-i Muhtâr / Nidâ-yı fahr-ı ‘**âlemden** çıkar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [‘âlemden, -den]
- Bir murâdım almadan bu ‘**âlem-i** nâ-südeden / Tâ ki şemşîr-i ecel kıydı benim genç yaşma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [‘âlem-i, --i]
- ‘Âlem seni sen ‘**âlemi** takbîh mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [‘âlemi, -i]
- ‘**Âlemi** hep geşt ü güzâr edeyim / Destûr ver varayım yârim el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [‘âlemi, -i]
- Muħbir-i telgîrâf Ahmed Luṭfî / Toldurdu ‘**âlemi** şöħbeti nuṭķı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [‘âlemi, -i]
- Yaratdı ‘**âlemi** ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [‘âlemi, -i]
- Yaratdı ‘**âlemi** ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [‘âlemi, -i]
- Yaratdı ‘**âlemi** ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [‘âlemi, -i]
- Yaratdı ‘**âlemi** ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [‘âlemi, -i]
- Yaratdı ‘**âlemi** ma’dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [‘âlemi, -i]

‘aleyh: Birine karşı olumsuz duygu ve davranış, "leh" karşıtı.

- Zihî ruhsârîña meftûn olalı Refî gedâ / Ne yaña dönse ‘**aleyhimde** döner çarḥ-ı felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [‘aleyhimde, -im, -de]

‘alī: "Ali" özel isim.

- Merzifonlu ‘**Alī** Hürşid Efendi / Olduk bir aḥbāb uḥuvvet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [‘alī,]

alıkl alık: Etrâfında olup bitenleri kavrayamayan şaşkın bir tavırla.

- Alık alık bakan ela gözlerin / Maḥv etdi vücūdum inan sevdiğim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [alıkl alık,]

alın: Göz ile baş arasında kalan kısım, alın.

- Besbelli **alınma** yazılmış böyle / Eṭvārından begim aḥladım öyle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [alın, -ım, -a]

allah: "Allah" zikri.

- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amân düşmâna **Allâh** ‘aşkına (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [allâh,]
- Gezer **Allâh** deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [allâh,]

‘alleme’l-esmâ’i: Bütün isimleri talim etmek. II "Allah Hz. Adem’e bütün esmâyı talim etti." aytinden iktibastır.

- Hıṭâb-ı ‘**alleme’l-esmâ’i** yazdım sevb-i ḥaşletle / Kırılısın ḥâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [‘alleme’l-esmâ’i,]

alt: (Örtücü, kaplayıcı nitelikteki şeylerle kullanıldığı zaman) İç, iç taraf.

- Kimisini tente **altında** boğdu / Toldurdu lâşeler baḥr u ‘ummâni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [altında, -in, -da]

altı: Altı.

- Dedi makinosu bi-‘avn-i Ḥudâ / Sâ‘at **altıya** dek yapılır zîrâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [altıya, -(y)a]

altı buçuk: Altı buçuk sayısı.

- Sâ‘at **altıbuçuk** yapıldı kazgan / Turmayıp hareket eyledi o an (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [altıbuçuk,]

altun: "Altın"; değerli bir maden || Değerli, kıymetli.

- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış ḥâtem-i elmâs / Başında kablı **altun** fes baḥar ḥaşretle fırkatle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [altun,]
- ‘İndimde yok aṣlâ dünyâ değeri / **Altun** gümüş elmâs deryâ dürreri (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 41, Beyit 5). [altun,]

âlûde: Bulaşmış, karışmış, karışık, kirli.

- **Âlûde-i** ‘aşk içre nedir bu dertli ğamlı / Gül gönçesin isterken düşdü Ref‘î bed-fâle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [âlûde-i, -i]
- Dâlâle düşme ey dil meşrebi **âlûdelerden** geç / Vefâ yok cām-ı ma‘şūk hırka-i efsûdelerden geç (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [âlûdelerden, -ler, -den]

ālūfte: Müptela, düşkün//açık meşrepli.

- Olmuş şeftālîni kime saçarsın / Güyâ benimle hiç **ālūfteñ** yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [ālūfteñ, -n]

a'māl: Amel: Bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yaptıkları. 2.Ameller, işler. II Yapılan hayırlar.

- A'māl-i ahvālîm ma'lūmdur saña / Toldurdu derūnum 'aşk ğam-ı sevdā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [a'māl-i,]

amān: "Dikkat çekme, tembih, uyarı" amacıyla kullanılan bir ünlem.

- Kaldık deryā üzre yā Ğanī Mevlām / **Amān** yā Rab amān münacāt bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [amān,]
- Kaldık deryā üzre yā Ğanī Mevlām / Amān yā Rab **amān** münacāt bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [amān,]
- **Āmān**ın kayıkçı bize kayık bul / Kürek rāhat olmaz kāsāvet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [āmānın, -in]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmān hemān / Hüsniyā sen sil seyif ilen şakın verme **amān** (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 2, Beyit 1). [amān,]
- Hüsniyā bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza **amān** düşmāna Allāh 'aşkına (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [amān,]
- Yetişir āh edene dersiz **amān** renc-i şikem / Çekeriz cevri ü cefāyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [amān,]
- **Amān** çek seyfi-i a'dādan cefāya ibtilālardan / Hazer kıl dām-ı müfsidden belāya āşinālardan (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [amān,]
- Gelen hoş-āmedī zīrā müsāfir-ḥānedir dünyā / **Amān** yā Seyyid egleyin şefā'at gözlerim illā (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [amān,]

'amel: Niyet ve iradeye bağlı olarak yapılan dünya ve ahirette ceza ve mükāfat konusu olan iş, davranış, ve bilinçli yapılan fiil. Amel; dinî, ahlākî ve ruhî fiillerin hepsini kapsar.

- Ta'accüb kılma Ref'i bu zamān nā-ehle teslîmdir / Zamān āḫir-zamāndır bu 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 7). ['amelsiz, -siz]
- Hāfız Hüseyn hem şālîḥa 'amel / Var imiş Cîn-zāde Rāsimde kemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 15). ['amel,]
- Hücetle yapış zā'ik iseñ dāmen-i 'ilme / Ser-māye-i dīn 'ilm ü 'amel ü kaṭ'-ı bürhān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2). ['amel,]

ān: (Ar.) Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem.

- Hāra kalsa beklemez bir **an** ḥudām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna bekledir hem her şebi revzān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [an,]
- Sā'at altıbuçuk yapıldı kazgan / Turmayıp hareket eyledi o **an** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [an,]
- O **anda** bir parça eyledim ta'am / Yemek içmek ister ziyāfet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [anda, -da]
- Lenger-endāz etdi vapur līmāna / Cismime bir ḫayāt geldi o **anda** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [anda, -da]
- Raḥm eyle efendim hele gel yanıma bir **ān** / Yaz katlūme fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [ān,]

ān-be-ān: Sürekli, her an.

- Hayli tedsr ü tezekkür mevki'î ābād için / Bezl eder ihsānını her **ān-be-ān** kavlı-i sedid (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [*ān-be-ān*,]

'anber: 1. Ada balığının bağırsaklarından çıkarılan ve misk gibi kokan madde. 2. Güzel koku.

- Kōkladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü '**anber** sürmüş yanağı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [*'anber*,]
- Takılır '**anber-i** zülfünde kalır cān u dilim / Kōkusu her ne kadar etse de ser-ḥoş gecemiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [*'anber-i*,]

ancak: "Sadece, bir tek" anlamında edat.

- Ref'i yā n'etsin şahın-ı dünyāda bir āvāredir / Serd eder 'ālemde **ancak** bir iki ebyāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [*ancak*,]
- Lutf u ihsān-ı Hūdādır beytimiz buldu hitām / Melce' ü me' vādır **ancak** mü' mine dārü'l-emān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [*ancak*,]

anıñ: " O " 3. teklik kişi zamiri.

- Ne ḥāle geldi dünyā nā-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe **anıñla** şevketi gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [*anıñla*, -la]

anıñ'çün: Bu sebepten dolayı, bu nedenle.

- Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş / **Anıñ'çün** vuşlata karşıdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [*anıñ'çün*,]
- Yedi iklim üzre dīvān yazarmış / **Anıñ'çün** eflāke karşıdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [*anıñ'çün*,]
- Anıñ'çün vapura gelmegi kurduk / Kalkı gidelim dedim nihāyet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 22). [*anıñ'çün*,]

anıñla: Onun (3. tekil işaret zamirinin ilgi eki almış hali).

- Ne ḥāle geldi dünyā nā-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe **anıñla** şevketi gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [*anıñla*, -la]

'ankā: Her hayvandan bir iz taşıyan, kırmızı altın rengi tüylü, yüzü insana benzer, güzel sesli, bir tek, efsanevi bir dağ olan Kaf dağının ardında yaşadığı söylenen erkek bir masal kuşu, Sirenk, Sîmurg, Zümürd, Zümürdüanka Tuğrul, Anka-yı mugrip, devlet kuşu.

- 'Ömründe bilmeyen 'işret edenler / 'Aynındaki şīve '**Ankādır** derler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 2). [*'ankādır*, -dır]

añla-: Akıl erdirmek, kavramak, bilmek.

- Besbelli alnıma yazılmış böyle / Eṭvārından begim **añladım** öyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [*añladım*, -dı, -m]

añla: Akıl erdirmek, kavramak, bilmek.

- Dā'imā gözüñden kan ağıtsınlar / **Añla** ki cevriñe nasıl ṭayansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [*añla*,]

ansızın: *Ansızın, aniden.*

- Ğam elinden kim esîr olmuş iken bu gönümüz / **Añsızın** âzâd için dermânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [*añsızın,*]

antıkā: *İt. (RTK'de T.) is. Eski zamandan kalma eser; para, heykel gibi. mec. Garip.*

- Çarşuda bir adam görünse eger / **Antıkā** denirdi dirāyet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20). [*antıkā,*]

‘ār: *Utanma, çekinme, mahcup olma II Utanılacak şey, ayıp.*

- Terk etmek de şimdi nefsimde **‘ārdır** / Kırtar yā Rab kırtar sevdādan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [*‘ārdır, -dır*]

ara-: *(Bir şeyi ya da kimseyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.*

- Kırık kalem ile yazdım destānı / **Aradım** bulmadım ğayr-ı ihvānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 27). [*aradım, -dı, -m*]
- **Ara** ki bula Hindde Yemende / Şimdi Kāf tağı dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [*ara,*]
- Hudā takdîr etmiş bu āh u zārı / **Ararken** bulmuşum sen nāzlı yārı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [*ararken, -r, -ken*]
- Ben **ararım** yārı vaṭanda el-ān / Meger ki bağçeye gül-şāna gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 1). [*ararım, -r, -im*]
- **Aradıñ** da bulduñ bu inkisārım / Umarım cezādan kurtulmayasñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [*aradıñ, -dı, -n*]
- **Ara** ki bulasın Hindde Yemende / Henüz Kāf tağını dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [*ara,*]
- Sinopuñ etrāfñ bütün seyr etdik / Hapis-hānesini **arayıp** gıtdik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [*arayıp, -y, -ıp*]

‘ārif: *Özel isim.*

- Menba‘-ı selāmāt Kavuncu-zāde / Hāfiz **‘Ārif** nāmı kılsın dünyāda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [*‘ārif,*]

‘ārif-i: *İrfan sahipleri.*

- Fark eder dünyā vü mā fihāda hikmet tācını / **‘Ārif-i** billāh gevher içre kâdir Luṭfiyā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [*‘ārif-i,*]

‘arş: *(Ar.) İslām inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.*

- Gāh ṭolup gāh çıkar vapuruñ başı / İnletdi figānım **‘arş** u Rahmānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [*‘arş,*]

arслан: *Afrika ve Batı Asya'da yaşayan, dört ayaklı, yırtıcı, çok kuvvetli, kedi cinsinden memeli hayvan.*

- Çünkü ol cām-ı muşaffādan sirāyet etdi **‘aşk** / Bu sebebden kâhramān **arслан** nümādan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [*arслан,*]
- Çeşm-i cellādñ degil mi sīneye oklar atan / Tîğ-ı ebrûlar hücûm etmiş baña **arслан** gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [*arслан,*]

art: 1. Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlalaşmak, tezâyüt etmek. 2. Şiddetlenmek, fazlalaşmak, daha etkili duruma gelmek.

- **Artıdı** dilde derd-i bî-pâyânım rahm et muhîb / Çâresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin tabîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [artıdı, -dı]
- Refî seniñ işiñ döndü Mecnûna / **Artmağda** sevdâ-yı 'aşk günden güne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 13). [artmağda, -mağ, -da]
- Gitdikçe **artmağda** emvâc-ı deryâ / Ne mümkün vapura varmak bir daha (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [artmağda, -mağ, -da]
- Hem-nişin oldukça **artar** şânımız Hamdî Baba / Ğıyâben (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 5). [artar, -ar]
- Âh neden **artar** benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oğ atar tağlar deler cismimde ol Kerrât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [artar, -ar]
- Tâ kudûmuña teşerrûf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan **artmış** oldu şânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [artmış, -mış]
- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı 'aşk / Kılmıyor aslâ terahhüm ol serîr-ârây-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [artırır, -ır, -ır]

artık: "Artık, bundan böyle" anlamında zarf.

- 'Ârz-ı hâlim **artık** okumaz olduñ / Bu günlerde beni gözden düşürdüñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [artık,]

arz: Ar. 1. Yer. 2. Küre-i zemin 3. Toprak. 4. Memleket, il.

- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-ziyâ / Hîn tevellüdünde sürdü **arza** ağzın bî-devâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [arza, -a]

'arz: Sunmak. II Göstermek.

- Ünyeye dek birlikde gideriz dendi / ' **Arz-ı** şükran etdim ki hürmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). ['arz-ı,]

'arz-ı hâl: Halin arzı; dilekçe.

- ' **Arz-ı hâlim** artık okumaz olduñ / Bu günlerde beni gözden düşürdüñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 1). ['arz-ı hâlim, -im]
- ' **Arz-ı hâl** etdikçe yârim ma'zeret etmez kabûl / N'eylesin Refî gedâ üftâdedir efgânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 6). ['arz-ı hâl,]
- Merhametsiz yâra hâlim ' **arz-ı hâl** / Eyle mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). ['arz-ı hâl,]

arzûla: Bir şeyi candan ve yürekten istemek, arzu etmek.

- Bülbül goncesine eyledi zârı / Vaşlı **arzûlamış** geşt ü güzârı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [arzûlamış, -mış]

as: Bir şeyi yüksek bir yere ilâştirip sarkıtmak.

- Bu Refî zâra düşmüşdür şürîde 'aklı şaşmışdır / Firâkı başdan **aşmışdır** sirâyetle işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [aşmışdır, -mış, -dır]

âsaf: Âsaf (özel isim).

- Samsundan **Âsaf** Beg vapura bindi / Begim teşrîfîñiz ne yaña döndü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [âsaf,]

āsār: 1. Eserler. 2. Belirtiler, izler, alametler.

- Pādişāh-ı ‘aşrımız şevket-şi’ār ‘Abdülhamīd / Emr edip inşā edildi işbu **āsār-ı** cedīd (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [*āsār-ı*,]

aşçı: Yemek pişirmekle görevli kimse.

- Dedim karnımız aç ta ‘ām edelim / **Aşçı** dükkânına birlik gidelim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 41). [*aşçı*,]
- **Aşçı** dükkânına geldik ‘ākıbet / Toyurduk karnımız ‘ākıbet bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 64). [*aşçı*,]
- **Aşçıda** çorba yok bilmem n’edelim / Fıruncuya vardık ziyāfet bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [*aşçıda*, -da]

aşfiyā: Peygambere vâris olup, onun meslek ve gayelerini ihyaya ve tatbika çalışan muhakkik zatlar.

- Āh edersen ditrer ‘ālem **aşfiyādan** olmuşuz / Şimdi yokluksa fi ‘ālim darlığıñ bulmağdayım (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [*aşfiyādan*, -dan]

‘āşık: Āşık, seven kişi, sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

- Görünce tab‘ıma lāyık dedim sensin baña hāzık / Gel imdi ben saña ‘**āşık** şadākatle be-ğāyetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [*‘āşık*,]
- Biz hāqīkat rāh-ı ‘aşkda terk-i cān etdikse de / Ben gibi çok ‘**āşık-ı** şūrīde ser-gerdānlıdır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [*‘āşık-ı*, -ı]
- ‘Ālemi hayrān eder meh-pāreye ... / Yandırır şem‘añı ‘**āşık** hem ... (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [*‘āşık*,]
- Sañn-ı gülşende öter bülbul fezādan olmuşuz / Güşe-i gurbet çeken ‘**āşık** cüdādan olmuşuz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [*‘āşık*,]
- Bāde-i mey nüş eden ‘**āşıkların** serdārıyım / ... ezkiyādan olmuşuz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 14, Beyit 2). [*‘āşıkların*, -ların]
- Āfāt-ı firāk devr eder ‘**āşık** her rüz / Havf etse de yok çāre eyā nān u nemekden (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [*‘āşık*, -a]
- Hicrān elem degildir ‘**āşıklara** nevāle / İşrāb-ı mey rü‘yāda erişdirir kemāle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [*‘āşıklara*, -lar, -a]
- Ne yapsın Ref‘iyā ‘aşk var serde / Çün ‘**āşık** ağlatmış yanağı benek (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [*‘āşık*,]
- Yanağı aħmerin ‘**āşık** şafası / Ketm etme öpeyim her gece gündüz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [*‘āşık*,]
- Gönülünde maħabbet yok olan ‘**āşık** / Zümre-i ‘uşşāk olur mu fā‘ik (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [*‘āşık*,]
- ‘**Āşıkın** hüzünle ağlatma güzel / Kemend-i zülfünle bağlatma güzel (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [*‘āşıkın*, -ın]
- Fedā-yı cān edip gezen ‘**āşıklar** / Rüz u şeb bağırmı ezer mi böyle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [*‘āşıklar*, -lar]
- Seyrān-ı şahrāya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘**āşıkın** bağırmı ezermiş (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [*‘āşıkın*, -ın]
- Ben saña ‘**āşıkım** tā şübheñ mi var / Lāyık mıdır Ref‘i çeksin elemeler (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [*‘āşıkım*, -ım]
- Bilirsin ki sevdim ezelden seni / Adam ‘**āşıkını** böyle mi mimler (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 60, Beyit 2). [*‘āşıkını*, -ı, -n, -ı]

- Seyrāna şahrāya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘**āşıkūñ** bağırñ ezermiş (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [‘āşıkūñ, -iñ]
- Etmek mi diler zülf-i perīşānına ber-dār / Yār sevmek için ‘**āşıkā** bilmem ne günāh var (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [‘āşıkā, -a]
- Yine āşūftesiniñ kıymet ü kadrin bilemez / O güzel kendine Ref‘î gibi ‘**āşık** bulamaz (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [‘āşık,]
- Bu nāz u edā ‘**āşıkā** bilmem ki nedendir / Āzāde-i ‘aşk olmayan ol bağırın ezendir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [‘āşıkā, -a]
- Gel etme kuzum ‘**āşıkūñ** zāra bırakma / Çek hañçeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [‘āşıkūñ, -ı, -n, -ı]
- Gel etme kuzum ‘**āşıkūñ** zāra bırakma / Çek hañçeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [‘āşıkūñ, -ı, -n, -ı]
- Gel etme kuzum ‘**āşıkūñ** zāra bırakma / Çek hañçeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [‘āşıkūñ, -ı, -n, -ı]
- Gel etme kuzum ‘**āşıkūñ** zāra bırakma / Çek hañçeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [‘āşıkūñ, -ı, -n, -ı]
- Gel etme kuzum ‘**āşıkūñ** zāra bırakma / Çek hañçeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [‘āşıkūñ, -ı, -n, -ı]
- Ta‘yīb etme gönülüm ‘**āşık-ı** sūzān / ‘Aşk olsun Ref‘iyā şar kına kına (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [‘āşık-ı, -ı]

‘āşık ol: Āşık olmak: Aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

- Gülmedim ben saña ‘**āşık olalı** / Güzel yüz biñ kere kıl bimi yakdın (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [‘āşık olalı, -alı]

āşikār eyle: Meydana çıkarmak, görünür kılmak.

- Sānī vü sālisi rabi‘i birden / Eyledi āşikār ism-i ‘ademden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [āşikār eyledi, -di]

asıl: Asılmak, aşağı doğru boşlukta sallanmak.

- Örgü örgü müy u müşgāmı **asılmış** gögsüne / Rahma gelmez dāma çarpılmış isārı bağladır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [asılmış, -mış]

asilzade: Asil soylu.

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem **aşl-zāde** şandır kendin / Velākin māyesi ber-bād ‘acebdir ‘izzeti gözler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [aşl-zāde,]

‘āşım: Şahıs ismi.

- Kethudā-zādeden ‘**Āşım** Efendi / Satır-zāde Hāfız resm-i dülbendi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 13). [‘āşım,]

āşinā: Ahşıldık, tanıdık, bildik.

- Gūşe-i mekān edinmiş zā‘ikandan bī-dirīğ / Sohbet-i müşgānelerden **āşinādır** Luṭfiyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [āşinādır, -dır]
- Amān çek seyf-i a‘dādan cefāya ibtilālardan / Hāzer kıl dām-ı müfsidden belāya **āşinālardan** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [āşinālardan, -lar, -dan]

aşır: Geçirmek.

- Bulamazsın benden gayrı dünyâda / Ref'î aşüfteñi başdan **aşırdıñ** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 61, Beyit 6). [*aşırdıñ, dı -n*]

âsiyâb: Değirmen.

- Tâli'im hükmü budur dil-ber eder Ref'î gedâ / Sırr-ı 'aşkıña döner bir **âsiyâb** olmağdadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [*âsiyâb,]*

'aşk: (Ar.) Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet II. Şiddetli istek, tutku.

- Bu seyri seyr eden elbet içer bir cām tolu şerbet / Nihāyet **'aşk** ile ülfet eder şöhetle 'işretle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [*'aşk,]*
- Güzeller bâğa girmişler nezâketle şerâfetle / Kamusu **'aşka** ermişler meveddetle mahabbetle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [*'aşka, -a]*
- Geliver diz çökerek berber-i **'aşkıñ** öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [*'aşkıñ, -ın]*
- Ben firâr etdikçe tâli'dir tedellî etdiñ **'aşk** / Şimdi yevm-i mâtemimdir iftirâkı ağladır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [*'aşk,]*
- Şâh-ı gerdanı tomurcuğ gül gibi koklanmamış / İşte bulduñ Ref'iyâ emrâz-ı **'aşkı** sağladır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [*'aşkı, -ı]*
- Biz hakîkat râh-ı **'aşkda** terk-i cân etdikse de / Ben gibi çok 'aşık-ı şürîde ser-gerdânlıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [*'aşkda, -da]*
- Tâli'im hükmü budur dil-ber eder Ref'î gedâ / Sırr-ı **'aşkıña** döner bir âsiyâb olmağdadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [*'aşkıña, -ı, -n, -a]*
- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı **'aşk** / Kılmıyor aşlâ terahhüm ol serîr-ârây-ı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [*'aşk,]*
- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı **'aşk** / Kılmıyor aşlâ terahhüm ol serîr-ârây-ı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [*'aşk,]*
- Şöyle mahzûniyyetimle nazar-ı dîdâr idim / Aldı etrâfım bütün garğ eyledi deryâ-yı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [*'aşk,]*
- Bir garâ'ib dâma dūcâr eyledi sevdâ beni / Ser çekip Kâfdan Kâfa hükm eyledi da'vâ-yı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [*'aşk,]*
- Yazkı mıdır yâra âgâh eyleyen ahvâlimi / Gelsin imdâd eylesin şaf tutmadan gavğâ-yı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [*'aşk,]*
- Ref'iyâ çün ser-fürû dil kâşif-i esrâr iken / Turmayıp sır sır akar dilden dile şahbâ-yı **'aşk** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [*'aşk,]*
- Çünkü ol cām-ı muşaffâdan sirâyet etdi **'aşk** / Bu sebebden kâhramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [*'aşk,]*
- Düşmesin 'âlemde kimse **'aşka** âzâd olmadan / **'Aşk** ile ber-bâd olanlar hem yetîmdir hem garîb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [*'aşk,]*
- Ref'iyâ hâlî degil kendüyi **'aşk** biryân eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakîb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [*'aşk,]*
- Düşmesin 'âlemde kimse **'aşka** âzâd olmadan / **'Aşk** ile ber-bâd olanlar hem yetîmdir hem garîb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [*'aşka, -a]*
- Defter-i **'aşka** nazar etdimse gördüm meşrebin / Hışsemiz takşîm olunca kâmet-i bâlâ düşer (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [*'aşka, -a]*

- Çün seniñ ‘aşkınla efgān etdigim ta’yīb degil / Yā nasıl ketm eyleyem muhriķ lisānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [‘aşkınla, -ı, -ñ, -la]
- Ey ‘azizā yazdı şun nā-ħakkımı kużāt-ı ‘aşķ / Söylemez inkārını bilmem nedir ħacāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [‘aşķ,]
- Ey ‘azizā yazdı şun nā-ħakkımı kużāt-ı ‘aşķ / Söylemez inkārını bilmem nedir ħacāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [‘aşķ,]
- Yaķdı bağrım bunca yıldır ħāra külĥen eyledi / Çekdigim cevır ü sitemdir görmesem lezzāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [‘aşķ,]
- Āĥ neden artar benim bu hicir ġam-ı dehr dem-be-dem / Oķ atar tağlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [‘aşķ,]
- Gerçi insānız çeker elbet bu ‘aşķı lā-cerem / Tālī’-i bed fālımızdır olmuşuz ĥayrāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [‘aşķ,]
- Ref’iyā n’etsin şahñ-ı dünyāda bir āvāredir / Serd eder ‘ālemde ancak bir iki ebyāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [‘aşķ,]
- Gerçi insānız çeker elbet bu ‘aşķı lā-cerem / Tālī’-i bed fālımızdır olmuşuz ĥayrāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [‘aşķı, -ı]
- Dāğ-ı hicriñle derūnum āĥ eder Rıfķı bu dem / Mühlik-i ‘aşķa düşer Ref’i tolu fincān gibi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [‘aşķa, -a]
- Bir kez nūr-ı vechiñ seyr eden āşūfteler / ‘Aşķla maĥv olup fir fir döner kirmān gibi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [‘aşķla, -la]
- Ĥüsnüne meftūn olup Mecnūnveş gezmekdesin / Yara-i ‘aşķıñ açıp merhem devā şardıñ mı sen (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [‘aşķıñ, -ın]
- Pervāneveş aldanma göñül ‘aşķ-ı cihāna / Merd ol ki dilā kırtulasın nār-ı benekden (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [‘aşķ-ı, -ı]
- Bu rāĥ-ı ‘aşķ vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer ĥüsnüñ zevāle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [‘aşķ,]
- Ālūde-i ‘aşķ içre nedir bu dertli ġamlı / Gül goncesin isterken düşdü Ref’i bed-fāle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [‘aşķ,]
- Gelmezsin bezm-i ‘aşķa lezzetin tuymadıķça / Bir gececik rü’yetle uğratdıñ tūrfe ĥāle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [‘aşķa, -a]
- Düşmesin kimseler dām-ı sevdāya / Sevdā-yı ‘aşķ ile böyle ġavġāya (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [‘aşķ,]
- Ref’iyā tevekkül bābını açdı / ‘Aşķ deryāsi henüz cūş edip daşdı (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [‘aşķ,]
- ‘Aşķ cedīd şimdi kılr şaça şaçdı / Deryā-yı ‘ummān ol gel begim begim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [‘aşķ,]
- Baña nisbet sūy-ı rakībe akdıñ / Var mı benim gibi ‘aşķ dīvānesi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [‘aşķ,]
- Ne yapsıñ Ref’iyā ‘aşķ var serde / Çün ‘aşķ ağlatmış yanağı benek (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [‘aşķ,]
- ‘Aşķ u maĥabbetde bağıryanıķlar / Melūl maĥzūn dā’im gezer mi böyle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [‘aşķ,]
- Bu bu sevdā-yı ‘aşķa olmayan lāyık / Bu dürlü ebyātı düzer mi böyle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [‘aşķa, -a]
- Ta’yīb etme göñlüm ‘aşķ-ı sūzān / ‘Aşķ olsun Ref’iyā şar kana kana (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [‘aşķ,]

- Başıma getirdiñ ‘aşk-ı Mecnûnu / Gezdirirsin beni dîvâne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 40, Beyit 1). [‘aşk-ı, -ı]
- Bu mahzûr göñlümü eyledi kebâb / Ebrûları ‘aşka i ‘lân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 41, Beyit 4). [‘aşka, -a]
- Şu göñlüm derûnu firâkla yandı / Varmadan bâzâr-ı ‘aşka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 43, Beyit 1). [‘aşka, -a]
- Pûte-i ‘aşk içre ğıl olup pişdim / ‘Âlem-i ervâhı fark edip seçdim (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 44, Beyit 3). [‘aşk,]
- ‘Âlemde yâr sevmek ‘âdet edenler / ‘Aşk cigerim yakdı ‘âzer derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 48, Beyit 1). [‘aşk,]
- Bülbül gibi dertli dertli şak’ baña / Sensiz Refî ‘aşk bâzâr var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 49, Beyit 6). [‘aşk,]
- ‘Aşk-ı şem’a düşüp yanan pervâne / Deyü âh u efgân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 50, Beyit 6). [‘aşk-ı, -ı]
- Yok imiş göñlünde merhamet şefkat / Nâfile ‘aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 53, Beyit 2). [‘aşkıñla, -ı, -ñ, -la]
- Refî seniñ işiñ döndü Mecnûna / Artmakta sevdâ-yı ‘aşk günden güne (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 54, Beyit 13). [‘aşk,]
- Sen de bil ‘aşkıñdan firâr etdiğim / El-vedâ’ ben saña kurbân el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 54, Beyit 8). [‘aşkıñdan, -ın, -dan]
- A ‘mâl-i ahvâlim ma ‘lûmdur saña / Toldurdu derûnum ‘aşk ğam-ı sevdâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 56, Beyit 5). [‘aşk,]
- ‘Aşkıñla yanmakta n’etsin Refî iyâ / ‘Âh-ı derûnum oldu külhân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 57, Beyit 10). [‘aşkıñla, -ı, -ñ, -la]
- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amân düşmâna Allâh ‘aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [‘aşkına, -ı, -n, -a]
- Bu âh u enîn hicr ‘azîm ‘aşk eseridir / Bî-çâre göñül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [‘aşk,]
- Lâl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer kanıma şol şîve vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [‘aşk-ı, -ı]
- Kitâb-ı ‘aşk-ı mekfûfu oku şahbâ-yı cân olsun / Kanı ol münkir-i bed-nâm mü’ ebbet bağıri kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [‘aşk-ı, -ı]
- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık göñlüne düşmekde olur ‘aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [‘aşk,]
- Yanyor cism ü benim bād-ı şabâ göğsüme es / Maraž-ı ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [‘aşkıma, -ım, -a]
- Yakdıkça bu ‘aşk âteşi bî-çâre bırakma / Rahm eyle dilâ benedeñi ağıyâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [‘aşk,]
- Bu nâz u edâ ‘aşık bilmem ki nedendir / ‘Âzâde-i ‘aşk olmayan ol bağırin ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [‘aşk,]
- Bülbül gibi ‘aşkıñla beni nâra bırakma / Firkatde koyup berzah-ı düşvâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 1). [‘aşkıñla, -ı, -ñ, -la]
- Mahv oldu benim ‘aşk ile ey ruhları enver / Uğruñda a dil-ber (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [‘aşk,]
- Ey bedr-i cemîl tâb-ı tûvânım ‘ademîdir / ‘Aşkın veremîdir (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [‘aşkın, -ın]

- Çıkamaz imiş ‘aşkıñ eseri toğrusu serden / Endüh-ı cigerden (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 7*). [*‘aşkıñ, -ıñ*]
- Seniñ’çün deryâ-yı ‘aşka düşdügüm / Şafâsıdır yoğsa âh u zâr mıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4*). [*‘aşka, -a*]

aslâ: "Hiçbir şekilde" anlamında kullanılan durum zarfı.

- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı ‘aşk / Kılmıyor aslâ terahhüm ol serîr-ârây-ı ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 1*). [*aslâ,]*
- ‘İndimde yok aslâ dünyâ degeri / Altun gümüş elmâs deryâ düleri (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 5*). [*aslâ,]*
- Bir gece anda olmamışız râhat / Şıkılmadı aslâ kimseniñ cânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 6*). [*aslâ,]*
- Meftûn olalı haqqı gedâ gülmedi aslâ / Mağv etdi vücûdum n’ideyim kâmet-i Tübâ (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 11*). [*aslâ,]*
- Beni mağmûm u perîşân eden aslâ gülemez / Dutar âhım anı birden bire iflâh olamaz (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13*). [*aslâ,]*
- Bu hâne halkına dâ’im şafâ bahş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aslâ (*Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [*aslâ,]*

‘asr: (Ar.) Yüzyıl.

- Pâdişâh-ı ‘aşrımız şevket-şi ‘âr ‘Abdülhamîd / Emr edip inşâ edildi işbu âsar-ı cedîd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 1*). [*‘aşrımız, -(i)miz*]
- Fağr eder bunca milel ‘aşrında Gâzî Hazretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyâmımız yevm-i sa’îd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*‘aşrında, -ın, -da*]
- Çün ma‘ârif ma‘deni Hızr edecek devlet iken / İktizâ-yı ‘aşrımız ta’n-ı hâ’in-i ‘avâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5*). [*‘aşrımız, -(i)miz*]

âşüfte: 1. Baştan çıkmış, hafifmeşrep, ahlâksız kadın. 2. İşveli, çekici, oynak. 3. Çılgın gibi seven, aşktan perîşan olan, sevdâlı kimse, meftun.

- Dedim gîsûlarıñ her bir taraftan şayda çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 5*). [*âşüfte-i,]*
- Bir kez nûr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler / ‘Aşkla mağv olup fır fır döner kirmân gibi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4*). [*âşüfteler, -ler*]
- Âşüfte-i hâl olmada bilmem ne kuşur var / Bülbül gibi feryâd ile al renk çiçekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 7*). [*âşüfte-i,]*
- Bulamazsın benden gayrı dünyâda / Refî âşüfteñi başdan aşırđıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 6*). [*âşüfteñi, -ñ, -i*]
- Yine âşüftesiniñ kıymet ü kâdrin bilemez / O güzel kendine Refî gibi ‘âşık bulamaz (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 14*). [*âşüftesiniñ, -si, -nin*]
- Ağlar sızılar şubh u mesâ misl-i hıızandır / Zann etme ki âşüftelerin zâr-ı hasendir (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 5*). [*âşüftelerin, -leriñ*]

asya: Özel isim. Yeryüzünde bulunan kitalardan biri.

- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçün Āsyâda çok dîvânıñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6*). [*āsyâda, -da*]

at: Atmak II bırakmak.

- Āh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oķ **atar** tağlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşk (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [atar, -ar]
- Çeşm-i cellādın değil mi sîneye oklar **atan** / Tîğ-ı ebrûlar hücum etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [atan, -an]
- O beyâz gerdanı emdiğim vakit / Boynuña el **atıp** şardığım vakit (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [atıp, -ıp]
- Sâ’at yedi buçuk İneboluda / Lenger-endâz **atdı** vapur orada (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 59). [atdı, -dı]
- **Atdık** fâyrâb vapur sâ’at sekizde / Bir düşünmek aldı beni deñizde (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 91). [atdık, -dı, -k]

ata: Ata, baba.

- Āh yigirmi üç yaşında erdi hükmu’llâh baña / Āh u vâh eyvâh deyü ağlar **ata** mâder katı (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [ata,]
- Uğradım bir cây-ı düşvâra eyâ cânım **ata** / Yok ‘ilâcım çâresiz dar oldu dünyâ başıma (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [ata,]

âtes: 1. ateş rengi, kor 2. ud, misk ve anberin üzerine koyulduğu kor 3. şarap rengi 4. kızılık, kor rengi 5. kızgın, yakıcı 6. aşk, ayrılık ve azabın yakıcı etkisi bağlamında.

- Bu firâk **âtesine** yanmağa tâkat mi yeter / Ne diyem tâlî’-i nâ-sâzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [âtesine, -in, -e]
- Cân yaķar **âtes** şaçar hâlâ bize da’vâ düşer / Söyle hûblar saña bir bir Ref’î yarımdır desin (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [âtes,]
- İftirâkıñla gönül kan ağladı Rif at Begim / **Ātes-i** sūzân yürekler dâğladı Rif at Begim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [âtes-i, --i]
- Baña yâr dedikçe yaralar açdın / Dürlü biñ **âtesler** kalbime şaçdın (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 53, Beyit 3). [âtesler, -ler]
- Çay kaynadır isek şafâ eyleriz / **Ātes** bulunmazsa şöñra n’eyleriz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 25). [âtes,]
- Pervâne gibi şem’a-i sūzâna dolaşdım / Yandı cigerim **âtes-i** hicrâna dolaşdım (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [âtes-i, -i]
- Yaķdıkça bu ‘aşk **âtesi** bî-çâre bırakma / Raħm eyle dilâ bendeni ağıyara bırakma (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [âtesi, -i]
- Firķatle yaķar cân u dilim **âtes-i** haşret / Sevdâ-yı nedâmet (Giresunlu Ref’i Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [âtes-i, --i]
- Kâşâne-i zülfünde beni hâbse bıraktın / **Āteslere** yaķdın (Giresunlu Ref’i Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [âteslere, -ler, -e]
- Ātes-i sūzânın sūy-ı vahdetde / Dil-i teşne feryâd u gâh haşretde (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [âtes-i, -i]

âtes-feşân: Ateş saçan.

- Uğradım gâfil iken âb-rûy-ı tîğın zaħmına / Şîve-i âhû gibi **âtes-feşânın** var Cemâl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [âtes-feşânın,]

atla: Atlamak, ileriye atılmak.

- Üç adam deryāya hemān **atladı** / Ğarķ etdi çāresiz ol ķahrimānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 28). [atladı, -dı]
- Vapura varınca yeriz yemegi / **Atladıķ** ķayıķa merdiyyet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [atladık, -dı, -k]

'avām: Alt tabaka. II Kâfirler.

- Begenmez kimseyi gūyā görür kendin şadāretde / Ocaķdan gelme hıızmetķār **'avāmdan** raĝbeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4). ['avāmdan, -dan]
- Çün ma'ārif ma'deni Hızr edecek devlet iken / İķtizā-yı 'aşrımız ta'n-ı hā'in-i **'avām** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). ['avām,]

āvāre: 1. Boş gezen, işsiz güçsüz (kimse), aylak, başıboş. 2. Kararsız, şaşkın, perişan. 3. Evsiz barksız (kimse), serseri. 4. Başıboş, belli bir düzeni olmayan, düzensiz.

- Ey güzel sen kendiñi yār etme her aĝyāreye / Çünki cevher ma'denisiñ düşme gel **āvāreye** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [āvāreye, -y, -e]
- Ref'iyā n'etsin şahn-ı dünyāda bir **āvāredir** / Serd eder 'ālemde ancak bir iki ebyāt-ı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [āvāredir, -dir]
- Çek niķāb setr eyle vechle yanmasın **āvāreler** / Cezb eder tavşif-i hüsnüñ bunca yārān ķahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [āvāreler, -ler]
- **Āvāre** büyür halka-i zülfünde esirim / Ey đarr-ı 'ömrüm (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [āvāre,]

āvāz: Feryat.

- Şarkı söyleyerek çıkdık Boĝazdan / Herbirimiz başka başka **āvāzdan** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [āvāzdan, -dan]

'avdet: Ar. Dönüş, dönme.

- Lāyık olan saña bir dahı **'avdet** / Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5). ['avdet,]

'avdet eyle: Dönmek, geri gelmek.

- Ey ehil-i fenā benden al 'ibret / Keremden cihāna eyledim 'avdet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 1). ['avdet eyledim, -di, -m]

avuc: Avuç, elin iç kısmı.

- Gör nice vücūdum boyanmış ķana / Baş **avuçda** aĝla gel yana yana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [avuçda, -da]

ay: Ay (30 günlük süreç) veya kamer.

- Dīdār elemi çekmededir Ref'ī gedā of / Āh çarķ-ı felek **ay**eledi ince elekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [ay,]

ayak: 1-Far. is. Kadeh, ayaklı kadeh. 2-Yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan organ.

- Ditredi **ayaĝım** elim bir zamān / O şırin-güftār seyrāna ĝitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [ayaĝım, -(ı)m]

āyīne: Ayna.

- Bu gönül şaydına **āyīne-i** hüsnün mü hedef / Çekiyor perçem-i ceyşin o şikâr bâğına şaf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [āyīne-i, --i]

ayır: Ayır kalma, uzak düşme. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması, sevgiliden uzak düşmesi.

- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı **ayır**dı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [ayırdı, -dı]

‘ayneyn: Gözler; suyun gözü, suyun çıktığı yer.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseynin Cemâl / Tîr sihâm işler dile meyl etse **‘ayneyniñ** Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [‘ayneyniñ, -in]

‘aynı: Arapçadaki "ayn" harfî, Bir şeyin aslı, kendisi, zâtı.

- ‘Ömründe bilmeyen ‘işret edenler / **‘Aynındaki** şîve ‘Ankâdır derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 2). [‘aynındaki, -n, -da, -ki]

ayrıl: Ayır kalma, uzak düşme. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması, sevgiliden uzak düşmesi.

- ‘Aceb bu hâlimiz ‘âkıbet n’ola / Biz **ayrıldık** düşmân çekdi kol kıla (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [ayrıldık, -dı, -k]
- Ne tez geldi bu iftirâk zamânı / Eyvâh bu **ayrılık** cânlara işler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [ayrılık, -ık]
- Gidip gitmemeklik elde degildir / **Ayrılıktan** gönlüm gâyet melûdür (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [ayrılıktan, -ık, -dan]

‘ayyâr: Aldatan, hileci || gönül çelen (dilber bağlamında).

- İncinme begim cevri edene dâğ-ı yürekden / Dikkatle geçir her sözü **‘ayyâr-ı** mihekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [‘ayyâr-ı, -ı]

‘ayyûk: Ar. Kuzey yarım kürede bulunan Aurigae burcunun en parlak yıldızı, Keçi Yıldızı. II Göğün en yüksek noktası.

- Faḥr etse gerek kevn ü mekân ins ü melekler / **‘Ayyûka** erer ḥamd ü senâ şavt-ı du‘â-ḥ’ân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [‘ayyûka, -a]

az: Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan, az olan şey.

- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / **Azıcık** gönlüne düşmekde olur ‘aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [azıcık, -ı, -cık]

‘azâb: Ahirette günahkârlara verilecek ceza ve eziyet, işkence, büyük sıkıntı, elem, keder.

- Gönül **‘azâbından** her zamân dörün / Bir sâ‘at belâdan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [‘azâbından, --ı, --n, --dan]
- Bize lâıyık imiş bu dürlü **‘azâb** / Ne çâre olacak emr-i Rabbânî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [‘azâb,]

âzâd: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

- Düşmesin ‘âlemde kimse ‘aşka **âzâd** olmadan / ‘Aşk ile ber-bâd olanlar hem yetîmdir hem ğarîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [âzâd,]
- Ğam elinden kim esîr olmuş iken bu gönlümüz / Añsızın **âzâd** için dermânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [âzâd,]

- Bundan sonra var bul yâr başkasını / Ben gibi **âzâddan** kurtulmayasın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 10*). [*âzâddan, -dan*]

âzâd eyle: Kurtarmak.

- Bahâda kıymetde yokdur degeri / Ben cânımı fedâ o **âzâd eyler** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 6*). [*âzâd eyler, -r*]
- Birliğin hakkıçün **âzâde eyle** / Redd etme elvâb-ı rızadan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 2*). [*âzâde eyle, -*]

âzâde: Bağlarından kurtulmuş, özgür.

- Bu nâz u edâ ‘âşıka bilmem ki nedendir / **Âzâde-i** ‘aşk olmayan ol bağrın ezendir (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4*). [*âzâde-i, -i*]

a‘zam: En büyük, ulu, yüce.

- Geremez rütbe-i bâlâ erenden himmet aldınsa / Ziyâretgâh-ı **a‘zamdır** huzûr-ı fahra vardınsa (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 10*). [*a‘zamdır, -dır*]
- Ne hâcet levh-i maḥfûza müreccah ‘ind-i **a‘zamdır** / Delîl-i nakle hâcet yok şifâtı zât-ı akdemdir (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11*). [*a‘zamdır, -dır*]

azar: Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan, az olan şey.

- Refî lâyıḳ imiş saña cefâlar / Neñe lâzım seniñ diyâr-ı **âzar** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 33*). [*âzar, -*]

âzer: Ateş; aşk ateşi.

- ‘Âlemd e yâr sevmek ‘âdet edenler / ‘Aşk cigerim yakdı **âzer** derler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 1*). [*âzer, -*]

‘azîm: (Ar.) Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme.

- Bu âh u enîn hicr **‘azîm** ‘aşk eseridir / Bî-çâre gönül sevdigi cennet melegidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2*). [*‘azîm, -*]

‘azîmet: (Ar.) Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme.

- Uyandı maḥabbet gıtdi derd ü ḡam / Tamâm yol zevkidir **‘azîmet** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 28*). [*‘azîmet, -*]

‘azîmet et: Gitmek, yönelmek.

- Ünye lîmânında etdik **‘azîmet** / Sinop lîmânına vardık selâmet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5*). [*‘azîmet etdik, -di, -k*]

‘azîzâ: Ey saygın ve hürmetli kişi.

- Ey **‘azîzâ** yazdı şun nâ-hakkımı kuzât-ı ‘aşk / Söylemez inkârını bilmem nedir hâcât-ı ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 1*). [*‘azîzâ, -*]

‘azm: (Ar.) Bir işi yapmaya kesin karar verme, bir şeyi yapmak hususunda büyük bir kararlılıkla gayret gösterme.

- Bugün **‘azm-i** sefer etdim sevdigim / Ölümünden güç geldi şimdi gitdigim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7*). [*‘azm-i, -*]

- Cānıma kār etdi cefā-yı ğurbet / ‘**Azm-i** şıla etdim maşlahat bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 1*). [*‘azm-i,*]

bāb: Bölüm, fasıl, kapı.

- Toğrusu Refî gedā taşhîh-i vıcdān et bu dem / Ol esîr-i **bāb-ı** luţfunda revâdır Luţfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7*). [*bāb-ı,*]
- Yâ Rabbi sen baña feth-i **bāb** eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1*). [*bāb,*]
- Rû-me-rû naşîbîñ rû`yâ **bābında** / Rızāsını taşhîl renc-i şikemdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 6*). [*bābında, -ı, -n, -da*]
- Bir kudretiñde hep kevin ü mekân / Bekliyorlar **bāb-ı** luţfuñdan ihsân (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 3*). [*bāb-ı, --ı*]
- Āferîn ahlākı tab‘-ı mükemmel / Nezâket **bābında** uğraşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 16*). [*bābında, -ı, -n, -da*]
- Açılır **bāb-ı** mürüvvet hele fettâh olana / Meger imdād erişir vaşfına meddâh olana (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 9*). [*bāb-ı, --ı*]
- Dilersen Hâkim-i Muţlak rızāsından mükâfâtı / Temennâ **bābına** el tak bulasıñ kavş-i hâcâtı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 2*). [*bābına, -ı, -n, -a*]
- Dedim ol ravza-i vaşlîñ kerem kıl **bāb-ı** luţfuñdan / Dedi Refî harâb etme saña lâyıķ muhavverdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*bāb-ı,*]
- **Bāb-ı** hüsñüñü aç da baķ baña / Gönül pînarından şır şır ak baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5*). [*bāb-ı,*]
- Refîyâ tevekkül **bābını** açdı / ‘Aşk deryâsı henüz cûş edip daşdı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 9*). [*bābını, -ın, -ı*]

baba: Baba.

- Hıtaben / Kuvve-i kudsiyyeden ‘irfânımız Hâmdî **Baba** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 1*). [*baba,*]
- Her huşûşu merci‘-i mîzânımız Hâmdî **Baba** / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 2*). [*baba,*]
- Celb eder etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht u tâc-ı himmeti vıcdânımız Hâmdî **Baba** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3*). [*baba,*]
- Hem-nişîn oldukça artar şânımız Hâmdî **Baba** / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 5*). [*baba,*]
- Mażhar-ı şâyân-ı ‘âdil nuţķ-ı cevher ma‘deni / Kalmasın alsın ‘adûdan kanımız Hâmdî **Baba** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 6*). [*baba,*]
- Himmetiñle biñ yaşı nālânımız Hâmdî **Baba** / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 8*). [*baba,*]
- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Maḥmûd maḥlaş-ı iḥvânımız Hâmdî **Baba** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9*). [*baba,*]
- Mâ hüve’l-ḥaķķıñ seniñ dîvânımız Hâmdî **Baba** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 11*). [*baba,*]
- Dediler ki henüz göründü **baba** / Çok şükür Mevlâya verdi ihsânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 32*). [*baba,*]
- Kâhveci **Babadan** aldıñsa himmet / Şübhesiz bulursun o yüzden cennet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 21*). [*babadan, -dan*]

bāde: 1-Far. Şarap, hamr, mey, sahbā.

- **Bāde-i** mey nūş eden ‘aşıkların serdāriyım / ... ezkiyādan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 2). [bāde-i, -i]
- Kuruldu dem-hāne **bāde** süzöldü / Yā nice gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [bāde,]

bād-ı şabā: Sabah rüzgarı.

- Nasıl tahrik ederdi perçemin **bād-ı şabā** bilmem / Çıkardı zîr-i fesden rāhe res kem bir alay perçem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [bād-ı şabā,]
- Yanıyor cism ü benim **bād-ı şabā** göğsüme es / Maraž-ı ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [bād-ı şabā,]

bafra: Yer adı; Bafra.

- Refiklerden biri **Bafra** kazalı / İbrāhīm Şemseddin nāzlı edālî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5). [bāfra,]
- Şamsunludur Hāfız Muhammed Şerîf / **Bāfradandır** Hāfız Muhammed Latîf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [bāfradandır, -dan, -dır]
- **Bāfradandır** Hāfız Ahmed Efendi / Biri de Giritli Sa’id Efendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [bāfradandır, -dan, -dır]

bāğ: Bağ, bahçe, yeşillik yer. II Dünya, âlem.

- Güzeller **bāğa** girmişler nezâketle şerâfetle / Kamusu ‘aşka ermişler meveddetle mahabbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [bāğa, -a]
- Dedim ol rüy u ruhsârîn mı parlar mähveş böyle / Dedi yok **bāğ-ı** hüsnümde toğar dā’im bir ahterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [bāğ-ı, --ı]
- Bu gönül şaydına āyîne-i hüsnün mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysiñ o şikâr **bāğına** şaf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [bāğına, -ı, -n, -a]
- Ben seni ğilmân-ı cennetden desem rāzî mısın / **Bāğ-ı** behcetde bulunmaz ğonce şudğaynıñ Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [bāğ-ı, --ı]
- Eyle feryād bülbulāsā sūhteler bāğındadır / Behcetiñ **bāğında** bitdi Ref’iyā bostān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [bāğında, -ın , -da]
- Kim esir olmaz ‘aceb bir kez görünce ruhların / **Bāğ-ı** cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [bāğ-ı, --ı]
- **Bāğ-ı** nezâketde gülün dermege / Mahabbet-i yārdan bezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [bāğ-ı, --ı]
- Refikî olsaydım rüşen **bāğında** / Rağs ederdim ma’an rü’ yetgâhında (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 5). [bāğında, -ın , -da]
- İstedim o yârsız **bāğ-ı** behceti / Mülk-i Süleymānda kaldı şöhreti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [bāğ-ı, --ı]
- Tāze şekerlenmiş gerdān **bāğından** / Kanımdan bir def’a alan sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [bāğından, -ı, -n, -dan]

bāğ-bān: Bahçıvan. || Aşık.

- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir ‘āleme / Rağbeti çok şöhreti çok şānı çok **bāğ-bān** gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [bāğ-bān,]
- Hāra kalsa beklemes bir an hūdām-ı sāye-bān / **Bāğ-bāna** bekledir hem her şebi revzān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [bāğ-bāna, -a]

bağçe: Bağ, bahçe, yeşillik yer. II Dünya, âlem.

- Ben bugün gül-çehre yârı gördüm ender **bağçede** / Deste gül destinde kaç tutmuş haçı her yan gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*bağçede, -de*]
- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ **bâğçeden** reyhân gül / ‘Âlemi kılmış ihâta ‘ıtrı pür-şân gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*bâğçeden, -den*]
- Ben ararım yârı vağanda el-ân / Meger ki **bağçeye** gül-şâna gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [*bağçeye, -y, -e*]

bağdâd: Bağdat şehri.

- Gezmişim Hindi Yemen **Bağdâd** Başra bir zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânîñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6*). [*bağdâd,]*
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi ‘aklı gezdi **Bağdâd** u Haleb Vânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2*). [*bağdâd,]*
- Görünce gitdi ‘aklı gezdi **Bağdâd** u Haleb Vânı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5*). [*bağdâd,]*
- Şanırsın ağzı hoşka dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi ‘aklı gezdi **Bağdâd** u Haleb Vânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7*). [*bağdâd,]*
- Görünce gitdi ‘aklı gezdi **Bağdâd** u Haleb Vânı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10*). [*bağdâd,]*
- Rikâb-ı hüsnüne Refî gedâyı şâ‘ir etmez mi / Görünce gitdi ‘aklı gezdi **Bağdâd** u Haleb Vânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12*). [*bağdâd,]*

bâğ: Bağ, bahçe, yeşillik yer. II Dünya, âlem.

- Eyle feryâd bülbülâsâ sülheler **bâğındadır** / Behcetiñ bâğında bitdi Refîyâ bostân gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7*). [*bâğındadır, -ın,-da,-dır*]

bağır: Bağır, göğüs, ciğer II Gönül.

- Yakdı **bağrım** bunca yıldır hâra küllhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzât-ı ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2*). [*bağrım, -ım*]
- Zâtıña lâyıq mı **bağrımı** yakdın / Zencîr-i zülfünü boynuma takdın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 3*). [*bağrımı, -ım, -ı*]
- Seyrân-ı şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkıñ **bağrın** ezermiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 3*). [*bağrın, -ın*]
- Seyrâna şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkıñ **bağrın** ezermiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 3*). [*bağrın, -ın*]
- Ğam u fırkatle yanan **bağrımı** biryân mı şanır / Uzadır dest-i elem sînemi küllhân mı şanır (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4*). [*bağrımı, -ım, -ı*]
- Bu nâz u edâ ‘âşıka bilmem ki nedendir / Âzâde-i ‘aşk olmayan ol **bağrım** ezendir (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4*). [*bağrım, -ın*]

bağla: Bağlamak. II tutulmak, yürekten sevmek, sevgi ile bağlanmak.

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfün **bağladır** / Reviş-i kaç şem‘a-i hüsnü yürekler çağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1*). [*bağladır,]*
- Örgü örgü müy u müşğânı aşılmış gögsüne / Rahma gelmez dâma çarpılmış isârı **bağladır** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 2*). [*bağladır,]*
- Bağladı bu câna bir cânân ki gâyet şanlıdır / Gülşen-i hüsnü gül açmış tal‘atı tâbânlıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1*). [*bağladı, -dı*]

- Bu fenā dünyāda rif'atle yaşasın Rif'atim / Urdu zencir-i maḥabbet **bağladı** Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [bağladı, -dı]
- Kākülün boyna taḳ ḳoluma **bağla** / İ'dāmıma fermān eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [bağla,]

bağlatma: Bağlamak. II tutulmak, yürekten sevmek, sevgi ile bağlanmak.

- 'Āşıkın hüzünle ağlatma güzel / Kemend-i zulfuñle **bağlatma** güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [bağlatma, -t, -ma]

bağr: Bağır, göğüs, ciğer II Gönül.

- Ben seni Hakkā emānet eyledim geldim o gün / Hātırā geldikde **bağrım** çağladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [bağrım, -ım]
- Fedā-yı cān edip gezen 'āşıklar / Rüz u şeb **bağrımı** ezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [bağrımı, -ı, -n, -ı]
- Yaralandı **bağrımız** / Ḳudretiñden fikr edindim ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [bağrımız, -ım, -ız]
- Yaralandı **bağrımız** sen bir sebep / Ḳudretiñden fikr edindim ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [bağrımız, -ım, -ız]
- Yaralandı **bağrımız** sen bir sebep.... / Ḳudretiñden fikr edindim ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [bağrımız, -ım, -ız]
- Yaralandı **bağrımız** sen bir sebep.... / Ḳudretiñden fikr edindim ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [bağrımız, -ım, -ız]
- 'Aşk u maḥabbetde **bağrı** yanıklar / Melül maḥzūn dā'im gezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [bağrı, -ı]
- Kitāb-ı 'aşḳ-ı mekfūfu oḳu şahbā-yı cān olsun / Ḳanı ol münkir-i bed-nām mü' ebbed **bağrı** ḳan olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [bağrı, -ı]

bağrıma bas: Kucaklamak, kolları ile sararak göğsüne yaslamak, birini gözetip kayırmak, koruyup yetiştirmek.

- Yār deyü **bağrıma başıdığım** dil-ber / Cānıma ḳaşd etmiş firḳatım bekler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7). [bağrıma başıdığım, -dık, -ım]

bahā: Far. Kıymet, değer, bedel.

- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir **bahadır** sevdiğim / Raḥma gel yandım bu gün cismim ḥarāb olmaḳdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [bahadır, -dır]
- **Bahāda** kıymetde yokdur degeri / Ben cānımı fedā o āzād eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 6). [bahāda, -da]
- Günde yüz biñ kere ḳurbān olayım / **Bahāsız** dünyāda Ref'iyā n'eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [bahāsız, -sız]
- Umardı bu Ref'ī **Bahādan** vefā / Vefāsız demegi istemez ḥālā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 5). [bahādan, -dan]
- Ḳaçırdım elden ol mız mız Bahāyı / Bulunmaz kıymetde **bahāsi** şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [bahāsi, -sı]
- Ḳamara tıyanlar pek **bahālandı** / Zann etdik ḳamara selāmet yanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 22). [bahālandı, -lan, -dı]
- Ḳaçırdım elden ol mız mız **Bahāyı** / Bulunmaz kıymetde bahāsi şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [bahāyı, -y, -ı]

bahā: BEHĀ – BAHĀ: i. (Ar. behā') özel isim./ Güzellik, zarâfet: Sâhib-i hüsn ü behâ idi Resûl / Hâsılı ayn-i vefâ idi Resûl (Hâkânî).

- Gönülümde hâşıldır büyük dağdağa / **Bahā** Efendimiz olsun vedâ'lar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [bahā,]
- Bahā Efendimiz insân şeker / Bulunmaz dehrde misl ü dîgeri (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [bahā,]

bahr: (Ar.) Deniz, deryâ.

- Kimisini tente altında boğdu / Toldurdu lâşeler **bahr** u 'ummânî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [bahr,]
- Bilinmez hikmeti bir **bahr-i** ekber kuds-i efhamdır / Kirâmen Kâtibîn ol hâme-i Yezdân-ı ekremdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [bahr-i, -i]

bahş et: Hisse etmek, ayırmak, bölmek.

- Hamd ü bî-hadd ol Hudâya gösterir yevmü's sürür / Fazl u ihsânıyla evlâd **bahş edip** verdi Ğafûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [bahş edip, -ip]
- Yâ İlâhî işbu hânemde baña **bahş et** şafâ / Büyüt-ı dünyâ içinde çekmesin bir kes cefâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 1). [bahş et,]

bahş eyle: Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

- Bu hâne halkına dâ'im şafâ **bahş eylesin** Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [bahş eylesin, -sin]

baht: Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

- Bir bölük gam leşkeri girdi vücûdum şehrine / Şabr eder oldukça **bahtımdan** daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [bahtımdan, -ım, -dan]
- Nedir ol **baht-ı** siyâhım dolaşır elden ele / Cevlân etse de yok çâresi tûl-ı emele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [baht-ı,]

bahtı kara: Talihsiz, bahtsız.

- Bu nasıl ikbâldir bu **bahtı kara** / Günâhlarımıza kefaret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [bahtı kara,]

bak: 1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazariitibâra almak. 5. İlğilenmek, meşgul olmak.

- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış hâtem-i elmâs / Başında kablı altun fes **baķar** haşretle fırkatle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [baķar, -ar]
- Kamaşdırdı gözüm **baķdım** ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mâh-ı reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [baķdım, -dım]
- Aldanma rakîbîñ yalan sözüne / **Baķmaz** mı yâ Refî dil-ber yüzüne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [baķmaz, -maz]
- Kâkülün yanımda şaklarım el-ân / Her **baķdıkça** gönül ediyor nâlân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [baķdıkça, -dıkça]
- Bâb-ı hüsnüñü aç da **baķ** baña / Gönül pınarından şır şır ak baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [baķ,]
- Ğâfil olma ehl-i dünyâ **baķ** baña al 'ibreti / Hâke sâbit eyledi nâzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [baķ,]

- Hışr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihāna **bağmadı** ayırdı hem (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [bağmadı, -ma, -dı]
- Alık alık **bağın** ela gözlerin / Mağv etdi vücūdum inan sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [bağın, -an]
- Bil ki kadriñ rüz u şeb ağıyārla ülfet eyleme / **Bağmasın** kimse baña nisbetle sen mäh-pāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [bağmasın, -ma, -sın]
- Ben yandıkça nār-ı hicriñle böyle / **Bağarsın** mestāne mestāne şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 2). [bağarsın, -er, -sın]
- Pencereden gizli gizli **bağarsın** / Dürlü edā ile cilve çağarsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [bağarsın, -er, -sın]

bal: Arının yaptığı tatlı madde II Sevgilinin dudağı.

- Defter-i 'aşka nazar etdimse gördüm meşrebin / Hişsemiz takşim olunca kâmet-i **bālā** düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [bālā, -a]
- Tekrāren tışarı çıkdık lā'ubāl / Şiddetli rüzigār açdı per ü **bāl** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [bāl,]

bal ol: (aşk derdini çekmek) tatlı olmak.

- Seniñle maħabbet baña **bal olur** / Çek elin dedikçe dilim lāl olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 3). [bal olur, -ur]

bala: (Sevgilinin) uzun boy(u).

- Turre-i dil-şādıñ şor kadd-i **bālā** / Şifāsıñ bulayım her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [bālā,]

bala: Bala, çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız.

- Gerekmey rütbe-i **bālā** erenden himmet aldıñsa / Ziyāretgāh-ı a'zamdır huzūr-ı fāhıra vardıñsa (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [bālā,]

balta: Balta.

- İçince bir kadeh tıldı çantası / Açdı ağızın tırmaz orman **baltası** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [baltası, -sı]

bār: Defa, kere II Zaman.

- İncitme yarayı gönlümü her **bār** / Baña cevretdiğin görmesin ağıyār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [bār,]

bārī: "Her şeyi takdir ettiğı şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran" anlamında Allah'ın güzel isimlerinden.

- Farz oldu boynuma niyāz-ı **Bārī** / Zāfer bulmak için zevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [bārī,]

bas: Bir şeyin başlangıç noktası.

- Gāh tılop gāh çıkar vapuruñ **başı** / İnletdi fiğānım 'arş u Raħmānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [başı, -ı]
- Başdan tāt'ifeler timur alacak / Patladı kazanı felāket bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [başdan, -dan]
- Tağ gibi tākalar dizilmiş gelir / **Başdan** girer kıçdan birden dökülür (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25). [başdan, -dan]

bas: Adım atmak, girmek.

- Yaşına **başdı** kadem etdi tekellüm gâh gâh / Vâlideyni çağırıp derdi deyü illâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [başdı, -dı]

bas: (Ayak) basmak II üzerine basmak.

- Raḥm-ı mâderden kadem **başdı** cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [başdı, -+dı]
- Raḥm-ı mâderden kadem **başdı** cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [başdı, -+dı]
- Raḥm-ı mâderden kadem **başdı** cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [başdı, -+dı]
- Raḥm-ı mâderden kadem **başdı** cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [başdı, -+dı]
- Raḥm-ı mâderden kadem **başdı** cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [başdı, -+dı]

baş: Baş || akıl.

- Bu Refî zâra düşmüşdür şūrîde ‘aklı şaşmışdır / Firâkı **başdan** aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [başdan, -dan]
- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış hâtem-i elmâs / **Başında** kablı altun fes bakar haşretle fırkatle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [başında, -i, -n, -da]
- Tâli’ imdir **başıma** her günde bir sevdâ düşer / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [başıma, -i, -m, -a]
- Maḥabbet belâsı geldi **başıma** / Yâr merḥamet et bu genç yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [başıma, -i, -m, -a]
- Başıma getirdiñ ‘aşk-ı Mecnûnu / Gezdirirsin beni dîvâne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 1). [başıma, -i, -m, -a]
- Ursunlar şemşiri yıkılsın bütün / Bir yana **baş** düşer bir yana beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [baş,]
- Gör nice vücûdum boyanmış kana / **Baş** avuçda ağla gel yana yana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [baş,]
- Al cânımı götür kaşâb-hâneye / **Başıñ** için kurbân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [başıñ, -i, -n]
- Bulamazsın benden ğayrı dünyâda / Refî aşüfteñi **başdan** aşırđıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 6). [başdan, -dan]
- **Baş** urarak ğitdik deryâya karşı / Akıtdık dîdeden kan ile yaşı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [baş,]
- Ğitdikçe furtuna ziyâdelendi / Soğuk bora **başımızdan** elendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [başımızdan, -ımız, -dan]
- Dediler ki rengiñ şararmış şolmuş / Dedim **başım** sersem zarâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [başım, -im]
- Nedir **başımıza** gelen ser-encâm / Etrâfımız aldı ekdâr u âlâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [başımıza, -ımıza]
- ‘Akılñi zâyî’ eyleme al **başıña** şeydâ nedir / Etme minnet cânıñ için cânânıña sevdâ nedir (Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1). [başıña, -ın, -a]
- Üç yüz dört târîhin yazdı Refî iyâ / Dikildi **başıma** semâr-ı rihlet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [başıma, -im, -a]

- Ref'iyâ üç yüz yedi târîh-i taşrîhîñ oku / Vâlideyni yazdırıp dıksin hemân **baş** yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [baş,]
- Uğradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā **başıma** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [başıma, -ı, -m, -a]

baş eg: Boyun eğmek, itaat etmek.

- Ey gönül ol mäh-tābāndan yana vardın mı sen / **Baş egip** önünde el pençe dīvān tırduñ mu sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [baş egip, -ip]

baş üstü: Saygı duymak, değer vermek.

- Terk etmegi beni efkārîñ söyle / Yazdıklarım **baş üstünde** taşırđın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 4). [baş üstünde, -n, -de]

başka: "Başka" anlamında belgisiz sıfat.

- Sen gibi dil-dāra düşünce gönül / Ağlamağdan **başka** kār var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [başka,]
- Maḥşuş mu kendiñe beni yaḳarsın / Bundan **başka** daha hızmetsiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [başka,]
- Bundan soñra var bul yār **başkasını** / Ben gibi āzāddan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [başkasını, -sı, -n, -ı]
- Seni sevmez kimse benden ziyāde / Bulunmaz **başkası** getire yāda (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [başkası, -sı]
- Bu nüshayı bunda eyledim tamām / Bundan **başka** dahı söyledim kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 29). [başka,]
- Mevlā göstermesin **başka** bir belā / Ola ki Hüdādan meşiiyyet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [başka,]
- Hādım-i 'ilm ü sa'ādetle bula bir **başka** nām / Hāk naşīb etsin o feyzi tālibe her şubḥ u şām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [başka,]

başka başka: Değişik değişik. (İkileme)

- Şarkı söyleyerek çıkdık Boğazdan / Herbirimiz **başka başka** āvāzdan (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [başka başka,]

başla-: Başlamak II Faaliyetin ortaya çıkması.

- Kerpene? üstünde gördük 'alāmet / **Başladık** tesbīhe Hāk-ı Rahmānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 8). [başladık, -dı, -k]
- Kar yağmur yağmağa **başladı** havā / Yatmağa bir ota etseñ müheyyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [başladı, -dı]
- Vapura gelince ḥayli sevindik / Yağmağa **başladı** kar hikmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [başladı, -dı]
- Soñradan **başladı** tolu yağmura / Soğukdan tırulmaz ḥakīkat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [başladı, -dı]

başma: Beyaz dokunup sonra renk ve çiçekleri basılmış pamuk ince dokuma.

- Kimi yūñlü kimi sūzān kimisi **başmadan** kaftan / Giyinmiş cümle-i ḥubān gezer minnetle ḡafletle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [başmadan, -dan]

başra: Irak'ta bir şehir.

- Gezmişim Hindi Yemen Bağdād **Başra** bir zamān / Çīn Māçūn Āsyāda çok dīvānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [başra,]

bâtın: Ar. İç, gizli, derun, Allah'ın dört isminden biri. (Evvel, Ahir Zâhir, Bâtın).

- Düşünse bir iki **bâtın** bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezâletle bu günde şöreti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [bâtın,]

bayatı: Azerbaycan halk musikisinde hazin bir hava adı || Azerbaycan sözlü halk edebiyatında nazım biçimlerinden biri; çoğu zaman onun dört dizesinden 1, 2 ve 4. kafiye, 3. dizesi ise serbest olur ADİL.

- Ser-nigün olmakdayız ... / Söylüyor dilden Hicāzkārī **Bayatı** İşfehān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [bayatı,]

bayıl: T. is. Bayılma hâli ve fiili.

- Çāresiz bir kere gören **baylıyor** / Eyvāh derde hem ağlar kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [baylıyor, -yor]
- Bî-çāre yolcular düşer **bayılır** / Çağırdım biñ kere ism-i Yezdānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [bayılır, -ır]

bayram: Dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün.

- Hep 'ālemin yārı kendi yanında / Beni yārsız koyduñ **bayram** gününde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [bayram,]

bāzār: (Fars. bāzār) [Kelime Türkçe'den Batı dillerine de geçmiştir] 1. Pazar kelimesinin eskiden kullanılan asıl şekli, çarşı, alış veriş yeri.

- Şu göñlüm derūnu firākla yandı / Varmadan **bāzār-ı** 'aşka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [bāzār-ı, -ı]
- Bülbül gibi dertli dertli şak' baña / Sensiz Ref'ī 'aşk **bāzār** var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [bāzār,]
- Mart rūhu ibtidāsında tamām etdi zühūr / Tārīhi Tōksan sekiz yevm-i **bāzār** vakt-i şahūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [bāzār,]
- Bāzār-ı ihvānda dellāl okutdum / Dediler yer yıkar edāsı şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [bāzār-ı, -ı]

be: "Bre, ey, behey, yāhu" gibi bir ünlem.

- Bütün ahvālını fāsık eden 'ālemde deli / Deme her gūşe-i vahdetde bu Ref'ī **be** deli (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [be,]

bed: Far. Fena, kötü, çirkin.

- Gerçi insānız çeker elbet bu 'aşkı lā-cerem / Tālī '-i **bed** fālımızdır olmuşuz hayrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [bed,]

bedahşān: Bedahşān; bugün bir kısmı Afganistan, bir kısmı da Rusya sınırları içinde yer alan yukarı Sind ve Horasan bölgesinde, Kâbil ile Yarkent arasında dağlık bir memlektir. Çok eski zamanlardan beri burada "bedahş" denilen yakut madeni çıkarılır. Edebiyatta daima, kırmızı bir cins yakut olan "la'l" ile birlikte anılır.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'l-i **Bedahşān** mı / Dedi bir kenz-i zī-kıymet velī yākūt-ı ahmerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [bedahşān,]

bed-aşıl: *Aslı kötü olmak.*

- Geçince mesnede ol **bed-aşıl** ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [bed-aşıl,]

beden: (Ar.) *Vücut, gövde, cisim, ten.*

- Ursunlar şemşiri yıkılın bütün / Bir yana baş düşer bir yana **beden** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [beden,]

bedî': *Bedî', güzel, benzersiz.*

- Şarf u nahv mantık ma'ânî hikmet ü âdâb uşûl / 'İlm ü tefsîr ü **bedî'** fîkh u beyân 'ilm-i kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [bedî',]

bed-nâm: *Adı kötüye çıkmış olan, şöhreti kötü olan (kimse).*

- Kitâb-ı 'aşk-ı mekfûfu oku şahbâ-yı cân olsun / Kanı ol münkir-i **bed-nâm** mü'ebbed bağıri kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [bed-nâm,]

bedr: *Ayın on dördü, dolunay II yüz. III, Sevgili IV. Parlaklığı dolayısıyla sevgilinin yüzüne teşbih edilir.*

- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlığın bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes **bedr-i** levneyiñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [bedr-i, --i]
- Ey **bedr-i** cemîl tâb-ı tüvânım 'ademîdir / 'Aşkın veremîdir (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [bedr-i, --i]

beg: *Bey ifadesi yüce anlamı kazandırmak amacıyla kullanılmıştır.*

- Yürüdün üstüme biñ nâzla yan Refî deyi / A **begim** sînemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [begim, -(i)m]
- Perde-i 'aqlıñ **begim** şarf eyleme sevdâ için / Şimdilik sevdâ benim sevdâ nedir sevdâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [begim, -im]
- İftirâkıñla gönül kan ağladı Rif at **Begim** / Âteş-i süzân yürekler dâğladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [begim, -im]
- İftirâkıñla gönül kan ağladı Rif at **Begim** / Âteş-i süzân yürekler dâğladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [begim, -im]
- Ben seni Hakkâ emânet eyledim geldim o gün / Hâtırâ geldikde bağrım çağladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [begim, -im]
- Câm-ı meyden nûş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşîr ü ḥadengi zâğladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [begim, -im]
- Bu fenâ dünyâda rif atle yaşasın Rif atım / Urdu zencîr-i maḥabbet bağladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [begim, -im]
- Âh u zârla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'âkıbet / Refî gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif at **Begim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [begim, -im]
- İncinme **begim** cevri edene dâğ-ı yürekden / Dikkatle geçir her sözü 'ayyâr-ı mihekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [begim, -im]
- Begim tâzelendi gönülümde yara / 'İlâsız dermân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [begim, -im]
- A **begim** bu Refî seni vaşf eyler / Ḥüsünü görenler gilmânı n'eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 7). [begim, -im]

- Besbelli alınma yazılmış böyle / Eṭvārından **begim** anladım öyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 3*). [*begim, -im*]
- Şamsundan Āşaf **Beg** vapura bindi / Begim teşrifiñiz ne yaña döndü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 93*). [*beg,]*
- Şamsundan Āşaf Beg vapura bindi / **Begim** teşrifiñiz ne yaña döndü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 93*). [*begim, -im*]
- Yanıyor cism ü tenim bād-ı şabā göğsüme es / Maraž-ı 'aşkıma gel eyle **begim** hoşça nefes (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2*). [*begim, -im*]
- Ref'i a **begim** dide-i dil-dārını gözler / Cevher gibi sözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [*begim, -im*]

be-ğāyet: Aşırı, son derece.

- Görünce ṭab'ıma lāyık dedim sensin baña ḥāzık / Gel imdi ben saña 'aşık şadākatle **be-ğāyetle** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 8*). [*be-ğāyetle, -le*]

begen: Beğenmek, hoşuna gitmek.

- Begenmez kimseyi gūyā görür kendin şadāretde / Ocağdan gelme hıżmetkār 'avāmdan rağbeti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4*). [*begenmez, -me, -z*]

begim begim: Bey, efendi (Kalıp ifade- İkileme)

- Begim tazelendi gönlümde yara / 'İlaçsız dermān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 1*). [*begim begim,]*
- Ebrü-yı ḡaddārın derdime çāre / Ğonce-i ḥandān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 2*). [*begim begim,]*
- Cāy-ı meserretde āh cevdetde / Gönlümde sultān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 4*). [*begim begim,]*
- Nihāyet āh u zār olur ser-māye / Sen mürüvvet-kān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 6*). [*begim begim,]*
- Yanağın çevresi şol şivekārı / Bülbül-i nālān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8*). [*begim begim,]*
- 'Aşk cedīd şimdi kılrı şaça şaçdı / Deryā-yı 'ummān ol gel **begim begim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 10*). [*begim begim,]*

behcet: Sevinç, güleriyüzlülük, güzellik, şirirlik.

- Ben seni ḡilmān-ı cennetden desem rāzī mısın / Bāğ-ı **behcetde** bulunmaz ḡonce şudḡaynıñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3*). [*behcetde, -de*]
- Eyle feryād bülbülāsā sūhteler bāğındadır / **Behcetiñ** bāğında bitdi Ref'iyā bostān gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 7*). [*behcetiñ, -in*]
- İstedim o yārsız bāğ-ı **behceti** / Mülk-i Süleymānda ḡaldı şöhreti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 7*). [*behceti, -i*]
- Şeref-baḡş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı **behcetle** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3*). [*behcetle, -le*]
- Şeref-baḡş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı **behcetle** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6*). [*behcetle, -le*]
- Şeref-baḡş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı **behcetle** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9*). [*behcetle, -le*]
- Şeref-baḡş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı **behcetle** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12*). [*behcetle, -le*]

- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı **behcetle** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [behcetle, -le]

bekā: (Ar. bekā‘) 1. Ölmezlik, ölümsüzlük, ebediyet, ebedilik, bâkîlik. Karşıtı: FENÂ: 2. Geleceğe doğru varlığını koruyarak devam etme, devamlılık.

- Hâlikā niza‘ında çağırdı hā.... / Yok **bekā-yı** ‘âlem-i nā-sūdeniñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [bekā-yı, --yı]

be-kām: İsteğine kavuşan, merâmına, maksadına erişen, mesut.

- Melik-i memdūhadan ‘addolduğum ni‘met yeter / İsterim mecd ü mü‘essel var iken luğf u **be-kām** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [be-kām,]

bekir: Özel isim.

- El-emān yā Rab bugün geldim huzūr-ı zātīña / Yarlığa ‘abdiñ **Bekir** senden dilerdi şefkati (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [bekir,]

bekle: (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak.

- Hāra kalsa beklemez bir an hūdām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna **bekledir** hem her şebi revzān gül (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [bekledir,]
- Hāra kalsa **beklemez** bir an hūdām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna bekledir hem her şebi revzān gül (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [beklemez, -me, -z]
- Yār deyü bağrıma başdığım dil-ber / Cānıma kaşd etmiş firkatım **bekler** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 7). [bekler, -r]
- Bir kudretiñde hep kevin ü mekān / **Bekliyorlar** bāb-ı luğfuñdan ihsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [bekliyorlar, -yor, -lar]

bel: Bel, dağ sırtlarında geçit veren çukur yer.

- Ref‘iyā naşibi var gurbet elde / Boyuñ egmiş mahzūn тұrur el **belde** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [belde, -de]

bel: İnsan vücudunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

- Yürüdüm ileri tutdum kolundan / Öptüm yanağı şardım **belinden** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [belinden, -i, -(n)den]
- Parmaqları kalem yazıyor fermān / **Belleri** incedir şarmağa āsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [belleri, -ler, -i]

belā: 1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

- Rıfkıyā hicrāna yanmağdan **belā** yokdur baña / Ref‘iyā gamlarla me‘lūf olduğūñ şorduñ mu sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [belā,]
- Mağabbet **belası** geldi başıma / Yār merhamet et bu genç yaşıma (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [belası, -sı]
- El-amān el-amān Hāzret-i Mevlā / Kurtar **belālardan** cefādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [belālardan, -lar, -dan]
- Gönül ‘azābından her zamān dörün / Bir sâ‘at **belādan** kurtulmayasñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [belādan, -dan]

- Şabî-i şıbyâna rahmet yâ Settâr / Kırtar bu **belâdan** ehl-i Qur'ânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [belâdan, -dan]
- Mevlâ göstermesin başka bir **belâ** / Ola ki Hudâdan meşîyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [belâ,]
- Amân çek seyf-i a' dâdan cefâyâ ibtilâlardan / Hâzer kıl dâm-ı müfsidden **belâyâ** âşinâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [belâyâ, -y, -a]
- Görmezse eger miñnet uran dâm-ı **belâyı** / Kim hüsni nakâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [belâyı, -y, -ı]
- Şer-i a' dâdan **belâdan** cümle âfâtdan Hudâ / Şaklasın âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [belâdan, -dan]

belâdan: 1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musibet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

- Beni Mecnûn etdi Leylâdan beter / Düşürüp nâmûs-ı **bâlâdan** beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [bâlâdan, -dan]

belimi bük: Çaresizlik içinde bırakmak.

- Bükdü belimi cevher-i vicdânıma kıydı / Dîn ehli iken dînime imânıma kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [belimi bükdü, -dü]

belki: "Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.

- Tiryâk u merhem al yetiş tabîb / Rehâviyle **belki** şadumân olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 4). [belki,]
- Dümene kumanda ver etsin gayret / **Belki** sâkin olur vardır zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [belki,]
- Ol zamân vapura 'acele geldik / **Belki** vapur kalkar al kayık dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 23). [belki,]
- Pazar günü aḥşâm sâ'at on iki / Vapura gidelim kalkacak **belki** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [belki,]

ben: Ben/hâl, vücutta meydana gelen noktadır. Klasik şiirde âşığın gönlünü dağlayan unsurlardan biridir (bk. ben*).

- Dudağı kırmızı yañağı **beñlü** / Gel emeyim bir bir yâr kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [beñlü, -lü]
- Merākıma sebep o siyâh **beñler** / Dirâyetle geldiñ nuḡka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [beñler, -ler]

ben: " Ben " birinci tekil kişi zamiri.

- Kimi yatar kimi kalkar kimi güler kimi oynar / Kimi zevkinden el çarpar **baña** nisbetle 'ibretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [baña, -a]
- Görünce tab'ıma lâyıḡ dedim sensin **baña** ḡazık / Gel imdi ben saña 'âşık şadâkatle be-ḡâyette (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [baña, -a]
- Görünce tab'ıma lâyıḡ dedim sensin **baña** ḡazık / Gel imdi **ben** saña 'âşık şadâkatle be-ḡâyette (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [ben,]
- Ne **baña** luḡf u 'inâyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim gönlümü almak ne şerefdir ne şeref (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [baña, -a]
- Gehi ebrûları oynadarak ḡâḡ göz süzerek / Bu edâ şîve-i şehlâ **beni** etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [beni, -i]

- Ne baña lutf u 'ināyet ne de etdiñ **beni** terk / Bu benim gönlümü almak ne şerefdir ne şeref
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [beni, -i]
- Ne baña lutf u 'ināyet ne de etdiñ **beni** terk / Bu **benim** gönlümü almak ne şerefdir ne şeref
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [benim, -i, -m]
- **Ben** seni ğilmān-ı cennetden desem rāzī mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudğaynıñ
Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [ben,]
- **Ben** degil mi cānını öñünde kurbān eylesin / Raħma gel yazdı efendim Ref'ī medħeynıñ
Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [ben,]
- **Ben** firār etdikçe tālī' dir tedellī etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mātemimdir iftirākı ağladır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [ben,]
- Biz hākīkat rāh-ı 'aşkda terk-i cān etdikçe de / **Ben** gibi çok 'āşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [ben,]
- Āh u zār etsem de uğruñda **baña** zevk-baħşıdır / Lebleriñ ābı ğayālimde şarāb olmaħdadır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [baña, -a]
- Bil ki kādriñ rüz u şeb ağyārla ülfet eyleme / Baħmasın kimse **baña** nisbetle sen māh-pāreye
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [baña, -a]
- **Ben** bugün gül-çehre yarı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kād tutmuş ğatı her yan
gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [ben,]
- Bir ğarā'ib dāma dūğār eyledi sevdā **beni** / Ser çekip Kāfdan Kāfa ğükme eyledi da'vā-yı 'aşk
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [beni, -i]
- Ref'iyā ğālī degil kendüyi 'aşk biryān eder / **Ben** yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakīb
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [ben,]
- **Ben** alınca nāzenīnim ortaya ğavğā düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 6). [ben,]
- Āh neden artar **benim** bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Ok atar tağlar deler cismimde ol
kerrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [benim, -im]
- 'Ālem-i eşyā **benim** eşyā nedir eşyālanır / Bülbül-i şeydā **benim** şeydā nedir şeydālanır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [benim, -i, -m]
- 'Ālem-i eşyā **benim** eşyā nedir eşyālanır / Bülbül-i şeydā **benim** şeydā nedir şeydālanır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [benim, -i, -m]
- Perde-i 'aklīñ begim şarf eyleme sevdā için / Şimdilik sevdā **benim** sevdā nedir sevdālanır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [benim, -i, -m]
- Ku'b-ı meşhūruñ şīşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü Dārā **benim** Dārā nedir Dārālanır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [benim, -i, -m]
- Zevki miñnet miñneti zevkdir bu çarħıñ bizlere / Miñnet-i dünyā **benim** dünyā nedir
dunyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [benim, -i, -m]
- İmdi Ref'ī bir gelür 'ālemde medħ ü zem baña / 'Ālem-i eşyā **benim** eşyā nedir eşyālanır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [benim, -i, -m]
- **Ben** seni Hākka emānet eyledim geldim o gün / Hātıra geldikde bağrım çağladı Rif'at Begim
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [ben,]
- **Ben** anıñ biñde birin tavşīfe kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyāya ol hūbān
gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [ben,]
- Rıfkıya hicrāna yanmaħdan belā yokdur **baña** / Ref'iyā ğamlarla me'lūf olduğuñ şorduñ mu
sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [baña, -a]
- Tavşīf-i ğüsnünde eş'arı muħāl / Sen şem'a şu'lesi **ben** pervānesi (Giresunlu Ref'i Divanı,
Diğer 30, Beyit 6). [ben,]
- Baña nisbet süy-ı rakībe aķdıñ / Var mı **benim** gibi 'aşk dīvānesi (Giresunlu Ref'i Divanı,
Diğer 30, Beyit 4). [benim, -im]

- Gūşe-i ğurbetde böyle şermisâr / Fenâsız **ben** gibi gez biñ uşansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 4*). [*ben,*]
- **Ben** ğurbetde sen vaṭanda gül dalda / Destūr ver varayım yārım el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6*). [*ben,*]
- **Ben** yandıkça nār-ı hicriñle böyle / Baķarsın mestāne mestāne şimdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 2*). [*ben,*]
- Başıma getirdiñ 'aşk-ı Mecnūnu / Gezdirirsın **beni** dīvāne şimdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 1*). [*beni, -i*]
- Almaz ki kırtulam cānımı Mevlā / **Ben** ölünce sen dünyāda n'eylersin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 4*). [*ben,*]
- Günāhım çekersin Hāk dīvānında / Refî **ben** yārınım der de ağlarsın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*ben,*]
- Yine āh u zāra uğratdıñ **beni** / Karşımda ağyāra ülfet eylersin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 1*). [*beni, -i*]
- Hep 'ālemin yārı kendi yanında / **Beni** yārsız koyduñ bayram gününde (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 5*). [*beni, -i*]
- Kāfir olsa kıymaz böyle insāna / Sen **benim** kanıma girmek istersin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2*). [*benim, -im*]
- Gel cevān bu cevır ü cefāyı etme / **Beni** terk eyleyip ağyāra gitme (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 3*). [*beni, -i*]
- **Ben** ararım yārı vaṭanda el-ān / Meger ki bağçeye gül-şāna gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [*ben,*]
- Yā **ben** kimler ile ülfet eyleyem / Şimdengerü hālīm kime söyleyem (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 3*). [*ben,*]
- Erişsiñ imdāda kırklar yediler / **Ben** n'edeyim güzel devrāna gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 6*). [*ben,*]
- Şimdi **benden** kıyın kıyın kaçarsın / Tenhāya vardıñda gögsüñ açarsın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 7*). [*benden, -den*]
- Maḥşūş mu kendiñe **beni** yakarsın / Bundan başka daha hızmertiñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 4*). [*beni, -i*]
- Ne kadar da şaldıñ **beni** hicrāna / 'Āķībet düşürdüñ nār-ı sevdāya (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 5*). [*beni, -i*]
- Olmuş şeftālını kime saçarsın / Gūyā **benimle** hiç ālūfteñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 8*). [*benimle, -im, -le*]
- Bahāda kıymetde yokdur deġeri / **Ben** cānımı fedā o āzād eyler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 6*). [*ben,*]
- **Baña** yār dedikçe yaralar açdıñ / Dürlü biñ āteşler kalbime saçdıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 3*). [*baña, -a*]
- Vefāsızlar kıysın tatlı cānına / Zīrā **ben** cānımdan şimdi uşandım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 6*). [*ben,*]
- Āh nāzlı yārım kandağır deyü / Sen kal fiġān içre **ben** derde kandım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [*ben,*]
- Sen kal sağlıcaġla **ben** selāmetle / Bu 'ömrüm geçmekde dürlü ḥasretle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3*). [*ben,*]
- **Ben** giderim gönül saña mā'ildir / El-vedā sultān-ı ḥübān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6*). [*ben,*]

- Sen de bil ‘aşkından firār etdigim / El-vedā’ **ben** saña kurbān el-vedā’ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [ben,]
- Gülmedim **ben** saña ‘aşık olalı / Güzel yüz biñ kere qalbimi yaqdın (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [ben,]
- **Ben** cefā çekerim saña hoş gelir / Şübhesiz cevı eden Mevlādan bulur (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [ben,]
- Hāqıkatlı yārdan cān esirgemez / Āhı **ben** çekerim sen neden bıkdıñ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [ben,]
- Ref’iyā zann etdi yār **baña** yārdur / Yār deyü sevdiği meger ağıyārdur (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 9). [baña, -a]
- El-amān el-amān Hāzret-i Mevlā / Kırtar belālardan cefādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [beni, -i]
- Birliğin hāqkıçün āzāde eyle / Redd etme elvāb-ı rızādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 2). [beni, -i]
- Mūnācātım budur her şeb ü rüzān / İmān ile çıkar dūnyādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [beni, -i]
- Zātıña maḥşūşdur ‘afv ile cezā / Dilerim ḥalāş et ğavġādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [beni, -i]
- **Beni** Mecnūn etdi Leylādan beter / Düşürüp nāmūs-ı bālādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [beni, -i]
- **Beni** Mecnūn etdi Leylādan beter / Düşürüp nāmūs-ı bālādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [beni, -i]
- Terk etmek de şimdi nefsime ‘ārdır / Kırtar yā Rab kırtar sevdādan **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [beni, -i]
- Yine geldi bugün yevm-i mātemim / Oldu **baña** dūnyā zindān sevdiğim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [baña, -a]
- **Ben** seni kimlere emānet edem / Sensiz bu dūnyāda ben cānı n’edem (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [ben,]
- Ben seni kimlere emānet edem / Sensiz bu dūnyāda **ben** cānı n’edem (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [ben,]
- Yalınız buradan **ben** naşıl gidem / Cānım saña dā’im kurbān sevdiğim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [ben,]
- Bundan soñra var bul yār başkasını / **Ben** gibi āzāddan kırtulmayasın (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [ben,]
- Ref’i sever iken ziyāde seni / Bilmediñ qadrini küsdürdün **beni** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [beni, -i]
- Söz yerini buldu küsmez **baña** / Kıuruldu meydānda ğavġası şimdi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [baña, -a]
- Seniñle maḥabbet **baña** bal olur / Çek elin dedikçe dilim lāl olur (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 60, Beyit 3). [baña, -a]
- İncitme yarayı göñlümü her bār / **Baña** cevı etdiğin görmesin ağıyār (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [baña, -a]
- **Ben** saña ‘aşıkım tā şübheñ mi var / Lāyık mıdır Ref’i çeksin elemeler (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [ben,]
- Seni sevmez kimse **benden** ziyāde / Bulunmaz başkası getire yāda (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [benden, -den]

- Bulamazsın **benden** gayrı dünyāda / Ref'i aşüfteñi başdan aşırđın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 6*). [*benden, -den*]
- 'Ārz-ı hālim artık okumaz olduñ / Bu günlerde **beni** gözden düşürdüñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 1*). [*beni, -i*]
- Terk etmegi **beni** efkārın söyle / Yazdıklarım baş üstünde taşırđın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 4*). [*beni, -i*]
- Hāfız Hālil der ki **ben** yanınızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 92*). [*ben, -*]
- Sinopda rüsümāt şandık emiri / Su'āl etdim bilir ğıyāben **beni** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 69*). [*beni, -i*]
- Atdıķ fāyrāb vapur sā'at sekizde / Bir düşünmek aldı **beni** deñizde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [*beni, -i*]
- Daha da helāk etdi **beni** nāz u niyāzı / Bī-çāre gönül sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 7*). [*beni, -i*]
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbānī / **Beni** cāhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'irfānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 13*). [*beni, -i*]
- **Baňa** cevır etdigini derdime dermān mı şandır / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir şān mı şandır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5*). [*baňa, -a*]
- **Baňa** nisbetle verir kendini aġyār eline / Düşürür āh u figānı **beni** hasret çölüne (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7*). [*baňa, -a*]
- Bilerek kendimi şaldım ġam-ı deryā seline / **Baňa** bundan da beter düşdüġüm 'ālem diline (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 8*). [*baňa, -a*]
- Yā **beni** eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [*beni, -i*]
- Yā **beni** eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [*beni, -i*]
- Baňa nisbetle verir kendini aġyār eline / Düşürür āh u figānı **beni** hasret çölüne (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7*). [*beni, -i*]
- Yā **beni** eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [*beni, -i*]
- Yā **beni** eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [*beni, -i*]
- **Beni** maġmūm u perīşān eden aşlā gülemez / Dutar āhım anı birden bire iflāh olamaz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 13*). [*beni, -i*]
- Yā **beni** eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [*beni, -i*]
- Būlbūl ġibi 'aşkınla **beni** nāra bırakma / Firķatde koyup berzaġ-ı düşvāra bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*beni, -i*]
- Al cānımı kırtar **beni** yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi yüregim renc-i şikemden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [*beni, -i*]
- Ref'i a ġüzel gözledi kuşvā-yı mürüvvet / Var **bende** dirāyet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 12*). [*bende, -de*]
- Kāşāne-i zūlfünde **beni** hābse bıraktıñ / Āteşlere yakdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 5*). [*beni, -i*]
- Yā İlāhī işbu hānemde **baňa** bahş et şafā / Büyüt-ı dünyā içinde çekmesin bir kes cefā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rūbai 1, Beyit 1*). [*baňa, -a*]

- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu ol şabî / Hû deyü dâ'im **baña** etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [baña, -a]
- Ey ehil-i fenâ **benden** al 'ibret / Keremden cihâna eyledim 'avdet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 1). [benden, -den]
- Ğâfil olma ehl-i dünyâ bak **baña** al 'ibreti / Hâke sâbit eyledi nâzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [baña, -a]
- Âh yigirmi üç yaşında erdi hükmu'llâh **baña** / Âh u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [baña, -a]
- Bir murâdım almadan bu 'âlem-i nâ-südeden / Tâ ki şemşîr-i eccl kıydı **benim** genç yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [benim, -im]
- Vücûdu mülküne efgendesin bir nâzır etmez mi / O hâlde nîm-nazarla **bendesin** der-hâtır etmez mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [bendesin, -de, -sin]
- İmdi Refî bir gelür 'âlemde medh ü zem **baña** / 'Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [baña, -a]
- Çeşm-i cellâdın degil mi sîneye oklar atan / Tiğ-i ebrûlar hücum etmiş **baña** arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [baña, -a]
- **Baña** nisbet süy-ı rakîbe ağıdın / Var mı benim gibi 'aşk dîvânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [baña, -a]
- Yâ Rabbi sen **baña** feth-i bâb eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [baña, -a]
- Perde-i gerdünüñ güşâd et **baña** / Mecnûn gezeyim mi yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [baña, -a]
- Eski şöhetden hiç görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü tâbânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [bana, -a,]
- Gücendiñse 'afv et bendeñe eger / Hârâm oldu dünyâ sultânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 2). [baña, -a]
- Beynimizde vâkı' sırrı söyletme / Kûs tırma gonce-dehânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [baña, -a]
- Çıkıdı mı hâtırdan verdigin nişân / Va' dîñ nedir şâh-ı hûbânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [baña, -a]
- Gelmez mi hâtıra derdigim vakıt / Yetişmez mi âh u efgânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 8). [baña, -a]
- Kânı âğuşumda 'ahd ü vefâlar / Şadâkatîñ bu mu cânânım **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [baña, -a]
- Gündüz hayâlinde gece rû'yâda / Görmez mi sevdiğim **baña** yâr mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [baña, -a]
- Bâb-ı hüsünü aç da bak **baña** / Gönül pînarından şır şır ak **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [baña, -a]
- Bâb-ı hüsünü aç da bak **baña** / Gönül pînarından şır şır ak **baña** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [baña, -a]
- Bülbül gibi dertli dertli şak' **baña** / Sensiz Refî 'aşk bâzâr var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [baña, -a]

bend et: Esir etmek || Üstünlük bağlamında.

- Dedim gîsûların her bir tarafından şayda çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil **bend ederse** şayd-ı ekberdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [bend ederse, -er, -se]

bende: 1. Kul, köle, abd, memlûk. 2. Esir, tutsak, bağlı kimse.

- Gücendiñse ‘afv et **bendeñe** eger / Harâm oldu dünyâ sultânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 46, Beyit 2). [bendeñe, -ñ, -e]
- Yakdıkça bu ‘aşk âteşi bî-çâre bırakma / Rahm eyle dilâ **bendeñi** ağıyâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [bendeñi, -ñ, -i]

benek: Ben gibi ufak nokta.

- Pervâneveş aldanma gönül ‘aşk-ı cihâna / Merd ol ki dilâ kırtulasın nâr-ı **benekden** (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 27, Beyit 4). [benekden,]
- Bugün bir yâr ile ünsiyyet etdim / Kâmeti ser çekmiş yanağı **beñek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 32, Beyit 1). [beñek,]
- Senden gayrı güzel var mıdır dedim / Tomurcuğ gül açmış yanağı **beñek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 32, Beyit 2). [beñek,]
- Kõkladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü ‘anber sürmüş yanağı **benek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 32, Beyit 4). [benek,]
- Ne yapsıñ Ref’iyâ ‘aşk var serde / Çün ‘aşık ağlatmış yanağı **benek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 32, Beyit 6). [benek,]

beñz: Beniz.

- Seni hiç kimse bilmez olsun / Ğam kederler **beñziñ** şararıp şolsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 58, Beyit 7). [beñziñ, -in]

beñze: (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) arasında uygun ve benzer taraflar bulmak, gibi olmak.

- Dedim incüye **beñzer** dişlerin güyâ dizilmiştir / Dedi ol dâne-i lü’lü’ velâkin ism-i cevherdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 4, Beyit 4). [beñzer, -r]

ber-bâd: Bozuk, perişan, harap.

- Tüvân-ger olsa bir kişi hem aşl-zâde şanır kendin / Velâkin mâyesi **ber-bâd** ‘acebdir ‘izzeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 3, Beyit 2). [ber-bâd,]
- Düşmesin ‘âlemde kimse ‘aşka âzâd olmadan / ‘Aşk ile **ber-bâd** olanlar hem yetimdir hem garîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 15, Beyit 3). [ber-bâd,]

berber: Berber; saç ve sakal kesmeyi meslek edinmiş kimse.

- Geliver diz çökerek **berber-i** ‘aşkın önüne / Tarasun müca‘ad zülfünde çekip bir çok emek (Giresunlu Refî Divanı, Diğêr 5, Beyit 3). [berber-i, -i]
- Düzeltsin şâne-i **berber** ser-â-pâ müy u müjgânı / Ne hoş hulk eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i sūzânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [berber,]

ber-dâr: Far. 1. Asılmış, maslûb 2. Meyveli ağaç, bâr-dâr.

- Etmek mi diler zülf-i perîşânına **ber-dâr** / Yâr sevmek için ‘aşka bilmem ne günâh var (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [ber-dâr,]
- Hâl ehli görür sîneñi meydân-ı siyâset / **Ber-dâr-ı** hüviyyet (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 1, Beyit 6). [ber-dâr-ı,]

beri: Geçmiş bir zamandan bu güne kadar, bu yana.

- Berîdir ceys-i Ğamdan bedâhî ihtifâlardan / Gönül Ğamnâk olursa vağ‘a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [berîdir, -dir]

berk: *Ar. is. Şimşek, şimşek parıltısı. seyyâle-i berkiyye elektrik.*

- Ğurfe-i müjgândan çeşmân parlar ey kişi / **Berk** urur şimşek misâli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [berk,]

berk ur: *Parlamak.*

- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı / Hezârân **berk urur** ol şivesi maḥẓâ ziyâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [berk urur, -ur]

ber-murâd: *Arzusuna kavuşturmak, dileğine erdirtmek.*

- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın **ber-murâd** etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [ber-murâd,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın **ber-murâd** etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [ber-murâd,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın **ber-murâd** etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [ber-murâd,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın **ber-murâd** etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [ber-murâd,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın **ber-murâd** etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [ber-murâd,]

berzâh-: *İki âlemin arası. Dünya ile âhiret arası.*

- Bûlbûl gibi ‘aşkınlâ benî nâra bırakma / Fırkatde koyup **berzâh-ı** düşvâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 1). [berzâh-ı, -ı]
- Ur âh-ı mel‘anet bir çâh-ı **berzâh** kerh-i menfûrdur / Göñül ta‘mîr eder zann etme şol merdûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [berzâh,]

bes: *"Beş" sayı sıfatı.*

- Tâ‘ifeler der buña cân mı tayanur / Sâ‘at **beşde** etdik hareket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [beşde, -de]
- Şalı günü sâ‘at **beşde** Giresun / Şallandık deryâda tamâm sekiz gün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [beşde, -de]
- Haşr u mefrûş oldu **beş** gün **beş** gece ciger gûşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [beş,]
- Haşr u mefrûş oldu **beş** gün **beş** gece ciger gûşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [beş,]

beşâret: *Ar. Müjde.*

- Hem lisân-ı ḥâlle kıldı du‘âyı birçok nidâ / Müjdeci yetişirin etdi **beşâretle** edâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [beşâretle, -ile]

besbelli: *Açık bir biçimde.*

- Besbelli alnıma yazılmış böyle / Eṭvârından begim aḥladım öyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [besbelli,]

beşiğ: *Küçük çocukları yatırıp sallayarak uyuttukları maruf yataklık, beşik.*

- Geçdi bir kaç gün **beşiğe** vaz‘ olundu ol şabî / Hû deyü dâ‘im baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [beşiğe, -e]

- Hû şadâsıyla **beşgiñ** ögrüdü ümmü ebi / Hû ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [beşgiñ, -in]

beter: Beter, daha kötü.

- Beni Mecnûn etdi Leylâdan **beter** / Düşürüp nâmûs-ı bâlâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [beter,]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña bundan da **beter** düşdüğüm 'âlem diline (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [beter,]

bevvâb: Ar. Kapıcı.

- Mülâkâtıdan mahrûm kaldı bir aḥbâb / Hâfız İsmâ'îldir sâbıkâ **bevvâb** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [bevvâb,]

beyân: Açıkça göstermek, beyan etmek.

- Şarf u naḥv mantıḳ ma'ânî ḥikmet ü âdâb uşûl / 'İlm ü tefsîr ü bedî' fîḫ u **beyân** 'ilm-i kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [beyân,]

beyâz: 1- Ar. Aklık, sefidlik, beyazlık. 2-Müsveddenin temize çekilmesi. 3-Ak, siyah rengin zıddı.

- Esmer **beyâz** deme eyle seferi / Hemân bir birin qar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 10). [beyâz,]
- O **beyâz** gerdâni emdigim vakit / Boynuña el atıp şardıgım vakit (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [beyâz,]

beyin: Kafatasının içinde bulunan duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu insan uzvu; dimağ, zihin, akıl.

- **Beynimizde** vâkı' sırrı söyletme / Kûs ṭurma ğonce-dehânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [beynimizde, -imiz, -de]

beyt: Ar. cm: ebyât. İki mısradan ibaret şiir kısmı.

- Her gelen iḥvân yârân demesinler yok vefâ / Şâḥib-i **beyte** şefâ'at kıl Muḥammed Muştafâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 2). [beyte, -e]
- Luṭf u iḥsân-ı Ḥudâdır **beytimiz** buldu ḥitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü' mine dârü'l-emân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [beytimiz, -imiz]
- Bu **beytiñ** târiḥin Refî dedi yâ Ahmed-i Muḥtâr / Nidâ-yı faḥr-ı 'âlemden çıkar bu ḥâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [beytiñ, -in]

beytü'l-hazen: Hüzünler evi.

- Saña lâyıḳ mıdır zevḳ ü şafâ **beytü'l-hazendir** bu (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [beytü'l-hazendir,]

bez: Bıkmak, usanmak, bîzar olmak, gınâ gelmek.

- Bâğ-ı nezâketde gülün dermege / Maḥabbet-i yârdan **bezer** mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [bezer, -er]

bezl et: Esirgemedi vermek.

- Ḥayli tederîs ü tezekkür mevki'î âbâd için / **Bezl eder** iḥsânını her ân-be-ân ḳavl-i sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [bezl eder, -er]

bezm: 1-Sohbet ve muhabbet meclisi, iş ü işret mecmâi. 2- İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

- **Bezm-i** dilde dil-rübâlar kurdı da 'vâ-yı sirişk / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [bezm-i, --i]
- Gelmezsin **bezm-i** 'aşka lezzetin tuymadıkça / Bir gececik rü'yetle uğratdın türfe hâle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [bezm-i, --i]
- Yâhû nasıl oldu **bezm-i** tecellî / Geriye gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [bezm-i, --i]

bî-a 'dâd: Sayısız, Pek çok.

- Çün serîr-ârây-ı mülke 'adl ü dâd-ı **bî-a 'dâd** / Hâk ede tahtında dâ'im 'ömr-i hâkâmı mezîd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [bî-a 'dâd,]

bi-'avn-i: Allah'ın yardımı ile.

- Dedi makinosu **bi-'avn-i** Hudâ / Sâ'at altıya dek yapılır zîrâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [bi-'avn-i,]

bic: Tahmin etmek, kestirmek, bir konu hakkında düşünerek karar vermek | mikraz, kabâ, derzi kelimeleriyle tenasüp oluşturduğunda "dikilecek kumaşı belli bir ölçüye ve modele uygun olarak makasla kesmek." anlamını da barındırmaktadır.

- Hâpis-hânesinde huzar **biçerler** / Şadefle işleme na'lin yaparlar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [biçerler,]

bic: Belli bir biçim vererek kesmek, dikmek; değer, paha, fiyat belirlemek.

- Kıymetiñ kıymet **biçilmez** bir bahâdîr sevdiğim / Rahma gel yandım bu gün cismim harâb olmaktadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [biçilmez,]

bî-çâre: 1. Çaresiz. 2. Düşkün, zavallı.

- Hem-nişin ol ki eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şohbetiñ fevt-zede ihsân yok dil-i **bî-çâreye** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [bî-çâreye, -ye]
- Bî-çâre yolcular düşer bayılır / Çağırdım biñ kere ism-i Yezdânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [bî-çâre,]
- Bu âh u enîn hicr 'azîm 'aşk eseridir / **Bî-çâre** gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [bî-çâre,]
- **Bî-çâre** gönül sevdiği cennet melegidir / Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [bî-çâre,]
- Daha da helâk etdi beni nâz u niyâzı / **Bî-çâre** gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [bî-çâre,]
- **Bî-çâre** gönül sevdiği cennet melegidir / Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [bî-çâre,]
- Ref'î gibi çekmekde henüz fırkat-i sevdâ / **Bî-çâre** gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [bî-çâre,]
- Yağdıkkça bu 'aşk âteşi **bî-çâre** bırakma / Rahm eyle dilâ bendeñi ağyâra bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [bî-çâre,]
- Der-sa 'âdetde tarîk-i 'ilme tâlibden iken / Bî-murâd **bî-çâre** vardı âhîret meydânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [bî-çâre,]

bī-devā: *Dermansız, çaresiz, şifasız.*

- Gelmişim dünyāya hālā **bī-devādan** olmuşuz / Aḥmed-i Muḥtār bizim sultānımız sultāndır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 6). [bī-devādan, -dan]
- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-ziyā / Hīn tevellūdünde sürdü arza ağzın **bī-devā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [bī-devā,]

bī-dirīg: *Esirgemedi, cömertçe.*

- Güşe-i mekân edinmiş zā'ıkandan **bī-dirīg** / Şoḥbet-i müşgānelerden āşinādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [bī-dirīg,]

bī-ḥadd ol: *Sınırsız olmak.*

- Hamd ü **bī-ḥadd ol** Hudāya gösterir yevmü's sürür / Fazl u ihsānıyla evlād baḥş edip verdi Ğafūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [bī-ḥadd ol,]

bī-hemtālīk: *Benzersizlik.*

- Sen seniñ kıymetde **bī-hemtālīgūñ** bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [bī-hemtālīgūñ, -in]

bī-iştibāh: *Şüphesiz II. Korkusuzca.*

- Zıkr-i tevḥīd etmegi bildi şabī **bī-iştibāh** / İş bu minvāl üzre tā oldu mu 'ammer ḥayli māh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [bī-iştibāh,]

bık: *Bıkmak, usanmak.*

- Hākīkatli yārdan cān esirgemez / Āhı ben çekerim sen neden **bıkdıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [bıkdıñ, -dı, -n]

bil-: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mālūmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

- Sen seniñ kıymetde bī-hemtālīgūñ **bildiñse** ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [bildiñse, -dı, -ñ, -se]
- **Bilirsin** ki sevdim ezelden seni / Adam 'āşıkını böyle mi mimler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 2). [bilirsın, -ir, -sın]
- **Bilerek** kendimi şaldım ğam-ı deryā seline / Baña bundan da beter düşdügüm 'ālem diline (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [bilerek, -erek]
- Su'āl olmaz Hudānıñ nice biñler ḥikmeti vardır / Bu sırrı **bilmeyen** aḥmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [bilmeyen, -me, -y, -en]
- 'Acebā var mı seniñ kıymetiñi bir **bilecek** / O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [bilecek, -ecek]
- **Bil** ki kadrin rüz u şeb ağıyārla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle sen māh-pāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [bil,]
- Esrār-ı İlāhī nedir **bilinmez** / Elbetde encāmı ḥayr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [bilinmez, -in, -mez]
- 'Ömründe **bilmeyen** 'işret edenler / 'Aynındaki şive 'Ankādır derler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 2). [bilmeyen, -me, -y, -en]
- Sen de **bil** 'aşkıñdan firār etdigim / El-vedā' ben saña kurbān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [bil,]
- Ref'i sever iken ziyāde seni / **Bilmediñ** kadrini küsdürdün beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [bilmediñ, -me, -dı, -n]

- İki gün üç gece tırmadı havā / Gitdigimiz semti **bilmedik** hālā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [bilmedik, -me, -dik]
- Eregli semtine toğrulup geldik / Taşranın kadrini şimdiden **bildik** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [bildik, -di, -k]
- Sinopda rüsümāt şandık emiri / Su'āl etdim **bilir** gıyāben beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [bilir, -ir]
- Bilmedik 'ākıbet n'ola bu ahvāl / Çağırdık yā Hūdāy meşakkāt bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [bilmedik, -me, -dik]
- Vatanın ebb-i kabīhi bu diyārın lebini / Ne **bilir** kadrini gurbet gezeniñ kim vatanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [bilir, -ir]
- Mu'āf olmaz mı bir kez eyledi 'iştān gāfletle / Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın **bildi** sür'atle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [bildi, -di]
- Bilinmez hikmeti bir baħr-i ekber kuds-i efhamdır / Kirāmen Kātībīn ol hāme-i Yezdān-ı ekremdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [bilinmez, -in, -mez]
- Hālā umarım derd-i firāvāna devāy / **Bildikse** rızāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [bildikse, -dik, -se]
- Bir şūh ki **bilir** cevri ile her nāz u edāy / 'Uşşāka vefāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [bilir, -ir]
- Zikr-i tevħid etmegi **bildi** şabī bī-iştibāh / İş bu minvāl üzre tā oldu mu'ammer hayli māh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [bildi, -di]
- Bir dü-şenbe gecesi enfās eyledi / Fānī dünyāya gelip gitdigini ol **bilmedi....** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [bilmedi..., -me, -di]

bilāl: Özel isim.

- Dediler gidelim Seyyid **Bilāle** / Şoñradan düzeriz biraz nevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 65). [bilāle, -e]
- Şamsunlu Muştafā Efendi bile / Vardık ol Hāzret-i Seyyid **Bilāle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [bilāle, -e]

bi'l-bedāhe: Birdenbire, düşünmeden, derhāl.

- Bi'l-bedāhe söyledi hikmetle eyā Hayy u Ğafūr / Ref'iyā ihvān me'zūn yazdı tārīhin tamām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [bi'l-bedāhe,]

bile: "Bile, dahi, de/da" bağlacı.

- Bir taraftan yağmur yağar sür'atle / Toz duman rüzigār hepisi **bile** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [bile,]
- Şamsunlu Muştafā Efendi **bile** / Vardık ol Hāzret-i Seyyid Bilāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [bile,]

billāh: "Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin ifadesi.

- Fark eder dünyā vü mā fihāda hikmet təcını / 'Ārif-i **billāh** gevher içre kādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [billāh,]
- Billāhi severim cān u yürekden / Nigāh-ı pertevle kurbān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [billāhi, -i]

bilme: (Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

- Nasıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabā **bilmem** / Çıkardı zīr-i fesden rāhe res kem bir alay perçem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [bilmem, -m]

- Gezer Allāh deyü **bilmem** ne delidir ne velî / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkālî ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [bilmem, -m]
- Etmek mi diler zülf-i perîşânına ber-dâr / Yâr sevmek için ‘âşıka **bilmem** ne günâh var (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [bilmem, -m]
- Bu nâz u edâ ‘âşıka **bilmem** ki nedendir / Âzâde-i ‘aşk olmayan ol bağrın ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [bilmem, -m]
- Kâbil mi taḥammül bu ne işkence ne zaḥmet / **Bilmem** bu ne ḥâlet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [bilmem, -m]
- Aldı bir furtuna şaşırdık yolu / Kimsemiz **bilmedi** sağla şollu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 13). [bilmedi, -di]
- Meger hep evliyâlar enbiyâlar bulmadı dermân / Bu sırrı **bilmedi** dünyâda oldu cümlesi mihmân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [bilmedi, -me, -di]
- Ey ‘azîzâ yazdı şun nâ-ḥakkımı kuẓât-ı ‘aşk / Söylemez inkârını **bilmem** nedir ḥacât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [bilmem, -m]
- Âh u zârla ‘ömrümüz **bilmem** geçer mi ‘âkıbet / Refî gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [bilmem, -m]
- Âşüfte-i ḥâl olmada **bilmem** ne kuşûr var / Bülbül gibi feryâd ile al renk çiçekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [bilmem, -m]
- Aşçıda çorba yok **bilmem** n’edelim / Fıruncuya vardık ziyâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [bilmem, -m]

bilmez ol: Akıl erdirmemek, anlamamak, kavramamak, kendini bilmez olmak.

- Gelince rûzigâr şaşırdı yolu / Soñra **bilmez olduk** sağlı şollu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 11). [bilmez olduk, -du, -k]
- Seni hiç kimse **bilmez olsun** / Ğam kederler beñziñ şararıp şolsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [bilmez olsun, -sun]

bî-murâd: İsteklerine kavuşmak, hiçbir beklentisi olmamak.

- Der-sa‘âdetde tarîk-i ‘ilme tâlibden iken / **Bî-murâd** bî-çâre vardı âḥiret meydânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [bî-murâd,]

bin: Bir yere gitmek amacıyla yerleşmek.

- Çarçabuk vapura gelince **bindik** / Bu gece burdayız zühürât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [bindik,]
- Çoban Çeşmesinden kayıka **bindik** / Çek kayıkçı talğa gelmeden dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [bindik,]
- Var iken ‘Osmânî Rûsa ne ḥacet / ‘Osmânîya **bindim** ‘adâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [bindim, -dim]
- Cümle aḥibbâlar kayıka **binmiş** / Kayık maḥşûş ile vapura gelmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [binmiş, -miş]
- Şamsundan Âşaf Beg vapura **bindi** / Begim teşrîfiñiz ne yaña döndü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [bindi, -di]

bin: " Pek çok, çok fazla" anlamlarını içeren sayı sıfatı.

- Su’âl olmaz Ḥudânîñ nice **biñler** ḥikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen aḥmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [biñler, -ler]

- Yürüdün üstüme **biñ** nâzla yan Refî deyü / A begim sînemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [biñ,]
- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misāli şivesi **biñ** kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [biñ,]
- Mülk-i dilde nām var bir buseye **biñ** kan döker / Luţf u ihsānıñ yetişdir yā meded kıl yā naşib (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [biñ,]
- Kaşdıñ öldürmekse etsin Refî yā cānıñ fedā / Ğālibā bu dehrde **biñ** dürlü ruhānıñ var Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [biñ,]
- Himmetiñle **biñ** yaşa nālānımız Hamdî Baba / Ğıyāben (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 8). [biñ,]
- Şem‘a-i hüsnüñ bütün mahv etdi nūr-ı āfītāb / Hem çayır çayır yanar bir közle **biñ** cān kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [biñ,]
- Refî **biñlerce** mülākātıñla fahr etmekdedir / Pāyınā yüzler sürer vicdānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [biñlerce, -ler, -ce]
- Ben anıñ **biñde** birin tavşife kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyāya ol hūbān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [biñde, -de]
- Her şehir āğāz ile **biñ** āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde būseler daddıñ mı sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [biñ,]
- Güşe-i ğurbetde böyle şermisār / Fenāsız ben gibi gez **biñ** uşansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [biñ,]
- Seyrān-ı şahrāya çıkmış gezermiş / Günde **biñ** ‘āşıkıñ bağıñ ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [biñ,]
- Yetmiş **biñ** adamı ordu düzermiş / Anıñ‘çün vuşlata karışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [biñ,]
- Değişmem verseler ma‘den güheri / Her bir şivesinde **biñ** kan yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [biñ,]
- Günde yüz **biñ** kere kurbān olayım / Bahāsız dünyāda Refî yā n‘eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [biñ,]
- Baña yār dedikçe yaralar açdıñ / Dürlü **biñ** āteşler kalbime saçdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 3). [biñ,]
- Gülmedim ben saña ‘āşık olalı / Güzel yüz **biñ** kere kalbimi yakdın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [biñ,]
- Bî-çāre yolcular düşer bayılır / Çağırdım **biñ** kere ism-i Yezdānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [biñ,]
- Seyrāna şahrāya çıkmış gezermiş / Günde **biñ** ‘āşıkıñ bağıñ ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [biñ,]
- Gel etme kuzum ‘āşıkıñ zāra bırakma / Çek hançeriñi sîneme **biñ** pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [biñ,]
- Gel etme kuzum ‘āşıkıñ zāra bırakma / Çek hançeriñi sîneme **biñ** pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [biñ,]
- Gel etme kuzum ‘āşıkıñ zāra bırakma / Çek hançeriñi sîneme **biñ** pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [biñ,]
- Gel etme kuzum ‘āşıkıñ zāra bırakma / Çek hançeriñi sîneme **biñ** pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [biñ,]
- Gel etme kuzum ‘āşıkıñ zāra bırakma / Çek hançeriñi sîneme **biñ** pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [biñ,]

binā: Ar. 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

- Gel ey ‘ākıl saña lāyık degil Şeddādī **bīnālar** / Nice Cemşid Dārāyı yutar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [bīnālar, -lar]

bī-pāyān: Sonsuz, tükenmez.

- Arttdı dilde derd-i **bī-pāyānım** rahm et muḥīb / Çāresiz bir derd imiş bu n’eylesin n’etsin ṭabīb (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [bī-pāyānım, -ım,]

bir: "Herhangi bir" anlamında belgisiz sıfat.

- Ur āh-ı mel‘anet **bir** çāh-ı berzah kerh-i menfūrdur / Göñül ta‘mīr eder zann etme şol merdūdelerden geç (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [bir,]
- Teferrūc vaktidir derler okur koşma gazel dil-ber / Meded çekdikçe **bir** ditrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [bir,]
- Bu seyri seyr eden elbet içre **bir** cām ṭolu şerbet / Nihāyet ‘aşk ile ūlfet eder şöhetle ‘işretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [bir,]
- Tüvān-ger olsa **bir** kişi hem aşl-zāde şanır kendin / Velākin māyesi ber-bād ‘acebdır ‘izzeti gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [bir,]
- Düşünse **bir** iki bātın bulur fıkrinde ecdādın / Gelip geçmez rezāletle bu günde şöhetri gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [bir,]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse **bir** işiñ hayfā eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [bir,]
- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cānā nedir ismiñ dedi **bir** mäh-ı reh-berdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [bir,]
- Dedim ol rüy u ruḥsārīñ mı parlar mähveş böyle / Dedi yok bağ-ı ḥüsnümde toğar dā‘im **bir** aḥterdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [bir,]
- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la‘l-i Bedaḥşān mı / Dedi **bir** kenz-i zī-kıymet velī yāḳūt-ı aḥmerdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [bir,]
- Dedim gīsūlarıñ her **bir** taraftan şayda çıkmışlar / Dedi āşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [bir,]
- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi **bir** bir hedef tutmuş / Dedi sīneñ gözet ‘uryāndır **bir** tīg u ḥançerdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [bir,]
- Bu firāk āteşine yanmağa ṭāḳat mı yeter / Ne diyem ṭālī‘-i nā-sāzıma yok **bir** diyecek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [bir,]
- Geliver diz çökerek berber-i ‘aşkıñ öñüne / Tarasun müca‘ad zülfüñde çekip **bir** çok emek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [bir,]
- Teline kıydı ise şāne seniñ ağzı döne / Hele mir‘āta nazar kıl n’ola **bir** kez güler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [bir,]
- ‘Acebā var mı seniñ kıymetiñi **bir** bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri **bir** dürr-i şādef (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [bir,]
- ‘Acebā var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ her **biri** bir dürr-i şādef (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [biri, -i]
- Sen seniñ kıymetde bī-hemtālīğın bildiñse ger / Görmesin kem gözle **bir** kes bedr-i levneyniñ Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [bir,]
- **Bir** perī-peyker bugün gördüm ki zülfın bağladır / Reviş-i ḳad şem‘a-i ḥüsnü yürekler çağladır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [bir,]
- Bağladı bu cāna **bir** cānān ki ḡāyet şānlıdır / Gülşen-i ḥüsnü gül açmış ṭal‘atı tābānlıdır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [bir,]

- Tel tel olmuş şâh-ı ruhsâr üzre kumral perçemi / Her telinde **bir** maķâm gīsûları sâzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [bir,]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez **bir** bahâdır sevdiğim / Rahma gel yandım bu gün cismim hârâb olmaķdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [bir,]
- Tâli'im hükmü budur dil-ber eder Refî gedâ / Sırr-ı 'aşķıña döner **bir** âsiyâb olmaķdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [bir,]
- Hâra kalsa beklemez **bir** an hüdâm-ı sâye-bân / Bâğ-bâna bekledir hem her şebi revzân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [bir,]
- Böyle **bir** çiçek ki misli gelmemişdir 'âleme / Rağbeti çok şöhreti çok şanı çok bâğ-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [bir,]
- **Bir** ġarâ'ib dâma dūġâr eyledi sevdâ beni / Ser çekip Kâfdan Kâfa hükm eyledi da'vâ-yı 'aşķ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [bir,]
- Kişver-i gönüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Hükm eder **bir** 'adî sultân-ı sezâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [bir,]
- Artdı dilde derd-i bî-pâyânım rahm et muhtîb / Çâresiz **bir** derd imiş bu n'eylesin n'etsin tahtîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [bir,]
- Bu misillü derde dūġâr olmadı **bir** ins ü cân / Hâşılı yokdur kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [bir,]
- Mülk-i dilde nâm var **bir** büseye biñ kan döker / Luţf u ihsânıñ yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [bir,]
- Tâli'imdir başıma her günde **bir** sevdâ düşer / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [bir,]
- **Bir** bölük ġam leşkeri girdi vücûdum şehrine / Sabr eder olduķça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [bir,]
- Kim esîr olmaz 'aceb **bir** kez görünce ruhlarıñ / Bâğ-ı cennet güllerinden **bir** nişânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [bir,]
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra **bir** zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [bir,]
- Huzûran / Zevk-i şöhetden yetirdi cismimiz **bir** devlete (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [bir,]
- Hîtaben / Lâyıkınca Refîyâ her şahşâ **bir** söz söylüyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [bir,]
- Merkez-i gönüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Nutķ eder **bir** 'adil-i nâzik-edâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [bir,]
- Refîyâ n'etsin şahn-ı dünyâda **bir** âvâredir / Serd eder 'âlemde ancak **bir** iki ebyât-ı 'aşķ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [bir,]
- Şem'a-i hüsnüñ bütün mahv etdi nûr-ı âfitâb / Hem çayır çayır yanar **bir** közle biñ cân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [bir,]
- **Bir** soġuķ şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur ġayrı hûbân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [bir,]
- Medh eder mi Refîyâ **bir** büse rüşvet almadan / Bir 'abâcî **bir** paçacı **bir** de cânân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [bir,]
- Medh eder mi Refîyâ bir büse rüşvet almadan / **Bir** 'abâcî bir paçacı bir de cânân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [bir,]
- Medh eder mi Refîyâ **bir** büse rüşvet almadan / Bir 'abâcî **bir** paçacı **bir** de cânân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [bir,]

- Medh eder mi Ref'iya **bir** büse rüşvet almadan / Bir 'abacı **bir** paçacı **bir** de cânân kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [bir,]
- İmdi Ref'i **bir** gelür 'âlemde medh ü zem baña / 'Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [bir,]
- **Bir** kez nûr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler / 'Aşk la mahv olup fır fır döner kirmân gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [bir,]
- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır lutf ile **bir** iltifât gördüñ mü sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [bir,]
- Her şehir âgâz ile biñ âh-ı serd çekmekdesin / **Bir** kez olsun goncesinde bûseler daddıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [bir,]
- Gelmezsin bezm-i 'aşka lezzetin tuymadıkça / **Bir** gececik rû'yetle uğratdıñ turfe hâle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [bir,]
- **Bir** su'âlim vardır ey çeşm-i siyâh / Lü'lü'-i lâlâdır her bir dânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [bir,]
- Bir su'âlim vardır ey çeşm-i siyâh / Lü'lü'-i lâlâdır her **bir** dânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [bir,]
- İnkâr u ikrâr güç meger ey şâh / Nasıl ma'lûb olur **bir** nişânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [bir,]
- Ağladım sızladım kalmadı mecâl / Görmedim 'âlemde **bir** lahza vişâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 5). [bir,]
- Bir taraftan çekdim didâr haşreti / İnkisârım derd miñnet kazansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 8). [bir,]
- Bugün **bir** yâr ile ünsiyyet etdim / Kâmeti ser çekmiş yanağı beñek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [bir,]
- Gayrı yetdi cânâ şîve vü nâziñ / **Bir** gün evvel ikram eyle vişâliñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [bir,]
- Vişâliñi **bir** kez görürsem eger / Koç kurbân keseyim her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [bir,]
- Râhatım selb etdi çeşm-i siyâhı / Yok mudur **bir** dahı hûblarıñ şâhı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [bir,]
- Elbet **bir** gün naşib olur kavuşmak / Destûr ver varayım yârim el-vedâ' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [bir,]
- Şordular mañabbet kâdardır şimdi / **Bir** lahza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [bir,]
- Dediler tatdıñ mı **bir** kañresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [bir,]
- Çâresiz **bir** kere gören baylıyor / Eyvâh derde hem ağlar kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [bir,]
- Havf etse yok çâre hayretde **bir** cân / Hızır degil gerçi hûb-ı keremdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [bir,]
- Bu **bir** gizli hâldir denmez ağıyâra / Eylediñ gönölümü vîrâne şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [bir,]
- Değişmem verseler ma'den güheri / Her **bir** şîvesinde biñ kan yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [bir,]
- Ref'iya kesildi nâm u nemekden / Görmese **bir** lahza eyvâh demekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 9). [bir,]

- Gitdi gönül kuşu olmuşuz ğarīb / **Bir** dahı mülākāt olmazsa naşīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 3*). [bir,]
- Lāyık olan saña **bir** dahı 'avdet / Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5*). [bir,]
- Ref'īye etdiğin nāz u edālar / **Kanı bir** makamda zevk u şafālar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [bir,]
- Ditredi ayağım elim **bir** zamān / O şīrīn-güftār seyrāna gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 2*). [bir,]
- Ursunlar şemşīri yıkılsın bütün / **Bir** yana baş düşer bir yana beden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 3*). [bir,]
- Ursunlar şemşīri yıkılsın bütün / Bir yana baş düşer **bir** yana beden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 3*). [bir,]
- Ref'ī **bir** yār için kıyar cānına / Tīg-ı ebrūlarıñ girdi kânına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7*). [bir,]
- Her geldikçe mezārīñ yanına / **Bir** fātīha ihsān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 8*). [bir,]
- Söz verdiğin sözünde **bir** gün tırmadıñ / Senden vefā umdum vefāsız çıkdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 2*). [bir,]
- Bir kudretiñde hep kevin ü mekān / Bekliyorlar bāb-ı lūtfuñdan ihsān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 3*). [bir,]
- Emzirmediñ **bir** kez āb-ı lebinden / Koptuyla yoğrulmuş gül yaprağından (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 7*). [bir,]
- Tāze şekerlenmiş gerdān bāğından / **Kanımdan bir** def'a alan sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 8*). [bir,]
- Bir gece anda olmamışız rāhat / Şıkmadı aşlā kimseniñ cānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 6*). [bir,]
- Bir taraftan yağmur yağar sür'atle / Toz duman rūzigār hepsi bile (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 13*). [bir,]
- Bir iki gün anda rāhat olalım / İşte budur derdimiziñ dermānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 16*). [bir,]
- Şordular maḥabbet kâdardır şimdi / **Bir** lahza yanıma yanaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1*). [bir,]
- Dediler tatdın mı **bir** kaṭresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2*). [bir,]
- Mülākātından mahrūm kaldı **bir** aḥbāb / Hāfız İsmā'ildir sâbıkā bevvāb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 19*). [bir,]
- O anda **bir** parça eyledim ta'ām / Yemek içmek ister ziyāfet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 4*). [bir,]
- Merzifonlu 'Alī Hūrşīd Efendi / Olduğ **bir** aḥbāb uḥuvvet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 10*). [bir,]
- Aldı **bir** furtuna şaşırdık yolu / Kimsemiz bilmedi şağla şollu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 13*). [bir,]
- Bir yanda maḥbūsīn bir yanda menfī / Ta'affünden tıldu cümleñiñ enfī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 15*). [bir,]
- Bir yanda maḥbūsīn **bir** yanda menfī / Ta'affünden tıldu cümleñiñ enfī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 15*). [bir,]

- Eregli kazası vîrânlık şehir / Ol günde **bir** düğün var imiş meger (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [bir,]
- Çarşuda **bir** adam görünse eger / Antikâ denirdi dirâyet bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 20*). [bir,]
- Bir kaç sâ'at anda mihmân oturduk / Etrâfı dolaşdık üç kişi bulduk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 21*). [bir,]
- Bir kütü şekerini bir çay ucundan / Çıkardı meydâna hamâkat bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 30*). [bir,]
- Bir kütü şekerini **bir** çay ucundan / Çıkardı meydâna hamâkat bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 30*). [bir,]
- İçince **bir** kadeh tıldı çantası / Açdı ağzın tırmaz orman baltası (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 31*). [bir,]
- Gıdıkçe artmakta emvâc-ı deryâ / Ne mümkün vapura varmak **bir** daha (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 37*). [bir,]
- Kar yağmur yağmağa başladı havâ / Yatmağa **bir** ota etseñ müheyyâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 39*). [bir,]
- Kayıkçı al bizi cândan uşandık / **Bir** cesâret geldi 'inâyet bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 48*). [bir,]
- Bir yandan kar yağmur sür'atle yağur / Talğalar urduğa şallanır vapur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 55*). [bir,]
- Ol gecede havâladı **bir** bora / Bir karışa yakın yağdı vapura (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 57*). [bir,]
- Ol gecede havâladı bir bora / **Bir** karışa yakın yağdı vapura (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 57*). [bir,]
- Sinop Sancağına çıkdık nihâyet / **Bir** miqdâr çarşuyu kıldık seyâhat (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 63*). [bir,]
- Dedi ki buyurun kâhve içelim / **Bir** miqdâr mahabbet şöhet geçelim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 71*). [bir,]
- Mevlâ göstermesin başka **bir** belâ / Ola ki Hüdâdan meşîyyet bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 86*). [bir,]
- Attdık fâyrâb vapur sâ'at sekizde / **Bir** düşünmek aldı beni deñizde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [bir,]
- Lenger-endâz etdi vapur lîmâna / Cismime **bir** hayât geldi o anda (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 97*). [bir,]
- Okudum destânı ihvân diñledi / **Bir** miqdâr gülüşdük mahabbet bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 102*). [bir,]
- Fırında yapırdık **birer** peynirli / Merrâten yemekden kaldık temelli (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 43*). [birer, -er]
- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik **birer** kâhve hürriyet bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 66*). [birer, -er]
- Refiklerden **biri** Bâfra kazâlî / İbrâhîm Şemseddîn nâzlı edâlî (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 5*). [biri, -i]
- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme **bir** lahza amân düşmâna Allâh 'aşkına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 2, Beyit 1*). [bir,]
- Nasıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabâ bilmem / Çıkardı zîr-i fesden râhe res kem **bir** alay perçem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [bir,]

- Vücūdu mülküne efgendesin **bir** nāzır etmez mi / O hâlde nīm-nazarla bendesin der-hātır etmez mi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11*). [bir,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa degişmem vaṭanīn **bir** çöpünü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3*). [bir,]
- Gīsūlarının **bir** teli dünyā degeridir / Olmaz mı 'aceb vākıf-ı esrārım o dil-dār (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3*). [bir,]
- Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir / Gīsūlarının **bir** teli dünyā degeridir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5*). [bir,]
- Gīsūlarının **bir** teli dünyā degeridir / Nīm ülfet için böyle ten ü cānıma kıydı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8*). [bir,]
- Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir / Gīsūlarının **bir** teli dünyā degeridir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10*). [bir,]
- Gīsūlarının **bir** teli dünyā degeridir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 13*). [bir,]
- Nice 'ālem nice ervāh nice lāhūt-ı 'uzmāyı / Kılar **bir** lahẓada kendin iken eflāk u esmāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 8*). [bir,]
- Bilinmez hikmeti **bir** baḥr-i ekber kıds-i efḥamdır / Kirāmen Kātibīn ol ḥāme-i Yezdān-ı ekremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [bir,]
- Baña cevır etdigini derdime dermān mı şanı / 'Acebā bunca vefāsızlığı **bir** şān mı şanı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5*). [bir,]
- Vīrāneye yüz tıtdı gönül ḥāşılı ğamdan / **Bir** busecik iḥsān ede yok sūy-ı keremden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 11*). [bir,]
- Olmazsa bize ḥāşılı **bir** rāh-ı hidāyet / Vāy bu ne ḥākāret (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 2*). [bir,]
- Zīrā o maḳām ma'den-i zevk cāy-ı 'adālet / **Bir** bāğ-ı sa'ādet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 8*). [bir,]
- Bir şūḥ ki bilir cevır ile her nāz u edāyı / 'Uşşāka vefāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1*). [bir,]
- Raḥm eyle efendim hele gel yanıma **bir** ān / Yaz ḳatlūme fermān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5*). [bir,]
- Yā İlāhī işbu ḥānemde baña baḥş et şafā / Büyūt-ı dünyā içinde çekmesin **bir** kes cefā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rūbai 1, Beyit 1*). [bir,]
- Sağ elin yüzünde ḳoymuş toğdu **bir** hoş pūr-zıyā / Ḥīn tevellūdünde sürdü arẓa ağzın bī-devā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [bir,]
- Geçdi **bir** kaç gün beşige vāz' olundu ol şabī / Hū deyü dā'im baña etmekte oldu meşrebi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7*). [bir,]
- Hem erişince iki yaşına güldü **bir** çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nān u nemek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13*). [bir,]
- Ref'iyā yaz tārīhim ḳalubeni zārda taşım / Rūḥuma **bir** fātiḥa iḥdā edin yā iḥvanī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5*). [bir,]
- Ḥādīm-i 'ilm ü sa'ādetle bula **bir** başka nām / Ḥāk naşīb etsin o feyzi ṭālibe her şubḥ u şām (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1*). [bir,]
- Bir dü-şenbe gecesi enfās eyledi / Fānī dünyāya gelip gitdigini ol bilmedi.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 4*). [bir,]
- Yaralandı bağırmız sen **bir** sebeb / Ḳudretiñden fıkır edindim ḥikmetiñ.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 6*). [bir,]
- Yaralandı bağırmız sen **bir** sebeb.... / Ḳudretiñden fıkır edindim ḥikmetiñ.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 9*). [bir,]

- Yaralandı bağırmız sen **bir** sebep.... / Kıdretiñden fıkır edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [bir,]
- Ne lâzım hâne dünyâda müzeyyen maķar-ı dil-keş / Geçer 'ömrüñ kalur **bir** fitnegân bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [bir,]
- Farı-ı isti'dādına **bir** gece mânend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci'ü fermânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [bir,]
- Uğradım **bir** cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [bir,]
- **Bir** murādım almadan bu 'ālem-i nā-südeden / Tā ki şemşir-i eccl kıydı benim genç yaşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [bir,]

bir: " Bir " sayı sıfat.

- 'Acebā var mı seniñ kıymetiñi **bir** bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri **bir** dürr-i şadef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [bir,]
- Kim esir olmaz 'aceb **bir** kez görünce ruħlarıñ / Bāğ-ı cennet güllerinden **bir** nişānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [bir,]
- Ref'i yā n'etsin şahñ-ı dünyâda **bir** āvāredir / Serd eder 'ālemde ancak **bir** iki ebyāt-ı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [bir,]
- Bir soğuk şu **bir** şurub kahve şun nāz eyleme **bir** / Şanma kim 'ālemde yokdur ğayrı hūbāñ kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [bir,]
- Bir soğuk şu **bir** şurub kahve şun nāz eyleme **bir** / Şanma kim 'ālemde yokdur ğayrı hūbāñ kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [bir,]
- Göñül 'azābından her zamān dörün / **Bir** sā'at belādan kırtulmayasıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [bir,]
- Şalı günü sā'at on **birde** tamām / Fāyrāb etdi vapur vaktinde aħşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [birde, -de]
- Kızcağızım deyü ağlar vālidem / **Bir** yaşında iken erişdi firķat (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 2). [bir,]

bir: "Birinci". "Birinci, ilk" sıra sayısı. Sayı sıfatı.

- Birinci ķapudān dedi ne rahmet / Eregli semtini buluruz elbet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 17). [birinci, -inçi]

bir bir: Tek tek, Birer birer. (İkileme)

- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi **bir bir** hedef tıtmuş / Dedi sīneñ gözet 'uryāndır bir tığ u ħançerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [bir bir,]
- Cān yaķar āteş saçar hālā bize da'vā düşer / Söyle hūblar saña **bir bir** Ref'i yārımdır desin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [bir bir,]
- Güzelleri **bir bir** takrır edeyim / Evşāfın yād eyle var ķana ķana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 1). [bir bir,]
- Zülfüñ telleri **bir bir** sayılıyor / Ruħları üstüne şöyle yaylıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [bir bir,]
- Dudağı kırmızı yañağı beñlü / Gel emeyim **bir bir** yār ķana ķana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [bir bir,]
- Şu dünyâda yüce ulu yapan aħmaķları **bir bir** / Kıyāmetde ħesāb ile yorar bu hâne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [bir bir,]

bir birin: *Birbirine.*

- Esmer beyāz deme eyle seferi / Hemān **bir birin** qar ana ana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 10*). [*bir birin,*]

bir kez: *Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.*

- Mu'āf olmaz mı **bir kez** eyledi 'iřyān ęafletle / Ne hořdur tevbekār oldu gūnāhın bildi sūr'atle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2*). [*bir kez,*]

bırak: *Koyup gitmek, terk etmek; belli bir durumda kalmasına izin vermek.*

- Būlbūl gibi 'aşkınlā beni nāra **bırakma** / Firatde oyup berza-ı dūřvāra **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*bırakma, -ma*]
- Būlbūl gibi 'aşkınlā beni nāra **bırakma** / Firatde oyup berza-ı dūřvāra **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*bırakma, -ma*]
- Yadıa bu 'aş āteři bī-āre **bırakma** / Ram eyle dilā bendei aęyāra **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 2*). [*bırakma, -ma*]
- Yadıa bu 'aş āteři bī-āre **bırakma** / Ram eyle dilā bendei aęyāra **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 2*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15*). [*bırakma, -ma*]
- Gel etme uzum 'āřııı zāra **bırakma** / ek açerii sīneme bi pāre **bırakma** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15*). [*bırakma, -ma*]
- Kāřāne-i zūlfūde beni abse **bırakdı** / Āteřlere yadı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 5*). [*bırakdı, -dı, -n*]

biraz: *"Bir miktar, biraz" anlamında zarf.*

- Dediler gidelim Seyyid Bilāle / řoradan dūzeriz **biraz** nevāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Dięer 64, Beyit 65*). [*biraz,*]

birazdan: *Az sonra, kısa bir süre sonra.*

- aynadırız elbet ay **birazdan** / řemāvār uruldu cem'ıyyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 12*). [*birazdan,*]

birçok: "Oldukça çok, fazla" anlamında belgisiz sıfat.

- Hem lisân-ı hâlî kıldı du'âyı **birçok** nidâ / Müjdecî yetişirin etdi beşâretle edâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [birçok,]

birden: Aniden II Hemen.

- Sâni vü sâlisi rabi'î **birden** / Eyledi âşikâr ism-i 'ademden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [birden,]
- Mübtelâ olduğum derd ü miñnete / Seni merhem şandım **birden** inandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [birden,]
- 'Âcizdir hâmeler yazmağa **birden** / Kırk sekiz sâ'atde olan ziyânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 2). [birden,]
- Tag gibi taltıklar dizilmiş gelir / Başdan girer kıçdan **birden** dökülür (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 25). [birden,]
- Gör ki ma'sûma **birden....** / Meclis-i İbrâhîme gitdi yâ şabır Mevlâ.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [birden....,]

birden bire: Ansızın.

- Beni mağmûm u perîşân eden aşlâ gülemez / Dutar âhım anı **birden bire** iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [birden bire,]

biri: "Bir diğeri, bir tanesi" anlamlarında kullanılan belgisiz zamir.

- Ben anıñ biñde **birin** tavşîfe kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyâya ol hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [birin, -n]
- **Biri** dañı Egri Mehmed-zâde / Getirince Hâcî Haşanî yâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 11). [biri,]
- **Biri** dañı Müftî-zâde Şamsunlu / Receb Efendidir hem Neş'et bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [biri,]
- Bâfradandır Hâfız Ahmed Efendi / **Biri** de Giritli Sa'îd Efendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [biri,]

birkaç: "Birkaç" belgisiz sıfat.

- Gügerte üstünü deñiz kapladı / **Birkaç** kimselerin ödü patladı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 27). [birkaç,]
- Bu harâb gönlümü eyledi âbâd / **Birkaç** dürlü gazel söyleşdi gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [birkaç,]
- Emr etdi kahveci birlikde içelim / **Birkaç** sâ'at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [birkaç,]

birliğ: Allah'ın birliği, vahdet.

- Birliğin haqqıçün âzâde eyle / Redd etme elvâb-ı rızâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 2). [birliğin, -i, -n]

birlik: Birlik, birlikte olma durumu, beraberlik.

- Dedim karnımız aç ta'âm edelim / Aşçı dükkânına **birlik** gidelim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 41). [birlik,]
- Taleble **birlikde** kapdana vardık / Kalkacakken deyiñ şecâ'at bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [birlikde, -de]

- Emr etdi kahveci **birlikde** içelim / Birkaç sâ'at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [birlikde, -de]
- Ünyeye dek **birlikde** gideriz dendi / 'Arz-ı şükran etdim ki hürmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [birlikde, -de]

biryân: (Âşığın gönlü) kebab gibi; yanmış, kavrulmuş; acı, ıstırap içinde.

- Ref'iyâ hâlî değil kendüyi 'aşk **biryân** eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [biryân,]
- Ğam u firakatle yanan bağrımı **biryân** mı şanır / Uzadır dest-i elem sînemi külhân mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [biryân,]

bî-şumâr: Far. Sayısız, hesaba gelmez.

- Celb eder etrâf u eknâfdan mürîd-i **bî-şumâr** / Taht u tâc-ı himmeti vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [bî-şumâr,]

bit-: (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

- Eyle feryâd bülbülâsâ sühteler bağındadır / Behcetiñ bağında **bitdi** Ref'iyâ bostân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [bitdi, -di]

biz: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

- **Biz** hakikat râh-ı 'aşkda terk-i cân etdikse de / Ben gibi çok 'âşık-ı şürîde ser-gerdânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [biz,]
- Gelmişim dünyâya hâlâ bî-devâdan olmuşuz / Ahmed-i Muhtâr **bizim** sultânımız sultânıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6). [bizim, -im]
- Cân yakar âteş saçar hâlâ **bize** da'vâ düşer / Söyle hûblar saña bir bir Ref'î yarımdır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [bize, -e]
- Zevkî miñnet miñneti zevk'dir bu çarhıñ **bizlere** / Miñnet-i dünyâ benim dünyâ nedir dünyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [bizlere, -ler, -e]
- 'Aceb bu hâlimiz 'âkıbet n'ola / **Biz** ayrıldık düşmân çekdi kol kola (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [biz,]
- **Bize** lâıyık imiş bu dürlü 'azâb / Ne çâre olacak emr-i Rabbânî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [bize, -e]
- **Biz** bu hengâmları defterden sildik / Eregliye çıktın işâbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [biz,]
- Âmanın kayıkçı **bize** kayık bul / Kürek râhat olmaz kasâvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [bize, -e]
- Kayıkçı al **bizi** cândan uşandık / Bir cesâret geldi 'inâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 48). [bizi, --i]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu hayâlâtı / Ezelden **bizlere** Hâk kıldı takdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [bizlere, -ler, -e]
- Olmazsa **bize** hâşılı bir râh-ı hidâyet / Vây bu ne hâkâret (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [bize, --e]

boğ-: Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.

- Kimisini tente altında **boğdu** / Toldurdu lâşeler baır u 'ummânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [boğdu, -du]

boğaz: İki kara arasından geçerek iki denizi birbirine bağlayan deniz kolu.

- Şarkı söyleyerek çıktık **Boğazdan** / Herbirimiz başka başka âvâzdan (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [boğazdan, -dan]

bölük: Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.

- Bir **bölük** gam leşkeri girdi vücudum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [bölük,]

bora: Fırtına, şiddetli rüzgar.

- Gitdikçe fırtına ziyâdelendi / Soğuk **bora** başımızdan elendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [bora,]
- Ol gecede havâladı bir **bora** / Bir karışa yakın yağdı vapura (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 57). [bora,]

bostân: Bahçe, bostan.

- Eyle feryâd bülbülâsâ sühteler bağındadır / Behcetiñ bağında bitdi Ref iyâ **bostân** gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [bostân,]

boya: Boyanmak II Bürünmek, kaplanmak.

- Hâşılı derdle olmuşuz ihvân / İşte benim gibi kana **boyansın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [boyansın, -n, -sın]
- Gör nice vücudum **boyanmış** kana / Baş avuçda ağla gel yana yana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [boyanmış, -n, -mış]

böyle: "Böyle, bu şekilde" anlamına gelen bir durum zarfı.

- Dedim ol rûy u ruhsârîñ mı parlar mâhveş **böyle** / Dedi yok bağ-ı hüsnümde toğar dâ'im bir ahterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [böyle,]
- **Böyle** bir çiçek ki misli gelmemişdir 'âleme / Rağbeti çok şöhreti çok şanı çok bağ-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [böyle,]
- Ref'iyâ hâlî degil kendüyi 'aşk biryân eder / Ben yanıp yandıkça **böyle** ortadan çıksın rakîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [böyle,]
- Düşmesin kimseler dâm-ı sevdâya / Sevdâ-yı 'aşk ile **böyle** gavgâya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [böyle,]
- Güşe-i gurbetde **böyle** şermisâr / Fenâsız ben gibi gez biñ uşansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [böyle,]
- 'Aşk u maḥabbetde bağı yanıklar / Melûl maḥzûn dâ'im gezer mi **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [böyle,]
- Fedâ-yı cân edip gezen 'âşıklar / Rûz u şeb bağırını ezer mi **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [böyle,]
- İhsânîña muḥtâc gönül penâhı / Va'd eden 'ahdini bozar mı **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [böyle,]
- Bu bu sevdâ-yı 'aşka olmayan lâyıḳ / Bu dürlü ebyâtı düzer mi **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [böyle,]
- Ğarîb ğarîb koşma söyletme güzel / Adam sevdiğini üzer mi **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [böyle,]
- Bağ-ı nezâketde gülün dermege / Maḥabbet-i yârdan bezer mi **böyle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [böyle,]

- Ben yandıkça nār-ı hicriñle **böyle** / Bağırsın mestāne mestāne şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 2*). [*böyle,]*
- **Böyle** mukīm derde çāremiz mi var / Ğamze-i hañçerden yaramız mı var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5*). [*böyle,]*
- Kāfir olsa kıymaz **böyle** insāna / Sen benim kanıma girmek istersin (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 2*). [*böyle,]*
- Ne dürlü medhın kalem çalayım / **Böyle** tatlı zātı kanda bulayım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 7*). [*böyle,]*
- Bilirsin ki sevdim ezelden seni / Adam 'aşkıñı **böyle** mi mimler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 2*). [*böyle,]*
- Ğālibā ahibbāyı şimdi çoğaltdın / Ne çabuk kendini **böyle** şaşırdın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 2*). [*böyle,]*
- Besbelli alnıma yazılmış **böyle** / Eṭvārından begim añladım öyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 3*). [*böyle,]*
- Ğīsūlārının bir teli dünyā degeridir / Nīm ülfet için **böyle** ten ü cānıma kıydı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8*). [*böyle,]*

böylece: "Böyle, bu şekilde" anlamına gelen bir durum zarfı.

- Da'vā-yı sevādın tā ezel geçdim / Bu da'vā **böylece** neşr olur gider (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 4*). [*böylece,]*

boyn: Başı bedene bağlayan bölge.

- Zātına lāyık mı bağırmı yakdın / Zencīr-i zülfünü **boynuma** takdın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 3*). [*boynuma, -um, -a]*
- Farz oldu **boynuma** niyāz-ı Bārī / Zafer bulmak için zevke a güzel (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4*). [*boynuma, -(u)m, -a]*
- Kākülün **boyna** tak koluma bağla / İ'dāmıma fermān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 2*). [*boyna, -a]*
- Dediler el-vedā' el-vedā' saña / **Boynum** egri kaldı firākat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 90*). [*boynum, -um]*
- Ref'i yā naşibi var gurbet elde / **Boyuñ** egmiş maḥzūn turur el belde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5*). [*boyuñ,]*
- O beyāz gerdānı emdiğim vakit / **Boynuña** el atıp şardıgım vakit (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 7*). [*boynuña, -u, -n, -a]*

boyun eg: Boyun eğmek, acizlik göstermek.

- Ref'i uşanmışdır cefā çekemez / Cān için cānāna **boyun egemez** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 5*). [*boyun egemez, -e, -mez]*

boz-: Bir şeyin tadını çirkinleştirmek.

- İhsānına muhtāc gönül penāhı / Va'd eden 'ahdini **bozar** mı böyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 4*). [*bozar, -ar]*

bu: "Bu" işaret zamiri.

- Tālī'im hükmü **budur** dil-ber eder Ref'i gedā / Sırr-ı 'aşkıña döner bir āsiyāb olmaḡdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 5*). [*budur, -dur]*
- Maḥşuş mu kendiñe beni yağırsın / **Bundan** başka daha hızmētini yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4*). [*bundan, -n, -dan]*

- Münacâtım **budur** her şeb ü rûzân / İmân ile çıkar dünyâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 4*). [*budur, -dur*]
- Bundan şöña var bul yâr başkasını / Ben gibi âzâddan kurtulmayasın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 10*). [*bundan, -n, -dan*]
- Bir iki gün anda rāhat olalım / İşte **budur** derdimiziñ dermânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 16*). [*budur, -dur*]
- İcmālen tavşifim **budur** o yanda / Ref'iyâ bugün vedā'laşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 26*). [*budur, -dur*]
- Bu nüshayı **bunda** eyledim tamām / Bundan başka dahı söyledim kelām (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 29*). [*bunda, -(n)da*]
- Bu nüshayı bunda eyledim tamām / **Bundan** başka dahı söyledim kelām (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 29*). [*bundan, -n, -dan*]
- Cānıma kār etdi cefā-yı ğurbet / 'Azm-i şıla etdim maşlahat **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 1*). [*bu,]*]
- Var iken 'Osmānlı Rûsa ne hācet / 'Osmānlıya bindim 'adālet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 2*). [*bu,]*]
- O anda bir parça eyledim ta'ām / Yemek içmek ister ziyāfet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 4*). [*bu,]*]
- Biri dahı Müfti-zāde Şamsunlu / Receb Efendidir hem Neş'et **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 6*). [*bu,]*]
- Ünyedendir Hāfız Hālilî Nazîf / Giresunlu Şālih Şafvet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8*). [*bu,]*]
- Merzifonlu 'Alî Hürşid Efendi / Olduk bir aḥbāb uḥuvvet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 10*). [*bu,]*]
- Kaynadırız elbet çay birazdan / Şemāvār kuruldu cem'iyet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 12*). [*bu,]*]
- Tavana sıkışdı yolcu toptolu / Vāz geçdik şıladan nedāmet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 14*). [*bu,]*]
- Dense de lāyıkdır kibār kenefi / Çāresiz çekeriz 'alāmet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16*). [*bu,]*]
- Biz **bu** hengāmları defterden sildik / Eregliye çıkıñ işābet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18*). [*bu,]*]
- Çarşuda bir adam görünse eger / Antikā denirdi dirāyet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20*). [*bu,]*]
- Anıñ'çün vapura gelmegi kurduk / Kalk gidelim dedim nihāyet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 22*). [*bu,]*]
- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu gece burdayız zuhūrāt **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24*). [*bu,]*]
- Kömür sepetini çerāğ eyleriz / Deyü karar verdik leṭāfet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 26*). [*bu,]*]
- Uyandı maḥabbet gitdi derd ü ğam / Tamām yol zevkidir 'azīmet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 28*). [*bu,]*]
- Bir kuṭu şekeri bir çay ucundan / Çıkardı meydāna ḥamākat **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 30*). [*bu,]*]
- Zann etdik ağzında var lāf oṭası / Ğam çekdik dem çıkıdı sefāhet **bu** yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32*). [*bu,]*]

- Āmānın kayıkçı bize kayık bul / Kürek rāḥat olmaz ʔasāvet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [bu,]
- Bilmedik 'ākıbet n'ola **bu** aḥvāl / Çağırdık yā Ḥudāy meşakkat **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [bu,]
- Eşyalar vapurda şallanır ḥālā / Ḥamd olsun çıkmışdık selāmet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 38). [bu,]
- Hemān gidelim soğuktur zīrā / Peştemāl yırtıldı rezālet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [bu,]
- Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim / Fıruncuya vardık ziyāfet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [bu,]
- Yāhū nasıl oldu bezm-i tecellī / Geriye gönderdik liyākat **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [bu,]
- Sā'at dörtde yaptık yorğan ğavğası / Uykusuz kalandı sefālet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [bu,]
- Kayıkçı al bizi cāndan uşandık / Bir cesāret geldi 'ināyet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 48). [bu,]
- Vapura gelince ḥayli sevindik / Yağmağa başladı ʔar ḥikmet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [bu,]
- Taleble birlikde ʔapdana vardık / ʔalkacaʔken deyiñ şecā'at **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [bu,]
- Tā'ifeler bütün ḥayretde kaldı / Kaldırdık vapuru şerāfet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [bu,]
- Tā'ifeler der buña cān mı tayanur / Sā'at beşde etdik ḥareket **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [bu,]
- Şoñradan başladı tolu yağmura / Soğuktan turlmaz ḥaḳīkat **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [bu,]
- Ḥelvācī Muştafā çıkıdı burada / Vedā'laşdı gitdi refākat **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [bu,]
- Sinop līmānına etdik deḥālet / Çıkalım tışarı seyāḥat **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [bu,]
- Aşçı dükkānına geldik 'ākıbet / Toyurduḳ ʔarnımız 'ākıbet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 64). [bu,]
- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik birer ʔahve ḥürriyet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [bu,]
- Dergāha varınca tutduḳ el ele / Fātiḥa okuduk ziyāret **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [bu,]
- Emīn Efendidir dedim ismini / Dedi hoş-āmedī iltifāt **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [bu,]
- Emr etdi ʔahveci birlikde içelim / Birkaç sā'at etdik meveddet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [bu,]
- Girdik içeriye temāşā etdik / Şaḳılar zencirde ḥaḳāret **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [bu,]
- Tütün ṭabaḳası yapıp şatarlar / Ṭabaḳalar aldık nezāket **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [bu,]
- Vapura varınca yeriz yemegi / Atladıḳ ʔāyīka merdiyyet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [bu,]

- Başdan t̃ā' ifeler timur alacak / Patladı kazanı felâket **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [bu,]
- Kaldık deryâ üzre yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ Rab amân münâcât **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [bu,]
- **Bu** naşıl ikbâldir bu bahtı kara / Günâhlarımıza kefareet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [bu,]
- Bu naşıl ikbâldir **bu** bahtı kara / Günâhlarımıza kefareet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [bu,]
- Bu naşıl ikbâldir **bu** bahtı kara / Günâhlarımıza kefareet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [bu,]
- Mevlâ göstermesin başka bir belâ / Ola ki Hüdâdan meşîyyet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [bu,]
- Şabâh sâ' at dördte göründü lîmân / Çıkarız Samsuna meşveret **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [bu,]
- Dediler el-vedâ' el-vedâ' saña / Boynum egri kaldı firâkat **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [bu,]
- Hâfız Halîl der ki ben yanıñızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [bu,]
- Ünyeye dek birlikte gideriz dendi / 'Arz-ı şükran etdim ki hürmet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [bu,]
- Hamd olsun tükendi yolumuz bugün / Seyr etdik taşrayı memleket **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [bu,]
- Çok şükür selâmet geldik duyan da / Ağladık şevk ile meserret **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [bu,]
- Dediler ki rengiñ şararmış şolmuş / Dedim başım sersem zarâfet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [bu,]
- Okudum destânı ihvân dinledi / Bir miqdâr gülüşdük maḥabbet **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [bu,]
- T̃ā' ifeler der **buña** cân mı tayanur / Sâ' at beşde etdik hareket **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [buña, -ñ, -a]
- Makinosa dedim ne **buna** çäre / Yine gönümüzde açıldı yara (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [buna, -na]
- Bütün gün dem nefes etse ğamım gitmez nedendir **bu** (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [bu,]
- Saña lâıyık mıdır zevk ü şafâ beytül-hazendir **bu** (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [bu,]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña **bundan** da beter düşdügüm 'âlem diline (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [bundan, -n, -dan]
- Olmazsa bize hâşılı bir rāh-ı hidāyet / Vāy **bu** ne ḥakāret (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [bu,]
- Kābil mi taḥammül **bu** ne işkence ne zaḥmet / Bilmem **bu** ne ḥālet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [bu,]
- Kābil mi taḥammül **bu** ne işkence ne zaḥmet / Bilmem **bu** ne ḥālet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [bu,]
- Bunda zevk-i āḥiret mülkünde kaşru'l-baḥşını / Tāriḥin remzinde Refî söyledi Ḥayy u Ğafūr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [bunda, -(n)da]

bu: " Bu" işaret sıfatı.

- Reşād olmaz kişi ifşā ederse sırr-ı mestürün / Hemān Ref'î **bu** gün mürşid gibi merşüdelere geç (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [bu,]
- **Bu** seyri seyr eden elbet içre bir cām tolu şerbet / Nihāyet 'aşk ile ülfet eder şöhetle 'işretle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [bu,]
- **Bu** Ref'î zāra düşmüşdür şūrīde 'aklı şaşmışdır / Firākı başdan aşmışdır sirāyetle işābetle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [bu,]
- Düşünse bir iki bātın bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezāletle **bu** günde şöhetle gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [bu,]
- Su'āl olmaz Hūdānıñ nice biñler hikmeti vardır / **Bu** sırrı bilmeyen ahmaq varıp da şefkati gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [bu,]
- Ta'accüb kılmā Ref'î **bu** zamān nā-ehle teslīmdir / Zamān āhır-zamāndır **bu** 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [bu,]
- Ta'accüb kılmā Ref'î **bu** zamān nā-ehle teslīmdir / Zamān āhır-zamāndır **bu** 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [bu,]
- A cevān söyle nedir sendeki **bu** tavr-ı melek / Bu seniñ nāziña cānlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [bu,]
- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / **Bu** seniñ nāziña cānlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [bu,]
- **Bu** firāk āteşine yanmağa tākat mi yeter / Ne diyem tāli'-i nā-sāzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [bu,]
- **Bu** gönül şaydına āyine-i hüsnüñ mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysiñ o şikār bağına şaf (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [bu,]
- Gehi ebrūları oynadarak gāh göz süzerek / **Bu** edā şive-i şehla beni etmez mi telef (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [bu,]
- Ne baña luṭf u 'ināyet ne de etdiñ beni terk / **Bu** benim gönlümü almak ne şereftir ne şeref (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [bu,]
- Bağladı **bu** cāna bir cānān ki gāyet şānlıdır / Gülşen-i hüsnü gül açmış tal'atı tābānlıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [bu,]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahādır sevdigim / Rahma gel yandım **bu** gün cismim hārāb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [bu,]
- Çünkü ol cām-ı muşaffādan sirāyet etdi 'aşk / **Bu** sebebdan kahrāmān arslan nümādan olmuşuz (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [bu,]
- Arttdı dilde derd-i bī-pāyānım rahm et muḡib / Čāresiz bir derd imiş **bu** n'eylesin n'etsin tabīb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [bu,]
- **Bu** misillü derde dūčār olmadı bir ins ü cān / Hāşılı yokdur kararım nice dil etsin şekīb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [bu,]
- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'iyā cānıñ fedā / Ġālibā **bu** dehrde biñ dürlü ruhānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [bu,]
- Toğrusu Ref'î gedā taşhīh-i vicdān et **bu** dem / Ol esir-i bāb-ı luṭfunda revādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [bu,]
- Āh neden artar benim **bu** hicr ġam-ı dehr dem-be-dem / Oḡ atar tağlar deler cismimde ol kerrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [bu,]
- Gerçi insānız çeker elbet **bu** 'aşkı lā-cerem / Tāli'-i bed fālımızdır olmuşuz hayrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [bu,]
- Tā kudūmuña teşerrüf eyledi **bu** şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [bu,]

- Ğam elinden kim esîr olmuş iken **bu** gönölümüz / Añsızın âzâd için dermânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [bu,]
- Toğrusu ibkâ-yı şükründen lisân-ı ‘özü durur / Lâ-cerem **bu** tende sensin cânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [bu,]
- Zevkî miñnet miñneti zevkdir **bu** çarhın bizlere / Miñnet-i dünyâ benim dünyâ nedir dünyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [bu,]
- **Bu** fenâ dünyâda rif’atle yaşasın Rif’atim / Urdu zencîr-i maħabbet bağladı Rif’at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [bu,]
- Dâğ-ı hicriñle derûnum âh eder Rıfkî **bu** dem / Mühlik-i ‘aşka düşer Refî tolu fincân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [bu,]
- **Bu** râh-ı ‘aşk vehbîdir kesbî işrâb-ı meydîr / Mağrûr olma a şâhim erer hüsñün zevâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [bu,]
- Âlûde-i ‘aşk içre nedir **bu** dertli ğamlı / Gül goncesin isterken düşdü Refî bed-fâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [bu,]
- Yâ Rabbi sen baña feth-i bâb eyle / Ğafletten **bu** gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [bu,]
- Vefk-ı maķşûd edip feyz-âb eyle / İsterse **bu** cismim odlara yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [bu,]
- Bu bu sevdâ-yı ‘aşka olmayan lâyıķ / **Bu** dürlü ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [bu,]
- Bu **bu** sevdâ-yı ‘aşka olmayan lâyıķ / Bu dürlü ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [bu,]
- Bu bu sevdâ-yı ‘aşka olmayan lâyıķ / **Bu** dürlü ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [bu,]
- Lâyıķ mı **bu** yerde kapanıp kılmaķ / Olmaz yâ sen gibi yârla toymaķ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [bu,]
- Maħabbet belâsı geldi başıma / Yâr merħamet et **bu** genç yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [bu,]
- **Bu** hüsñ ile ülfet etmeyen hûbân / Kırtulmaz yâ Hâķdan olursa tuĝyân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [bu,]
- **Bu** bir gizli hâldir denmez aĝyâra / Eylediñ gönölümü vîrâne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [bu,]
- Ref’iyâ **bu** yüzden şararıp şoldu / Sen vefâsız yâra çokdan kıl oldu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [bu,]
- **Bu** maħzûr gönölümü eyledi kebâb / Ebrûları ‘aşka i’lân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [bu,]
- Lâyıķ olan saña bir daķı ‘avdet / Şübhesiz bulursun **bu** yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [bu,]
- Hûdâ taķdîr etmiş **bu** âh u zârı / Ararken bulmuşum sen nâzlı yârı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [bu,]
- A begim **bu** Refî seni vaşf eyler / Hüsñünü görenler ĝilmânı n’eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 7). [bu,]
- **Bu** derd ü ĝam-ĝine dermân bulunmaz / Rûz-ı maħşere dek haşır olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [bu,]
- Da’vâ-yı sevâdın tâ ezel geçdim / **Bu** da’vâ böylece neşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [bu,]

- Niçün te'sir etmez **bu** āhım saña / Taş mıdır temür mi yüregin cānā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [bu,]
- Gel cevān **bu** cev̄ ü cefāyı etme / Beni terk eyleyip ağıyāra gitme (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [bu,]
- Kanı āgūşumda 'ahd ü vefālar / Şadākatin **bu** mu cānānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [bu,]
- Söyle **bu** edālar nedir sevdiğim / Hoş mu gelir saña cefā çekdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [bu,]
- Naşıl şabr edeyim **bu** iftirāka / Yüregim iniler dīdeler ağılar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 1). [bu,]
- Ne tez geldi **bu** iftirāk zamānı / Eyvāh **bu** ayrılık cānlara işler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [bu,]
- Ne tez geldi **bu** iftirāk zamānı / Eyvāh **bu** ayrılık cānlara işler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [bu,]
- Tükendi dāne-i kısmet **bu** demde / El-firāk sevgili cānān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [bu,]
- Sen ılal sağılcağıla ben selāmetle / **Bu** 'ömrüm geçmekte dürlü hasretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [bu,]
- 'Aceb **bu** hālimiz 'ākıbet n'ola / Biz ayrıldık düşmān çekdi ılal ılala (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [bu,]
- Ağıla **bu** hālime yār dōne dōne / El-vedā' ey mihr tābānım el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 14). [bu,]
- Ben seni kimlere emānet edem / Sensiz **bu** dünyāda ben cānı n'edem (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [bu,]
- Aradın da bulduñ **bu** inkisārım / Umarım cezādan ılutulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [bu,]
- Umardı **bu** Ref'i Bahādan vefā / Vefāsız demegi istemez hālā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 5). [bu,]
- 'Ārz-ı hālim artık okumaz olduñ / **Bu** günlerde beni gözden düşürdüñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [bu,]
- Bize lāyık imiş **bu** dürlü 'azāb / Ne çāre olacağ emr-i Rabbānī (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [bu,]
- Şabī-i şıbyāna rahmet yā Settār / Kırtar **bu** belādan ehl-i Kıur'ānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [bu,]
- Hācī Emīn-zāde Hāfız-ı Luṭfī / **Bu** dem maḫşūduna ulaşıdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [bu,]
- Olmaz yā mānendi **bu** mā-sivāda / Maḫabbet uğruna şıvaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [bu,]
- **Bu** ḫarāb gönlümü eyledi ābād / Birkaç dürlü ğazel söyleşdi gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [bu,]
- Bu nüshayı bunda eyledim tamām / Bundan başka daḫı söyledim kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 29). [bu,]
- Her gidip gelenle gönderin selām / **Bu** Ref'i gedāya āh u zār olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [bu,]
- Biz **bu** hengāmları defterden sildik / Eregliye çıkdın işābet **bu** yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [bu,]

- Çarçabuk vapura gelince bindik / **Bu** gece burdayız zühürât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [bu,]
- Bilmedik 'âkıbet n'ola **bu** ahvâl / Çağırdık yâ Hudây meşakkat **bu** yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [bu,]
- Hüsniyâ **bu** kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amân düşmâna Allâh 'aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [bu,]
- Acınır oldu **bu** hâlim seni ğaddâr çile / Çekeriz cevr ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [bu,]
- Nice düşdü **bu** firâk nârı cigergâh u dile / Zer ü sîm olsa deġişmem vaţanın bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [bu,]
- Vaţanın ebb-i kabîhi **bu** diyârın lebinî / Ne bilir kadrini ğurbet gezenin kim vaţanı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [bu,]
- Çekeriz cevr ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice düşdü **bu** firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [bu,]
- Nice düşdü **bu** firâk nârı cigergâh u dile / N'ola ğurbet n'ola hasret n'ola seyyâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [bu,]
- Çekeriz cevr ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice düşdü **bu** firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [bu,]
- Bütün ahvâlini fâşık eden 'âlemde deli / Deme her güşe-i vahdetde **bu** Refî be deli (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [bu,]
- Nice düşdü **bu** firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [bu,]
- Bu âh u enîn hicr 'azîm 'aşk eseridir / Bî-çâre gönül sevdigi cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [bu,]
- **Bu** dehri dehr-i fânîdir ki fânî fân oldukça / Takavvî eylemek şâyân degil ulhrâyı tıydukkça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [bu,]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil **bu** hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâk kıldı taķdîr **bu** kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [bu,]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil **bu** hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâk kıldı taķdîr **bu** kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [bu,]
- Meger hep evliyâlar enbiyâlar bulmadı dermân / **Bu** sırrı bilmedi dünyâda oldu cümlesi mihmân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [bu,]
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün **bu** 'irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [bu,]
- Yakdıkkça **bu** 'aşk âteşi bî-çâre bırakma / Raḥm eyle dilâ bendeñi aġyâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [bu,]
- **Bu** nâz u edâ 'aşka bilmem ki nedendir / Âzâde-i 'aşk olmayan ol baġrın ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [bu,]
- Al cānımı kırtar benî yâ Rab **bu** elemden / Vallâhi delindi yüregim renc-i şikemden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [bu,]
- Sevdim seveli zâtıñı çekdim **bu** cefâyı / 'Afv eyle gedâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [bu,]
- Neşr eyleyerek zıkr ile evşâf-ı şadâyı / N'etsin **bu** fenâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [bu,]
- **Bu** hâne halkına dâ'im şafâ bahş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [bu,]

- Meymūn u mūbārek ola **bu** meclis-i ‘irfān / Dāreynde Hūdā ecr-i cezīl eyleye ihsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [bu,]
- **Bu** dünyā dār-ı mihnetdir yatar bu hāne-i dünyā / Fenā ehlini zīnetle yaķar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [bu,]
- Bu dünyā dār-ı mihnetdir yatar **bu** hāne-i dünyā / Fenā ehlini zīnetle yaķar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [bu,]
- Bu dünyā dār-ı mihnetdir yatar **bu** hāne-i dünyā / Fenā ehlini zīnetle yaķar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [bu,]
- Şaķın nefsiñe uyma ħubb-ı dünyādan ħazer eyle / Şükūfu zāt-ı takvādan uma **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [bu,]
- **Bu** insān fark edinmez kā’ināt kaydın ķekerler hep / A ħākten dār-ı uĥrāda tutar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [bu,]
- **Bu** insān fark edinmez kā’ināt kaydın ķekerler hep / A ħākten dār-ı uĥrāda tutar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [bu,]
- Şu dünyāda yūce ulu yapan aĥmakları bir bir / Kıyāmetde ħesāb ile yorar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [bu,]
- Ne lāzım hāne dünyāda müzeyyen maķar-ı dil-keş / Geķer ‘ömrūñ ħalur bir fitnegān **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [bu,]
- Gel ey ‘āķil saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşīd Dārāyı yutar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [bu,]
- **Bu** beytiñ tārīĥin Ref‘i dedi yā Aĥmed-i Muĥtār / Nidā-yı faĥr-ı ‘ālemdeñ ķıķar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [bu,]
- Bu beytiñ tārīĥin Ref‘i dedi yā Aĥmed-i Muĥtār / Nidā-yı faĥr-ı ‘ālemdeñ ķıķar **bu** hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [bu,]
- Bir murādım almadan **bu** ‘ālem-i nā-sūdeden / Tā ki şemşīr-i ecel kıydı benim genķ yaşıma (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [bu,]
- Şāfi‘im yā Aĥmed-i Muĥtār deyü tārīĥimi / Ref‘iyā remz eylesin yazsın **bu** mermer taşima (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [bu,]
- Şer-i a‘dādan belādan cümle āfātdan Hūdā / Şaķlasın ālām ekdārdan niyāzım **bu** hemān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [bu,]

bu yüzden: Bu nedenle.

- Güzel lā-taķnaţu min raĥmetillāh emr ü fermānı / Görürsün şübhesiz Ref‘i **bu yüzden** kenz-i Raĥmānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [bu yüzden,]

buçuk: Yarım.

- Sā‘at yedi **buçuk** İneboluda / Lenger-endāz atdı vapur orada (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diĥer 64, Beyit 59). [buçuk,]

bugün: 1. İçinde bulunulan gün. 2. İçinde bulunulan zaman.

- Bir perī-peyker **bugün** gördüm ki zūlfın baĥladır / Reviş-i ķad şem‘a-i ĥüsnü yürekler ķaĥladır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diĥer 8, Beyit 1). [bugün,]
- Ben **bugün** gül-ķehre yārı gördüm ender baĥķede / Deste gül destinde ķad tıtmuş ĥaţı her yan gül (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diĥer 12, Beyit 3). [bugün,]
- **Bugün** bir yār ile ünsiyyet etdim / Kāmeti ser ķekmiş yanaĥı beñek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diĥer 32, Beyit 1). [bugün,]
- **Bugün** ‘azm-i sefer etdim sevdigim / Ölümdeñ güc geldi şimdi gitdigim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diĥer 54, Beyit 7). [bugün,]

- Dilersem Hüdâdan gözler kör olur / Zîrâ **bugünlerde** cânımı şıkıdın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [bugünlerde, -ler, -de]
- Yine geldi **bugün** yevm-i mâtemim / Oldu baña dünyâ zindân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [bugün,]
- İcmâlen tavşifim budur o yanda / Ref'iyâ **bugün** vedâ'laşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [bugün,]
- Hâmd olsun tükendi yolumuz **bugün** / Seyr etdik taşrayı memleket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [bugün,]
- El-emân yâ Rab **bugün** geldim huzûr-ı zâtına / Yarlığa 'abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [bugün,]
- Kılmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan el çekdim **bugün** / Geldi yevm-i iftirâdım mâderidir kardeşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [bugün,]

bul: 1. (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak. 2. (Kaybedilen bir şeyi) Tekrar elde etmek. 3. (Varlığı bilinmeyen veya mevcut olmayan bir şeyi) Ortaya çıkarmak, keşfetmek, icat etmek.

- Düşünse bir iki bân **bulur** fikrinde ecdâdın / Gelip geçmez rezâletle bu günde şöhreti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [bulur, -ur]
- Ben seni gılmân-ı cennetden desem râzî mısın / Bâğ-ı behcetde **bulunmaz** gonca şudğaynıñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [bulunmaz, -un, -maz]
- Şâh-ı gerdânı tomurcuğ gül gibi koçlanmamış / İşte **bulduñ** Ref'iyâ emrâz-ı 'aşkı sağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [bulduñ, -duñ]
- Mâ-verâyı mâ-sivâyı yokladım dilden dile / Gayr-ı mislin **bulmadım** şâhib-vefâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [bulmadım, -ma, -dı, -m]
- Câm-ı meyden nûş edip **bul** germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşir ü ḥadengi zâğladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [bul,]
- Ben anıñ biñde birin tavşife kudret **bulmadım** / Gelmemiş gelmez daha dünyâya ol hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [bulmadım, -ma, -dı, -m]
- **Bulmadım** 'âlemde yâr-ı vefâdar / Sicn-i ğamda kaldım maḥv ğam-güsârım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [bulmadım, -ma, -dı, -m]
- Seyyâh olup gezdim gurbet ellerde / **Bulmadım** mislini ğayrı yerlerde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [bulmadım, -ma, -dı, -m]
- Turre-i dil-şâdın şor kadd-i bālâ / Şifâsın **bulayım** her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [bulayım, -a, -yım]
- Farz oldu boynuma niyâz-ı Bârî / Zafer **bulmak** için zevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [bulmak, -mak]
- Hüdâ takdîr etmiş bu âh u zârı / Ararken **bulmuşum** sen nâzlı yârı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [bulmuşum, -muş, -u, -m]
- Ne dürlü medḥin kalem çalayım / Böyle tatlı zâtı kanda **bulayım** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 7). [bulayım, -a, -yım]
- Gidip gelmemek var gelip **bulmamağ** / Eskiden 'âdetdir yâra toymamağ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [bulmamağ, -mamağ]
- Ben cefâ çekerim saña hoş gelir / Şühbesiz cevri eden Mevlâdan **bulur** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [bulur, -ur]
- Bundan soñra var **bul** yâr başkasını / Ben gibi âzâddan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [bul,]
- Aradıñ da **bulduñ** bu inkisârım / Umarım cezâdan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [bulduñ, -duñ]

- Derdi bulup dermān **bulma** sevdiğim / Dünyāda cefādan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 1*). [*bulma, -ma*]
- Derdi **bulup** dermān bulma sevdiğim / Dünyāda cefādan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 1*). [*bulup, -up*]
- Üçüncü kapudān dedi dönelim / Sinop līmānını varıp **bulalım** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 15*). [*bulalım, -alım*]
- Birinci kapudān dedi ne rahmet / Eregli semtini **buluruz** elbet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 17*). [*buluruz, -ur, -uz*]
- Ara ki **bulasın** Hindde Yemende / Henüz Kāf tağını dolaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 6*). [*bulasın, -a, -sın*]
- Kırık kalem ile yazdım destānı / Aradım **bulmadım** ğayr-ı ihvānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 27*). [*bulmadım, -ma, -dı, -m*]
- Āmānın kayıkçı bize kayık **bul** / Kürek rāhat olmaz kasāvet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 34*). [*bul, -*]
- Bir kaç sā'at anda mihmān oturduk / Etrāfı dolaşdık üç kişi **bulduk** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 21*). [*bulduk, -du, -k*]
- Çay kaynadır isek şafā eyleriz / Āteş **bulunmazsa** soñra n'eyleriz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 25*). [*bulunmazsa, -un, -maz, -sa*]
- Dilersen Hākim-i Muṭlaq rızāsından mükāfātı / Temennā bābına el taq **bulasın** kav-s-i hācātı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2*). [*bulasın, -a, -sın*]
- Meger hep evliyālar enbiyālar **bulmadı** dermān / Bu sırrı bilmedi dünyāda oldu cümlesi mihmān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5*). [*bulmadı, -ma, -dı*]
- Düşdük mü dile hāk ile yeksān olayım mı / Ğayrın **bulayım** mı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstedad 2, Beyit 9*). [*bulayım, -a, -yım*]
- Ara ki **bul** Hindde Yemende / Şimdi Kāf tağı dolaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 6*). [*bula, -a*]
- Gerçi āsān degil var ise dilde / Yedi yılda **buldu** Ref'i gülşende (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 5*). [*buldu, -du*]
- Lāyık olan saña bir daḥı 'avdet / Şübhesiz **bulursun** bu yüzden cennet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5*). [*bulursun, -(u)r, -sun*]
- Bahā Efendimiz insān şeker / **Bulunmaz** dehrinde misl ü dīgeri (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5*). [*bulunmaz, -un, -maz*]
- Söz yerini **buldu** küsmez baña / Kuruldu meydānda ğavġası şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 6*). [*buldu, -du*]
- Kaçırdım elden ol mız mız Bahāyı / **Bulunmaz** kıymetde bahāsı şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1*). [*bulunmaz, -un, -maz*]
- Bulamazsın benden ğayrı dünyāda / Ref'i āşüfteñi başdan aşırđın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 6*). [*bulamazsın, -a, -maz, -sın*]
- Ğāyet lezīz gördüm var ise dilde / Yed-i zātda **buldum** seyr-i gülşende (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 5*). [*buldum, -du, -m*]
- Kahveci Babadan aldıñsa himmet / Şübhesiz **bulursun** o yüzden cennet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 21*). [*bulursun, -(u)r, -sun*]
- Erer elbet hāqīkat künhüne 'irfāna şordukça / **Bulur** imān-ı kāmīl mezheb-i 'ulyāya uydukça (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8*). [*bulur, -(u)r*]
- Yine āşüftesinin kıymet ü kadrin bilemez / O güzel kendine Ref'i gibi 'āşık **bulamaz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 14*). [*bulamaz, -a, -maz*]

- Ğam çekme gönül leyl ü nehār etse Hūdādan / Elbetde **bulur** zā'ik olan feyz-i firāvān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [bulur, -(u)r]
- Luṭf u ihsān-ı Hūdādır beytimiz **buldu** hitām / Melce' ü me'vādır ancak mü'mine dārü'l-emān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [buldu, -du]
- Āh edersem ditrer 'ālem aşfiyādan olmuşuz / Şimdi yokluksa fi'ālim darlığın **bulmaḳdayım** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [bulmaḳdayım, -da, -y, -ım]
- Maḥbūbuñ esmeri Mısrıñ şekeri / **Bulunmaz** mānendi yokdur kederi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [bulunmaz, -un, -maz]
- Bu derd ü ğam-ğine dermān **bulunmaz** / Rūz-ı maḥşere dek ḥaşr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [bulunmaz, -un, -maz]
- Seni sevmez kimse benden ziyāde / **Bulunmaz** başkası getire yāda (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [bulunmaz, -un, -maz]

bulaş: Bulaşmak, sıçramak, sirayet etmek.

- Dediler tatdıñ mı bir kaṭresinden / Dedim dudağıma **bulaşdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [bulaşdı, -dı]
- Dediler tatdıñ mı bir kaṭresinden / Dedim dudağıma **bulaşdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2). [bulaşdı, -dı]

bülbül: (Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

- Gül müdür **bülbül** mü yā dil-bende mi ol dil-rübā / 'Aks eder dilden dile tamğāyāsā dāğladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [bülbül,]
- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-sūz ile / Şaḥn-ı gülşende dıraḥtı zevraḳı ḥandān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [bülbülü, -ü]
- Şaḥn-ı gülşende öter **bülbül** fezādan olmuşuz / Güşe-i gurbet çeken 'āşık cüdādan olmuşuz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [bülbül,]
- 'Ālem-i eşyā benim eşyā nedir eşyālanır / **Bülbül-i** şeydā benim şeydā nedir şeydālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [bülbül-i,]
- Āşüfte-i ḥāl olmada bilmem ne kuşūr var / **Bülbül** gibi feryād ile al renk çiçekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [bülbül,]
- Bülbül goncesine eyledi zārı / Vaşlı arzūlamış geşt ü güzārı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [bülbül,]
- Yanağın çevresi şol şivekārı / **Bülbül-i** nālān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [bülbül-i,]
- Seyr-i gülistāndır **bülbül-i** şeydā / Öter feryād ile mihrübān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 1). [bülbül-i,]
- Bülbül gibi dertli dertli şak' baña / Sensiz Ref'ī 'aşḳ bāzār var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [bülbül,]
- Bülbül gibi 'aşḳınla beni nāra bırakma / Fırkatde koyup berzaḥ-ı düşvāra bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1). [bülbül,]

bülbülāsā: Bülbül gibi.

- Eyle feryād **bülbülāsā** sūhteler bağındadır / Behcetiñ bağında bitdi Ref'iyā bostān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [bülbülāsā,]

bunca: "Bu kadar çok, pek çok" manasında belgisiz sıfat.

- Yağdı bağrım **bunca** yıldır hāra küllhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzāt-ı ‘aşk (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [bunca,]
- Çek niķāb setr eyle vechle yanmasın āvāreler / Cezb eder tavşif-i hūsnūn **bunca** yārān kahveci (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [bunca,]
- Hayli ezmān haşret ile eylediñ āh u enīn / **Bunca** yıldır luṭf ile bir iltifāt gördüñ mü sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [bunca,]
- Yüregim hūn oldu **bunca** fırkatle / El-vedā‘ derdime dermān el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [bunca,]
- Baña cevri etdigini derdime dermān mı şanır / ‘Acebā **bunca** vefāsızlığı bir şān mı şanır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [bunca,]
- Faḥr eder **bunca** milel ‘aşırında Ġāzī Hażretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyāmımız yevm-i sa‘īd (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 5, Beyit 4). [bunca,]
- Ref‘iyā evvel hurūfāt üzre tārīḥ söyledi / Sağ olup yazsın müverriḥ **bunca** tārīḥ her zamān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [bunca,]

bura: "Bu" işaret zamiri.

- Helvācı Muştafā çıkıdı **burada** / Vedā‘ laşdı gitdi refāķat bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [burada, -da]
- Yalınız **buradan** ben naşıl gidem / Cānım saña dā‘im kurbān sevdiğim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [buradan, -dan]
- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu gece **burdayız** zuhūrāt bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [burdayız, -da, -y, -ız]

burc: Gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızına verilen ad, burç.

- Vehleten geçdi cigerden **burc-ı** kavseyneñ Cemāl / Tır siḥām işler dile meyl etse ‘ayneyniñ Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [burc-ı,]

burhān: (Ar.) Kanıt, delil, ispat.

- Hücetle yapış zā‘ik iseñ dāmen-i ‘ilme / Ser-māye-i dīn ‘ilm ü ‘amel ü ḳaṭ‘-ı **bürhān** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [bürhān,]

burun: Karanın, özellikle yüksek ve dağlık kıyılarda, türlü biçimlerde denize uzanmış bölümü.

- İstanbullu-zāde Hāfız-ı Aḥmed / Mevķi‘-i **burunda** çağırdı meded (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 23). [burunda, -da]

büsbütün: "Bütün, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

- Kimisi korkudan ‘aqlın aldırdı / Kimisi soğukdan **büsbütün** toñdu (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 29). [büsbütün,]

buse: Far. is. Öpme, bir kere öpme.

- Mülk-i dilde nām var bir **büseye** biñ ḳan döker / Luṭf u iḥsānıñ yetişdir yā meded ḳıl yā naşīb (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [büseye, -ye]
- Medḥ eder mi Ref‘iyā bir **büse** rüşvet almadan / Bir ‘abācı bir paçacı bir de cānān ḳahveci (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [büse,]
- Her seḥer āġāz ile biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde **büseler** daddiñ mı sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [büseler, -ler]
- Gerdānı ḳaymaḳdır āfet-i devrān / **Büseleriñ** düşür var ḳana ḳana (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 38, Beyit 8). [büseleriñ, -ler, -i, -n]

- Rüşvet **büsesini** Refî al kandır / Rüy-ı ahmerinden revâdır derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 6). [büsesini, -si, -n, -i]
- Dîdeden aldığım **büseler** cânâ / Lezzeti ağzımdan çıkmıyor hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 9). [büseler, -ler]
- Vîrâneye yüz tıtdı gönül hâşılı gamdan / Bir **büsecik** ihsân ede yok süy-ı keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [büsecik, -cik]

bütün: "Bütün, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gazel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer **bütün** kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [bütün,]
- Şöyle mahzûniyyetimle nazar-ı dîdâr idim / Aldı etrâfım **bütün** garķ eyledi deryâ-yı aşķ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [bütün,]
- Şem'a-i hüsnuñ **bütün** mahv etdi nûr-ı âfitâb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cân kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [bütün,]
- Ursunlar şemşiri yıkılsın **bütün** / Bir yana baş düşer bir yana beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [bütün,]
- **Bütün** merâķ ile derûnuñ tılsun / Minnet-i sevdâdan kurtulmayasñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 8). [bütün,]
- Tâ'ifeler **bütün** hayretde kaldı / Kaldırdık vapuru şerâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [bütün,]
- Sinopuñ etrâfñ **bütün** seyr etdik / Hâpis-hânesini arayıp gitdik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [bütün,]
- **Bütün** gün dem nefes etse gamım gitmez nedendir bu (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [bütün,]
- **Bütün** ahvâlini fâşık eden âlemde deli / Deme her güşe-i vahdetde bu Refî be deli (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [bütün,]

büy: Koku II Etki, tesir.

- **Büy-ı** müşgâdadır mey-hâneleri / Maḥbûbuñ lebleri meyvadır derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 4). [büy-ı,]

büyü: Büyümek II artmak.

- Âvâre **büyür** halka-i zülfünde esirim / Ey darr-ı ömrüm (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [büyür, -r]

büyük: Boyutları benzerlerinden fazla olan.

- Gönümde hâşıldır **büyük** dağdağa / Bahâ Efendimiz olsun vedâ'lar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [büyük,]

buyur: "buyurun" diyerek konuğu davet etmek.

- Dedi cânım saña kurbân efendimsin **buyur** fermân / Açıp sînesini ol cân icâbetle 'adâletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [buyur,]
- Dedi ki **buyuruñ** kahve içelim / Bir miķdâr maḥabbet şöḥbet geçelim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [buyuruñ, -un]

büvüt: (Ar.) Evler, hâneler.

- Yâ İlâhî işbu hânemde baña bahş et şafâ / **Büyüt-ı** dünyâ içinde çekmesin bir kes cefâ
(Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 1). [büyüt-ı, -ı]

câhil: (Ar.) Okuyarak bilgisini ilerletmemiş, tahsil görmemiş, bilgisiz (kimse).

- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni **câhil** deyü zemm eyleyen görsün
bu 'ırfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [câhil,]

cām: 1. sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi.

- Bu seyri seyr eden elbet içen bir **cām** tolu şerbet / Nihāyet 'aşk ile ülfet eder şöhetle 'işretle
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [cām,]
- Dālāle düşme ey dil meşrebi ālūdelerden geç / Vefā yok **cām-ı** ma' şük hırka-i efsūdelerden
geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [cām-ı, -ı]
- Çünkü ol **cām-ı** muşaffādan sirāyet etdi 'aşk / Bu sebebdan kâhramān arslan nümādan
olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [cām-ı, -ı]
- **Cām-ı** meyden nüş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşir ü ḥadengi zāğladı Rif' at
Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [cām-ı, -ı]
- Kuruldu meclis-i maḥabbet o dem / Tolandırdı sākî hemān **cām-ı** Cem (Giresunlu Refî
Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [cām-ı,]

cān: (Fars.) Beden, vücut; gönül, yürek; varlık II. İnsanın duygularını taşıyan iç âlemi, gönül, iç, yürek.

- Dedi cānım saña kurbān efendimsin buyur fermān / Açıp sīnesini ol **cān** icābetle 'adāletle
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [cān,]
- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dīl-berdir / Dedim **cānā** nedir ismiñ dedi bir māh-ı
reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [cānā, -a]
- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nāzıña **cānlar** ne deyü yansa gerek
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [cānlar, -lar]
- Ben değil mi **cānını** öñünde kurbān eylesin / Rahma gel yazdı efendim Ref'î medḥeyniñ
Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [cānını, -ın, -ı]
- Biz ḥaḳīkat rāh-ı 'aşkda terk-i **cān** etdikse de / Ben gibi çok 'aşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [cān,]
- Bağladı bu **cāna** bir cānān ki gāyet şānlıdır / Gülşen-i ḥüsnü gül açmış tal'atı tābānlıdır
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [cāna, -a]
- Şem'aveş pervānesin yakmaḳdadır çayır çayır / Göz süzer **cānlar** üzer ebrūları sūzānlıdır
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [cānlar, -lar]
- Bu misillü derde dūçār olmadı bir ins ü **cān** / Hāşılı yokdur kararım nice dil etsin şekīb
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [cān,]
- **Cān** yakar āteş saçar ḥālā bize da'vā düşer / Söyle ḥūblar saña bir bir Ref'î yarımdır desin
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [cān,]
- Gōñlümüz hayretde kaldı tatlı **cānıñ** var Cemāl / Tā ezelden ḥalk olunmuş ḳadr ü şānıñ var
Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [cānıñ, -ı, -n]
- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'iyā **cānın** fedā / Gālībā bu dehrde biñ dürlü ruḥānıñ var Cemāl
(Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [cānın, -ı, -n]
- Şem'a-i ḥüsnüñ bütün maḥv etdi nūr-ı āfītāb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ **cān**
ḳahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [cān,]
- Toḡrusu ibḳā-yı şükründen lisān-ı 'özü durur / Lā-cerem bu tende sensin **cānımız** hoş
geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [cānımız, -ımız]

- Ğayrı yetdi **cāna** şīve vü nāzīn / Bir gün evvel ikram eyle vişālīn (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 5*). [*cāna, -a*]
- Fedā-yı **cān** edip gezen 'āşıklar / Rüz u şeb bağırını ezer mi böyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2*). [*cān,]*
- Şoñ cevābīñ nedir söyle gel **cāna** / Daha ağlayam mı yārım diyerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 1*). [*cāna, -a*]
- Hāvf etse yok çāre hayretde bir **cān** / Hızır degil gerçi hūb-ı keremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 4*). [*cān,]*
- Billāhi severim **cān** u yürekden / Nigāh-ı pertevle kurbān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 10*). [*cān,]*
- Niçün te'sir etmez bu āhım saña / Taş mıdır temür mi yüregın **cānā** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 3*). [*cānā, -a*]
- Almaz ki kurtulam **cānımı** Mevlā / Ben ölünce sen dünyāda n'eylersin (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 4*). [*cānımı, -ım, -ı*]
- Rütbesi kahveci rūh revāndır / Rāh-ı maḥabbetde rikāb-ı **cāndır** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5*). [*cāndır, -dır*]
- Al **cānımı** götür kaşāb-ḥāneye / Başın için kurbān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 1*). [*cānımı, -ım, -ı*]
- Ref'ī bir yār için kıyar **cānına** / Tīg-ı ebrūlarıñ girdi kanına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7*). [*cānına, -ı, -na*]
- Bahāda kıymetde yokdur degeri / Ben **cānımı** fedā o āzād eyler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 6*). [*cānımı, -ım, -ı*]
- Ne tez geldi bu iftirāk zamānı / Eyvāh bu ayrılık **cānlara** işler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 4*). [*cānlara, -lar, -a*]
- Vefāsızlar kıysın tatlı cānına / Zīrā ben **cānımdan** şimdi uşandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 6*). [*cānımdan, -ı, -m, -dan*]
- Vefāsızlar kıysın tatlı **cānına** / Zīrā ben cānımdan şimdi uşandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 6*). [*cānına, -ı, -na*]
- Ref'ī uşanmışdır cefā çekemez / **Cān** için cānāna boyun egemez (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 5*). [*cān,]*
- Hāqīkatli yārdan **cān** esirgemez / Āhı ben çekerim sen neden bıkdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 6*). [*cān,]*
- Dilersem Hūdādan gözler kör olur / Zīrā bugünlerde **cānımı** şıkdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 4*). [*cānımı, -ım, -ı*]
- Yār deyü bağırma başdığım dil-ber / **Cānıma** kaşd etmiş fırkatım bekler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7*). [*cānıma, -ım, -a*]
- Dīdeden aldığım būseler **cānā** / Lezzeti ağzımdan çıkmıyor hālā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 9*). [*cānā, -a*]
- Yalınız buradan ben nasıl gidem / **Cānım** saña dā'im kurbān sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 4*). [*cānım, -ım*]
- 'Acebā selāmet olur mu ikrām / Ğarķ için peşinen terk etdik **cānı** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10*). [*cānı, -ı*]
- Tā' ifeler der buña **cān** mı tayanur / Sā'at beşde etdik hareket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 56*). [*cān,]*
- **Cānıma** kār etdi cefā-yı ğurbet / 'Azm-i şıla etdim maşlahat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 1*). [*cānıma, -ım, -a*]

- ‘Aklıñı zāyî’ eyleme al başıña şeydâ nedir / Etme minnet **cānıñ** için cānāñıña sevdâ nedir (Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1). [cānıñ, -ı, -n]
- Taķılır ‘anber-i zūlfūñde kalır **cān** u dilim / Koķusu her ne kadar etse de ser-ħoş gecemiz (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [cān,]
- Gīsūlarıññ bir teli dünyā degeridir / Nīm ūlfet için böyle ten ü **cānıma** kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [cānıma, -ım, -a]
- Refî çekiyor cevır ü sitem uğruña **cānā** / Var mı ğaraźñ şūħ-ı vefā eyle hüveydā (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [cānā, -a]
- Al **cānımı** kırtar beni yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi yüregim renc-i şikemden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [cānımı, -ım, -ı]
- Āh yazık girdi ecel ‘Abdülkerîmîñ kanına / Urdu şemşîr-i ecel tâ etdi te’sîr **cānına** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [cānına, -ı, -n, -a]
- Feth etdim kelāmı ferd ferd **cāna** / Fehm eyle rümūzu kaşd-ı ğamdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [cāna,]
- Ben seni kimlere emānet edem / Sensiz bu dünyāda ben **cānı** n’edem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [cānı, -ı]
- Bir gece anda olmamışız rāħat / Şıķılmadı aślā kimseniñ **cānı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [cānı, -ı]

cān ol: Hayat vermek, cana can katmak; çok sevindirmek.

- Kitāb-ı ‘aşķ-ı mekfūfu oķu şahbā-yı **cān olsun** / Kanı ol münkir-i bed-nām mü’ebbed baĝrı kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [cān olsun, -sun]

cān u dilim: Gönül.

- Fırķatle yaķar **cān u dilim** āteş-i haşret / Sevdā-yı nedāmet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [cān u dilim, -im]

cānān: 1. Sevgili, gönül verilmiş, ma’sûka.

- Baĝladı bu cāna bir **cānān** ki ğāyet şānlıdır / Gülşen-i ħüsnü gül açmış tal’atı tābānlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [cānān,]
- Medħ eder mi Refî iyā bir bñse rüşvet almadan / Bir ‘abācı bir paçacı bir de **cānān** ħahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [cānān,]
- Kanı āĝūşumda ‘ahd ü vefālar / Şadāķatîñ bu mu **cānānım** baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [cānānım, -ım]
- Tükendi dāne-i kısmet bu demde / El-firāķ sevgili **cānān** el-vedā’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [cānān,]
- ‘Aklıñı zāyî’ eyleme al başıña şeydâ nedir / Etme minnet cānıñ için **cānāñıña** sevdâ nedir (Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1). [cānāñıña, -ı, -n, -a]
- Refî uşanmışdır cefā çekemez / Cān için **cānāna** boyun egemez (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 5). [cānāna, -a]

cān-bāz: Cambaz || Aşık.

- **Cān-bāz** oĝlu Tālibā irci’ ħiṭābıñ dîñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyā eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [cān-bāz,]

cāndan usan: Ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmak.

- Kayıkçı al bizi **cāndan uşandık** / Bir cesâret geldi 'inâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 48). [cāndan uşandık, -dık]

cānım: "Canım, candan öte sevdiğim" anlamına gelen bir hitap şekli.

- Dedi **cānım** saña kurbān efendimsin buyur fermān / Açıp sînesini ol cān icābetle 'adâletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [cānım,]
- Gel kurbānıñ olam **cānım** efendi / Etme nāz yerine cevri ü sitekler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [cānım,]
- Uğradım bir cāy-ı düşvāra eyā **cānım** ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [cānım,]

cān-sūz: Can yakan, yürek yakan; çok keder ve esef veren.

- Bülbulü şermende koydu nāle-i **cān-sūz** ile / Şahn-ı gülşende dırahtı zevrağı handān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [cān-sūz,]

cāy: Yer, durum, ahval.

- Uğradım bir **cāy-ı** düşvāra eyā cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [cāy-ı, -ı]
- Cāy-ı meserretde āh cevdetde / Göñlümde sultān ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [cāy-ı, -ı]
- Zīrā o makām ma'den-i zevk **cāy-ı** 'adâlet / Bir bāğ-ı sa'âdet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [cāy-ı, -ı]

cāy: Çay yaprağının demlenmesiyle elde edilen güzel kokulu ve sarımtırak kırmızı renkli içecek.

- Kaynadırız elbet **çay** birazdan / Şemāvār kuruldu cem'iyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 12). [çay,]
- **Çay** kaynadır isek şafā eyleriz / Āteş bulunmazsa şöıra n'eyleriz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 25). [çay,]
- Bir kuşu şekeri bir **çay** ucundan / Çıkardı meydāna hamākāt bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [çay,]

cayır cayır: (Yanmak ve yırtılmak fiilleriyle) Yanış ve yırtılıştaki şiddeti belirtir. (İkileme).

- Şem'a-i hüsnüñ bütün mahv etdi nūr-ı āfītāb / Hem cayır cayır yanar bir közle biñ cān kahlveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [cayır cayır,]

cedid: Ar. Yeni, nev.

- 'Aşk **cedid** şimdi kılır şaça şadı / Deryā-yı 'ummān ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [cedid,]
- Pādīşāh-ı 'aşrımız şevket-şi'ār 'Abdülhamīd / Emr edip inşā edildi işbu āsar-ı **cedid** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [cedid,]

cefā: (Ar. cefā) Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevri.

- Gel cevān bu cevri ü **cefāy**ı etme / Beni terk eyleyip āgyāra gitme (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [cefāy, -ı]
- Söyle bu edālar nedir sevdiğim / Hoş mu gelir saña **cefā** çekdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [cefā,]
- El-amān el-amān Hāzret-i Mevlā / Kırtar belālardan **cefādan** beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [cefādan, -dan]

- ‘Âlemiñ gözüne ħor ħakîr görûn / **Cefâ-yı** minnetle var sürüm sürûn (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3*). [*cefâ-yı, --yı*]
- Derdi bulup dermân bulma sevdiğim / Dünyâda **cefâdan** kurtulmayasın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 1*). [*cefâdan, -dan*]
- Refî lâyıķ imiş saña **cefâlar** / Neñe lâzım seniñ diyâr-ı âzar (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 33*). [*cefâlar, -lar*]
- Cânıma kâr etdi **cefâ-yı** ħurbet / ‘Azm-i şıla etdim maşlaĥat bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 1*). [*cefâ-yı, --yı*]
- Amân çek seyf-i a ‘dâdan **cefâyâ** ibtilâlardan / Ħazer kıl dâm-ı müfsidden belâyâ âşinâlardan (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 4*). [*cefâyâ, -y, -a*]
- Sevdim seveli zâtıñı çekdim bu **cefâyı** / ‘Afv eyle gedâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6*). [*cefâyı, -yı*]

cefâ çek: Zulüm görmek, sıkıntı çekmek.

- Refî uşanmışdır **cefâ çekemez** / Cân içün cânâna boyun egemez (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 5*). [*cefâ çekemez, -emez*]
- Ben **cefâ çekerim** saña hoş gelir / Şühbesiz cevır eden Mevlâdan bulur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3*). [*cefâ çekerim, -r, -im*]
- Yâ İlâhî işbu ĥanemde baña baĥş et şafâ / Büyüt-ı dünyâ içinde **çekmesin** bir kes **cefâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 1*). [*cefâ çekmesin, -me, -sin*]
- Bu ĥâne ĥalkına dâ’im şafâ baĥş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin **cefâlar çekmesin** aşlâ (*Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [*cefâlar çekmesin, -me, -sin*]
- Acınır oldu bu ĥâlim seni ĥaddâr çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı ħurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2*). [*cefâyı çekeriz, -er, -iz*]
- **Çekeriz cevır ü cefâyı** çıkalı ħurbet ele / Nice düşdü bu fırâķ nârı cigergâĥ u dile (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5*). [*cefâyı çekeriz, -er, -iz*]
- Yetişir âĥ edene dersiz amân renc-i şikem / **Çekeriz cevır ü cefâyı** çıkalı ħurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7*). [*cefâyı çekeriz, -er, -iz*]
- **Çekeriz cevır ü cefâyı** çıkalı ħurbet ele / Nice düşdü bu fırâķ nârı cigergâĥ u dile (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10*). [*cefâyı çekeriz, -er, -iz*]
- Gezer Allâĥ deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı ħurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12*). [*cefâyı çekeriz, -er, -iz*]

ceĥâlet: 1-Bir şeyi bilmez olma, bilmezlik hâli; bilgisizlik, cahillik. 2-Ar. Cehl ile ittisaf, cahillik.

- Ne ĥâcet fâĥr-ı dilden dem çekip mestâne devrâna / **Ceĥâlet** perdesin yok eyle var mescûdelerden geç (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3*). [*ceĥâlet, -er, -iz*]
- ‘Âlem seni sen ‘âlemi takbîĥ mi edersin / Ol sevb-i **ceĥâlet** n’edeyim ĥaldı emekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2*). [*ceĥâlet, -er, -iz*]

celb et: Getirtme, davet etme, kendine çekme.

- **Celb eder** etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taĥt u tâc-ı himmeti vicdânımız Ħamdî Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3*). [*celb et, -er*]

cellâd: İdam cezasına çarptırılan hükümlülerin katliyle görevli kimse; sevgilinin merhametsiz gözü.

- Çeşm-i **cellâdın** degil mi sîneye oklar atan / Tîĝ-ı ebrûlar hücum etmiş baña arslan gibi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2*). [*cellâdın, -ün*]
- Yürüdü katlime seyf-i **cellâdın** / Ħasret mi çekeyim her gece gündüz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6*). [*cellâdın, -ın*]

cellād et: *Can alan etmek.*

- Ne de **cellād ediyor** hançer-i müjgânesini / Düşürür vâdî vü şahrâlara divânesini (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 11*). [*cellād ediyor, -iyor*]

cem: (*Ar. cem* ') 1. *Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.*

- Kuruldu meclis-i maḥabbet o dem / Tolandırdı sâkî hemân câm-ı **Cem** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 27*). [*cem,*]

cemādāt: *Cansız cisimler.*

- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ **cemādâtı** / Teşekkürle tezekkür et hemân ḥükm-i şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3*). [*cemādâtı, -ı*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ **cemādâtı** / Teşekkürle tezekkür et hemân ḥükm-i şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6*). [*cemādâtı, -ı*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ **cemādâtı** / Teşekkürle tezekkür et hemân ḥükm-i şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9*). [*cemādâtı, -ı*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ **cemādâtı** / Teşekkürle tezekkür et hemân ḥükm-i şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12*). [*cemādâtı, -ı*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ **cemādâtı** / Teşekkürle tezekkür et hemân ḥükm-i şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15*). [*cemādâtı, -ı*]

cemâl: (*Ar.*) *Yüz güzelliği, güzel yüz II. Allah'ın lutfedici sıfatlarının bütünü ve bu sıfatlarının gereği olarak güzellik ve rahmetle tecellisi.*

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ **Cemâl** / Tîr siḥâm işler dile meyl etse 'ayneyniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1*). [*cemâl,*]
- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ **Cemâl** / Tîr siḥâm işler dile meyl etse 'ayneyniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1*). [*cemâl,*]
- İnşaallâh nâzlı mâzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese râzın yanar lâ-şek kelâmeyniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2*). [*cemâl,*]
- Ben seni ğilmân-ı cennetden desem râzî mısın / Bağ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudğayniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 3*). [*cemâl,*]
- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlîğîñ bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4*). [*cemâl,*]
- Ben değil mi cânını öñünde kırbân eylesin / Raḥma gel yazdı efendim Refî medḥeyniñ **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 5*). [*cemâl,*]
- Göñlümüz hayretde kaldı tatlı cânıñ var **Cemâl** / Tâ ezelden ḥalk olunmuş şadr ü şanıñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1*). [*cemâl,*]
- Göñlümüz hayretde kaldı tatlı cânıñ var **Cemâl** / Tâ ezelden ḥalk olunmuş şadr ü şanıñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1*). [*cemâl,*]
- Kim esîr olmaz 'aceb bir kez görünce ruhlarıñ / Bağ-ı cennet güllerinden bir nişanıñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2*). [*cemâl,*]
- Haḳ ne hoş ḥalk eylemiş ismiñde ḥüsnüñ mähveş / Zâtıña lâyıḳ ḥuşuşâ ḥüb vaṭanıñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3*). [*cemâl,*]
- Uğradım ğafil iken âb-rûy-ı tîğîñ zaḥmına / Şîve-i âhû gibi âteş-feşâniñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 4*). [*cemâl,*]
- Çün seniñ 'aşkıñla efğân etdiğim ta'yîb değil / Yâ nasıl ketm eyleyem muḥrıḳ lisâniñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5*). [*cemâl,*]
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânıñ var **Cemâl** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6*). [*cemâl,*]

- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'iyā cānın fedā / Ġālībā bu dehrde biñ dürlü ruḡānıñ var **Cemāl** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [cemāl,]
- Ne desem yakışmaz **cemāl-i** yāra / Şevḡ-i dīdārında dīvān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [cemāl-i, -i]

cemāl-zāde: Özel isim.

- Hācī **Cemāl-zāde** Hācī Muştafā / Görmesin ġam keder eylesin şafā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [cemāl-zāde,]

ceмі: Bütün, tüm, cümle.

- Ku 'b-ı meşhūrūñ şīşe-i **Cemisiñ** Dārālara / Rüstem ü Dārā benim Dārā nedir Dārālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [cemisiñ,]

cemil: (Ar.) Güzel.

- Ey bedr-i **cemil** táb-ı tüvānım 'ademīdir / 'Aşkın veremīdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [cemil,]

cem'ıyyet: Ar. Topluluk.

- Kaynadırız elbet çay birazdan / Şemāvār kuruldu **cem'ıyyet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 12). [cem'ıyyet,]

cemşid: Hükümdar.

- Gel ey 'ākıl saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice **Cemşid** Dārāyı yutar bu ḡāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [cemşid,]

cennet: (Ar.) İmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükāfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nīmetlerle dolu yer.

- Ta'accüb kılma Ref'ī bu zamān nā-ehle teslīmdir / Zamān āḡir-zamāndır bu 'amelsiz **cenneti** gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [cenneti, -i]
- Ben seni ġılmān-ı **cennetden** desem rāzī mısın / Bāġ-ı behcetde bulunmaz ġonce şudġaynıñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [cennetden, -den]
- Kim esīr olmaz 'aceb bir kez görünce ruḡlarıñ / Bāġ-ı **cennet** güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [cennet,]
- Gönül terk eylesin ġayr-ı **cenneti** / Yüregim ḡak etdi yārdan fırḡati (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [cenneti, -i]
- Lāyık olan saña bir daḡı 'avdet / Şübhesiz bulursun bu yüzden **cennet** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [cennet,]
- Ḳahveci Babadan aldıñsa himmet / Şübhesiz bulursun o yüzden **cennet** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [cennet,]
- Bu āḡ u enīn hicr 'azīm 'aşḡ eseridir / Bī-çāre gönül sevdiği **cennet** melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [cennet,]
- Bī-çāre gönül sevdiği **cennet** melegidir / Ġisūlarıñ bir teli dünyā degeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [cennet,]
- Daha da helāk etdi beni nāz u niyāzı / Bī-çāre gönül sevdiği **cennet** melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [cennet,]
- Bī-çāre gönül sevdiği **cennet** melegidir / Ġisūlarıñ bir teli dünyā degeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [cennet,]
- Ref'ī gibi çekmekde henüz fırḡat-i sevdā / Bī-çāre gönül sevdiği **cennet** melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [cennet,]

- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı **cennetle** / Murādın ber-murād etsin şefā‘ at şān-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3*). [*cennetle, -le*]
- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı **cennetle** / Murādın ber-murād etsin şefā‘ at şān-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6*). [*cennetle, -le*]
- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı **cennetle** / Murādın ber-murād etsin şefā‘ at şān-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9*). [*cennetle, -le*]
- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı **cennetle** / Murādın ber-murād etsin şefā‘ at şān-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12*). [*cennetle, -le*]
- Şeref-bağış eylesin Mevlā hemān dīdār-ı **cennetle** / Murādın ber-murād etsin şefā‘ at şān-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15*). [*cennetle, -le*]

cesāret: Cesurluk, yiğitlik, yüreklilik.

- Kayıkçı al bizi cāndan uşandık / Bir **cesāret** geldi ‘ināyet bu yā (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 48*). [*cesāret,]*

cevāb: Açıklama II cevap.

- Soñ **cevābıñ** nedir söyle gel cāna / Daha ağlayam mı yārım diyerek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 37, Beyit 1*). [*cevābıñ, -ın*]

cevān: Genç, delikanlı. II Sevgili.

- A **cevān** söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nāzıña cānlar ne deyü yansa gerek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*cevān,]*
- Gel **cevān** bu cevır ü cefāyı etme / Beni terk eyleyip ağyāra gitme (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 3*). [*cevān,]*

cevdet: İyilik, güzellik. II Olgunluk, erdem.

- Cāy-ı meserretde āh **cevdetde** / Gönümde sultān ol gel begim begim (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 4*). [*cevdetde, -de*]

cevelān et: Dolaşmak, gezinmek.

- Nedir ol baht-ı siyāhım dolaşır elden ele / **Cevelān etse** de yok çāresi tül-ı emele (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 1*). [*cevelān etse, -se*]

cevher: (Ar. cevher < Fars. gevher) Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli süs eşyası, mücevher, gevher, güher.

- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyā dizilmiştir / Dedi ol dāne-i lü‘lū’ velākin ism-i **cevherdir** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 4*). [*cevherdir, -dir*]
- Ey güzel sen kendiñi yār etme her ağyāreye / Çünkü **cevher** ma‘denisiñ düşme gel āvāreye (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*cevher,]*
- Mażhar-ı şāyān-ı ‘ādil nuṭk-ı **cevher** ma‘deni / Kalmasın alsın ‘adūdan kanımız Ḥamdī Baba (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 18, Beyit 6*). [*cevher,]*
- Bükdü belimi **cevher-i** vicdānıma kıydı / Dīn ehli iken dīnime imānıma kıydı (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9*). [*cevher-i, -i*]
- Ref‘ī a begim dīde-i dil-dārını gözler / **Cevher** gibi sözler (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [*cevher,]*

cevr: Ar. is. Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa.

- Yakdı bağrım bunca yıldır ḥāra küñhen eyledi / Çekdigim **cevr** ü sitemdir görmesem lezzāt-ı ‘aşk (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 2*). [*cevr,]*

- Ref'î ümmîd eder gün-be-gün vişâl / Misâl-i **cevridir** sendeki eşkâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [cevridir, -i,dir]
- Gel cevân bu **cevr** ü cefâyı etme / Beni terk eyleyip ağıyâra gitme (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [cevr,]
- Dâ'imâ gözünüden kan akıtsınlar / Añla ki **cevrîne** nasıl tayansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [cevrîne, -i, -n, -e]
- Gel kurbânîñ olam cânım efendi / Etme nâz yerine **cevr** ü sitemler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [cevr,]
- Acınır oldu bu hâlim seni ğaddâr çile / Çekeriz **cevr** ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [cevr,]
- Çekeriz **cevr** ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [cevr,]
- Yetişir âh edene dersiz amân renc-i şikem / Çekeriz **cevr** ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [cevr,]
- Çekeriz **cevr** ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [cevr,]
- Gezer Allâh deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz **cevr** ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [cevr,]
- Ref'î çekiyor **cevr** ü sitem uğruña cânâ / Var mı ğaraźn şüh-ı vefâ eyle hüveydâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [cevr,]
- Bir şüh ki bilir **cevr** ile her nâz u edâyı / 'Uşşâka vefâyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [cevr,]

cevr et: Eziyet etmek, sıkıntı vermek.

- Ben cefâ çekerim saña hoş gelir / Şübhesiz **cevr eden** Mevlâdan bulur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [cevr eden, -en]
- İncinme begim **cevr edene** dâğ-ı yürekden / Dikkatle geçir her sözü 'ayyâr-ı mihekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [cevr edene, -en, -e]
- İncitme yarayı gönlümü her bâr / Baña **cevr etdigin** görmesin ağıyâr (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [cevr etdigin, -dik,in]
- Baña **cevr etdigini** derdime dermân mı şanır / 'Acebâ bunca vefâsızlığı bir şân mı şanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [cevr etdigini, -dik, -i, -ni]

ceyş: Asker, ordu.

- Bu gönül şaydına âyîne-i hüsnüñ mü hedef / Çekiyor perçem-i **ceyşin** o şikâr bâğına şaf (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [ceyşin, -i, -n]
- Berîdir **ceyş-i** ğamdan bedâhî ihtifâllardan / Gönül ğamnâk olursa vak'a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [ceyş-i, --i]

cezâ: Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.

- Zâtına maşûşdur 'afv ile **cezâ** / Dilerim hâlâş et ğavğâdan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [cezâ,]
- Aradıñ da bulduñ bu inkisârım / Umarım **cezâdan** kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [cezâdan, -dan]

cezb et: Kendine çekmek.

- Çek niķâb setr eyle vechle yanmasın âvâreler / Cezb eder tavşîf-i hüsnüñ bunca yârân kâhveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [cezb et,]

ciger: Akciğerlerle karaciğerin ortak adı; yürek, gönül II acı, keder.

- Vehleten geçti **cigerden** burc-ı kavseyniñ Cemāl / Tır sihām işler dile meyl etse ‘ayneyniñ Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [cigerden, -den]
- ‘Älemde yâr sevmek ‘âdet edenler / ‘Aşk **cigerim** yakdı ‘âzer derler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 48, Beyit 1). [cigerim, -im]
- Hayâliñle **ciger** dâğlamakdayım / Seni sevenlere merhametiñ yok mu (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 51, Beyit 2). [ciger,]
- Pervâne gibi şem‘a-i sūzāna dolaşdım / Yandı **cigerim** âteş-i hicrāna dolaşdım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [cigerim, -im]
- Çıkmaz imiş ‘aşkıñ eseri toğrusu serden / Endüh-ı **cigerden** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [cigerden, -den]
- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece **ciger** gûşem / Gözlerin yumdu cihāna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [ciger,]

cigergāh: Akciğerlerle karaciğerin ortak adı; yürek, gönül II acı, keder.

- Nice düşdü bu firāk nārı **cigergāh** u dile / Zer ü sīm olsa değışmem vaṭanıñ bir çöpünü (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [cigergāh,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı **cigergāh** u dile (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [cigergāh,]
- Nice düşdü bu firāk nārı **cigergāh** u dile / N’ola ğurbet n’ola ḥasret n’ola seyyāh olana (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [cigergāh,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı **cigergāh** u dile (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [cigergāh,]
- Nice düşdü bu firāk nārı **cigergāh** u dile (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [cigergāh,]

cihân: (Fars.) Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat II. Dünya, yeryüzü.

- Fehm kıl ḥüsnüñ **cihāna** âfītāb olmaqdadır / Tutdu etrāfım şu ‘ā‘iñ dil kebāb olmaqdadır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [cihāna, -a]
- Pervāneveş aldanma gönül ‘aşk-ı **cihāna** / Merd ol ki dilā kırtulasın nār-ı benekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [cihāna, -a]
- Müjgāne vü zülfüñden **cihān** mu‘atṭar kaldı / Dil inkisārı çarpar kalırsın çok vebāle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [cihān,]
- Fā‘ik mi zann etdiñ felek **cihāna** / Fikr-i mecāzīdir farṭ-ı sitemdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [cihāna, -a]
- Şanki toğdu **cihān** içre âfītāb / Hā‘il olur görse şems ü māhitāb (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [cihān,]
- Sen ravza-i ḥüsnünde şehensāh-ı **cihānıñ** / Hep ḥüb-ı zamānsın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [cihānıñ, -ın]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı **cihāna** ol zükür / Ol vaḳitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [cihāna, -a]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı **cihāna** ol zükür / Ol vaḳitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [cihāna, -a]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı **cihāna** ol zükür / Ol vaḳitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [cihāna, -a]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı **cihāna** ol zükür / Ol vaḳitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [cihāna, -a]

- Raḥm-ı mādlerden kadem başı **cihāna** ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [cihāna, -a]
- Ey ehil-i fenā benden al ‘ibret / Keremden **cihāna** eyledim ‘avdet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 1). [cihāna, -a]
- Utlubü’l-‘ilme velev bi’s-şîni tahdîs eyledi / Seyyidü’l-keveyn ol fâhr-ı **cihān** bi’l-ihtimām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 2). [cihān,]
- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger gûşem / Gözlerin yumdu **cihāna** bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [cihāna, -a]
- Servet ü sāmān ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker şükür her kārım şāni ‘-i **cihān** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [cihān,]

cilve: 1. salınarak gezme 3. işvelenme.

- Pencereden gizli gizli bakarsın / Dürlü edā ile **cilve** çaḳarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [cilve,]

cinān ol: Cennet olmak.

- O rāḥm hādimidir Ref iyā vaşl-ı **cinān olsun** / Ri’āyet eyledi Hürmüz revādır şādumān olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 14). [cinān olsun, -sun]

cināvet: Adam öldürme derecesinde ağır suç.

- Maḥşerde şorarsaḳ saña da ‘vā-yı **cināyet** / Dünyāda ne ḥācet (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 1, Beyit 10). [cināyet,]

cin-zāde: Cinzade.

- Hāfız Hüseyn hem şāliḥa ‘amel / Var imiş **Cin-zāde** Rāsimde kemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [cin-zāde,]

cism: Beden, gövde, vücut. II Varlık.

- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahādır sevdiğim / Raḥma gel yandım bu gün **cismim** ḥarāb olmaḳdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [cismim, -(i)m]
- Huzūran / Zevk-i şohbetden yetirdi **cismimiz** bir devlete (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [cismimiz, -imiz]
- Āh neden artar benim bu hicr gam-ı dehr dem-be-dem / Oḳ atar taḡlar deler **cismimde** ol kerrāt-ı ‘aşḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [cismimde, -im, -de]
- Yandı **cismim** kūh-ı ḥüsnünde güzel orman gibi / Al yanaḡın çevresi açmış ṭurur ḥandān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [cismim, -(i)m]
- Vefk-ı maḳşūd edip feyz-āb eyle / İsterse bu **cismim** odlara yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [cismim, -(i)m]
- Lenger-endāz etdi vapur līmāna / **Cismime** bir ḥayāt geldi o anda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [cismime, -im, -e]
- Yanıyor **cism** ü benim bād-ı şabā göḡsüme es / Maraḫ-ı ‘aşḳıma gel eyle begim ḥoşca nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [cism,]
- Nāle vü feryādı gūş eyledi ins ü melek / Kalmadı saḡlam yeri **cisminde** görmemiş felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [cisminde, -i, -n, -de]

cüdā: Ayır, ayrılmış, firkate düşmüş, ayrılıḡa düşkün, ayrı kalmış, uzak düşmüş.

- Saḡn-ı gülşende öter bülbul fezādan olmuşuz / Güşe-i ḡurbet çeken ‘aşḳ **cüdādan** olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [cüdādan, -dan]

cümle: "Bütün, hepsi" anlamında belgisiz zamir.

- Meger hep evliyâlar enbiyâlar bulmadı dermân / Bu sırrı bilmedi dünyâda oldu **cümlesi** mihmân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [cümlesi, -s, -i]

cümle: " Bütün " anlamında belgisiz sıfat.

- Kimi yûnlü kimi sūzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş **cümle-i** hūbân gezer minnetle ğafletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [cümle-i,]
- Muhibb-i şādıklar mahzûn mu ola / El-vedâ' **cümle-i** ihvân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [cümle-i,]
- Dinleyin mâcerâ nasıl zühretti / Uğratdı fiğâna **cümle** insânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [cümle,]
- Çıkıldılar Samsuna **cümle** ahibbâ / Vapurda yalnız kaldık 'âdetâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [cümle,]
- **Cümle** ahibbâlar kayıka binmiş / Kayık mahşûş ile vapura gelmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [cümle,]
- Bir yanda mahbûsîn bir yanda menfî / Ta'affünden tıldı **cümle**niñ enfi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [cümle, -nin]
- Şer-i a' dâdan belâdan **cümle** âfâtdan Hudâ / Şaklasın âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [cümle,]

cüş: Coşmak, coşup taşmak.

- Ref'iyâ tevekkül bâbını açdı / 'Aşk deryâsı henüz **cüş edip** daşdı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [cüş et, ip]

cabuk: Alışıldan veya gösterilenden daha kısa bir zamanda.

- Ğālībâ ahibbâyı şimdi çoğaltdıñ / Ne **cabuk** kendiñi böyle şaşırđıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [cabuk,]

çağır: Çağırma, seslenmek, davet etmek, çağrı yapmak.

- Bî-çâre yolcular düşer bayılır / **Çağır**dım biñ kere ism-i Yezdânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [çağır, -dı, -m]
- Bilmedik 'âkıbet n'ola bu ahvâl / **Çağır**dık yâ Hudây meşakkât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [çağır, -dık]
- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm gâh gâh / Vâlideyni **çağır**ı derdi deyü illâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [çağır, -ıp]
- Hâlikâ niza'ında **çağır**dı hâ.... / Yok beka-yı 'âlem-i nâ-südeniñ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [çağır, -dı]
- Öñümüzden eser katı rûzigâr / **Çağır**ıp çığırmağ işimiz her-bâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 19). [çağır, -ıp]
- İstanbulu-zâde Hâfız-ı Ahmed / Mevki'-i burunda **çağır**dı meded (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 23). [çağır, -dı]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim **çağır**uban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [çağır, -uban]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim **çağır**uban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [çağır, -uban]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim **çağır**uban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [çağır, -uban]

- Raḥm-ı mâderden kâdem başdı cihâna ol zükûr / Ol vakitte zıkr edindim **çağıruban** yâ Şekûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [çağıruban, -uban]
- Raḥm-ı mâderden kâdem başdı cihâna ol zükûr / Ol vakitte zıkr edindim **çağıruban** yâ Şekûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [çağıruban, -uban]

çağla: Coşkulu bir şekilde akmak.

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağıdır / Reviş-i kad şem'a-i hüsnü yürekler **çağladır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [çağladır, -dır]
- Ben seni Hakk'a emânet eyledim geldim o gün / Hâtıra geldikde bağrım **çağladı** Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [çağladı, -dı]

çāh: Kuyu, çukur.

- Ur āh-ı mel'anet bir **çāh-ı** berzah kerh-i menfûrdur / Gönül ta'mîr eder zann etme şol merdûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [çāh-ı, -ı]

çak: Laf atmak(bağlamında kullanılmıştır).

- Pencereden gizli gizli bakarsın / Dörlü edâ ile cilve **çağarsın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [çağarsın, -ar,-sın]

çanta: T. is. Meşin vesairenden yapılan muhtelif büyüklükte malûm mahfaza ki esvap, çamaşır, yiyecek, evrak veya para koymaya yarar. mec. çantada keklik kolay olan, ifası, tedariki pek mümkün olan şey veya iş.

- İçince bir kadeh tıldı **çantası** / Açdı ağzın tırmaz orman baltası (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [çantası, -sı]

çarçabuk: Hemencecik, çabucak.

- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu gece burdayız zühûrât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [çarçabuk,]

çāre: 1. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol. 2. İlâç, devâ, tedbir. 3. Kurtuluş yolu.

- Āfât-ı firâk devr eder 'âşıkā her rûz / Havf etse de yok **çāre** eyâ nân u nemekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [çāre,]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dâma düşünce / Rıhlet gözedir gözedir **çāre** ne ğaddâr felekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [çāre,]
- Ebrû-yı ğaddârîñ derdime **çāre** / Gönce-i handân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [çāre,]
- Havf etse yok **çāre** hayretde bir cān / Hızır degil gerçi hûb-ı keremdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [çāre,]
- Böyle muķim derde **çāremiz** mi var / Gamze-i hançerden yaramız mı var (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [çāremiz, -miz]
- Bize lâyıķ imiş bu dörlü 'azāb / Ne **çāre** olacak emr-i Rabbānî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [çāre,]
- Makinosa dedim ne buna **çāre** / Yine gönümüzde açıldı yara (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [çāre,]
- Nedir ol baht-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevelān etse de yok **çāresi** tûl-ı emele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [çāresi, -s, --i]

çāresiz: Çāresi bulunamayan, amansız, devâsız.

- Arttdı dilde derd-i bî-pâyânım rahm et muhîb / **Çâresiz** bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin tabîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [çâresiz, -siz]
- Üç adam deryâya hemân atladı / Ğark etdi **çâresiz** ol kahrımânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 28). [çâresiz, -siz]
- Dense de lâyıkdır kibâr kenefi / **Çâresiz** çekeriz 'alâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16). [çâresiz, -siz]
- Uğradım bir cây-ı düşvâra eyâ cânım ata / Yok 'ilâcım **çâresiz** dar oldu dünyâ başıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [çâresiz, -siz]
- Çâresiz bir kere gören baylıyor / Eyvâh derde hem ağlar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [çâresiz,]

çarh: Alem , dünya.Mec: Baht, talih.

- Zihî ruhsârîna meftûn olalı Refî gedâ / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner **çarh-ı** felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [çarh-ı, -ı]
- Zevkî miñnet miñneti zevkîdir bu **çarhûn** bizlere / Miñnet-i dünyâ benim dünyâ nedir dünyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [çarhûn, -iñ]
- Dîdâr elemi çekmededir Refî gedâ of / Âh **çarh-ı** felek ay eledi ince elekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [çarh-ı, -ı]

çarp-: Etkisi altına almak.

- Müjgâne vü zülfüñden cihân mu'atâr kaldı / Dil inkişârı **çarpar** kalırsın çok vebâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [çarpar, -ar]

çarp: T. f. Vurmak, Birbirine dokundurmak.

- Kimi yatar kimi kalker kimi güler kimi oynar / Kimi zevkinden el **çarpar** baña nisbetle 'ibretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [çarpar, -ar]

çarpıl: Tutulmak; âşık olmak.

- Örgü örgü müy u müşgâni aşılmış gögsüne / Rahma gelmez dâma **çarpılmış** isârı bağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [çarpılmış, -mış]

çarsû: Çarşı, dört tarafı dükkân olan mahal. (Dört taraf manasında da kullanılabilir).

- **Çarşuda** bir adam görünse eger / Antîkâ denirdi dirâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20). [çarşuda, -da]
- Sinop Sancağına çıkdık nihâyet / Bir miqdâr **çarşuyu** kıldık seyâhat (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [çarşuyu, -y, -u]

çatku: Uç uca, birbirine çatılan şeylerin bütünü, kayış.

- Biri giymiş yeşil **çatgı** takınmış hâtem-i elmâs / Başında kablî altun fes bakar haşretle firkatle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [çatgı, -gı]

çayır: Ot biten yer, çimen.

- Şem'aveş pervânesin yakmağdadır **çayır** çayır / Göz süzer cânlar üzer ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [çayır,]
- Şem'aveş pervânesin yakmağdadır **çayır** çayır / Göz süzer cânlar üzer ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [çayır,]

çek: Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek.

- Ne hâcet fahr-ı dilden dem **çekip** mestâne devrâna / Cehâlet perdesin yok eyle var mescüdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [çekip, -ip]
- Teferrüc vâktidir derler okur koşma gazel dil-ber / Meded **çekdikçe** bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [çekdikçe, --dik,-çe]
- Yakdı bağrım bunca yıldır hâra külhen eyledi / **Çekdigim** cevri ü sitemdir görmesem lezzât-ı aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [çekdigim, -dig, -im]
- Çek niķâb setr eyle vechle yanmasın âvâreler / Cezb eder tavşif-i hüsniñ bunca yârân kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [çek,]
- Bir taraftan **çekdim** dîdâr haşreti / İnkisârım derd miñnet kazansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 8). [çekdim, -di, -m]
- Günâhım **çekersin** Hâk dîvânında / Refî ben yârınım der de ağlarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6). [çekersin, -ersin]
- Söyle bu edâlar nedir sevdiğim / Hoş mu gelir saña cefâ **çekdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [çekdigim, -dig, -(i)m]
- ‘Aceb bu hâlimiz ‘âkıbet n’ola / Biz ayrıldık düşmân **çekdi** kol kola (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [çekdi, -di]
- Çoban Çeşmesinden kayıka bindik / **Çek** kayıkçı talğa gelmeden dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [çek,]
- Zann etdik ağzında var lâf otaşı / Ğam **çekdik** dem çıkdı sefâhet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [çekdik, -di, -k]
- Dense de lâyıkdır kibâr kenefi / Çâresiz **çekeriz** ‘alâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16). [çekeriz, -er, -iz]
- Amân **çek** seyf-i a’ dâdan cefâya ibtilâlardan / Hâzer kıl dâm-ı müfsidden belâya âşinâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [çek,]
- Sevdim seveli zâtıñı **çekdim** bu cefâyı / ‘Afv eyle gedâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [çekdim, -di, -m]
- Çek kalem tañrîrine.... / Tañrîr şâmî iken.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 11). [çek,]
- Bu insân fark edinmez kâ’inât kaydın **çekerler** hep / A hâkden dâr-ı uñrâda tutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [çekerler, -erler]
- Geliver diz çökerek berber-i ‘aşkıñ öñüne / Tarasun müca‘ad zülfiñde **çekip** bir çok emek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [çekip, -ip]
- Gerçi insânız **çeker** elbet bu ‘aşkı lâ-cerem / Tâli‘-i bed fâlimızdır olmuşuz hayrât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [çeker, -er]
- Yürüdü katlime seyf-i cellâdñ / Hâsret mi **çekeyim** her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [çekeyim, -e, -y, -im]
- Hâķîkatli yârdan cân esirgemez / Āhı ben **çekerim** sen neden bıkdñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [çekerim, -er, -im]
- Hep **çekdiceğim** renc ü elem yâr elemidir / Şeb-tâ-be-seher nâlelerim dil sitemidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [çekdiceğim, -di, -cek, -im]
- Refîyâ mâtemi **çekdi** firâvân / Yazdı ebrûları katlime fermân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [çekdi, -di]
- Sañn-ı gülşende öter bülbül fezâdan olmuşuz / Güşe-i ğurbet **çeken** ‘âşık cüdâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [çeken,]
- Her seher âğâz ile biñ âh-ı serd **çekmekdesin** / Bir kez olsun ğoncesinde bûseler daddñ mı sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [çekmekdesin, -mek,-de,sin]

- Dīdār elemi **çekmededir** Refî gedā of / Āh çarḥ-ı felek ay elledi ince elekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [çekmededir, -mekte ,dir]
- Refî gibi **çekmekde** henüz fırkat-i sevdā / Bî-çāre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [çekmekde, mekte]
- Ben saña 'aşıkım tā şübheñ mi var / Lāyık mıdır Refî **çeksın** elemeler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [çeksın, -sın]

çek: "Yâ hû" çekmek, Allah'ı anmak, şükür etmek.

- Servet ü sāmān ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür **çeker** şükür her kārım şānı'-i cihān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [çeker, -er]

çek-: (Bir şeyi bulunduğu yerden) Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak.

- Bu gönül saydına āyine-i hüsnün mü hedef / **Çekiyor** perçem-i ceşn o şikār bāğına şaf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [çekiyor, -iyor]
- Bir garā'ib dāma dūçār eyledi sevdā beni / Ser **çekip** Kāfdan Kāfa hüküm eyledi da'vā-yı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [çekip, -ip]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / **Çek** hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [çek,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / **Çek** hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [çek,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / **Çek** hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [çek,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / **Çek** hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [çek,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / **Çek** hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [çek,]

çek-: Benzemek, andırmak.

- Bugün bir yār ile ünsiyyet etdim / Kāmeti ser **çekmiş** yanağı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [çekmiş, -miş]

çemenlik: Çimenlik, yeşillik alan.

- Dedim hoşsun güzellikte nazirñ yok şereflikde / Şarıldım ol **çemenlikde** tutup şehvetle lezzetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [çemenlikde, -de]

çerāğ eyle: Kandil yapmak (Aşıkların gönlündeki ateş bağlamında).

- Kömür sepetini **çerāğ eyleriz** / Deyü karar verdik leṭāfet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [çerāğ eyleriz, -r,-iz]

cesm: Görme organı göz . II Aşığın gözü.

- Ğurfe-i müjgāndan **çeşmān** parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misāli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [çeşmān, -an]
- Çeşm-i cellādın değil mi sīneye oklar atan / Tiğ-i ebrūlar hücūm etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [çeşm-i,]
- Bir su'ālīm vardır ey **çeşm-i** siyāh / Lü'lü'-i lālādır her bir dānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [çeşm-i,]
- Yā Rabbi sen baña fetḥ-i bāb eyle / Ğafletden bu gönül **çeşmim** uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [çeşmim, -i, -m]

- Rāḥatım selb etdi **çeşm-i** siyāhı / Yok mudur bir dahı hūbların şāhı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [çeşm-i,]

çeşme: Çeşme, pınar. II Cömertlik kaynağı.

- Çoban **Çeşmesinden** kayıka bindik / Çek kayıkçı talğa gelmeden dedik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [çeşmesinden, -s, -i, -n, -den]

cevresi: Bir şeyin yakını, dolayı, etraf.

- Yandı cismim küh-ı hüsnünde güzel orman gibi / Al yanağın **cevresi** açmış тұtur ḥandān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [cevresi, -si]
- Yanağın **cevresi** şol şivekārı / Bülbül-i nālān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [cevresi, -si]

çiçek: Ağaç ve bitkilerin tohuma durmadan önce verdikleri rengarenk ve ekseri güzel kokulu yapraklar.

- Böyle bir **çiçek** ki misli gelmemişdir 'āleme / Rağbeti çok şöḥreti çok şānı çok bāğ-bān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [çiçek,]
- Āşüfte-i ḥāl olmada bilmem ne kuşūr var / Bülbül gibi feryād ile al renk **çiçekden** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [çiçekden, -den]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir **çiçek** / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nān u nemek (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [çiçek,]

çığır: Çağırma, seslenmek, davet etmek, çağrı yapmak.

- Öñümüzden eser katı rüzigār / Çağırıp **çığırma**ş işimiz her-bār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 19). [çığırma, -mak]

çık: (Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

- Dedim gīsūlarıñ her bir tarafından şayda **çıkılmışlar** / Dedi āşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [çıkılmışlar, --mış, --lar]
- Ref'iyā ḥālī degil kendüyi 'aşk biryān eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan **çıkışın** rakīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [çıkışın, -sın]
- Çıkıdı mı ḥātırdan verdigin nişān / Va 'diñ nedir şāh-ı ḥūbānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [çıkıdı, -dı]
- Mūnācātım budur her şeb ü rüzān / İmān ile **çıkar** dünyādan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [çıkar, -ar]
- Gitdi gece olduḡ şabāḥa vuşūl / Dediler tışarı **çıkalm** kol kol (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [çıkalm, -alım]
- Sinop līmānına etdik deḥālet / **Çıkalm** tışarı seyhāhat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [çıkalm, -alım]
- Şabāḥ sā 'at dörtde göründü līmān / **Çıkarız** Samsuna meşveret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [çıkarız, -ar, -ız]
- Helvacı Muştafā **çıkıdı** burada / Vedā 'laşdı gitdi refākat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [çıkıdı, -dı]
- Biz bu hengāmları defterden sildik / Eregliye **çıkıdıñ** işābet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [çıkıdıñ, -dı, -ñ]
- Hem-nişīn ol ki eyā **çıkışın** rakībān ortadan / Şoḥbetiñ fevt-zede iḥsān yok dil-i bī-çāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [çıkışın, -sın]

- Seyrân-ı şahrâya **çıkılmış** gezermiş / Günde biñ ‘âşıkñ bağrın ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [çıkılmış, -miş]
- Giresundan **çıkıldık** havâ mâhitâb / Ünye lîmânında çekdik ıztırâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [çıkıldık, -dik]
- Seyrâna şahrâya **çıkılmış** gezermiş / Günde biñ ‘âşıkñ bağrñ ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [çıkılmış, -miş]
- Şarkı söyleyerek **çıkıldık** Boğazdan / Herbirimiz başka başka âvâzdan (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [çıkıldık, -dik]
- Tekrâren tışarı **çıkıldık** lâ`ubâl / Şiddetli rûzigâr açdı per ü bâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [çıkıldık, -dik]
- Çıkıldılar Samsuna cümle ahıbbâ / Vapurda yalnız kaldık ‘âdetâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [çıkıldılar, -dılar]
- Eşyâlar vapurda şallanır hâlâ / Hamd olsun **çıkılmışdık** selâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 38). [çıkılmışdık, -mış, -dik]
- Acınır oldu bu hâlim seni ğaddâr çile / Çekeriz cevr ü cefâyı **çıkalı** ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [çıkalı, -alı]
- Çekeriz cevr ü cefâyı **çıkalı** ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [çıkalı, -alı]
- Yetişir âh edene dersiz amân renc-i şikem / Çekeriz cevr ü cefâyı **çıkalı** ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [çıkalı, -alı]
- Çekeriz cevr ü cefâyı **çıkalı** ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [çıkalı, -alı]
- Gezer Allâh deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevr ü cefâyı **çıkalı** ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [çıkalı, -alı]
- Nasıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabâ bilmem / **Çıkardı** zîr-i fesden râhe res kem bir alay perçem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [çıkardı, -dı]
- Gâh tolup gâh **çıkar** vapuruñ başı / İnletdi figânım ‘arş u Rahmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [çıkar,]
- Bu beytiñ târîhin Refî dedi yâ Aḥmed-i Muḥtâr / Nidâ-yı fahr-ı ‘âlemde **çıkar** bu ḥâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [çıkar,]

çık: Aklından, gönlünden çıkarmak; bir histen ya da bir kişiden vazgeçmek.

- Dîdeden aldığım bûseler cânâ / Lezzeti ağzımdan **çıkıyor** hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 9). [çıkıyor, -ma, -yor]
- Telezzüz kesb eder şimdi gönül **çıkamaz** rızâsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [çıkamaz, -maz]
- **Çıkamaz** imiş ‘aşkıñ eseri toğrusu serden / Endüh-ı cigerden (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [çıkamaz, -maz]

çık: Açığa çıkmak, görünmek. II Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

- Zann etdik ağzında var lâf otaşı / Gam çekdik dem **çıkdı** sefâhet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [çıkdı, -dı]
- Söz verdiñ sözünde bir gün tırmadıñ / Senden vefâ umdum vefâsız **çıkdıñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [çıkdıñ, -dı, -ñ]
- Sinop Sancağına **çıkıldık** nihâyet / Bir mikdâr çarşuyu kıldık seyâhat (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [çıkıldık, -dı, -k]

- Bir kütü şekerini bir çay ucundan / **Çıkardı** meydāna hāmākat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [çıkardı, -dı]

çile: Eziyet, sıkıntı.

- Acınır oldu bu hālim seni gaddār **çile** / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [çile,]

çin: Asya'nın doğusunda bir ülke.

- Gezmişim Hindi Yemen Bağdād Başra bir zamān / **Çin** Māçün Āsyāda çok dīvānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [çin,]

çoban: Far. Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

- **Çoban** Çeşmesinden kayıka bindik / Çek kayıkçı talğa gelmeden dedik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [çoban,]

çoğalt: Miktarını, sayısını, ölçüsünü artırmak.

- Ġālibā ahibbāyı şimdi **çoğaltıdın** / Ne çabuk kendini böyle şaşırdın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [çoğaltıdın, -dı, -n]

çök: Çökmek.

- Geliver diz **çökerek** berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [çökerek, -erek]

çok: "Birçok pek çok, fazla, aşırı" anlamında belgisiz sıfat.

- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir **çok** emek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [çok,]
- Biz hāqīkat rāh-ı 'aşkda terk-i cān etdikse de / Ben gibi **çok** 'aşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [çok,]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemiştir 'āleme / Rağbeti **çok** şöhreti **çok** şānı **çok** bağ-bān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [çok,]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemiştir 'āleme / Rağbeti **çok** şöhreti **çok** şānı **çok** bağ-bān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [çok,]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemiştir 'āleme / Rağbeti **çok** şöhreti **çok** şānı **çok** bağ-bān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [çok,]
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdād Başra bir zamān / Çin Māçün Āsyāda **çok** dīvānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [çok,]
- Müjgāne vü zülfünden cihān mu'a'ttar kaldı / Dil inkisārı çarpar kalırsın **çok** vebāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [çok,]
- Yā Rab naşīb et sen İstanbulu / Derdi **çok** olanlar arar dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [çok,]
- Çok şükür selāmet geldik duyan da / Ağladık şevk ile meserret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [çok,]

çok şükür: Çokça şükretmek.

- Dediler ki henüz göründü baba / **Çok şükür** Mevlāya verdi ihsānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [çok şükür,]

cokdan: "Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri" anlamına gelen zarf.

- Ref'iyyā bu yüzden şararıp şoldu / Sen vefâsız yâra **çokdan** kûl oldu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [çokdan,]

çöl: Çöl; göz alabildiğince geniş kumluk, susuz ve düz arâzi, sahrâ, bâdiye.

- Baña nisbetle verir kendini ağıyâr eline / Düşürür âh u figânı beni hasret **çölüne** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [çölüne, -ü, -ne]

cöp: Çer çöp; saman, ot vesaire parçacığı, süprüntü.

- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile / Zer ü sîm olsa değişmem vatanın bir **çöpünü** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [çöpünü, -ün, -ü]

corba: Sebze, tahıl, et vb. ile hazırlanan sıcak, sulu içecek.

- Aşçıda **corba** yok bilmem n'edelim / Fıruncuya vardık ziyâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [corba,]

çün: "Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında "çünkü" bağlacı.

- Saña lâyıķ olan **çün** tâ'ib ü müstağfir olmaķdır / Gözüñ aç ğâfil olma lezzet-i nâ-südelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [çün,]
- Ref'iyyā **çün** ser-fürü dil kâşif-i esrâr iken / Turmayıp şır şır aķar dilden dile şahbâ-yı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [çün,]
- Çün seniñ 'aşķınla efġân etdigim ta'yîb degil / Yâ nasıl ketm eyleyem muhırık lisânın var Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [çün,]
- Sen kendini **çün** re's-i şadâretde görürsün / Şor hılķat-i insân varıp za'f-ı sinekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [çün,]
- Ne yapsın Ref'iyyā 'aşķ var serde / **Çün** 'aşık aġlatmış yanaġı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [çün,]
- Hû şadâsıyla beşigin öġrüdü ümmü ebi / Hû ile ninni duyunca aġlamazdı **çün** şabî (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [çün,]
- Çün serîr-ârây-ı mülke 'adl ü dâd-ı bî-a' dâd / Hâķ ede tahtında dâ'im 'ömr-i hâķânı mezîd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [çün,]
- Çün ma'ârif ma'deni Hızr edecek devlet iken / İktizâ-yı 'aşırımız ta'n-ı hâ'in-i 'avâm (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [çün,]

çünkü: "Bundan dolayı, bu yüzden" anlamında "çünkü" bağlacı.

- Ey güzel sen kendiñi yâr etme her ağıyâreye / **Çünkü** cevher ma'denisiñ düşme gel âvâreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [çünkü,]
- Çünkü ol cām-ı muşaffâdan sirâyet etdi 'aşķ / Bu sebebdan ķahramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [çünkü,]

da/de: "-da,-de" bağlacı.

- Su'al olmaz Hüdânın nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmaķ varıp **da** şefķati gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [da,]
- Bâb-ı hüsnünü aç **da** baķ baña / Göñül pınarından şır şır aķ baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [da,]
- Ne kadar **da** şaldın beni hicrâna / 'Âķîbet düşürdün nâr-ı sevdâya (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 5). [da,]

- Aradıñ **da** bulduñ bu inkisârım / Umarım cezâdan kurtulmayasın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 2*). [*da,]*
- İneboludan **da** etdik hareket / Mevlâm kullarına sen eyle rahmet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 7*). [*da,]*
- İneboludan **da** etdik hareket / Havâ **da** pek güzel buldu sükûnet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [*da,]*
- İneboludan **da** etdik hareket / Havâ **da** pek güzel buldu sükûnet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [*da,]*
- Çok şükür selâmet geldik duyan **da** / Ağladık şevk ile meserret bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 98*). [*da,]*
- Daha **da** helâk etdi beni nâz u niyâzı / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7*). [*da,]*
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña bundan **da** beter düşdügüm ‘âlem diline (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8*). [*da,]*
- Ne baña lutf u ‘inâyet ne **de** etdiñ beni terk / Bu benim gönlümü almak ne şerefdir ne şeref (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4*). [*de,]*
- Biz haķîkat râh-ı ‘aşkda terk-i cân etdikse **de** / Ben gibi çok ‘âşık-ı şûride ser-gerdânlıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5*). [*de,]*
- Âh u zâr etsem **de** uğruñda baña zevk-bahşıdır / Lebleriñ âbı hayâlimde şarâb olmaķdadır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3*). [*de,]*
- Medh eder mi Ref iyâ bir bûse rüşvet almadan / Bir ‘abâcî bir paçacı bir **de** cânân kahveci (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5*). [*de,]*
- Âfât-ı firâķ devr eder ‘âşık her rûz / Havf etse **de** yok çâre eyâ nân u nemekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [*de,]*
- Günâhım çekersin Haķ dîvânında / Refî ben yârınım der **de** ağlarsın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*de,]*
- Sen **de** bil ‘aşkıñdan firâr etdigim / El-vedâ‘ ben saña kurbân el-vedâ‘ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 8*). [*de,]*
- Terk etmek **de** şimdi nefsim ‘ârdır / Kırtar yâ Rab kırtar sevdâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10*). [*de,]*
- Pazar günü sâ‘at on iki tamâm / Kerpene? sırtında vakit **de** aḡşâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 9*). [*de,]*
- Bâfradandır Hâfız Aḡmed Efendi / Biri **de** Giritli Sa‘îd Efendi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9*). [*de,]*
- Dense **de** lâıyķdır kibâr kenefi / Çâresiz çekeriz ‘alâmet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16*). [*de,]*
- Taķılır ‘anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Koķusu her ne kadar etse **de** ser-ḡoş gecemiz (*Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1*). [*de,]*
- Nedir ol baḡt-ı siyâhım dolaşır elden ele / Cevelân etse **de** yok çâresi tûl-ı emele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1*). [*de,]*
- Ne **de** cellâd ediyor ḡançer-i müjġânesini / Düşürür vâdî vü şahrâlara divânesini (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 11*). [*de,]*

dâd: Adalet.

- Çün serîr-ârây-ı mülke ‘adl ü **dâd-ı** bî-a‘dâd / Haķ ede taḡtında dâ‘im ‘ömr-i ḡâķânı mezîd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2*). [*dâd-ı,]*

dağdağa: *Ar. is. Gürültü ve patırtı, telâş, istırap, rahatsızlık.*

- Gönlümde hâşıldır büyük **dağdağa** / Bahâ Efendimiz olsun vedâ'lar (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 2*). [*dağdağa,*]

dâğ: *(Ar.) Yara, yanık yarası, aşk yarası./ İnsan veya hayvan vücuduna kızgın demirle vurulan damga.*

- Medhe lâıyık nâm vardır hem sezâdır Lutfiyâ / **Dâğ-ı** dilde ülfeti sâbit-bekâdır Lutfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 1*). [*dâğ-ı, -ı*]
- **Dâğ-ı** hicriñle derûnum âh eder Rıfkî bu dem / Mühlik-i 'aşka düşer Refî tolu fincân gibi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5*). [*dâğ-ı, -ı*]
- İncinme begim cevri edene **dâğ-ı** yürekden / Dikkatle geçir her sözü 'ayyâr-ı mihekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 1*). [*dâğ-ı, -ı*]

dâğla: *Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara II Üzülmek.*

- Gül müdür bülbul mü yâ dil-bende mi ol dil-rübâ / 'Aks eder dilden dile tamgâyâsâ **dâğladır** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3*). [*dâğladır, -dır*]
- Hayâlîñle ciger **dâğlamakdayım** / Seni sevenlere merhametiñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 2*). [*dâğlamakdayım, -makta, -y, -ım*]
- İftirâkıñla gönül kan ağladı Rif'at Begim / Âteş-i süzân yürekler **dâğladı** Rif'at Begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1*). [*dâğladı, -dı*]

daha: *Bundan fazla, başka, artık.*

- Şoñ cevâbıñ nedir söyle gel câna / **Daha** ağlayam mı yârım diyerek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 1*). [*daha,*]
- Mağşûş mu kendiñe beni yaqarsın / Bundan başka **daha** hizmetiñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 4*). [*daha,*]
- Gıdıkçe artmakta emvâc-ı deryâ / Ne mümkün vapura varmak bir **daha** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37*). [*daha,*]
- Bir bölük gâm leşkeri girdi vücûdum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan **daha** ednâ düşer (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4*). [*daha,*]
- Ben anıñ biñde birin tavşife kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez **daha** dünyâya ol hûbân gibi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3*). [*daha,*]
- Daha da helâk etdi beni nâz u niyâzı / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7*). [*daha,*]

dahı: *"dahi, da/de" bağlacı.*

- Hem **dahı** Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Maḥmûd maḥlaş-ı ihvânımız Ḥamdî Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9*). [*dahı,*]
- Râḥatım selb etdi çeşm-i siyâhı / Yok mudur bir **dahı** hûblarıñ şâhı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 3*). [*dahı,*]
- Gıtdi gönül kuşu olmuşuz ğarîb / Bir **dahı** mülâkât olmazsa naşîb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 3*). [*dahı,*]
- Biri **dahı** Egri Mehmed-zâde / Getirince Ḥacî Ḥaşamı yâda (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 11*). [*dahı,*]
- Bu nüshayı bunda eyledim tamâm / Bundan başka **dahı** söyledim kelâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 29*). [*dahı,*]
- Biri **dahı** Müftî-zâde Samsunlu / Receb Efendidir hem Neş'et bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 6*). [*dahı,*]

- Lāyık olan saña bir **daḥı** ‘avdet / Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [daḥı,]

dā'im: (Ar.) Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

- ‘Aşk u maḥabbetde bağı yanıklar / Melûl maḥzûn **dā'im** gezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [dā'im,]
- Yalnız buradan ben nasıl gidem / Cānım saña **dā'im** kurbān sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [dā'im,]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz‘ olundu ol şabî / Hû deyü **dā'im** baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [dā'im,]
- Çün serîr-ārây-ı mülke ‘adl ü dād-ı bî-a‘ dād / Hâk ede tahtında **dā'im** ‘ömr-i ḥākānı mezîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [dā'im,]
- Bulmasa lezzet rehâvet kâffe-i ehl-i ‘ukûl / Haşr ederlere vücûd yıllarca **dā'im** fi‘l-makām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [dā'im,]
- Dedim ol rûy u ruḥsârîñ mı parlar mähveş böyle / Dedi yok bağ-ı ḥüsnumde toğar **dā'im** bir aḥterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [dā'im,]
- Bu ḥâne ḥalkına **dā'im** şafâ bahş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [dā'im,]
- **Dā'imā** gözüñden kan akıtsınlar / Añla ki cevriñe nasıl tayansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [dā'imā,]
- Sefâletle yaşa akrân içinde / **Dā'imā** kalasın efgân içinde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [dā'imā,]
- Görmemiş dünyâda hiç mislin felek bünyânveş / **Dā'imā** hıfz eylesin âfât-ı a‘ dâdan Şekûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [dā'imā,]

dal: Doğru yoldan ayrılmış, yolunu sapmış, dalâlete düşmüş.

- Müdâvim mâ-sivâdan el çekip takvâya **ṭaldînsa** / Meded yâ Hû elim tut küşe-i vaḥdetde kaldînsa (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [ṭaldînsa, -dın, -sa]

dal: Ağaç dalı.

- Ben ḡurbetde sen vaṭanda gül **dalda** / Destûr ver varayım yârim el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [dalda, -da]

dalâle düş: Doğru yoldan ayrılmak, sapmak.

- Dalâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç / Vefâ yok cām-ı ma‘şûk hırka-i efsûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [dalâle düşme, -me]

dalgalar: Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgar, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket.

- Tağ gibi **ṭalkalar** dizilmiş gelir / Başdan girer kıçdan birden dökülür (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 25). [ṭalkalar,]
- Bir yandan qar yağmur sür‘atle yağur / **Ṭalgalar** urdukça şallanır vapur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [ṭalgalar,]

dām: 1. Bir binânın dış etkilere korunması için yapılan en üstündeki örtü kısmı, çatı. 2. Tuzak || Sevgilinin saçları.

- Düşmesin kimseler **dām-ı** sevdāya / Sevdā-yı ‘aşk ile böyle gavḡāya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [dām-ı, -ı]

- Amān çek seyf-i a‘dādan cefāya ibtilālardan / Hāzer kıl **dām-ı** müfsidden belāya āşinālardan (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [dām-ı, -ı]
- Efgendesiyim zülf-i perīşāna dolaşdım / Maḥmūr iken ol **dām-ı** girībāna dolaşdım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [dām-ı, -ı]
- Görmezse eger mihnet uran **dām-ı** belāy / Kim ḥüsn-i nakāy (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [dām-ı, -ı]
- Örgü örgü müy u müşgānı aşılmiş gögsüne / Raḥma gelmez **dāma** çarpılmış isārı bağladır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [dāma, -a]
- Bir garā‘ib **dāma** dūçar eyledi sevdā beni / Ser çekip Kāfdan Kāfa ḥükm eyledi da‘vā-yı ‘aşk (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [dāma, -a]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil **dāma** düşünce / Rıhlet gözedir gözedir çāre ne ḡaddār felekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [dāma, -a]

dāmen: Elbise kenarı, etek.

- Hücetle yapış zā‘ik iseñ **dāmen-i** ‘ilme / Ser-māye-i dīn ‘ilm ü ‘amel ü kaṭ‘-ı bürhān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [dāmen-i, --i]

dāne: Arpa, buğday gibi hububatın her çeşidine verilen isim, habbe; kuş yemi; ben, yüzdeki siyah benek. Sözlüklerde bu anlama yer verilmemiştir. Ancak tuzağa atılan yemlerin, sevgilinin yüzündeki benlere teşbih edilerek yoğun olarak kullanılması, klâsik şiirimizde “dāne” sözcüğünün “ben, benek” anlamını kazandığını göstermektedir. Aşağıdaki tanıklarda da sözcüğün hem tuzağa serpilen hububat hem de ben anlamında kullanıldığı görülmektedir.

- Dedim incüye beñzer dişlerin güyā dizilmişdir / Dedi ol **dāne-i** lü‘lū’ velākin ism-i cevherdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [dāne-i,]
- Tālī imdir başıma her günde bir sevdā düşer / **Dāne-i** kısmet gibi meh-pāre yağmāyā düşer (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [dāne-i,]
- Bir su‘ālim vardır ey çeşm-i siyāh / Lü‘lū’-i lālādır her bir **dānesi** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [dānesi, -si]
- Tükendi **dāne-i** kısmet bu demde / El-firāk sevgili cānān el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [dāne-i, -i]

dar ol: Dar gelmek, sıkıntı vermek.

- Uğradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok ‘ilācım çāresiz **dar oldu** dünyā başıma (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [dar oldu, -du]

dārālan: İdam mahkumlarını asmak için kurulan direkte asılmak. II Sevgilinin saçında asılı kalmak. II Sevgilinin saçları uğruna can vermek.

- Ku‘b-ı meşhūruñ şīşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü Dārā benim Dārā nedir **Dārālanır** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [dārālanır, -ır]

dārā: Cihan hükümdarı.

- Gel ey ‘ākil saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşid **Dārāy** yutar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [dārāy, -y, -ı]
- Ku‘b-ı meşhūruñ şīşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü **Dārā** benim **Dārā** nedir Dārālanır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [dārā,]
- Ku‘b-ı meşhūruñ şīşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü **Dārā** benim **Dārā** nedir Dārālanır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [dārā,]
- Ku‘b-ı meşhūruñ şīşe-i Cemisiñ **Dārālara** / Rüstem ü Dārā benim Dārā nedir Dārālanır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [dārālara, -lar, -a]

dāreyn: İki dünya, dünya ve ahiret.

- Meymün u mübârek ola bu meclis-i ‘irfân / **Dāreynde** Hudâ ecr-i cezîl eyleye ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [dāreynde, -de]

dār-ı: Dünya yurdu, yeryüzü.

- Bu insân fark edinmez kâ’inât kaydın çekerler hep / A hâkden **dār-ı** uhrâda tutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [dār-ı,]

dār-ı mihnet: Dert kapısı. II Dünya.

- Bu dünyâ **dār-ı mihnetdir** yatar bu hâne-i dünyâ / Fenâ ehlini zînetle yaçar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [dār-ı mihnetdir, -dir]

darıl-: Darılmak, gücenmek.

- Eski şöhetden hiç görmedim eser / **Darıldıñ** mı mihr ü tábânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [darıldıñ, -dı, -n]

darlıg: Sıkıntı, keder.

- Âh edersem ditrer ‘âlem aşfıyâdan olmuşuz / Şimdi yokluksa fi ‘âlim **darlıgıñ** bulmağdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [darlıgıñ, -ın]

darr: Zarar veren.

- Âvâre büyür halka-i zülfünde esîrim / Ey **darr-ı** ‘ömrüm (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [darr-ı, -ı]

dārü’l-cinân: Cennetler.

- Mağsadım rāhat ola dünyâda evlād u ‘ıyāl / Yoğsa dünyâdan vefâ yok isterim **dārü’l-cinân** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [dārü’l-cinân,]

dārü’l-emân: Güvenilir, emin yer.

- Luṭf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu hitâm / Melce’ ü me’ vâdır ancak mü’ mine **dārü’l-emân** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [dārü’l-emân,]

daş: Bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak.

- Ref’iyâ tevekkül bâbını açdı / ‘Aşk deryası henüz cüş edip **daşdı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [daşdı, -dı]

da’vâ: (Ar.) Hakkını elde etmek veya korunmasını sağlamak yahut bir anlaşmazlığın çözümünü için mahkemeye baş vurma.

- Bir ğarâ’ib dâma dücâr eyledi sevdâ beni / Ser çekip Kâfîdan Kâfâ hükm eyledi **da’vâ-yı** ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [da’vâ-yı, -yı]
- Cân yaçar âteş saçar hâlâ bize **da’vâ** düşer / Söyle hûblar saña bir bir Ref’î yarımdır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [da’vâ,]
- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdu **da’vâ-yı** sirişk / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [da’vâ-yı, -yı]
- Da’vâ-yı sevâdın tâ ezel geçdim / Bu **da’vâ** böylece neşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [da’vâ,]
- Da’vâ-yı sevâdın tâ ezel geçdim / Bu **da’vâ** böylece neşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [da’vâ-yı, --yı]

- Maḥşerde şorarşak saña **da'vā-yı** cināyet / Dünyāda ne ḥācet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 10*). [*da'vā-yı, -yı*]

da'vet et: Çağırmaq.

- Şefā'at etmege vālideynime / Meclis-i Ḥalīle Ḥaḳ etdi da'vet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 3*). [*da'vet etdi, -di*]

de: Demek, söylemek, dile getirmek.

- Dedim ol rüy u ruḥsārīn mı parlar māḥveş böyle / **Dedi** yok bāğ-ı ḥüsünümde toğar dā'im bir aḥterdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 2*). [*dedi, -di*]
- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'1-i Bedaḥşān mı / **Dedi** bir kenz-i zī-kıymet velī yāḳūt-ı aḥmerdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3*). [*dedi, -di*]
- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyā dizilmiştir / **Dedi** ol dāne-i lü'lü' velākin ism-i cevherdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 4*). [*dedi, -di*]
- Dedim gīsūlarıñ her bir taraftan şayda çıkmışlar / **Dedi** āşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5*). [*dedi, -di*]
- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi bir bir hedef tutmuş / **Dedi** sīneñ gözet 'uryāndır bir tīg u ḥançerdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6*). [*dedi, -di*]
- Dedim ol ravza-i vaşlīñ kerem kıl bāb-ı luṭfuñdan / **Dedi** Ref'ī ḥarāb etme saña lāyık muḥavverdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*dedi, -di*]
- Ben seni ğilmān-ı cennetden **desem** rāzī mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudğaynıñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3*). [*desem, -se, -m*]
- Cān yaḳar āteş saçar ḥālā bize da'vā düşer / Söyle ḥūblar saña bir bir Ref'ī yarımdır **desin** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 5*). [*desin, -sin*]
- Şanki kimyā mantıḳ-ı ğüft-i dürederden lü'lü'dür / El ne derler ise **desin** el-ḥayādır Luṭfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 3*). [*desin, -sin*]
- Dediler tatdıñ mı bir ḳaṭresinden / **Dedim** dudağıma bulaşdı ğitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2*). [*dedim, -di, -m*]
- Ne **desem** yaḳışmaz cemāl-i yāra / Şevḳ-i dīdārında dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 1*). [*desem, -se, -m*]
- Ref'iyā şabr etse ğöñül iniler / Seni terk eyledi yārin **dediler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 5*). [*dediler, -*]
- Baña yār **dedikçe** yaralar açdıñ / Dürlü biñ āteşler ḳalbime saçdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 3*). [*dedikçe, -dikçe*]
- Seniñle maḥabbet baña bal olur / Çek elin **dedikçe** dilim lāl olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 3*). [*dedikçe, -dikçe*]
- **Dediler** ki henüz ğöründü baba / Çok şükür Mevlāya verdi iḥsānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 32*). [*dediler, -di, -ler*]
- ğitdi gece olduḳ şabāḥa vuşul / **Dediler** tışarı çıḳalım ḳol ḳol (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 33*). [*dediler, -di, -ler*]
- **Dediler** ğidelim Seyyid Bilāle / Şoñradan düzeriz biraz nevāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 65*). [*dediler, -di, -ler*]
- **Dediler** el-vedā' el-vedā' saña / Boynum egri ḳaldı firāḳat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 90*). [*dediler, -di, -ler*]
- ğürūḥ ğürūḥ aḥbāb yanıma ğeldi / **Dediler** yā Ref'ī ḥoş-āmedī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 101*). [*dediler, -di, -ler*]

- **Dedim** evvel keyfi alalım ele / İçdik birer kahve hürriyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 66*). [*dedim, -di, -m*]
- Makinosa **dedim** ne buna çâre / Yine gönümüzde açıldı yara (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 83*). [*dedim, -di, -m*]
- Dediler ki rengiñ şararmış şolmuş / **Dedim** başım sersem zarâfet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100*). [*dedim, -di, -m*]
- Ünyeye dek birlikte gideriz **dendi** / ‘Arz-ı şükrân etdim ki hürmet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94*). [*dendi, -n, -di*]
- **Dense** de lâyıkdır kibâr kenefi / Çâresiz çekeriz ‘alâmet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16*). [*dense, -n, -se*]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / **Deyüben** yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [*deyüben, -y, -üben*]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / **Deyüben** yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [*deyüben, -y, -üben*]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / **Deyüben** yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [*deyüben, -y, -üben*]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / **Deyüben** yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [*deyüben, -y, -üben*]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / **Deyüben** yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [*deyüben, -y, -üben*]
- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm gâh gâh / Vâlideyni çağırıp **derdi** deyü illa’llâh (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10*). [*derdi, -r, -di*]
- Genç koca **demeyip** gelince ecel / ‘Âkıl olan etmez dünyâya râğbet (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 4*). [*demeyip, -me, -(y)ip*]
- Kızcağızım **deyü** ağlar vâlidem / Bir yaşında iken erişdi firkat (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 2*). [*deyü, -y, -ü*]
- **Dedi** cânım saña kurbân efendimsin buyur fermân / Açıp sînesini ol cân icâbetle ‘adâletle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9*). [*dedi, -di*]
- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ **dedi** bir mäh-ı reh-berdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1*). [*dedi, -di*]
- **Dediler** tatdıñ mı bir kaşresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 2*). [*dediler, -di, -ler*]
- Günâhım çekersin Hâk dîvânında / Refî ben yârınım **der** de ağlarsın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*der, -r*]
- Bâzâr-ı ihvânda dellâl okutdum / **Dediler** yer yıkar edâsı şimdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2*). [*dediler, -di, -ler*]
- Üçüncü kapudân **dedi** dönelim / Sinop lîmânını varıp bulalım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 15*). [*dedi, -di*]
- Birinci kapudân **dedi** ne rahmet / Eregli semtini buluruz elbet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 17*). [*dedi, -di*]
- **Dediler** tatdıñ mı bir kaşresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 2*). [*dediler, -di, -ler*]
- **Dedi** ki buyuruñ kahve içelim / Bir miqdâr maḥabbet şöḥbet geçelim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 71*). [*dedi, -di*]
- **Dedi** makinosu bi-‘avn-i Ḥudâ / Sâ‘at altıya dek yapılır zîrâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 85*). [*dedi, -di*]

- **Dediler** ki rengiñ şararmış solmuş / Dedim başım sersem zarāfet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 100*). [*dediler, -di, -ler*]
- Tā'ifeler **der** buña cān mı tayanur / Sā'at beşde etdik hareket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 56*). [*der, -r*]
- Hāfız Hālil **der** ki ben yanıñızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 92*). [*der, -r*]
- Yetişir āh edene **dersiz** amān renc-i şikem / Çekeriz cevri ü cefāyı çıkalı gurbet ele (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 7*). [*dersiz, -r, -siz*]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım **der** ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [*der, -r*]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım **der** ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [*der, -r*]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım **der** ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [*der, -r*]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım **der** ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [*der, -r*]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım **der** ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [*der, -r*]
- Bu beytiñ tārīhin Ref'i **dedi** yā Aḥmed-i Muḥtār / Nidā-yı fahr-ı 'ālemden çıkar bu ḥāne-i dünyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 7*). [*dedi, -di*]
- Dedim hoşsun güzellikte nazīriñ yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 10*). [*dedim, -di, -m*]
- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dil-berdir / **Dedim** cānā nedir ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 1*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim ol rüy u ruḥsārīñ mı parlar mähveş böyle / Dedi yok bağ-ı ḥüsnumde toğar dā'im bir aḥterdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 2*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'l-i Bedaḥşān mı / Dedi bir kenz-i zī-kıymet veli yāḳūt-ı aḥmerdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyā dizilmişdir / Dedi ol dāne-i lü'lü' velākin ism-i cevherdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 4*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim gīsūlarıñ her bir taraftan şayda çıkmışlar / Dedi aşūfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sīneñ gözet 'uryāndır bir tīg u ḥançerdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6*). [*dedim, -di, -m*]
- Dedim ol ravza-i vaşlıñ kerem kıl bāb-ı luṭfuñdan / Dedi Ref'i ḥarāb etme saña lāyık muḥavverdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*dedim, -di, -m*]
- Şanki kimyā mantık-ı güft-i dürederden lü'lü'dür / El ne **derler** ise desin el-ḥayādır Luṭfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 3*). [*derler, -r, -ler*]
- Esmer beyāz **deme** eyle seferi / Hemān bir birin qar kana kana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 10*). [*deme, -me*]
- 'Ālemdə yār sevmek 'ādet edenler / 'Aşk cigerim yakdı 'āzer **derler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 1*). [*derler, -r, -ler*]
- 'Ömründe bilmeyen 'işret edenler / 'Aynındaki şīve 'Anḳādır **derler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 2*). [*derler, -r, -ler*]
- Rüşvet büsesini Ref'i al kandır / Rüy-ı aḥmerinden revādır **derler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 6*). [*derler, -r, -ler*]

- Tayanmaz fırkate gezer serseri / **Demesin** kimseler hasretiñ yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 10*). [*demesin, -me, -sin*]
- Umardı bu Ref'i Bahādan vefā / Vefāsız **demegi** istemez hālā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 5*). [*demegi, -mek, -i*]
- Dediler tatdın mı bir kaṭresinden / **Dedim** dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2*). [*dedim, -di, -m*]
- Ol zamān vapura 'acele geldik / Belki vapur kalkar al kayık **dedik** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*dedik, -di, -k*]
- Çoban Çeşmesinden kayıka bindik / Çek kayıkçı talğa gelmeden **dedik** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 49*). [*dedik, -di, -k*]
- Taleble birlikde kapdana vardık / Kalkacakken **deyiñ** şecā'at bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 52*). [*deyiñ, -(y)in*]
- Bütün ahvālını fāsık eden 'ālemde deli / **Deme** her gūşe-i vahdetde bu Ref'i be deli (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 11*). [*deme, -me*]
- Her gelen ihvān yārān **demesinler** yok vefā / Şāhib-i beyte şefā'at kıl Muḥammed Muştāfā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rūbai 1, Beyit 2*). [*demesinler, -me, -sin, -ler*]
- Görünce ṭab'ima lāyık **dedim** sensin baña hāzık / Gel imdi ben saña 'āşık şadāḳatle be-ğāyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 8*). [*dedim, -di, -m*]
- Senden ğayrı güzel var mıdır **dedim** / Tömürçük gül açmış yanağı beñek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 2*). [*dedim, -di, -m*]
- Emīn Efendidir dedim ismini / **Dedi** hoş-āmedī iltifāt bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 70*). [*dedi, -*]
- Anıñ'çün vapura gelmegi kurduk / Kalk gidelim **dedim** nihāyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 22*). [*dedim, -m*]
- Dedim karnımız aç ṭa'ām edelim / Aşçı dükkānına birlik gidelim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 41*). [*dedim, -m*]
- Emīn Efendidir **dedim** ismini / Dedi hoş-āmedī iltifāt bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 70*). [*dedim, -m*]
- Uğradım maḥşer-i mevte imdi gel.... / Tıtdı fūlan elim **dedi**.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8*). [*dedi, ..., -*]
- Būy-ı müşgādadır mey-hāneleri / Maḥbūbuñ lebleri meyvadır **derler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 4*). [*derler, -r, -ler*]
- Teferrüc vaktidir **derler** okur koşma ğazel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 2*). [*derler, -r, -ler*]

de: "Diye, diyerek" anlamında bir zarf.

- A cevān söyle nedir sendeki bu ṭavr-ı melek / Bu seniñ nāzıña cānlar ne **deyü** yansa gerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*deyü, -(y)ü*]
- Yürüdün üstüme biñ nāzla yan Ref'i **deyü** / A begim sīnemi kızdırma şanıp zülül def (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 5*). [*deyü, -(y)ü*]
- Hem daḥı Kādir Ağa-zāde **deyü** nīk-nām var / İsm-i Maḥmūd maḥlaş-ı ihvānımız Ḥamdī Baba (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 9*). [*deyü, -(y)ü*]
- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm gāh gāh / Vālideyni çağırıp derdi **deyü** illā'illāh (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 10*). [*deyü, -(y)ü*]
- Āh yigirmi üç yaşında erdi ḥükmu'llāh baña / Āh u vāh eyvāh **deyü** ağlar ata māder ḳatı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 3*). [*deyü, -(y)ü*]

- Şâfi'îm yâ Ahmed-i Muhtâr **deyü** târîhimi / Ref'iyâ remz eylesin yazsın bu mermer taşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [deyü, -(y)ü]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu ol şabî / Hû **deyü** dâ'im baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [deyü, -y, -ü]
- 'Aşk-ı şem'a düşüp yanan pervâne / **Deyü** âh u efgân eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [deyü,]
- El yanında kaçdın tenhâda kaçdın / Hâkîkatli yârsın **deyü** aldandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [deyü,]
- Âh nâzlı yârim kandadır **deyü** / Sen kal figân içre ben derde kandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 8). [deyü,]
- Yâr **deyü** bağıma başdığım dil-ber / Cânıma kaşd etmiş fırkatım bekler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7). [deyü,]
- Ref'iyâ zann etdi yâr baña yârdur / Yâr **deyü** sevdiği meger ağyârdur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9). [deyü,]
- Kömür sepetini çerâğ eyleriz / **Deyü** karar verdik letâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [deyü,]
- Gezer Allâh **deyü** bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkâlı gurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [deyü,]
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil **deyü** zemm eyleyen görsün bu 'irfânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [deyü,]

def: Ar. Parmakla vurularak çalınan, bir tarafına ince bir deri gerilmiş ve etrafına birkaç çift zil konmuş, yuvarlak bir kasnaktan oluşan müzik aleti.

- Kimi nakkâş kimi gergef kimi almış elinde **def** / Oturmuşlar kimi şaf şaf enâniyyetle hayretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [def,]
- Yürüdün üstüme biñ nâzla yan Ref'î deyü / A begim sînemi kızdırma şanıp zülül **def** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [def,]

def'a: Ar. Kere.

- Tâze şekerlenmiş gerdân bağından / Xanımdan bir **def'a** alan sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [def'a,]

defter: Birbirine rabtedilmiş sade kâğıtların hey'et-i mecmuası.

- **Defter-i** 'aşka nazar etdimse gördüm meşrebin / Hışsemiz takşim olunca kâmet-i bâlâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [defter-i,]
- Biz bu hengâmları **defterden** sildik / Eregliye çıkdın işâbet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [defterden, -den]

değer: Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.

- 'İndimde yok aslâ dünyâ **degeri** / Altun gümüş elmâs deryâ dürreri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 5). [degeri, -i]
- Bahâda kıymetde yokdur **degeri** / Ben cânımı fedâ o âzâd eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 6). [degeri, -i]
- Gîsûlârının bir teli dünyâ **degeridir** / Olmaz mı 'aceb vâkıf-ı esrârım o dil-dâr (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [degeridir, -i, -dir]
- Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir / Gîsûlârının bir teli dünyâ **degeridir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [degeridir, -i, -dir]

- Gīsūlarıñ bir teli dünyā **degeridir** / Nīm ūlfet için böyle ten ü cānıma kıydı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8*). [*degeridir, -i, -dir*]
- Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir / Gīsūlarıñ bir teli dünyā **degeridir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10*). [*degeridir, -i, -dir*]
- Gīsūlarıñ bir teli dünyā **degeridir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 13*). [*degeridir, -i, -dir*]

degil: "Değil" ek filin olumsuzu.

- Ben **degil** mi cānını önünde kurbān eylesin / Raḥma gel yazdı efendim Ref'î medḥeyniñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5*). [*degil,*]
- Ref'iyā ḥālī **degil** kendüyi 'aşk biryān eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıkısın raḳīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5*). [*degil,*]
- Çün seniñ 'aşkınla efḡān etdigim ta'yīb **degil** / Yā nasıl ketm eyleyem muḥrık lisānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 5*). [*degil,*]
- Çeşm-i cellādīñ **degil** mi sīneye oklar atan / Tīg-ı ebrūlar hücūm etmiş baña arslan gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 2*). [*degil,*]
- Hicrān elem **degildir** 'aşıklara nevāle / İşrāb-ı mey rū'yāda erişdirir kemāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 1*). [*degildir, -dir*]
- Gerçi āsān **degil** var ise dilde / Yedi yılda buldu Ref'î gülşende (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 5*). [*degil,*]
- Ḥavf etse yok çāre ḥayretde bir cān / Hızır **degil** gerçi ḥüb-ı keremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 4*). [*degil,*]
- Gidip gitmemeklik elde **degildir** / Ayrılıktan gönülüm ḡāyet melūldür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 5*). [*degildir, -dir*]
- Bu dehr-i fānīdir ki fānī fān olduğça / Taḳavvī eylemek şāyān **degil** uḫrāyı tıyduğça (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7*). [*degil,*]

değiş: (Bir şeyi veya kimseyi diğer şey veya kimseden) Daha değerli saymak.

- Değişmem verseler ma'den güheri / Her bir şīvesinde biñ kan yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6*). [*değişmem, -me, -m*]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa **değişmem** vaṭanıñ bir çöpünü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3*). [*değişmem, -m*]

dehālet et: Aman dileme, medet umma, yardım isteme.

- Sinop līmānına etdik dehālet / Çıkalım tışarı seyāḥat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 62*). [*dehālet etdik, -di, -k*]

dehr: 1. Dünya, cihan, âlem. 2. Zaman, kesintisiz zaman, devir.

- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'iyā cānın fedā / Ġālibā bu **dehrde** biñ dürlü ruḡānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7*). [*dehrde, -de*]
- Āh neden artar benim bu hicr ḡam-ı **dehr** dem-be-dem / Ok atar taḡlar deler cismimde ol kerrāt-ı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 3*). [*dehr,*]
- Bahā Efendimiz insān şeker / Bulunmaz **dehrde** misl ü dīgeri (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5*). [*dehrde, -i, -de*]
- Bu dehr-i fānīdir ki fānī fān olduğça / Taḳavvī eylemek şāyān **degil** uḫrāyı tıyduğça (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7*). [*dehr-i, -i*]
- Bu **dehri** dehr-i fānīdir ki fānī fān olduğça / Taḳavvī eylemek şāyān **degil** uḫrāyı tıyduğça (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7*). [*dehri, -i*]

dek: "-e kadar, -e değin" anlamına gelen edat.

- Bu derd ü ğam-gîne dermân bulunmaz / Rûz-ı mahşere **dek** haşır olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [dek,]
- Geceler şubha **dek** ağlamağdayım / A inşâfsız dil-ber şefkatiñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [dek,]
- Şubha **dek** gözüñe girmesin uyku / Kâplasin etrâfiñ kavat kayğu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [dek,]
- Dedi makinosu bi-'avn-i Hudâ / Sâ'at altıya **dek** yapılır zîrâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [dek,]
- Ünyeye **dek** birlikde gideriz dendi / 'Arz-ı şükran etdim ki hürmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [dek,]

del: Delik açmak, yırtmak; aşır geçmek.

- Âh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oğ atar taşlar **deler** cismimde ol kerrât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [deler, -er]
- Al cânımı kırtar beni yâ Rab bu elemde / Vallâhi **delindi** yüregim renc-i şikemden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [delindi, -in, -di]

deli: Akıl veya şuuru yerinde olmayan, çılgın, meczup, mecnun.

- Bütün ahvâlini fâsık eden 'âlemde **deli** / Deme her güşe-i vahdetde bu Refî be **deli** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [deli,]
- Bütün ahvâlini fâsık eden 'âlemde **deli** / Deme her güşe-i vahdetde bu Refî be **deli** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [deli,]
- Gezer Allâh deyü bilmem ne **delidir** ne velî / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı gurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [delidir, -dir]

delil: Yol gösterici, kılavuz, rehber.

- Ne hâcet levh-i mahfûza müreccah 'ind-i a'zamdır / **Delil-i** nakle hâcet yok şifâtı zât-ı akdemdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [delil-i,]

dellâl: Herhangi bir şeyi, olayı veya bir şeyin satılacağını halka duyurmak için çarşıda, pazarda yüksek sesle bağırarak kimse, çağırmaç.

- Bâzâr-ı ihvânda **dellâl** okutdum / Dediler yer yıkar edâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [dellâl,]

dem: (Fars.) An, vakit, zaman./ Nefes, soluk. /Herhangi bir nağmeye sürekli şekilde eşlik eden ses./ İçki./Kan.

- Ne hâcet fahr-ı dilden **dem** çekip mestâne devrâna / Cehâlet perdesin yok eyle var mescüdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [dem,]
- Toğrusu Refî gedâ taşhîh-i vicdân et bu **dem** / Ol esîr-i bâb-ı lutfunda revâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [dem,]
- Dâğ-ı hicriñle derûnum âh eder Rıfkî bu **dem** / Mühlik-i 'aşka düşer Refî tolu fincân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [dem,]
- Tükendi dâne-i kısmet bu **demde** / El-firâk sevgili cânân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [demde, -de]
- Hâcî Emîn-zâde Hâfız-ı Luţfî / Bu **dem** maşşûduna ulaştı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [dem,]

- Kuruldu meclis-i maḥabbet o **dem** / Tolandırdı sākī hemān cām-ı Cem (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 27*). [*dem,]*
- Zann etdik ağzında var lāf oṭası / Ğam çekdik **dem** çıktı sefāhet bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32*). [*dem,]*
- Bütün gün **dem** nefes etse ğamım gitmez nedendir bu (*Giresunlu Refî Divanı, Mısra 1, Beyit 1*). [*dem,]*
- Pervāz olarak evc-i hevā üzre gezer hem / Mağrūr ile hem **dem** (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 3*). [*dem,]*
- Seni görmedigim günler sāl olur / Kānı ol lūṭfuṇdan gördüğüm **demler** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4*). [*demler, -ler]*

dem-be-dem: (*Fars.*) Her vakit, dāima, her an.

- Āh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr **dem-be-dem** / Oḵ atar ṭağlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşḵ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3*). [*dem-be-dem,]*
- Faḥr eder bunca milel ‘aşrında Ğāzī Ḥazretiñ / Devletinde **dem-be-dem** eyyāmımız yevm-i sa‘īd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*dem-be-dem,]*

demek: Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

- Ref‘iyā kesildi nām u nemekden / Görmese bir lahza eyvāh **demekden** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 9*). [*demekden, -den]*

dem-hāne: Demlenme yeri, meyhane.

- Kuruldu **dem-hāne** bāde süzüldü / Yā nice gelmeyim şevke a güzel (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2*). [*dem-hāne,]*

den: Denilmek II diye söylenmek.

- Çarşuda bir adam görünse eger / Antīkā **denirdi** dirāyet bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20*). [*denirdi, -ir, -di]*
- Bu bir gizli ḥāldir **denmez** ağıyāra / Eylediñ göñlümü vīrāne şimdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 4*). [*denmez, -n, -mez]*

deñiz: Deniz, bahr.

- Gügerte üstünü **deñiz** kapladı / Birkaç kimselerin ödü patladı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 27*). [*deñiz,]*
- Atdıḵ fāyrāb vapur sā‘at sekizde / Bir düşünmek aldı beni **deñizde** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [*deñizde, -de]*

der: Dermek, toplamak.

- Gelmez mi ḥāṭıra **derdigim** vakit / Yetişmez mi āh u efğanım baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [*derdigim, -dig, -im]*

derd: 1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağırı sızı.

- Artdı dilde derd-i bī-pāyānım raḥm et muḥṭb / Çāresiz bir **derd** imiş bu n’eylesin n’etsin ṭabīb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 1*). [*derd,]*

- Artđı dilde **derd-i** bī-pāyānım raḥm et muḥīb / Çāresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin ṭabīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [derd-i,]
- Bu misillü **derde** düçār olmadı bir ins ü cān / Hāşılı yokdur kararım nice dil etsin şekīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [derde, -e]
- Māha teşbīhde şıfātın dilde destān kahveci / Yoğsa ruḥsārın mıdır her **derde** dermān kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [derde, -e]
- Ebrū-yı ğaddārın **derdime** çāre / Ğonce-i ḥandān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [derdime, -im, -e]
- Bir tarafdan çekdim didār ḥaşreti / İnkisārım **derd** miḥnet kıazansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 8). [derd,]
- Hāşılı **derdle** olmuşuz iḥvān / İşte benim gibi kana boyansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [derdle, -le]
- Çāresiz bir kere gören baylıyor / Eyvāh **derde** hem ağılar kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [derde, -e]
- Bu **derd** ü ğam-ġine dermān bulunmaz / Rūz-ı maḥşere dek ḥaşr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [derd,]
- Böyle muķīm **derde** çāremiz mi var / Ğamze-i ḥançerden yaramız mı var (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [derde, -e]
- Mübtelā olduğum **derd** ü miḥnete / Seni merhem şandım birden inandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [derd,]
- Āh nāzlı yārim kandağır deyü / Sen ḳal fiġān içre ben **derde** kıandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 8). [derde, -e]
- Yüregim ḥūn oldu bunca fırkatle / El-vedā' **derdime** dermān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [derdime, -im, -e]
- Derdi bulup dermān bulma sevdiğim / Dünyāda cefādan kıurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 1). [derdi, -i]
- Bir iki ġün anda rāḥat olalım / İşte budur **derdimiziñ** dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [derdimiziñ, -i, -miz, -in]
- Uyandı maḥabbet ġitdi **derd** ü ğam / Tamām yol zevkıdır 'azīmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [derd,]
- Baña cevır etdiğini **derdime** dermān mı şanır / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir şān mı şanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [derdime, -im, -e]
- Hālā umarım **derd-i** firāvāna devāyı / Bildikse rızāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [derd-i,]
- Yā Rab naşīb et sen İstanbulu / **Derdi** çok olanlar arar dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [derdi, -i]

dergāh: 1. Tarikatlarda dervişlerin zikir ve ibâdet ettikleri ve içinde tarikatın gerektirdiği biçimde yaşadıkları yer, tekke. 2. Bir büyüğün, büyük bir yerin herkes için başvurma yeri olan kapısı, huzûru, eşiği.

- Dergāha varınca tutduķ el ele / Fātiḥa okuduķ ziyāret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [dergāha, -a]

der-hātır: Hatırda.

- Vücūdu mülküne eġgendesin bir nāzır etmez mi / O ḥâlde nīm-nazarla bendesin **der-hātır** etmez mi (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [der-hātır,]

dermān: (Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

- Nokta-i 'ulyâda halk etmiş Hudâ ahsen seni / Ol sebebden olmuşuñ **dermān** u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [dermān,]
- Māha teşbîhde şifâtın dilde destān kahveci / Yoğsa ruhsārın mıdır her derde **dermān** kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [dermān,]
- Ğam elinden kim esîr olmuş iken bu gönlümüz / Añsızın āzād için **dermānımız** hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [dermānımız, -ımız]
- Begim tazelendi gönlümde yara / 'İlâçsız **dermān** ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [dermān,]
- Nā-murād olan **dermān** eylemiş / Kāpuñda güleyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [dermān,]
- Bu derd ü ğam-ğine **dermān** bulunmaz / Rüz-ı maḥşere dek ḥaşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [dermān,]
- Yüregim hūn oldu bunca firḳatle / El-vedā' derdime **dermān** el-vedā' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [dermān,]
- Derdi bulup **dermān** bulma sevdiğim / Dünyāda cefādan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 1). [dermān,]
- Bir iki gün anda rāḥat olalım / İşte budur derdimiziñ **dermānı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [dermānı, -ı]
- Meğer hep evliyālar enbiyālar bulmadı **dermān** / Bu sırrı bilmedi dünyāda oldu cümlesi miḥmān (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [dermān,]
- Baña cevır etdiğini derdime **dermān** mı şandır / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir şān mı şandır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [dermān,]

dermānı ara: Çare aramak.

- Yā Rab naşib et sen İstanbulu / Derdi çok olanlar arar dermānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [dermānı arar, -r]

dérme: Derme, Toplama.

- Bāğ-ı nezāketde gülün **dermege** / Maḥabbet-i yārdan bezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [dermege, -ge]

der-sa'âdet: Saadet kapısı. II Osmanlı döneminde İstanbul için kullanılmıştır (Yönetim/saray kastedilmektedir.).

- Der-sa'âdetde tarîḳ-i 'ilme ṭālibden iken / Bî-murād bî-çâre vardı āḥiret meydānına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [der-sa'âdetde, -de]

dertli: Acı, üzüntü, keder, tasa, sıkıntı.

- Ālûde-i 'aşḳ içre nedir bu **dertli** ḡamlı / Gül ḡoncesin isterken düşdü Refî bed-fāle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [dertli,]
- Bülbül gibi **dertli** dertli şak' baña / Sensiz Refî 'aşḳ bāzār var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [dertli,]
- Bülbül gibi **dertli** dertli şak' baña / Sensiz Refî 'aşḳ bāzār var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [dertli,]

derün: 1. gönül 2. iç 3. arka 4. bağır, göğüs.

- Dāğ-ı hicriñle **derünüm** āḥ eder Rıfḳī bu dem / Mühlik-i 'aşḳa düşer Refî tolu fincān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [derünüm, -u, -m]

- Fedâdır olduğum sen nâzlı yâra / İsterseñ **derûnum** kıl pâre pâre (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 3*). [*derûnum, -um*]
- Şu gönlüm **derûnu** firâkla yandı / Varmadan bâzâr-ı ‘aşka a güzel (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 1*). [*derûnu, -u*]
- A ‘mâl-i ahvâlîm ma ‘lûmdur saña / Toldurdu **derûnum** ‘aşk ğam-ı sevdâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 5*). [*derûnum, -um*]
- ‘Aşkîñla yanmakta n’etsin Ref’iyâ / Âh-ı **derûnum** oldu külhân sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 10*). [*derûnum, -um*]
- Bütün merâk ile **derûnuñ** tolsun / Minnet-i sevdâdan kurtulmayasñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 8*). [*derûnuñ, -uñ*]

deryâ: Deniz, bahr.

- Şöyle mahzûniyyetimle nazar-ı dîdâr idim / Aldı etrâfım bütün ğark eyledi **deryâ-yı** ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2*). [*deryâ-yı, --yı*]
- ‘Aşk cedîd şimdi kılrı şaça şaçdı / **Deryâ-yı** ‘ummân ol gel begim begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10*). [*deryâ-yı, -yı*]
- Ref’iyâ tevekkül bâbını açdı / ‘Aşk **deryâsı** henüz cûş edip daşdı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 9*). [*deryâsı, -sı*]
- ‘İndimde yok aslâ dünyâ degeri / Altun gümüş elmâs **deryâ** düleri (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 5*). [*deryâ,]*
- Seniñ ‘çün **deryâ-yı** ‘aşka düşdügüm / Şafâsıdır yoħsa âh u zâr mıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4*). [*deryâ-yı, --yı*]
- Baş urarak gitdik **deryâya** karşı / Akıtdık dîdeden kan ile yaşı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 23*). [*deryâya, -ya*]
- Üç adam **deryâya** hemân atladı / Ğark etdi çâresiz ol kahrımânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 28*). [*deryâya, -ya*]
- Gitdikçe artmakta emvâc-ı **deryâ** / Ne mümkün vapura varmak bir daha (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37*). [*deryâ,]*
- Kaldık **deryâ** üzre yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ Rab amân münâcât bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82*). [*deryâ,]*
- Şalı günü sâ‘at beşde Giresun / Şallandık **deryâda** tamâm sekiz gün (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95*). [*deryâda, -da*]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı **deryâ** seline / Baña bundan da beter düşdügüm ‘âlem diline (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8*). [*deryâ,]*

dest: El. || Güç, kudret, tasarruf, tesir.

- Ben bugün gül-çehre yârı gördüm ender bağçede / Deste gül **destinde** kad tutmuş ğatı her yan gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*destinde, -i, -n, -de*]
- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca **destine** / Verme bir lahza amân düşmâna Allâh ‘aşkına (*Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1*). [*destine, -i, -n, -e*]
- Ğam u fırkatle yanan bağrımı biryân mı şanır / Uzadır **dest-i** elem sînemi külhân mı şanır (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4*). [*dest-i, --i*]

destân: Milletlerin eski çağlardaki din, fazîlet ve millî kahramanlık mâcerâlarını, başlarından geçenleri dile getiren büyük manzum hikâye, dâsitan, epope.

- Mâha teşbîhde şîfâtın dilde **destân** kahveci / Yoğsa ruhsârîñ mıdır her derde dermân kahveci (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1*). [*destân,]*
- Kırık kalem ile yazdım **destânı** / Aradım bulmadım ğayr-ı ihvânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 27*). [*destânı, -ı]*
- Okudum **destânı** ihvân dîñledi / Bir mîkdâr gülüşdük maħabbet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102*). [*destânı, -ı]*

destân eyle: Hikâye anlatmak; uzun uzun bir şeyler anlatmak.

- Şorarlarsa n'ola helâkiñ neden / Var dillere **destân eyle** sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 4*). [*destân eyle,]*

deste: Cinsleri aynı veya birbirine yakın olan şeylerin bir arada bağlanmış; demet, bağlam.

- Ben bugün gül-çehre yârı gördüm ender bağçede / **Deste** gül destinde kad tutmuş hañı her yan gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*deste,]*

destür: Far. Müsaade, izin.

- 'Älemi hep geşt ü güzâr edeyim / **Destür** ver varayım yârim el-vedâ' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2*). [*destür,]*
- Elbet bir gün naşîb olur kavuşmak / **Destür** ver varayım yârim el-vedâ' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 4*). [*destür,]*
- Ben ğurbetde sen vañanda gül dalda / **Destür** ver varayım yârim el-vedâ' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6*). [*destür,]*

devâ: 1. Hastalığı iyileştirmeye yarayan şey; ilaç 2. Bir sıkıntıyı, bir sorunu çözebilen durum veya eylem; çare; tedbir.

- Hüsüne meftûn olup Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem **devâ** şardıñ mı sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 3*). [*devâ,]*
- Hâlâ umarım derd-i firāvâna **devâyı** / Bildikse rızâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 10*). [*devâyı, -y, -ı]*

devlet: (Ar.) Belli bir toprakta bir hükûmet idâresi altında teşkilâtlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli II. Ululuk, büyüklük, büyük rütbe, büyük mevki ve makam.

- Huzûran / Zevk-i şöhetden yetirdi cismimiz bir **devlete** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 4*). [*devlete, -e]*
- Faħr eder bunca milel 'aşrında Ğâzî Hazretiñ / **Devletinde** dem-be-dem eyyâmımız yevm-i sa'îd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*devletinde, -i, -n, -de]*
- Çün ma'ârif ma'deni Hızr edecek **devlet** iken / İktizâ-yı 'aşrımız ta'n-ı hâ'in-i 'avâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5*). [*devlet,]*

devr et: Dönmek, dönüp dolaşmak.

- Äfât-ı firâk **devr eder** 'âşıka her rûz / Havf etse de yok çâre eyâ nân u nemekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [*devr eder, -er]*
- Devr etmez imiş n'eyleyem efkâr-ı fezâyı / Kâlbi fuğarâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 8*). [*devr etmez, -mez]*

devrân: Dünya, felek; devir II bütün herkes, insanlar.

- Erişsin imdâda kırklar yediler / Ben n'edeyim güzel **devrâna** gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 6*). [*devrâna, -a*]
- Ne hâcet fâhr-ı dilden dem çekip mestâne **devrâna** / Cehâlet perdesin yok eyle var mescüdelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 3*). [*devrâna, -a*]

di: Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

- Bu firâk âteşine yanmağa tâkat mi yeter / Ne diyem tâli' -i nâ-sâzıma yok bir **diyecek** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 2*). [*diyecek, -y, -ecek*]
- Bu firâk âteşine yanmağa tâkat mi yeter / Ne **diyem** tâli' -i nâ-sâzıma yok bir diyecek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 2*). [*diyem, -ye, -m*]
- Perde-i gerdünuñ güşâd et baña / Mecnûn gezeyim mi yârim **diyerek** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 2*). [*diyerek, -erek*]
- Ölüsem nâ-murâd mezâr taşım / Târîh yazayım mı yârim **diyerek** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 4*). [*diyerek, -erek*]
- Hiç adam kıyar mı kendi özüne / Feryâd edeyim mi yârim **diyerek** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 6*). [*diyerek, -erek*]

di: "Diye, diyerek" anlamında bir zarf.

- Şoñ cevâbın nedir söyle gel cāna / Daha ağlayam mı yârim **diyerek** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 1*). [*diyerek, -y, -erek*]

dîdâr: 1. Yüz, güzel yüz, çehre. 2. Görünüş, tecellî. 3. tasavvuf. Cenâbıhakk'ın müminlere vâdettiği görünüşü, tecellîsi.

- Şöyle mahzûniyetimle nazar-ı **dîdâr** idim / Aldı etrâfım bütün ğark eyledi deryâ-yı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 2*). [*dîdâr,]*
- Dîdâr elemi çekmededir Ref'i gedâ of / Âh çarh-ı felek ayeledi ince elekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9*). [*dîdâr,]*
- Bir taraftan çekdim **dîdâr** haşreti / İnkisârım derd miñnet kazansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 8*). [*dîdâr,]*
- Ne desem yakışmaz cemâl-i yâra / Şevk-i **dîdârında** dîvân yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 1*). [*dîdârında, -ında*]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân **dîdâr-ı** cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3*). [*dîdâr-ı,]*
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân **dîdâr-ı** cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6*). [*dîdâr-ı,]*
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân **dîdâr-ı** cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12*). [*dîdâr-ı,]*
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân **dîdâr-ı** cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15*). [*dîdâr-ı,]*
- Kurbân olurum vaşlıña **dîdârına** hâlâ / Yetmez mi güzel olmuşuz 'âlemlere ifşâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 14*). [*dîdârına, -ı, -(n)a*]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân **dîdâr-ı** cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9*). [*dîdâr-ı,]*

dîde: Göz, çeşm, ayn.

- Dîdeden aldığım bûseler cānâ / Lezzeti ağzımdan çıkmıyor hâlâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 9*). [*dîdeden, -den*]

- Baş urarak gıtdık deryāya karşı / Akıtdık **dideden** kan ile yaşı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 23*). [*dideden, -den*]
- Ref'i a begim **dide-i** dil-dārını gözler / Cevher gibi sözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [*dide-i, -i*]
- Naşıl şabr edeyim bu iftirāka / Yüregim iniler **dıdeler** ağlar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 1*). [*dıdeler, -ler*]

diger: "Başka, öteki, öbür" anlamında belgisiz sıfat.

- Bahā Efendimiz insān şekeri / Bulunmaz dehrde misl ü **digeri** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5*). [*digeri, -i*]

diger-gün: Başka bir biçime girmiş, değişmiş.

- Taṭvīl-i makāle kimiñ ḥaddi var / 'Ālem-i **diger-gün** dünyası var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4*). [*diger-gün,]*

dik: Bir cismi dik olarak durdurmak.

- Ref'i yā üç yüz yedi tārīḥ-i taṣrīḥiñ oku / Vālideyni yazdırıp **diksin** hemān baş yanına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5*). [*diksin, -sin*]

dikil: Ayakta durmak.

- Üç yüz dört tārīḥin yazdı Ref'i yā / **Dikildi** başıma semār-ı rıḥlet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 5*). [*dikildi, -di*]

dikkat: (a.i.) dakiklik, incelik, doğruluکهemmiyet verme, ince eleme, ince arama.

- İncinme begim cevı edene dāğ-ı yürekden / **Dikkatle** geçir her sözü 'ayyār-ı mihekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1*). [*dikkatle, -le*]

dil: (Fars. dil) Gönül, yürek. II Dil, lisan.

- Ne ḥācet fāḥr-ı **dilden** dem çekip mestāne devrāna / Cehālet perdesin yok eyle var mescüdelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 3*). [*dilden, -den*]
- Dedim gīsūlarıñ her bir ṭarafdan şayda çıkmışlar / Dedi āşūfte-i **dil** bend ederse şayd-ı ekberdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5*). [*dil,]*
- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyiñ Cemāl / Tır siḥām işler **dile** meyl etse 'ayneyniñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 1*). [*dile, -e*]
- Gül müdür bülbul mü yā dil-bende mi ol dil-rübā / 'Aks eder **dilden** dile tamgāyāsā dāğladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 3*). [*dilden, -den*]
- Gül müdür bülbul mü yā dil-bende mi ol dil-rübā / 'Aks eder dilden **dile** tamgāyāsā dāğladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 3*). [*dile, -e*]
- Fehm kıl ḥüsnüñ cihāna āfitāb olmaḳdadır / Tıttı eṭrāfım şu 'ā'ñ **dil** kebāb olmaḳdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 1*). [*dil,]*
- Ser-nigün olmaḳdayız ... / Söylüyor **dilden** Hicāzkārı Bayatı İşfehān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 2*). [*dilden, -den*]
- Keşf-i güftār eyledikçe **dilleri** nālānlır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3*). [*dilleri, -ler, -i*]
- Ref'i yā çün ser-fürü **dil** kāşif-i esrār iken / Tırtıyıp sır sır aḳar dilden dile şāhbā-yı 'aşḳ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5*). [*dil,]*
- Ref'i yā çün ser-fürü dil kāşif-i esrār iken / Tırtıyıp sır sır aḳar **dilden** dile şāhbā-yı 'aşḳ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5*). [*dilden, -den*]

- Ref'iyā çün ser-fürü dil kâşif-i esrâr iken / Tırmayıp sır sır akar dilden **dile** şahbâ-yı 'aşk
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [dile, -e]
- Bu misillü derde düçar olmadı bir ins ü cân / Hâşılı yokdur kararım nice **dil** etsin şekîb
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [dil,]
- Artı **dilde** derd-i bî-pâyânım rahm et muhîb / Çâresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin
tabîb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [dilde, -de]
- Mülk-i **dilde** nâm var bir büseye biñ kan döker / Luţf u ihsânın yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [dilde, -de]
- Bezm-i **dilde** dil-rübâlar kurdı da'vâ-yı sirişk / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [dilde, -de]
- Medhe lâyiğ nâm vardır hem sezâdır Luţfiyâ / Dâğ-ı **dilde** ülfeti sâbit-bekâdır Luţfiyâ
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [dilde, -de]
- Mâ-verâyı mâ-sivâyı yokladım **dilden** dile / Gayr-ı mislin bulmadım şâhib-vefâdır Luţfiyâ
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [dilden, -den]
- Mâ-verâyı mâ-sivâyı yokladım dilden **dile** / Gayr-ı mislin bulmadım şâhib-vefâdır Luţfiyâ
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [dile, -e]
- Mâha teşbîhde şifâtın **dilde** destân kahveci / Yoğsa ruhsârın mıdır her derde dermân kahveci
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [dilde, -de]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dâma düşünce / Rihlet gözedir gözedir çâre ne gaddâr felekden
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [dil,]
- Dil dil-bere dil-ber dile **dil** dâma düşünce / Rihlet gözedir gözedir çâre ne gaddâr felekden
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [dil,]
- Pervâneveş aldanma gönül 'aşk-ı cihâna / Merd ol ki **dilâ** kurtulasın nâr-ı benekden
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [dilâ, -â]
- Dil dil-bere dil-ber **dile** dil dâma düşünce / Rihlet gözedir gözedir çâre ne gaddâr felekden
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [dile, -e]
- Müjgâne vü zülfünden cihân mu'atâr kaldı / **Dil** inkisârı çarpar kalırsın çok vebâle
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [dil,]
- Gerçi âsân degil var ise **dilde** / Yedi yılda buldu Ref'î gülşende (Giresunlu Ref'i Divanı,
Diğer 36, Beyit 5). [dilde, -de]
- Ref'iyâ rümûzu söyledi **dilden** / İbtidâ tahrîr-i harf evvelden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer
39, Beyit 9). [dilden,]
- Şorarlarsa n'ola helâkin neden / Var **dillere** destân eyle sevdigim (Giresunlu Ref'i Divanı,
Diğer 50, Beyit 4). [dillere, -ler, -e]
- Seniñle maħabbet baña bal olur / Çek elin dedikçe **dilim** lâl olur (Giresunlu Ref'i Divanı,
Diğer 60, Beyit 3). [dilim, -i, -m]
- Takılır 'anber-i zülfünde kalır cân u **dilim** / Kokuşu her ne kadar etse de ser-hoş gecemiz
(Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [dilim, -im]
- Mecâzib **dil** gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni
(Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [dil,]
- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u **dile** / Zer ü sîm olsa değışmem vaţanın bir çöpünü
(Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [dile, -e]
- Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u **dile** (Giresunlu
Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [dile, -e]
- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u **dile** / N'ola ğurbet n'ola hasret n'ola seyyâh olana
(Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [dile, -e]

- Çekeriz cevri ü cefâyı çıkarlı ğurbet ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u **dile** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [dile, -e]
- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u **dile** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [dile, -e]
- Hep çekdiceğim renc ü elem yâr elemidir / Şeb-tâ-be-seher nâlelerim **dil** sitemidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [dil,]
- Lâl oldu **dilim** söylemege ‘aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer kanıma şol şive vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [dilim, -im]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey **dil** bu hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâk kıldı taķdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [dil,]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña bundan da beter düşdüğüm ‘âlem **diline** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [diline, -i, -n, -e]
- Ğâyet lezîz gördüm var ise **dilde** / Yed-i zâtta buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [dilde, -de]
- Hem-nişin ol ki eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şohbetiñ fevt-zede ihsân yok **dil-i** bî-çäreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [dil-i,]
- Ğteş-i süzânîñ süy-ı vahdetde / **Dil-i** teşne feryâd u ğâh hasretde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [dil-i,]
- İnşaaallah nâzlı mâzlı söyledikçe **dilleriñ** / Diñlese râzın yanar lâ-şek kelâmeyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [dilleriñ, -ler, -in]
- O kumral perçemiñ nâzik **dilleriñ** / Sîneme kaçılmış hançer dişleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [dilleriñ, -ler, -in]

dilâ: "Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı.

- Aç gözün ‘ibretle nezzâr ol **dilâ** ser-taşına / Sevdigim meh-pâreniñ re’ sindeki mihr-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 4). [dilâ,]
- Yakdıkça bu ‘aşk âteşi bî-çäre bırakma / Rahm eyle **dilâ** bendeñi aĝyâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [dilâ,]

dil-ârâ: Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.

- Hoşnûd-ı ‘âlemdir husrev-i tâbân / Hâtıra düşürdü hâyli **dil-ârân** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [dil-ârân,]

dil-bend: Gönül bağlayan, seven.

- Gül müdür bülbül mü yâ **dil-bende** mi ol dil-rübâ / ‘Aks eder dilden dile tamĝâyâsâ dâĝladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [dil-bende,]

dil-ber: (Fars. dil “gönül” ve ber “alan, götüren” ile dil-ber) Gönlü kendine çeken, güzel.

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma ğazel **dil-ber** / Meded çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [dil-ber,]
- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki **dil-berdir** / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [dil-berdir, -dir]
- Tâli ‘im hükmü budur **dil-ber** eder Refî gedâ / Sırr-ı ‘aşkıña döner bir âsiyâb olmaķdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [dil-ber,]
- Ref’iyâ mir’ât edindi vâkı ‘â **dil-berleri** / Ol enîs ü hem-demim vîrâneysi i’ mâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [dil-berleri, -leri]
- Dil dil-bere **dil-ber** dile dil dâma düşünce / Rihlet gözedir gözedir çäre ne ğaddâr felekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [dil-ber,]

- Dil **dil-bere** dil-ber dile dil dāma düşünce / Rıhlet gözedir gözedir çäre ne ğaddār felekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8*). [*dil-bere, -e*]
- Refî efgendeñe gücenme **dil-ber** / Redd etme du‘āmı eyle mu‘teber (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 9*). [*dil-ber,]*
- Aldanma rakîbîñ yalan sözüne / Bakmaz mı yâ Refî **dil-ber** yüzüne (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5*). [*dil-ber,]*
- Geceler şubha dek ağlamakdayım / A inşâfsız **dil-ber** şefkatîñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 1*). [*dil-ber,]*
- Refî yâ yürekden sever **dil-beri** / İster hūrî olsun ister gül-perî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 9*). [*dil-beri, -i*]
- Yâr deyü bağıma başdığım **dil-ber** / Cânıma kaşd etmiş fırkatım bekler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 7*). [*dil-ber,]*
- Maḥv oldu tenim ‘aşk ile ey ruhları enver / Uğruñda a **dil-ber** (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 9*). [*dil-ber,]*

dil-dār: (Far.) Birinin gönline malik olan maşuka.

- Sen gibi **dil-dāra** düşünce gönül / Ağlamakdan başka kār var mıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 1*). [*dil-dāra, -a*]
- Gîsûlârıñ bir teli dünyâ degeridir / Olmaz mı ‘aceb vâkıf-ı esrârım o **dil-dār** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 3*). [*dil-dār,]*
- Refî a begim dîde-i **dil-dārım** gözler / Cevher gibi sözler (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [*dil-dārım, -i, -n, -ı*]

dile: 1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

- Dilersem Hüdâdan gözler kör olur / Zîrâ bugünlerde cânımı şıkdıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 4*). [*dilersem, -r, -se, -m*]
- Etmek mi **diler** zülf-i perîşânına ber-dār / Yâr sevmek için ‘âşıka bilmem ne günâh var (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [*diler, -r*]
- Dilersen Hâkim-i Muṭlak rızâsından mükâfâtı / Temennâ bâbına el taḥ bulasıñ kavs-i hâcâtı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 2*). [*dilersen, -r, -se, -ñ*]
- El-emân yâ Rab bugün geldim huzûr-ı zâtıña / Yarlığa ‘abdiñ Bekir senden **dilerdi** şefkatî (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4*). [*dilerdi, -r, -di*]
- Zâtıña maḥşûşdur ‘afv ile cezâ / **Dilerim** hâlâş et gavgâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 6*). [*dilerim, -r, -im*]

dile düş: Dile düşmek, dile gelmek. Konuşma kudreti, yeteneği olmayan varlık konuşmak, dillenenmek (Zikretmek bağlamında) II hakkında dedikodu yapılmak.

- Düşdük mü dile hâk ile yeksân olayım mı / Ğayrıñ bulayım mı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9*). [*dile düşdük, -dü, k*]

dil-güşâ: Gönül açan, kalbe ferah veren.

- Ğıyâben aḥbâba eyleyen raġbet / Şimdi **dil-güşâya** yanaşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 22*). [*dil-güşâya, -ya*]

dil-keş: şif. (Fars. dil “gönül” ve keş “çeken” ile dil-keş) 1. Gönül çekici, gönül cezbedici.

- Ne lâzım hâne dünyâda müzeyyen maḥar-ı **dil-keş** / Geçer ‘ömrüñ qalur bir fitnegân bu hâne-i dünyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 5*). [*dil-keş,]*

dil-rübā: *Gönül alan II gönül avlayan sevgili.*

- Gül müdür bülbül mü yâ dil-bende mi ol **dil-rübā** / ‘Aks eder dilden dile tamgâyāsā dāğladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [dil-rübā,]
- Bezm-i dilde **dil-rübālar** kurdu da‘vā-yı sirişk / Zann edersem meclis-i hūbāna vā-veylā düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [dil-rübālar, -lar]

dil-şād: *(Fa.) Gönlü sevinçli.*

- Turre-i **dil-şādîñ** şor kadd-i bālā / Şifāsîñ bulayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [dil-şādîñ, -ın]

dîn: *(Ar.) İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan îmanlarını, ona yapacakları ibâdetlerin bütünü ve bu îmâna göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu.*

- Bükdü belimi cevher-i vicdânıma kıydı / **Dîn** ehli iken dînime îmânıma kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [dîn,]
- Bükdü belimi cevher-i vicdânıma kıydı / Dîn ehli iken **dînime** îmânıma kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [dînime, -im, -e]
- Hücetle yapış zâ‘îk iseñ dâmen-i ‘ilme / Ser-māye-i **dîn** ‘ilm ü ‘amel ü kat‘-ı bürhân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [dîn,]

diñle: *Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.*

- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / **Diñlese** rāzın yanar lā-şek kelāmeyniñ Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [diñlese, -se]
- Okudum destānı ihvān **diñledi** / Bir miqdār gülüşdük maḥabbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [diñledi, -di]
- Cān-bāz oğlu Tālibā irci‘ ḥitābın **diñledim** / Ol sebebden el çekip erdim müheyyā eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [diñledim, -di, -m]
- **Diñleyin** mācerā naşıl zühretdi / Uğratdı fiğāna cümle insānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [diñleyin, -y, -in]

dıraht: *Ağaç II soy.*

- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-süz ile / Şaḥn-ı gülşende **dırahtı** zevrakı ḥandān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [dırahtı, -ı]

dirāyet: *Anlayış, idrak, kavrama gücü.*

- Merākıma sebep o siyāh beñler / **Dirāyetle** geldiñ nuṭka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [dirāyetle, -le]
- Çarşuda bir adam görünse eger / Antîkā denirdi **dirāyet** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20). [dirāyet,]
- Ref‘î a güzel gözledi kuşvā-yı mürüvvet / Var bende **dirāyet** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad I, Beyit 12). [dirāyet,]

diş: *Çene kemiklerinin üstüne dizili, ısırtıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan sert, beyaz organlardan her biri.*

- Dedim incüye beñzer **dişleriñ** güyā dizilmiştir / Dedi ol dāne-i lü‘lü’ velākin ism-i cevherdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [dişleriñ, -ler, -i, -n]
- ‘Acebā var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ **dişleriñiñ** her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [dişleriñiñ, -ler, -i, -niñ]

- Kaşları mihrâbı gözleri âhû / Ağzı hakka misli **dişleri** incü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [dişleri, -leri]
- O kumral perçemiñ nâzik dilleriñ / Sıneme kaçılmış hançer **dişleriñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [dişleriñ, -ler, -i, -n]
- Şanırısın ağzı hoşka **dişleri** inci şadefdendir / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [dişleri, -leri]

dışarı: Dış çevre.

- Gitdi gece olduk şabâha vuşul / Dediler **tışarı** çıkalım kol kol (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [tışarı,]
- Tekrâren **tışarı** çıktık lâ'ubâl / Şiddetli rûzigâr açdı per ü bâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [tışarı,]
- Sinop lîmânına etdik dehâlet / Çıkalım **tışarı** seyhâhat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [tışarı,]

ditre: (Vücut veya bir organ) hızlı ve küçük hareketlerle sarsılmak; birinden veya bir şeyden korkmak.

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gâzel dil-ber / Meded çekdikçe bir **ditrer** bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [ditrer, -r]
- Âh edersem **ditrer** 'âlem aşfiyâdan olmuşuz / Şimdi yokluksa fi 'âlim darlığıñ bulmağdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [ditrer, -r]
- Ditredi ayağım elim bir zamân / O şîrîn-güftâr seyrâna gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [ditredi, -di]
- Kabza-i seyfi tutunca **ditresin** düşmân hemân / Hüsniyâ sen sil seyif ilen şakın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [ditresin, -sin]

dīvân: Devlet işlerinin görüşüldüğü ve halkın talep ve şikayetlerini dile getirdiği padişah huzuru./Allah'ın huzuru.

- Merhabâ Ahmed Nihâd ihvânımız hoş geldiñiz / Hayr muqaddem 'ahd eder **dīvânımız** hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [dīvânımız, -ımız]

dīvân: Allah'ın huzuru.

- Günâhım çekersin Hak **dīvânında** / Refî ben yârinım der de ağlarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6). [dīvânında, -i, -n, -da]

dīvân: (Ar.) Dīvân şâirlerinin genellikle aruz vezniyle yazdıkları şiirlerini, nazım şekillerine ve kâfiyelerinin son harfine göre belli bir sıraya bağlı kalarak düzenledikleri şiir mecmuası.

- Kimi şarkı kimi **dīvân** kimi söyler meded el-ân / Kimi şöyle тұtur hayrân 'inâyetle hidâyetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [dīvân,]
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçün Âsyâda çok **dīvânıñ** var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [dīvânıñ, -i, -n]
- Mâ hüve'l-hakıñ seniñ **dīvânımız** Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 11). [dīvânımız, -ımız]
- Ey gönül ol mâh-tâbândan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe **dīvân** тұrduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [dīvân,]
- Ne desem yakışmaz cemâl-i yâra / Şevk-i dîdârında **dīvân** yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [dīvân,]
- Âferîn hüsüne gül yüzlü yâra / Perçem ü тұrrada **dīvân** yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 2). [dīvân,]

- Yedi iklim üzre **dīvān** yazarmış / Anıñ'çün eflāke qarışdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 4*). [*dīvān,*]

dīvāne: Çılgın, deli II kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış, akılla ilgisini kesmiş, aşkın buyruğu altına girmiş olan kimse; Mecnûn.

- Başıma getirdiñ 'aşk-ı Mecnûnu / Gezdirirsın beni **dīvāne** şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 1*). [*dīvāne,*]
- Uğratdñ fiğāna kıldñ **dīvāne** / Vebāle girmekden haşyetin yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 6*). [*dīvāne,*]
- Ne de cellād ediyor hançer-i müjgānesini / Düşürür vādī vü şahrālara **divānesini** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 11*). [*divānesini, -si, -n, -i*]
- Baña nisbet süy-ı rakībe aqdñ / Var mı benim gibi 'aşk **dīvānesi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 4*). [*dīvānesi, -si*]

diyār: Ar. memleket, ülke.

- Ref'i lāyık imiş saña cefālar / Neñe lāzım seniñ **diyār-ı** āzar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 33*). [*diyār-ı, --ı*]
- Vaṭanıñ ebb-i kabīhi bu **diyārın** lebini / Ne bilir kadrini gurbet gezeniñ kim vaṭanı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4*). [*diyārın, -ın*]

diz: Bacağın kasıktan diz kapağına kadar olan kısmı.

- Geliver **diz** çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3*). [*diz,*]

dizil-: Dizi haline gelmek, sıralanmak.

- Tağ gibi tálkalar **dizilmiş** gelir / Başdan girer kıçdan birden dökülür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*dizilmiş, -miş*]
- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyā **dizilmişdir** / Dedi ol dāne-i lü'lü' velākin ism-i cevherdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 4*). [*dizilmişdir, -miş , -dür*]

dök: (Göz yaşı, kan, ter vb.) Akıtmak.

- Mülk-i dilde nām var bir buseye biñ kan **döker** / Luṭf u ihsānıñ yetiştir yā meded kıl yā naşīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*döker, -e, -r*]

dökül: Bağlı bulunduğu yerden düşmek.

- Tağ gibi tálkalar dizilmiş gelir / Başdan girer kıçdan birden **dökülür** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*dökülür, -ür*]

dolan-: Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.

- Yatağ şandık eşyā qarışdı sele / 'Aqlımız **dolandı** İrān u Vānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 14*). [*dolandı, -dı*]
- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Dudağı 'ādetā yāķūt huşuṣā gonce-i gül-fem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 3*). [*dolandı, -dı*]
- Görünce gitdi 'aqlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı / **Dolandı** hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 5*). [*dolandı, -dı*]
- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Hezārān berķ urur ol şivesi maḥzā ziyāsından (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8*). [*dolandı, -dı*]
- Görünce gitdi 'aqlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı / **Dolandı** hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 10*). [*dolandı, -dı*]

- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [dolandı, -dı]
- Ara ki bula Hindde Yemende / Şimdi Kâf tağı **dolaşdı** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [dolaşdı, -dı]
- Bir kaç sâ’at anda mihmân oturduk / Etrâfı **dolaşdık** üç kişi bulduk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [dolaşdık, -dık]
- Pervâne gibi şem’a-i sūzāna **dolaşdım** / Yandı cigerim âteş-i hicrāna **dolaşdım** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [dolaşdım, -dı, -m]
- Pervâne gibi şem’a-i sūzāna **dolaşdım** / Yandı cigerim âteş-i hicrāna **dolaşdım** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [dolaşdım, -dı, -m]
- Efgendesiyim zūlf-i perîşāna **dolaşdım** / Maḥmūr iken ol dām-ı girîbāna **dolaşdım** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [dolaşdım, -dı, -m]
- Efgendesiyim zūlf-i perîşāna **dolaşdım** / Maḥmūr iken ol dām-ı girîbāna **dolaşdım** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [dolaşdım, -dı, -m]

dolaş-: Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.

- Ara ki bulasın Hindde Yemende / Henüz Kâf tağını **dolaşdı** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [dolaşdı, -dı]

doldur: Dolu hale getirmek, dolmasını sağlamak, imla etmek.

- Kimisini tente altında boğdu / **Ṭoldurdu** lâşeler baḥr u ‘ummānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [ṭoldurdu, -du]
- Muḥbir-i telgîrâf Aḥmed Luṭfî / **Ṭoldurdu** ‘âlemi şoḥbeti nuṭṭı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [ṭoldurdu, -du]

dön-: (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

- Refî seniñ işiñ **döndü** Mecnûna / Artmakta sevdâ-yı ‘aşk günden güne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 13). [döndü, -dü]
- Üçüncü kapudân dedi **dönelim** / Sinop lîmânını varıp bulalım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 15). [dönelim, -e, -lim]
- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı **döne** / Hele mir’âta nazar kıl n’ola bir kez gülerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [döne, -e]
- Zihî ruḥsârîna meftûn olalı Refî gedâ / Ne yaña **dönse** ‘aleyhimde döner çarḥ-ı felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [dönse, -se]
- Ṭâli’im ḥükmü budur dil-ber eder Refî gedâ / Sırr-ı ‘aşkıña **döner** bir âsiyâb olmaḥdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [döner, -er]
- Şamsundan Âsaf Beg vapura bindi / Begim teşrîfîñiz ne yaña **döndü** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [döndü, -dü]
- Servet ü sāmân ile olmaz muvaffaḥ her kişi / **Döndürür** çeker şükür her kârım şāni’-i cihân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [döndürür, -dür, -ür]
- Zihî ruḥsârîna meftûn olalı Refî gedâ / Ne yaña dönse ‘aleyhimde **döner** çarḥ-ı felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [döner, -er]
- Bir kez nûr-ı vechiñ seyr eden âşûfteler / ‘Aşkla maḥv olup fir **döner** kirmân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [döner, -er]

döne döne: Dönerek.(İkileme).

- Ağla bu hâlime yâr **döne döne** / El-vedâ’ ey mihr tábānım el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 14). [döne döne,]

dört: "Dört" sayı sıfatı.

- Ereğlide **dört** gün üç gece yatdık / Turmadı furtuna tār nā-çār kaldık (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [dört,]
- Sā'at **dörtde** yaptık yorğan gavğası / Uykusuz kalındı sefâlet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [dörtde, -de]
- Şabâh sā'at **dörtde** göründü lîmân / Çıkarız Samsuna meşveret bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [dörtde, -de]
- Üç yüz **dört** târîhin yazdı Ref'iyâ / Dikildi başıma semâr-ı rihlet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [dört,]

dörün: Yatakta sağa sola dönmek, uyuyamamak örneğin "Dün gece zabâcan döründüm durdum."

- Göñül 'azâbından her zamân **dörün** / Bir sā'at belâdan kıtılmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [dörün,]

dü: "İki" sayı sıfatı.

- Ref'iyâ yâr ile ülfet etmege / İster **dü** 'âlemde güzel sevmeye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 9). [dü,]

du'â: (Ar.) Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah'a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

- Ref'î efgendeñe gücenme dil-ber / Redd etme **du'âmı** eyle mu'teber (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 9). [du'âmı, -m, -ı]
- Hem lisân-ı hâlî kıldı **du'âyı** birçok nidâ / Müjdeci yetişirin etdi beşâretle edâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [du'âyı, -(y)ı]

du'â-h'ân: Dua okuyan, dua eden kimse.

- Fahr etse gerek kevn ü mekân ins ü melekler / 'Ayyûka erer hâmd ü senâ şavt-ı **du'â-h'ân** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [du'â-h'ân,]

dūçār: Duçar olmak: Uğramak, yakalanmak, tutulmak.

- Bir garâ'ib dâma **dūçār** eyledi sevdâ beni / Ser çekip Qāfdan Qāfa hükm eyledi da'vâ-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [dūçār,]
- Bu misillü derde **dūçār** olmadı bir ins ü cān / Hâşılı yokdur kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [dūçār,]

dudağ: Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri. II Sevgilinin dudağı.

- Dediler tatdın mı bir kaşresinden / Dedim **dudağıma** bulaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [dudağıma, -ım, -a]
- Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı Ken'ân / Yanağı **dudağı** yâkût mercân (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [dudağı, -ı]
- Dediler tatdın mı bir kaşresinden / Dedim **dudağıma** bulaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2). [dudağıma, -ım, -a]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / **Dudağı** 'âdetâ yâkût huşûşâ gonce-i gül-fem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [dudağı, -ı]
- **Dudağı** kırmızı yañağı beñlü / Gel emeyim bir bir yâr kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [dudağı, -ı]

düğün: *Düğün, eğlence, şenlik.*

- Ereğli kazası vîrânlık şehr / Ol günde bir **düğün** var imiş meger (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [*düğün,]*

duhter: *Kız.*

- Taht-ı tenkîha alıp şol **duhter-i** pākîzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 2*). [*duhter-i, --i]*

dükkân: *Ar. Esnafın perakende satış yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin çalıştıkları yer.*

- Dedim kırmızımız aç ta'âm edelim / Aşçı **dükkânına** birlik gidelim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 41*). [*dükkânına, -ı, -n, -a]*
- Aşçı **dükkânına** geldik 'âkıbet / Toyurduk kırmızımız' âkıbet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 64*). [*dükkânına, -ı, -n, -a]*

dülbend: *İnce ve seyrek dokunmuş bez.*

- Kethudâ-zâdeden 'Âşım Efendi / Satır-zâde Hâfız resm-i **dülbendi** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 13*). [*dülbendi, -i]*

duman: *Ateşten kalkan siyah hava, sis, pus.*

- Bir taraftan yağmur yağar sür'atle / Toz **duman** rûzigâr hepisi bile (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 13*). [*duman,]*

dümen: *Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça.*

- **Dümene** kumanda ver etsin gayret / Belki sâkin olur vardır zamânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 18*). [*dümene, -e]*

dünyâ: *(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.*

- Ne hâle geldi **dünyâ** nâ-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 1*). [*dünyâ,]*
- Gelmişim **dünyâya** hâlâ bî-devâdan olmuşuz / Aḥmed-i Muhtâr bizim sultânımız sultânıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6*). [*dünyâya, -(y), -a]*
- Farq eder **dünyâ** vü mâ fihâda hikmet tâcını / 'Ârif-i billâh gevher içre kâdir Luṭfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 2*). [*dünyâ,]*
- Ref'iyâ n'etsin şahñ-ı **dünyâda** bir âvâredir / Serd eder 'âlemde ancak bir iki ebyât-ı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5*). [*dünyâda, -da]*
- Zevkî miḥnet miḥneti zevk'dir bu çarhıñ bizlere / Miḥnet-i **dünyâ** benim **dünyâ** nedir dünyâlanır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*dünyâ,]*
- Zevkî miḥnet miḥneti zevk'dir bu çarhıñ bizlere / Miḥnet-i **dünyâ** benim **dünyâ** nedir dünyâlanır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*dünyâ,]*
- Zevkî miḥnet miḥneti zevk'dir bu çarhıñ bizlere / Miḥnet-i dünyâ benim dünyâ nedir **dünyâlanır** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*dünyâlanır,]*
- Bu fenâ **dünyâda** rif'atle yaşasın Rif'atim / Urdu zencîr-i maḥabbet bağladı Rif'at Begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 4*). [*dünyâda, -da]*
- Ben anıñ biñde birin tavşîfe kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha **dünyâya** ol hûbân gibi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3*). [*dünyâya, -(y), -a]*
- 'İndimde yok aşlâ **dünyâ** degeri / Altun gümüş elmâs deryâ dureri (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 5*). [*dünyâ,]*

- D ny da u r da yokdur kıymeti / Her sözü katlime ferm n yazıyor (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [d ny da, -da]
- Almaz ki kurtulam c nımı Mevl  / Ben ölünce sen **d ny da** n'eylersin (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [d ny da, -da]
- G cendi se 'afv et bende e eger / H r m oldu **d ny ** sult nım başa (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 46, Beyit 2). [d ny ,]
- O y rsız **d ny da** zevki n'eyleyem / G   l eglencesi yabana gitmiş (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 47, Beyit 4). [d ny da, -da]
- Günde yüz bi  kere kurb n olayım / Bah sız **d ny da** Ref'iy  n'eyler (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [d ny da, -da]
- M n c tım budur her  eb   r z n /  m n ile çıkar **d ny dan** beni (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [d ny dan, -dan]
- Yine geldi bugün yevm-i m temim / Oldu başa **d ny ** zind n sevdiğim (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [d ny ,]
- Ben seni kimlere em net edem / Sensiz bu **d ny da** ben c nı n'edem (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [d ny da, -da]
- Derdi bulup derm n bulma sevdiğim / **D ny da** cef dan kurtulmayasın (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 58, Beyit 1). [d ny da, -da]
- Tatv l-i mak le kimi n h ddi var / ' lem-i diğer-gün **d ny sı** var (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [d ny sı, -sı]
- Bulamazsın benden ğayrı **d ny da** / Ref'i    fte ni başdan a ırd n (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 61, Beyit 6). [d ny da, -da]
- Menba 'ı sel m t Kavuncu-z de / H f z ' rif n mı çalsın **d ny da** (Giresunlu Ref i Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [d ny da, -da]
- G s l rının bir teli **d ny ** degeridir / Olmaz mı 'aceb v k f-ı esr rım o dil-d r (Giresunlu Ref i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [d ny ,]
- B -  re g   l sevdiği cennet melegidir / G s l rının bir teli **d ny ** degeridir (Giresunlu Ref i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [d ny ,]
- G s l rının bir teli **d ny ** degeridir / N m  lfet i  n böyle ten   c nıma kıydı (Giresunlu Ref i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [d ny ,]
- B -  re g   l sevdiği cennet melegidir / G s l rının bir teli **d ny ** degeridir (Giresunlu Ref i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [d ny ,]
- G s l rının bir teli **d ny ** degeridir (Giresunlu Ref i Divanı, Muhammes 3, Beyit 13). [d ny ,]
- Meger hep evliy lar enbiy lar bulmadı derm n / Bu sırrı bilmedi **d ny da** oldu cümlesi mihm n (Giresunlu Ref i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [d ny da, -da]
- Ma  erde  or  ak sağa da'v -yı cin yet / **D ny da** ne h cet (Giresunlu Ref i Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [d ny da, -da]
- Gelen  o - med  z r  m s f r-h nedir **d ny ** / Am n y  Seyyid egleyin  ef 'at gözlerim ill  (Giresunlu Ref i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [d ny ,]
- Y   l h  işbu h nemde başa ba   et  af  / Büyüt-ı **d ny ** içinde çekmesin bir kes cef  (Giresunlu Ref i Divanı, R bai 1, Beyit 1). [d ny ,]
- Genç k ca demeyip gelince ecel / ' k l olan etmez **d ny ya** rag bet (Giresunlu Ref i Divanı, Tarih 3, Beyit 4). [d ny ya, -(y), -a]
- Bir d - enbe gecesi enf s eyledi / F n  **d ny ya** gelip gitdigini ol bilmedi.... (Giresunlu Ref i Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [d ny ya, -(y), -a]

- Bu **dünyā** dār-ı miḥnetdir yatar bu ḥāne-i **dünyā** / Fenā ehlini zīnetle yaḳar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [dünyā,]
- Bu **dünyā** dār-ı miḥnetdir yatar bu ḥāne-i **dünyā** / Fenā ehlini zīnetle yaḳar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [dünyā,]
- Bu **dünyā** dār-ı miḥnetdir yatar bu ḥāne-i **dünyā** / Fenā ehlini zīnetle yaḳar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [dünyā,]
- Şaḳın nefsiñe uyma ḥubb-ı dünyādan ḥazer eyle / Şükūfu zāt-ı taḳvādan uma bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [dünyā,]
- Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep / A ḥākden dār-ı uḫrāda tutar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [dünyā,]
- Şu dünyāda yüce ulu yapan aḥmaḳları bir bir / Kıyāmetde ḥesāb ile yorar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [dünyā,]
- Ne lāzım ḥāne dünyāda müzeyyen maḳar-ı dil-keş / Geçer 'ömrün ḳalır bir fitnegān bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [dünyā,]
- Gel ey 'aḳıl saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşid Dārāyı yutar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [dünyā,]
- Bu beytiñ tārīhin Ref'i dedi yā Aḥmed-i Muḥtār / Nidā-yı faḫr-ı 'ālemde çıkar bu ḥāne-i **dünyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [dünyā,]
- Şu **dünyāda** yüce ulu yapan aḥmaḳları bir bir / Kıyāmetde ḥesāb ile yorar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [dünyāda, -da]
- Ne lāzım ḥāne **dünyāda** müzeyyen maḳar-ı dil-keş / Geçer 'ömrün ḳalır bir fitnegān bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [dünyāda, -da]
- Şaḳın nefsiñe uyma ḥubb-ı **dünyādan** ḥazer eyle / Şükūfu zāt-ı taḳvādan uma bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [dünyādan, -dan]
- Uḡradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu **dünyā** başıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [dünyā,]
- Kılmadı 'ömrüm vefā **dünyādan** el çekdim bugün / Geldi yevm-i iftirādım māderidir ḳardeşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [dünyādan, -dan]
- Görmemiş **dünyāda** hiç mislin felek bünyānveş / Dā'imā ḥıfz eylesin āfāt-ı a'dādan Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [dünyāda, -da]
- Maḳşadım rāḫat ola **dünyāda** evlād u 'ıyāl / Yoḫsa dünyādan vefā yok isterim dārü'l-cinān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [dünyāda, -da]
- Maḳşadım rāḫat ola dünyāda evlād u 'ıyāl / Yoḫsa **dünyādan** vefā yok isterim dārü'l-cinān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [dünyādan, -dan]

dünyā ehl-i: Dünyayı sevenler. (Geçiçi, fani şeylere gönül verenler bağlamında).

- Ġāfil olma ehl-i dünyā baḳ baña al 'ibretil / Ḥāke sābit eyledi nāzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [dünyā ehl-i,]

dürer: Büyük inci taneleri.

- Şanki kimyā mantıḳ-ı güft-i **dürerden** lü'lü'dür / El ne derler ise desin el-ḫayādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [dürerden, -den]
- 'İndimde yok aşlā dünyā değeri / Altun gümüş elmās deryā **düreri** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 5). [düreri,]

dürlü: "Türlü", çeşit çeşit, farklı.

- Ḳaşdın öldürmekse etsin Ref'i yā cānın fedā / Ġālibā bu dehrde biñ **dürlü** ruḫānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [dürlü,]

- Bu bu sevdā-yı ‘aşka olmayan lāyık / Bu **dürlü** ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [dürlü,]
- Seksen **dürlü** renge girdi yüzlerin / Yürüdür nām ğarbdan şarka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [dürlü,]
- Pencereden gizli gizli bakarsın / **Dürlü** edā ile cilve çaķarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [dürlü,]
- Ne **dürlü** medhîn kalem çalayım / Böyle tatlı zâtı kanda bulayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 7). [dürlü,]
- Baña yâr dedikçe yaralar açdıñ / **Dürlü** biñ âteşler kalbime şaçdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 3). [dürlü,]
- Sen kal sağlıcağla ben selāmetle / Bu ‘ömrüm geçmekde **dürlü** hasretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [dürlü,]
- Hılāf-ı me’ müldür o **dürlü** etvār / Ne yazsam hakkında lāyık seza-vār (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [dürlü,]
- Bize lāyık imiş bu **dürlü** ‘azāb / Ne çāre olacak emr-i Rabbānî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [dürlü,]
- Bu ħarāb gönlümü eyledi ābād / Birkaç **dürlü** ğazel söyleşdi gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [dürlü,]
- Telezzüz kesb eder şimdi göñül çıķmaz rızāsından / Kızarmaz **dürlü** rengle ruhları nāz u edāsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [dürlü,]

dürr-i: Büyük inci taneleri.

- ‘Acebā var mı seniñ kıymetini bir bilecek / O seniñ dişlerinin her biri bir **dürr-i** şadef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [dürr-i,]

düş-: (Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

- Düşmesin ‘ālemde kimse ‘aşka āzād olmadan / ‘Aşk ile ber-bād olanlar hem yetimdir hem ğarīb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [düşmesin, -me, -sin]
- Düşmesin kimseler dām-ı sevdāya / Sevdā-yı ‘aşk ile böyle ğavġāya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [düşmesin, -me, -sin]
- Seniñ’çün deryā-yı ‘aşka **düşdügüm** / Şafāsıdır yoħsa āh u zār mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4). [düşdügüm, -dügüm]
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryā seline / Baña bundan da beter **düşdügüm** ‘ālem diline (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [düşdügüm, -dügüm]
- Ey güzel sen kendini yâr etme her aġyāreye / Çünkü cevher ma‘denisiñ **düşme** gel āvāreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [düşme, -me]
- Dāġ-ı hicriñle derūnum āh eder Rıfķı bu dem / Mühlik-i ‘aşka **düşer** Refî tolu fincān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [düşer, -er]
- Ālūde-i ‘aşk içre nedir bu dertli ğamlı / Gül ğoncesin isterken **düşdü** Refî bed-fāle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [düşdü, -tü]
- Gerdāni kaymaķdır āfet-i devrān / Būselerin **düşür** var kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 8). [düşür, -ür]
- ‘Aşk-ı şem’a **düşüp** yanan pervāne / Deyü āh u efġān eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [düşüp, -(ü)p]
- Nice **düşdü** bu firāk nārı ciġergāh u dile / Zer ü sīm olsa deġişmem vaţanın bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [düşdü, -dü]

- Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice **düşdü** bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [düşdü, -dü]
- Nice **düşdü** bu firâk nârı cigergâh u dile / N'ola ğurbet n'ola hasret n'ola seyyâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [düşdü, -dü]
- Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele / Nice **düşdü** bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [düşdü, -dü]
- Nice **düşdü** bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [düşdü, -dü]
- Sen gibi dil-dâra **düşünce** gönül / Ağlamakdan başka kâr var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [düşünce, -ünce]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dâma **düşünce** / Rihlet gözedir gözedir çäre ne ğaddâr felekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [düşünce, -ünce]
- Bu Refî zâra **düşmüşdür** şûrîde 'aklı şaşmışdır / Firâkı başdan aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [düşmüşdür, -müş,dür]

düş-: (Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

- Ursunlar şemşîri yıkılsın bütün / Bir yana baş **düşer** bir yana beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [düşer, -er]
- Bî-çäre yolcular **düşer** bayılır / Çağırdım biñ kere ism-i Yezdânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [düşer, -er]

düş: (Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde ve durumda bulunmaya mecbur olmak.

- Ağlamakdan gözüm yaşlar tıldı / **Düşürdün** tükenmez efgâna şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [düşürdün, -ü, -r, -dü, -n]
- Ne kadar da şaldın beni hicrâna / 'Âkıbet **düşürdün** nâr-ı sevdâya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 5). [düşürdün, -ü, -r, -dü, -n]
- Ne de cellâd ediyor hançer-i müjgânesini / **Düşürür** vâdî vü şahrâlara divânesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [düşürür, -ü, -r]
- Beni Mecnûn etdi Leylâdan beter / **Düşürüp** nâmûs-ı bâlâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [düşürüp, -üp]
- Baña nisbetle verir kendini ağıyâr eline / **Düşürür** âh u figânı beni hasret çölüne (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [düşürür, -ür]

düş: Bir bölüşme sonunda payına ayrılmak (Miras ayeti olan Nisa Suresi 11. ayete işaret edilmektedir.).

- Tâli'imdir başıma her günde bir sevdâ **düşer** / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [düşer, -er]
- Tâli'imdir başıma her günde bir sevdâ **düşer** / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [düşer, -er]
- Defter-i 'aşka nazar etdimse gördüm meşrebin / Hışsemiz takşim olunca kâmet-i bâlâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [düşer, -er]
- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdu da 'vâ-yı sirişk / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [düşer, -er]
- Bir bölük gam leşkeri girdi vücudum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [düşer, -er]
- Cân yakar âteş saçar hâlâ bize da 'vâ **düşer** / Söyle hûblar saña bir bir Refî yarımdır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [düşer, -er]

- Ben alınca nâzenînim ortaya gâvğâ **düşer** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 6). [düşer, -er]

düş: Düşmek, rast gelmek.

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / **Düşerse** bir işiñ hayfâ eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [düşerse, -er, -se]

dü-şenbe: Pazartesi.

- Bir **dü-şenbe** gecesi enfâs eyledi / Fânî dünyâya gelip gitdigini ol bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [dü-şenbe,]

düşmân: (Birine karşı) İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, yağı, hasım, adu || Arzu edilmeyen, istenmeyen nesne veya kimse.

- ‘Aceb bu hâlimiz ‘âkıbet n’ola / Biz ayrıldık **düşmân** çekdi kol kola (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [düşmân,]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin **düşmân** hemân / Hüsniyâ sen sil seyif ilen şakın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [düşmân,]
- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amân **düşmâna** Allâh ‘aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [düşmâna, -a]

düşün: T. is. Düşünme, tefekkür, endişe.

- Düşünse bir iki bân bulur fikrinde ecdâdın / Gelip geçmez rezâletle bu günde şöhreتي gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [düşünse, -se]
- Atdıķ fâyrâb vapur sâ‘at sekizde / Bir **düşünmek** aldı beni deñizde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 91). [düşünmek,]

düşür: Tarih düşürmek.

- Hoşnûd-ı ‘âlemdir husrev-i tâbân / Hâtıra **düşürdü** hâyli dil-ârân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [düşürdü, -dü]

düşvâr: Güç, müşkül, zor.

- Bülbül gibi ‘aşkıyla beni nâra bırakma / Firkatde koyup berzah-ı **düşvâra** bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 1). [düşvâra, -a]
- Uğradım bir cây-ı **düşvâra** eyâ cânım ata / Yok ‘ilâcım çâresiz dar oldu dünyâ başıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [düşvâra, -a]

dut: Elde bulundurmak, ele almak; ulaşmak, varmak.

- Himmetinden el **dutan** Refî gedâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 7). [dutan, -an]
- Beni mağmûm u perîşân eden aşlâ gülemez / **Dutar** âhım anı birden bire iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [dutar, -ar]

duy-: İşitmek; mec. Sezmek, fark etmek, hissetmek.

- Hû şadâsıyla beşiğîñ ögrüdü ümmü ebi / Hû ile ninni **duyunca** ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [duyunca, -un, -ca]
- Bu dehri dehr-i fânîdir ki fânî fân olduķça / Takavvî eylemek şâyân degil uhrâyı **tuyduķça** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [tuyduķça, -duķça]
- Çok şükür selâmet geldik **duyan** da / Ağladık şevk ile meserret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [duyan, -an]

- Gelmezsin bezm-i ‘aşka lezzetin **tuymadıkça** / Bir gececik rü’ yetle uğratdın türfe hâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [tuymadıkça, -ma, -dıkça]

düz: Bir şeyi, onun için gerekli hususları hazırlayarak meydana getirmek, bir bütün halinde hazırlamak, tertip etmek; hazırlamak, dizmek.

- Dediler gidelim Seyyid Bilâle / Soñradan **düzeriz** biraz nevâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 65). [düzeriz, -er, -iz]
- Bu bu sevdâ-yı ‘aşka olmayan lâyıḳ / Bu dürlü ebyâtı **düzer** mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [düzer, -er]
- Yetmiş biñ adamı ordu **düzermiş** / Anıñ’çün vuşlata qarışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [düzermiş, -er, -miş]

düzelt: Bir şeyi, onun için gerekli hususları hazırlayarak meydana getirmek, bir bütün halinde hazırlamak, tertip etmek; hazırlamak, dizmek.

- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u müjḡanı / Ne hoş ḥulḳ eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i sūzânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [düzeltsin, -sin]

eb: (Ar.) Baba.

- Hû şadâsıyla beşigîñ ögrüdü ümmü **ebi** / Hû ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [ebi, -i]
- Vaṭanıñ **ebb-i** kabîḥi bu diyârın lebinî / Ne bilir kadrini ğurbet gezenîñ kim vaṭanı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [ebb-i,]

ebr: Bulut.

- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u müjḡanı / Ne hoş ḥulḳ eylesin Mevlâ bedâhî **ebr-i** sūzânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [ebr-i, --i]

ebrû: (Sevgilinin yaya benzeyen) kaşları.

- Dedim **ebrûlarıñ** tâ sînemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sîneñ gözet ‘uryandır bir tîḡ u ḥançerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [ebrûlarıñ, -lar, -ın]
- Gehi **ebrûları** oynadarak ḡâḥ göz süzerek / Bu edâ şîve-i şehlâ benî etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [ebrûları, -lar, -ı]
- Şem‘aveş pervânesin yakmaḡdadır çayır çayır / Göz süzer cânlar üzer **ebrûları** sūzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [ebrûları, -lar, -ı]
- Ebrû-yı ḡaddârıñ derdime çäre / Ğonce-i ḡandân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [ebrû-yı, --yı]
- Ref‘iyâ mâtemi çekdi firāvân / Yazdı **ebrûları** katlime fermân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [ebrûları, -lar, -ı]
- Bu maḡzûr göñlümü eyledi kebâb / **Ebrûları** ‘aşka i‘lân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [ebrûları, -lar, -ı]
- Ref‘î bir yâr içün kıyar cânına / Tîḡ-ı **ebrûlarıñ** girdi kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 7). [ebrûlarıñ, -lar, -ın]
- Çeşm-i cellâdın degil mi sîneye oklar atan / Tîḡ-ı **ebrûlar** hücum etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [ebrûlar, -lar]

ebyât: Beyitler, iki dizeden oluşan nazım birimi.

- Ref‘iyâ n’etsin şahn-ı dünyâda bir âvâredir / Serd eder ‘âlemde ancak bir iki **ebyât-ı** ‘aşḡ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [ebyât-ı, --ı]

- Bu bu sevdā-yı ‘aşka olmayan lāyık / Bu dürlü **ebyātı** düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [ebyātı, -ı]

ecdad: Atalar, dedeler, cedler.

- Düşünse bir iki bātin bulur fikrinde **ecdādın** / Gelip geçmez rezāletle bu günde şöhrati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [ecdādın, --ın]

ecel: Ar. Ölüm.

- Āh yazık girdi **ecel** ‘Abdülkerîmîñ kanına / Urdu şemşîr-i **ecel** tâ etdi te’ sîr cānına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [ecel,]
- Āh yazık girdi **ecel** ‘Abdülkerîmîñ kanına / Urdu şemşîr-i **ecel** tâ etdi te’ sîr cānına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [ecel,]
- Bir murādım almadan bu ‘ālem-i nā-südeden / Tā ki şemşîr-i **ecel** kıydı benim genç yaşma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [ecel,]

ecel gel: Takdir edilmiş olan ölüm zamanı gelip çatmak, ölmek.

- Genç kıca demeyip gelince **ecel** / ‘Ākıl olan etmez dünyāya rağbet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 4). [ecel gelince, -ince]

ecr-i cezîl: Çok, bol sevap veya iyilik.

- Meymûn u mübârek ola bu meclis-i ‘irfân / Dāreynde Hüdā **ecr-i cezîl** eyleye ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [ecr-i cezîl,]

ed: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamındaki yardımcı fiil.

- Gül müdür bülbül mü yâ dil-bende mi ol dil-rübā / ‘Aks **eder** dilden dile tamğāyāsā dāğladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [eder, -er]
- Tālî ‘im hükmü budur dil-ber **eder** Refî gedā / Sırr-ı ‘aşkıña döner bir āsiyāb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [eder, -er]
- ‘Ālemi hayrân **eder** meh-pāreye ... / Yandırır şem‘aını ‘āşık hem ... (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [eder, -er]
- Ref‘iyā hālî degil kendüyi ‘aşk biryân **eder** / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [eder, -er]
- Celb **eder** etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht u tâc-ı himmeti vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [eder, -er]
- Ref‘iyā n’etsin şahn-ı dünyāda bir āvâredir / Serd **eder** ‘ālemde ancak bir iki ebyāt-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [eder, -er]
- Merhabā Ahmed Nihād ihvânımız hoş geldiñiz / Hayr muqaddem ‘ahd **eder** dîvânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [eder, -er]
- Cām-ı meyden nûş **edip** bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşîr ü ḥadengi zāğladı Rif‘at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [edip, -i, -p]
- ‘Ālem seni sen ‘ālemi taḫbîl mi **edersin** / Ol sevb-i cehālet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [edersin, -er, -sin]
- Ref‘iyā tevekkül bābını açdı / ‘Aşk deryāsı henüz cûş **edip** daşdı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [edip, -i, -p]
- Refî ümmîd **eder** gün-be-gün vişāl / Misāl-i cevridir sendeki eşkāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [eder, -er]
- Vefk-ı maḫsûd **edip** feyz-âb eyle / İsterse bu cismim odlara yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [edip, -i, -p]

- Fedā-yı cān **edip** gezen ‘āşıklar / Rüz u şeb bağırını ezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [edip, -i, -p]
- Varam ğurbet ele seyyāh **edeyim** / İzin ver gireyim yârim el-vedā‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [edeyim, -eyim]
- ‘Ālemi hep geşt ü güzār **edeyim** / Destūr ver varayım yârim el-vedā‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [edeyim, -eyim]
- Çün ma‘ārif ma‘deni Hızr **edecek** devlet iken / İktizā-yı ‘aşrımız ta‘n-ı hā‘in-i ‘avām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [edecek, -ecek]
- Her kārda ma‘būduma tefvīk **ede** gördüm / Güş etmede tā meclis-i ‘irfāna melekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [ede,]
- Güşe-i mekân **edinmiş** zā‘ıkandan bî-dirîğ / Şohbet-i müşgānelerden aşinadır Luţfiyā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [edinmiş, -in, -miş]

edā: (Sevgilinin) üslup, tarz ve tavrı.

- Gehi ebrûları oynadarak gāh göz süzerek / Bu **edā** şive-i şehlā beni etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [edā,]
- Ref‘iye etdigin nāz u **edālar** / Kānı bir makamda zevk u şafālar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 9). [edālar, -lar]
- Söyle bu **edālar** nedir sevdiğim / Hoş mu gelir saña cefā çekdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [edālar, -lar]
- Pencereden gizli gizli bakarsın / Dürlü **edā** ile cilve çağarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [edā,]
- Bāzār-ı ihvānda dellāl okutdum / Dediler yer yıkar **edāsi** şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [edāsi, -(s)ı]
- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızāsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nāz u **edāsından** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [edāsından, -sı, -n, -dan]
- Bu nāz u **edā** ‘āşıkā bilmem ki nedendir / Āzāde-i ‘aşk olmayan ol bağırn ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [edā,]
- Refīklerden biri Bāfra kazāl / İbrāhīm Şemseddīn nāzlı **edālī** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5). [edālī, -lī]
- Bir şūh ki bilir cevri ile her nāz u **edāyı** / ‘Uşşāka vefāyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [edāyı, -(y)ı]

edā et: Anlatmak, ifade etmek.

- Hem lisān-ı hālle kıldı du‘āyı birçok nidā / Müjdecı yetişirin etdi beşāretle edā (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [edā etdi, -di]

ednā: (Rütbe olarak) Aşağı, alçak (kimse).

- Bir bölük ğam leşkeri girdi vücūdum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha **ednā** düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [ednā,]
- Bulma hiç i‘tibār insān içinde / Nāmūs-ı **ednādan** kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [ednādan, -dan]
- Qādīm zann etme kün emri ile var etdi eşyāyı / Yekün emri hitābında yıkar a‘lāyı **ednāyı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [ednāyı,]

efendi: Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse, efendi.

- Ben değil mi cānını önünde kurbān eylesin / Raḥma gel yazdı **efendim** Ref‘î medḥeyniñ Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [efendim, -m]

- Gönümde hâşıldır büyük dağdağa / Bahā **Efendimiz** olsun vedā'lar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [efendimiz, --miz]
- Bahā **Efendimiz** insān şekeri / Bulunmaz dehrde misl ü dīgeri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [efendimiz, --miz]
- Gel kurbānıñ olam cānım **efendi** / Etme nāz yerine cevri ü sitemler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [efendi,]
- Ketḥudā-zādeden 'Āşım **Efendi** / Saṭır-zāde Ḥāfız resm-i dūlbendi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 13). [efendi,]
- Bāfradandır Ḥāfız Aḥmed **Efendi** / Biri de Giritli Sa'īd **Efendi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [efendi,]
- Bāfradandır Ḥāfız Aḥmed **Efendi** / Biri de Giritli Sa'īd **Efendi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [efendi,]
- Merzifonlu 'Alī Ḥürşīd **Efendi** / Olduḡ bir aḥbāb uḡuvvet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [efendi,]
- Şamsunlu Muştafā **Efendi** bile / Vardıḡ ol Ḥazret-i Seyyid Bilāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [efendi,]
- Biri daḡı Müftī-zāde Şamsunlu / Receb **Efendidir** hem Neş'et bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [efendidir,]
- Emīn **Efendidir** dedim ismini / Dedi hoş-āmedī iltifāt bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [efendidir,]
- Raḥm eyle **efendim** hele gel yanıma bir ān / Yaz ḡatlūme fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [efendim, --m]
- Dedi cānım saña kurbān **efendimsin** buyur fermān / Açıḡ sīnesini ol cān icābetle 'adāletle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [efendimsin, -sin]

efgān: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

- 'Ārz-ı hāl etdikçe yārim ma'zeret etmez ḡabūl / N'eylesin Ref'ī gedā üftādedir **efgānlıdır** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [efgānlıdır, -lı]
- Artırır gündən güne **efgānımı** sevdā-yı 'aşḡ / Ḳılmıyor aṣlā teraḥḡum ol serīr-ārāy-ı 'aşḡ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [efgānımı, -(i)m, -ı]
- Çün seniñ 'aşḡınla **efgān** etdigim ta'yīb degil / Yā nasıl ketm eyleyem muḡrık lisānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [efgān,]
- Ağlamaḡdan gözüm yaşlar ṭoldu / Düşürdün tükenmez **efgāna** şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [efgāna, -a]
- Gelmez mi ḡāṭıra derdigim vāḡit / Yetişmez mi āḡ u **efgānım** baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 8). [efgānım,]
- Sefāletle yaṣa akrān içinde / Dā'imā ḡalasıñ **efgān** içinde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [efgān,]

efgān eyle: 1. Bağırarak.

- 'Aṣḡ-ı şem'a düşüp yanan pervāne / Deyü āḡ u **efgān eyle** sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [efgān eyle,]

efgende-: (f.s.)1.yıkılmış, yıkık, düşürülmüş, yere atılmış 2. düşkün biçare. (bkz.:figende). (Develioğlu, 2015:233).

- Vücūdu mülküne **efgendesin** bir nāzır etmez mi / O ḡalde nīm-nazarla bendesin der-ḡāṭır etmez mi (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [efgendesin, -(s)i, -n]

- Ref'î **efgendeñe** gücenme dil-ber / Redd etme du'âmı eyle mu'teber (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 33, Beyit 9*). [*efgendeñe, -ñ, -e*]
- Efgendesiyim zülf-i perîşâna dolaşdım / Maḥmûr iken ol dām-ı girîbâna dolaşdım (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 4, Beyit 8*). [*efgendesiyim, -si, -y, -im*]

efham: Anlayışlar, idrakler.

- Bilinmez hikmeti bir baḥr-i ekber kıds-i **efḥamdır** / Kirāmen Kātibîn ol ḥāme-i Yezdān-ı ekremdir (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [*efḥamdır, -dır*]

efkār: Endişe, tasa, kaygı, üzüntü, keder.

- Terk etmegi beni **efkārın** söyle / Yazdıklarım baş üstünde taşırđın (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 61, Beyit 4*). [*efkārın, -ın*]
- Devr etmez imiş n'eyleyem **efkār-ı** fezāyı / Qalbi fuḳarāyı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 2, Beyit 8*). [*efkār-ı, --ı*]

eflāk: 1-Felekler; gökyüzü. 2-Baht, talih.

- Yedi iklim üzre dīvān yazarmış / Anıñ'çün **eflāke** qarışdı gitdi (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 63, Beyit 4*). [*eflāke, -e*]
- Nice 'ālem nice ervāḥ nice lāḥūt-ı 'uzmāyı / Qılar bir laḥzada kendin iken **eflāk** u esmāyı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 2, Beyit 8*). [*eflāk,]*

efsud: Tabiat kanunlarına aykırı sonuçlar elde etmek iddiasında olanların başvurdukları gizli işlem ve davranışlara verilen genel ad, afsun, sihir, füsün, bağı.

- Dālāle düşme ey dil meşrebi ālūdelerden geç / Vefā yok cām-ı ma'sūk hırka-i **efsüdelerden** geç (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 1, Beyit 1*). [*efsüdelerden,]*

eg: Eğmek, bükmek.

- Ref'iyā naş'ibi var ḡurbet elde / Boyuñ **egmiş** maḥzûn turur el belde (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 35, Beyit 5*). [*egmiş, -miş*]

eger: "Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir; "eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

- Visāliñi bir kez görürsem **eger** / Qoç qurbān keseyim her gece gündüz (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 33, Beyit 10*). [*eger,]*
- Gücendiñse 'afv et bendeñe **eger** / Ḥarām oldu dünyā sultānım baña (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 46, Beyit 2*). [*eger,]*
- Çarşuda bir adam görünse **eger** / Antîkā denirdi dirāyet bu yā (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 20*). [*eger,]*
- Görmezse **eger** miḥnet uran dām-ı belāyı / Kim ḥüsn-i naḳāyı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 2, Beyit 4*). [*eger,]*

egle: Eğlemek, durmak.

- Gelen hoş-āmedī zīrā müsāfir-ḥānedir dünyā / Amān yā Seyyid **egleyin** şefā'at gözlerim illā (*Giresunlu Ref'î Divanı, Nazm 1, Beyit 2*). [*egleyin, -yin*]

eglence: Eğlence, gönül eğlendirecek, hoş vakit geçirtecek şey.

- O yārsız dünyāda zevki n'eyleyem / Gönül **eglencesi** yabana gitmiş (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 47, Beyit 4*). [*eglencesi, -s, -i*]

eğri: (Boyun için) Eğri olmak; suçlu ve hatalı olmak.

- Dediler el-vedā' el-vedā' saña / Boynum **egri** kaldı firākat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [egri,]

ehl: (Ar.) Ehil, bir işten anlayan./ Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar.

- Bükdü belimi cevher-i vicdānıma kıydı / Dīn **ehli** iken dīnime imānıma kıydı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [ehli, -i]
- Şabī-i şıbyāna rahmet yā Settār / Kurtar bu belādan **ehl-i** Qur'ānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [ehl-i,]

ekber: (Ar.) Çok (daha, en, pek) büyük.

- Dedim gīsūlarıñ her bir taraftan şayda çıkmışlar / Dedi aşūfte-i dil bend ederse şayd-ı **ekberdir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [ekberdir, -dir]
- Kaşamonu Türkü helvācılardan / Muştafa Ağadır Rabb-i **ekberden** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 29). [ekberden, -den]
- Bilinmez hikmeti bir baħr-i **ekber** kuds-i efhamdır / Kirāmen Kātibīn ol hāme-i Yezdān-ı ekremdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [ekber,]

ekdār: Kederler, acılar, üzüntüler.

- Nedir başımıza gelen ser-encām / Etrāfımız aldı **ekdār** u ālām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [ekdār,]
- Şer-i a'dādan belādan cümle āfātın Hudā / Şaklasın ālām **ekdārdan** niyāzım bu hemān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [ekdārdan, -dan]

ekl ü şürbü: Yeme içme.

- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / **Ekl ü şürbü** terk edip fark etmeden nān u nemek (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [ekl ü şürbü, -ü]

eknāf: Ar. Yanlar, yönler, taraflar.

- Celb eder etrāf u **eknāfdan** mürīd-i bī-şümār / Taht u tāt-ı himmeti vicdānımız Hamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [eknāfdan, -dan]

ekrem: En değerli.

- Bilinmez hikmeti bir baħr-i ekber kuds-i efhamdır / Kirāmen Kātibīn ol hāme-i Yezdān-ı **ekremdir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [ekremdir, -dir]

el: Başkası, yabancı, tanımadık.

- Şanki kimyā mantık-ı güft-i dürrerden lü'lü' dür / **El** ne derler ise desin el-hayadır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [el,]
- Ğam **elinden** kim esir olmuş iken bu gönlümüz / Añsızın āzād için dermānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [elinden, -(i)n, -den]
- Ey gönül ol māh-tābāndan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde **el** pençe dīvān tırduñ mu sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [el,]
- Seyyāh olup gezdim gurbet **ellerde** / Bulmadım mislini gayrı yerlerde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [ellerde, -ler, -de]
- Ref'i yā naşibi var gurbet **elde** / Boyuñ egmiş maħzūn tırur el belde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [elde, -de]

- Varam ğurbet **ele** seyyāh edeyim / İzin ver gireyim yārım el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [ele, -e]
- El yanında kaçdıñ tenhāda kaçdıñ / Hākīkatlı yārsın deyü aldandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [el,]
- Acınır oldu bu hālīm seni ğaddār çile / Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet **ele** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [ele, -e]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet **ele** / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [ele, -e]
- Yetişir āh edene dersiz amān renc-i şikem / Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet **ele** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [ele, -e]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet **ele** / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [ele, -e]
- Gezer Allāh deyü bilmem ne delidir ne velī / Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet **ele** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [ele, -e]
- Baña nisbetle verir kendini aġyār **eline** / Düşürür āh u figānı beni hasret çölüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [eline, -i, -n, -e]

el: Bedenin bir uzvu; el, yed II Güç, kudret.

- Kimi yatar kimi kalker kimi güler kimi oynar / Kimi zevkinden **el** çarpar baña nisbetle 'ibretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [el,]
- Himmetinden **el** dutan Ref'ī gedādan olmuşuz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 7). [el,]
- Ref'iyā naşibi var ğurbet elde / Boyuñ egmiş mahzūn tırur **el** belde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [el,]
- O beyāz gerdānı emdiğim vakit / Boynuña **el** atıp şardığım vakit (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [el,]
- Ditredi ayağım **elim** bir zamān / O şirīn-ġüftār seyrāna gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [elim, -im]
- Müdāvim mā-sivādan el çekip takvāya taldıñsa / Meded yā Hū **elim** tūt küşe-i vahdetde kaldıñsa (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [elim, -im]
- Dilersen Hākīm-i Mutlak rızāsından mükāfātı / Temennā bābına **el** tak bulasın kavş-i hācātı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [el,]
- Sağ **elin** yüzünde koymuş toġdu bir hoş pür-ziyā / Hīn tevellüdünde sürdü arza aġzın bī-devā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [elin, -i, -n]
- Uğradım mahşer-i mevte imdi gel.... / Tutdı fūlan **elim** dedi.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8). [elim, -im]
- Kaçırdım **elden** ol mız mız Bahāyı / Bulunmaz kıymetde bahāsı şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [elden, -den]
- Kimi nakkāş kimi gergef kimi almış **elinde** def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enāniyyetle hayretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [elinde, -i, -n, -de]

el: Aitlik, sahip olma durumu.

- Gidip gitmemeklik **elde** degildir / Ayrılıktan gönlüm ġāyet melūldür (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [elde, -de]

el çek: Ilgisini kesmek, dünyadan el etek çekmek.

- Kılmadı 'ömrüm vefā dünyādan **el çekdim** bugün / Geldi yevm-i iftirādım māderidir kardeşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [el çekdim, -di, -m]

- Müdāvim mā-sivādan **el çekip** takvāya taldınsa / Meded yā Hū elim tüt küşe-i vahdetde kaldınsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [*el çekip, -ip*]
- Cān-bāz oğlu Tālibā irci' hıttābın diñledim / Ol sebebden **el çekip** erdim müheyyā eşime (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 4*). [*el çekip, -ip*]

el ele: *Birbirinin elini tutarak. (İkileme.)*

- Dergāha varınca tıtdı **el ele** / Fātiha okudu *ziyāret* bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 68*). [*el ele,]*

ela: *Gözde sarıya çalan kestane rengi.*

- Alık alık baķan **ela** gözlerin / Maħv etdi vücūdum inan sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 6*). [*ela,]*

el-amān: *"Aman, imdat, medet!" anlamlarındaki yardım isteme ve yalvarma sözü.*

- El-amān el-amān Ḥāzret-i Mevlā / Kırtar belālardan cefādan beni (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 1*). [*el-amān,]*
- El-amān **el-amān** Ḥāzret-i Mevlā / Kırtar belālardan cefādan beni (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 1*). [*el-amān,]*
- El-emān yā Rab bugün geldim huzūr-ı zātına / Yarlığa 'abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 4*). [*el-emān,]*

el-ān: *"Hâlâ, şu anda bile" anlamlarında zarf.*

- Kimi şarkı kimi dīvān kimi söyler meded **el-ān** / Kimi şöyle tıtur hayrān 'ināyetle hidāyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [*el-ān,]*
- Kākülün yanımda şakları **el-ān** / Her baķdıķça gönül ediyor nālān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 5*). [*el-ān,]*
- Ben ararım yāri vatandaş **el-ān** / Meger ki baķçeye gül-şāna gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [*el-ān,]*
- Emr-i Rabbānī yetişdi füc'eten mevt **el-ān** / Kālmadı şabra kararım sızlatır taht (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*el-ān,]*

elbet: *"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.*

- Bu seyri seyr eden **elbet** iķer bir cām tulu şerbet / Nihāyet 'aşķ ile ülfet eder şöhetle 'işretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 11*). [*elbet,]*
- Gerķi insānız ķeker **elbet** bu 'aşķı lā-cerem / Tāli' -i bed fālımızdır olmuşuz hayrāt-ı 'aşķ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 4*). [*elbet,]*
- Elbet bir gün naşib olur ķavuşmak / Destūr ver varayım yārim el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 4*). [*elbet,]*
- Esrār-ı İlāhī nedir bilinmez / **Elbetde** encāmı hayr olur gider (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 1*). [*elbetde, -de]*
- Birinci ķapudān dedi ne rahmet / Eregli semtini buluruz **elbet** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 17*). [*elbet,]*
- Kıynadı **elbet** ķay birazdan / Şemāvār ķuruldu cem'iyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 12*). [*elbet,]*
- Erer **elbet** hāķiķat künhüne 'irfāna şordukķa / Bulur imān-ı kāmil mezheb-i 'ulyāya uydukķa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8*). [*elbet,]*
- Ğam ķekme gönül leyl ü nehār etse Ḥudādan / **Elbetde** bulur zā' iķ olan feyz-i firāvān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3*). [*elbetde, -de]*

- Vaṭanı terk eden **elbette** çeker hüzn ü elem / Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taḥt-ı sitem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [elbette, -de]

elden ele dolas: Pek çok kişi tarafından kullanılmak, bir çok sahip eline geçmek.

- Nedir ol baḥt-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevlān etse de yok çāresi tūl-ı emele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [elden ele dolaşır, -ır]

ele-: Taneli veya un gibi toz durumunda olan şeyleri yabancı maddelerden ayıklamak veya incisini kabasından ayırmak için kullanılan, tahta bir kasnak ve tek tarafa gerilmiş, gözenekli tel, kıl, bez vb.nden oluşan araç.

- Dīdār elemi çekmededir Ref'ī gedā of / Āh çarḥ-ı felek ay **eledi** ince elekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [eledi, --di]
- Gitdikçe furtuna ziyādelendi / Soğuk bora başımızdan **elendi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [elendi, -n, -di]
- Dīdār elemi çekmededir Ref'ī gedā of / Āh çarḥ-ı felek ayeledi ince **elekden** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [elekden, -k, -den]

ele al: Elinde tutmak, eline almak.

- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik birer kahve hürriyet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [ele alalım, -alım]

elem: İztırab, keder, gam, tasa, hüzn, melal.

- Dīdār **elemi** çekmededir Ref'ī gedā of / Āh çarḥ-ı felek ayeledi ince elekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [elemi, -i]
- Hicrān **elem** degildir 'āşıklara nevāle / İsrāb-ı mey rü'yāda erişdirir kemāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [elem,]
- Yakışdı hüsnüne yāsemen gerdān / Yā zevk u şafādır yoḥsa **elemdir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [elemdir, -dir]
- Ben saña 'āşıkım tā şübheñ mi var / Lāyık mıdır Ref'ī çeksin **elemler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [elemler,]
- Hep çekdiceğim renc ü **elem** yār elemidir / Şeb-tā-be-seḥer nālelerim dil sitemidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [elem,]
- Hep çekdiceğim renc ü elem yār **elemidir** / Şeb-tā-be-seḥer nālelerim dil sitemidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [elemidir, -i, -dir]
- Ğam u fırkatle yanan bağrımı biryān mı şanır / Uzadır dest-i **elem** sīnemi külḥān mı şanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [elem,]
- Al cānımı kırtar beni yā Rab bu **elemden** / Vallāhi delindi yüregim renc-i şikemden (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [elemden, -den]

elem çek: Üzülmek, tasalanmak.

- Vaṭanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem / Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taḥt-ı sitem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [elem çeker, -er]

el-firāk: Ayrılık sözü, elveda.

- Tükendi dāne-i kısmet bu demde / **El-firāk** sevgili cānān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [el-firāk,]

elin çek: *Elini çekmek, uzak durmak.*

- Seniñle maħabbet baña bal olur / Çek elin dedikçe dilim lâl olur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 3*). [*elin çek*,]

elmās: *Ar. Mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli bir taş.*

- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış hâtem-i **elmās** / Başında kablı altun fes bakar haşretle firkatle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7*). [*elmās*,]
- 'İndimde yok ašlā dünyā degeri / Altun gümüş **elmās** deryā dureri (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 5*). [*elmās*,]

el-vedā: *"Güle güle" anlamında son veda ifadesi.*

- Ben giderim gönül saña mā`ildir / **El-vedā** sultān-ı hūbān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6*). [*el-vedā*,]
- Varam ğurbet ele seyyāh edeyim / İzin ver gireyim yārim **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1*). [*el-vedā*,]
- 'Ālemi hep geşt ü güzār edeyim / Destūr ver varayım yārim **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2*). [*el-vedā*,]
- Elbet bir gün naşib olur kavuşmak / Destūr ver varayım yārim **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 4*). [*el-vedā*,]
- Ben ğurbetde sen vaṭanda gül dalda / Destūr ver varayım yārim **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6*). [*el-vedā*,]
- Tükendi dāne-i kısmet bu demde / El-firāk sevgili cānān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1*). [*el-vedā*,]
- Mevlāya emānet eyledim seni / **El-vedā** ey kaşı kemān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2*). [*el-vedā*,]
- Mevlāya emānet eyledim seni / El-vedā ey kaşı kemān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2*). [*el-vedā*,]
- Yüregim hūn oldu bunca firkatle / **El-vedā** derdime dermān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 4*). [*el-vedā*,]
- Yüregim hūn oldu bunca firkatle / El-vedā derdime dermān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 4*). [*el-vedā*,]
- Ben giderim gönül saña mā`ildir / El-vedā sultān-ı hūbān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6*). [*el-vedā*,]
- Sen de bil 'aşkıñdan firār etdiğim / **El-vedā** ben saña kurbān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 8*). [*el-vedā*,]
- Sen de bil 'aşkıñdan firār etdiğim / El-vedā ben saña kurbān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 8*). [*el-vedā*,]
- Muħibb-i şādıklar maħzūn mu ola / **El-vedā** cümle-i ihvān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 10*). [*el-vedā*,]
- Muħibb-i şādıklar maħzūn mu ola / El-vedā cümle-i ihvān **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 10*). [*el-vedā*,]
- Kavuşmak gülmek var hem de ağlamak / **El-vedā** tūṭi-i zebān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 12*). [*el-vedā*,]
- Ağla bu hālime yār döne döne / El-vedā ey mihr tábānım **el-vedā** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 14*). [*el-vedā*,]Yeñiden açıldı gönlümde yāra / **El-vedā** ma'den-i 'irfān sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 2*). [*el-vedā*,]

- Dediler **el-vedā'** el-vedā' saña / Boynum egri kaldı firâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [el-vedā',]

em: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

- Kōkladım zülfünü **emdim** lebinden / Misk ü 'anber sürmüş yanağı benek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [emdim, -di, -m]
- Dudağı kırmızı yanağı beñlü / Gel **emeyim** bir bir yâr kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [emeyim,]
- O beyâz gerdanı **emdigim** vakit / Boynuña el atıp şardığım vakit (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [emdigim, -dig, -im]

emānet: Ar. Eminlik. II Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse.

- Ben seni Hakkā **emānet** eyledim geldim o gün / Hātırā geldikde bağrım çağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [emānet,]

emānet et: Koruması için bırakmak, koruyuculuğuna vermek, güvenilen birine bir şey bırakmak.

- Ben seni kimlere **emānet edem** / Sensiz bu dünyāda ben cānı n'edem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [emānet edem, -em]
- Mevlāya **emānet eyledim** seni / El-vedā' ey kaşı kemān el-vedā' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2). [emānet eyledim, -di, -m]

emek: Bir iş uğruna gayret ve çaba sarfetmek.

- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok **emek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [emek,]
- 'Ālem seni sen 'ālemi takbīl mi edersin / Ol sevb-i cehālet n'edeyim kaldı **emekden** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [emekden, -den]

emel: Ar. is. Şiddetli arzu.

- Nedir ol baht-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevalān etse de yok çāresi tül-ı **emele** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [emele, -e]

emin: (Özel isim) Emin.

- Emīn Efendidir dedim ismini / Dedi hoş-āmedī iltifāt bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [emīn,]

emīn-zāde: Eminzade.

- Hācī **Emīn-zāde** Hāfız-ı Luṭfī / Bu dem maḫşūduna ulaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [emīn-zāde,]

emīr: Bir kavmin, bir memleketin reisi.

- Sinopda rūsūmāt şandık **emiri** / Su'al etdim bilir ğıyāben beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [emiri, -i]

emr: Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

- Güzel lā-taknaṭu min raḫmetillāh **emr** ü fermānı / Görürsün şübhesiz Refî bu yüzden kenz-i Raḫmānı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [emr,]

- Kādīm zann etme kün **emri** ile var etdi eşyâyı / Yekün **emri** hitâbında yıkar a'lâyı ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [emri, -i]
- Kādīm zann etme kün **emri** ile var etdi eşyâyı / Yekün **emri** hitâbında yıkar a'lâyı ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [emri, -i]
- Bize lâıyık imiş bu dürlü 'azâb / Ne çäre olacağ **emr-i** Rabbânî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [emr-i, -i]
- Muqaddem levh-i mahfûzu muharrer eyledi Yezdân / O **emr-i** küllü şey'in hâlikun mışdâkıdır fermân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [emr-i, -i]
- Emr-i Rabbânî yetişdi füc'eten mevt el-ân / Kalmadı şabra kararım şızlatır taht (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 2). [emr-i, -i]

emr et: (Yapılması istenen şeyi) Kesin olarak bildirmek, buyurmak.

- Pâdişâh-ı 'aşrımız şevket-şi'âr 'Abdülhamîd / **Emr edip** inşâ edildi işbu âsâr-ı cedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [emr edip, -ip]
- Emr etdi kahveci birlikde içelim / Birkaç sâ'at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [emr etdi, -di]
- Gece sâ'at iki uyandı ocağ / Kapudan **emr etdi** vapur kalkacağ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [emr etdi, -di]

emrâz: Hastalıklar, illetler, marazlar.

- Şâh-ı gerdâni tûmruçuk gül gibi kûklanmamış / İşte bulduñ Ref'iyâ **emrâz-ı** 'aşkı şağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [emrâz-ı,]

emvâc-ı: Dalgalar.

- Gîdikçe artmağda **emvâc-ı** deryâ / Ne mümkün vapura varmağ bir daha (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [emvâc-ı,]

emzir: Kadın veya dişi hayvan, memesindeki sütü yavruya vermek.

- Emzirmediñ bir kez âb-ı lebinden / Kûpmađla yoğrulmuş gül yaprağından (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [emzirmediñ,]

en: "En" üstünlük zarfı.

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ **eñ** evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [eñ,]

enâniyyet: Benlik, kibir, gurur.

- Kimi nakķaş kimi gergef kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf **enâniyyetle** hayretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [enâniyyetle, -le]

enbiyâ: (Ar.) Nebîler, peygamberler.

- Meger hep evliyâlar **enbiyâlar** bulmadı dermân / Bu sırrı bilmedi dünyâda oldu cümlesi mihmân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [enbiyâlar, -lar]

encâm: Far. is. Son, akıbet: encamı, sonu hayırlı.

- Esrâr-ı İlâhî nedir bilinmez / Elbetde **encâmı** hayr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [encâmı, -ı]

ender: Ar. Daha, pek nadir.

- Ben bugün gül-çehre yârı gördüm **ender** bağçede / Deste gül destinde kaç tutmuş haçı her yan gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [ender,]

endüh: Gam, keder, tasa.

- Çıkmaz imiş 'aşkıñ eseri toğrusu serden / **Endüh-ı** cigerden (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [endüh-ı, -ı]

enf: Burun.

- Bir yanda maḥbûsîn bir yanda menfî / Ta'affünden tıldu cümleñiñ **enfi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [enfî, -i]

enfās: Nefesler, soluklar.

- Bir dü-şenbe gecesi **enfās** eyledi / Fāñ dünyāya gelip gitdiğini ol bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [enfās,]

enîn: Far. is. İnlemek. İnilti.

- Ḥayli ezmân ḥaşret ile eylediñ āh u **enîn** / Bunca yıldır luṭf ile bir iltifāt gördüñ mü sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [enîn,]
- Bu āh u **enîn** hier 'azîm 'aşk eseridir / Bî-çāre gönül sevdigi cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [enîn,]

enîs: Ar. Dost, arkadaş.

- Ref'iyā mir'āt edindi vākî 'ā dil-berleri / Ol **enîs** ü hem-demim vîrāneyi i' māreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [enîs,]

enver: Aydınlık, ışık, nur.

- Maḥv oldu tenim 'aşk ile ey ruhları **enver** / Uğruñda a dil-ber (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [enver,]

er: Erişmek, ulaşmak, kavuşmak.

- Bu rāh-ı 'aşk vehbîdir kesbî işrâb-ı meydîr / Mağrûr olma a şāhım **er**er ḥüsñüñ zevāle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [er, -er]
- Erer elbet ḥaḳîḳat küñhüne 'irfāna şordukça / Bulur îmān-ı kāmîl mezheb-i 'ulyāya uydukça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [er, -er]
- Faḥr etse gerek kevn ü mekân ins ü melekler / 'Ayyūka **er**er ḥamd ü senā şavt-ı du'ā-ḥ'ān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [er, -er]
- Āh yigirmi üç yaşında **erdi** ḥükmu'llāh baña / Āh u vāh eyvāh deyü aḡlar ata māder ḳatı (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [erdi, -di]
- Güzeller bâğa girmişler nezāketle şerāfetle / Ḳamusu 'aşka **er**mişler meveddetle maḥabbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [ermişler, -miş, -ler]
- Cān-bāz oḡlu Tālibā irci' ḥiṭābın diñledim / Ol sebebdan el çekip **erdim** müheyyā eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [erdim, -di, -m]
- Hem **er**işince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nān u nemek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [erişince, -iş, -ince]
- Ḳızcaḡızım deyü aḡlar vālidem / Bir yaşında iken **er**işdi firḳat (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 2). [erişdi, -iş, -di]

- Hicrân elem degildir ‘âşıklara nevâle / İsrâb-ı mey rü’yâda **erişdirir** kemâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [erişdirir, -iş,-dir,-ir]
- Erişsiñ imdâda kırklar yediler / Ben n’edeyim güzel devrâna gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [erişsiñ, -iş,-sin]
- Açılır bâb-ı mürüvvet hele fettâh olana / Meger imdâd **erişir** vaşfına meddâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 9). [erişir, -ir]

ereğli: Yer adı; Ereğli.

- Birinci kapudân dedi ne rahmet / **Ereğli** semtini buluruz elbet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 17). [ereğli,]
- Ereğli semtine toğrulup geldik / Taşranıñ kadrini şimdiden bildik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [ereğli,]
- Ereğli kazâsı vîrânlık şehr / Ol günde bir düğün var imiş meger (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 19). [ereğli,]
- Ereğlide dört gün üç gece yatdık / Turmadı furtuna târ nâ-çâr kaldık (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [ereğlide, -de]
- Biz bu hengâmları defterden sildik / **Ereğliye** çıkdıñ işâbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [ereğliye,-y,-e]

eren: Ermiş, veli.

- Gerekmez rütbe-i bālâ **erenden** himmet aldınsa / Ziyâretgâh-ı a’zamdır huzûr-ı fahra vardınsa (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [erenden, -den]

ervâh: Ruhlar, canlar.

- Püte-i ‘aşk içre gıl olup pişdim / ‘Âlem-i **ervâhı** fark edip seçdim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [ervâhı, -ı]
- Nice ‘âlem nice **ervâh** nice lâhût-ı ‘uzmâyı / Kılar bir lahzada kendin iken eflâk u esmâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [ervâh,]

es: Yâr, dost, arkadaş, hemhal.

- Cân-bâz oğlu Tâlibâ irci’ hîtabın dîñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyâ **eşime** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [eşime, -im, -e]

es: (Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.

- Önümüzden **eser** katı rûzigâr / Çağırıp çıkırmak işimiz her-bâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 19). [eser, -er]
- Yanıyor cism ü benim bād-ı şabâ göğsüme **es** / Maraž-ı ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [es,]

eş’âr: Ar. Şiirler.

- Tavşîf-i hüsnünde **eş’ârı** muhâl / Sen şem’a şu’lesi ben pervânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [eş’ârı, -ı]

eser: (Ar.) Sarf edilen bir emek, yapılan bir iş sonucunda meydana gelen, yetenek, gayret veya emek ürünü şey, yapıt.

- Eski şöhetden hiç görmedim **eser** / Darıldıñ mı mihr ü tâbânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [eser,]

- Bu āh u enīn hicr ‘azīm ‘aşk **eseridir** / Bî-çāre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [eseridir, -i, -dir]
- Çıkılmaz imiş ‘aşkıñ **eseri** toğrusu serden / Endūh-ı cigerden (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [eseri, -i]

esir: Birinin veya bir durumun hükmü ve buyruğu altına girmiş olan, tutsak, köle.

- Kim **esir** olmaz ‘aceb bir kez görünce ruhlarıñ / Bāğ-ı cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [esir,]
- Toğrusu Refî gedā taşhīh-i vıcdān et bu dem / Ol **esir-i** bāb-ı lutfunda revādır Luṭfıyā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [esir-i, --i]
- Ğam elinden kim **esir** olmuş iken bu gönümüz / Añsızın āzād içün dermānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [esir,]
- Āvāre büyür ḥalka-i zülfünde **esirim** / Ey darr-ı ‘ömrüm (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [esirim, -im]

esirge: Korumak, himaye etmek.

- Ḥaḳıḳatli yārdan cān **esirgemez** / Āhı ben çekerim sen neden bıkdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [esirgemez, -mez, -]

eşkal: Ar. Görünüm, görüntü.

- Refî ümmīd eder gün-be-gün vişāl / Misāl-i cevridir sendeki **eşkal** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [eşkal,]

eski: "Önceki, evvelki" anlamında sıfat.

- Eski şöhetden hiç görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü tābānım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [eski,]
- Gidip gelmemek var gelip bulmamaḳ / **Eskiden** ‘ādetdir yāra toymamaḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [eskiden, -den]

esmā: Ar. İsim'ler, adlar, namlar. II "Allah, Adem'e bütün isimleri öğretti" (Bakara suresi/31.ayet).

- Nice ‘ālem nice ervāḥ nice lāḥūt-ı ‘uzmāyı / Kılar bir laḥzada kendin iken eflāk u **esmāyı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [esmāyı, -y, -ı]

esmer: Teni ve saçları karaya çalan (kimse) II koyu tenli, saçlı sevgili; namussuz, ahlaksız (kimse); ahlaksız sevgili.

- Esmer beyāz deme eyle seferi / Hemān bir birin ḳar ḳana ḳana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 10). [esmer,]
- Maḥbūbuñ **esmeri** Mısrıñ şeker / Bulunmaz mānendi yokdur kederi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [esmeri,]

esnā: Yüce, yüksek.

- Nazardan şaḳlasın Ḥallāk u Şamed / **Esnā-yı** firākda ḳoḳlaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [esnā-yı, -yı]

esrār: (Ar.) Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar.

- Refî iyā çün ser-fürü dil kāşif-i **esrār** iken / Tırmayıp sır sır aḳar dilden dile şahbā-yı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [esrār,]
- Esrār-ı İlāhī nedir bilinmez / Elbetde encāmı ḥayr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [esrār-ı, -ı]

- Gīsūlarınıñ bir teli dünyā degeridir / Olmaz mı ‘aceb vākıf-ı **esrārım** o dil-dār (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [esrārım, -ım]

esyā: (Ar.) Yaratılmış olan her şey, şeyler, nesneler.

- ‘Ālem-i **esyā** benim **esyā** nedir eşyālanır / Bülbül-i şeydā benim şeydā nedir şeydālanır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [esyā,]
- ‘Ālem-i **esyā** benim **esyā** nedir eşyālanır / Bülbül-i şeydā benim şeydā nedir şeydālanır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [esyā,]
- İmdi Ref’i bir gelür ‘ālemde medh ü zem baña / ‘Ālem-i **esyā** benim **esyā** nedir eşyālanır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [esyā,]
- İmdi Ref’i bir gelür ‘ālemde medh ü zem baña / ‘Ālem-i **esyā** benim **esyā** nedir eşyālanır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [esyā,]
- ‘Ālem-i esyā benim esyā nedir **esyālanır** / Bülbül-i şeydā benim şeydā nedir şeydālanır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [esyālanır, -lan, -ır]
- İmdi Ref’i bir gelür ‘ālemde medh ü zem baña / ‘Ālem-i esyā benim esyā nedir **esyālanır** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [esyālanır, -lan, -ır]
- Yatağ şandık **esyā** karışdı sele / ‘Aklımız dolandı İrān u Vānı (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [esyā,]
- Eşyālar vapurda şallanır hālā / Hamd olsun çıkmışdı selāmet bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 38). [esyālar, -lar]
- Qādīm zann etme kün emri ile var etdi **esyāyı** / Yekün emri hitābında yıkar a’lāy ednāy (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [esyāyı, -y, -ı]

et-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamındaki yardımcı fiil.

- Bu seyri seyr eden elbet içre bir cām tolu şerbet / Nihāyet ‘aşk ile ülfet **eder** şöhetle ‘işretle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [eder, -er]
- Gehi ebrūları oynadarak gāh göz süzerek / Bu edā şive-i şehla beni **etmez** mi telef (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [etmez, -mez]
- ‘Ārz-ı hāl etdikçe yārım ma‘zeret **etmez** kabūl / N’eylesin Ref’i gedā üftādedir efgānlıdır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [etmez, -mez]
- Ol niqāb-ı ruhlarıñ açmış kızarmış gınceler / Pür-şacağ **etmiş** yanağ üzre hicāb olmağdadır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [etmiş, -miş]
- Bu misillü derde dūcār olmadı bir ins ü cān / Hāsilı yokdur kararım nice dil **etsin** şekib (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [etsin, -sin]
- Qaşdıñ öldürmekse **etsin** Ref’iyā cānın fedā / Gālibā bu dehrde biñ dürlü ruhānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [etsin, -sin]
- Bugün bir yār ile ünsiyyet **etdim** / Qāmeti ser çekmiş yanağı beñek (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [etdim, -di, -m]
- Ref’iyā yār ile ülfet **etmege** / İster dü ‘ālemde güzel sevmege (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 9). [etmege, -mek, -e]
- Kākülün yanımda şaklarıñ el-ān / Her bağıdıkça gönül **ediyor** nālān (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [ediyor, -i, -yor]
- Tā’ifeler der buña cān mı tayanur / Sa‘at beşde **etdik** hareket bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [etdik, -dik]
- Cānıma kār etdi cefā-yı gūrbet / ‘Azım-i şıla **etdim** maşlahat bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [etdim, -di, -m]

- Ünyeye dek birlikde gideriz dendi / 'Arz-ı şükran **etdim** ki hürmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [etdim, -di, -m]
- Mecâzib dil gerekdir **etmege** şayd u şikârânı / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [etmege, -mek, -e]
- Vücûdu mülküne efgendesin bir nâzır **etmez** mi / O hâlde nîm-nazarla bendesin der-hâtır **etmez** mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [etmez, -mez]
- Vücûdu mülküne efgendesin bir nâzır **etmez** mi / O hâlde nîm-nazarla bendesin der-hâtır **etmez** mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [etmez, -mez]
- Rikâb-ı hüsnüne Refî gedâyı şâ'ir **etmez** mi / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [etmez, -mez]
- Etmek mi diler zülf-i perîşânına ber-dâr / Yâr sevmek için 'aşık bilmem ne günâh var (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [etmek, -mek]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd **etsin** şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [etsin, -sin]
- Etmez o güzel hâşıl-ı nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr misl-i hümayı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [etmez, -mez]
- Ne baña lutf u 'inâyet ne de **etdiñ** beni terk / Bu benim gönlümü almak ne şereftir ne şeref (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [etdiñ, -di, -ñ]
- Ben firâr **etdikçe** tâli'dir tedellî etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mâtemimdir iftirâkı ağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [etdikçe, -dikçe]
- Ben firâr etdikçe tâli'dir tedellî **etdiñ** 'aşk / Şimdi yevm-i mâtemimdir iftirâkı ağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [etdiñ, -din]
- 'Arz-ı hâl **etdikçe** yârim ma'zeret etmez kabûl / N'eylesin Refî gedâ üftâdedir efgânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [etdikçe, -dikçe]
- Biz hakikat râh-ı 'aşkda terk-i cân **etdikse** de / Ben gibi çok 'aşık-ı şûride ser-gerdânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [etdikse, -dik, -se]
- Âh u zâr **etsem** de uğrunda baña zevk-bağşıdır / Lebleriñ âbı hayâlimde şarâb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [etsem, -se, -m]
- Bâde-i mey nûş **eden** 'aşıkların serdârıyım / ... ezkiyâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 2). [eden, -en]
- Çünkü ol câm-ı muşaffâdan sirâyet **etdi** 'aşk / Bu sebebdan kâhramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [etdi, -di]
- Arttı dilde derd-i bî-pâyânım rahm **et** muhîb / Çâresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin tabîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [et,]
- Çün seniñ 'aşkınla efgân **etdigim** ta'yîb degil / Yâ nasıl ketm eyleyem muhriş lisânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [etdigim, -dig, -im]
- Toğrusu Refî gedâ taşhîh-i vicdân **et** bu dem / Ol esîr-i bâb-ı lutfunda revâdır Lutfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [et,]
- Refî biñlerce mülâkâtıñla fâhr **etmekdedir** / Pâyına yüzler sürer vicdânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [etmekdedir, -mekde, -dir]
- Her kârda ma'bûduma tefvîk ede gördüm / Güş **etmede** tâ meclis-i 'irfâna melekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [etmede, -me, -de]
- Âfât-ı firâk devr eder 'aşık her rûz / Havf **etse** de yok çâre eyâ nân u nemekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [etse, -se]
- Yanağı ahlmeriñ 'aşık şafâsı / Ketm **etme** öpeyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [etme, -me]

- Ref'î efgendeñe gücenme dil-ber / Redd **etme** du'âmı eyle mu'teber (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 33, Beyit 9*). [*etme, -me*]
- İhsânıña muhtâc gönül penâhı / Va'd **eden** 'ahdini bozar mı böyle (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 34, Beyit 4*). [*eden, -en*]
- Râhatım selb **etdi** çeşm-i siyâhı / Yok mudur bir dahı hübların şâhı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 34, Beyit 3*). [*etdi, -di*]
- Perde-i gerdünüñ güşâd **et** baña / Mecnûn gezeyim mi yârım diyerek (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 37, Beyit 2*). [*et,*]
- Maḥabbet belâsı geldi başıma / Yâr merḥamet **et** bu genç yaşıma (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 37, Beyit 3*). [*et,*]
- Zelle-i gül-fâmla ta'bır edeyim / **Et** uğruna âh u zâr kana kana (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 38, Beyit 2*). [*et,*]
- Bu hüsn ile ülfet **etmeyen** hûbân / Kurtulmaz yâ Hâkdan olursa tuğyân (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 38, Beyit 11*). [*etmeyen, -me, -y, -en*]
- Ref'îye **etdigin** nâz u edâlar / Kanı bir makamda zevk u şafâlar (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [*etdigin, -di, -gin*]
- Gel cevân bu cevır ü cefâyı **etme** / Beni terk eyleyip ağıyâra gitme (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 46, Beyit 3*). [*etme, -me*]
- Ref'îyi **etdigiñ** gibi etsinler / Seni terk eyleyip ğayra gitsinler (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 53, Beyit 9*). [*etdigiñ, -di, -gin*]
- Ref'îyi etdigiñ gibi **etsinler** / Seni terk eyleyip ğayra gitsinler (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 53, Beyit 9*). [*etsinler, -sin, -ler*]
- Beni Mecnûn **etdi** Leylâdan beter / Düşürüp nâmûs-ı bâlâdan beni (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 56, Beyit 8*). [*etdi, -di*]
- Gel kurbânın olam cânım efendi / **Etme** nâz yerine cevır ü sitekler (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 60, Beyit 1*). [*etme, -me*]
- Şalı günü sâ'at on birde tamâm / Fâyrah **etdi** vapur vaktinde aḥşâm (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 3*). [*etdi, -di*]
- Lenger-endâz **etdi** vapur lîmâna / Cismime bir hayât geldi o anda (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 97*). [*etdi, -di*]
- 'Aklıñı zâyı' eyleme al başıña şeydâ nedir / **Etme** minnet cânın için cânânıña sevdâ nedir (*Giresunlu Ref'î Divanı, Matla 1, Beyit 1*). [*etme, -me*]
- Takılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Kokusu her ne kadar **etse** de ser-ḥoş gecemiz (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müfret 1, Beyit 1*). [*etse, -se*]
- Bütün aḥvâlini fâsık **eden** 'âlemde deli / Deme her güşe-i vahdetde bu Ref'î be deli (*Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 2, Beyit 11*). [*eden, -en*]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd **etsin** şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 1, Beyit 3*). [*etsin, -sin*]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd **etsin** şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 1, Beyit 6*). [*etsin, -sin*]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd **etsin** şefâ'at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 1, Beyit 9*). [*etsin, -sin*]
- Gel **etme** kızum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 4, Beyit 3*). [*etme, -me*]
- Gel **etme** kızum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 4, Beyit 6*). [*etme, -me*]

- Gel **etme** kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek hançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [etme, -me]
- Gel **etme** kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek hançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [etme, -me]
- Gel **etme** kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek hançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [etme, -me]
- Mart rûhu ibtidâsında tamâm **etdi** zuhûr / Târîhi Tıksan sekiz yevm-i bâzâr vaqt-i saḥûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [etdi, -di]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaż' olundu ol şabî / Hû deyü dâ'im baña **etmekde** oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [etmekde, -mekde]

etrâf: (Ar.) Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre, yöre.

- Fehm kıl ḥüsnuñ cihâna âfitâb olmaḡdadır / Tutdu **etrâfım** şu 'â'îñ dil kebâb olmaḡdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [etrâfım, -ım]
- Şöyle maḡzûniyyetimle nazar-ı dîdâr idim / Aldı **etrâfım** bütün ġarḡ eyledi deryâ-yı 'aşḡ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [etrâfım, -ım]
- Celb eder **etrâf** u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taḡt u tâc-ı himmeti vicdânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [etrâf,]
- Şubḡa dek gözüñe girmesin uyḡu / Kaplasın **etrâfıñ** kavat kayḡu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [etrâfıñ, -ı, -n]
- Bir kaç sâ'at anda miḡmân oturdıḡ / **Etrâfı** dolaşdıḡ üç kişi bulduḡ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [etrâfı, -ı]
- Nedir başımıza gelen ser-encâm / **Etrâfımız** aldı ekdâr u âlâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [etrâfımız, -ımız]
- Sinopuñ **etrâfıñ** bütün seyr etdik / Hapis-ḡânesini arayıp gitdik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [etrâfıñ, -ı, -n]

etvâr: Tavırlar, davranışlar, haller, tarzlar.

- Ḥılâf-ı me'mûldür o dürlü **etvâr** / Ne yazsam ḡaḡḡında lâıḡ seza-vâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [etvâr,]
- Besbelli alnıma yazılmış böyle / **Etvârından** begim aḡladım öyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [etvârından, -ı, -(n)dan]

evc: Gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.

- Pervâz olarak **evc-i** hevâ üzre gezer hem / Maḡrûr ile hem dem (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 2, Beyit 3). [evc-i, --i]

evlâd: 1. Bir anne baba için kendi oḡulları veya kızları. 2. Birinin soyundan gelen kimseler, soysop, sülâle, zürriyet.

- Ḥamd ü bî-ḡadd ol Ḥudâya gösterir yevmü's sürûr / Fażl u iḡsânıyla **evlâd** baḡş edip verdi Ġafûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [evlâd,]
- Maḡsadım râḡat ola dünyâda **evlâd** u 'ıyâl / Yoḡsa dünyâdan vefâ yoḡ isterim dârü'l-cinân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [evlâd,]

evliyâ: (Ar.) Allah'ın sevgilisi olan, hâli, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerâmetler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul (kullar), ermiş, ermişler, velîler.

- Meger hep **evliyâlar** enbiyâlar bulmadı dermân / Bu sırrı bilmedi dünyâda oldu cümlesi miḡmân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [evliyâlar, -lar]

evsâf: *Ar. Vasıflar, sıfatlar, tarifler.*

- Güzelleri bir bir takrîr edeyim / **Evşâfın** yâd eyle var kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 1*). [*evşâfın, -ın*]
- Neşr eyleyerek zıkr ile **evşâf-ı** şadâyı / N'etsin bu fenâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 12*). [*evşâf-ı,]*

evvel: *(Ar.) Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.*

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ **evvel** rüşveti gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6*). [*evvel,]*
- Ğayrı yetdi cāna şive vü nāzıñ / Bir gün **evvel** ikram eyle vişâliñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5*). [*evvel,]*
- Ref'iyâ rümûzu söyledi dilden / İbtidâ tahtır-i harf **evvel**den (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 9*). [*evvel*den, -den]
- Dedim **evvel** keyfi alalım ele / İçdik birer kahve hürriyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 66*). [*evvel,]*
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin gîsûları **evvelki** şafdandır (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 6*). [*evvelki, -ki*]
- Ref'iyâ **evvel** hurûfât üzre târîh söyledi / Sağ olup yazsın müverrih bunca târîh her zamân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 3*). [*evvel,]*

ey: " Bir " varlığa (ğam-zedeler) seslenme ünlemi (Ey!)"

- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar **ey** kişi / Berķ urur şimşek misāli şivesi biñ kanlıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3*). [*ey,]*
- Ey güzel sen kendiñi yār etme her ağıyāreye / Çünkü cevher ma'denisiñ düşme gel āvāreye (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*ey,]*
- Hem-nişin ol ki **eyā** çıksın rakîbān ortadan / Şohbetiñ fevt-zede ihsān yok dil-i bî-çāreye (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4*). [*eyā, -a*]
- Ey 'azîzā yazdı şun nā-hakkımı kuzāt-ı 'aşķ / Söylemez inkārını bilmem nedir hācāt-ı 'aşķ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 1*). [*ey,]*
- Ey gönül ol māh-tābāndan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe dīvān turduñ mu sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1*). [*ey,]*
- Āfāt-ı firāķ devr eder 'āşıkā her rüz / Havf etse de yok çāre **eyā** nān u nemekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [*eyā, -a*]
- Bir su'ālīm vardır **ey** çeşm-i siyāh / Lü'lü'-i lālādır her bir dānesi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 1*). [*ey,]*
- İnkār u ikrār güç meger **ey** şāh / Nasıl maṭlūb olur bir nişānesi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 2*). [*ey,]*
- Mevlāya emānet eyledim seni / El-vedā' **ey** kaş kemān el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2*). [*ey,]*
- Ağla bu hālīme yār dōne dōne / El-vedā' **ey** mihr tābānım el-vedā' (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 14*). [*ey,]*
- Vefāsızdır niçün yād etdiñ **ey** dil bu hayālātı / Ezelden bizlere Hāķ kıldı taķdīr bu kemālātı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1*). [*ey,]*
- Ey bedr-i cemīl tāb-ı tūvānım 'ademīdir / 'Aşķın veremīdir (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 3*). [*ey,]*
- Maḥv oldu tenim 'aşķ ile **ey** ruhları enver / Uğruñda a dil-ber (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 9*). [*ey,]*

- Āvāre büyür halka-i zülfünde esirim / **Ey** darr-ı 'ömrüm (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [ey,]
- Ey ehil-i fenā benden al 'ibret / Keremden cihāna eyledim 'avdet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 1). [ey,]
- Bi'l-bedāhe söyledi hikmetle **eyā** Hayy u Ğafūr / Ref'iyā ihvān me'zūn yazdı tārīhin tamām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [eyā, -a]
- Gel **ey** 'ākıl saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşīd Dārāyı yutar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [ey,]
- Uğradım bir cāy-ı düşvāra **eyā** cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [eyā, -a]

ey dil: Ey gönül.

- Dālāle düşme **ey dil** meşrebi ālūdelerden geç / Vefā yok cām-ı ma'sūk hırka-i efsūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [ey dil,]

eyle: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

- Keşf-i güftār **eyledikçe** dilleri nālānlanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [eyledikçe, -dikce]
- Eyle feryād bülbülāsā sūhteler bağındadır / Behcetiñ bağında bitdi Ref'iyā bostān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [eyle,]
- Şöyle maḥzūniyyetimle nazar-ı dīdār idim / Aldı etrāfım bütün ğarḳ **eyledi** deryā-yı 'aşḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [eyledi, -di]
- Bir ğarā'ib dāma dūçār **eyledi** sevdā beni / Ser çekip Kāfdan Kāfa hükm **eyledi** da'vā-yı 'aşḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [eyledi, -di]
- Yazkı mıdır yāra āġāh eyleyen aḥvālīmī / Gelsin imdād **eylesin** şaf tutmadan ğavġā-yı 'aşḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [eylesin, -sin]
- Hāḳ ne hoş halk **eylemiş** ismiñde ḥüsnüñ māhveş / Zātıña lāyık ḥuşūşā ḥüb vaṭanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [eylemiş, -miş]
- Huzūran / Ḳalb-i maḥzūnum mülākātıñla ābād **eylediñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 7). [eylediñ, --diñ]
- Yaḳdı baġrım bunca yıldır ḥāra küllhen **eyledi** / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzāt-ı 'aşḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [eyledi, -di]
- Tā kudūmuña teşerrüf **eyledi** bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [eyledi, -di]
- Ben seni Hāḳḳa emānet **eyledim** geldim o gün / Hāṭıra geldikde baġrım çaġladı Rif at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [eyledim, -di, -m]
- Ḥayli ezmān ḥaşret ile **eylediñ** āh u enīn / Bunca yıldır luṭf ile bir iltifāt gördüñ mü sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [eylediñ, --diñ]
- Bülbül ğoncesine **eyledi** zārı / Vaşlı ārzūlamış geşt ü güzārı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [eyledi, -di]
- Yā Rabbi sen baña feth-i bāb **eyle** / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [eyle,]
- Vefḳ-ı maḳşūd edip feyz-āb **eyle** / İsterse bu cismim odlara yansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [eyle,]
- Merḥametsiz yāra ḥālim 'arz-ı ḥāl / **Eyle** mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [eyle,]

- Gönül terk **eylesin** ğayr-ı cenneti / Yüregim hak etdi yârdan fırkati (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [eylesin, -sin]
- Ğayrı yetdi cāna şîve vü nāzın / Bir gün evvel ikram **eyle** vişālîñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [eyle,]
- Refî efgendeñe gücenme dil-ber / Redd etme du'âmı **eyle** mu'teber (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 9). [eyle,]
- Hak saña güzellik ihsân **eylemiş** / Zekâtın alayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [eylemiş, -miş]
- Nā-murād olan dermān **eylemiş** / Kapuñda güleyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [eylemiş, -miş]
- Esmer beyāz deme **eyle** seferi / Hemān bir birin qar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 10). [eyle,]
- Şeref-bağş **eylesin** Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [eylesin, -sin]
- Şeref-bağş **eylesin** Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [eylesin, -sin]
- Şeref-bağş **eylesin** Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at şān-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [eylesin, -sin]
- Yanıyor cism ü benim bād-ı şabā gögsüme es / Maraž-ı 'aşkıma gel **eyle** begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [eyle,]
- Bir dü-şenbe gecesi enfās **eyledi** / Fānī dünyāya gelip gitdigini ol bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [eyledi, -di]

eyle-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

- Yazkı mıdır yāra āgāh **eyleyen** aḥvālîmi / Gelsin imdād eylesin şaf tutmadan ğavğā-yı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [eyleyen, -(y)en]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nāz **eyleme** bir / Şanma kim 'ālemde yokdur ğayrı hūbāñ kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [eyleme, -me]
- Perde-i 'aqlıñ begim şarf **eyleme** sevdā için / Şimdilik sevdā benim sevdā nedir sevdālanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [eyleme, -me]
- 'Aqlıñ zāyi' **eyleme** al başına şeydā nedir / Etme minnet cānıñ için cānānıña sevdā nedir (Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1). [eyleme, -me]
- Bu dehri dehr-i fānīdır ki fānī fān olduḡça / Taḡavvī **eylemek** şāyān degil uḡrāyı tıyduḡça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [eylemek, -mek]

eyvāh: "Yazık" anlamında, kötü bir haber veya olay karşısında duyulan üzüntüyü, korku, panik, pişmanlık, esef, hayıflanma gibi duyguları ifade etmek için kullanılan bir ünlem.

- Çāresiz bir kere gören baylıyor / **Eyvāh** derde hem ağlar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [eyvāh,]
- Refî iyā kesildi nām u nemekden / Görmese bir laḡza **eyvāh** demekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 9). [eyvāh,]
- Ne tez geldi bu iftirāk zamānı / **Eyvāh** bu ayrılık cānlara işler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [eyvāh,]
- Āh yigirmi üç yaşında erdi ḡukmu'llāh baña / Āh u vāh **eyvāh** deyü ağlar ata māder katı (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [eyvāh,]

evyâm: *Günler. II Zaman, devir.*

- Faḥr eder bunca milel ‘aşrında Ğazî Ḥazretiñ / Devletinde dem-be-dem **evyâmımız** yevm-i sa‘îd (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*evyâmımız, -i, -mız*]

ez: *Ezmek.*

- Seyrân-ı şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkñ bağrın **ezermiş** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 36, Beyit 3*). [*ezermiş, -er, -miş*]
- Seyrâna şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkñ bağrın **ezermiş** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 3*). [*ezermiş, -er, -miş*]

ezel: (*Ar.*) *Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman.*

- Gönlümüz hayretde kaldı tatlı cânñ var Cemâl / Tâ **ezelden** halk olunmuş kadr ü şânñ var Cemâl (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 17, Beyit 1*). [*ezelden, -den*]
- Da‘vâ-yı sevâdın tâ **ezel** geçdim / Bu da‘vâ böylece neşr olur gider (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 44, Beyit 4*). [*ezel,*]
- Bilirsin ki sevdim **ezelden** seni / Adam ‘âşıkñı böyle mi mimler (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 60, Beyit 2*). [*ezelden, -den*]
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin gîsûları evvelki şafdandır (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 6*). [*ezelden, -den*]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu hayâlâtı / **Ezelden** bizlere Ḥaḳ kıldı taḳdîr bu kemâlâtı (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 2, Beyit 1*). [*ezelden, -den*]

ez: *Üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değiştirmek.*

- Bu nâz u edâ ‘âşık bilmem ki nedendir / Âzâde-i ‘aşḳ olmayan ol bağrın **ezendir** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 4*). [*ezendir, -en -dir*]
- Fedâ-yı cân edip gezen ‘âşıklar / Rûz u şeb bağrını **ezer** mi böyle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 34, Beyit 2*). [*ezer, -er*]

ezkiyâ: *Çok zeki ve anlayışlı kimseler.*

- Bâde-i mey nûş eden ‘âşıklarñ serdârıyım / ... **ezkiyâdan** olmuşuz (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 14, Beyit 2*). [*ezkiyâdan, -dan*]

ezmân: *Zamanlar, vakitler.*

- Ḥayli **ezmân** ḥaşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır luḫ ile bir iltifât gördüñ mü sen (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 26, Beyit 2*). [*ezmân,*]

fahr: *A. Övünme, büyüklenme.*

- Ne ḥâcet **fahr-ı** dilden dem çekip mestâne devrâna / Cehâlet perdesin yok eyle var mescûdelerden geç (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 1, Beyit 3*). [*fahr-ı, -ı*]
- Ref‘î biñlerce mülâkâtñla **fahr** etmekdedir / Pâyña yüzler sürer vicdânımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 22, Beyit 5*). [*fahr,*]
- Gerekmiz rütbe-i bâlâ erenden himmet aldıñsa / Ziyâretgâh-ı a‘zamdır ḥuzûr-ı **fahra** vardıñsa (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 10*). [*fahra, -a*]
- Uḫlûbü’l-‘ilme velev bi’s-şîni taḥdîs eyledi / Seyyidü’l-kevneyn ol **fahr-ı** cihân bi’l-ihtimâm (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 6, Beyit 2*). [*fahr-ı, -ı*]
- Bu beytiñ târiḫin Ref‘î dedi yâ Aḥmed-i Muḫtâr / Nidâ-yı **fahr-ı** âlemden çıkar bu ḥâne-i dünyâ (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 9, Beyit 7*). [*fahr-ı, -ı*]

fahr et: Övünmek.

- Fahr eder bunca milel ‘aşrında Ğāzī Hāzretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyāmımız yevm-i sa’id (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 5, Beyit 4). [fahr eder, -er]
- Fahr etse gerek kevn ü mekân ins ü melekler / ‘Ayyūka erer hāmd ü senā şavt-ı du‘ā-ḥ’ān (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [fahr etse, -se]

fā’ik: Daha üstün, seçkin, yüksek.

- Göñlünde maḥabbet yok olan ‘aşık / Zümre-i ‘uşşāk olur mu **fā’ik** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [fā’ik,]
- **Fā’ik** mi zann etdiñ felek cihāna / Fikr-i mecāzīdir farṭ-ı sitemdir (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [fā’ik,]

fakr ol: Yoksul olmak, muhtaç olmak. II Yoksulluk.

- Sūḥte-i şad-dil-i pāremiz mi var / Yoḥsa Ref’i gedā **fakr olur** gider (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [fakr olur, -ur]

fāl: Uğur; birtakım usullerle insanların talihi ya da geleceği hakkında bir şeyler belirlemek, söylemek.

- Gerçi insānız çeker elbet bu ‘aşkı lā-cerem / Tālī’-i bed **fālımızdır** olmuşuz ḥayrāt-ı ‘aşk (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [fālımızdır,]

fāle: Kötü fiillere uymak.

- Ālūde-i ‘aşk içre nedir bu dertli ğamlı / Gül göncesin isterken düşdü Ref’i **bed-fāle** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [bed-fāle,]

fān: (Ar.) Son bulucu, sonlu, ölümlü, kalımsız, bâkî olmayan.

- Bu dehri dehr-i fānīdir ki fānī **fān** olduğça / Takavvī eylemek şāyān değil uḥrāyı tıyduğça (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [fān,]
- Bu dehri dehr-i fānīdir ki **fānī** fān olduğça / Takavvī eylemek şāyān değil uḥrāyı tıyduğça (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [fānī, -i]
- Bu dehri dehr-i **fānīdir** ki fānī fān olduğça / Takavvī eylemek şāyān değil uḥrāyı tıyduğça (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [fānīdir, -i, -dir]
- Bir dü-şenbe gecesi enfās eyledi / **Fānī** dünyāya gelip gitdiğini ol bilmedi.... (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [fānī, -i]

fark et: Farkına varmak, idrak etmek, sezmek.

- Farḳ eder dünyā vü mā fihāda ḥikmet tācını / ‘Ārif-i billāh gevher içre kādīr Luṭfiyā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [farḳ eder, -er]
- Bu insān **farḳ edinmez** kâ’ ināt kaydın çekerler hep / A ḥākden dār-ı uḥrāda tutar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [farḳ edinmez, -in, -mez]
- Pūte-i ‘aşk içre ğıl olup pişdim / ‘Ālem-i ervāḥı **farḳ edip** seçdim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [farḳ edip, -ip]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip **farḳ etmeden** nān u nemek (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [farḳ etmeden, -meden]

farṭ: Yakın, benzer.

- Farṭ-ı isti‘dādına bir gece mānend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci‘ü fermānına (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [farṭ-ı,]

farṭ: İfrat, çok aşırı olmak. Aşırılık. Çok fazla.

- Fā' iḳ mi zann etdiñ felek cihāna / Fikr-i mecāzidir **farṭ-ı** sitemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [farṭ-ı,]

farz ol: Kaçınılmaz olmak, bir şeyi kesin olarak yapmak.

- Farz oldu boynuma niyāz-ı Bārī / Zāfer bulmak için zevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [farz oldu, -du]

fāsık: (Ar.) Günahkār. Hak yolundan hāriç olan. Allah'ın emirlerine karşı zıt hareket eden. Büyük günahı işleyen veya küçük günahı ısrar eden kimse.

- Bütün ahvālını **fāsık** eden 'ālemde deli / Deme her gūşe-i vahdetde bu Ref'ī be deli (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [fāsık,]

fātiḥa: "Giriş, başlangıç, ön söz, medhal" anlamında Kur'an-ı Kerim'in birinci suresi olan "Fatihā sūresi"nin kısaltılmış biçimi, her işin başında ve ölümlere celb-i rahmet için dua makamında okunur.

- Her geldikçe mezārīñ yanına / Bir **fātiḥa** ihsān eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [fātiḥa,]
- Dergāha varınca tutduk el ele / **Fātiḥa** okuduk ziyāret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [fātiḥa,]
- Ref'i yā yaz tārīhim ḳalubeni zārda taşım / Rūḥuma bir **fātiḥa** ihdā edin yā iḥvanī (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [fātiḥa,]

fāyṛāb: 1. Bir istim kazanının, istim oluşturacak biçimdeki yanar durumu. 2. Herhangi bir şeyi veya işi hızlandırma.

- Şalı günü sā'at on birde tamām / **Fāyṛāb** etdi vapur vaktinde aḥşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [fāyṛāb,]
- Attdık **fāyṛāb** vapur sā'at sekizde / Bir düşünmek aldı beni deñizde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 91). [fāyṛāb,]

faẓl: 1. Âlîcenaplık ve cömertlik, iyilik, lutuf, kerem. 2. Bir kimsede bulunan şahsî kıymet ve meziyet, değer.

- Ḥamd ü bî-ḥadd ol Ḥudāya gösterir yevmü's sürür / **Faẓl** u ihsānıyla evlād baḥş edip verdi Ḡafūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [faẓl,]

fedā: 1. Bir şeye mukabil diğer değerli bir şeyden vazgeçip ondan mahrumiyeti ihtiyar etme: Namaza her iş feda olunur, fakat namaz hiçbir işe feda olunamaz. 2. Feda olunmuş: Mâ-melekim bu uğurda fedadır. 3. Kurban: "Cânı cânâneye ettim dili dil-dâra fedâ" -Fuzulî. 4. Esirgemeyip verme, isâr. fedakâr nefsin veyahut menfaatini esirgemeyip bezleden. fedakârâne fedakârcasına. fedâî fedaya mensup, canını esirgemeyen, canından geçen.

- Ḳaşdñ öldürmekse etsin Ref'i yā cānın **fedā** / Ġālibā bu dehrde biñ dürlü ruḥānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [fedā,]
- Fedā-yı cān edip gezen 'āşıklar / Rūz u şeb bağırını ezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [fedā-yı,]
- Fedādır olduğum sen nāzlı yāra / İsterseñ derūnum kıl pāre pāre (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 3). [fedādır, -dır]
- Bahāda kıymetde yokdur degeri / Ben cānımı **fedā** o āzād eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 6). [fedā,]

fehm eyle: Anlamak.

- Feth etdim kelâmı ferd ferd cāna / **Fehm eyle** rümûzu kaçd-ı ğamdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [fehm eyle,]

fehm kıl: Anlamak, zihnen kavramak, idrak etmek.

- Fehm kıl hüsnuñ cihāna āfītāb olmağdadır / Tutdu etrāfım şu 'ā'ın dil kebāb olmağdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [fehm kıl,]

felâket: Bela, büyük dert, sıkıntı II belalı, kavgacı.

- Başdan tã'ifeler timur alacak / Patladı kazanı **felâket** bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [felâket,]

felek: (Ar.) Gökyüzü, semâ II. Dünya, âlem, devran.

- Zihî ruhsârîña meftûn olalı Ref'î gedâ / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarh-ı **felek** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [felek,]
- Dîdâr elemi çekmededir Ref'î gedâ of / Āh çarh-ı **felek** ayeledi ince elekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [felek,]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dāma düşünce / Rıhlet gözedir gözedir çäre ne ğaddâr **felekden** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [felekden, -den]
- Fā'ık mî zann etdiñ **felek** cihāna / Fikr-i meccāzîdir farḡ-ı sitemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [felek,]
- Nāle vü feryādı gūş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş **felek** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [felek,]
- Görmemiş dünyāda hiç mislin **felek** bünyānveş / Dā'imā hıfz eylesin āfāt-ı a'dādan Şekûr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [felek,]

fenâ: (Ar.) Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü.

- Bu **fenâ** dünyāda rif'atle yaşasın Rif'atim / Urdu zencîr-i maḥabbet bağladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [fenâ,]
- Gūşe-i ğurbetde böyle şermisâr / **Fenâsız** ben gibi gez biñ uşansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [fenâsız, -sız]
- Neşr eyleyerek zıkr ile evşâf-ı şadâyı / N'etsin bu **fenâyı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [fenâyı, -y, -ı]

fenâ ehil-i: Fena ehli, derviş, tarikat erbabı.

- Ey ehil-i fenâ benden al 'ibret / Keremden cihāna eyledim 'avdet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 1). [fenâ ehil-i,]
- Bu dünyā dār-ı miñnetdir yatar bu hāne-i dünyā / **Fenâ ehlini** zînetle yaķar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [fenâ ehlini, -ni]

ferd ferd: Tek tek (İkileme).

- Feth etdim kelâmı **ferd ferd** cāna / Fehm eyle rümûzu kaçd-ı ğamdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [ferd ferd,]

fermân: (Ar.) Emir, buyruk.

- Dedi cânım saña kurbān efendimsin buyur **fermân** / Açıp sînesini ol cân icâbetle 'adâletle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [fermân,]

- Ref'iyyā mâtemi çekdi firāvān / Yazdı ebrûları katlime **fermân** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [fermân,]
- Parmaqları kalem yazıyor **fermân** / Belleri incedir şarmağa âsân (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [fermân,]
- Dünyâda uhrâda yokdur kıymeti / Her sözü katlime **fermân** yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [fermân,]
- Muḳaddem levḥ-i maḥfûzu muḥarrer eyledi Yezdân / O emr-i küllü şey'in ḥâliḳun mışdâkıdır **fermân** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [fermân,]
- Güzel lâ-taḳnaṭu min raḥmetillâh emr ü **fermânı** / Görürsün şübhesiz Ref'i bu yüzden kenz-i Raḥmânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [fermânı, -ı]
- Raḥm eyle efendim hele gel yanıma bir ân / Yaz katlûme **fermân** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [fermân,]
- Farṭ-ı isti'dādına bir gece mânend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci' ü **fermânına** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [fermânına, -ı, -na]

fermân eyle: Emretmek, emir buyurmak.

- Kākülûñ boyna taḳ ḳoluma bağla / İ'dāmıma **fermân eyle** sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [fermân eyle,]
- Ḳapudan tıyunca telâşa düşdü / Temür kaldırmağa **fermân eyledi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 53). [fermân eyledi, -di]

feryâd: (Fars.) Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan.

- Eyle **feryâd** bülbülâsâ sūhteler bāğındadır / Behcetiñ bāğında bitdi Ref'iyyā bostân gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [feryâd,]
- Âşüfte-i ḥâl olmada bilmem ne ḳuşûr var / Bülbül gibi **feryâd** ile al renk çiçekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [feryâd,]
- Âteş-i sūzânıñ sūy-ı vahdetde / Dil-i teşne **feryâd** u gâh ḥasretde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [feryâd,]
- Seyr-i gülüstândır bülbül-i şeydâ / Öter **feryâd** ile mihrübân olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 1). [feryâd,]
- Nâle vü **feryâdı** gūş eyledi ins ü melek / Ḳalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [feryâdı, -ı]

feryâd et: Sızlanmak, yardım istemek.

- Hiç adam kıyar mı kendi özüne / **Feryâd edeyim** mi yârım diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [feryâd edeyim, -eyim]

ferzend: Far. Erkek çocuk.

- Ḥuḳûḳ-ı vefâdan şöhret **ferzendi** / Luṭf u iḥsân ile yarışdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [ferzendi, -i]

fes: Kırmızı ve kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindirik biçiminde bir başlık.

- Biri giymiş yeşil çatḡı taḳınmış ḥâtem-i elmâs / Başında ḳablî altun **fes** baḳar ḥaşretle firḳatle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [fes,]
- Naşıl taḥrîk ederdi perçemin bād-ı şabâ bilmem / Çıḳardı zîr-i **fesden** râhe res kem bir alay perçem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [fesden, -den]

feth: 1. fetih, ele geçirme, zafer.

- Yâ Rabbi sen baña **feth-i** bâb eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [feth-i,]

feth et: Fethetmek, ele geçirmek, açmak.

- Feth etdim kelâmı ferd ferd cāna / Fehm eyle rümûzu kaçd-ı ğamdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [feth etdim, -di, -m]

fettâh ol: Fetheden.

- Açılır bâb-ı mürüvvet hele **fettâh olana** / Meger imdâd erişir vaşfına meddâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 9). [fettâh olana, -an, -a]

fevt: Ölmüş, kaybolmuş, yitirilmiş olan.

- Hem-nişîn ol ki eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şoḥbetiñ **fevt-zede** ihsân yok dil-i bî-çāreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [fevt-zede, -zede]

fevz: (Ar.) Bolluk, bereketlilik.

- Ğam çekme gönül leyl ü nehâr etse Hudâdan / Elbetde bulur zâ'îk olan **fevz-i** firāvân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [fevz-i, --i]
- Hâdim-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nâm / Hâk naşîb etsin o **fevzi** tâlibe her şubḥ u şâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [fevzi, -i]

fevz-âb: Suyun bolluğu.

- Vefk-ı maḳşûd edip **fevz-âb** eyle / İsterse bu cismim odlara yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [fevz-âb,]

fezâ: Ucu bucağı bulunmayan boşluk II Dünyanın sonsuz olan genişliği, sema.

- Saḥn-ı gülşende öter bülbül **fezâdan** olmuşuz / Güşe-i ğurbet çeken 'âşîk cüdâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [fezâdan, -dan]
- Devr etmez imiş n'eyleyem efkâr-ı **fezâyı** / Kâlbi fuḳarâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [fezâyı, -y, -ı]

fi'âl: Ameller.

- Âh edersem ditrer 'âlem aşfiyâdan olmuşuz / Şimdi yokluksa **fi'âlim** darlığıñ bulmaḳdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [fi'âlim, -im]

fiğân: ızdırap ile bağırıp çağırma, inleme.

- Uğratdñ **fiğâna** kıldñ dīvâne / Vebâle girmekden ḥaşyetin yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 6). [fiğâna, -a]
- Âh nâzlı yârim kâdardır deyü / Sen ḳal **fiğân** içre ben derde ḳandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8). [fiğân,]
- Diñleyin mâcerâ naşıl zühretti / Uğratdı **fiğâna** cümle insânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [fiğâna, -a]
- Gâh ṭolup gâh çıkar vapuruñ başı / İnletdi **fiğânım** 'arş u Raḥmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [fiğânım, -ım]

fihâ: "Onda, içinde" anlamını verir.

- Farḳ eder dünyâ vü mâ **fihâda** ḥikmet tâcını / 'Ârif-i billâh gevher içre ḳâdir Luṭfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [fihâda, -da]

fıkḥ: Fıkḥ ilmi.

- Şarf u naḥv mantıḳ ma‘ānī ḥikmet ü ādāb uşul / ‘İlm ü tefsīr ü bedī‘ **fıḥ** u beyān ‘ilm-i kelām (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [fıḥ,]

fıkr: 1) Düşünce, fikir. 2) Zihin, akıl 3) Murat, maksat.

- Düşünse bir iki bāṭın bulur **fıkrinde** ecdādın / Gelip geçmez rezāletle bu günde şöhreti gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [fıkrinde, -i, -n, -de]
- Fā’iḳ mi zann etdiñ felek cihāna / **Fıkr-i** mecāzīdir farṭ-ı sitemdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [fıkr-i,]

fıkr edin: Düşünmek.

- Yaralandı bağırmız / Kudretiñden **fıkr edindim** ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [fıkr edindim, -di, -m]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebeb / Kudretiñden **fıkr edindim** ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [fıkr edindim, -di, -m]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebeb.... / Kudretiñden **fıkr edindim** ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [fıkr edindim, -di, -m]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebeb.... / Kudretiñden **fıkr edindim** ḥikmetiñ.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [fıkr edindim, -di, -m]

fi’l-makām: Makamında.

- Bulmasa lezzet reḥāvet kāffe-i ehl-i ‘uḳul / Haşr ederlere vücūd yıllarca dā’im **fi’l-makām** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [fi’l-makām,]

fincān: Ar. Sıcak şeyleri içmek için kullanılan, porselenden yapılmış kulplu ufak kap.

- Dāğ-ı hicriñle derūnum āh eder Rıfḳī bu dem / Mühlik-i ‘aşḳa düşer Ref‘i tolu **fincān** gibi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [fincān,]

fır fır: Fırıl fırıl: sürekli ve hızlı bir biçimde manasında kullanılan bir ikileme. (İkileme)

- Bir kez nūr-ı vechiñ seyr eden āşüfteler / ‘Aşḳla maḥv olup **fır fır** döner kirmān gibi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [fır fır,]

fırāk: Ar. Ayrılık, hicran.

- Bu Ref‘i zāra düşmüşdür şūrīde ‘aḳlı şaşmışdır / **Fırāḳı** başdan aşmışdır sirāyetle işābetle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [fırāḳı, -ı]
- Bu **fırāk** āteşine yanmağa tāḳat mi yeter / Ne diyem tāli’-i nā-sāzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [fırāk,]
- Āfāt-ı **fırāk** devr eder ‘āşıḳa her rüz / Havf etse de yok çāre eyā nān u nemekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [fırāk,]
- Şu göñlüm derūnu **fırāḳla** yandı / Varmadan bāzār-ı ‘aşḳa a güzel (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [fırāḳla, -la]
- Ağla göñül ağla **fırāk** zamānı / Gitdi şafā geldi murād zamānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [fırāk,]
- Nazardan şaklasın Ḥallāk u Şamed / Esnā-yı **fırāḳda** ḳoḳlaşdı gitdi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [fırāḳda, -da]
- Dediler el-vedā’ el-vedā’ saña / Boynum egri ḳaldı **fırāḳat** bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [fırāḳat,]

- Nice düşdü bu **firāk** nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa deġişmem vaṭanıñ bir çöpünü (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [firāk,]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ġurbet ele / Nice düşdü bu **firāk** nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [firāk,]
- Nice düşdü bu **firāk** nārı cigergāh u dile / N'ola ġurbet n'ola ḥasret n'ola seyyāḥ olana (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [firāk,]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ġurbet ele / Nice düşdü bu **firāk** nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [firāk,]
- Nice düşdü bu **firāk** nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [firāk,]

firār: Kaçmak, ayrılmak, terk etmek.

- Ben **firār** etdikçe ṭālī'dir tedellī etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mātēmimdir iftirākı aġladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [firār,]

firār et: Kaçmak, bulunulan yerden süratle ayrılmak.

- Sen de bil 'aşkıñdan **firār etdigim** / El-vedā' ben saña ḳurbān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [firār etdigim, -dik, -im]

firāvān: Bol, aşırı, çok.

- Ref'iya mātēmi çekdi **firāvān** / Yazdı ebrūları ḳatlime fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [firāvān,]
- Ḥālā umarım derd-i **firāvāna** devāyı / Bildikse rızāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [firāvāna, -a]
- Ğam çekme gönül leyl ü nehār etse Ḥudādan / Elbetde bulur zā'ik olan feyz-i **firāvān** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [firāvān,]

fırın: Ekmek, simit, börek vb. hamur işlerini pişirmeye yarayan, ön kısmında bir açıklık bırakılmış, tavanı tonoz biçiminde yapı.

- Fırında yapırdık birer peynirli / Merrāten yemekden ḳaldık temelli (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [fırında, -da]

fırınca: Fırın işleten kimse.

- Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim / **Fıruncuya** vardık ziyāfet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [fıruncuya,]

fırkat: Ayrılık, ayrılış, firak, hicran II sevgiliden ayrı düşme.

- Biri giymiş yeşil çatğı ṭaḳınmış ḥātem-i elmās / Başında ḳablı altun fes baḳar ḥaşretle **fırkatle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [fırkatle, -le]
- Gönül terk eylesin ġayr-ı cenneti / Yüregim ḥak etdi yārdan **fırḳati** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [fırḳati, -i]
- Ṭayanmaz **fırḳate** gezer serseri / Demesin kimseler ḥasretiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [fırḳate, -e]
- Yüregim ḥün oldu bunca **fırkatle** / El-vedā' derdime dermān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [fırkatle, -le]
- Yār deyü baġrıma bařdıġım dil-ber / Cānıma ḳaşd etmiş **fırḳatım** bekler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7). [fırḳatım, -ım]
- Ğam u **fırkatle** yanan baġrımı biryān mı şandır / Uzadır dest-i elem sīnemi küllḥān mı şandır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [fırkatle, -le]

- Bülbül gibi ‘aşkınla beni n ra bırakma / **Fırkatde** koyup berza ı-ı d şv ra bırakma (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*fırkatde, -de*]
- Fırkatle ya ar c n u dilim  teş-i  aşret / Sevd -yı ned met (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 1*). [*fırkatle, -le*]
- Kızcağızım deyü ağlar v lidem / Bir yaşında iken erişdi **fırkat** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 3, Beyit 2*). [*fırkat,*]
- Ref‘i gibi çekmekde henüz **fırkat-i** sevd  / B -  re g   l sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 12*). [*fırkat-i, -i*]

fırsat ver: Olanak sağlamak, fırsat vermek.

- Far -ı isti‘ d dına bir gece m nend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci‘  ferm nına (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 10, Beyit 3*). [*fırsat vermedi, -me, -di*]

fitne: Karışıklık, fesat, kargaşalık.

- Ne l zım   ne d ny da müzeyyen ma ar-ı dil-keş / Geçer ‘ mr  n  alır bir **fitneg n** bu   ne-i d ny  (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 5*). [*fitneg n,*]

f c‘ eten: Ar. Ansızın.

- Emr-i Rabb n  yetişdi **f c‘ eten** mevt el- n /  almadı şabra  ar rım sızlatır ta t (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*f c‘ eten,*]

fukar : Fakir, zavallı. || Fakr hali üzere olan derviş(ler).

- Devr etmez imiş n‘eyleyem ef  r-ı fez yı /  albi **f kar yı** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 2, Beyit 8*). [*f kar yı, -(y)ı*]

f l n: (Ar.) Filan, herhangi biri.

- Uğradım ma şer-i mevte imdi gel.... /  utdı **f lan** elim dedi.... (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 8*). [*f lan,*]

furtuna: Fırtına, rüzgar.

- Gitdikçe **furtuna** ziy delendi / şo uk bora başımızdan elendi (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 21*). [*furtuna,*]
- Aldı bir **furtuna** şaşırdık yolu / Kimsemiz bilmedi şa la şollu (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 13*). [*furtuna,*]
- Ereğlide dört gün    gece yatdık /  urmadı **furtuna**   r n -  r  aldık (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 51*). [*furtuna,*]

 add r: Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden.

- Ebr -yı ** add r  n** derdime   re /  on e-i   nd n ol gel begim begim (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 2*). [* add r  n, -ın*]

  fil: (Ar.) Gafillik, bihaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.

- Uğradım **  fil** iken   b-r y-ı ti   n za mına / ş ve-i   h  gibi  teş-feş n  n var Cem l (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 17, Beyit 4*). [*  fil,*]

  fil ol: G fil avlanmak, boş bulunmak, habersiz bulunmak.

-   fil olma ehl-i d ny  ba  başa al ‘ibreti /    e s bit eyledi n zik benim mevt şerbeti (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 4, Beyit 1*). [*  fil ol,*]

- Saña lâayık olan çün tâ'ib ü müstağfir olmaqdır / Gözüñ aç **ğafil olma** lezzet-i nâ-südelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [ğafil olma, -ma]

ğaflet: (Ar.) Gafillik, bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, sehv.

- Kimi yüñlü kimi süzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hûbân gezer minnetle **ğafletle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [ğafletle, -le]
- Yâ Rabbi sen baña feth-i bâb eyle / **Ğafletden** bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [ğafletden, -den]
- Mu'âf olmaz mı bir kez eyledi 'işyân **ğafletle** / Ne hoşdur tevbekâr oldu günâhın bildi sür'atle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [ğafletle, -le]

ğafür: Bağışlaması çok olan Allah.

- Hamd ü bi-hadd ol Hudâya gösterir yevmü's sürür / Fa'z u ihsânıyla evlâd bahş edip verdi **Ğafür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [ğafür,]
- Ref'iyâ remz eyledi târihini Hayy u **Ğafür** / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hâzret-i 'Abdülhamîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [ğafür,]
- Bi'l-bedâhe söyledi hikmetle eyâ Hayy u **Ğafür** / Ref'iyâ ihvân me'zûn yazdı târihin tamâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [ğafür,]
- Bunda zevk-i âhîret mülkünde kaşru'l-bahşını / Târihin remzinde Ref'î söyledi Hayy u **Ğafür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [ğafür,]

gâh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

- Gehi ebrûları oynadarak **gâh** göz süzerek / Bu edâ şîve-i şehlâ beni etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [gâh,]
- Âteş-i süzânîñ süy-ı vahdetde / Dil-i teşne feryâd u **gâh** hasretde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [gâh,]

gâh gâh: Vakit vakit, ara sıra, zaman zaman. Cümlelerde "bazen öyle, bazen böyle" anlamını sağlamak için kullanılmıştır. (İkileme)

- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm **gâh gâh** / Vâlideyni çağırıp derdi deyü illa'llâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [gâh gâh,]
- Gâh toluş gâh çıkar vapuruñ başı / İnletdi fiğânım 'arş u Raḥmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [gâh gâh,]

ğalibâ: Galiba, ihtimal.

- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'iyâ cânın fedâ / **Ğalibâ** bu dehrde biñ dürlü ruhânîñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [ğalibâ,]
- Ğalibâ ahibbâyı şimdi çoğaltdıñ / Ne çabuk kendini böyle şaşırdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [ğalibâ,]

ğam: Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

- Bir bölük **ğam** leşkeri girdi vücudum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [ğam,]
- Âh neden artar benim bu hicr **ğam-ı** dehr dem-be-dem / Ok atar tağlar deler cismimde ol kerrât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [ğam-ı, --ı]
- Ğam elinden kim esir olmuş iken bu gönlümüz / Añsızın âzâd içün dermânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [ğam,]
- Rıfkıyâ hicrâna yanmağdan belâ yokdur baña / Ref'iyâ **ğamlarla** me'lûf olduğuş şorduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [ğamlarla, -lar, -la]

- Ālūde-i ‘aşk içre nedir bu dertli **ğamlı** / Gül goncesin isterken düştü Ref‘î bed-fâle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [ğamlı, -lı]
- Bulmadım ‘âlemde yâr-ı vefâdar / Sicn-i **ğamda** kaldım maḥv ğam-güsârım (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [ğamda, -da]
- Feth etdim kelâmı ferd ferd cāna / Fehm eyle rümûzu kaşd-ı **ğamdır** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [ğamdır, -dır]
- A‘mâl-i aḥvâlîm ma‘lûmdur saña / Toldurdu derûnum ‘aşk **ğam-ı** sevdâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [ğam-ı, --ı]
- Seni hiç kimse bilmez olsun / **Ğam** kederler beñziñ şararıp şolsun (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [ğam,]
- Var memleketinde eyle şafâlar / Göstermesin Hudâ **ğamlı** zamânı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 62, Beyit 34). [ğamlı, -lı]
- Hâcî Cemâl-zâde Hâcî Muştafâ / Görmesin **ğam** keder eylesin şafâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [ğam,]
- Uyandı maḥabbet gitdi derd ü **ğam** / Tamâm yol zevkîdir ‘azîmet bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [ğam,]
- Zann etdik ağzında var lâf oḥası / **Ğam** çekdik dem çıkdı sefâhet bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [ğam,]
- Bütün gün dem nefes etse **ğamım** gitmez nedendir bu (Giresunlu Ref‘î Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [ğamım, -ım]
- Berîdir ceys-i **ğamdan** bedâhî ihtifâlardan / Gönül ğamnâk olursa vaḳ‘a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [ğamdan, -dan]
- Ğam u fırkatle yanan bağırmı biryân mı şanır / Uzadır dest-i elem sînemi külhân mı şanır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [ğam,]
- Bilerek kendimi şaldım **ğam-ı** deryâ seline / Baña bundan da beter düşdügüm ‘âlem diline (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [ğam-ı, --ı]
- Vîrâneye yüz tıtdı gönül ḥâşılı **ğamdan** / Bir bûsecik iḥsân ede yok süy-ı keremden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [ğamdan, -dan]

ğam çekme: Tasalanmak, üzülmek.

- Ğam çekme gönül leyl ü nehâr etse Hudâdan / Elbetde bulur zâ‘îḳ olan feyz-i firāvân (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [ğam çekme,]

ğam-gîn: (Ar. Fa.) Üzgün, üzüntülü.

- Bu derd ü **ğam-gîne** dermân bulunmaz / Rûz-ı maḥşere dek ḥaşr olur gider (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [ğam-gîne, -e]

ğam-güsâr: (Ar. Fa.) Üzüntüyü dağıtan.

- Bulmadım ‘âlemde yâr-ı vefâdar / Sicn-i ğamda kaldım maḥv **ğam-güsârım** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [ğam-güsârım, -ım]

ğamnâk: Gamlı, kederli, dertli (kimse). II Âşık.

- Berîdir ceys-i ğamdan bedâhî ihtifâlardan / Gönül **ğamnâk** olursa vaḳ‘a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [ğamnâk,]

ğamze: (Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

- Böyle muḳîm derde çâremiz mi var / **Ğamze-i** ḥançerden yaramız mı var (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [ğamze-i, --i]

ġanī: (Ar.) Zengin.

- Kaldık deryā üzre yā **Ġanī** Mevlām / Amān yā Rab amān münācāt bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [ġanī,]

ġarā'ib: Tuhaf, garip, şaşılacak şeyler.

- Bir **ġarā'ib** dāma dūġār eyledi sevdā beni / Ser çekip Kāfdan Kāfa hüküm eyledi da'vā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [ġarā'ib,]

ġarāz: Gaye, maksat, amaç.

- Ref'i çekiyor cevri ü sitem uğruña cānā / Var mı **ġarāzıñ** şūh-ı vefā eyle hüveydā (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [ġarāzıñ, -ıñ]

ġarb: Batı, batı yönü.

- Seksen dürlü renge girdi yüzleriñ / Yürüdür nām **ġarbdan** şarka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [ġarbdan, -dan]

ġarīb: Tuhaf, garip, şaşılacak şeyler.

- Düşmesin 'ālemde kimse 'aşka āzād olmadan / 'Aşk ile ber-bād olanlar hem yetimdir hem **ġarīb** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [ġarīb,]
- Şahrā-yı gerdānıñ **ġarīb** yuvası / Vādī-i sedyānıñ kūyda Leylāsı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [ġarīb,]
- Ġarīb ġarīb koşma söyletme güzel / Adam sevdiğini üzer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [ġarīb,]
- Ġarīb **ġarīb** koşma söyletme güzel / Adam sevdiğini üzer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [ġarīb,]
- Gitdi gönül kuşu olmuşuz **ġarīb** / Bir dahı mülākāt olmazsa naşīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [ġarīb,]

ġark: Ar. 1. Suya batmak, boğulmak. 2. Batmış, müstağrak: "gark-ı arak, Nura gark oldu semavāt ü zemin." gark etmek: Batırmak, müstağrak etmek.

- Şöyle maḥzūniyyetimle naẓar-ı dīdār idim / Aldı etrāfım bütün **ġark** eyledi deryā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [ġark,]
- 'Acebā selāmet olur mu ikrām / **Ġark** için peşinen terk etdik cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10). [ġark,]

ġark et: Batırmak, boğmak.

- Üç adam deryāya hemān atladı / **Ġark etdi** çaresiz ol kahrımānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 28). [ġark etdi, -di]

ġavġā: 1. Şiddetli tartışma veya dövüş, mücādele. 2. Savaş, cenk.

- Yazkı mıdır yāra āġāh eyleyen aḥvālimi / Gelsin imdād eylesin şaf tutmadan **ġavġā-yı** 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [ġavġā-yı, --yı]
- Ben alınca nāzeninim ortaya **ġavġā** düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 6). [ġavġā,]
- Düşmesin kimseler dām-ı sevdāya / Sevdā-yı 'aşk ile böyle **ġavġāya** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [ġavġāya, -y, -a]
- Zātıña maḥşūşdur 'afv ile cezā / Dilerim ḥalāş et **ġavġādan** beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [ġavġādan, -dan]

- Söz yerini buldu küsmez baña / Kuruldu meydānda **ġavġası** şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [ġavġası, -sı]
- Sā'at dörtde yaptık yorġan **ġavġası** / Uykusuz kalandı sefālet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [ġavġası, -sı]

ġāyet: "Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

- Bağladı bu cāna bir cānān ki **ġāyet** şānlıdır / Gülşen-i hüsnü gül açmış tal'atı tābānlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [ġāyet,]
- Gidip gitmemeklik elde degildir / Ayrılıktan gönülüm **ġāyet** melüldür (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [ġāyet,]
- Ğāyet lezîz gördüm var ise dilde / Yed-i zātda buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [ġāyet,]
- Koluķışa-zāde Hācî Muḥammed / Kelāmında **ġāyet** şādık mu'temed (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [ġāyet,]

ġayr: (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

- Mā-verāyī mā-sivāyī yokladım dilden dile / **Ğayr-ı** mislin bulmadım şāhib-vefādır Luṭfiyā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [ġayr-ı, -ı]
- Gönül terk eylesin **ġayr-ı** cenneti / Yüregim ḥak etdi yārdan fırkatı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [ġayr-ı, --ı]
- Ğayrı yetdi cāna şīve vü nāzīn / Bir gün evvel ikram eyle vişālīn (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [ġayrı, -ı]
- Ref'i yetdiġi gibi etsinler / Seni terk eyleyip **ġayra** gitsinler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 9). [ġayra, -a]
- Bulamazsın benden **ġayrı** dünyāda / Ref'î āşūfteñi başdan aşırđın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 6). [ġayrı, -ı]
- Kırık kalem ile yazdım destānı / Aradım bulmadım **ġayr-ı** ihvānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 27). [ġayr-ı, --ı]
- Düşdük mü dile ḥāk ile yeksān olayım mı / **Ğayrıñ** bulayım mı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ġayrıñ, -ıñ]
- Bir soġuk şu bir şurub kahve şun nāz eyleme bir / Şanma kim 'ālemde yokdur **ġayrı** ḥübāñ kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [ġayrı, -ı]
- Senden **ġayrı** güzel var mıdır dedim / Tomurcuġ gül açmış yanaġı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [ġayrı, -ı]
- Seyyāḥ olup gezdim ġurbet ellerde / Bulmadım mislini **ġayrı** yerlerde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [ġayrı, -ı]
- Zann etme ki āhım kalır yanıña / Umarım **ġayrılar** girsin kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [ġayrılar, -ı, -lar]

ġayret et: Çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

- Dümene kumanda ver etsin ġayret / Belki sākin olur vardır zamānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [ġayret etsin, -sin]

ğazel: 1. Dîvan edebiyâtının, konusu genellikle aşk ve duygusal söyleyişler olan, ilk beytinin mısraları birbiriyle, diğer beyitlerinin ikinci mısraları birinci beyitle kâfiyeli, 5 ilâ 15 beyitten ibâret ünlü nazım şekli. 2. Güftesi aynı isimdeki nazım şeklinden alınan, yalnız başına veya sazla birlikte irticâlen, türlü makamları dolaşmak sûretiyle bir kişi tarafından okunan, sesle taksim şeklindeki mûsikî parçası.

- Teferrûc vâkıdır derler okur koşma **ğazel** dil-ber / Meded çekdikçe bir dîtrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [ğazel,]
- Bu hârâb gönlümü eyledi âbâd / Birkaç dürlü **ğazel** söyleşdi gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [ğazel,]

gazi: Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş kimse.

- Fağr eder bunca milel 'aşrında **Ğazî** Hâzretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyâmımız yevm-i sa'îd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4). [ğazî,]

geç: Bir safhadan başka bir safhaya girmek, atlamak.

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [geçince, -ince]
- Düşünse bir iki bâtın bulur fikrinde ecdâdın / Gelip **geçmez** rezâletle bu günde şöhrati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [geçmez, -mez]
- Âh u zârâ 'ömrümüz bilmem **geçer** mi 'âkıbet / Refî gör ki hâzretiñle ağladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [geçer, -er]
- Da'vâ-yı sevâdın tâ ezel **geçdim** / Bu da'vâ böylece neşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [geçdim, -di, -m]
- Sen kâl sağlıcağla ben selâmetle / Bu 'ömrüm **geçmekde** dürlü hâsretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [geçmekde, -mekde]
- Dedi ki buyuruñ kahve içelim / Bir miqdâr mağabbet şöhbet **geçelim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [geçelim, -elim]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu ol şabî / Hû deyü dâ'im baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [geçdi, -di]
- Ne lâzım hâne dünyâda müzeyyen makar-ı dil-keş / **Geçer** 'ömrüñ kalur bir fitnegân bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [geçer, -er]
- Vehleten **geçdi** cigerden burc-ı kavseyniñ Cemâl / Tîr sihâm işler dile meyl etse 'ayneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [geçdi, -di]

geç-: "Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan söz.

- Dâlâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden **geç** / Vefâ yok câm-ı ma'sûk hırka-i efsûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [geç,]
- Dâlâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden **geç** / Vefâ yok câm-ı ma'sûk hırka-i efsûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [geç,]
- Ur âh-ı mel'anet bir çâh-ı berzah kerh-i menfûrdur / Göñül ta'mîr eder zann etme şol merdûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [geç,]
- Ne hâcet fağr-ı dilden dem çekip mestâne devrâna / Cehâlet perdesin yok eyle var mescûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [geç,]
- Saña lâyıq olan çün tâ'ib ü müstağfir olmaqdır / Gözüñ aç gâfil olma lezzet-i nâ-sûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [geç,]
- Reşâd olmaz kişi ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / Hemân Refî bu gün mürşid gibi merşûdelerden **geç** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [geç,]

gece: Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

- Gelmezsin bezm-i ‘aşka lezzetin tuymadıkça / Bir **gececik** rü’yetle uğratdın türfe hâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [gececik,]
- Hâk saña güzellik ihsân eylemiş / Zekâtın alayım her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [gece,]
- Nâ-murâd olan dermân eylemiş / Kapuında güleyim her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [gece,]
- Turre-i dil-şâdın şor kıdd-i bālâ / Şifâsın bulayım her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [gece,]
- Yürüdü katlime seyf-i cellâdın / Hasret mi çekeyim her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [gece,]
- Yanağı ahlmerin ‘âşık şafâsı / Ketm etme öpeyim her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [gece,]
- Visâlini bir kez görürsem eger / Koç kırbân keseyim her **gece** gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [gece,]
- Gündüz hayâlinde **gece** rü’yâda / Görmez mi sevdiğim baña yâr mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [gece,]
- Bir **gece** anda olmamışız rāhat / Şıkmadı aşlâ kimsenin cânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [gece,]
- İki gün üç **gece** tırmadı havâ / Gitdigimiz semti bilmedik hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [gece,]
- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu **gece** burdayız zuhûrât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [gece,]
- Gitdi **gece** olduk şabâha vuşûl / Dediler tışarı çıkalım kıl kıl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [gece,]
- Ol **gece** tutduk otel otaşı / Şoğukdan tırulmaz yok penceresi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 45). [gece,]
- Ereğlide dört gün üç **gece** yatdık / Tırmadı furtuna tār nâ-çâr kaldık (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [gece,]
- Gece sâ‘at iki uyandı ocağ / Kapudan emr etdi vapur kalkacak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [gece,]
- Ol **gecede** havâladı bir bora / Bir karışa yakın yağdı vapura (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 57). [gecede, -de]
- Takılır ‘anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Kokuşu her ne kadar etse de ser-hoş **gecemiz** (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [gecemiz, -miz]
- Vatanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem / **Gece** gündüz iniler zağm-ı gönül taht-ı sitem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [gece,]
- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş **gece** ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [gece,]
- Bir dü-şenbe **gecesi** enfâs eyledi / Fânî dünyâya gelip gitdigini ol bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [gecesi, -si]
- Farf-ı isti‘dâdına bir **gece** mânend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci‘ü fermânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [gece,]
- Geceler şubha dek ağlamakdayım / A inşâfsız dil-ber şefkâtin yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [geceler, -ler]

geçir: Geçirmek, atlatmak.

- İncinme begim cevri edene dâğ-ı yürekden / Diğkâtle **geçir** her sözü 'ayyâr-ı mihekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [geçir,]

gedâ: Aciz, çaresiz, düşkün. II Âşık.

- Zihî ruhsârîna meftûn olalı Refî **gedâ** / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarh-ı felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [gedâ,]
- 'Ârz-ı hâl etdikçe yârim ma 'zeret etmez kabûl / N'eylesin Refî **gedâ** üftâdedir efgânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [gedâ,]
- Tâli'im hükmü budur dil-ber eder Refî **gedâ** / Sırr-ı 'aşkıña döner bir âsiyâb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [gedâ,]
- Himmetinden el dutan Refî **gedâdan** olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 7). [gedâdan, -dan]
- Toğrusu Refî **gedâ** taşhîh-i vicdân et bu dem / Ol esîr-i bâb-ı lutfunda revâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [gedâ,]
- Dîdâr elemi çekmededir Refî **gedâ** of / Âh çarh-ı felek ayeledi ince elekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [gedâ,]
- Sühte-i şad-dil-i pâremiz mi var / Yoğsa Refî **gedâ** fakr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [gedâ,]
- Her gidip gelenle gönderiñ selâm / Bu Refî **gedâyâ** âh u zâr olsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [gedâyâ, -(y)a]
- Rikâb-ı hüsnüne Refî **gedâyı** şâ'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [gedâyı, -yı]
- Meftûn olalı haqqı **gedâ** gülmedi aşlâ / Mağv etdi vücûdum n'ideyim kâmet-i Tübâ (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [gedâ,]
- Sevdim seveli zâtıñı çekdim bu cefâyı / 'Afv eyle **gedâyı** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [gedâyı, -yı]

gehi: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

- Gehi ebrûları oynadarak gâh göz süzerek / Bu edâ şîve-i şehlâ beni etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [gehi,]

gel-: 1-Bir maksatla bir yere uğramak, varmak, ulaşmak. 2-(Ömür) Gelip geçmek. 3-Belirmek, ortaya çıkmak. 4-Denk gelmek, tesadüf etmek. 5-Erişmek, gelmek, vâsıl olmak, ulaşmak. 6- "Buyur, haydi gel!" anlamlarında bir temenni, davet ve çağırma sözü. 7-"Bırak, vazgeç!" anlamlarında olup bir kimseden bir davranışını, alışkanlığını terk etmesini istemek. 8-(Bir şey) Belli bir zamânın gelmesi.

- Düşünse bir iki bâtin bulur fikrinde ecdâdın / **Gelip** geçmez rezâletle bu günde şöreti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [gelip, -ip]
- Yazkı mıdır yâra âgâh eyleyen ahvâlimi / **Gelsin** imdâd eylesin şaf tutmadan gavgâ-yı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [gelsin, -sin]
- İmdi Refî bir **gelür** 'âlemde medh ü zem baña / 'Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [gelür, -ür]
- Ben seni Hakkâ emânet eyledim **geldim** o gün / Hâtıra geldikde bağrım çağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [geldim, -di, -m]
- Ben anıñ biñde birin tavşîfe kudret bulmadım / Gelmemiş **gelmez** daha dünyâyâ ol hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [gelmez, -mez]
- Merākıma sebep o siyâh beñler / Dirâyetle **geldiñ** nuţka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [geldiñ, -di, -n]

- Her **geldikçe** mezārın yanına / Bir fātīha ihsān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 8*). [*geldikçe, -dikçe*]
- Gidip gelmemek var **gelip** bulmamak / Eskiden 'âdetdir yâra toymamak (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11*). [*gelip, -ip*]
- Gidip **gelmemek** var gelip bulmamak / Eskiden 'âdetdir yâra toymamak (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11*). [*gelmemek, -me, -mek*]
- Gelince rûzigâr şaşırdı yolu / Soñra bilmez olduk sağlı şollu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 11*). [*gelince, -ince*]
- Çok şükür selâmet **geldik** duyan da / Ağladık şevk ile meserret bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 98*). [*geldik, -di, -k*]
- Şabâhdan vapura **gelmeği** kurduk / Acente-hâneye vapurdan şorduk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 47*). [*gelmeği, -mek, -i*]
- El-emân yâ Rab bugün **geldim** huzûr-ı zâtına / Yarlığa 'abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 4*). [*geldim, -di, -m*]
- Bir dü-şenbe gecesi enfâs eyledi / Fânî dünyâya **gelip** gitdigini ol bilmedi.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 4*). [*gelip, -ip*]
- Tağ gibi tãlkalar dizilmiş **gelir** / Başdan girer kıçdan birden dökülür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*gelir, -ir*]
- Ben anıñ biñde birin tavşife kudret bulmadım / **Gelmemiş** gelmez daha dünyâya ol hûbân gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 3*). [*gelmemiş, -me, -miş*]
- Böyle bir çiçek ki misli **gelmemişdir** 'âleme / Rağbeti çok şöhreti çok şanı çok bağ-bân gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6*). [*gelmemişdir, -me, -miş, -dir*]
- Yine **geldi** bugün yevm-i mâtemim / Oldu baña dünyâ zindân sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 1*). [*geldi, -di*]
- Görünce tab'ıma lâyıķ dedim sensin baña hâzık / **Gel** imdi ben saña 'âşık şadâkatle be-ğâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 8*). [*gel,*]
- Ne hâle **geldi** dünyâ nâ-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1*). [*geldi, -di*]
- Begenmez kimseyi gūyâ görür kendin şadâretde / Ocağdan **gelme** hıızmetkâr 'avâmdan rağbeti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4*). [*gelme, -me*]
- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3*). [*geliver, -iver*]
- Ben değil mi cânını öñünde kurbân eylesin / Rağma **gel** yazdı efendim Ref'i medhëyniñ Cemâl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5*). [*gel,*]
- Örgü örgü müy u müşgâni aşılmış gögsüne / Rağma **gelmez** dâma çarpılmış isârı bağladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 2*). [*gelmez, -mez*]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahâdır sevdiğim / Rağma **gel** yandım bu gün cismim harâb olmağdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4*). [*gel,*]
- Ey güzel sen kendiñi yâr etme her ağıyäreye / Çünkü cevher ma'denisiñ düşme **gel** âväreye (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*gel,*]
- Gelmişim dünyâya hâlâ bî-devâdan olmuşuz / Ahmed-i Muhtâr bizim sultânımız sultânıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 6*). [*gelmişim, -miş, -im*]
- Ben seni Hağka emânet eyledim geldim o gün / Hâtırâ **geldikde** bağrım çağladı Rif at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 2*). [*geldikde, -dikde*]
- Gelmezsın bezm-i 'aşka lezzetin tuymadıkça / Bir gececik rü'yetle uğratdñ turfe hâle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 3*). [*gelmezsın, -mez, -sin*]

- Begim tazelendi gönlümde yara / 'İlâçsız dermân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [gel,]
- Ebrû-yı ğaddârın derdime çâre / Gonçe-i ħandân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [gel,]
- Cây-ı meserretde âh cevdetde / Gönlümde sulţân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [gel,]
- Nihâyet âh u zâr olur ser-mâye / Sen mürüvvet-kân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [gel,]
- Yanağın çevresi şol şivekârı / Bülbül-i nâlân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [gel,]
- 'Aşk cedîd şimdi kılır şaça şaçdı / Deryâ-yı 'ummân ol **gel** begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [gel,]
- Şoñ cevâbın nedir söyle **gel** câna / Daha ağlayam mı yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [gel,]
- Dudağı kırmızı yañağı beñlü / **Gel** emeyim bir bir yâr kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [gel,]
- Kuruldu dem-ĥâne bâde süzöldü / Yâ nice **gelmeyim** şevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [gelmeyim,]
- Gel cevân bu cevır ü cefâyı etme / Beni terk eyleyip ağıyâra gitme (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [gel,]
- Gelmez mi ĥâtıra derdiğim vakit / Yetişmez mi âh u efğanım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 8). [gelmez, -mez]
- Söyle bu edâlar nedir sevdiğim / Hoş mu **gelir** saña cefâ çekdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [gelir, -ir]
- Gör nice vücûdum boyanmış kana / Baş avuçda ağla **gel** yana yana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [gel,]
- Ben cefâ çekerim saña hoş **gelir** / Şübhesiz cevır eden Mevlâdan bulur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [gelir, -ir]
- Gel kurbânın olam cânım efendi / Etme nâz yerine cevır ü sitemler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [gel,]
- Lenger-endâz etdi vapur lîmâna / Cismime bir ĥayât **geldi** o anda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [geldi, -di]
- Gürûh gürûh aĥbâb yanîma **geldi** / Dediler yâ Refî hoş-âmedî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 101). [geldi, -di]
- Eregli semtine toğrulup **geldik** / Taşranın kadrini şimdiden bildik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [geldik, -di, -k]
- Ol zamân vapura 'acele **geldik** / Belki vapur kalker al kayık dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 23). [geldik, -di, -k]
- Aşçı dükkânına **geldik** 'âkıbet / Toyurduk karnımız' âkıbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 64). [geldik, -di, -k]
- Nedir başımıza **gelen** ser-encâm / Etrâfımız aldı ekdâr u âlâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [gelen, -en]
- Çarçabuk vapura **geline** bindik / Bu gece burdayız zuhûrât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [geline, -ince]
- Vapura **geline** ĥayli sevindik / Yağmağa başladı kar ĥikmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [geline, -ince]

- Çoban Çeşmesinden kayıka bindik / Çek kayıkçı talğa **gelmeden** dedik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [gelmeden, -me, -den]
- Cümle ahibbâlar kayıka binmiş / Kayık mahşûş ile vapura **gelmiş** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [gelmiş, -miş]
- Yanıyor cism ü benim bād-ı şabâ göğsüme es / Maraž-ı 'aşkıma **gel** eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [gel,]
- Rahm eyle efendim hele **gel** yanıma bir ân / Yaz katlûme fermân (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [gel,]
- Gelen hoş-âmedî zîrâ müsâfir-hânedir dünyâ / Amân yâ Seyyid egleyin şefâ'at gözlerim illâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [gelen, -en]
- Her **gelen** ihvân yârân demesinler yok vefâ / Şâhib-i beyte şefâ'at kıl Muḥammed Muştafâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Rûbai 1, Beyit 2). [gelen, -en]
- Âğâza **gelip** târîh-i hâş söyledi Ref'î / Mısra'-ı nihâyet ola mermûzu hemân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [gelip, -ip]
- Uğradım mahşer-i mevte imdi **gel....** / Tıtdı fûlan elim dedi.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8). [gel....,]
- Gel ey 'âkil saña lâyıḳ degil Şeddâdî bînâlar / Nice Cemşîd Dârâyı yutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [gel,]
- Kılmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan el çekdim bugün / **Geldi** yevm-i iftirâdım mâderidir kardeşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [geldi, -di]
- Gel etme kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [gel,]
- Gel etme kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [gel,]
- Gel etme kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [gel,]
- Gel etme kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [gel,]
- Gel etme kuzum 'âşıkını zâra bırakma / Çek ḥançeriñi sîneme biñ pâre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [gel,]
- Her gidip **gelenle** gönderiñ selâm / Bu Ref'î gedâya âh u zâr olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [gelenle, -en,-le]
- Anıñ'çün vapura **gelmegi** kurduk / Kalkı gidelim dedim nihâyet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 22). [gelmegi, -mek,-i]
- Bugün 'azm-i sefer etdim sevdiğim / Ölümünden güç **geldi** şimdi gitdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 7). [geldi, -di]
- Kayıkçı al bizi cândan uşandık / Bir cesâret **geldi** 'inâyet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 48). [geldi, -di]
- Ne tez **geldi** bu iftirâk zamânı / Eyvâh bu ayrılık cânlara işler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [geldi, -di]
- Ağla gönül ağla firâk zamânı / Gıtdi şafâ **geldi** murâd zamânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [geldi, -di]
- Maḥabbet belâsı **geldi** başıma / Yâr merḥamet et bu genç yaşına (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [geldi, -di]

genç: 1. Genç olma durumu 2. İnsan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki dönemi.

- Maḥabbet belâsı geldi başıma / Yâr merḥamet et bu **genç** yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [genç,]
- Genç koca demeyip gelince eccl / ‘Âkıl olan etmez dünyâya râğbet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 4). [genç,]
- Bir murâdım almadan bu ‘âlem-i nâ-südeden / Tâ ki şemşîr-i eccl kıydı benim **genç** yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [genç,]

ger: "Eğer" bağlacı.

- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlığın bildiñse **ger** / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [ger,]

gerçi: "Eğer" bağlacı.

- Gerçi insânız çeker elbet bu ‘aşkı lâ-cerem / Tâli‘-i bed fâlimızdır olmuşuz ḥayrât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [gerçi,]
- Gerçi âsân degil var ise dilde / Yedi yılda buldu Refî gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 5). [gerçi,]
- Havf etse yok çâre ḥayretde bir cân / Hızır degil **gerçi** ḥüb-ı keremdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [gerçi,]

gerdân: Boyun, gövdenin başla omuz arasında kalan kısmı; sevgilinin boynu.

- Şâh-ı **gerdâni** tûmurcuğ gül gibi kôkılanmamış / İşte bulduñ Refîyâ emrâz-ı ‘aşkı sağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [gerdâni, -ı]
- Şahrâ-yı **gerdâniñ** ğarîb yuvası / Vâdî-i sedyânîñ küyda Leylâsı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [gerdâniñ, -ı, -n]
- Gerdâni kıymaktır âfet-i devrân / Bûseleriñ düşür var kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 8). [gerdâni, -ı]
- Yakışdı ḥüsnüne yâsemen **gerdân** / Yâ zevk u şafâdır yoḥsa elemdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [gerdân,]
- O beyâz **gerdâni** emdigim vakit / Boynuña el atıp şardığım vakit (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [gerdâni, -ı]
- Tâze şekerlenmiş **gerdân** bağından / Kanımdan bir def’a alan sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [gerdân,]

gerdün: 1. Dönen, devreden 2. Dünya, sema, felek.

- Perde-i **gerdünüñ** güşâd et baña / Mecnûn gezeyim mi yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [gerdünüñ, -uñ]

gerek: Acaba?.

- A cevân söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nâzıña cânlar ne deyü yansa **gerek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [gerek,]

gerek: Gerek, gerekli.

- Mecâzib dil **gerekdir** etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes I, Beyit 2). [gerekdir, -dir]
- Faḥr etse **gerek** kevn ü mekân ins ü melekler / ‘Ayyûka erer ḥamd ü senâ şavt-ı du‘â-ḥ’ân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [gerek,]

- Gerekmaz rütbe-i bālā erenden himmet aldıñsa / Ziyāretgāh-ı a‘zamdır huzūr-ı fahra vardıñsa (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [gerekmez, -mez]

gergef: Far. Üzerine nakış işlenecek kumaşı sıkıştırıp germeye yarayan, tahtadan dört köşe ayaklı çerçeve.

- Kimi nakkâş kimi **gergef** kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enāniyyetle hayretle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [gergef,]

geri: Geri, arka.

- Yāhū nasıl oldu bezm-i tecellî / **Geriye** gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [geriye, -ye]

germ: Far. Sıcak, hararet. II Yanmak.

- Cām-ı meyden nüş edip bul **germ** mahabbet lezzetiñ / Özge şemsîr ü hadengi zâğladı Rif‘at Begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [germ,]

gest: Dolaşmak, gezmek.

- Bülbül goncesine eyledi zârı / Vaşlı ârzulamış **gest** ü güzârı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [gest,]
- ‘Âlemi hep **gest** ü güzâr edeyim / Destür ver varayım yârim el-vedâ‘ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [gest,]

getir: Getirmek.

- Başıma **getirdiñ** ‘aşk-ı Mecnûnu / Gezdürürsin beni dîvâne şimdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 40, Beyit 1). [getirdiñ, -diñ]
- Biri dahı Egri Mehmed-zâde / **Getirince** Hâcî Hâşanı yâda (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 11). [getirince, -ince]
- Seni sevmez kimse benden ziyâde / Bulunmaz başkası **getire** yâda (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [getire, -e]

gevher: (Fars.) Cevher, mücevher, elmas, inci.

- Farğ eder dünyâ vü mâ fihâda hikmet tâcını / ‘Ârif-i billâh **gevher** içre kâdir Luţfiyâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [gevher,]

gez-: (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.

- Ne hâcet **gezmege** İrân u Vānı / Muhibb-i şādıkā yâdigâr olsun (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [gezmege, -mek, -e]
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi ‘aqlı **gezdi** Bağdâd u Haleb Vānı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [gezdi, -di]
- Görünce gitdi ‘aqlı **gezdi** Bağdâd u Haleb Vānı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [gezdi, -di]
- Şanırsın ağzı hoşka dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi ‘aqlı **gezdi** Bağdâd u Haleb Vānı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [gezdi, -di]
- Görünce gitdi ‘aqlı **gezdi** Bağdâd u Haleb Vānı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [gezdi, -di]
- Rikâb-ı hüsnüne Ref‘î gedâyı şâ‘ir etmez mi / Görünce gitdi ‘aqlı **gezdi** Bağdâd u Haleb Vānı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [gezdi, -di]
- Kimi yūnlū kimi sūzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hūbân **gezer** minnetle gaflatle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [gezer, -er]

- Gezmişim Hindi Yemen Bağdād Başra bir zamān / Çîn Māçūn Āsyāda çok dīvānīn var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [gezmişim, -miş, -im]
- Güşe-i ğurbetde böyle şermisār / Fenāsız ben gibi **gez** biñ uşansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [gez,]
- Seyyāh olup **gezdım** ğurbet ellerde / Bulmadım mislini gayrı yerlerde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [gezdım, -di, -m]
- Fedā-yı cān edip **gezen** 'āşıkklar / Rüz u şeb bağırını ezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [gezen, -en]
- 'Aşk u maħabbetde bağı yanıklar / Melūl maħzūn dā'im **gezer** mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [gezer, -er]
- Seyrān-ı şahrāya çıkmış **gezermiş** / Günde biñ 'āşıkıñ bağırın ezermiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [gezermiş, -er, -miş]
- Perde-i gerdūnūñ gūşād et baña / Mecnūn **gezeyim** mi yārım diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [gezeyim, -e, -im, -]
- Tayanmaz fırkate **gezer** serseri / Demesin kimseler ħasretiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [gezer, -er]
- Seyrāna şahrāya çıkmış **gezermiş** / Günde biñ 'āşıkıñ bağırın ezermiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [gezermiş, -er, -miş]
- Gezer Allāh deyü bilmem ne delidir ne velī / Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [gezer, -er]
- Pervāz olarak evc-i hevā üzre **gezer** hem / Mağrūr ile hem dem (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [gezer, -er]
- Başıma getirdiñ 'aşk-ı Mecnūnu / **Gezdirirsin** beni dīvāne şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 1). [gezdirirsin, -dir, -irsin]
- Vaṭanıñ ebb-i kabīhi bu diyārın lebini / Ne bilir kadrini ğurbet **gezeniñ** kim vaṭanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [gezeniñ, -en, -in]
- Hüsüne meftūn olup Mecnūnveş **gezmekdesin** / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem devā şardıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [gezmekdesin, -mekde-sin]

gibi: "-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

- Reşād olmaz kişi ifşā ederse sırr-ı mestūrun / Hemān Ref'i bu gün mürşid **gibi** merşüdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [gibi,]
- Şāh-ı gerdānı ṭomurcuğ gül **gibi** koκlanmamış / İşte bulduñ Ref'i yā emrāz-ı 'aşkı şağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [gibi,]
- Biz ḥaḳīkat rāh-ı 'aşkda terk-i cān etdikse de / Ben **gibi** çok 'aşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [gibi,]
- Tālī'imdir başıma her günde bir sevdā düşer / Dāne-i kısmet **gibi** meh-pāre yağmāyā düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [gibi,]
- Uğradım ġāfil iken āb-rūy-ı tıgıñ zaḥmına / Şīve-i āhū **gibi** āteş-feşānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [gibi,]
- Yandı cismim kūh-ı hüsünüñde güzel orman **gibi** / Al yanağın çevresi açmış ṭurur ḥandān **gibi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [gibi,]
- Yandı cismim kūh-ı hüsünüñde güzel orman **gibi** / Al yanağın çevresi açmış ṭurur ḥandān **gibi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [gibi,]
- Çeşm-i cellādıñ degil mi sīneye oklar atan / Tıg-ı ebrūlar hücum etmiş baña arslan **gibi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [gibi,]

- Ben anıñ biñde birin tavşife kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyāya ol hūbān **gibi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 3*). [*gibi,]*
- Bir kez nūr-ı vechiñ seyr eden āşüfteler / 'Aşkla mahv olup fır fır döner kirmān **gibi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 4*). [*gibi,]*
- Dāğ-ı hicriñle derūnum āh eder Rıfkı bu dem / Mühlik-i 'aşka düşer Ref'i tolu fincān **gibi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 5*). [*gibi,]*
- Āşüfte-i hāl olmada bilmem ne kuşur var / Bülbül **gibi** feryād ile al renk çiçekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7*). [*gibi,]*
- Baña nisbet süy-ı rakıbe akdın / Var mı benim **gibi** 'aşk dīvānesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 4*). [*gibi,]*
- Güşe-i ğurbetde böyle şermisār / Fenāsız ben **gibi** gez biñ uşansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 4*). [*gibi,]*
- Hāşılı derdle olmuşuz ihvān / İşte benim **gibi** kana boyansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 10*). [*gibi,]*
- Lāyık mı bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz yā sen **gibi** yārla toymak (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 3*). [*gibi,]*
- Sen **gibi** dil-dāra düşünce gönül / Ağlamağdan başka kār var mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 1*). [*gibi,]*
- Bülbül **gibi** dertli dertli şak' baña / Sensiz Ref'i 'aşk bāzār var mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6*). [*gibi,]*
- Ref'i etdiğin **gibi** etsinler / Seni terk eyleyip ğayra gitsinler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 9*). [*gibi,]*
- Bundan soñra var bul yār başkasını / Ben **gibi** āzāddan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 10*). [*gibi,]*
- Tağ **gibi** tākalar dizilmiş gelir / Başdan girer kıçdan birden dökülür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*gibi,]*
- Ref'i **gibi** çekmekde henüz fırkat-i sevdā / Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 12*). [*gibi,]*
- Yine āşüftesiniñ kıymet ü kadrin bilemez / O güzel kendine Ref'i **gibi** 'āşık bulamaz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 14*). [*gibi,]*
- Bülbül **gibi** 'aşkınla beni nāra bırakma / Fırkatde koyup berzah-ı düşvāra bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*gibi,]*
- Pervāne **gibi** şem'a-i sūzāna dolaşdım / Yandı cigerim āteş-i hicrāna dolaşdım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 7*). [*gibi,]*
- Ref'i a begim dīde-i dil-dārını gözler / Cevher **gibi** sözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [*gibi,]*

git-: (Devamlı veya geçici bir süre kalmak üzere) Bulunduğu yerden ayrılmak.

- Yalnız buradan ben nasıl **gidem** / Cānım saña dā'im kurbān sevdigim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 4*). [*gidem, -em]*

ġilmān: (Ar.) Cennetteki erkek köle.

- Ben seni **ġilmān-ı** cennetden desem rāzī mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudġaynıñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3*). [*ġilmān-ı, --ı]*
- A begim bu Ref'i seni vaşf eyler / Hüsnünü görenler **ġilmānı** n'eyler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 7*). [*ġilmānı, -ı]*

gir-: 1. Girmek, dahil olmak, bürünmek, benzemek.

- Güzeller bâğa **girmişler** nezâketle şerâfetle / Kâmusu ‘aşka ermişler meveddetle mahabbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [girmişler, -miş, -ler]
- Varam gurbet ele seyyâh edeyim / İzin ver **gireyim** yârim el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [gireyim, -e, -y, -im]
- Tağ gibi tãlkalar dizilmiş gelir / Başdan **girer** kıçdan birden dökülür (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 25). [girer, -er]
- Lâl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı mecâzı / **Girdikçe** girer kanıma şol şîve vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [girdikçe, -dikçe]
- Bir bölük gam leşkeri **girdi** vücudum şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [girdi, -di]
- Kâfir olsa kıymaz böyle insâna / Sen benim kanıma **girmek** istersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2). [girmek, -mek]
- Ugratdñ figâna kıldñ dīvâne / Vebâle **girmekden** haşyetin yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 6). [girmekden, --mek, --den]
- Şubha dek gözüne **girmesin** uyku / Kâplasin etrâfñ kavat kayğu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [girmesin, -me, -sin]
- Zann etme ki âhım kalır yanıña / Umarım gayrılar **girsin** kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [girsin, -sin]
- Girdik içeriye temâşâ etdik / Şakılar zencirde hâkâret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [girdik, -dik]
- Lâl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı mecâzı / Girdikçe **girer** kanıma şol şîve vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [girer, -er]
- Seksen dürlü renge **girdi** yüzleriñ / Yürüdür nâm garbdan şarka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [girdi, -di]
- Refî bir yâr için kıyar cânına / Tığ-ı ebrûlarıñ **girdi** kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 7). [girdi, -di]

gir: (Kanına) girmek.

- Âh yazık **girdi** ecel ‘ Abdülkerîmñ kanına / Urdu şemşîr-i ecel tâ etdi te’sîr cânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [girdi, -di]

giresun: Karadeniz’de bulunan il.

- Giresundan çıkdık havâ mâhitâb / Ünye lîmânında çekdik ıztırâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [giresundan, -dan]
- Şalı günü sâ‘at beşde **Giresun** / Şallandık deryâda tamâm sekiz gün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [giresun,]
- Ünyedendir Hâfız Hâlîlî Nazîf / **Giresunlu** Şâlih Şafvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8). [giresunlu,]

gırîbân: Elbise yakası.

- Efgendesiyim zülf-i perîşâna dolaşdım / Maḥmûr iken ol dâm-ı **gırîbâna** dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [gırîbâna, -a]

girit: Yunanistan’ın en büyük, Akdeniz’in beşinci büyük adası.

- Bâfradandır Hâfız Ahmed Efendi / Biri de **Giritli** Sa‘îd Efendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [giritli,]

gīsū: (Sevgilinin) omuza dökülen siyah uzun saçı, kahkül.

- Dedim **gīsūlarıñ** her bir tarafından şayda çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [gīsūlarıñ, -lar, -ın]
- Tel tel olmuş şâh-ı ruhsâr üzre kumral perçemi / Her telinde bir makâm **gīsūları** sâzânlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [gīsūları, -lar, -ı]
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin **gīsūları** evvelki şafdandır (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [gīsūları, -lar, -ı]
- Gīsūlarıñın bir teli dünyâ değeridir / Olmaz mı 'aceb vâkıf-ı esrârım o dil-dâr (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [gīsūlarıñın, -lar, -ı, -nın]
- Bî-çâre gönül sevdigi cennet melegidir / **Gīsūlarıñın** bir teli dünyâ değeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [gīsūlarıñın, -lar, -ı, -nın]
- Gīsūlarıñın bir teli dünyâ değeridir / Nîm ülfet için böyle ten ü cânıma kıydı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [gīsūlarıñın, -lar, -ı, -nın]
- Bî-çâre gönül sevdigi cennet melegidir / **Gīsūlarıñın** bir teli dünyâ değeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [gīsūlarıñın, -lar, -ı, -nın]
- Gīsūlarıñın bir teli dünyâ değeridir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 13). [gīsūlarıñın, -lar, -ı, -nın]

git-: 1. -e Bir yere doğru yönelmek. 2. -den Bir yerden veya bir işten ayrılmak. 3. -e Çıkmak, ulaşmak. 4. -e Belli bir amaçla bir yere devam etmek veya bir işle uğraşmak. 5-e Yakışmak, yaraşmak. 6. -e, mecaz Bir duruma, bir sonuca ulaşmak, varmak.

- Şordular maḥabbet kâdadır şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı **gitdi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [gitdi, -di]
- Dediler tatdın mı bir kaṭresinden / Dedim dudağıma bulaşdı **gitdi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [gitdi, -di]
- Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş / Anıñ'çün vuşlata karışdı **gitdi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [gitdi, -di]
- Ara ki bula Hindde Yemende / Şimdi Kâf tağı dolaşdı **gitdi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [gitdi, -di]
- Gel cevân bu cevır ü cefâyı etme / Beni terk eyleyip ağıyara **gitme** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3). [gitme, -me]
- Ditredi ayağı elim bir zamân / O şîrîn-güftâr seyrâna **gitmiş** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [gitmiş, -miş]
- O yârsız dünyâda zevki n'eyleyem / Gönül eglencesi yabana **gitmiş** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 4). [gitmiş, -miş]
- Erişsin imdâda kırklar yediler / Ben n'edeyim güzel devrâna **gitmiş** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [gitmiş, -miş]
- Ağla gönül ağla firâk zamânı / **Gitdi** şafâ geldi murâd zamânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [gitdi, -di]
- Gidip gitmemeklik elde degildir / Ayrılıktan gönlüm gâyet melûldür (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [gidip, -ip]
- Gidip gelmemek var gelip bulmamak / Eskiden 'âdetdir yâra toymamak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [gidip, -ip]
- Baş urarak **gitdik** deryâya karşı / Ağıttık dîdeden kan ile yaşı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [gitdik, --dik]
- Her **gidip** gelenle gönderin selâm / Bu Ref'î gedâyâ âh u zâr olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [gidip, -ip]

- Şordular maḥabbet kâdardır şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1*). [*gitdi, -di*]
- Dediler tatdın mı bir kaṭresinden / Dedim dudağıma bulaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2*). [*gitdi, -di*]
- Yedi iklim üzre dīvān yazarmış / Anıñ'çün eflāke karışdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 4*). [*gitdi, -di*]
- Ara ki bulasın Hindde Yemende / Henüz Kāf tağını dolaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 6*). [*gitdi, -di*]
- Hācī Emīn-zāde Hāfız-ı Luṭfī / Bu dem maḫşūduna ulaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 8*). [*gitdi, -di*]
- Müslümānlar iḥsān eyleye Mevlā / Rütbe-i 'ulyāya kavuşdu **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 10*). [*gitdi, -di*]
- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / Maḥabbet uğruna şıvaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12*). [*gitdi, -di*]
- Hukūk-ı vefādan şöret ferzendi / Luṭf u iḥsān ile yarışdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 14*). [*gitdi, -di*]
- Nazardan şaklasın Hallāk u Şamed / Esnā-yı firākda koḫlaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 18*). [*gitdi, -di*]
- Tulu' etse görmez şimdi āfitāb / İnfikāk zamānı ağlaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 20*). [*gitdi, -di*]
- Ğıyāben aḥbāba eyleyen raġbet / Şimdi dil-güşāya yanaşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 22*). [*gitdi, -di*]
- Bu ḥarāb gönlümü eyledi ābād / Birkaç dürlü ğazel söyleşdi **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 24*). [*gitdi, -di*]
- İcmālen tavşifim budur o yanda / Ref'iyā bugün vedā'laşdı **gitdi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 26*). [*gitdi, -di*]
- Anıñ'çün vapura gelmegi kurduk / Kalk **gidelim** dedim nihāyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 22*). [*gidelim, -elim*]
- Hemān **gidelim** soġuġdur zīrā / Peştemāl yırtıldı rezālet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 40*). [*gidelim, -elim*]
- Dedim karnımız aç ta'ām edelim / Aşçı dükkānına birlik **gidelim** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 41*). [*gidelim, -elim*]
- Dediler **gidelim** Seyyid Bilāle / Soñradan düzeriz biraz nevāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 65*). [*gidelim, -elim*]
- Pazar günü aḥşām sā'at on iki / Vapura **gidelim** kalkacak belki (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 77*). [*gidelim, -elim*]
- Ünyeye dek birlikde **gideriz** dendi / 'Arz-ı şükrān etdim ki hürmet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 94*). [*gideriz, -(e)r, -iz*]
- Uyandı maḥabbet **gitdi** derd ü ğam / Tamām yol zevkîdir 'azîmet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28*). [*gitdi, -di*]
- Helvācī Muştafā çıkdı burada / Vedā'laşdı **gitdi** refākat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 60*). [*gitdi, -di*]
- Gör ki ma'şūma birden... / Meclis-i İbrāhîme **gitdi** yā şabır Mevlā.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 5*). [*gitdi, -di*]
- Gitdi göñül kuşu olmuşuz ğarīb / Bir dahı mülākāt olmazsa naşīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 3*). [*gitdi, -di*]

- Esrār-ı İlāhī nedir bilinmez / Elbetde encāmı hayr olur **gider** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [gider, -er]
- Bu derd ü ğam-gîne dermân bulunmaz / Rûz-ı mahşere dek haşr olur **gider** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [gider, -er]
- Da'vâ-yı sevâdın tâ ezel geçdim / Bu da'vâ böylece neşr olur **gider** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [gider, -er]
- Sûhte-i şad-dil-i pâremiz mi var / Yoğsa Refî gedâ fakr olur **gider** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [gider, -er]
- Ben ararım yârı vatandaş el-ân / Meger ki bağçeye gül-şâna **gitmiş** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 1). [gitmiş, -miş]
- Refî'yi etdiğiñ gibi etsinler / Seni terk eyleyip ğayra **gitsinler** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 9). [gitsinler, -sin , -ler]
- Ben **giderim** gönül saña mâ'ildir / El-vedâ sultân-ı hûbân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [giderim, -er, -im]
- Bugün 'azm-i sefer etdim sevdiğim / Ölümünden güç geldi şimdi **gitdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7). [gitdigim, -dig, -im]
- İki gün üç gece tırmadı havâ / **Gitdigimiz** semti bilmedik hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [gitdigimiz, -dik, -imiz]
- Gitdikçe furtuna ziyâdelendi / Soğuk bora başımızdan elendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [gitdikçe, -dikce]
- Âferîn ahlâkı tab'-ı mükemmel / Nezâket bâbında uğraşdı **gitdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 16). [gitdi, --di]
- Gitdi gece olduk şabâha vuşul / Dediler tışarı çıkalım kol kol (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [gitdi, --di]
- Sinopuñ etrâfıñ bütün seyr etdik / Hâpîs-hânesini arayıp **gitdik** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [gitdik, -dik]
- Gitdikçe artmakta emvâc-ı deryâ / Ne mümkün vapura varmak bir daha (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [gitdikçe, -dikce]
- Bütün gün dem nefes etse ğamım **gitmez** nedendir bu (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [gitmez, -mez]
- Bir dü-şenbe gecesi enfâs eyledi / Fânî dünyâya gelip **gitdigini** ol bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [gitdigini, -dik, -ini]
- Gidip **gitmemeklik** elde degildir / Ayrılkıdan gönüm ğâyet melûdûr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [gitmemeklik, -me,mek,-lik]

git-: (İradesini) Kaybetmek, yitirmek.

- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce **gitdi** 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [gitdi, -di]
- Görünce **gitdi** 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [gitdi, -di]
- Şanırısın ağzı hoşka dişleri inci şadefdendir / Görünce **gitdi** 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [gitdi, -di]
- Görünce **gitdi** 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [gitdi, -di]
- Rikâb-ı hüsnüne Refî gedâyı şâ'ir etmez mi / Görünce **gitdi** 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [gitdi, -di]

giy: Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

- Kimi yünlü kimi sūzān kimisi başmadan kaftan / **Giyinmiş** cümle-i hūbān gezer minnetle ğafletle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [giyinmiş, -in, -miş]
- Biri **giymiş** yeşil çatğı takınmış hâtem-i elmās / Başında kablı altun fes bakar haşretle fırkatle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [giymiş, -miş]

ġıvāb: Mevzubahis olan şahsın haberi olmaksızın yapılan iş, dua.

- Her hūşūşu merci '-i mīzānımız Hāmdī Baba / **Ġıyāben** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 2). [ġıyāben,]
- Hem-nişin oldukça artar şānımız Hāmdī Baba / **Ġıyāben** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 5). [ġıyāben,]
- Himmetiñle biñ yaşa nālānımız Hāmdī Baba / **Ġıyāben** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 8). [ġıyāben,]
- Ġıyāben aħbāba eyleyen raġbet / Şimdi dil-güşāya yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 22). [ġıyāben,]
- Sinopda rūsūmāt şandık emiri / Su'al etdim bilir **ġıyāben** beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [ġıyāben,]

gizli: Aşık olmaman.

- Bu bir **gizli** hāldir denmez aġyāra / Eylediñ göñlümü vīrāne şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [gizli,]

gizli gizli: Belli etmeyerek, açıkça olmayarak, saklı bir biçimde.(İkileme).

- Pencereden **gizli gizli** bakarsın / Dürlü edā ile cilve çağarsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [gizli gizli,]

gögs: Göğüs, sine, bağır.

- Yanyor cism ü tenim bād-ı şabā **gögsüne** es / Maraž-ı 'aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [gögsüne, -üm, -e]
- Örgü örgü müy u müşgānı aşılmış **gögsüne** / Rahma gelmez dāma çarpılmış isārı bağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [gögsüne, -ü, -n, -e]
- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / Tenhāya vardıñda **gögsün** açarsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [gögsün, -ü, -n]

ğonce: 1. Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk. 2. Edebiyatımızda sevgili ve sevgilinin ağzı için kullanılmıştır.

- Ben seni ġilmān-ı cennetden desem rāzī mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz **ğonce** şudġaynıñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [ğonce,]
- Ol niķāb-ı ruħlarıñ açmış kızarmış **ğonceler** / Pür-şacak etmiş yanağ üzre hicāb olmaķdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [ğonceler, -ler]
- Her seher āġāz ile biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun **ğoncesinde** būseler daddıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [ğoncesinde,]
- Ālūde-i 'aşk içre nedir bu dertli ġamlı / Gül **ğoncesin** isterken düşdü Ref'i bed-fāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [ğoncesin, -sin]
- Ebrū-yı ġaddārıñ derdime çāre / **Ğonce-i** hāndān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [ğonce-i,]
- Bülbül **ğoncesine** eyledi zārı / Vaşlı ārzūlamış geşt ü güzārı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [ğoncesine, -sı, -ne]

- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı / Dudağı ‘ādetā yāqūt hūşūşā **gonce-i** gül-fem (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [gonce-i,]

gonce-dehân: Gonca ağzlı. II Sevgili.

- Beynimizde vâkı‘ sırrı söyletme / Küs tırma **gonce-dehānım** baña (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [gonce-dehānım, -ım]

gönder: Göndermek, yollamak.

- Yāhū nasıl oldu bezm-i tecellî / Geriye **gönderdik** liyâkat bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [gönderdik, -dik]

gönl: (Âşığın) gönlü, yüreği, kendisi.

- Ne baña luţf u ‘ināyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim **gönlümü** almak ne şerefdir ne şeref (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [gönlümü, -üm, -ü]
- 6Merkez-i **gönlüm** sarâyı tahtgâhında müdām / Nuţk eder bir ‘ādil-i nāzik-edādır Luţfıyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [gönlüm, -(ü)m]
- Begim tazelendi **gönlümde** yara / ‘İlâsız dermān ol gel begim begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [gönlümde, -(ü)m, -de]
- Cāy-ı meserretde āh cevdetde / **Gönlümde** sultān ol gel begim begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [gönlümde, -(ü)m, -de]
- Şu **gönlüm** derünü firākla yandı / Varmadan bāzār-ı ‘aşka a güzel (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [gönlüm, -(ü)m]
- Gönlümde hāşıldır büyük dağdağa / Bahā Efendimiz olsun vedā‘lar (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [gönlümde, -(ü)m, -de]
- Gidip gitmemeklik elde degildir / Ayrılkdan **gönlüm** gāyet melüldür (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [gönlüm, -(ü)m]
- Yeñiden açıldı **gönlümde** yāra / El-vedā‘ ma‘den-i ‘irfān sevdiğim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 57, Beyit 2). [gönlümde, -(ü)m, -de]
- İncitme yarayı **gönlümü** her bār / Baña cevri etdiğin görmesin ağıyār (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [gönlümü, -üm, -ü]
- Bu harāb **gönlümü** eyledi ābād / Birkaç dürlü ğazel söyleşdi gitdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [gönlümü, -üm, -ü]
- Makinosa dedim ne buna çāre / Yine **gönlümüzde** açıldı yara (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [gönlümüzde, -ümüzde]
- Ta‘yib etme **gönlüm** ‘aşık-ı sūzān / ‘Aşk olsun Ref‘iyā şar kana kana (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [gönlüm,]
- Bu bir gizli hāldir denmez ağıyāra / Eylediñ **gönlümü** vīrāne şimdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [gönlümü, -üm, -ü]
- Bu mahzūr **gönlümü** eyledi kebāb / Ebrūları ‘aşka i‘lān yazıyor (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [gönlümü, -üm, -ü]
- Ur āh-ı mel‘anet bir çāh-ı berzah kerh-i menfurdur / **Gönl** ta‘mīr eder zann etme şol merdūdelerden geç (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [gönl,]
- Bu **gönl** şaydına āyīne-i hūsnūñ mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysiñ o şikār bāğına şaf (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [gönl,]
- Kişver-i **gönlüm** sarâyı tahtgâhında müdām / Hüküm eder bir ‘ādī sultān-ı sezādan olmuşuz (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [gönlüm, -ü, -m]
- Gönlümüz hayretde kaldı tatlı cânıñ var Cemāl / Tā ezelden halk olunmuş kadr ü şanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [gönlümüz, -ümüz]

- Ğam elinden kim esîr olmuş iken bu **gönlümüz** / Añsızın âzâd için dermânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [gönlümüz, -ümüz]
- İftirâkıñla **göñül** kan ağladı Rif'at Begim / Âteş-i sūzân yürekler dağladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [göñül,]
- Ey **göñül** ol mâh-tâbandan yana vardın mı sen / Baş egip önünde el pençe dīvân turduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [göñül,]
- Pervâneveş aldanma **göñül** 'aşk-ı cihāna / Merd ol ki dilâ kurtulasın nār-ı benekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [göñül,]
- Yâ Rabbi sen baña feth-i bâb eyle / Ğafletden bu **göñül** çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [göñül,]
- Göñül terk eylesin ğayr-ı cenneti / Yüregim hak etdi yârdan fırkatı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [göñül,]
- Göñlünde maħabbet yok olan 'aşık / Zümre-i 'uşşâk olur mu fâ'ik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [göñlünde, --ün, --de]
- İhsânıña muhtâc **göñül** penâhı / Va'd eden 'ahdini bozar mı böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [göñül,]
- Gitdi **göñül** kuşu olmuşuz ğarîb / Bir dahı mülâkât olmazsa naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [göñül,]
- Kākülün yanımda şaklarım el-ân / Her bakdıkça **göñül** ediyor nālân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [göñül,]
- O yârsız dünyâda zevki n'eyleyem / **Göñül** eglencesi yabana gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 4). [göñül,]
- Ref'iyâ şabr etse **göñül** iniler / Seni terk eyledi yârın dediler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 5). [göñül,]
- Sen gibi dil-dâra düşünce **göñül** / Ağlamakdan başka kâr var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [göñül,]
- Bâb-ı hüsnuñü aç da bak baña / **Göñül** pınarından şır şır ak baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [göñül,]
- Ağla **göñül** ağla firâk zamânı / Gitdi şafâ geldi murâd zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [göñül,]
- Yok imiş **göñlünde** merħamet şefkat / Nâfile 'aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [göñlünde, --ün, --de]
- Ben giderim **göñül** saña mâ'ildir / El-vedâ sultân-ı hūbân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [göñül,]
- Göñül 'azâbından her zamân dörün / Bir sâ'at belâdan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [göñül,]
- Telezzüz kesb eder şimdi **göñül** çıkmaz rızâsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [göñül,]
- Vağanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem / Gece gündüz iniler zaħm-ı **göñül** taht-ı sitem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [göñül,]
- Bu âh u enîn hicr 'azîm 'aşk eseridir / Bî-çäre **göñül** sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [göñül,]
- Bî-çäre **göñül** sevdiği cennet melegidir / Gîsûlarnıñ bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [göñül,]
- Daha da helâk etdi beni nâz u niyâzı / Bî-çäre **göñül** sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [göñül,]

- Bî-çâre **göñül** sevdiği cennet melegidir / Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 10*). [*göñül,]*
- Refî gibi çekmekde henüz fırkat-i sevdâ / Bî-çâre **göñül** sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 12*). [*göñül,]*
- Berîdir ceys-i ğamdan bedâhî ihtifâlardan / **Göñül** ğamnâk olursa vaq‘a-i şol Kerbelâlardan (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 5*). [*göñül,]*
- Vîrâneye yüz tutdu **göñül** hâsılı ğamdan / Bir büsecik ihsân ede yok süy-ı keremden (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11*). [*göñül,]*
- Ğam çekme **göñül** leyl ü nehâr etse Hudâdan / Elbetde bulur zâ‘ik olan feyz-i firâvân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 3*). [*göñül,]*

göñlüne düşmek: Göñlüne düşmek (*Eyüboğlu 1973: II / 195*); bir şeye ilgi duymak; istemsizce bir şeyi istemek, sevmek, göñülde yer vermek.

- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık **göñlüne düşmekde** olur ‘aşk u heves (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1*). [*göñlüne düşmekde, -de]*

gör: (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak II yaşamak, tecrübe etmek.

- Bir perî-peyker bugün **gördüm** ki zülfın bağıdır / Reviş-i kad şem‘a-i hüsnü yürekler çağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1*). [*gördüm, -dü, -m]*
- Ben bugün gül-çehre yârı **gördüm** ender bağçede / Deste gül destinde kad tutmuş hatı her yan gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*gördüm, -dü, -m]*
- Âh u zârla ‘ömrümüz bilmem geçer mi ‘âkıbet / Refî **gör** ki haşretiñle ağladı Rif‘at Begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5*). [*gör,]*
- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır lutf ile bir iltifât **gördüñ** mü sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2*). [*gördüñ, -dü, -ñ]*
- Ağladım sızladım kalmadı mecâl / **Görmedim** ‘âlemde bir lahza vişâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 5*). [*görmedim, -me, -di, -m]*
- Merhametsiz yâra hâlim ‘arz-ı hâl / Eyle mürüvvetsiz **görsün** uyansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6*). [*görsün, -sün]*
- Çâresiz bir kere **gören** baylıyor / Eyvâh derde hem ağlar kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 4*). [*gören, -en]*
- Ref‘iyâ kesildi nâm u nemekden / **Görmese** bir lahza eyvâh demekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 9*). [*görmese, -me, -se]*
- Şanki toğdu cihân içre âfitâb / Hâ‘il olur **görse** şems ü mâhitâb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 3*). [*görse, -se]*
- A begim bu Refî seni vaşf eyler / Hüsnünü **görenler** ğilmânı n‘eyler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 7*). [*görenler, -en, -ler]*
- Eski şöhetden hiç **görmedim** eser / Darıldıñ mı mihr ü tâbânım baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1*). [*görmedim, -me, -di, -m]*
- Gör nice vücûdum boyanmış kana / Baş avuçda ağla gel yana yana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5*). [*gör,]*
- Kerpene? üstünde **gördük** ‘alâmet / Başladık tesbîhe Hakk-ı Rahmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 8*). [*gördük, -dü, -k]*
- Ğâyet lezîz **gördüm** var ise dilde / Yed-i zâtı buldum seyr-i gülşende (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5*). [*gördüm, -dü, -m]*
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen **görsün** bu ‘irfânı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13*). [*görsün, -sün]*

- O güzel uğruna âh etmegi kim **görse** ‘abes / Azıcık gönlüne düşmekde olur ‘aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [görse, -se]
- Görmezse eger miñnet uran dām-ı belâyı / Kim hüsni nakâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 2, Beyit 4). [görmezse, -mez, -se]
- Gör ki ma‘şuma birden... / Meclis-i İbrâhîme gitdi yâ şabır Mevlâ... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [gör,]
- Görünce tab‘ıma lâıyık dedim sensin baña hâzık / Gel imdi ben saña ‘aşık şadâkatle be-ğâyetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [görünce, -ünce]
- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlığın bildiñse ger / **Görmesin** kem gözle bir kes bedr-i levneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [görmesin, -me, -sin]
- Defter-i ‘aşka nazar etdimse **gördüm** meşrebini / Hişsemiz takşim olunca kâmet-i bâlâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [gördüm, -dü, -m]
- Kim esir olmaz ‘aceb bir kez **görünce** ruhların / Bağ-ı cennet güllerinden bir nişânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [görünce, -ünce]
- Her kârda ma‘bûduma tefvîk ede **gördüm** / Güş etmede tâ meclis-i ‘irfâna melekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [gördüm, -dü, -m]
- Sen kendini çün re’s-i şadâretde **görürsün** / Şor hilkat-i insân varıp za‘f-ı sinekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [görürsün, -(ü)r, -sün]
- Visâliñi bir kez **görürsem** eger / Koç kurbân keseyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [görürsem, -ür, -se, -m]
- Gündüz hayâlinde gece rû‘yâda / **Görmez** mi sevdiğim baña yâr mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [görmez, -mez]
- Seni görmedigim günler sâl olur / Kanı ol lutfuñdan **gördüğüm** demler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4). [gördüğüm, -dük, -üm]
- Seni **görmedigim** günler sâl olur / Kanı ol lutfuñdan gördüğüm demler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4). [görmedigim, -me, -dik, -im]
- İncitme yarayı gönlümü her bâr / Baña cevri etdiğin **görmesin** ağıyâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [görmesin, -me, -sin]
- Hâcî Cemâl-zâde Hâcî Muştâfâ / **Görmesin** gam keder eylesin şafâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [görmesin, -me, -sin]
- Tûlû‘ etse **görmez** şimdi âfitâb / İnfikâk zamânı ağlaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 20). [görmez, -mez]
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / **Görünce** gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [görünce, -ünce]
- Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [görünce, -ünce]
- Şanırsın ağızı hoşka dişleri inci şadefdendir / **Görünce** gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [görünce, -ünce]
- Görünce gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [görünce, -ünce]
- Rikâb-ı hüsnüne Refî gedâyı şâ‘ir etmez mi / **Görünce** gitdi ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [görünce, -ünce]
- Güzel lâ-taknañ min rahmetillâh emr ü fermânı / **Görürsün** şübhesiz Refî bu yüzden kenz-i Rahmânî (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [görürsün, -(ü)r, -sün]
- Hâl ehli **görür** sineñi meydân-ı siyâset / Ber-dâr-ı hüviyyet (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 1, Beyit 6). [görür, -ür]

- Nâle vü feryâdı gûş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde **görmemiş** felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [görmemiş, -me, -miş]
- Görmemiş dünyâda hiç mislin felek bünyânveş / Dâ'imâ hıfz eylesin âfât-ı a'dâdan Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [görmemiş, -me, -miş]
- Yakdı bağrım bunca yıldır hâra külhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir **görmesem** lezzât-ı aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [görmesem, -me, -se, -m]
- Begenmez kimseyi güyâ **görür** kendin şadâretde / Ocağdan gelme hizmetkâr 'avâmdan râğbeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [görür, -ür]

görüñ: Başkaları tarafından görülür duruma gelmek, görülür olmak.

- 'Âlemiñ gözüne hür hâkîr **görün** / Cefâ-yı minnetle var sürüm sürün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [görün,]
- Dediler ki henüz **göründü** baba / Çok şükür Mevlâya verdi ihsânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [göründü, -dü]
- Çarşuda bir adam **görünse** eger / Antîkâ denirdi dirâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20). [görünse, -se]
- Şabâh sâ'at dörtde **göründü** lîmân / Çıkarız Samsuna meşveret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [göründü, -dü]

göster-: 1. Görülmesini sağlamak, görülmesine sebep olmak. 2. Göz önüne sermek, başkalarının gözleri önüne koymak, teşhir etmek, izhar etmek.

- Var memleketinde eyle şafâlar / **Göstermesin** Hudâ gamlı zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 34). [göstermesin, -me, -sin]
- Hamd ü bî-hadd ol Hudâya **gösterir** yevmü's sürür / Fazl u ihsânıyla evlâd bahş edip verdi Ğafûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [gösterir, -ir]
- Mevlâ **göstermesin** başka bir belâ / Ola ki Hudâdan meşîyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [göstermesin, -me, -sin]

götür-: (Bir kimseyi veya bir şeyi bir yere giderken) Berâberinde bulundurmak, onunla berâber gitmek.

- Al cânımı **götür** kaşâb-hâneye / Başın için kurbân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [götür,]

göz: Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

- Kamaşdırdı **gözüm** bakdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [gözüm, --üm]
- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlığın bildiñse ger / Görmesin kem **gözle** bir kes bedr-i levneyiñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [gözle, -le]
- Şem'aveş pervânesin yakmakdadır çayır çayır / **Göz** süzer cânlar üzer ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [göz,]
- Aç **gözün** 'ibretle nezzâr ol dilâ ser-tâğına / Sevdiğim meh-pâreniñ re'siñdeki mihr-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 4). [gözün, -ün]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dâma düşünce / Rihlet **gözedir** gözedir çâre ne ğaddâr felekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [gözedir, -e, -dir]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dâma düşünce / Rihlet **gözedir** gözedir çâre ne ğaddâr felekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [gözedir, -e, -dir]

- Ağlamakdan **gözüm** yaşlar toldu / Düşürdün tükenmez efgāna şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [gözüm, -üm]
- Münāsib sevmeye āhū **gözleriñ** / Vücūdum mahvına kıydı sözleriñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [gözleriñ, -ler, -i, -ñ]
- Dā'imā **gözünden** kan akıtsınlar / Añla ki cevriñe nasıl tayansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [gözünden, -üñ, -den]
- Şubha dek **gözüne** girmesin uyku / Kapsasın etrāfiñ kavat kaygu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [gözüne, -(ü)ñ, -e]
- Dilersem Hudādan **gözler** kör olur / Zırā bugünlerde cânımı şıkdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [gözler, -ler]
- Alık alık bakan ela **gözlerin** / Mahv etdi vücūdum inan sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [gözlerin, -ler, -in]
- 'Ālemin **gözüne** hor hākīr görün / Cefā-yı minnetle var sürüm sürün (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [gözüne, -(ü)ñ, -e]
- Kaşları mihrābı **gözleri** āhū / Ağzı haqka misli dişleri incü (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [gözleri, -ler, -i]

göz süz: Süzgün bakış atmak, başını tam çevirmeden bakmak.

- Gehi ebruları oynadarak gāh **göz süzerek** / Bu edā şive-i şehla beni etmez mi telef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [göz süzerek, -erek]

gözden düş: Daha önce duyulan sevgi ve ilgiyi kaybetmek, rağbet görmemek ya da değerini yitirmek.

- 'Ārz-ı hālim artık okumaz olduñ / Bu günlerde beni **gözden düşürdün** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [gözden düşürdün, -ür, -dün, -n]

gözet: 1. gözetmek. 2. riayet etmek, göz önünde bulundurmak.

- Dedim ebrularıñ tā sīnemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sīneñ **gözet** 'uryandır bir tīg u hañçerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [gözet,]

gözle: (Neler olduğunu, birinin ne yaptığını anlamak için) Dikkatle bakmak, gözle takip etmek.

- Ref'i a güzel **gözledi** kuşvā-yı mürüvvet / Var bende dirāyet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [gözledi, -di]
- Ne hāle geldi dünyā nā-ehiller milleti **gözler** / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [gözler, -r]
- Tuvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde şanır kendin / Velākin māyesi ber-bād 'acebdir 'izzeti **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [gözler, -r]
- Düşünse bir iki bātin bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezāletle bu günde şöhetri **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [gözler, -r]
- Begenmez kimseyi güyā görür kendin şadāretde / Ocağdan gelme hızmetkār 'avāmdan rağbeti **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [gözler, -r]
- Su'āl olmaz Hudānıñ nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmağ varıp da şefkati **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [gözler, -r]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfā eñ evvel rüşveti **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [gözler, -r]
- Ta'accüb kılma Ref'i bu zamān nā-ehle teslimdir / Zamān āhır-zamandır bu 'amelsiz cenneti **gözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [gözler, -r]
- Ref'i a begim dīde-i dil-dārını **gözler** / Cevher gibi sözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11). [gözler, -r]

- Gelen hoş-âmedî zîrâ müsâfir-hânedir dünyâ / Amân yâ Seyyid egleyin şefâ'at **gözlerim** illâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [gözlerim, -r, -im]

gözlerin yum: Görme, gerçekleri görmemek için gözlerini kapat.

- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / **Gözlerin yumdu** cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [gözlerin yumdu, -du]

gözüñ aç: Uyanık, dikkatli olmak; fırsattan yararlanmak, fırsatı kaçırmamak için dikkat kesilmek.

- Saña lâıyık olan çün tâ'ib ü müstağfir olmağdır / **Gözüñ aç** gâfil olma lezzet-i nâ-südelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [gözüñ aç,]

güç: Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı II imkansız.

- İnkâr u ikrâr **güç** meger ey şâh / Naşıl maflûb olur bir nişânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [güç,]
- Bugün 'azm-i sefer etdim sevdiğim / Ölümünden **güç** geldi şimdi gittigim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7). [güç,]

gücen: Birinin beklenilmeyen bir davranışı veya sözü karşısında kırgınlık duymak, darılmak II çekinmek, kaçınmak.

- Ref'î efgendeñe **gücenme** dil-ber / Redd etme du'âmı eyle mu'teber (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 9). [gücenme, -me]
- Gücendiñse 'afv et bendeñe eger / Harâm oldu dünyâ sultânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 2). [gücendiñse, -di, -n, -se]

güft: Laf, söz, konuşma.

- Şanki kimyâ mantık-ı **güft-i** düreder lü'lü'dür / El ne derler ise desin el-hayâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [güft-i, --i]

güftâr: Laf, söz, konuşma.

- Keşf-i **güftâr** eyledikçe dilleri nâlânlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [güftâr,]

güher: Bir şeyin özü, esası, varlığındaki değişmeyen aslî maya, cevher.

- Değişmem verseler ma'den **güheri** / Her bir şivesinde biñ kan yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [güheri, -i]

gül-: (Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu veya bir şeye sevindiği zaman) Kesik kesik sesler çıkarmak sûretiyle duygusunu, sevinç veya hayretini açığa vurmak.

- Nâ-murâd olan dermân eylemiş / Kapañda **güleyim** her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [güleyim, -e, -y, -im]
- Kavuşmak **gülmek** var hem de ağlamak / El-vedâ' tûti-i zebân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 12). [gülmek, -mek]
- Beni mağmûm u perîşân eden aşlâ **gülemez** / Dutar âhım anı birden bire iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [gülemez,]
- Kimi yatar kimi kalkar kimi **güler** kimi oynar / Kimi zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [güler, -er]
- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı döne / Hele mir'âta nazar kıl n'ola bir kez **gülerek** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [gülerek, -erek]

- Okudum destânı ihvân diñledi / Bir miqdâr **gülüşdük** mahabbet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102*). [*gülüşdük,]*
- Hem erişince iki yaşına **güldü** bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nân u nemek (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 13*). [*güldü, -dü]*

gül: 1. Dikenli ve küçük ağaçta yetişen katmerli ve kokulu bir çiçek. 2. Tebessüm etmek.

- Gül müdür bülbül mü yâ dil-bende mi ol dil-rübâ / ‘Aks eder dilden dile tamğâyāsâ dāğladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3*). [*gül,]*
- Şâh-ı gerdâni tûmruçuk **gül** gibi kôklanmamış / İşte bulduñ Ref’iyâ emrâz-ı ‘aşkı sağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5*). [*gül,]*
- Bağladı bu cāna bir cānān ki gāyet şānlıdır / Gülşen-i hüsñü **gül** açmış tal’atı tábānlıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1*). [*gül,]*
- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bāğçeden reyhān **gül** / ‘Ālemi kılmış ihāta ‘ıtrı pür-şān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*gül,]*
- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bāğçeden reyhān **gül** / ‘Ālemi kılmış ihāta ‘ıtrı pür-şān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*gül,]*
- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-süz ile / Şahñ-ı gülşende dırahtı zevrakı hāndān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 2*). [*gül,]*
- Ben bugün gül-çehre yarı gördüm ender bāğçede / Deste **gül** destinde kâd tutmuş hātı her yan **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*gül,]*
- Ben bugün gül-çehre yarı gördüm ender bāğçede / Deste **gül** destinde kâd tutmuş hātı her yan **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*gül,]*
- Aç gözün ‘ibretle nezzār ol dilā ser-tāğına / Sevdiğim meh-pāreniñ re’ sindeki mihr-bān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*gül,]*
- Hāra kalsa beklemez bir an hūdām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna bekledir hem her şebi revzān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5*). [*gül,]*
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir ‘āleme / Rağbeti çok şöhetri çok şānı çok bāğ-bān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 6*). [*gül,]*
- Eyle feryād bülbülāsā sūhteler bāğındadır / Behcetiñ bāğında bitdi Ref’iyā bostān **gül** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7*). [*gül,]*
- Kim esir olmaz ‘aceb bir kez görünce ruhlarıñ / Bāğ-ı cennet **güllerinden** bir nişānıñ var Cemāl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2*). [*güllerinden, -ler, -in, -den]*
- Ālûde-i ‘aşk içre nedir bu dertli ġamlı / **Gül** goncesin isterken düşdü Ref’î bed-fāle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 5*). [*gül,]*
- Senden ġayrı güzel var mıdır dedim / Tûmruçuk **gül** açmış yanağı beñek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 2*). [*gül,]*
- Açıldı yaralar işliyor hālā / Tabīb-i Loğmān ol sen **gül-i** ra’nā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 3*). [*gül-i,]*
- Bāğ-ı nezāketde **gülün** dermege / Mahabbet-i yārdan bezer mi böyle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10*). [*gülün, -ün]*
- Ben ġurbetde sen vaṭanda **gül** dalda / Destür ver varayım yārim el-vedā’ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6*). [*gül,]*
- Āferīn hüsñüne **gül** yüzlü yāra / Perçem ü ṭurrada dīvān yazıyor (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 2*). [*gül,]*
- Emzirmediñ bir kez āb-ı lebinden / Kôpmaqla yoğrulmuş **gül** yaprağından (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 7*). [*gül,]*

göl-çehre: *Göl yüzöl (sevgili).*

- Ben bugün **göl-çehre** yarı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kaç tutmuş hatı her yan gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*göl-çehre,*]

göl-fâm: *Far. Göl renk.*

- Zelle-i **göl-fâm**la ta'bir edeyim / Et uğruna âh u zâr kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 2*). [*göl-fâm*la, -ile]

göl-fem: *Göl ağız; gül gibi güzel ve kırmızı ağız.*

- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / Dudağı 'âdetâ yâkût huşûşâ gonce-i **göl-fem** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3*). [*göl-fem,*]

gölîstân: *Göl bahçesi.*

- Seyr-i **gölîstân**dır bülbül-i şeydâ / Öter feryâd ile mihrübân olur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 1*). [*gölîstân*dır, -dır]

gölme: "Gölmemek" || *Rahat etmemek, huzurlu olmamak.*

- Gölmedim ben saña 'âşık olalı / Güzel yüz bîñ kere kalbimi yakdın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1*). [*gölmedim, -di, -m*]
- Meftûn olalı hakkı gedâ **gölmedi** aslâ / Ma'v etdi vücûdum n'ideyim kâmet-i Tûbâ (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 11*). [*gölmedi, --me, --di*]

göl-perî: *1-Hayali kurulan, arzu edilen çiçek.*

- Ref'iyâ yürekden sever dil-beri / İster hürî olsun ister **göl-perî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 9*). [*göl-perî,*]

göl-şân: *Gölşen, gül bahçesi.*

- Ben ararım yarı vatandaş el-ân / Meger ki bağçeye **göl-şâna** gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [*göl-şâna,*]

gölşen: (*Fars.*) *Göl bahçesi, gülîstan, gülzar.*

- Bağladı bu cânâ bir cânân ki gâyet şanlıdır / **Gölşen-i** hüsnü gül açmış tal'atı tâbânlıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 1*). [*gölşen-i, --i*]
- Bülbül şermende koydu nâle-i cân-sûz ile / Şahn-ı **gölşende** dırahtı zevrakı handân gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 2*). [*gölşende, -de*]
- Şahn-ı **gölşende** öter bülbül fezâdan olmuşuz / Gûşe-i gurbet çeken 'âşık cüdâdan olmuşuz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1*). [*gölşende, -de*]
- Gerçi âsân değil var ise dilde / Yedi yılda buldu Ref'î **gölşende** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 5*). [*gölşende, -de*]
- Gâyet lezîz gördüm var ise dilde / Yed-i zâtda buldum seyr-i **gölşende** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5*). [*gölşende, -de*]

gümüş: *I. (Eski Türk. kümüş) (Kelime gümüş şeklinde Farçaya geçmiştir) Tabiatıta altın , bakır bazen paltın ile birlikte bulunan , altından sonra ne kolay dövölüp haddelenebilen , ısı ve elektriği en iyi ileten , ziynet ve kıymetli süs eşyası imaline yarayan, kendine has beyaz renkte olan metal element, sim.*

- 'İndimde yok aslâ dünyâ değeri / Altın **gümüş** elmâs deryâ dürreri (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 5*). [*gümüş,*]

gün: 1) Gündüz, 2) Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

- Reşād olmaz kişi ifşā ederse sırr-ı mestürün / Hemān Ref'î bu **gün** mürşid gibi merşüdelerden geç (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [gün,]
- Düşünse bir iki bātin bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezāletle bu **günde** şöhreti gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [günde, -de]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahādır sevdiğim / Raḥma gel yandım bu **gün** cismim ḥarāb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [gün,]
- Artırır **günden** güne efgānımı sevdā-yı 'aşk / Kılmıyor aṣlā teraḥḥum ol serir-ārāy-ı 'aşk (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [günden, -den]
- Artırır **günden** güne efgānımı sevdā-yı 'aşk / Kılmıyor aṣlā teraḥḥum ol serir-ārāy-ı 'aşk (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [güne, -e]
- Tāli'imdir başıma her **günde** bir sevdā düşer / Dāne-i kısmet gibi meh-pāre yağmāyā düşer (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [günde, -de]
- Ben seni Ḥaḡḡa emānet eyledim geldim o **gün** / Ḥātıra geldikde bağırm çağladı Rif at Begim (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [gün,]
- Ğayrı yetdi cāna ṣīve vü nāzīñ / Bir **gün** evvel ikram eyle viṣālīñ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [gün,]
- Elbet bir **gün** naṣīb olur kavuşmak / Destür ver varayım yārım el-vedā' (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [gün,]
- Seyrān-ı ṣaḡrāya çıkmış gezermiş / **Günde** biñ 'āṣıḡıñ bağırn ezermiş (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [günde, -de]
- Hep 'ālemin yārı kendi yanında / Beni yārsız koyduñ bayram **gününde** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [gününde, -ü, -n, -de]
- Günde yüz biñ kere kurbān olayım / Bahāsız dünyāda Ref'iyā n'eyler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [günde, -de]
- Söz verdīñ sözünde bir **gün** tırmadıñ / Senden vefā umdum vefāsız çıkdıñ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [gün,]
- Seni görmedigim **günler** sāl olur / Kanı ol luṭfuñdan gördüğüm demler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 60, Beyit 4). [günler, -ler]
- 'Ārz-ı ḡalim artık okumaz olduñ / Bu **günlerde** beni gözden düşürdüñ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [günlerde, -ler, -de]
- Bir iki **gün** anda rāḡat olalım / İşte budur derdimiziñ dermānı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [gün,]
- İki **gün** üç gece tırmadı havā / Gitdigimiz semti bilmedik ḡalā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [gün,]
- Pazar **günü** sā'at on iki tamām / Kerpene? sırtında vakit de aḡṣām (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [günü, -ü]
- Seyrāna ṣaḡrāya çıkmış gezermiş / **Günde** biñ 'āṣıḡıñ bağırn ezermiş (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [günde, -de]
- Ereğlide dört **gün** üç gece yatdık / Tırmadı furtuna tār nā-çār kaldık (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [gün,]
- Şalı günü sā'at beşde Giresun / Şallandık deryāda tamām sekiz **gün** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [gün,]
- Ereğli kazası vīrānlık şeher / Ol **günde** bir düğün var imiş meger (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 19). [günde, -de]
- Şalı **günü** sā'at on birde tamām / Fāyrāb etdi vapur vaktinde aḡṣām (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [günü, -ü]

- Pazar **günü** aḥṣām sā‘at on iki / Vapura gidelim kalkacak belki (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 77*). [*günü, -ü*]
- Şalı **günü** sā‘at beşde Giresun / Şallandık deryâda tamâm sekiz gün (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 95*). [*günü, -ü*]
- Bütün **gün** dem nefes etse ğamım gitmez nedendir bu (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Mısra 1, Beyit 1*). [*gün,]*
- Geçdi bir kaç **gün** beşige vaż‘ olundu ol şabî / Hû deyü dâ‘im baña etmekde oldu meşrebi (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 7*). [*gün,]*
- Haşr u mefrûş oldu beş **gün** beş gece ciger ğüşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 1*). [*gün,]*

günâh: 1. Allah’ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet. 2. Dince suç olduğu açıklanmamış olsa da insanlara zarar verdiği, vicdanları incittiği, doğrudan uzaklaştığı için suç sayılabilecek iş ve davranış, suç, yazık.

- Günâhım çekersin Hâk dīvânında / Ref‘î ben yârinım der de ağlarsın (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*günâhım, -(i)m*]
- Bu nasıl ikbâldir bu bahtı kara / **Günâhlarımıza** kefaret bu yâ (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 84*). [*günâhlarımıza, -lar, -ımız, -a*]
- Etmek mi diler zülf-i perîşânına ber-dâr / Yâr sevmek için ‘âşıka bilmem ne **günâh** var (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [*günâh,]*
- Mu‘âf olmaz mı bir kez eyledi ‘işyân gafletle / Ne hoşdur tevbekâr oldu **günâhın** bildi sür‘atle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2*). [*günâhın, -ın*]

gün-be-gün: Gittikçe, günden güne, gün günden.

- Ref‘î ümmîd eder **gün-be-gün** vişâl / Misâl-i cevridir sendeki eşkâl (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 30, Beyit 5*). [*gün-be-gün,]*

günden güne: Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

- Ref‘î seniñ işiñ döndü Mecnûna / Artmakta sevdâ-yı ‘aşk **günden güne** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 13*). [*günden güne,]*

gündüz: 1. İsim. Günüñ sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü. 2. Zarf. Gündüz vaktinde.

- Hâk saña güzellik iḥsân eylemiş / Zekâtıñ alayım her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 1*). [*gündüz,]*
- Nâ-murâd olan dermân eylemiş / Қаpuñda güleyim her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 2*). [*gündüz,]*
- Turre-i dil-şâdıñ şor қadd-i bālâ / Şifâsıñ bulayım her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 4*). [*gündüz,]*
- Yürüdü қatlime seyf-i cellâdıñ / Hâsret mi çekeyim her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 6*). [*gündüz,]*
- Yanağı aḥmeriñ ‘âşık şafâsı / Ketm etme öpeyim her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 8*). [*gündüz,]*
- Visâliñi bir kez görürsem eger / Қоқ қurbân keseyim her gece **gündüz** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 10*). [*gündüz,]*
- Gündüz ḥayâlinde gece rû‘yâda / Görmez mi sevdigim baña yâr mıdır (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 49, Beyit 2*). [*gündüz,]*
- Vaṭanı terk eden elbette çeker ḥüzn ü elem / Gece **gündüz** iniler zaḥm-ı göñül taḥt-ı sitem (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6*). [*gündüz,]*

ğurbet: (Ar.) Yabancı memleket, yad el II. Memleketinden uzak olma, vatanından ayrı yaşama hâlinin verdiği duygu, gariplik, yabancılık.

- Saĥn-ı gülşende öter bülbül fezâdan olmuşuz / Güşe-i **ğurbet** çeken ‘aşık cüdâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [ğurbet,]
- Güşe-i **ğurbetde** böyle şermisâr / Fenâsız ben gibi gez biñ uşansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [ğurbetde, -de]
- Seyyâh olup gezdim **ğurbet** ellerde / Bulmadım mislini ğayrı yerlerde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [ğurbet,]
- Varam **ğurbet** ele seyyâh edeyim / İzin ver gireyim yârim el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [ğurbet,]
- Ref’iyâ naşîbi var **ğurbet** elde / Boyuñ egmiş maĥzûn тұrur el belde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [ğurbet,]
- Ben **ğurbetde** sen vaţanda gül dalda / Destûr ver varayım yârim el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [ğurbetde, -de]
- Cânıma kâr etdi cefâ-yı **ğurbet** / ‘Azmi-şıla etdim maşlahat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [ğurbet,]
- Acınır oldu bu ĥâlim seni ğaddâr çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı **ğurbet** ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [ğurbet,]
- Vaţanıñ ebb-i kabîhi bu diyârın lebini / Ne bilir kadrini **ğurbet** gezenin kim vaţanı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [ğurbet,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı **ğurbet** ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [ğurbet,]
- Yetişir âh edene dersiz amân renc-i şikem / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı **ğurbet** ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [ğurbet,]
- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile / N’ola **ğurbet** n’ola ĥasret n’ola seyyâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [ğurbet,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı **ğurbet** ele / Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [ğurbet,]
- Gezer Allâh deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı **ğurbet** ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [ğurbet,]

ğurfe: Ar. Köşk, çardak, balkon, cumba.

- Ğurfe-i müjgândan çeşmân parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misâli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [ğurfe-i,]

gürüh gürüh: Grup grup (İkileme).

- Gürüh gürüh aĥbâb yanıma geldi / Dediler yâ Ref’î hoş-âmedî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 101). [gürüh gürüh,]

güş: Dinleme, kulak verme.

- Her kârda ma’bûduma tefvîķ ede gördüm / **Güş** etmede tâ meclis-i ‘irfâna melekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [güş,]

güş eyile: Dinlemek, kulak vermek.

- Nâle vü feryadı **güş eyiledi** ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [güş eyiledi, -di]

güşād: Açmak, Ferahlatmak.

- Perde-i gerdünuñ **güşād** et baña / Mecnün gezeyim mi yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [güşād,]

güşe: Kenar, uç, köşe.

- Sañn-ı gülşende öter bülbül fezâdan olmuşuz / **Güşe-i** gurbet çeken ‘aşık cüdâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [güşe-i, --i]
- Güşe-i mekân edinmiş zâ’ıkandan bî-dirîğ / Şoñbet-i müşgânelerden âşinâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [güşe-i, --i]
- Güşe-i gurbetde böyle şermisâr / Fenâsız ben gibi gez biñ uşansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [güşe-i,]
- Hâşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger **güşem** / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [güşem, -m]
- Bütün ahvâlini fâsık eden ‘âlemde deli / Deme her **güşe-i** vahdetde bu Refî be deli (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [güşe-i, -i]

güverte: Gemilerde ambar, kamara vb. kapalı yerlerin tavanını meydana getiren, yolculara açık olan ve bâzı gemi âletlerinin, sandalların bulunduğu kısımların ortak adı.

- Gügerte üstünü deñiz kapladı / Birkaç kimselerin ödü patladı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 27). [gügerte,]

güyâ: "Adeta, sanki, gibi" edatı.

- Begenmez kimseyi **güyâ** görür kendin şadâretde / Ocağdan gelme hizmetkâr ‘avâmdan rağbeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [güyâ,]
- Dedim incüye beñzer dişlerin **güyâ** dizilmiştir / Dedi ol dâne-i lü’lü’ velâkin ism-i cevherdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [güyâ,]
- Olmuş şeftâlini kime saçarsın / **Güyâ** benimle hiç âlüfteñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [güyâ,]

güzâr: Far. 1. Geçme, geçiş, mürûr: güzâr-ı ömr, geşt ü güzâr. (etmek maddesiyle kullanılır: Eyyâm-ı bahâr gibi hengâm-ı civânî dahi çabuk güzâr eder). 2. Geçici, geçiren. (Bu manada terkip ile kullanılır: dem-güzâr, evkat-güzâr). 3. İcra, ifa, eda. (Bu manada dahi terkip ile kullanılır: şükr-güzâr, hizmet-güzâr, kâr-güzâr).

- ‘Âlemi hep geşt ü **güzâr** edeyim / Destûr ver varayım yârim el-vedâ’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [güzâr,]

güzâr: Yol, istikamet.

- Bülbül goncesine eyledi zârı / Vaşlı ârzûlamış geşt ü **güzârı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [güzârı, -ı]

güzel: 1. Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren, cemil. 2. Taşıdığı üstün nitelikler veya isteğe uygun olması sebebiyle insanda iyi etki bırakan, takdir uyandıran.

- Ey **güzel** sen kendini yâr etme her âgyâreye / Çünkü cevher ma‘denisiñ düşme gel âvâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [güzel,]
- Yandı cismim küh-ı hüsnünde **güzel** orman gibi / Al yanağın çevresi açmış тұrur handân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [güzel,]
- Senden gayrı **güzel** var mıdır dedim / Tomurcuğ gül açmış yanağı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [güzel,]

- ‘Âşıkñ hüzünle ağlatma **güzel** / Kemend-i zülfünle bağlatma **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 7*). [güzel,]
- ‘Âşıkñ hüzünle ağlatma **güzel** / Kemend-i zülfünle bağlatma **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 7*). [güzel,]
- Ğarīb ğarīb koşma söyletme **güzel** / Adam sevdiğini üzer mi böyle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 8*). [güzel,]
- Ref’iyā yār ile ülfet etmege / İster dü ‘âlemde **güzel** sevmeye (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 9*). [güzel,]
- Güzelleri bir bir takrîr edeyim / Evşâfın yâd eyle var kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 1*). [güzelleri, -ler, -i]
- Şu gönlüm derünü firâkla yandı / Varmadan bâzâr-ı ‘aşka a **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 1*). [güzel,]
- Kuruldu dem-hâne bâde süzüldü / Yâ nice gelmeyim şevke a **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2*). [güzel,]
- Farz oldu boynuma niyâz-ı Bârî / Zâfer bulmak için zevke a **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 4*). [güzel,]
- Seksen dürlü renge girdi yüzleriñ / Yürüdür nâm ğarbdan şarka a **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 6*). [güzel,]
- Merākıma sebep o siyâh beñler / Dirâyetle geldiñ nuṭka a **güzel** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8*). [güzel,]
- Erişsiñ imdâda kırklar yediler / Ben n’edeyim **güzel** devrâna gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 6*). [güzel,]
- Gülmedim ben saña ‘âşık olalı / **Güzel** yüz biñ kere qalbimi yakdın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1*). [güzel,]
- İneboludan da etdik hareket / Havâ da pek **güzel** buldu sükûnet (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [güzel,]
- Güzel lâ-taknaṭu min rahmetillâh emr ü fermânı / Görürsün şübhesiz Ref’î bu yüzden kenz-i Rahmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14*). [güzel,]
- O **güzel** uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık gönlüne düşmekde olur ‘aşk u heves (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1*). [güzel,]
- Yine âşüftesiniñ kıymet ü qadrin bilemez / O **güzel** kendine Ref’î gibi ‘âşık bulamaz (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 14*). [güzel,]
- Qurbân olurum vaşlıña dîdârîña hâlâ / Yetmez mi **güzel** olmuşuz ‘âlemlere ifşâ (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 14*). [güzel,]
- Ref’î a **güzel** gözledi kuşvâ-yı mürüvvet / Var bende dirâyet (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 12*). [güzel,]
- Etmez o **güzel** hâşıl-ı nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr misl-i hümayı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2*). [güzel,]
- Güzeller bâğa girmişler nezâketle şerâfetle / Kâmusu ‘aşka ermişler meveddetle maḥabbetle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1*). [güzeller, -ler]

güzellik: *Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.*

- Dedim hoşsun **güzellikde** nazîriñ yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10*). [güzellikde, -de]
- Hâk saña **güzellik** ihsân eylemiş / Zekâtıñ alayım her gece gündüz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1*). [güzellik,]

ġaddār: Acıması olmayan, başkalarına haksızlık eden.

- Dil dil-bere dil-ber dile dil dāma düşünce / Rıhlet gözedir gözedir çäre ne **ġaddār** felekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [ġaddār,]
- Acınır oldu bu hālim seni **ġaddār** çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ġurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [ġaddār,]

habs: Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma // hapsedme.

- Kāşāne-i zülfünde beni **habs** bıraktıñ / Āteşlere yakdın (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [habse, -e]

hācat: (Ar.) Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç II. Herhangi bir şey için gerekli olma, lüzum.

- Ey 'azizā yazdı şun nā-hakkımı kużāt-ı 'aşk / Söylemez inkārını bilmem nedir **hācāt-ı** 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [hācāt-ı,]
- Dilersen Hākim-i Muṭlaḳ rızāsından mükāfātı / Temennā bābına el ṭaḳ bulasın kavş-i **hācātı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [hācātı, -ı]
- Ne **hācet** gezmege İrān u Vānı / Muḥibb-i şādıka yādigār olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [hācet,]
- Ne **hācet** levh-i maḥfūza müreccaḥ 'ind-i a'zamdır / Delīl-i naḳle **hācet** yok sıfātı zāt-ı aḳdemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [hācet,]

hācī: Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman, hacı II zāhit.

- Hācī Emīn-zāde Hāfız-ı Luṭfī / Bu dem maḳşūduna ulaştı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [hācī,]
- Hācī Cemāl-zāde **Hācī** Muṣṭafā / Görmesin ġam keder eylesin şafā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [hācī,]
- Hācī Cemāl-zāde **Hācī** Muṣṭafā / Görmesin ġam keder eylesin şafā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [hācī,]
- Biri daḥı Egri Mehmed-zāde / Getirince **Hācī** Haşanı yāda (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 11). [hācī,]
- Koluḳışa-zāde **Hācī** Muḥammed / Kelāmında ġāyet şādıḳ mu'temed (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [hācī,]

hadd: 1. Sınır. 2. Derece, mertebe.

- Taṭvīl-i maḳāle kimiñ **haddi** var / 'Ālem-i diğergün dünyası var (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [haddi, -i]

hadeng: Kayın ağacından yapılmış ok II sevgilinin kirpikleri.

- Cām-ı meyden nūş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşir ü **hadengi** zāğladı Rif at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [hadengi, -i]

hādim: Hizmetkâr.

- Hādim-i 'ilm ü sa'ādetle bula bir başka nām / Haḳ naşib etsin o feyzi ṭālibe her şubḥ u şām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [hādim-i, -i]
- O rāhın **hādimidir** Ref'iya vaşl-ı cinān olsun / Ri'āyet eyledi Hürmüz revādır şādumān olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14). [hādimidir, -i, -dir]

hâfiz: *Ar. Kur'an'ı bütünüyle ezberlemiş olan ve ezberden okuyabilen kimse.*

- Kethudâ-zâdeden ‘Âşım Efendi / Satır-zâde **Hâfiz** resm-i dülbendi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 13*). [*hâfiz,]*
- Hâfiz Hüseyn hem şâliha ‘amel / Var imiş Cin-zâde Râsimde kemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 15*). [*hâfiz,]*
- Mülâkâtdan mahrûm kaldı bir ahhâb / **Hâfiz** İsmâ‘îldir sâbıkâ bevvâb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19*). [*hâfiz,]*
- Menba‘-ı selâmât Kavuncu-zâde / **Hâfiz** ‘Ârif nâmı kılsın dünyâda (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 25*). [*hâfiz,]*
- Samsunludur **Hâfiz** Muhammed Şerîf / Bâfradandır **Hâfiz** Muhammed Laîf (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 7*). [*hâfiz,]*
- Samsunludur **Hâfiz** Muhammed Şerîf / Bâfradandır **Hâfiz** Muhammed Laîf (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 7*). [*hâfiz,]*
- Ünyedendir **Hâfiz** Halîlî Nazîf / Giresunlu Şâlih Şafvet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8*). [*hâfiz,]*
- Bâfradandır **Hâfiz** Ahmed Efendi / Biri de Giritli Sa‘îd Efendi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9*). [*hâfiz,]*
- Hâfiz Halîl der ki ben yanınızda / Varırız Ünyeye ünsiyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92*). [*hâfiz,]*
- Hâcî Emîn-zâde **Hâfiz-ı** Lutfî / Bu dem maşşûduna ulaştı gitti (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 8*). [*hâfiz-i, -i]*
- İstanbullu-zâde **Hâfiz-ı** Ahmed / Mevki‘-i burunda çağırdı meded (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 23*). [*hâfiz-i, -i]*

hâ’il: *(Ar.) Bir şeyin önünü kapayan, ileriye görmeye veya ileriye geçmeye engel olan şey, engel, mânia.*

- Şanki toğdu cihân içre âfitâb / **Hâ’il** olur görse şems ü mâhitâb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 3*). [*hâ’il,]*

hâ’in: *Hıyanet eden, nankörlük eden, hayın.*

- Çün ma‘ârif ma‘deni Hızr edecek devlet iken / İktizâ-yı ‘aşrımız ta‘n-ı **hâ’in-i** ‘avâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5*). [*hâ’in-i, -i]*

hak: *"Varlığı ezelden ebede sabit olan, hiçbir değişikliğe uğramadan var ve daimi olan, batıl olmayan" anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir.*

- Hak ne hoş halk eylemiş ismiñde hüsnüñ mâhveş / Zâtıña lâyıq huşûşâ hûb vaṭanıñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3*). [*hak,]*
- Hak saña güzelliğ ihsân eylemiş / Zekâtıñ alayım her gece gündüz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1*). [*hak,]*
- Bu hüsn ile ülfet etmeyen hûbân / Kurtulmaz yâ **Hakdan** olursa tuğyân (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 11*). [*hakdan, -dan]*
- Günâhım çekersin **Hak** dîvânında / Refî ben yârinım der de ağlarsın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [*hak,]*
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu hayâlâtı / Ezelden bizlere **Hak** kıldı takdîr bu kemâlâtı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1*). [*hak,]*
- Şefâ‘at etmege vâlideynime / Meclis-i Halîle **Hak** etdi da‘vet (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 3*). [*hak,]*

- Hâdim-i ‘ilm ü sa‘âdetle bula bir başka nâm / **Hak** naşib etsin o feyzi tâlibe her şubh u şâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [hak,]
- Bu insân fark edinmez kâ’inât kaydın çekerler hep / A **hakden** dâr-ı uhûrâda tutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [hakden, -den]
- Hak şabırlar eylesin ihsân peder mâderine / Âh eder sizler yürek yakdıķça hep akrânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [hak,]
- Düşdük mü dile **hak** ile yeksân olayım mı / Ğayrıñ bulayım mı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [hak,]
- Kerpene? üstünde gördük ‘alâmet / Başladık tesbîhe **Hakķ-ı** Rahmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 8). [hakķ-ı, -ı]
- Ben seni **Hakķa** emânet eyledim geldim o gün / Hâtıra geldikde bağrım çağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [hakķa, -a]
- Meftûn olalı **hakķı** gedâ gülmedi aslâ / Mahv etdi vücûdum n’ideyim kâmet-i Tübâ (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [hakķı, -ı]

hak et: Layık olduğu bir durumu kazanmak.

- Çün serîr-ârây-ı mülke ‘adl ü dâd-ı bî-a‘dâd / **Hak ede** tahtında dâ‘im ‘ömr-i hâkânı mezîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [hak ede, -e]
- Gönül terk eylesin Ğayr-ı cenneti / Yüregim **hak etdi** yârdan fırķati (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [hak etdi, -di]

hâkân: Hükümdar.

- Çün serîr-ârây-ı mülke ‘adl ü dâd-ı bî-a‘dâd / Hak ede tahtında dâ‘im ‘ömr-i **hâkânı** mezîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [hâkânı, -ı]

hakâret: Ar. Aşağılama, tahkir.

- Girdik içeriye temâşâ etdik / Şakılar zencirde **hakâret** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [hakâret,]
- Olmazsa bize hâsılı bir râh-ı hidâyet / Vây bu ne **hakâret** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [hakâret,]

hâke: 1)Toprak,aşağı,değersiz, basit kişiler. 2)Âşık.

- Ğâfil olma ehl-i dünyâ bak baña al ‘ibreti / **Hâke** sâbit eyledi nâzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [hâke,]

hakikat: (Ar.) . Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl.

- Biz **hakikat** râh-ı ‘aşķda terk-i cân etdikse de / Ben gibi çok ‘âşık-ı şürîde ser-gerdânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [hakikat,]
- Şoñradan başladı tolu yağmura / Soğukdan tırulmaz **hakikat** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [hakikat,]
- Erer elbet **hakikat** künhüne ‘irfâna şordukça / Bulur îmân-ı kâmil mezheb-i ‘ulyâya uydukça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [hakikat,]

hakikatli: Bağlılığı ve dostluğu devamlı olan, vefâli.

- El yanında kaçdın tenhâda kaçdın / **Hakikatli** yârsın deyü aldandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [hakikatli,]
- Hakikatli yârdan cân esirgemez / Âhı ben çekerim sen neden bıkdın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [hakikatli,]

hâkim: Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen.

- Dilersen **Hâkim-i** Muṭlaḳ rızâsından mükâfâtı / Temennâ bâbına el ṭaḳ bulasñ ḳavs-i ḥacâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [hâkim-i,]

hakîr: Ar. Değersiz, aşağı.

- ‘Âlemiñ gözüne ḥor **hakîr** görün / Cefâ-yı minnetle var sürüm sürün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [hakîr,]

hakk: (Ar.) Bir şeye ilişkin, üzerine.

- Hılâf-ı me’ mûldür o dürlü eṭvâr / Ne yazsam **hakḳında** lâyıḳ seza-vâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [hakḳında, -ı, -n, -da]

hâl: 1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Geçmiş ile gelecek arasındaki içinde bulunulan, yaşanmakta olan zaman.

- Ne **hâle** geldi dünyâ nâ-ehiller milleti gözler / Yaḳışmaz kendiye rütbe anñla şevketi gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [hâle, -e]
- ‘Ârz-ı **hâl** etdikçe yârim ma’zeret etmez kabûl / N’eylesin Refî gedâ üftâdedir efgânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [hâl,]
- Ref’iyâ **hâlî** değil kendüyi ‘aşḳ biryân eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın raḳîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [hâlî, -i]
- Âşüfte-i **hâl** olmada bilmem ne ḳuşûr var / Bülbül gibi feryâd ile al renk çiçekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [hâl,]
- Gelmezsin bezm-i ‘aşḳa lezzetin tuymadıkça / Bir gececik rû’yetle uğratdñ ṭurfe **hâle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [hâle, -e]
- Merḥametsiz yâra hâlim ‘arz-ı **hâl** / Eyle mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [hâl,]
- Merḥametsiz yâra **hâlim** ‘arz-ı hâl / Eyle mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [hâlim, -im]
- Bu bir gizli **hâldir** denmez aḡyâra / Eylediñ gönlümü vîrâne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [hâldir, -dir]
- Yâ ben kimler ile ülfet eyleyem / Şimdengerü **hâlim** kime söyleyem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [hâlim, -im]
- Aḡla bu **hâlime** yâr döne döne / El-vedâ‘ ey mihr tâbânım el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 14). [hâlime, -im, -e]
- ‘Aceb bu **hâlimiz** ‘âkıbet n’ola / Biz ayrıldık düşmân çekdi ḳol ḳola (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [hâlimiz, -imiz]
- Vücûdu mülküne efgendesin bir nâzır etmez mi / O **hâlde** nîm-nazarla bendesin der-hâṭır etmez mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [hâlde, -de]
- Acınır oldu bu **hâlim** seni ḡaddâr çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı ḡurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [hâlim, -im]
- Hem lisân-ı **hâlle** kıldı du‘âyı birçok nidâ / Müjdecî yetişirin etdi beşâretle edâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [hâlle, -le]
- Ḳâbil mi taḥammül bu ne işkence ne zaḥmet / Bilmem bu ne **hâlet** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [hâlet, -et]

hāl ehli: *Tasavvufî halleri yaşayarak tadan, tanıyan mutasavvıf.*

- Hāl ehli görür sîneñi meydân-ı siyâset / Ber-dâr-ı hüviyyet (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 6*). [*hāl ehli,]*

hālâ: *"Bu zamana kadar, hâlen, henüz" anlamlarına gelen zarf.*

- Gelmişim dünyāya **hālâ** bî-devādan olmuşuz / Aḥmed-i Muḥtâr bizim sultânımız sultânıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6*). [*hālâ,]*
- Cân yaḳar âteş saçar **hālâ** bize da'vâ düşer / Söyle ḥüblar saña bir bir Ref'î yarımdır desin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5*). [*hālâ,]*
- Açıldı yaralar işliyor **hālâ** / Ṭabīb-i Loḳmân ol sen gül-i ra'nâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 3*). [*hālâ,]*
- Dîdeden aldığım bûseler cânâ / Lezzeti ağzımdan çıkmıyor **hālâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 9*). [*hālâ,]*
- Umardı bu Ref'î Bahādan vefâ / Vefâsız demegi istemez **hālâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 5*). [*hālâ,]*
- İki gün üç gece tırmadı havâ / Gitdigimiz semti bilmedik **hālâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 31*). [*hālâ,]*
- Eşyâlar vapurda şallanır **hālâ** / Ḥamd olsun çıkmışdık selâmet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 38*). [*hālâ,]*
- Ḳurbân olurum vaşlıña dîdârîña **hālâ** / Yetmez mi güzel olmuşuz 'âlemlere ifşâ (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 14*). [*hālâ,]*
- Hālâ umarım derd-i firāvâna devâyı / Bildikse rızâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 10*). [*hālâ,]*

halâş et: *Kurtarmak.*

- Zâtîña maḥşûşdur 'afv ile cezâ / Dilerim **halâş et** ḡavḡâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 6*). [*halâş et,]*

haleb: *Halep şehri.*

- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdâd u **Haleb** Vâni (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2*). [*haleb,]*
- Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdâd u **Haleb** Vâni / Dolandı ḡayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5*). [*haleb,]*
- Şanırsın ağzı ḡoḳḳa dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdâd u **Haleb** Vâni (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7*). [*haleb,]*
- Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdâd u **Haleb** Vâni / Dolandı ḡayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10*). [*haleb,]*
- Rikâb-ı ḡüsnüne Ref'î gedâyı şâ'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdâd u **Haleb** Vâni (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12*). [*haleb,]*

hâlik: *Halk eden, yaratan, Allah.*

- Muḳaddem levḡ-i maḥfûzu muḡarrer eyledi Yezdân / O emr-i küllü şey'ın **hâlikun** mışdâkıdır fermân (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 4*). [*hâlikun, -uñ]*
- Hâlikâ niza'ında çağırıldı ḡâ... / Yok beḳâ-yı 'âlem-i nâ-südeniñ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 7*). [*hâlikâ, -a]*

halil: *Halil (Özel ad).*

- Hâfız **Halil** der ki ben yanıñızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92*). [*halil,]*
- Şefâ'at etmege vâlideynime / Meclis-i **Halile** Hâk etdi da'vet (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 3*). [*halile, -e]*
- Ünyedendir Hâfız **Halili** Nazîf / Giresunlu Şâlih Şafvet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8*). [*halili, -i]*

halk: *(Ar.) Bir milleti meydana getiren insan topluluğu.*

- Hâk ne hoş **halk** eylemiş ismiñde hüsnüñ mâhves / Zâtıñ lāyık huşûşâ hûb vaţanıñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3*). [*halk,]*
- Bu hâne **halkına** dâ'im şafâ bahş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (*Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [*halkına, -ı, -n, -a]*

halk et: *Yaratmak, meydana getirmek.*

- Nokta-i 'ulyâda **halk etmiş** Hudâ ahsen seni / Ol sebebdan olmuşuñ dermân u merhem yaraya (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2*). [*halk etmiş, -miş]*

halk ol: *Yaratılmak, var olmak, meydana gelmek.*

- Göñlümüz hayretde kaldı tatlı cânıñ var Cemâl / Tâ ezelden halk olunmuş kadr ü şânıñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1*). [*halk olun, -un]*

halka: *Halka, daire II dolunay; sevgilinin saçının daire şeklinde yüzünün üstüne sarkması.*

- Âvâre büyür **halka-i** zülfünde esîrim / Ey darr-ı 'ömrüm (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 11*). [*halka-i,]*

hallâk: *Yaratıcı || Allah, Cenabıhak.*

- Nazardan şaklasın **Hallâk** u Şamed / Esnâ-yı firâkda kôklaşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 18*). [*hallâk,]*

hamâkat: *Ahmaklık, budalalık.*

- Bir kuţu şekeri bir çay ucundan / Çıkardı meydâna **hamâkat** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 30*). [*hamâkat,]*

hamd: *Fazliyet ile senâ. (Cenabıhakka mahsustur). Allah'a olan şükran duygularını bildirme.*

- Her huşûşu merci' -i mîzânımız **Hamdî** Baba / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 2*). [*hamdî, -i]*
- Celb eder etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht u tâc-ı himmeti vicdânımız **Hamdî** Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3*). [*hamdî, -i]*
- Hem-nişîn oldukça artar şânımız **Hamdî** Baba / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 5*). [*hamdî, -i]*
- Mazhar-ı şâyân-ı 'âdil nuţk-ı cevher ma'deni / Kalmasın alsın 'adûdan kanımız **Hamdî** Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 6*). [*hamdî, -i]*
- Himmetiñle biñ yaşa nâlânımız **Hamdî** Baba / Ğıyâben (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 8*). [*hamdî, -i]*
- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Mahmûd maḥlaş-ı ihvânımız **Hamdî** Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9*). [*hamdî, -i]*

- Mā hüve'l-ḥaqqıñ seniñ dīvānımız **Ḥamdī** Baba (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 11*). [*ḥamdī, -i*]
- **Ḥamd** ü bī-ḥadd ol Ḥudāya gösterir yevmü's sürür / Fazl u iḥsānıyla evlād baḥş edip verdi Ğafūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 1*). [*ḥamd,]*

ḥamd: Özel isim.

- Ḥiṭāben / Kuvve-i kudsiyyeden 'irfānımız **Ḥamdī** Baba (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 1*). [*ḥamdī, -i*]

ḥamd ol: Şükür etmek.

- Ḥamd olsun tükendi yolumuz bugün / Seyr etdik taşrayı memleket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 96*). [*ḥamd olsun, -sun*]
- Eşyālar vapurda şallanır ḥālā / **Ḥamd olsun** çıkmışdık selāmet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 38*). [*ḥamd olsun, -sun*]

ḥamd ü senā: Şükür ve övgü.

- Fahr etse gerek kevn ü mekān ins ü melekler / 'Ayyūka erer **ḥamd ü senā** şavt-ı du'a-ḥ'ān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 4*). [*ḥamd ü senā,]*

ḥāme: Kalem. || Söz söyleme yeteneği, şairlik.

- 'Ācizdir **ḥāmeler** yazmağa birden / Kırk sekiz sā'atde olan ziyānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 2*). [*ḥāmeler, -ler*]
- Ḥiṭāb-ı 'allemē'l-esmā'i yazdım sevb-i ḥaşletle / Kırılısın **ḥāmeler** kim yazdı ol tekzīb-i kesretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 1*). [*ḥāmeler, -ler*]
- Bilinmez hikmeti bir baḥr-i ekber kuds-i efḥamdır / Kirāmen Kātibīn ol **ḥāme-i** Yezdān-ı ekremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [*ḥāme-i, --i*]

ḥancer: 1. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak. 2. Sevgilinin kaşı, kirpiği ve bakışı için kullanılırdı.

- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sīneñ gözet 'uryāndır bir tīg u **ḥançerdir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6*). [*ḥançerdir, -dir*]
- O kumral perçemiñ nāzik dilleriñ / Sīneme kaçılmış **ḥançer** dişleriñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 5*). [*ḥançer,]*
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı zāra bırakma / Çek **ḥançeriñi** sīneme biñ pāre bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3*). [*ḥançeriñi, -i, -n, -i*]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı zāra bırakma / Çek **ḥançeriñi** sīneme biñ pāre bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6*). [*ḥançeriñi, -i, -n, -i*]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı zāra bırakma / Çek **ḥançeriñi** sīneme biñ pāre bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9*). [*ḥançeriñi, -i, -n, -i*]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı zāra bırakma / Çek **ḥançeriñi** sīneme biñ pāre bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12*). [*ḥançeriñi, -i, -n, -i*]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı zāra bırakma / Çek **ḥançeriñi** sīneme biñ pāre bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15*). [*ḥançeriñi, -i, -n, -i*]

ḥançerden: 1. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak. 2. Sevgilinin kaşı, kirpiği ve bakışı için kullanılırdı.

- Böyle muḳīm derde çāremiz mi var / Ğamze-i **ḥançerden** yaramız mı var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5*). [*ḥançerden, -den*]

- Ne de cellād ediyor **hançer-i** müjgānesini / Düşürür vādī vü şahrālara divānesini (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [*hançer-i,-i*]

handān: Açılmış gül II Gülen.

- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-süz ile / Şahn-ı gülşende dırahtı zevrakı **handān** gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [*handān,*]
- Yandı cismim küh-ı hüsnünde güzel orman gibi / Al yanağın çevresi açmış turur **handān** gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [*handān,*]
- Ebrū-yı ğaddārın derdime çāre / Gonçe-i **handān** ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [*handān,*]

hāne: Ev II gönül evi.

- Bu **hāne** halkına dā'im şafā bahş eylesin Mevlā / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlā (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [*hāne,*]
- Yā İlāhî işbu **hānemde** baña bahş et şafā / Büyüt-ı dünyā içinde çekmesin bir kes cefā (Giresunlu Ref'i Divanı, Rübai 1, Beyit 1). [*hānemde, -m, -de*]
- Ne lāzım **hāne** dünyāda müzeyyen maķar-ı dil-keş / Geçer 'ömrün kalur bir fitnegān bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [*hāne,*]
- Bu dünyā dār-ı miḥnetdir yatar bu **hāne-i** dünyā / Fenā ehlini zīnetle yaķar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [*hāne-i, --i*]
- Bu dünyā dār-ı miḥnetdir yatar bu **hāne-i** dünyā / Fenā ehlini zīnetle yaķar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [*hāne-i, --i*]
- Şakın nefsiñe uyma ḥubb-ı dünyādan hāzer eyle / Şükūfu zāt-ı takvādan uma bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [*hāne-i, --i*]
- Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep / A ḥākden dār-ı uḥrāda tutar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [*hāne-i, --i*]
- Şu dünyāda yüce ulu yapan aḥmakları bir bir / Kıyāmetde ḥesāb ile yorar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [*hāne-i, --i*]
- Ne lāzım hāne dünyāda müzeyyen maķar-ı dil-keş / Geçer 'ömrün kalur bir fitnegān bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [*hāne-i, --i*]
- Gel ey 'ākil saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşīd Dārāyı yutar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [*hāne-i, --i*]
- Bu beytiñ tārīḥin Ref'i dedi yā Aḥmed-i Muḥtār / Nidā-yı faḥr-ı 'ālemden çıkar bu **hāne-i** dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [*hāne-i, --i*]

hapis-hāne: Cezaevi.

- Hapis-hānesinde ḥuzar biçerler / Şadefle işleme na'līn yaparlar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [*hapis-hānesinde, -sin, -de*]
- Sinopuñ etrāfiñ bütün seyr etdik / **Hapis-hānesini** arayıp gitdik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [*hapis-hānesini, -sini*]

hār-: Ateş II diken.

- Hāra ḳalsa beklemez bir an ḥudām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna bekledir hem her şebi revzān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [*hāra, -a*]
- Yaķdı bağrım bunca yıldır **hāra** külhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzāt-ı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [*hāra, -a*]

harāb: *A. Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.*

- Kıymetîñ kıymet biçilmez bir bahadır sevdiğim / Raḥma gel yandım bu gün cismim **harāb** olmaktadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4*). [*harāb,]*
- Bu **harāb** gönlümü eyledi ābād / Birkaç dürlü ğazel söyleşdi gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 24*). [*harāb,]*

harāb et: *Perişan duruma getirmek, çok üzmek, yıkmak.*

- Dedim ol ravza-i vaşlîñ kerem kıl bāb-ı luṭfuñdan / Dedi Ref'î **harāb etme** saña lāyık muḥavverdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*harāb etme, -me]*

harām ol: *Bir şeyden gereği gibi yararlanamamak.*

- Gücendîñse 'afv et bendeñe eger / **Harām oldu** dünyā sultānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 2*). [*harām oldu, -du]*

hareket: *Ar. 1. Deprenme, kımıldanma, sükûn mukâbili. 2. İş, işlenilen iş.*

- Tā'ifeler der buña cān mı ṭayanur / Sā'at beşde etdik **hareket** bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 56*). [*hareket,]*

hareket et: *Kımıldamak,.*

- İneboludan da etdik hareket / Mevlām kullarıña sen eyle raḥmet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 7*). [*hareket etdik, -di, -k]*
- İneboludan da etdik hareket / Havā da pek güzel buldu sükûnet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [*hareket etdik, -di, -k]*

hareket eyle: *Hareket etmek, yerini veya durumunu değiştirmek.*

- Sā'at altıbuçuk yapıldı kazğan / Ṭurmayıp **hareket eyledi** o an (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 87*). [*hareket eyledi, -di]*

harf: *1. Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri. 2. Söz, lâf.*

- Ref'iyā rümûzu söyledi dilden / İbtidā taḥrîr-i **harf** evvelden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 9*). [*harf,]*

hās: *1. Bir şeye veya bir kimseye âit olup başkasında bulunmayan, ona mahsus olan, özgü. 2. Bir şeye veya bir kimseye ayrılmış olan, herkese âit olmayan, husûsî, özel. 3. Saf, hâlis, katışıksız (şey). 4. Bir hükümdârın şahsına veya sarayına âit olan. 5. Seçkin, temâiyüz etmiş (kimse, sınıf, topluluk).*

- Āğāza gelip târîḥ-i **hāş** söyledi Ref'î / Mışra'ı nihāyet ola mermûzu hemān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5*). [*hāş,]*

haşan: *Herhangi bir özel ad.*

- Biri daḥı Egri Mehmed-zāde / Getirince Hācî **Haşanı** yāda (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 11*). [*haşanı, -ı]*

hasen: *Güzel.*

- Ağlar sızılar şubḥ u mesā misl-i hızandır / Zann etme ki āşüftelerin zār-ı **hasendir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5*). [*hasendir, -dir]*

hāsıl: *Husule gelen, olan, meydana çıkan.*

- Gönlümde **hāşıldır** büyük dağdağa / Bahā Efendimiz olsun vedā'lar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 2*). [*hāşıldır, -dır]*

hâsıl: "Doğrusu, sözün kıyası, kısacası, velhasıl" anlamında zarf.

- Bu misillü derde düçar olmadı bir ins ü cân / **Hâşılı** yokdur kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [hâşılı,-ı]
- Hâşılı derdle olmuşuz ihvân / İşte benim gibi kana boyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [hâşılı,-ı]
- Vîrâneye yüz tutdu gönül **hâşılı** gâmdan / Bir büsecik ihsân ede yok süy-ı keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [hâşılı,-ı]
- Olmazsa bize **hâşılı** bir râh-ı hidâyet / Vây bu ne hâkâret (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [hâşılı,-ı]
- Etmez o güzel **hâşıl-ı** nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr misl-i hümâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [hâşıl-ı, -ı]

haslet: Yaratılıştan gelen özellik, huy, tabiat.

- Hîtâb-ı 'alleme'l-esmâ' i yazdım sevb-i **haşletle** / Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [haşletle, -le]

haşr: Ar. Toplanma, bir araya gelme. II İslam inancına göre kıyamet gününde ölülerin diriltilip mahşere çıkarılması.

- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [haşr,]

haşr et: Bir araya getirilmek, kıyâmet gününde bir araya toplanmak.

- Bulmasa lezzet rehâvet kâffe-i ehl-i 'uķûl / **Haşr ederlere** vücûd yıllarca dâ'im fi'l-makâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [haşr ederlere, -er, -ler, -e]

haşr ol: Yeniden dirilmek.

- Bu derd ü gam-gîne dermân bulunmaz / Rûz-ı mahşere dek **haşr olur** gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [haşr olur, -ur]

hasret: (Ar.) Ayı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştîyak.

- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış hâtem-i elmâs / Başında kablî altun fes bakar **haşretle** fırkâtle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [haşretle, -le]
- Âh u zârla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'âķibet / Refî gör ki **haşretiñle** ağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [haşretiñle, -(i)n, -le]
- Hayli ezmân **haşret** ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır luţ ile bir iltifât gördüñ mü sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [haşret,]
- Âteş-i süzânîñ süy-ı vahdetde / Dil-i teşne feryâd u gâh **hasretde** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [hasretde, -de]
- Bir taraftan çekdim dîdâr **haşreti** / İnkisârım derd miñnet kazansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 8). [haşreti, -i]
- Yürüdü katlime seyf-i cellâdîñ / **Hasret** mi çekeyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [hasret,]
- Tayanmaz fırkate gezer serseri / Demesin kimseler **hasretiñ** yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [hasretiñ, -iñ]
- Sen kal sağlıcağla ben selâmetle / Bu 'ömrüm geçmekde dürlü **hasretle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [hasretle, -le]

- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / N'ola ğurbet n'ola **hasret** n'ola seyyāh olana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 8*). [*hasret,]*
- Baña nisbetle verir kendini aġyār eline / Düşürür āh u fiġanı beni **hasret** çölüne (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7*). [*hasret,]*
- Firķatle yakar cān u dilim āteř-i **hasret** / Sevdā-yı nedāmet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 1*). [*hasret,]*

hasyet: Korkma, korku.

- Uġratdñ fiġāna kıldñ dīvāne / Vebāle girmekden **hasyetin** yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 51, Beyit 6*). [*hasyetin, -in]*

hat: (Sevgilinin yanaġındaki) ince tüyler, ayva tüyleri.

- Ben bugün gül-çehre yārı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kaç tutmuş **hatı** her yan gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 12, Beyit 3*). [*hatı, -ı]*

hātem: Mühür, üstü mühürlü yüzük.

- Biri giymiş yeşil çatgı takınmış **hātem-i** elmās / Başında kablı altun fes bakar hasretle firķatle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 2, Beyit 7*). [*hātem-i, --i]*

hātır: 1. İnsanın içine doġan şey. 2. Unutulmayan, akılda kalan şey.

- Gelmez mi **hātıra** derdigim vakit / Yetişmez mi āh u efġanım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 46, Beyit 8*). [*hātıra, -a]*
- Çıkdı mı **hātırdan** verdigin niřān / Va'diñ nedir řāh-ı hūbānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 46, Beyit 6*). [*hātırdan, -dan]*
- Ben seni Hākka emānet eyledim geldim o ġün / **Hātıra** geldikde bağrım çağladı Rif at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 24, Beyit 2*). [*hātıra, -a]*
- Hořnūd-ı 'ālemdir husrev-i tābān / **Hātıra** düşürdü hāylī dil-ārān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 39, Beyit 3*). [*hātıra, -a]*

hava: Bütün canlıların solunumuna yarayan, renksiz, kokusuz, akışkan gaz karışımı.

- Giresundan çıktık **havā** māhitāb / Ünye līmānında çekdik ıztırāb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 62, Beyit 3*). [*havā,]*
- İki ġün üç gece tırmadı **havā** / Gitdigimiz semti bilmedik hālā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 62, Beyit 31*). [*havā,]*
- Kar yağmur yağmaġa başladı **havā** / Yatmaġa bir ota etseñ müheyyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 64, Beyit 39*). [*havā,]*
- İneboludan da etdik hareket / **Havā** da pek ġüzel buldu sükūnet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 64, Beyit 61*). [*havā,]*

havāla: Hava almak, açıkta, görünür olmak.

- Ol gecede **havāladı** bir bora / Bir karışa yakın yağdı vapura (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 64, Beyit 57*). [*havāladı, -dı]*

havf: (Ar.) Korku II. Kulun amellerinin ve ibādetlerinin Hak katında makbul olup olmama endişesinden doġan Allah'ın sevgisini kaybetme korkusu, Hakk'ın azameti karşısında kendi hālinden hayā etme ve çekinme durumu.

- Āfāt-ı firāk devr eder 'āřıka her rüz / **Havf** etse de yok çāre eyā nān u nemekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diġer 27, Beyit 5*). [*havf,]*

havf et: Korkmak.

- Havf etse yok çäre hayretde bir cân / Hızır degil gerçi hûb-ı keremdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [havf etse, -se]

hayâl: Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş II bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sûreti II geçmişte yaşanmış bir şeyi zihinde canlandırma, hatırlama.

- Âh u zâr etsem de uğrunda baña zevk-bahşıdır / Leblerin âbı **hayâlimde** şarâb olmaqdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [hayâlimde, -i, -m, -de]
- Gündüz **hayâlinde** gece rü'yâda / Görmez mi sevdiğim baña yâr mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [hayâlinde, -i, -n, -de]
- Hayâliñle ciger dâğlamakdayım / Seni sevenlere merhametiñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 2). [hayâliñle, -iñ, -le]

hayâlât: Hayaller, tasarlanan ve zihinde canlandırılan şeyler.

- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu **hayâlâtı** / Ezelden bizlere Hâk kıldı takdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [hayâlâtı, -ı]

hayât: (Ar.) Doğumdan ölüme kadar geçen süre, yaşanan, yaşamakta olan veya ileride yaşanacak zaman, ömür.

- Lenger-endâz etdi vapur lîmâna / Cismime bir **hayât** geldi o anda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [hayât,]

hayfâ: "Eyvah, yazık, heyhat!" anlamlarında kullanılan bir söz.

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ **hayfâ** eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [hayfâ,]

haylî: "Birçok, çok fazla, epeyce" anlamına gelen belgisiz sıfat.

- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır lûtf ile bir iltifât gördüñ mü sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [hayli,]
- Hoşnûd-ı âlemdir husrev-i tâbân / Hâtıra düşürdü **hâyli** dil-ârân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [hâyli,]
- Vapura gelince **hayli** sevindik / Yağmağa başladı kar hikmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [hayli,]
- Dolandı **hayli** müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / Dudağı 'âdetâ yâkût huşûşâ gonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [hayli,]
- Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâmı / Dolandı **hayli** müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [hayli,]
- Dolandı **hayli** müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / Hezârân berķ urur ol şivesi mahzâ ziyâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [hayli,]
- Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâmı / Dolandı **hayli** müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [hayli,]
- Dolandı **hayli** müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [hayli,]
- Zîkr-i tevîd etmegi bildi şabî bî-iştibâh / İş bu minvâl üzre tâ oldu mu'ammer **hayli** mâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [hayli,]
- Hayli tederîs ü tezekkür mevķi'î âbâd için / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân kavlı-i sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [hayli,]

havr: "şer" mukabili, halkın muhabbet ve rağbet eylediği şey, iyi şey, nafi şey.

- Merhabā Ahmed Nihād ihvānımız hoş geldiñiz / **Hayr** muḳaddem ‘ahd eder dīvānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [hayr,]

havr ol: Hayırlı olmak; iyi, güzel olmak.

- Esrār-ı İlāhī nedir bilinmez / Elbetde encāmı **hayr olur** gider (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [hayr olur, -ur]

havrān: (Ar.) Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

- Kimi şarkı kimi dīvān kimi söyler meded el-ān / Kimi şöyle turur **hayrān** ‘ināyetle hidāyetle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [hayrān,]
- ‘Ālemi **hayrān** eder meh-pāreye ... / Yandırır şem‘añı ‘āşık hem ... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [hayrān,]

havrāt: Sevap kazanmak için yapılan iyilik; halkın yararlanması için yapılan cami, çeşme vb. yapı.

- Gerçi insānız çeker elbet bu ‘aşkı lā-cerem / Tālī‘-i bed fālımızdır olmuşuz **hayrāt-ı** ‘aşk (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [hayrāt-ı,]

hayret: Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, hüküm vereceğini bilememe, şaşkınlık. II Hayret makamı: Dervişin Allah'ın tecellileri karşısında kendinde meydana gelen gelen şaşkınlık ve hareketsizlik durumunu ifade eder.

- Kimi nakḳāş kimi gergef kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enāniyyetle **hayretle** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [hayretle, -le]
- Gönllümüz **hayretde** kaldı tatlı cānıñ var Cemāl / Tā ezelden halk olunmuş ḳadr ü şānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [hayretde, -de]
- Havf etse yok çāre **hayretde** bir cān / Hızır değil gerçi hūb-ı keremdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [hayretde, -de]

hayretde kal: Şaşırmak, ne yapacağını bilememek.

- Tā‘ ifeler bütün **hayretde kaldı** / Kaldırdık vapuru şerāfet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [hayretde kaldı, -dı]

hayy: Bütün varlıkların hayat kaynağı / ebedî ve hakikî hayat sahibi Allah.

- Ref‘iyā remz eyledi tārīhini **Hayy** u Ğafūr / Nām u şevketiñ yād olundu Hāzret-i ‘Abdülhamīd (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [hayy,]
- Bi‘l-bedāhe söyledi hikmetle eyā **Hayy** u Ğafūr / Ref‘iyā ihvān me‘zūn yazdı tārīhin tamām (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [hayy,]
- Bunda zevḳ-i āḫiret mülkünde ḳaşru‘l-baḫşını / Tārīhin remzinde Ref‘ī söyledi **Hayy** u Ğafūr (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [hayy,]

hazer eyle: Sakınmak, kaçınmak.

- Şaḳın nefsiñe uyma hūb-ı dünyādan **hazer eyle** / Şükūfu zāt-ı taḳvādan uma bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [hazer eyle, -le]

hazer kıl: Çekinmek.

- Amān çek seyfi-i a‘dādan cefāya ibtilālardan / **Hazer kıl** dām-ı müfsidden belāya āşinālardan (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [hazer kıl,]

hâzık: Usta, mahir, işinin ehli.

- Görünce tab‘ıma lâyiğ dedim sensin baña **hâzık** / Gel imdi ben saña ‘âşık şadâkatle be-ğâyetle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [hâzık,]

hazîrân: Yaz mevsiminin ilk ayı.

- 1 Mart Sene 315 / Söylenilen târîh 3 **Haziran** 315 (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [haziran,]

hazret: 1. Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifâde eder: “Hazret-i Peygamber.” “Hazret-i Kur’an.” 2. Bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır. 3. (Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd [Aslında bu anlamda olan kelime, zamanla saygı sözü olarak yukarıda gösterilen şekillerde kullanılır olmuştur].

- El-amân el-amân **Hazret-i** Mevlâ / Kurtar belâlardan cefâdan beni (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [hazret-i,]
- Şamsunlu Muştafâ Efendi bile / Vardık ol **Hazret-i** Seyyid Bilâle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [hazret-i,]
- Ref‘îyâ remz eyledi târîhini Hayy u Gâfûr / Nâm u şevketiñ yâd olundu **Hazret-i** ‘Abdülhamîd (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [hazret-i,]
- Fahr eder bunca milel ‘aşrında Gâzî **Hazretiñ** / Devletinde dem-be-dem eyyâmımız yevm-i sa‘îd (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 5, Beyit 4). [hazretiñ, -iñ]

hedef: Hedef, nişangah.

- Bu gönül şaydına âyine-i hüsnüñ mü **hedef** / Çekiyor perçem-i ceysiñ o şikâr bâğına şaf (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [hedef,]
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân **hedefdendir** / Yürütsün leşkerin gîsûları evvelki şafdandır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [hedefdendir, -den, -dir]

hedef tut: Nişan almak.

- Dedim ebrûlarıñ tâ sînemi bir bir **hedef tutmuş** / Dedi sîneñ gözet ‘uryândır bir tîğ u hançerdir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [hedef tutmuş, -muş]

helâk: Ölme, mahvolma, yok olma; perişan olma.

- Şorarlarsa n’ola **helâkiñ** neden / Var dillere destân eyle sevdiğim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [helâkiñ, -in]

helâk et: Aşırı derecede yormak, bitkin duruma getirmek.

- Daha da **helâk etdi** beni nâz u niyâzı / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [helâk etdi, -di]

hele: “Biraz bekle, dur bakalım!” anlamında cümlelerin başına getirilen bir kelime.

- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı döne / **Hele** mir’âta nazar kıl n’ola bir kez gülerek (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [hele,]
- Açılır bâb-ı mürüvvet **hele** fettâh olana / Meger imdâd erişir vaşfına meddâh olana (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 9). [hele,]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma **hele** ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 3). [hele,]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma **hele** ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 6). [hele,]

- Yā beni eyle kabûl vaşlîña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma **hele** ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 9). [hele,]
- Yā beni eyle kabûl vaşlîña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma **hele** ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 12). [hele,]
- Yā beni eyle kabûl vaşlîña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma **hele** ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 15). [hele,]
- Raḥm eyle efendim **hele** gel yanıma bir ân / Yaz katlûme fermân (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [hele,]

helvâcı: Helva yapan veya satan kimse.

- Helvâcı Muştafâ çıktı burada / Vedâ'laşdı gitdi refâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [helvâcı,]
- Kaştamonu Türkü **helvâcılardan** / Muştafâ Ağadır Rabb-i ekberden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 29). [helvâcılardan,]

hem: "Aynı anda, aynı zamanda" anlamında kullanılan bağlaç.

- Tüvân-ger olsa bir kişi **hem** aşl-zâde şanır kendin / Velâkin mâyesi ber-bâd 'acebdir 'izzeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [hem,]
- 'Âlemi ḥayrân eder meh-pâreye ... / Yandırır şem'añı 'aşık **hem** ... (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [hem,]
- Hâra kalsa beklemez bir an ḥudâm-ı sāye-bân / Bâğ-bâna bekledir **hem** her şebi revzân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [hem,]
- Düşmesin 'âlemde kimse 'aşka âzâd olmadan / 'Aşk ile ber-bâd olanlar **hem** yetimdir **hem** ğarîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [hem,]
- Düşmesin 'âlemde kimse 'aşka âzâd olmadan / 'Aşk ile ber-bâd olanlar **hem** yetimdir **hem** ğarîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [hem,]
- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Maḥmûd maḥlaş-ı ihvânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [hem,]
- Medḥe lâyıḳ nâm vardır **hem** sezâdır Luṭfiyâ / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-bekâdır Luṭfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [hem,]
- Şem'a-i ḥüsnüñ bütün maḥv etdi nûr-ı âfîtab / **Hem** çayır çayır yanar bir közle biñ cân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [hem,]
- Çâresiz bir kere gören baylıyor / Eyvâh derde **hem** ağlar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 4). [hem,]
- Hâfız Ḥüseyn **hem** şâliḥa 'amel / Var imiş Cin-zâde Râsimde kemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [hem,]
- Biri dahı Müftî-zâde Şamsunlu / Receb Efendidir **hem** Neş'et bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [hem,]
- Pervâz olarak evc-i hevâ üzre gezer **hem** / Mağrûr ile **hem** dem (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [hem,]
- Pervâz olarak evc-i hevâ üzre gezer **hem** / Mağrûr ile **hem** dem (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [hem,]
- Hem lisân-ı ḥâlle kıldı du'âyı birçok nidâ / Müjdecî yetişirin etdi beşâretle edâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [hem,]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nân u nemek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [hem,]

- Taht-ı tenkîha alıp şol duhter-i pākîzeyi / Olmadı vuşlat müyesser **hem** tezevvüc lezzeti (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [hem,]
- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı **hem** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [hem,]

hem de: Anlamı güçlendirmek, bir veya daha çok ögeye bir başkasının da eklendiğini belirtmek için kullanılan bir söz.

- Kavuşmak gülmek var **hem de** ağlamak / El-vedâ' tûtî-i zebân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 12). [hem de,]

hemân: "Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

- Reşâd olmaz kişi ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / **Hemân** Refî bu gün mürşid gibi merşûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [hemân,]
- Esmer beyâz deme eyle seferi / **Hemân** bir birin qar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 10). [hemân,]
- Üç adam deryâya **hemân** atladı / Garķ etdi çâresiz ol kahrımânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 28). [hemân,]
- Kuruldu meclis-i maḥabbet o dem / Tolandırdı sâķi **hemân** cām-ı Cem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [hemân,]
- Hemân gidelim soğukdur zîrâ / Peştemâl yırtıldı rezâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [hemân,]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân **hemân** / Hüsniyâ sen sil seyif ilen şaķın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [hemân,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ **hemân** didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ' at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [hemân,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ **hemân** didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ' at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [hemân,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ **hemân** didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ' at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [hemân,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ **hemân** didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ' at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [hemân,]
- Şeref-baḥş eylesin Mevlâ **hemân** didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ' at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [hemân,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et **hemân** hükmi-şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [hemân,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et **hemân** hükmi-şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [hemân,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et **hemân** hükmi-şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [hemân,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et **hemân** hükmi-şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [hemân,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûḥ cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et **hemân** hükmi-şadâķatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [hemân,]
- Âğâza gelip târîḥ-i ḥâş söyledi Refî / Mışra'-ı nihâyet ola mermûzu **hemân** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [hemân,]
- Ref'iyâ üç yüz yedi târîḥ-i taşrîḥin oķu / Vâlideyni yazdırıp diksin **hemân** baş yanına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [hemân,]

- Şer-i a‘dādan belādan cümle āfātadan Hūdā / Şaklasın ālām ekdārdan niyāzım bu **hemān** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [hemān,]

hem-dem: Birlikte bulunan, samimi, canciğer, sıkı fıkı arkadaş, dost.

- Ref‘iyā mir‘āt edindi vākı‘ā dil-berleri / Ol enīs ü **hem-demim** vīrāneyi i‘māreye (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [hem-demim, -im]

hem-nişin: Beraber oturup kalkan, teklifsiz arkadaş.

- Hem-nişin ol ki eyā çıksın rakībān ortadan / Şoḥbetiñ fevt-zede iḥsān yok dil-i bī-çāreye (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [hem-nişin,]
- Hem-nişin oldukça artar şānımız Hāmđī Baba / Ğıyāben (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 18, Beyit 5). [hem-nişin,]

hengām: Zaman, çağ, sıra, vakit.

- Biz bu **hengāmları** defterden sildik / Ereğliye çıkdıñ işābet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [hengāmları, -lar, -ı]

henüz: "Daha şimdi, yeni" anlamlarında zarf.

- Ref‘iyā tevekkül bābını açdı / ‘Aşk deryāsı **henüz** cūş edip daşdı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [henüz,]
- Dediler ki **henüz** göründü baba / Çok şükür Mevlāya verdi iḥsānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [henüz,]
- Ara ki bulasın Hindde Yemende / **Henüz** Kāf tağımı dolaşdı gitdi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [henüz,]
- Ref‘i gibi çekmekde **henüz** firkat-i sevdā / Bī-çāre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [henüz,]

hep: "Her zaman" anlamında kullanılan zarf.

- ‘Ālemi **hep** geşt ü güzār edeyim / Destūr ver varayım yārim el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [hep,]
- Hep ‘ālemin yāri kendi yanında / Beni yārsız koyduñ bayram gününde (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [hep,]
- Bir kudretiñde **hep** kevin ü mekān / Bekliyorlar bāb-ı luṭfuñdan iḥsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [hep,]
- Hep çekdieceğim renc ü elem yār elemidir / Şeb-tā-be-seḥer nālelerim dil sitemidir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [hep,]
- Meger **hep** evliyālar enbiyālar bulmadı dermān / Bu sırrı bilmedi dünyāda oldu cümlesi miḥmān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5). [hep,]
- Sen ravza-i ḥüsnünde şehensāh-ı cihānıñ / **Hep** ḥüb-ı zamānsın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [hep,]
- Bu insān fark edinmez kā’ināt kaydın çekerler **hep** / A ḥākden dār-ı uḥrāda tutar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [hep,]
- Hāk şabırlar eylesin iḥsān peder māderine / Āh eder sızlar yürek yakdıķça **hep** akrānına (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [hep,]

hep: (Ceride) Bütünü, tamāmı.

- Bir taraftan yağmur yağar sür‘atle / Toz duman rüzigār **hepisi** bile (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [hepisi, -i, -si]

her: " Bütün " anlamında belgisiz sıfat.

- Dedim gīsūlarıñ **her** bir tarafından şayda çıkmışlar / Dedi āşūfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [her,]
- ' Acebā var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ **her** biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [her,]
- Tel tel olmuş şāh-ı ruhsār üzre kumral perçemi / **Her** telinde bir maķām gīsūları sāzānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [her,]
- Ey güzel sen kendiñi yār etme **her** ağıyāreye / Çünkü cevher ma'denisiñ düşme gel āvāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [her,]
- Ben bugün gül-çehre yarı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kad tutmuş haṭı **her** yan gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [her,]
- Hāra kalsa beklemes bir an hūdām-ı sāye-bān / Bāg-bāna bekledir hem **her** şebi revzān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [her,]
- Tāli imdir başıma **her** günde bir sevdā düşer / Dāne-i kısmet gibi meh-pāre yağmāyā düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [her,]
- Her hūşūşu merci'-i mīzānımız Hāmdī Baba / Ğıyāben (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 2). [her,]
- Hīṭāben / Lāyıkınca Ref'iyā **her** şahşa bir söz söylüyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [her,]
- Māha teşbīhde şifātīñ dilde destān kahveci / Yoğsa ruhsārīñ mıdır **her** derde dermān kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [her,]
- Her şehir āgāz ile biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde būseler daddıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [her,]
- İncinme begim cevri edene dāg-ı yürekden / Dikkatle geçir **her** sözü ' ayyār-ı mihekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [her,]
- Āfāt-ı firāk devri eder ' aşıkā **her** rüz / Havf etse de yok çāre eyā nān u nemekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [her,]
- Her kārda ma'būduma tefvīk ede gördüm / Gūş etmede tā meclis-i ' irfāna melekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [her,]
- Bir su'ālīm vardır ey çeşm-i siyāh / Lü'lü'-i lālādır **her** bir dānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [her,]
- Hāk saña güzelliğ ihsān eylemiş / Zekātīñ alayım **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [her,]
- Nā-murād olan dermān eylemiş / Kāpuñda güleyim **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [her,]
- Turre-i dil-şādīñ şor kadd-i bālā / Şifāsīñ bulayım **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [her,]
- Yürüdü katlime seyfi-i cellādīñ / Hāsret mi çekeyim **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [her,]
- Yanağı aḥmeriñ ' āşık şafāsı / Ketm etme öpeyim **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [her,]
- Visāliñi bir kez görürsem eger / Koç kurbān keseyim **her** gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [her,]
- Değişmem verseler ma'den güheri / **Her** bir şivesinde biñ kan yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [her,]
- Dūnyāda uhrāda yokdur kıymeti / **Her** sözü katlime fermān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [her,]

- Kākülün yanında şaklarım el-ân / **Her** bakdıkça gönül ediyor nālân (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [her,]
- Her geldikçe mezārın yanına / Bir fātīha ihsân eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [her,]
- Münacâtım budur **her** şeb ü rüzân / İmân ile çıkar dünyâdan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [her,]
- Gönül 'azâbından **her** zamân dörün / Bir sâ'at belâdan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [her,]
- İncitme yarayı gönlümü **her** bār / Baña cevri etdiğin görmesin ağıyar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [her,]
- Her gidip gelenle gönderin selâm / Bu Ref'i gedâya âh u zâr olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [her,]
- Takılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Kokusu **her** ne kadar etse de ser- hoş gecemiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [her,]
- Bütün ahvâlini fâşık eden 'âlemde deli / Deme **her** güşe-i vahdetde bu Ref'i be deli (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [her,]
- Bir şüh ki bilir cevri ile **her** nâz u edâyı / 'Uşşâka vefâyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [her,]
- Her gelen ihvân yârân demesinler yok vefâ / Şâhib-i beyte şefâ'at kıl Muhammed Muştafâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Rûbai 1, Beyit 2). [her,]
- Hayli tederis ü tezekkür mevki'î âbâd için / Bezl eder ihsânını **her** ân-be-ân kavli-i sedîd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [her,]
- Hâdim-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nâm / Hâk naşib etsin o feyzi tâlibe **her** şubh u şâm (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [her,]
- Servet ü sâ mân ile olmaz muvaffak **her** kişi / Döndürür çeker şükür **her** kârım şânî' -i cihân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [her,]
- Servet ü sâ mân ile olmaz muvaffak **her** kişi / Döndürür çeker şükür **her** kârım şânî' -i cihân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [her,]
- Ref'i yâ evvel hurûfât üzre târîh söyledi / Sağ olup yazsın müverrih bunca târîh **her** zamân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [her,]

her bār: Her defa, daima, her vakit.

- Öñümüzden eser katı rüzigâr / Çağırıp çıkırmak işimiz **her-bār** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 19). [her-bār,]

herbiri: Her biri, ayrı ayrı hepsi.

- Şarkı söyleyerek çıkdık Boğazdan / **Herbirimiz** başka başka âvâzdan (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [herbirimiz,]

hesâb: Öldükten sonra, dünyâda yaptıkları işlerden dolayı insanların sorguya çekilmesi.

- Şu dünyâda yüce ulu yapan ahmakları bir bir / Kıyametde **hesâb** ile yorar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [hesâb,]

hevâ: 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

- Pervâz olarak evc-i **hevâ** üzre gezer hem / Mağrûr ile hem dem (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [hevâ,]

heves: 1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık gönlüne düşmekde olur ‘aşk u **heves** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [heves,]

heybet: Büyüklük, azamet, iri görünüş.

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gâzel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle **heybetle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [heybetle, -le]

hezārān: "Bin, binlerce" anlamında belgisiz sıfat.

- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i ‘Osmānı / **Hezārān** berķ urur ol şivesi mahzā ziyāsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [hezārān,]

hiç: "Asla, hiçbir zaman" anlamında bir zarf.

- Eski şöhetden **hiç** görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü tábānım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [hiç,]
- Görmemiş dünyāda **hiç** mislin felek bünyānves / Dā’imā hıfz eylesin āfāt-ı a’ dādan Şekūr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [hiç,]

hiç: "Hiç, hiçbir" anlamında kullanılan ifade.

- Hiç adam kıyar mı kendi özüne / Feryād edeyim mi yārim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [hiç,]
- Olmuş şeftālını kime saçarsın / Güyā benimle **hiç** ālüfteñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [hiç,]
- Bulma **hiç** i ‘tibār insān içinde / Nāmūs-ı ednādan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [hiç,]
- Seni **hiç** kimse bilmez olsun / Ğam kederler beñziñ şararıp şolsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [hiç,]

hicāb: (Ar.) Perde, örtü, engel II. Organlar arasındaki ince zar.

- Ol niķāb-ı ruħlarıñ açmış kızarmış gınceler / Pür-sacak etmiş yanağ üzre **hicāb** olmaķdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [hicāb,]

hicāz: Müzikte Hicaz makamı. IMekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.

- Ser-nigün olmaķdayız ... / Söylüyor dilden **Hicāzkārı** Bayatı İşfehān (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [hicāzkārı, -kar, -ı]

hicr: Ar. ayrılık.

- Āh neden artar benim bu **hicr** ğam-ı dehr dem-be-dem / Oķ atar tağlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [hicr,]
- Dāğ-ı **hicriñle** derūnum āh eder Rıfķı bu dem / Mühlik-i ‘aşka düşer Refî tolu fincān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [hicriñle, -iñ, -le]
- Ben yandıkça nār-ı **hicriñle** böyle / Baķarsın mestāne mestāne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 2). [hicriñle, -iñ, -le]
- Bu āh u enīn **hicr** ‘azīm ‘aşk eseridir / Bī-çāre göñül sevdigi cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [hicr,]

hicrān: Ar. ayrılık.

- Rıfķıyā **hicrāna** yanmaķdan belā yokdur baña / Ref’iyā ğamlarla me’lūf olduğun şorduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [hicrāna, -a]

- Hicrân elem degildir ‘âşıklara nevâle / İsrâb-ı mey rü’ yâda erişdirir kemâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [hicrân,]
- Ne kadar da şaldıñ benî **hicrâna** / ‘Âķibet düşürdüñ nâr-ı sevdâya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 5). [hicrâna, -a]
- Pervâne gibi şem‘a-i süzâna dolaşdım / Yandı cigerim âteş-i **hicrâna** dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [hicrâna, -a]

hidâyet: (Ar.) Doğru yolu gösterme, hakka sevk etme.

- Kimi şarkı kimi dīvân kimi söyler meded el-ân / Kimi şöyle тұtur hayrân ‘inâyetle **hidâyetle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [hidâyetle, -le]

hidâyet ol: Hakk'ın emrettiği yolda yürümek.

- Olmazsa bize hâşılı bir rāh-ı hidâyet / Vây bu ne hâķâret (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [hidâyet olmazsa, -maz, -sa]

hıfz eyle: Hıfz eyle- korumak, himaye etmek.

- Görmemiş dünyâda hiç mislin felek bünyânveş / Dâ‘imā **hıfz eylesin** âfât-ı a‘dâdan Şekûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [hıfz eylesin, -sin]

hikmet: Allah'ın her şeyi yerli yerinde yaratması ve insanlar tarafından idrak edilemeyen âlemin gizli sırrı.

- Su‘âl olmaz Hudânıñ nice biñler **hikmeti** vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmak varıp da şefķati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [hikmeti, -i]
- Farķ eder dünyâ vü mâ fihâda **hikmet** təcını / ‘Ârif-i billāh gevher içre kâdir Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [hikmet,]
- Vapura gelince hayli sevindik / Yağmağa başladı kar **hikmet** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [hikmet,]
- Tekevvün sırr-ı **hikmetdir** teşekkür medh-i Rabbânî / Beni cāhil deyü zemm eyleyen görsün bu ‘irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [hikmetdir, -dir]
- Bilinmez **hikmeti** bir baħr-i ekber kıds-i efķamdır / Kirāmen Kātibîn ol hāme-i Yezdān-ı ekremdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [hikmeti, -i]
- Bi‘l-bedāhe söyledi **hikmetle** eyâ Hayy u Ğafūr / Ref‘iyâ ihvān me‘zūn yazdı tārīhın tamām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [hikmetle, -ile]
- Yaralandı bağrımız / Kıdretiñden fikr edindim **hikmetiñ....** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [hikmetiñ..., -in]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep / Kıdretiñden fikr edindim **hikmetiñ....** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [hikmetiñ..., -in]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep.... / Kıdretiñden fikr edindim **hikmetiñ....** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [hikmetiñ..., -in]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep.... / Kıdretiñden fikr edindim **hikmetiñ....** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [hikmetiñ..., -in]

hikmet ü ādāb: Bilgelik ve edepler.

- Şarf u naħv mantıķ ma‘ānī **hikmet ü ādāb** uşul / ‘İlm ü tefsīr ü bedī‘ fiķh u beyān ‘ilm-i kelām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [hikmet ü ādāb,]

hılāf: Aksine, tersine.

- Hılāf-ı me‘müldür o dürlü etvār / Ne yazsam hāķķında lāyık seza-vār (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [hılāf-ı, -ı]

hilkat: *YaratılıŖta bulunan hâl, yaratılıŖtan gelen mizaç, yaratılıŖ (bkz. tabiat, mizac).*

- Sen kendini çün re's-i Ŗadâretde görürsün / Sor **hilkat-i** insân varıp za'f-ı sinekten (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [hilkat-i,]

himmet: *İhsan, lütuf, kerem, yardım.*

- Himmetinden el dutan Refî gedâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 7). [himmetinden, -in, -den]
- Celb eder etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht u tâc-ı **himmeti** vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [himmeti, -i]
- Himmetiñle biñ yaşa nâlânımız Hamdî Baba / Ğiyâben (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 8). [himmetiñle, -iñ, -le]
- Gerekmez rütbe-i bâlâ erenden **himmet** aldıñsa / Ziyâretgâh-ı a'zamdır huzûr-ı fahra vardıñsa (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [himmet,]

himmet al: *Manevî yardım almak.*

- Kahveci Babadan aldıñsa himmet / Şühhesiz bulursun o yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [himmet aldıñsa, -dı, -n, -sa]

hîn: *An, zaman, vakit.*

- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-ziyâ / **Hîn** tevellüdünde sürdü arza ağzın bî-devâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [hîn,]

hind: *Hindistan.*

- Gezmişim **Hindi** Yemen Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânîñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [hindi, -i]
- Ara ki bula **Hindde** Yemende / Şimdi Kâf tağı dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [hindde, -de]
- Ara ki bulasın **Hindde** Yemende / Henüz Kâf tağını dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [hindde, -de]

hırka: *Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değışen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.*

- Dâlâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç / Vefâ yok câm-ı ma'sûk **hırka-i** efsûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [hırka-i, --i]

hisşe: *Ar. Pay.*

- Defter-i 'aşka nazar etdimse gördüm meşrebin / **Hişşemiz** takşîm olunca kâmet-i bâlâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [hişşemiz, -miz]

hiţâb: *(Ar.) Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.*

- Hiţâb-ı 'alleme'l-esmâ'i yazdım sevb-i haşletle / Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [hiţâb-ı, -ı]
- Kadîm zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı / Yekûn emri **hiţâbında** yıkar a'lâyı ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [hiţâbında, -ı, -n, -da]
- Cân-bâz oğlu Tâlibâ irci' **hiţâbın** diñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyâ eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [hiţâbın, -ın]
- Hiţâben / Kuvve-i kudsiyyeden 'irfânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 1). [hiţâben, -en]

- Hıtaben / Lâyıkınca Ref'i yâ her şahşa bir söz söylüyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [hıtaben, -en]

hitām: Son, bitirmek || namazın sonu.

- Luṭf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu **hitām** / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [hitām,]

hızan: Hazine. II Fırlayan, kalkan, sıçrayan.

- Ağlar sızılar şubh u mesâ misl-i **hızandır** / Zann etme ki âşüftelerin zâr-ı hasendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5). [hızandır, -dır]

hızır: Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan peygamber veya velî olan zat.

- Havf etse yok çâre hayretde bir cân / **Hızır** değil gerçi hûb-ı keremdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [hızır,]

hızmet: İş görmek, çalışmak, başkalarının işini yapmak.

- Maḥşûş mu kendiñe beni yakarsın / Bundan başka daha **hızmetiñ** yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [hızmetiñ, -in]

hızmetkâr: Birinin hizmetinde bulunan, hizmetçi.

- Begenmez kimseyi gūyâ görür kendin şadâretde / Ocaḡdan gelme **hızmetkâr** 'avâmdan rağbeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [hızmetkâr,]

hızr: Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

- Çün ma'ârif ma'deni **Hızır** edecek devlet iken / İktizâ-yı 'aşrımız ta'n-ı hâ'in-i 'avâm (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [hızr,]

hokka: Kutu, kutucuk, küçük kutu. İlâç, mürekkep vesair mayiat koymaya mahsus içi oyuk kap. // Sevgilinin küçük ağzı.

- Kaşları mihrâbı gözleri âhû / Ağzı **hakḡa** misli dişleri incü (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [hakḡa,]
- Şanırsın ağzı **hokḡa** dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâmı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [hokḡa,]

hör: Bir kimseye değersiz, aşağı gözüyle bakmak.

- 'Âlemiñ gözüne **hor** hakîr görün / Cefâ-yı minnetle var sürüm sürün (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [hor,]

hos: (Fars.) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

- Dedim **hoşsun** güzellikde nazîriñ yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [hoşsun, -sun]
- Hak ne **hoş** halk eylemiş ismiñde hüsnuñ mâhveş / Zâtıña lâyıḡ hüşûşâ hûb vaṭanıñ var Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [hoş,]
- Söyle bu edâlar nedir sevdiğim / **Hoş** mu gelir saña cefâ çekdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [hoş,]
- Ben cefâ çekerim saña **hoş** gelir / Şübhesiz cevır eden Mevlâdan bulur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [hoş,]

- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u müjgânı / Ne **hoş** hulk eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i sūzânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1*). [*hoş,*]
- Yanıyor cism ü benim bād-ı şabā göğsüme es / Maraž-ı ‘aşkıma gel eyle begim **hoşça** nefes (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2*). [*hoşça, -ca*]
- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir **hoş** pür-ziyâ / Hîn tevellüdünde sürdü arza ağzın bî-devâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [*hoş,*]

hoş-: (Fars.) Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

- Mu‘âf olmaz mı bir kez eyledi ‘işyân gafletle / Ne **hoşdur** tevbekâr oldu günâhın bildi sür‘atle (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 2*). [*hoşdur, --dur, -*]

hoş gel: Hoş geldiniz.

- Tâ kudümüña teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şânımız **hoş geldiñiz** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2*). [*hoş geldiñiz, -di, -niz*]
- Toğrusu ibkâ-yı şükründen lisân-ı ‘özü durur / Lâ-cerem bu tende sensin cânımız **hoş geldiñiz** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4*). [*hoş geldiñiz, -di, -niz*]
- Refî binlerce mülâkâtıñla fahr etmekdedir / Pâyıña yüzler sürer vicdânımız **hoş geldiñiz** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5*). [*hoş geldiñiz, -di, -niz*]
- Merhabâ Ahmed Nihâd ihvânımız **hoş geldiñiz** / Hayr muqaddem ‘ahd eder dīvânımız **hoş geldiñiz** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1*). [*hoş geldiñiz, -di, -niz*]
- Ğam elinden kim esîr olmuş iken bu göñlümüz / Añsızın âzâd için dermânımız **hoş geldiñiz** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3*). [*hoş geldiñiz, -di, -niz*]

hoş-âmedî: Hoş geldin; hoşgeldine gitme.

- Emîn Efendidir dedim ismini / Dedi **hoş-âmedî** iltifât bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 70*). [*hoş-âmedî,*]
- Gürûh gürûh aħbâb yanıma geldi / Dediler yâ Refî **hoş-âmedî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 101*). [*hoş-âmedî,*]
- Gelen **hoş-âmedî** zîrâ müsâfir-hânedir dünyâ / Amân yâ Seyyid egleyin şefâ‘at gözlerim illâ (*Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 2*). [*hoş-âmedî,*]

hoşnûd: Memnun, hoşnut.

- Hoşnûd-ı ‘âlemdir husrev-i tâbân / Hâtıra düşürdü hâyil dil-ârân (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 3*). [*hoşnûd-ı,*]

hû: (Ar.) Allah.

- Müdâvim mâ-sivâdan el çekip takvâya taldıñsa / Meded yâ **Hû** elim tut küşe-i vahdetde kaldıñsa (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [*hû,*]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz‘ olundu ol şabî / **Hû** deyü dâ‘im baña etmekde oldu meşrebi (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7*). [*hû,*]
- Hû şadâsıyla beşigin ögrüdü ümmü ebi / **Hû** ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8*). [*hû,*]
- Hû şadâsıyla beşigin ögrüdü ümmü ebi / **Hû** ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8*). [*hû,*]

hûb: Far. Güzel: rû-yı hûb, âvâz-hûb. hûbî: Güzellik.

- Cân yakar âteş saçar hâlâ bize da‘vâ düşer / Söyle **hûblar** saña bir bir Refî yarımdır desin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5*). [*hûblar, -lar*]

- Hâk ne hoş halk eylemiş ismiñde hüsnüñ mähveş / Zâtına lâyık huşûşâ **hüb** vatanıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [hüb,]
- Havf etse yok çäre hayretde bir cân / Hızır degil gerçi **hüb-ı** keremdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 4). [hüb-ı, -ı]
- Sen ravza-i hüsnünde şehensâh-ı cihânıñ / Hep **hüb-ı** zamânsın (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [hüb-ı, -ı]
- Şakın nefsiñe uyma **hubb-ı** dünyâdan hâzer eyle / Şükûfu zât-ı takvâdan uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [hubb-ı, -ı]
- Râhatım selb etdi çeşm-i siyâhı / Yok mudur bir dahı **hüblarıñ** şâhı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [hüblarıñ, -lar, -ın]

hübân: Güzeller, dilberler || Cenâbıhak, Allah.

- Kimi yünlü kimi süzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i **hübân** gezer minnetle gâfletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [hübân,]
- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdı da'vâ-yı sirişk / Zann edersem meclis-i **hübâna** vâ-veylâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [hübâna, -a]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur gayrı **hübân** kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [hübân,]
- Ben anıñ biñde birin tavşife kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyâya ol **hübân** gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [hübân,]
- Bu hüsn ile ülfet etmeyen **hübân** / Kurtulmaz yâ Hâkdan olursa tuğyân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [hübân,]
- Çıkdı mı hâtırdan verdigin nişân / Va'diñ nedir şâh-ı **hübânım** baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [hübânım,]
- Ben giderim gönül saña mâ'ildir / El-vedâ sultân-ı **hübân** el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [hübân,]

hüccet: Delil, belge.

- Hüccetle yapış zâ'ik iseñ dâmen-i 'ilme / Ser-mâye-i dîn 'ilm ü 'amel ü kaç'-ı bürhân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [hüccetle, -le]

hücüm et: Saldırmak.

- Çeşm-i cellâdın degil mi sîneye oklar atan / Tığ-ı ebrûlar **hücüm etmiş** baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [hücüm etmiş, -miş]

hudâ: Allah (c.c.), Cenâbıhak.

- Su'âl olmaz **Hudâniñ** nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [hudâniñ, -(n)ıñ]
- Nokta-i 'ulyâda halk etmiş **Hudâ** ahsen seni / Ol sebebdan olmuşuñ dermân u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [hudâ,]
- Hudâ takdîr etmiş bu âh u zârı / Ararken bulmuşum sen nâzlı yârı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [hudâ,]
- Dilersem **Hudâdan** gözler kör olur / Zîrâ bugünlerde cânımı şıkdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [hudâdan, -dan]
- Var memleketinde eyle şafâlar / Göstermesin **Hudâ** gamlı zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 34). [hudâ,]
- Dedi makinosu bi-'avn-i **Hudâ** / Sâ'at altıya dek yapılır zîrâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [hudâ,]

- Mevlâ göstermesin başka bir belâ / Ola ki **Hudâdan** meşîyyet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86*). [*hudâdan, -dan*]
- Hamd ü bî-hadd ol **Hudâya** gösterir yevmü's sürûr / Fazl u ihsânıyla evlâd bahş edip verdi Ğafûr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1*). [*hudâya, -(y)a*]
- Meymûn u mübârek ola bu meclis-i 'irfân / Dâreynde **Hudâ** ecr-i cezîl eyleye ihsân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1*). [*hudâ,]*
- Ğam çekme gönül leyl ü nehâr etse **Hudâdan** / Elbetde bulur zâ'ik olan feyz-i firâvân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 3*). [*hudâdan, -dan*]
- Luţf u ihsân-ı **Hudâdır** beytimiz buldu hitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1*). [*hudâdır, -dır*]
- Şer-i a'dâdan belâdan cümle âfâtdan **Hudâ** / Şaklasın âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1*). [*hudâ,]*
- Hâra kalsa beklemez bir an **hudâm-ı** sâye-bân / Bâğ-bâna bekledir hem her şebi revzân gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5*). [*hudâm-ı, -m, -ı*]
- Bilmedik 'âkıbet n'ola bu ahvâl / Çağırdık yâ **Hudây** meşakkât bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 36*). [*hudây, -y*]

hüküm: Emir, buyruk; güç, kudret II görev, yetki.

- Tâli'im **hükümü** budur dil-ber eder Refî gedâ / Sırr-ı aşkıña döner bir âsiyâb olmağdadır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5*). [*hükümü, -ü*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân **hüküm-i** şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3*). [*hüküm-i, -i*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân **hüküm-i** şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6*). [*hüküm-i, -i*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân **hüküm-i** şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9*). [*hüküm-i, -i*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân **hüküm-i** şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12*). [*hüküm-i, -i*]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân **hüküm-i** şadâkatı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15*). [*hüküm-i, -i*]

hüküm et: Hükmetmek.

- Kışver-i gönülüm sarâyı tahtgâhında müdâm / **Hüküm eder** bir 'âdi sultân-ı sezâdan olmuşuz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 4*). [*hüküm eder, -er*]

hüküm eyle: Hakkında karar vermek.

- Bir ğarâ'ib dâma dūcâr eyledi sevdâ beni / Ser çekip Kâfdan Kâfa hüküm eyledi da'vâ-yı aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3*). [*hüküm eyle, -di*]

hükmu'llâh: Emir, buyruk; güç, kudret II görev, yetki.

- Âh yigirmi üç yaşında erdi **hükmu'llâh** baña / Âh u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder kıtı (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3*). [*hükmu'llâh,]*

hukûk: Toplum düzenini sağlamak amacıyla devletin yetkili organları tarafından konulan ve devletin yaptırım gücünü belirleyen yasaların tümü; tüze.

- Hukûk-ı vefâdan şöhet ferzendi / Luţf u ihsân ile yarışdı gitti (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 14*). [*hukûk-ı,]*

hulk eyle: *Huyuna gitmek, bir kişinin tabiatına uygun davranışlarda bulunmak.*

- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ mûy u müjgânı / Ne hoş **hulk eylesin** Mevlâ bedâhî ebr-i süzânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1*). [*hulk eylesin, -sin*]

hümâ: *Devlet kuşu, talih kuşu. II Sevgili.*

- Etmez o güzel hâşıl-ı nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr misl-i **hümâyı** (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2*). [*hümâyı, -y, -ı*]

hün: (*Fars.*) *Kan.*

- Yüregim **hün** oldu bunca firkatle / El-vedâ‘ derdime dermân el-vedâ‘ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 4*). [*hün,]*

hürî: (*Ar. hür “cennet kızları” ve Fars. teklik bildiren -i ekiyle hûri*) *Cennet kızı.*

- Ref’iyâ yürekden sever dil-beri / İster **hürî** olsun ister gül-perî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 9*). [*hürî,]*

hurmet: *Ar. 1. Haysiyet, şeref 2. İhtiram.*

- Ünyeye dek birlikte gideriz dendi / ‘Arz-ı şükrân etdim ki **hürmet** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94*). [*hürmet,]*

hürmüz: *Hürmüz: Hürmüzd. 1. Zerdüşterin hayır tanrısı. 2. i. eski İran takviminde Güneş yılının ilk günü. 3. Jüpiter, Müşteri, Erendiz.*

- O rāhın hādimidir Ref’iyâ vaşl-ı cinân olsun / Ri’âyet eyledi **Hürmüz** revâdır şādumân olsun (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 14*). [*hürmüz,]*

hürriyet: *Hür olma durumu, köle ve esir olmama, yasa ve toplum kuralları dışında kendinden üstün bir kuvvetin boyunduruğu altında bulunmama hâli.*

- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik birer kahve **hürriyet** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 66*). [*hürriyet,]*

hürşîd: *Özel isim.*

- Merzifonlu ‘Alî **Hürşîd** Efendi / Olduk bir aḥbâb uḥuvvet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 10*). [*hürşîd,]*

hurûfât: *Baskıda kullanılan matbaa harfleri ve işaretleri.*

- Ref’iyâ evvel **hurûfât** üzre târîḥ söyledi / Sağ olup yazsın müverriḥ bunca târîḥ her zamân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 3*). [*hurûfât,]*

hüsevin: *Özel isim.*

- Hâfız **Hüsevin** hem şâliḥa ‘amel / Var imiş Cin-zâde Râsimde kemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 15*). [*hüsevin,]*

hüsn: *Ar. Güzellik.*

- Dedim ol rûy u ruḥsârın mı parlar mâhveş böyle / Dedi yok bağ-ı **hüsnümde** toğar dâ‘im bir aḥterdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2*). [*hüsnümde, --üm-de*]
- Bu gönül şaydına âyîne-i **hüsnüñ** mü hedef / Çekiyor perçem-i ceyşin o şikâr bağına şaf (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1*). [*hüsnüñ,]*
- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağladır / Reviş-i kad şem‘a-i **hüsnü** yürekler çağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1*). [*hüsnü, -ü*]

- Bağladı bu cāna bir cānān ki ğāyet şānlıdır / Gülşen-i **hüsni** gül açmış tal'atı tābānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [hüsni, -ü]
- Fehm kıl **hüsni** cihāna āfitāb olmaktadır / Tutdu etrāfım şu 'ā'ın dil kebāb olmaktadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [hüsni, -ü]
- Hāk ne hoş hāk eylemiş ismiñde **hüsni** mähveş / Zātına lāyık huşuṣā hūb vaṭanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [hüsni, -ü]
- Şem'a-i **hüsni** bütün maḥv etdi nūr-ı āfitāb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cān kähveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [hüsni,]
- Çek niķāb setr eyle vechle yanmasın āvāreler / Cezb eder tavşif-i **hüsni** bunca yārān kähveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [hüsni,]
- Yandı cismim kūh-ı **hüsni**de güzel orman gibi / Al yanağın çevresi açmış тұrur ḥandān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [hüsni, -ü, -de]
- Hüsni meftūn olup Mecnūnveş gezmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem devā şardıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [hüsni, -ü, -e]
- Bu rāh-ı 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer **hüsni** zevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [hüsni, -ü]
- Tavşif-i **hüsni**de eş 'ārı muḥāl / Sen şem'a şu 'lesi ben pervānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [hüsni, -ü, -de]
- Bu **hüsni** ile ülfet etmeyen hūbān / Kurtulmaz yā Hākdan olursa tuğyān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [hüsni,]
- Yakışdı **hüsni** yāsemen gerdān / Yā zevk u şafādır yoḥsa elemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [hüsni, -ü, -e]
- Āferīn **hüsni** gül yüzlü yāra / Perçem ü turrada dīvān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2). [hüsni, -(ü)n, -e]
- A begim bu Ref'ī seni vaşf eyler / **Hüsni** görenler ğilmānı n'eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 7). [hüsni, -ün, -ü]
- Bāb-ı **hüsni** aç da bak baña / Göñül pınarından şır şır ak baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [hüsni, -ün, -ü]
- Kābza-i seyfi tutunca ditresin dūşmān hemān / **Hüsniyā** sen sil seyif ilen şakın verme amān (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 2, Beyit 1). [hüsniyā,]
- Hüsniyā bu kābza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amān dūşmāna Allāh 'aşkına (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [hüsniyā,]
- Rikāb-ı **hüsni** Ref'ī gedāyı şā'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Ḥaleb Vānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [hüsni, -ü, -e]
- Sen ravza-i **hüsni**de şehensāh-ı cihānıñ / Hep hūb-ı zamānsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [hüsni, -ü, -de]
- Görmezse eger miḥnet uran dām-ı belāyı / Kim **hüsni**-i nakāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [hüsni,]

hüsrev-i: Padişah, hükümdar // Sevgili // Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahlarından birkaçı aynı adla anılırsa da içlerinde en meşhuru budur. Ayrıca kelime padişah anlamında da kullanılır.

- Hoşnūd-ı 'ālemdir **hüsrev-i** tābān / Hātıra düşürdü ḥaylī dil-ārān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [hüsrev-i,]

husu: Şekil, yol, konu.

- Her **huşu** mercī'-i mizānımız Ḥamdī Baba / Ğıyāben (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 2). [huşu, -u]

huşûş: (Ar.) Bilhassa, özellikle.

- Hâk ne hoş halk eylemiş ismiñde hüsnüñ mähveş / Zâtıña lâayık **huşûşâ** hûb vaatânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [huşûşâ, -a]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı / Dudağı ‘âdetâ yâkût **huşûşâ** gonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [huşûşâ, -a]

hüve’l-hak: O hak olan(Allah).

- Mâ **hüve’l-hak**kiñ seniñ dīvānımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 11). [hüve’l-hakkiñ,]

hüveydâ: (Fars.) Belli, apaçık, âşikâr, zâhir.

- Refî çekiyor cevri sitem uğruña cānâ / Var mı ğarañıñ şüh-ı vefâ eyle **hüveydâ** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [hüveydâ,]

hüviyyet: Hakikat, asıl II Kişilik, benlik (Hüviyyet ile hû yazılışları aynı olması hasebiyle).

- Hâl ehli görür sîneñi meydân-ı siyâset / Ber-dâr-ı **hüviyyet** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [hüviyyet,]

hüzni: (Ar.) Gönülde hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder.

- Vaatânı terk eden elbette çeker **hüzni** ü elem / Gece gündüz iniler zağm-ı gönül taht-ı sitem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [hüzni,]
- ‘Âşikîñ **hüzni**le ağlatma güzel / Kemend-i zülfünle bağlatma güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [hüzni, -le]

huzûr: 1. İç rahatlığı, hâlimden memnun olup gönülünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu. 2. Önemli bir makâmın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı. 3. Hazır bulunma, var olma. 4. tasavvuf. Cenâbıhakk’ın varlığının her şeyi kaplayıp başka şeye yer bırakmayacak şekilde hissedildiği mertebe.

- Hâpîs-hânesinde **huzar** biçerler / Şadefle işleme na‘lîn yaparlar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [huzar,]
- Gerekmiz rütbe-i bālâ erenden himmet aldıñsa / Ziyâretgâh-ı a‘zamdır **huzûr-ı** fâhıra vardıñsa (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [huzûr-ı, -ı]
- El-emân yâ Rab bugün geldim **huzûr-ı** zâtıña / Yarlığa ‘abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [huzûr-ı, -ı]
- Huzûran / Zevk-i şöhetden yetirdi cismimiz bir devlete (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [huzûran, -an]
- Huzûran / Kalb-i mahzûnum mülâkâtıñla âbâd eylediñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 7). [huzûran, -an]

hakkiçün: Allah için, Allah rızası için.

- Birliğin **hakkiçün** âzâde eyle / Redd etme elvâb-ı rızâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 2). [hakkiçün,]

ıtr: Güzel ve hoş kokulu.

- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bağçeden reyhân gül / ‘Âlemi kılmış ihâta **ıtrı** pür-şân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1). [ıtrı, -ı]

‘ıyāl: Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler. Eş ve çocuk gibi.

- Mağşadım rāḥat ola dünyāda evlād u ‘ıyāl / Yoḥsa dünyādan vefā yok isterim dārū’l-cinān (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [‘ıyāl,]

ıztırāb çek: Sıkıntı yaşamak, aşırı derecede üzölmek.

- Giresundan çıkdık havā māhitāb / Ünye līmānında çekdik ıztırāb (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [ıztırāb çekdik, -di, -k]

i-: “-i” ek fiili.

- Çay kaynadır **isek** şafā eyleriz / Āteş bulunmazsa şöıra n’eyleriz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 25). [isek, -se, -k]
- Arttı dilde derd-i bī-pāyānım rahm et muḥīb / Çāresiz bir derd **imiş** bu n’eylesin n’etsin ṭabīb (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [imiş, -miş]
- Yok **imiş** gönlünde merḥamet şefkat / Nāfile ‘aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [imiş, -miş]
- Bize lāyık **imiş** bu dürlü ‘azāb / Ne çāre olacaē emr-i Rabbānī (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [imiş, -miş] Ref’i lāyık **imiş** saña cefālar / Neñe lāzım seniñ diyār-ı āzar (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [imiş, -miş]
- Hāfiz Hüseyn hem şāliḥa ‘amel / Var **imiş** Cin-zāde Rāsimde kemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [imiş, -miş]
- Eregli kazāsı vīrānlık şehir / Ol günde bir düğün var **imiş** meger (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 19). [imiş, -miş]
- Çıkmaz **imiş** ‘aşkıñ eseri toērusu serden / Endüh-ı cigerden (Giresunlu Ref’i Divanı, Müstezad 2, Beyit 7). [imiş, -miş]
- Devr etmez **imiş** n’eyleyem efkār-ı fezāy / Kālbi fuḳarāy (Giresunlu Ref’i Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [imiş, -miş]
- Uēradım gāfil **iken** āb-rüy-ı tīgīñ zaḥmına / Şīve-i āhū gibi āteş-feşānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [iken, -ken]
- Ġam elinden kim esīr olmuş **iken** bu gönlümüz / Añsızın āzād için dermānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [iken, -ken]
- Ref’i sever **iken** ziyāde seni / Bilmediñ ḳadrini küsdürdün beni (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [iken, -ken]
- Var **iken** ‘Osmānlı Rūsa ne ḥācet / ‘Osmānlıya bindim ‘adālet bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [iken, -ken]
- Bükdü belimi cevher-i vicdānıma kıydı / Dīn ehli **iken** dīnime īmānıma kıydı (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [iken, -ken]
- Yaratdı ‘ālemi ma’düm **iken** zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [iken, -ken]
- Yaratdı ‘ālemi ma’düm **iken** zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [iken, -ken]
- Nice ‘ālem nice ervāḥ nice lāhūt-ı ‘uzmāy / Kılar bir laḫzada kendin **iken** eflāk u esmāy (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [iken, -ken]
- Yaratdı ‘ālemi ma’düm **iken** zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [iken, -ken]
- Yaratdı ‘ālemi ma’düm **iken** zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [iken, -ken]

- Yarattı 'alemi ma'düm **iken** zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hük-m-i şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [iken, -ken]
- Efgendesiyim zülf-i perîşâna dolaşdım / Maḥmûr **iken** ol dām-ı girîbâna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [iken, -ken]
- Kızcağızım deyü ağlar vâlidem / Bir yaşında **iken** erişdi fırkat (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 2). [iken, -ken]
- Çün ma'ârif ma'deni Hıẓr edecek devlet **iken** / İktizâ-yı 'aşrımız ta'n-ı hâ'in-i 'avâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [iken, -ken]
- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni'met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var **iken** luṭf u be-kâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [iken, -ken]
- Der-sa'âdetde tarîk-i 'ilme tâlîbden **iken** / Bî-murâd bî-çâre vardı âḫîret meydânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [iken, -ken]
- Teline kıydı **ise** şâne seniñ ağzı döne / Hele mir'âta nazar kıl n'ola bir kez güler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [ise, -se]
- Ğâyet lezîz gördüm var **ise** dilde / Yed-i zâtı buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [ise, -se]
- Hücetle yapış zâ'ik **iseñ** dâmen-i 'ilme / Ser-mâye-i dîn 'ilm ü 'amel ü kaṭ'-ı bürhân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [iseñ, -se, -ñ]
- Şöyle maḥzûniyyetimle nazar-ı dîdâr **idim** / Aldı etrâfım bütün ğarḳ eyledi deryâ-yı 'aşḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [idim, -di, -m]
- Ref'iyâ çün ser-fürü dil kâşif-i esrâr **iken** / Tırmayıp sır sır aḳar dilden dile şahbâ-yı 'aşḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [iken, -ken]
- Çek kalem taḫrîrine.... / Taḫrîr şâmî **iken**.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 11). [iken, -ken]
- Şanki kimyâ mantıḳ-ı güft-i dürrerden lü'lü'dür / El ne derler **ise** desin el-hayâdır Luṭfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [ise,]
- Gerçi âsân degil var **ise** dilde / Yedi yılda buldu Refî gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 5). [ise,]

ibkâ: Bâki, dâim, devamlı, sürekli kılma.

- Toğrusu **ibkâ-yı** şükründen lisân-ı 'öẓr durur / Lâ-cerem bu tende sensin cânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [ibkâ-yı,]

ibrâhîm: İbrahim (özel isim).

- Refîklerden biri Bâfra kazâlı / **İbrâhîm** Şemseddîn nâzlı edâlî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5). [ibrâhîm,]
- Gör ki ma'sûma birden.... / Meclis-i **İbrâhîme** gitdi yâ şabır Mevlâ.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [ibrâhîme, -e]

'ibret: Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

- Kimi yatar kimi kalḳar kimi güler kimi oynar / Kimi zevḳinden el çarpar baña nisbetle **'ibretle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 5). ['ibretle, -le]
- Aç gözün **'ibretle** nezzâr ol dilâ ser-tâḡına / Sevdigim meh-pâreniñ re'siñdeki mihr-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 4). ['ibretle, -le]

'ibret al: Ders almak.

- Ey ehil-i fenâ benden al **'ibret** / Keremden cihâna eyledim 'avdet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 1). ['ibret al,]

- Ğāfil olma ehl-i dünyā baĥ baña al ‘ibreti / Hāke sābit eyledi nāzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [‘ibreti al,]

ibtidā: Ar. 1. Bed' etmek, başlamak. 2. Başlangıç. 3. Evvel. 4. Evvelâ. 5. Beytin musrâ-ı sânisinde birinci olan tefile.

- Ref‘iyâ rümûzu söyledi dilden / **İbtidâ** tahrîr-i harf evvelden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 9). [ibtidâ,]
- Mart rûhu **ibtidâsında** tamâm etdi zuhûr / Tārîhi Toksan sekiz yevm-i bâzâr vaĥt-i şahûr (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [ibtidâsında, --sı, --(n)da]

ibtîlâ: Düşkünlük, tiryakilik.

- Amân çek seyfi a‘ dâdan cefâya **ibtîlâlardan** / Hazer kıl dâm-ı müfsidden belâya âşinâlardan (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [ibtîlâlardan, -lardan]

ic: 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. 2-kısa. İçki içmek.

- Bu seyri seyr eden elbet **içer** bir cām tolu şerbet / Nihāyet ‘aşĥ ile ülfet eder şöhretle ‘işretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [içer, -er]
- Dedim evvel keyfi alalım ele / **İçdik** birer kahve hürriyet bu yâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [içdik, -dik]
- Dedi ki buyuruñ kahve **içelim** / Bir miĥdâr maĥabbet şoĥbet geçelim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [içelim, -e, -lim]
- Emr etdi kahveci birlikde **içelim** / Birĥaç sâ‘at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [içelim, -e, -lim]
- İçince bir ĥadeĥ toldu çantası / Açdı ağzın tûrmaz orman baltası (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [içince, -ince]
- O anda bir parĥa eyledim ta‘âm / Yemek **içmek** ister ziyâfet bu yâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [içmek, -mek]

ic: (Bir şeyin iç kısmı, içi) "-da, -de" anlamında kullanılan kelime.

- Sefâletle yaşı akrân **içinde** / Dâ‘imâ ĥalasıñ efĥân **içinde** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [içinde, -in, -de]
- Sefâletle yaşı akrân **içinde** / Dâ‘imâ ĥalasıñ efĥân **içinde** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [içinde, -in, -de]
- Bulma ĥiç i‘tibâr insân **içinde** / Nâmûs-ı ednâdan ĥurtulmayasıñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [içinde, -in, -de]
- Bu ĥâne ĥalkına dâ‘im şafâ baĥş eylesin Mevlâ / **İçinde** kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [içinde, -in, -de]
- Yâ İlâhî işbu ĥânemde baña baĥş et şafâ / Büyüt-ı dünyâ **içinde** çekmesin bir kes cefâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Rûbai 1, Beyit 1). [içinde, -i, -n, -de]

icâbet: Bir çağrıyı yerine getirme, bir çağrıya ĥitme.

- Dedi cânım saña ĥurbân efendimsin buyur fermân / Açıp sînesini ol cân **icâbetle** ‘adâletle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [icâbetle, -le]

içeri: Dışarıdan içe doğru.

- Girdik **içeriye** temâşâ etdik / Şaĥıllar zencirde ĥaĥâret bu yâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [içeriye, -ye]

icmālen: Kısaca, özetle.

- İcmālen tavşifim budur o yanda / Ref'iyyā bugün vedā'laşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [icmālen,]

içre: "İçinde" anlamına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

- Farq eder dünyā vü mā fihāda hikmet təcımı / 'Ārif-i billāh gevher **içre** kâdir Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [içre,]
- Ālūde-i 'aşk **içre** nedir bu dertli ğamlı / Gül goncesin isterken düşdü Ref'i bed-fāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [içre,]
- Şanki toğdu cihān **içre** āfitāb / Hā'il olur görse şems ü māhitāb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [içre,]
- Pūte-i 'aşk **içre** ğıl olup pişdim / 'Ālem-i ervāhı farq edip seçdim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [içre,]
- Āh nāzlı yārım kâdardır deyü / Sen kal figān **içre** ben derde kâdım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 8). [içre,]

içün: "...için, ... uğruna" anlamlarında edat.

- Ğam elinden kim esir olmuş iken bu gönlümüz / Añsızın āzād **içün** dermānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [içün,]
- Perde-i 'aklñ begim şarf eyleme sevdā **içün** / Şimdilik sevdā benim sevdā nedir sevdālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [içün,]
- Farz oldu boynuma niyāz-ı Bārī / Zāfer bulmak **içün** zevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [içün,]
- Al cānımı götür kaşāb-hāneye / Başñ **içün** kurbān eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [içün,]
- Ref'i bir yār **içün** kıyar cānına / Tığ-ı ebrūlarıñ girdi kanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7). [içün,]
- Ref'i uşanmışdır cefā çekemez / Cān **içün** cānāna boyun egemez (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 5). [içün,]
- 'Acebā selāmet olur mu ikrām / Ğarq **içün** peşinen terk etdik cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10). [içün,]
- 'Aklññ zāyi' eyleme al başña şeydā nedir / Etme minnet cānñ **içün** cānānña sevdā nedir (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1). [içün,]
- Etmek mi diler zūlf-i perişānına ber-dār / Yār sevmek **içün** 'aşıka bilmem ne günāh var (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [içün,]
- Gīsūlarıññ bir teli dünyā degeridir / Nīm ülfet **içün** böyle ten ü cānıma kıydı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [içün,]
- Hayli tedsir ü tezekkür mevki'ī ābād **içün** / Bezl eder ihsānını her ān-be-ān kavlı-i sedīd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [içün,]

i'dām: Öldürme, yok etme.

- Kākülñ boyna taq koluma bağla / **i'dāmıma** fermān eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [i'dāmıma, -ım, -a]

iflāh ol: Kurtuluşa erme, selamete çıkma.

- Beni mağmūm u perişān eden aşlā gülemez / Dutar āhım anı birden bire **iflāh olamaz** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [iflāh olamaz, -a, -maz]

ifşâ et: Herkese yayma / ortaya dökme.

- Reşâd olmaz kişi **ifşâ ederse** sırr-ı mestûrun / Hemân Refî bu gün mürşid gibi merşûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [ifşâ ederse, -er, -se]

ifşâ ol: Açığa çıkarmak.

- Kurbân olurum vaşlıña dîdârîña hâlâ / Yetmez mi güzel olmuşuz 'âlemlere ifşâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 14). [ifşâ olmuşuz, -muş, -uz]

iftirâ: Ar. Bir kimsenin yapmadığı bir kötülüğü kendisine isnat etme.

- Kılmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan el çekdim bugün / Geldi yevm-i **iftirâdım** mâderidir kardeşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [iftirâdım,]

iftirāk: Ar. 1. Ayrılmak. 2. Ayrılık. 3. Dağılmak. 4. Perişan Olma.

- Ben firâr etdikçe tâli'dir tedellî etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mâtemimdir **iftirākı** ağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [iftirākı, -ı]
- İftirākıñla gönül kan ağladı Rif'at Begim / Āteş-i sūzân yürekler dāğladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [iftirākıñla, -ıñ, -la]
- Ne tez geldi bu **iftirāk** zamânı / Eyvâh bu ayrılık cānlara işler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [iftirāk,]
- Naşıl şabr edeyim bu **iftirākā** / Yüregim iniler dîdeler ağlar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 1). [iftirākā, -a]

ihāta: Bir şeyin etrafını çevirme, çevreleme, kuşatma, sarma.

- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bāğçeden reyhân gül / 'Ālemi kılmış **ihāta** 'ıtrı pür-şân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1). [ihāta,]

ihdâ et: Hediye gönderme, verme.

- Ref'iyâ yaz târîhim kalubeni zârda taşım / Rûhuma bir fâtiha **ihdâ edin** yâ ihvanî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [ihdâ edin, -in]

ihşan: 1. Bağışlama, bağışta bulunma. 2. Bağışlanan şey, bahşış, atıye. 3. Lutuf, kerem, iyilik. 4. tasavvuf. Allah'a O'nu görüyormuş gibi ve O'nun huzûrunda olmanın şuûrunda olarak ibâdet etme.

- Hem-nişîn ol ki eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şoḥbetiñ fevt-zede **ihşân** yok dil-i bî-çäreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [ihşân,]
- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ kan döker / Luṭf u **ihşânıñ** yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [ihşânıñ, -ı, -n]
- Hâk saña güzellik **ihşân** eylemiş / Zekâtıñ alayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [ihşân,]
- Bir kudretiñde hep kevin ü mekân / Bekliyorlar bâb-ı luṭfuñdan **ihşân** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [ihşân,]
- Dediler ki henüz göründü baba / Çok şükür Mevlâya verdi **ihşânı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [ihşânı, -ı]
- Hukûk-ı vefâdan şöhrat ferzendi / Luṭf u **ihşân** ile yarışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [ihşân,]
- Hamd ü bî-hadd ol Hudâya gösterir yevmü's sürûr / Fazl u **ihşânıyla** evlâd bahş edip verdi Ğafûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [ihşânıyla, -ı, -(y), -la]

- Hayli tedsr ü tezekkür mevki'î âbâd için / Bezl eder **ihsânını** her ân-be-ân kavlı-i sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [ihsânını, -in, -ı]
- Lutf u **ihsân-ı** Hudâdır beytimiz buldu hitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [ihsân-ı,]
- Hâk şabırlar eylesin **ihsân** peder mâderine / Âh eder sızlar yürek yakdıkça hep akrânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [ihsân,]
- İhsânına muhtâc gönül penâhı / Va'd eden 'ahdini bozar mı böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [ihsânına, -in, -a]

ihsân et: Sunmak, bağışlamak; söylemek.

- Vîrâneye yüz tıtdı gönül hâşılı gâmdan / Bir büsecik **ihsân ede** yok süy-ı keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [ihsân ede, -e]

ihsân eyle: Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.

- Her geldikçe mezârın yanına / Bir fâtiha **ihsân eyle** sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [ihsân eyle,]
- Müslümânlar **ihsân eyleye** Mevlâ / Rütbe-i 'ulyâya kavuşdu gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 10). [ihsân eyleye, -ye]
- Meymûn u mübârek ola bu meclis-i 'irfân / Dâreynde Hudâ ecr-i cezîl eyleye ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [ihsân eyleye, -ye]

ihfâf: Gizlenmek, saklanmak.

- Berîdir ceys-i gâmdan bedâhî **ihfâfaldan** / Gönül gâmnâk olursa vak'a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [ihfâfaldan, -lar, -dan]

ihvân: Ar. 1. Ah'lar, kardeşler. 2. Dostlar, rüfeka, esdika.

- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Maḥmûd maḥlaş-ı **ihvânımız** Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [ihvânımız, -ımız]
- Merḥabâ Ahmed Nihâd **ihvânımız** hoş geldiñiz / Ḥayr muḥaddem 'ahd eder dîvânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [ihvânımız, -ımız]
- Hâşılı derdle olmuşuz **ihvân** / İşte benim gibi kana boyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [ihvân,]
- Muḥibb-i şâdıklar maḥzûn mu ola / El-vedâ' cümle-i **ihvân** el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [ihvân,]
- Bâzâr-ı **ihvânda** dellâl okutdum / Dediler yer yıkar edâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [ihvânda, -da]
- Kırık kalem ile yazdım destânı / Aradım bulmadım ğayr-ı **ihvânı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 27). [ihvânı, -ı]
- Okudum destânı **ihvân** diñledi / Bir mîkdâr gülüşdük maḥabbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [ihvân,]
- Her gelen **ihvân** yârân demesinler yok vefâ / Şâhib-i beyte şefâ' at kıl Muḥammed Muştâfâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 2). [ihvân,]
- Bi'l-bedâhe söyledi hikmetle eyâ Ḥayy u Ğâfûr / Ref'iyâ **ihvân** me'zûn yazdı târîhin tamâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [ihvân,]

ihvân: Ar. 1. Ah'lar, kardeşler. 2. Dostlar, rüfeka, esdika.

- Ref'iyâ yaz târîhim ḳalubeni zârda taşım / Rûḥuma bir fâtiha ihdâ edin yâ **ihvânı** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [ihvânı, -ı]

ikbāl: Mutluluk, saadet, baht, talih.

- Bu nasıl **ikbāldir** bu bahtı kara / Günāhlarımıza kefarete bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [ikbāldir, -dir]

iki: "İki" belgisiz sıfat.

- Bir **iki** gün anda rāḥat olalım / İşte budur derdimiziñ dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [iki,]

iki: " İki " sayı sıfatı.

- Düşünse bir **iki** bāṭın bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezāletle bu günde şöhreti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [iki,]
- Ref'iyā n'etsin şahın-ı dünyāda bir āvāredir / Serd eder 'ālemde ancak bir **iki** ebyāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [iki,]
- Pazar günü sā'at on **iki** tamām / Kerpene? sırtında vāḳit de aḥşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [iki,]
- İki gün üç gece tırmadı havā / Gitdigimiz semti bilmedik ḥālā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [iki,]
- Pazar günü aḥşām sā'at on **iki** / Vapura gidelim ḳalkacak belki (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [iki,]
- Gece sā'at **iki** uyandı ocaḳ / Ḳapudan emr etdi vapur ḳalkacak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [iki,]
- Hem erişince **iki** yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürebü terk edip farḳ etmeden nān u nemek (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [iki,]

iklīm: İklim II Diyar.

- Yedi **iklīm** üzre dīvān yazarmış / Anıñ'çün eflāke ḳarışdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [iklīm,]

ikrām: (Ar.) Bağış, ihsan, kerem II. Hürmeten veya gönül hoşluğu için bir şey vermek, sunmak, takdim etmek.

- Ğayrı yetdi cāna şīve vü nāzın / Bir gün evvel **ikram** eyle vişālīñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [ikram,]
- 'Acebā selāmet olur mu **ikrām** / Ğarḳ için peşinen terk etdik cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10). [ikrām,]

ikrār: "vardır, öyledir" demek, saklamayıp söylemek.

- İnkār u **ikrār** güç meger ey şāh / Nasıl maṭlūb olur bir nişānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [ikrār,]

iktizā-: Lâzım gelme, gerekme; lâzım getirme, gerektirme; ihtiyaç, gereklik, işe yarama.

- Çün ma'ārif ma'deni Hızr edecek devlet iken / **İktizā-yı** 'aşrımız ṭā'n-ı ḥā'in-i 'avām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [iktizā-yı, -yı]

ilāc: Derde deva olan şey, ilaç; çāre, tedbir.

- Uğradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok **ilācım** çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [ilācım, -ım]

‘ilācsız: *İlacı olmayan II çaresi, devası bulunmayan.*

- Begim tazelendi gönlümde yara / ‘**İlācsız** dermān ol gel begim begim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [*‘ilācsız,]*

ilāhī: *I. Allah’la ilgili, Allah’a âit, Allah’a has, Allah’tan gelen, Tanrısal. II. Olağanüstü, mükemmel.*

- Esrār-ı **İlāhī** nedir bilinmez / Elbetde encāmı hayr olur gider (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [*ilāhī,]*
- Yâ **İlāhī** işbu hānemde baña bahş et şafâ / Büyüt-ı dünyâ içinde çekmesin bir kes cefâ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Rubai 1, Beyit 1). [*ilāhī,]*

i‘lān: *Bildirmek, Söylemek.*

- Bu mahzûr gönlümü eyledi kebâb / Ebrûları ‘aşka **i‘lān** yazıyor (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [*i‘lān,]*

ile: *" Araç, vasıta, birlikte" anlamında edat.*

- Bu seyri seyr eden elbet içeren bir cām tolu şerbet / Nihāyet ‘aşk **ile** ülfet eder şöretle ‘işretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [*ile,]*
- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-süz **ile** / Şahın-ı gülşende dırahtı zevrakı handān gül (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [*ile,]*
- Düşmesin ‘ālemde kimse ‘aşka āzād olmadan / ‘Aşk **ile** ber-bād olanlar hem yetimdir hem garīb (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [*ile,]*
- Hayli ezmān haşret **ile** eylediñ āh u enīn / Bunca yıldır lutf **ile** bir iltifāt gördüñ mü sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [*ile,]*
- Hayli ezmān haşret **ile** eylediñ āh u enīn / Bunca yıldır lutf **ile** bir iltifāt gördüñ mü sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [*ile,]*
- Her şehir āgāz **ile** biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde būseler daddıñ mı sen (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [*ile,]*
- Āşüfte-i hāl olmada bilmem ne kuşur var / Bülbül gibi feryād **ile** al renk çiçekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [*ile,]*
- Düşmesin kimseler dām-ı sevdāya / Sevdā-yı ‘aşk **ile** böyle gāvğāya (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 5). [*ile,]*
- Bugün bir yār **ile** ünsiyet etdim / Kāmeti ser çekmiş yanağı beñek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [*ile,]*
- Ref‘i yā yār **ile** ülfet etmege / İster dü ‘ālemde güzel sevmeye (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 34, Beyit 9). [*ile,]*
- Bu hüsn **ile** ülfet etmeyen hūbān / Kurtulmaz yā Hākdan olursa tuğyān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [*ile,]*
- Seyr-i gülistāndır bülbül-i şeydā / Öter feryād **ile** mihrübān olur (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 42, Beyit 1). [*ile,]*
- Yā ben kimler **ile** ülfet eyleyem / Şimdengerü hālīm kime söyleyem (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [*ile,]*
- Pencereden gizli gizli bakarsın / Dürlü edā **ile** cilve çaķarsın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 51, Beyit 3). [*ile,]*
- Mūnācātım budur her şeb ü rüzān / İmān **ile** çıkar dünyādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [*ile,]*
- Zātınā mahşūşdur ‘afv **ile** cezā / Dilerim hālāş et gāvğādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [*ile,]*

- Bütün merāk **ile** derūnūñ tōlsun / Minnet-i sevdādan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 8). [ile,]
- Baş urarak gitdik deryāya karşı / Akıtdık dideden kan **ile** yaşı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [ile,]
- Hukūk-ı vefādan şöhet ferzendi / Luṭf u ihsān **ile** yarışdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [ile,]
- Kırık kalem **ile** yazdım destānı / Aradım bulmadım ğayr-ı ihvānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 27). [ile,]
- Çok şükür selāmet geldik duyan da / Ağladık şevk **ile** meserret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [ile,]
- Cümle ahibbālar kayıka binmiş / Kayık mahşüş **ile** vapura gelmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [ile,]
- Kabza-i seyfi tutunca ditsesin düşmān hemān / Hüsniyā sen sil seyif **ilen** şaķın verme amān (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 2, Beyit 1). [ilen, -n]
- Qadīm zann etme kün emri **ile** var etdi eşyāyı / Yekün emri hıṭābında yıkar a'lāyı ednāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [ile,]
- Mahv oldu tenim 'aşk **ile** ey ruḥları enver / Uğrunda a dil-ber (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [ile,]
- Bir şūḥ ki bilir cevri **ile** her nāz u edāyı / 'Uşşāka vefāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [ile,]
- Pervāz olarak evc-i hevā üzre gezer hem / Mağrūr **ile** hem dem (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [ile,]
- Düşdük mü dile ḥāk **ile** yeksān olayım mı / Ğayrıñ bulayım mı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [ile,]
- Neşr eyleyerek zıkr **ile** evşāf-ı şadāyı / N'etsin bu fenāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [ile,]
- Hū şadāısıyla beşiğñ ögrüdü ümmü ebi / Hū **ile** ninni duyunca ağlamazdı çün şabī (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [ile,]
- Servet ü sāmān **ile** olmaz muvaffāk her kişı / Döndürür çeker şükür her kārım şānı '-i cihān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [ile,]
- Şu dünyāda yüce ulu yapan aḥmaķları bir bir / Kıyāmetde ḥesāb **ile** yorar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [ile,]

ileri: Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf, ön taraf.

- Yürüdüm **ileri** tutdum kolundan / Öptüm yanağı şardım belinden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [ileri,]

illā: "Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

- Gelen hoş-āmedī zīrā müsāfir-ḥānedir dünyā / Amān yā Seyyid egleyin şefā'at gözlerim **illā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [illā,]

illa'llah: Allah'tan başka ilah yoktur.

- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm gāh gāh / Vālideyni çağırıp derdi deyü **illa'llāh** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [illa'llāh,]

'ilm: (Ar.) Bilme, bilgi, biliş.

- Hücetle yapış zā'ik iseñ dāmen-i 'ilme / Ser-māye-i dīn **'ilm** ü 'amel ü kaṭ'-ı bürhān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2). ['ilm,]

- Hücetle yapış zā'ik iseñ dāmen-i '**ilme** / Ser-māye-i dīn 'ilm ü 'amel ü kaç' -ı bürhān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2). ['ilme, -e]
- Hādīm-i '**ilm** ü sa'ādetle bula bir başka nām / Hāk naşīb etsin o feyzi tālibe her şubḥ u şām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). ['ilm,]
- Şarf u naḥv mantıq ma'ānī ḥikmet ü ādāb uşul / '**İlm** ü tefsīr ü bedī' fikh u beyān 'ilm-i kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). ['ilm,]
- Der-sa'ādetde tarīk-i '**ilme** tālibden iken / Bī-murād bī-çāre vardı āḥiret meydānına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 2). ['ilme, -e]

'ilm-i kelām: Allah'ın varlığı, birliği, peygamberlik ve āhiret gibi iman esaslarından bahseden, bu esasları aklî ve naklî delillerle İslām inançlarına uygun olarak ispat etmeyi amaç edinen ilim.

- Şarf u naḥv mantıq ma'ānī ḥikmet ü ādāb uşul / 'İlm ü tefsīr ü bedī' fikh u beyān '**ilm-i kelām** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). ['ilm-i kelām,]

iltifāt: 1. Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh. 2. Bir şeye arzu duyma, alāka gösterme, onunla ilgilenme, rağbet gösterme. 3. eski. Yüzünü çevirip bakma, başını döndürme. 4. edeb. İfādeye etki ve hareketlilik kazandırmak için sözü beklenmedik bir zamanda başka bir kişiye veya şeye yöneltme şeklindeki edebî sanat.

- Ḥayli ezmān ḥaşret ile eylediñ āh u enīn / Bunca yıldır luṭf ile bir **iltifāt** gördüñ mü sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [iltifāt,]
- Emīn Efendidir dedim ismini / Dedi hoş-āmedī **iltifāt** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [iltifāt,]

īmān: Allah'a inanma, iman etme.

- Mūnācātım budur her şeb ü rüzān / **İmān** ile çıkar dünyādan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [īmān,]
- Bükdü belimi cevher-i vicdānıma kıydı / Dīn ehli iken dīnime **īmānıma** kıydı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [īmānıma, -ı, -m, -a]
- Erer elbet ḥaḳīkat künhüne 'irfāna şordukça / Bulur **īmān-ı** kāmīl mezheb-i 'ulyāya uydukça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [īmān-ı, --ı]

i' māre: Ar. Yapılma, yapım, inşā.

- Ref'i-yā mir'āt edindi vāḳı'ā dil-berleri / Ol enīs ü hem-demim vīrāneyi **i' māreye** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [i' māreye, -y, -e]

imdād: (Ar.) Tehlikede veya çāresiz durumda olan birine yapılan yardım.

- Yazkı mıdır yāra āgāh eyleyen aḥvālīmı / Gelsin **imdād** eylesin şaf tutmadan ğavġā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [imdād,]
- Erişsiñ **imdāda** kırklar yediler / Ben n'edeyim güzel devrāna gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [imdāda, -a]
- Açılır bāb-ı mürüvvet hele fettāḥ olana / Meger **imdād** erişir vaşfına meddāḥ olana (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 9). [imdād,]

imdi: İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an.

- Görünce ṭab'ıma lāyık dedim sensin baña ḥāzık / Gel **imdi** ben saña 'aşık şadākatle be-ğāyetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [imdi,]
- İmdi Ref'i bir gelür 'ālemde medḥ ü zem baña / 'Ālem-i eşyā benim eşyā nedir eşyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [imdi,]

- Ugradım mahşer-i mevte **imdi** gel.... / Tutdı fılan elim dedi.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8). [imdi,]

inan-: Bir şeyi doğru olarak benimsemek; bir şeyin varlığını, doğruluğunu kabul etmek; güvenmek.

- Mübtelâ olduğum derd ü miñnete / Seni merhem şandım birden **inandım** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [inandım, -dı, -m]
- Alık alık bakan ela gözlerin / Mañv etdi vücudum **inan** sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [inan,]

'ināyet: (Ar.) Lutf, ihsan, iyilik.

- Kimi şarkı kimi dīvān kimi söyler meded el-ān / Kimi şöyle тұrur hayrān **'ināyetle** hidāyetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3). ['ināyetle, -le]
- Ne baña lutf u **'ināyet** ne de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü almak ne şerefdir ne şeref (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). ['ināyet,]
- Kayıkçı al bizi cāndan uşandık / Bir cesāret geldi **'ināyet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 48). ['ināyet,]

ince: İnce.

- Dīdār elemi çekmededir Ref'i gedā of / Āh çarh-ı felek ayeledi **ince** elekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [ince,]
- Parmakları kalem yazıyor fermān / Belleri **incedir** şarmağa āsān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [incedir, -dir]

inci: Kıymetli ve parlak sedef renkli süs tanesi.

- Şanırsın ağzı hoşka dişleri **inci** şadefdendir / Görünce gitti 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [inci,]
- Dedim **incüye** beñzer dişleriñ güyā dizilmiştir / Dedi ol dāne-i lü'lü' velākin ism-i cevherdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [incüye, -y, -e]
- Kaşları mihrābı gözleri āhū / Ağzı hoşka misli dişleri **incü** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [incü,]

incin: Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

- İncinme begim cevri edene dāğ-ı yürekden / Diğkatle geçir her sözü 'ayyār-ı mihekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [incinme, -me]

incit-: Birini üzme, kırmak, gücendirmek.

- İncitme yarayı göñlümü her bār / Baña cevri etdiğin görmesin āgyār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [incitme, -me]

'ind: Yan, taraf; yön, kat; yanında, göre, düşüncesine göre; olunca, olduğu halde.

- 'İndimde yok aşlā dünyā değeri / Altun gümüş elmās deryā dūreri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 5). ['indimde, -im, -de]
- Ne hācet levh-i mañfūza müreccāh **'ind-i** a'zamdır / Delil-i nakle hācet yok şifātı zāt-ı akdemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). ['ind-i, -i]

inebolu: İnebolu, Kastamonu.

- İneboludan da etdik hareket / Mevlām kullarıña sen eyle rahmet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 7). [ineboludan, -dan]

- Sā'at yedi buçuk **İneboluda** / Lenger-endāz atdı vapur orada (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 59*). [*ineboluda, -da*]
- İneboludan da etdik hareket / Havā da pek güzel buldu sükūnet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [*ineboludan, -dan*]

infikāk: Ayrılık, bir arada olmamak.

- Tūlū' etse görmez şimdi āfītāb / **İnfikāk** zamānı ağlaştı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 20*). [*infikāk,]*

inile-: Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

- Ref'iya şabr etse gönül **iniler** / Seni terk eyledi yārın dediler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 5*). [*iniler, -r*]
- Naşıl şabr edeyim bu iftirāka / Yüregim **iniler** dīdeler ağlar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 1*). [*iniler, -r*]
- Vaṭanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem / Gece gündüz **iniler** zaḥm-ı gönül taht-ı sitem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6*). [*iniler, -r*]
- Gāh ṭolup gāh çıkar vapuruñ başı / **İnletdi** fiğānım 'arş u Raḥmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 24*). [*inletdi, -t, -di*]

inkār: İnkār; kabul ve tasdik etmeme, tanımama.

- Ey 'azīzā yazdı şun nā-ḥakkımı kuẓāt-ı 'aşk / Söylemez **inkārımı** bilmem nedir ḥacāt-ı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 1*). [*inkārımı, -ı, -n, -ı*]
- İnkār u ikrār güç meger ey şāh / Naşıl maṭlūb olur bir nişānesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2*). [*inkār,]*

inkisār: 1. Kırılma [*Maddi ve mânevî şeyler için kullanılır*]. 2. Gücenme, kalp kırılması.

- Müjgāne vü zūlfūñden cihān mu'atṭar kaldı / Dil **inkisārı** çarpar kalırsın çok vebāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 4*). [*inkisārı, -ı*]
- Bir taraftan çekdim dīdār ḥaşreti / **İnkisārım** derd miḥnet kazansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 8*). [*inkisārım, -ım*]
- Aradıñ da bulduñ bu **inkisārım** / Umarım cezādan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 2*). [*inkisārım, -ım*]

ins: İnsan / beşer.

- Bu misillü derde dūçār olmadı bir **ins** ü cān / Hāşılı yokdur qarārım nice dil etsin şekīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2*). [*ins,]*
- Nāle vü feryādı gūş eyledi **ins** ü melek / Kaldı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14*). [*ins,]*

ins ü melekler: İnsanlar ve melekler.

- Faḥr etse gerek kevn ü mekān **ins ü melekler** / 'Ayyūka erer ḥamd ü senā şavt-ı du'ā-ḥ'ān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 4*). [*ins ü melekler, -ler*]

inşā et: Yapmak, kurmak.

- Pādişāh-ı 'aşrımız şevket-şi'ār 'Abdülḥamīd / Emr edip **inşā edildi** işbu āsār-ı cedīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 1*). [*inşā edildi, -il, -di*]

inşaallah: "Allah dilerse, Allah nasip ettiyse" anlamlarında dilek anlatan bir söz.

- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese rāzın yanar lā-şek kelāmeyniñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [inşaallāh,]

insāfsız: İnsaflı olmayan, gaddar, merhametsiz..

- Geceler şubha dek ağlamakdayım / A **insāfsız** dil-ber şefkatiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [insāfsız,]

insān: 1. Adam, benîâdem, benîâdemden her fert: İnsan, hayvân-ı nâtıkla tarif olunur. 2. Mürüvvetli adam: Evlâdım insan ol insan. insânü'l-ayn gözbebeği. insânî, insâniyye insana mensup: tab'-ı insânî, tabâyi-i insâniyye.

- Gerçi **insānız** çeker elbet bu 'aşkı lā-cerem / Tālî'-i bed fâlimızdır olmuşuz hayrât-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [insānız,]
- Sen kendini çün re's-i şadâretde görürsün / Şor hilkât-i **insān** varıp za'f-ı sinekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [insān,]
- Kâfir olsa kıymaz böyle **insāna** / Sen benim kanıma girmek istersin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 2). [insāna, -a]
- Bahâ Efendimiz **insān** şekeri / Bulunmaz dehrde misl ü dîgeri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [insān,]
- Bulma hiç i' tibār **insān** içinde / Nāmūs-ı ednâdan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [insān,]
- Diñleyin mâcerâ nasıl zühretdi / Uğratdı figâna cümle **insānı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [insānı, -ı]
- Bu **insān** fark edinmez kâ'inât kaydın çekerler hep / A hâkden dâr-ı uhrâda tutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [insān,]

irân: Günümüzde Türkiye'ye komşu olan İran ülkesi.

- Yatağ şandık eşyâ karışdı sele / 'Aklımız dolandı **İrân** u Vānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [irân,]
- Ne hâcet gezmege **İrân** u Vānı / Muhibb-i şadîka yâdigâr olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [irân,]

irci': Dön || Ayetten iktibas: 'Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir!' (Kur'an-ı Kerim: 89/28).

- Cân-bâz oğlu Tālîbâ **irci'** hitâbın diñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyâ eşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [irci',]
- Farţ-ı isti'dādına bir gece mânend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı **irci' ü** fermânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [irci' ü,]

'irfân: (Ar.) Bilme, anlama, biliş, anlayış.

- Hitâben / Kuvve-i kudsiyyeden **'irfânımız** Hamdî Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 1). ['irfânımız, -ı, -mız]
- Her kârda ma'būduma tefvîk ede gördüm / Güş etmede tâ meclis-i **'irfâna** melekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). ['irfâna, -a]
- Yeñiden açıldı gönlümde yâra / El-vedâ' ma'den-i **'irfân** sevdigim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 2). ['irfân,]
- Erer elbet hâkîkat künhüne **'irfâna** şordukça / Bulur imân-ı kâmil mezheb-i 'ulyâya uydukça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). ['irfâna, -a]

- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). ['irfânı, -ı]
- Meymün u mübârek ola bu meclis-i 'irfân / Dâreynde Hudâ ecr-i cezîl eyleye ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1). ['irfân,]

is: Bir maksatla yapılan faaliyet, çalışma, amel, eylem.

- Hapis-hânesinde huzar biçerler / Şadefle işleme na'lin yaparlar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [işleme, -le, -me]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [işîñ, -iñ]
- Refî seniñ işiñ döndü Mecnûna / Artmakta sevdâ-yı 'aşk günden güne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 13). [işîñ, -iñ]
- Öñümüzden eser katı rûzigâr / Çağırıp çıkırmak işimiz her-bâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 19). [işimiz, -imiz]

is bu: Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

- Zikr-i tevhid etmegi bildi şabî bî-iştibâh / İş bu minvâl üzre tâ oldu mu 'ammer hayli mâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [iş bu,]
- Yâ İlâhî işbu hânemde baña bahş et şafâ / Büyüt-ı dünyâ içinde çekmesin bir kes cefâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 1). [işbu,]
- Pâdişâh-ı 'aşrımız şevket-şi'âr 'Abdülhamîd / Emr edip inşa edildi işbu âsar-ı cedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [işbu,]

isâbet: İsabet, yerini bulma.

- Bu Refî zâra düşmüşdür şûride 'aklı şaşmışdır / Firâkı başdan aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [işâbetle, -le]
- Biz bu hengâmları defterden sildik / Eregliye çıktın işâbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [işâbet,]

isâr: Dökme, saçma.

- Örgü örgü müy u müşgânı aşılmış gögsüne / Rahma gelmez dâma çarpılmış isârı bağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [isârı, -ı]

isfehân: İran'da bir şehir.

- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî / Dudağı 'âdetâ yâkût huşûşâ gonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [işfehân,]
- Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vânî / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [işfehân,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî / Hezârân berķ urur ol şivesi mahzâ ziyâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [işfehân,]
- Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vânî / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [işfehân,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânî (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [işfehân,]

isfehân: Türk müziğinde XIII. yüzyılda meydana getirilen en eski birleşik makamlarından biri.

- Ser-nigün olmağdayız ... / Söylüyor dilden Hicâzkârı Bayatı İşfehân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [işfehân,]

işkence: Bir kimseye maddi veya manevi olarak yapılan aşırı eziyet.

- Kâbil mi tahammül bu ne **işkence** ne zahmet / Bilmem bu ne hâlet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [iškence,]

işle-: Etkilemek, etkili olmak, tesir etmek.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ Cemâl / Tîr sihâm **işler** dile meyl etse ‘ayneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [işler, -r]
- Ne tez geldi bu iftirâk zamânı / Eyvâh bu ayrılık cânlar **işler** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [işler, -r]
- Açıldı yaralar **işliyor** hâlâ / Tâbîb-i Loğmân ol sen gül-i ra’nâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [işliyor, -yor]

ism: (Ar.) Ad, nam, unvan.

- Kamaşdırdı gözüm bağıdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir **ismiñ** dedi bir mâh-ı reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [ismiñ, -i, -n]
- Hâk ne hoş halk eylemiş **ismiñde** hüsnüñ mâhveş / Zâtıñ lâıyık huşuşa hûb vatanıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [ismiñde, -in, -de]
- Bî-çâre yolcular düşer bayılır / Çağırdım biñ kere **ism-i** Yezdânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [ism-i, -i]
- Emîn Efendidir dedim **imini** / Dedi hoş-âmedî iltifât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [imini, -i, -n, -i]
- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / **İsm-i** Maḥmūd maḥlaş-ı ihvânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [ism-i, -+i]
- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyâ dizilmişdir / Dedi ol dâne-i lü’lü’ velâkin **ism-i** cevherdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [ism-i,]
- Sâni vü sâlisi rabi’i birden / Eyledi âşikâr **ism-i** ‘ademden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [ism-i,]

ismâ’îl: Özel isim.

- Mülâkâtdan mahrûm kaldı bir aḥbâb / Hâfız **İsmâ’ildir** sâbıkâ bevvâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [ismâ’ildir, -dir]

işrâb: İçirme || Aşk şarabından içme.

- Hicrân elem degildir ‘âşıklara nevâle / **İşrâb-ı** mey rü’yâda erişdirir kemâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [işrâb-ı, ı]
- Bu râh-ı ‘aşk vehbîdir kesbî **işrâb-ı** meydır / Mağrûr olma a şâhım erer hüsnüñ zevâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [işrâb-ı, -ı]

‘işret: İçki içme, eğlenme.

- Bu seyri seyr eden elbet içir bir cām tolu şerbet / Nihâyet ‘aşk ile ülfet eder şöhetle **‘işretle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [‘işretle, -le]

‘işret et: Birlikte bulunmak, eğlenmek II İçki içmek.

- ‘Ömründe bilmeyen **‘işret edenler** / ‘Aynındaki şive ‘Ankâdır derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 2). [‘işret edenler, -en, -ler]

istanbul: *İstanbul.*

- Yâ Rab naşib et sen **İstanbulu** / Derdi çok olanlar arar dermânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 12*). [*istanbulu, -u*]

istanbullu-zâde: *İstanbulluzade.*

- İstanbullu-zâde Hâfız-ı Aḥmed / Mevki'-i burunda çağırıldı meded (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 23*). [*istanbullu-zâde,]*

iste: 1. Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır. 2. Dikkati çekmek için kullanılır.

- Şâh-ı gerdâni ṭomurcuḡ gül gibi ḳoḳlanmamış / **İste** bulduñ Ref'iyâ emrâz-ı 'aşḳı sağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5*). [*işte,]*
- Hâşılı derdle olmuşuz ihvân / **İste** benim gibi ḳana boyansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10*). [*işte,]*
- Bir iki gün anda rāḥat olalım / **İste** budur derdimiziñ dermânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 16*). [*işte,]*
- Vefḳ-ı maḳşud edip feyz-âb eyle / **İsterse** bu cismim odlara yansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2*). [*isterse, -r, -se*]
- Kâfir olsa kıymaz böyle insâna / Sen benim ḳanıma girmek **istersin** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2*). [*istersin, -rsin*]
- Umardı bu Ref'î Bahâdan vefâ / Vefâsız demegi **istemez** hâlâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 5*). [*istemez, -mez*]
- Melik-i memdûḥadan 'addolduḡum ni' met yeter / **İsterim** mecd ü mü'essel var iken luṭf u be-kâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6*). [*isterim, -r, -im*]
- Maḳşadım rāḥat ola dünyâda evlâd u 'ıyâl / Yoḥsa dünyâdan vefâ yok **isterim** dârü'l-cinân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2*). [*isterim, -r, -im*]
- Ref'iyâ yâr ile ülfet etmege / **İster** dü 'âlemde güzel sevmege (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 9*). [*ister, -r*]
- İstedim o yârsız bağ-ı behceti / Mülk-i Süleymânda ḳaldı şöhreti (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7*). [*istedim, -di, -m*]
- O anda bir parça eyledim ṭa'âm / Yemek içmek **ister** ziyâfet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 4*). [*ister, -r*]
- Âlûde-i 'aşḳ içre nedir bu dertli ḡamlı / Gül ḡoncesin **isterken** düşdü Ref'î bed-fâle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 5*). [*isterken, -ken*]
- Fedâdır olduḡum sen nâzlı yâra / **İsterseñ** derûnum ḳıl pâre pâre (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 3*). [*isterseñ, -se, -ñ*]

ister ister: *Eş görevli sözcükleri, söz öbeklerini, cümleleri birbirine bağlayan bağlaç.(İkileme).*

- Ref'iyâ yürekden sever dil-beri / İster ḥürî olsun ister gül-perî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 9*). [*ister ister,]*

isti'dād: *Herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, yetenek, kabiliyet.*

- Farṭ-ı **isti'dādına** bir gece mânend olmadı / Vermedi fırsat yazıldı irci'ü fermânına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 3*). [*isti'dādına, -ı, -n, -a*]

‘iṣyān eyle: Asi olmak, baş kaldırmak.

- Mu‘āf olmaz mı bir kez eyledi ‘iṣyān gafletle / Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür‘atle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [‘iṣyān eyledi, -di]

i‘tibār bul: Saygınlık kazanmamak II değeri olmamak.

- Bulma hiç i‘tibār insān içinde / Nāmūs-ı ednādan kurtulmayasın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [i‘tibār bulma, -ma]

izin: Ar. Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsaade.

- Varam ğurbet ele seyyāh edeyim / **İzin** ver gireyim yārım el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [izin,]

‘izzet: 1.Değer,kıymet;yücelik,ululuk 2.Kuvvet,kudret.

- Tüvān-ger olsa bir kiṣi hem aṣl-zāde şandır kendin / Velākin māyesi ber-bād ‘acebdir ‘izzeti gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [‘izzeti, -i]

kabīhi: II Çirkinlik.

- Vaṭanıñ ebb-i **kaḃīhi** bu diyārın lebin / Ne bilir kadrini ğurbet gezeniñ kim vaṭanı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [kaḃīhi,]

kābil: (Ar.) Kabul eden, alan, alıcı.

- Kābil mi taḥammül bu ne işkence ne zaḥmet / Bilmem bu ne ḥālet (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [kābil,]

kabl: Kaplanmış; kap geçirilmiş II çevrelenmiş, sarılmış.

- Biri giymiş yeşil çatgı taḳınmış ḥātem-i elmās / Başında **kaḃl** altun fes baḳar ḥaşretle fırkatle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [kaḃl,]

kabül: Ar. 1. Almaya razı olma, muvafakat, reddetmeme. (Maddiyat ve maneviyatta kullanılır: Hediye kabul etti, Sözümü kabul etmedi, İçim kabul etmiyor) 2. İnşâ-yı tasarruf için icabdan sonra söylenilen sözdür ki akd bununla tamam olur. (kabül kelimesi münhasıran etmek maddesiyle kullanılır.).

- ‘Ārz-ı ḥāl etdikçe yārım ma‘zeret etmez **kaḃül** / N’eylesin Ref‘i gedā üftādedir efgānlıdır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [kaḃül,]

kabül eyle: Kabul etmek.

- Yā beni eyle kaḃül vaṣlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3). [kaḃül eyle,]
- Yā beni eyle kaḃül vaṣlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6). [kaḃül eyle,]
- Yā beni eyle kaḃül vaṣlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9). [kaḃül eyle,]
- Yā beni eyle kaḃül vaṣlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12). [kaḃül eyle,]
- Yā beni eyle kaḃül vaṣlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15). [kaḃül eyle,]

kabza: Kılıcın sapı.

- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ sen sil seyif ilen şakın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [kabza-i, -i]
- Hüsniyâ bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir lahza amân düşmâna Allâh 'aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [kabza-i, -i]

kaç: (Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / Tenhâya vardılda gögsün açarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [kaçarsın, -ar, -sın]
- El yanında kaçdıñ tenhâda kaçdıñ / Hâkîkatlı yârsın deyü aldandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [kaçdıñ, -dıñ]
- El yanında kaçdıñ tenhâda kaçdıñ / Hâkîkatlı yârsın deyü aldandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [kaçdıñ, -dıñ]

kaç: "kaç" belgisiz sıfatı.

- Bir kaç sâ'at anda mihmân oturduk / Etrâfı dolaşdık üç kişi bulduk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [kaç,]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu ol şabî / Hû deyü dâ'im baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [kaç,]

kaçır: Kaçırarak.

- Kaçırdım elden ol mız mız Bahâyı / Bulunmaz kıymetde bahâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [kaçırdım, -dı, -m]

kad: Boy II Sevgilinin boyu.

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağladır / Reviş-i kad şem'a-i hüsnu yürekler çağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [kad,]
- Ben bugün gül-çehre yârı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kad tutmuş haşı her yan gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [kad,]

kadar: "Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

- Takılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Kokuşu her ne kadar etse de ser-hoş gecemiz (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [kadar,]

kadd: Boy II Sevgilinin boyu.

- Turre-i dil-şadın şor kadd-i bālâ / Şifâsın bulayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [kadd-i, -i]

kadeh: 1. Büyük kâse, üskûre 2. Kulpsuz su bardağı, piyâle.

- İçince bir kadehı tıldı çantası / Açdı ağzın tırmaz orman baltası (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [kadeh,]

kadem: (Ar.) Ayak, adım.

- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [kadem,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [kadem,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihâna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [kadem,]

- Raḥm-ı mâderden **ka-dem** başdı cihāna ol zükür / Ol vakıtde zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [*ka-dem*,]
- Raḥm-ı mâderden **ka-dem** başdı cihāna ol zükür / Ol vakıtde zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [*ka-dem*,]

ka-dem et: Ayak basmak. II Geri gelmek, dönmek.

- Yaşına başdı **ka-dem etdi** tekellüm gāh gāh / Vālideyni çağırıp derdi deyü illa'llāh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [*ka-dem etdi*, -di]

ka-dim: 1-Başlangıcı olmayan, ezeli Allah. 2-Eski zamandan beri, öncesi olmayan.

- Ka-dim zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı / Yekün emri hitābında yıkar a'lāyı ednāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [*ka-dim*,]

ka-dir: 1. değer, kıymet 2. itibar, şeref.

- Hem dahı **ka-dir** Ağa-zāde deyü nık-nām var / İsm-i Maḥmūd maḥlaş-ı ihvānımız Ḥamdı Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [*ka-dir*,]
- Farq eder dünyā vü mā fihāda ḥikmet tācını / 'Ārif-i billāh gevher içre **ka-dir** Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [*ka-dir*,]
- Bil ki **ka-driñ** rüz u şeb ağyārla ülfet eyleme / Baḳmasın kimse baña nisbetle sen māh-pāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [*ka-driñ*, -i, -n]
- Ref'i sever iken ziyāde seni / Bilmediñ **ka-drini** küsdürdün beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [*ka-drini*, -i, -n, -i]
- Eregli semtine toḡrulup geldik / Taşranıñ **ka-drini** şimdiden bildik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [*ka-drini*, -i, -n, -i]
- Vaṭanıñ ebb-i kabīhi bu diyārın lebin / Ne bilir **ka-drini** ğurbet gezenin kim vaṭanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [*ka-drini*, -i, -n, -i]
- Göñlümüz hayretde kaldı tatlı cānıñ var Cemāl / Tā ezelden ḥalk olunmuş **ka-dr** ü şānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [*ka-dr*,]

ka-drin bil: Değerini bilmek.

- Yine aşüftesinin kıymet ü **ka-drin bilemez** / O güzel kendine Ref'i gibi 'aşık bulamaz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [*ka-drin bilemez*, -e, -mez]

ka-f: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ.

- Bir ġarā'ib dāma dūçār eyledi sevdā beni / Ser çekip Ka-fdan **ka-fa** ḥükm eyledi da'vā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [*ka-fa*, -a]
- Bir ġarā'ib dāma dūçār eyledi sevdā beni / Ser çekip **ka-fdan** Ka-fa ḥükm eyledi da'vā-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 3). [*ka-fdan*, -dan]
- Ara ki bula Hindde Yemende / Şimdi **ka-f** tağı dolaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [*ka-f*,]
- Ara ki bulasın Hindde Yemende / Henüz **ka-f** tağını dolaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [*ka-f*,]

ka-fes: Ar. Kafes.

- Yapıldı **ka-fesler** oldu müheyyā / Açınca miftāhın rāh-revān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2). [*ka-fesler*, -ler]

kāffe Tamamen, bütün.

- Bulmasa lezzet rehâvet **kāffe-i** ehl-i 'uḳûl / Haşr ederlere vücûd yıllarca dâ'im fi'l-maḳâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [kāffe-i, -i]

kāfir ol: Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve Allah'tan getirdiklerine inanmamak yâhut bunlardan birini inkâr etmek.

- Kāfir olsa kıymaz böyle insāna / Sen benim ḳanıma girmek istersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2). [kāfir olsa, -sa]

kaftân: Çoğu ipekten yapılan, bir tür uzun, süslü üst giysisi; padişahların gönül almak, ödüllendirmek için birine giydirdikleri değerli kumaş veya kürkten yapılmış giysi.

- Kimi yûnlü kimi sūzân kimisi başmadan **kaftan** / Giyinmiş cümle-i ḥübân gezer minnetle ḡafletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [kaftan,]

kahraman: Gayretli, gözü pek ve cesur kimse.

- Çünkü ol cām-ı muşaffâdan sirâyet etdi 'aşḳ / Bu sebebdan **kahramân** arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [kahramân,]
- Üç adam deryâya hemân atladı / Ğarḳ etdi çâresiz ol **kahrimânı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 28). [kahrimânı,]

kahve: 1. Kök boyasıgillerden bir sıcak iklim ağacı. 2. Bu ağacın meyvesinin aynı isimdeki çekirdeği.

- Bir soğuk şu bir şurub **kahve** şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur ḡayrı ḥübân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [kahve,]
- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik birer **kahve** hürriyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [kahve,]
- Dedi ki buyurun **kahve** içelim / Bir miḳdâr maḥabbet şöḡbet geçelim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [kahve,]

kahveci: Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.

- Mâha teşbîhde şıfâtın dilde destân **kahveci** / Yoğsa ruḥsârın mıdır her derde dermân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [kahveci,]
- Mâha teşbîhde şıfâtın dilde destân **kahveci** / Yoğsa ruḥsârın mıdır her derde dermân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [kahveci,]
- Şem'a-i ḥüsnün bütün maḥv etdi nûr-ı âfitâb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [kahveci,]
- Çek niḳâb setr eyle vechle yanmasın âvâreler / Cezb eder tavşîf-i ḥüsnün bunca yârân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [kahveci,]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur ḡayrı ḥübân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [kahveci,]
- Medḥ eder mi Ref'iyâ bir bûse rüşvet almadan / Bir 'abâcî bir paçacı bir de cânân **kahveci** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [kahveci,]
- Rûtbesi **kahveci** rûḥ revândır / Râh-ı maḥabbetde rikâb-ı cândır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 5). [kahveci,]
- Kahveci Babadan aldınsa himmet / Şübhesiz bulursun o yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [kahveci,]
- Emr etdi **kahveci** birlikde içelim / Birkaç sâ'at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [kahveci,]

kā'ināt: *Âlem, evren; herkes II maddî dünya.*

- Bu insân fark edinmez **kā'ināt** kaydın çekerler hep / A hâkden dâr-ı uhûrâda tutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [*kā'ināt,*]

kak: *Çakmak, vurarak sokup yerleştirmek.*

- O kumral perçemiñ nâzik dilleriñ / Sîneme **kaķılmış** hañçer dişleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [*kaķılmış, -ılmış*]

kākül: *(Sevgilinin) alnına düşen kısa saç demeti, perçem.*

- Kākülün yanımda saçlarım el-ân / Her baķdıkça göñül ediyor nālân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [*kākülüñ, -(ü)ñ*]
- Kākülün boyna taķ koluma bağla / İ' dāmıma fermân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [*kākülüñ, -(ü)ñ*]

kal: *(Olduğu yerde ve olduğu halde) Durmak II. (Bir süre bir yerde) Yaşamak, oturmak, ikâmet etmek III. Hareket hâlindeki bir şey) Olduğu yerde durmak, hareketine, yoluna devam etmemek IV. (Bir şeye göre) Şurada veya burada yer almak, ... tarafa düşmek, ... tarafta olmak V. (Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak VI. (Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.*

- Hâra **kaķsa** beklemez bir an hüdâm-ı sâye-bân / Bâğ-bâna bekledir hem her şebi revzân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [*kaķsa, -sa*]
- 'Âlem seni sen 'âlemi taķbîh mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n'edeyim **kaķdı** emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [*kaķdı, -dı*]
- Müjgâne vü zülfünden cihân mu'atţar **kaķdı** / Dil inkisârı çarpar kaķırsın çok vebâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [*kaķdı, -dı*]
- Müjgâne vü zülfünden cihân mu'atţar kaķdı / Dil inkisârı çarpar **kaķırsın** çok vebâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [*kaķırsın, --ır, --sın*]
- Lâyık mı bu yerde kapanıp **kaķmak** / Olmaz yâ sen gibi yârla toymaķ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [*kaķmak, -maķ*]
- İstedim o yârsız bâğ-ı behceti / Mülk-i Süleymânda **kaķdı** şöhreti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [*kaķdı, -dı*]
- Sefâletle yaşı akrân içinde / Dâ'imâ **kaķasıñ** efgân içinde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [*kaķasıñ, -a, -sın*]
- Menba'-ı selâmât Kavuncu-zâde / Hâfız 'Ârif nâmı **kaķsın** dünyâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [*kaķsın, --sın*]
- Dediler el-vedâ' el-vedâ' saña / Boynum egri **kaķdı** firâķat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [*kaķdı, -dı*]
- Fırında yapırdık birer peynirli / Merrâten yemekden **kaķdık** temelli (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [*kaķdık, -dı, -ķ*]
- Ereğlide dört gün üç gece yatdık / Turmadı furtuna târ nâ-çâr **kaķdık** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [*kaķdık, -dı, -ķ*]
- Kaķdık deryâ üzre yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ Rab amân münâcât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [*kaķdık, -dı, -ķ*]
- Çıkıldılar Samsuna cümle ahibbâ / Vapurda yalnız **kaķdık** 'âdetâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [*kaķdık, -dı, -ķ*]
- Tâ' ifeler bütün hayretde kaķdı / **Kaķdırdık** vapuru şerâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [*kaķdırdık, -dır, -dık*]

- Taķılır ‘anber-i zülfünde **ķalır** cān u dilim / Kokuşu her ne ķadar etse de ser-ķoş gecemiz (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [ķalır, -ır]
- Müdāvim mā-sivādan el ķekip taķvāya taldıñsa / Meded yā Hū elim tūt kūşe-i vahdetde **ķaldıñsa** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [ķaldıñsa, -dın, -sa]
- Gōñlümüz hayretde **ķaldı** tatlı cānıñ var Cemāl / Tā ezelden ĥalk olunmuş ķadr ü şānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 17, Beyit 1). [ķaldı, -dı]
- Bulmadım ‘ālemde yār-ı vefādar / Sicn-i ġamda **ķaldım** maķv ġam-ġüsārım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 31, Beyit 3). [ķaldım, -dı, -m]
- Āh nāzlı yārım ķandadır deyü / Sen **ķal** fiğān iķre ben derde ķandım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 53, Beyit 8). [ķal,]
- Zann etme ki āhım **ķalır** yanıña / Umarım ġayrılar ġirsın ķanına (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 53, Beyit 5). [ķalır, -(ı), -r]
- Ne lāzım ĥāne dünyāda müzeyyen maķar-ı dil-ķeş / Geķer ‘ōmrün **ķalır** bir fitnegān bu ĥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [ķalır, -ur]

ķalb: (Ar.) İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların, anlayış, duyuş, seziş yeteneklerinin kaynağı olduğı kabul edilen, insanın mânevî varlığının merkezi, gönül.

- Huzūran / **Ķalb-i** maķzūnum mülāķātıñla ābād eylediñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 18, Beyit 7). [ķalb-i, --i]
- Devr etmez imiş n’eyleyem efķār-ı fezāyı / **Ķalbi** fuķarāyı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 2, Beyit 8). [ķalbi, -i]
- Baña yār dedikķe yaralar açdıñ / Dürlü biñ āteşler **ķalbime** saçdıñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 53, Beyit 3). [ķalbime, -im, -e]
- Gülmedim ben saña ‘āşık olalı / Güzel yüz biñ kere **ķalbimi** yakdım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 55, Beyit 1). [ķalbimi, -(i)m, -i]

ķaldır: Bir şeyi bulunduğı yerden yükseğе veya başka bir yere taşımak; yukarı doğru hareket ettirmek.

- Ķapudan tıyunca telāşa düşdü / Temür **ķaldırmağa** fermān eyledi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 64, Beyit 53). [ķaldırmağa,]

ķalem: (Ar.) Yazı yazmaya mahsus araç.

- Parmaķları **ķalem** yazıyor fermān / Belleri incedir şarmağa āsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 38, Beyit 7). [ķalem,]
- Ķırık **ķalem** ile yazdım destānı / Aradım bulmadım ġayr-ı iķvāmı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 63, Beyit 27). [ķalem,]
- Çek **ķalem** taķrīrine.... / Taķrīr şāmī iken.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 11). [ķalem,]

ķalem ķal: Yazmak.

- Ne dürlü medĥin **ķalem ķalayım** / Böyle tatlı zātı ķanda bulayım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 52, Beyit 7). [ķalem ķalayım, -ayım]

ķalk: Oturma durumundan dik duruma gelmek, doğrulmak; gitmek üzere yerinden ayrılmak.

- Anıñ‘ķün vapura gelmegi ķurduķ / **Ķalk** gidelim dedim nihāyet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 64, Beyit 22). [ķalk,]
- Taleble birlikde ķapdana vardık / **Ķalkacaķken** deyiñ şecā‘at bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğەر 64, Beyit 52). [ķalkacaķken, -acak, -ken]

- Kimi yatar kimi **kalķar** kimi güler kimi oynar / Kimi zevķinden el çarpar ba a nisbetle ‘ibretle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [*kalķar, -ar*]
- Pazar g n  a   am s ‘at on iki / Vapura gidelim **kalķacaķ** belki (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 77*). [*kalķacaķ, -acak*]
- Gece s ‘at iki uyandı ocaķ /  apudan emr etdi vapur **kalķacaķ** (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 79*). [*kalķacaķ, -acak*]
- Ol zam n vapura ‘acele geldik / Belki vapur **kalķar** al kayık dedik (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*kalķar, -ar*]

kalma: (başka inisiyatif) bulunmamak.

- Ağladım sızladım **kalmadı** mec l / Görmedim ‘ lemde bir lah a vi  l (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 31, Beyit 5*). [*kalmadı, -dı*]
- N le v  fery dı g   eyledi ins   melek / **Kalmadı** sağlam yeri cisminde görmemiş felek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 14*). [*kalmadı, -dı*]
- Emr-i Rabb n  yetişdi f c‘eten mevt el- n / **Kalmadı** sabra  ar rım sızlatır ta t (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*kalmadı, -dı*]

kalmasın: Kalmak, bulunmak, mevcut olmak.

- Ma zar-ı   y n-ı ‘ dil nu ķ-ı cevher ma‘deni / **Kalmasın** alsın ‘ad dan  anımız  amd  Baba (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 18, Beyit 6*). [*kalmasın, -ma, -sın*]

kamara: Gemi odası.

-  amara tıyanlar pek bah landı /  ann etdik  amara sel met yanı (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 22*). [* amara,]*
-  amara tıyanlar pek bah landı /  ann etdik ** amara** sel met yanı (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 22*). [* amara,]*

kama : (Gözler) Fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etr fi göremez olmak.

-  ama dırdı gözüm ba dım ki  ar ımdaki dil-berdir / Dedim c n  nedir ismi  dedi bir m h-ı reh-berdir (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 1*). [* ama dırdı, -dır, -dı*]

k met: Boy, beden;     n boyu, bedeni.

- Defter-i ‘  ka na ar etdimse gördüm meşrebin / Hişsemiz takşim olunca **  met-i** b l  d   er (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 16, Beyit 2*). [*  met-i, --i*]
- Bug n bir y r ile  nsiyyet etdim / **  meti** ser  ekmi  yanağı be ek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 32, Beyit 1*). [*  meti, -i*]
- Meft n olalı ha ķķı ged  g lmedi a l  / Ma v etdi v c dum n‘ideyim **  met-i** T b  (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 11*). [*  met-i, --i*]

k mil: (Ar.) Olgun, bilgili.

- Erer elbet ha ķķat k nh ne ‘irf na  ordu  a / Bulur  m n-ı **k mil** mezheb-i ‘uly ya uydu  a (*Giresunlu Ref‘i Divanı, M seddes 1, Beyit 8*). [*k mil,]*

kamu: T m, b t n.

- G zeller b ğa girmi ler nez ketle  er fetle / ** amusu** ‘  ka ermi ler meveddetle ma abbetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 1*). [* amusu, -s, -u*]

kan: *İnanmak.*

- Āh nāzlı yārım kãdãdır deyü / Sen kâl figân içre ben derde **kandım** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [*kandım, -dım*]

kan: 1. *Vücuttaki kırmızı renkli sıvı: 2. Soy, nesil, ırk: 3. Mec. İçer kan ağlamak:.*

- Mülk-i dilde nām var bir buseye biñ **kan** döker / Luṭf u ihsânın yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*kan,]*
- Maẓhar-ı şâyân-ı ‘ādil nuṭk-ı cevher ma‘deni / Kãlmasın alsın ‘adūdan **kanımız** Ḥamdî Baba (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 6*). [*kanımız, -ımız*]
- İftirākıñla gönül **kan** ağladı Rif‘at Begim / Āteş-i sūzân yürekler dāğladı Rif‘at Begim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1*). [*kan,]*
- Ḥāşılı derdle olmuşuz ihvân / İşte benim gibi **kana** boyansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10*). [*kana, -a*]
- Değişmem verseler ma‘den güheri / Her bir şivesinde biñ **kan** yazıyor (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 6*). [*kan,]*
- Kāfir olsa kıymaz böyle insāna / Sen benim **kanıma** girmek istersin (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2*). [*kanıma, -ım, -a*]
- Rüşvet büsesini Refî al **kandır** / Rüy-ı aḥmerinden revâdır derler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 6*). [*kandır, -dır*]
- Gör nice vücūdum boyanmış **kana** / Baş avuçda ağla gel yana yana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5*). [*kana, -a*]
- Refî bir yār için kıyar cānına / Tiğ-ı ebrûlarıñ girdi **kanına** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 7*). [*kanına, -ın, -a*]
- Dā‘imā gözüñden **kan** akıtsınlar / Añla ki cevriñe nasıl tayanısın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 10*). [*kan,]*
- Zann etme ki āhım kalır yanıña / Umarım ğayrılar girsın **kanına** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 5*). [*kanına, -ın, -a*]
- Tāze şekerlenmiş gerdān bāğından / **Kanımdan** bir def‘a alan sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8*). [*kanımdan, -ımdan*]
- Baş urarak gitdik deryāya karşı / Akıtdık dideden **kan** ile yaşı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 23*). [*kan,]*
- Lāl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı mecāzı / Girdikçe girer **kanıma** şol şive vü nāzı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6*). [*kanıma, -ım, -a*]
- Āh yazık girdi ecel ‘Abdülkerîmîñ **kanına** / Urdu şemşîr-i ecel tā etdi te‘sir cānına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1*). [*kanına, -ın, -a*]
- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misāli şivesi biñ **kanlıdır** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3*). [*kanlıdır, -lı, -dır*]

kan ol: *Kan çıkmak, kan dökülmek, cinayet işlemek.*

- Kitāb-ı ‘aşk-ı mekfûfu oķu şahbā-yı cān olsun / Kanı ol münkir-i bed-nām mü‘ebbed bağrı **kan olsun** (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13*). [*kan olsun, -sun*]

kana kana: *Kanuncaya kadar, doya doya.(İkileme).*

- Güzelleri bir bir takrîr edeyim / Evşāfın yād eyle var **kana kana** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 1*). [*kana kana,]*
- Zelle-i gül-fāmla ta‘bîr edeyim / Et uğruna āh u zār **kana kana** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 2*). [*kana kana,]*

- Çâresiz bir kere gören baylıyor / Eyvâh derde hem ağlar **ķana ķana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 4*). [*ķana ķana,]*
- Dudağı kırmızı yañağı beñlü / Gel emeyim bir bir yār **ķana ķana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 6*). [*ķana ķana,]*
- Gerdānı kaymakdır āfet-i devrān / Būseleriñ düşür var **ķana ķana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 8*). [*ķana ķana,]*
- Esmer beyāz deme eyle seferi / Hemān bir birin ķar **ķana ķana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 10*). [*ķana ķana,]*
- Ta'yīb etme gönñüm 'āşık-ı sūzān / 'Aşķ olsun Ref'iyā şar **ķana ķana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 12*). [*ķana ķana,]*

ķanda: "Hani, nerede" anlamlarında soru zarfı.

- Şordular maħabbet **ķandadır** şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1*). [*ķandadır, -dır]*
- Ne dürlü medħin kalem çalayım / Böyle tatlı zātı **ķanda** bulayım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 7*). [*ķanda,]*
- Āh nāzlı yārım **ķandadır** deyü / Sen ķal fiğān içre ben derde ķandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [*ķandadır, -dır]*
- Şordular maħabbet **ķandadır** şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1*). [*ķandadır, -dır]*

ķanı: "Hani, nerede" anlamlarında soru zarfı.

- Ref'ıye etdiğin nāz u edālar / **ķanı** bir maķamda zevķ u şafālar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [*ķanı,]*
- **ķanı** āğūşumda 'ahd ü vefālar / Şadāķatıñ bu mu cānānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 10*). [*ķanı,]*
- Seni görmedigim günler sāl olur / **ķanı** ol lutfuñdan gördüğüm demler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 4*). [*ķanı,]*
- Kitāb-ı 'aşķ-ı mekfūfu oķu şahbā-yı cān olsun / **ķanı** ol münkir-i bed-nām mü'ebbed bağrı ķan olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13*). [*ķanı,]*

ķapan: Dışarı ile ilişiğini kesmek, içerde kalmak.

- Lāyık mı bu yerde **ķapanıp** kalmak / Olmaz yā sen gibi yārla toymak (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 3*). [*ķapanıp, --ıp]*

ķapla: 1. Kaplamak 2. Üzerini örtmek.

- Şubħa dek gözünne girmesin uyķu / **ķaplasın** etrāfiñ ķavat kayģu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 7*). [*ķaplasın, -sın]*
- Gügerte üstünü deñiz **ķapladı** / Birķaķ kimseleriñ ödü patladı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 27*). [*ķapladı, -dı]*

ķaptan: Gemi yönetimiyle ilgili en yüksek görevli.

- Taleble birlikde **ķaptana** vardık / Kalkacaķken deyiñ şecā'at bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 52*). [*ķaptana,]*

kapu: 1. Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. 2. Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat.

- Nā-murād olan dermān eylemiş / **Ƙapuñda** güleyim her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [Ƙapuñda, -ñ, -da]
- Üçüncü **Ƙapudān** dedi dönelim / Sinop līmānını varıp bulalım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 15). [Ƙapudān, -dan]
- Birinci **Ƙapudān** dedi ne rahmet / Eregli semtini buluruz elbet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 17). [Ƙapudān, -dan]
- Ƙapudan tıyunca telāşa düşdü / Temür kaldırmağa fermān eyledi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 53). [Ƙapudan, -dan]
- Gece sā'at iki uyandı ocağ / **Ƙapudan** emr etdi vapur kalkacak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [Ƙapudan, -dan]

kār: Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağan su buharı.

- Ƙar yağmur yağmağa başladı havā / Yatmağa bir ota etseñ müheyyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [Ƙar,]
- Vapura gelince hayli sevindik / Yağmağa başladı **Ƙar** hikmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [Ƙar,]
- Bir yandan **Ƙar** yağmur sür'atle yağur / Talğalar urdukça şallanır vapur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [Ƙar,]

kār: (Fars.) Bir iş sonucunda elde edilen fayda, çıkar.

- Her **kārda** ma'būduma tefvīk ede gördüm / Gūş etmede tā meclis-i 'irfāna melekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [kārda, -da]
- Sen gibi dil-dāra düşünce gönül / Ağlamağdan başka **kār** var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [kār,]
- Servet ü sāmān ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker şükür her **kārım** şāni'-i cihān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [kārım, -ım]

kār et: Tesir etmek, müessir olmak.

- Cānıma **kār etdi** cefā-yı ğurbet / 'Azm-i şıla etdim maşlaḥat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [kār etdi, -di]

karār: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

- Bu misillü derde dūçār olmadı bir ins ü cān / Hāşılı yokdur **karārım** nice dil etsin şekīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [karārım, -ım]
- Emr-i Rabbānī yetişdi füc'eten mevt el-ān / Kalmadı şabra **karārım** şızlatır taht (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 2). [karārım, -ım]

karār ver: Bir sorunu, durumu karara bağlamak, kararlaştırmak.

- Kömür sepetini çerāğ eyleriz / Deyü **karār verdik** letāfet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [karār verdik, -di, -k]

kardeş: Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı.

- Kılmadı 'ömrüm vefā dünyādan el çekdim bugün / Geldi yevm-i iftirādım māderidir **kardeşime** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [kardeşime, -ime]

karış: Parmakları açık ve gergin durumdaki bir elin baş parmağı ile serçe parmağının uçları arasındaki mesâfe.

- Ol gecede havâladı bir bora / Bir **karışa** yakın yağdı vapura (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 57). [karışa,]

karış: Birbirine girmek, karışmak.

- Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş / Anıñ'çün vuşlata **karışdı** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [karışdı, -dı]
- Yataş şandık eşyâ **karışdı** sele / 'Aqlımız dolandı İrân u Vâmı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [karışdı, -dı]
- Yedi iklim üzre dīvân yazarmış / Anıñ'çün eflâke **karışdı** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [karışdı, -dı]

karn: Karın, mide.

- Dedim **karnımız** aç ta 'âm edelim / Aşçı dükkânına birlik gidelim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 41). [karnımız, -ımız]

karnımız' toyur: Karın doyurmak.

- Aşçı dükkânına geldik 'âkıbet / Toyurduk karnımız' âkıbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 64). [karnımız' toyurduk, -du, -k]

karşı: "-A karşı, -A doğru" anlamlarında bir edat.

- Baş urarak gitdik deryâya **karşı** / Akıtdık dîdeden kan ile yaşı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [karşı,]

karşı: Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi.

- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki **karşımdaki** dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [karşımdaki, -m, -da, -ki]
- Yine âh u zâra uğratdñ beni / **Karşımda** ağıyâra ülfet eylersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [karşımda, -m, -da]

kaş: (Sevgilinin) kaşı.

- Kaşları mihrâbı gözleri âhü / Ağzı haqka misli dişleri incü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [kaşları, -lar, -ı]
- Mevlâya emânet eyledim seni / El-vedâ' ey **kaşı** kemân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2). [kaşı, -ı]
- Ezelden tâ kurulmuş **kaşları** kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin gîsûları evvelki şafdandır (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [kaşları, -lar, -ı]

kâşâne: Köşk, saray.

- Kâşâne-i zülfünde beni hâbse bıraktıñ / Ateşlere yakdñ (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [kâşâne-i,]

kaşap: Stğır, koyun gibi eti yenecek hayvanları kesen veya dükkânında perakende olarak satan kimse.

- Al cânımı götür **kaşâb-hâneye** / Başıñ için kurbân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [kaşâb-hâneye, -y, -e]

kasāvet: *Gönül darlığı, tasa.*

- Āmānın kayıkçı bize kayık bul / Kürek rāhat olmaz **kasāvet** bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 34*). [*kasāvet,]*

kaşd: *1. Niyet, istek, amaç, gāye. 2. Birine karşı bilerek kötü davranma, kötü niyet.*

- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'i yā cānın fedā / Ġālibā bu dehrde biñ dürlü ruḥānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7*). [*kaşdıñ, -ıñ]*
- Feth etdim kelāmı ferd ferd cāna / Fehm eyle rümūzu **kaşd-ı** ğamdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 1*). [*kaşd-ı, -ı]*

kaşd et: *Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek.*

- Yār deyü bağıma başdıgım dil-ber / Cānıma **kaşd etmiş** fırkatım bekler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7*). [*kaşd etmiş, -miş]*

kāşif: *Ar. Keşf edici, eden.*

- Ref'i yā çün ser-fürü dil **kāşif-i** esrār iken / Turmayıp sır sır aḳar dilden dile şahbā-yı 'aşḳ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5*). [*kāşif-i, -i]*

kastamonu: *Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan illerden biri.*

- Kaştamonu Türkü helvācılardan / Muştafā Ağadır Rabb-i ekberden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 29*). [*kaştamonu,]*

katı: *1. Sert 2. Çok.*

- Āh yigirmi üç yaşında erdi hükmu'llāh baña / Āh u vāh eyvāh deyü ağlar ata māder **katı** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 3*). [*katı,]*
- Hücetle yapış zā' ik iseñ dāmen-i 'ilme / Ser-māye-i dīn 'ilm ü 'amel ü **kaṭ'** -ı bürhān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2*). [*kaṭ'-ı,]*
- Öñümüzden eser **katı** rüzigār / Çağırıp çığıрмаḳ işimiz her-bār (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 19*). [*katı,]*

kātib: *Yazan, kitabet eden.*

- Bilinmez hikmeti bir baḫr-i ekber ḳuds-i efḫamdır / Kirāmen **Katibin** ol ḥāme-i Yezdān-ı ekremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [*kātibin, -in]*

katl: *Katletmek, öldürmek.*

- Ref'i yā mātemi çekdi firāvān / Yazdı ebrūları **katlime** fermān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 9*). [*katlime, -ime]*
- Yürüdü **katlime** seyf-i cellādıñ / Ḥasret mi çekeyim her gece gündüz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 6*). [*katlime, -i, -m, -e]*
- Dünyāda uḫrāda yokdur kıymeti / Her sözü **katlime** fermān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8*). [*katlime, -i, -m, -e]*
- Raḥm eyle efendim hele gel yanıma bir ān / Yaz **katlüme** fermān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5*). [*katlüme, -ü, -m, -e]*

katre: *Ar. Damla, yağmur ve yağmur gibi dökülen şeyin tanesi: katre-i bârân, katre-i sirişk.*

- Dediler tatdıñ mı bir **kaṭresinden** / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2*). [*kaṭresinden, -si, -n, -den]*
- Dediler tatdıñ mı bir **kaṭresinden** / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2*). [*kaṭresinden, -si, -n, -den]*

kavât: Kat; tabaka, katman; sınıf, sosyal tabaka.

- Şubha dek gözüne girmesin uyku / Kaplasın etrafın **ķavat** ķayġu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [ķavat,]

kavl: Söz, kelâm.

- Ėayli tederis ü tezekkür mevķi'î âbâd için / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân **ķavl-i** sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [ķavl-i, -i]

kavs: Yay. İl Kaş.

- Dilersen Ėâkim-i Muṭlak rızasından mükâfâtı / Temennâ bâbına el ṭaķ bulasın **ķavs-i** ḥacâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [ķavs-i, --i]

ķavseyn: Yay. İl Kaş.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı **ķavseyniñ** Cemâl / Tîr siḥâm işler dile meyl etse 'ayneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [ķavseyniñ,]

ķavuncu-zâde: Kavuncuzade.

- Menba '-ı selâmât **ķavuncu-zâde** / Ėâfiz 'Ârif nâmı ķalsın dünyâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [ķavuncu-zâde,]

ķavus: (Başka yerde olan, hasreti çekilen bir kimseyi veya şeyi) Tekrar bulmak ve görmek, bir araya gelip buluşmak.

- Elbet bir gün naşîb olur **ķavuşmak** / Destûr ver varayım yârim el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [ķavuşmak, -mak]
- Ėavuşmak gülmek var hem de ağlamak / El-vedâ' tûṭî-i zebân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 12). [ķavuşmak, -mak]
- Müslümânlar ihsân eyleye Mevlâ / Rûṭbe-i 'ulyâya **ķavuşdu** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 10). [ķavuşdu, -du]

ķayd: Bağ, zincir.

- Bu insân fark edinmez kâ'inât **ķaydın** çekerler hep / A ḥâkden dâr-ı uḥrâda tutar bu ḥâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [ķaydın, -ın]

ķayġu: Acı, dert, keder, kaygı.

- Şubha dek gözüne girmesin uyku / Kaplasın etrafın ķavat **ķayġu** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [ķayġu,]

ķayık: Kayık; deniz, göl ve nehirlerde dolaşmak, yük taşımak için yapılmış, kürek veya yelkenle yol alan küçük tekne.

- Ol zamân vapura 'acele geldik / Belki vapur ķalkar al **ķayık** dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 23). [ķayık,]
- Âmanın ķayıkçı bize **ķayık** bul / Kürek râḥat olmaz ķasâvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [ķayık,]
- Cümle aḥibbâlar ķayık binmiş / **Ėayık** maḥşûş ile vapura gelmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [ķayık,]
- Çoban Çeşmesinden **ķayıkā** bindik / Çek ķayıkçı ṭalġa gelmeden dedik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [ķayıkā,]
- Vapura varınca yeriz yemegi / Atladık **ķâyıkā** merdiyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [ķâyıkā,]

- Cümle ahibbâlar **ķayıķa** binmiş / Ķayıķ mahşüş ile vapura gelmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99*). [*ķayıķa,]*

ķayıķçı: *Ķayıķla insan veya yük taşıyan kimse.*

- Āmānın **ķayıķçı** bize ķayıķ bul / Ķürek rāhat olmaz ķasāvet bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 34*). [*ķayıķçı,]*
- Ķayıķçı al bizi cāndan uşandık / Bir cesāret geldi ‘ināyet bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 48*). [*ķayıķçı,]*
- Çoban Çeşmesinden ķayıķa bindik / Çek **ķayıķçı** talgā gelmeden dedik (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 49*). [*ķayıķçı,]*

ķaymak: *Bembeyaz ve pürüzsüz ten.*

- Gerdānı **ķaymaķdır** āfet-i devrān / Būselerin düşür var ķana ķana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 8*). [*ķaymaķdır,]*

ķaynat: *Ateşte pişmeyi sağlamak.*

- Çay **ķaynadır** isek şafā eyleriz / Āteş bulunmazsa soñra n’eyleriz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 25*). [*ķaynadır,]*
- Ķaynadırız elbet çay birazdan / Şemāvār kuruldu cem’iyyet bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 12*). [*ķaynadırız,]*

ķazā: *bir kadı’nın hükmü altında bulunan yer, kadılık.*

- Eregli **ķazāsı** vīrānlık şehir / Ol günde bir düğün var imiş meger (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [*ķazāsı, -sı]*

ķazā: *Eskiden memleketin idārî taksîmâtında bir kadının hükmü ve idâresi altında bulunan, daha sonra bir kaymakam tarafından yönetilen yer, kaymakamlık, ilçe.*

- Refîklerden biri Bāfra **ķazālı** / İbrāhîm Şemseddîn nāzlı edālî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5*). [*ķazālı,]*

ķazan: *İçinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap.*

- Başdan tã’ifeler timur alacak / Patladı **ķazanı** felâket bu yā (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 80*). [*ķazanı, -ı]*

ķazan: *Kazanç sağlamak; olumlu bir sonuç elde etmek.*

- Bir tarafdan çekdim dîdār haşreti / İnkisārım derd mihnet **ķazansın** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 8*). [*ķazansın, -sın]*

ķazğan: *Çok miktarda yemek pişirmeye veya bir şey kaynatmaya yarayan büyük, derin bakır kap. Kazan.*

- Sā’at altıbuçuk yapıldı **ķazğan** / Tırmayıp hareket eyledi o an (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 87*). [*ķazğan,]*

ķebāb eyle: *Yanık, yanmış etmek.*

- Bu mahzûr gönlümü eyledi ķebāb / Ebrûları ‘aşķa i’lān yazıyor (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 4*). [*ķebāb eyledi, -di]*

kebāb olmak: Ateşte veya sıcakta döndürülerek kavrulan yumuşak kebab olmak, güzel döner kebab olmak II büyük bir acıya, belaya uğramak; çok güçlü bir duygunun etkisiyle yanıp tutuşmak.

- Fehm kıl hüsnuñ cihāna āfitāb olmağdadır / Tutdu etrāfım şu ‘ā’ın dil **kebāb olmağdadır** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [kebāb olmağdadır, -da, -dır]

keder: Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırıp, tasa, gam.

- Maḥbūbuñ esmeri Mısrın şeker / Bulunmaz mānendi yokdur **kederi** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [kederi, -i]
- Seni hiç kimse bilmez olsun / Ğam **kederler** beñziñ şararıp şolsun (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [kederler, -ler]
- Hācī Cemāl-zāde Hācī Muştafā / Görmesin ğam **keder** eylesin şafā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [keder,]

kefāret: Bir hatānın, bir kabahatin affı için ödenen karşılık.

- Bu nasıl ikbāldır bu bahtı kara / Günāhlarımıza **kefāret** bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [kefāret,]

kelām: (Ar. kelām) 1. Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifade: 2. Söyleyiş, söyleme: 3. Dil, lehçe:.

- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese rāzın yanar lā-şek **kelāmeyniñ** Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [kelāmeyniñ, -in]
- Feth etdim **kelāmı** ferd ferd cāna / Fehm eyle rümūzu kaşd-ı ğamdır (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 39, Beyit 1). [kelāmı, -ı]
- Bu nüshayı bunda eyledim tamām / Bundan başka daḥı söyledim **kelām** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 29). [kelām,]
- Koluķışa-zāde Hācī Muhammed / **Kelāmında** ğāyet şādık mu’temed (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [kelāmında, -ın, -da]

kem: (Fars.) Kötü, fena, değersiz.

- Sen seniñ kıymetde bī-hemtālıĝıñ bildiñse ger / Görmesin **kem** gözle bir kes bedr-i levneyniñ Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [kem,]
- Nasıl taḥrīk ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıķardı zīr-i fesden rāḥe res **kem** bir alay perçem (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [kem,]

kemāl: 1. En olgun, en yetişkin döneminde olma, olgunluk. 2. Bir şeyin tam ve noksansız dereceye erişmiş olması durumu, mükemmellik, tamlik.

- Hicrān elem degildir ‘āşık-lara nevāle / İsrāb-ı mey rü’ yāda erişdirir **kemāle** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [kemāle, -e]
- Hāfız Hüseyin hem şāliḥa ‘amel / Var imiş Cin-zāde Rāsimde **kemāl** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [kemāl,]
- Vefāsızdır niçün yād etdiñ ey dil bu ḥayālātı / Ezelden bizlere Ḥaḳ kıldı taķdīr bu **kemālātı** (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [kemālātı, -ātı]

kemān: 1- Yay, kavis 2. müz. Çok tanınan ve sevilen kırıklı ve telli bir tür çalgı 3. Yaya benzer değişik araç ve gereçler. 4. Yay gibi güzel biçimli kaş (OTS-, 878).

- Mevlāya emānet eyledim seni / El-vedā’ ey kaşı **kemān** el-vedā’ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 54, Beyit 2). [kemān,]
- Ezelden tā kurulmuş kaşları **kemān** hedefdendir / Yürütsün leşkerin ğisūları evvelki şafdandır (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [kemān,]

kemend: Bir cismi çekmek amacıyla atılan kalın ip. II Sevgilinin kıvrımlı saçı.

- 'Āşıkñ hüznle ağlatma güzel / **Kemend-i** zülfünle bağlatma güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [kemend-i, --i]

ken'ân: Ken'ân, peygamber olan babası Hazret-i Nuh'a annesi ile beraber iman etmemiştir. Babası Hazret-i Nuh'un son ana kadar ısrarlarla imana davet etmesine rağmen inanmayıp annesi ile beraber Büyük Tufanda sular altında kalarak helak olmuştur (Beyitte peygamber çocuğu bile olursa iman olmadan ahirette kurtuluşun mümkün olmadığı vurgulanmıştır).

- Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı **Ken'ân** / Yanağı dudağı yâkût mercân (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [ken'ân,]

kendi: "Kendi" dönüşlülük zamiri.

- Tüvân-ger olsa bir kişi hem aşl-zâde şanır **kendin** / Velâkin mâyesi ber-bâd 'acebdir 'izzeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [kendin, -n]
- Begenmez kimseyi güyâ görür **kendin** şadâretde / Ocağdan gelme hizmetkâr 'avâmdan râğbeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [kendin, -n]
- Ne hâle geldi dünyâ nâ-ehiller milleti gözler / Yakışmaz **kendiye** rütbe anıñla şevketi gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [kendiye, -y, -e]
- Ey güzel sen **kendiñi** yâr etme her âgyâreye / Çünkü cevher ma'denisiñ düşme gel âvâreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [kendiñi, -n, -i]
- Sen **kendini** çün re's-i şadâretde görürsün / Şor hilkat-i insân varıp za'f-ı sinekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [kendini, -n, -i]
- Hiç adam kıyar mı **kendi** özüne / Feryâd edeyim mi yârim diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [kendi,]
- Hep 'âlemin yârı **kendi** yanında / Beni yârsız koyduñ bayram gününde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [kendi,]
- Mağşûş mu **kendiñe** beni yakarsın / Bundan başka daha hizmetiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [kendiñe, -n, -e]
- Ġâlibâ ahıbbâyı şimdi çoğaltdıñ / Ne çabuk **kendiñi** böyle şaşırdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [kendiñi, -n, -i]
- Nice 'âlem nice ervâh nice lâhût-ı 'uzmâyı / Kılar bir lahızada **kendin** iken eflâk u esmâyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [kendin, -n]
- Bilerek **kendimi** şaldım ğam-ı deryâ seline / Baña bundan da beter düşdügüm 'âlem diline (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [kendimi, -m, -i]
- Yine âşüftesiniñ kıymet ü kâdrin bilemez / O güzel **kendine** Ref'i gibi 'âşık bulamaz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [kendine, -n, -e]
- Baña nisbetle verir **kendini** âgyâr eline / Düşürür âh u figânı beni hasret çölüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [kendini, -n, -i]
- Ref'iyâ hâlî degil **kendüyi** 'aşk biryân eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın rakîb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [kendüyi, -yi]

kenefi: Koruma, sâhip çıkma, himâye.

- Dense de lâyıkdır kibâr **kenefi** / Çâresiz çekeriz 'alâmet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 16). [kenefi,]

kenz: Hazine.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yâ la'l-i Bedağşân mı / Dedi bir **kenz-i** zî-kıymet velî yâkût-ı ahlâmerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [kenz-i, -i]

- Güzel lâ-taknaṭu min raḥmetillāh emr ü fermānı / Görürsün şübhesiz Refî bu yüzden **kenz-i Raḥmānı** (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14*). [*kenz-i,*]

kerbelā: Bağdat civarında Hz. Hüseyin'in şehit edildiği ve türbesinin bulunduğu yerin ismi; mec. Matem yeri.

- Berîdir ceys-i ğamdan bedāhî ihtifālardan / Göñül ğamnāk olursa vaḳ'a-i şol **Kerbelālardan** (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 5*). [*kerbelālardan, -lar, -dan*]

kerem: Cömertlik, el açıklığı II çok fazla vericilik; çokça fazlalık.

- Havf etse yok çäre hayretde bir cān / Hızır değil gerçi hüb-ı **keremdir** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 4*). [*keremdir, -dir*]
- Vîrāneye yüz tıttı göñül hāşılı ğamdan / Bir büsecik ihsān ede yok süy-ı **keremden** (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11*). [*keremden, -den*]
- Ey ehil-i fenā benden al 'ibret / **Keremden** cihāna eyledim 'avdet (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 1*). [*keremden, -den*]

kerem kıl: Cömertlik etmek, asalet göstermek.

- Dedim ol ravza-i vaşlın **kerem kıl** bāb-ı lıṭfuḍdan / Dedi Refî ḥarāb etme saña lāyık muḥavverdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*kerem kıl,*]

kerh: Tiksınme.

- Ur āh-ı mel'anet bir çāh-ı berzaḥ **kerh-i** menfūrdur / Göñül ta'mîr eder zann etme şol merdūdelerden geç (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2*). [*kerh-i, -i*]

kerrāt: Tekrar tekrar, defalarca.

- Āh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oḳ atar tağlar deler cismimde ol **kerrāt-ı** 'aşḳ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3*). [*kerrāt-ı,*]

kerre: Defa, kez.

- Çāresiz bir **kere** gören baylıyor / Eyvāh derde hem ağlar kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 4*). [*kere,*]
- Günde yüz biñ **kere** kurbān olayım / Bahāsız dünyāda Ref'iyā n'eyler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 8*). [*kere,*]
- Gülmedim ben saña 'āşık olalı / Güzel yüz biñ **kere** ḳalbimi yaḳdın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1*). [*kere,*]
- Bî-çäre yolcular düşer bayılır / Çağırdım biñ **kere** ism-i Yezdānı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26*). [*kere,*]

kes-: (Bağını) koparmak, (ilgi ve alakayı) kesmek.

- Ref'iyā **kesildi** nām u nemekden / Görmese bir laḥza eyvāh demekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 9*). [*kesildi, -i, -l, -di*]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlınā yā ūlfeti **kes** / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [*kes,*]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlınā yā ūlfeti **kes** / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [*kes,*]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlınā yā ūlfeti **kes** / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [*kes,*]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlınā yā ūlfeti **kes** / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [*kes,*]

- Yā beni eyle kabûl vaşlîña yā ülfeti **kes** / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 15). [kes,]

kes: T. Kesici bir aletle ayırmak.

- Visâliñi bir kez görürsem eger / Koç kurbân **keseyim** her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [keseyim, -e, -yim]

kes: Defa, kez.

- Yâ İlâhî işbu hânemde baña bahş et şafâ / Büyüt-ı dünyâ içinde çekmesin bir **kes** cefâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 1). [kes,]
- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlığın bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir **kes** bedr-i levneyiñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [kes,]

kesb: 1. edinmek, elde etmek, kazanmak.

- Bu râh-ı ‘aşk vehbîdir **kesbî** işrâb-ı meydîr / Mağrûr olma a şâhım erer hüsniñ zevâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [kesbî, -i]
- Raķîbîñ yanında Ref iyâ rağbet / **Kesb-i** kuvvet eder pehlevân olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [kesb-i, -i]

kesb et: Kazanmak, çalışarak kazanmak.

- Telezzüz **kesb eder** şimdi gönül çıkmaz rızâsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [kesb eder, -er]

keşf: Bir sırrın ve gizli bir hâlin bir kimseye gösterilmesi, ilhâm edilmesi.

- Keşf-i güftâr eyledikçe dilleri nâlânlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [keşf-i, -i]

kesret: Bolluk, kalabalık; tas. Masiva olarak tanımlanan Allah'ın dışındaki her şey.

- Hıttâb-ı ‘alleme’l-esmâ’i yazdım sevb-i haşletle / Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i **kesretle** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [kesretle, -le]

kethudâ-zâde: Özel isim.

- Kethudâ-zâdeden ‘Âşım Efendi / Satır-zâde Hâfız resm-i dülbendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 13). [kethudâ-zâdeden, -den]

ketm: Bir sözü, bir haberi gizlemek.

- Yanağı aħmeriñ ‘aşık şafâsı / **Ketm** etme öpeyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [ketm,]

ketm eyle: Saklamak, gizlemek.

- Çün seniñ ‘aşkınla efğân etdiğim ta’yîb degil / Yâ nasıl ketm eyleyem muhrık lisânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [ketm eyle,]

kevn: Varlık, vücut, mevcûdiyet.

- Bir kudretiñde hep **kevin** ü mekân / Bekliyorlar bâb-ı lutfuñdan ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [kevin,]

kevn ü mekân: Varlık, kainat.

- Faḥr etse gerek **kevn ü mekân** ins ü melekler / ‘Ayyûka erer ḥamd ü senâ şavt-ı du‘â-ḥ‘ân (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [kevn ü mekân,]

kevf: Ferahlık, rahatlık, huzur duygusu, gönül açıklığı.

- Dedim evvel **keyfi** alalım ele / İçdik birer ḳahve ḥürriyet bu yâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [keyfi,]

kez: Defa, kez.

- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı döne / Hele mir‘âta nazar kııl n‘ola bir **kez** gülerek (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [kez,]
- Kim esîr olmaz ‘aceb bir **kez** görünce ruhlarıñ / Bağ-ı cennet güllerinden bir nişânıñ var Cemâl (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [kez,]
- Bir **kez** nûr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler / ‘Aşkla mahv olup fir fir döner kirmân gibi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [kez,]
- Her şehir âgâz ile biñ âh-ı serd çekmekdesin / Bir **kez** olsun goncesinde bûseler daddıñ mı sen (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [kez,]
- Visâliñi bir **kez** görürsem eger / Ḳoç ḳurbân keseyim her gece gündüz (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [kez,]
- Emzirmediñ bir **kez** âb-ı lebinden / Ḳopmaḳla yoğrulmuş gül yaprağından (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [kez,]

ki: " Ki bağlacı".

- Ḳamaşdırdı gözüm baḳdım **ki** ḳarşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mâh-ı reh-berdir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [ki,]
- Bir perî-peyker bugün gördüm **ki** zülfin bağladır / Reviş-i ḳad şem‘a-i ḥüsnü yürekler çağladır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [ki,]
- Bağladı bu cânâ bir cânân **ki** ḡâyet şanlıdır / Gülşen-i ḥüsnü gül açmış tal‘atı tâbânlıdır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [ki,]
- Bil **ki** ḳadriñ rûz u şeb aḡyârla ülfet eyleme / Baḳmasın kimse baña nisbetle sen mâh-pâreye (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [ki,]
- Hem-nişin ol **ki** eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şoḥbetiñ fevt-zede iḥsân yok dil-i bî-çäreye (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [ki,]
- Böyle bir çiçek **ki** misli gelmemişdir ‘âleme / Raḡbeti çok şöhreti çok şanı çok bağ-bân gül (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [ki,]
- Âh u zârla ‘ömrümüz bilmem geçer mi ‘âkıbet / Ref‘î gör **ki** ḥaşretiñle ağladı Rif‘at Begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [ki,]
- Pervâneveş aldanma gönül ‘aşḳ-ı cihâna / Merd ol **ki** dilâ ḳurtulasın nâr-ı benekden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [ki,]
- Ara **ki** bula Hindde Yemende / Şimdi Ḳâf taḡı dolaşdı gitdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [ki,]
- Almaz **ki** ḳurtulam cânımı Mevlâ / Ben ölünce sen dünyâda n‘eylersin (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [ki,]
- Ben ararım yârı vaṭanda el-ân / Meger **ki** bağçeye gül-şâna gitmiş (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 47, Beyit 1). [ki,]
- Zann etme **ki** âhım ḳalır yanına / Umarım ḡayrılar girsın ḳanına (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [ki,]

- Dā'imā gözüñden kan akıtsınlar / Añla **ki** cevriñe nasıl tayansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 10*). [ki,]
- Bilirsin **ki** sevdim ezelden seni / Adam 'aşıkını böyle mi mimler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 2*). [ki,]
- Dediler **ki** henüz göründü baba / Çok şükür Mevlāya verdi ihsanı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 32*). [ki,]
- Ara **ki** bulasın Hindde Yemende / Henüz Kāf tağını dolaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 6*). [ki,]
- Dedi **ki** buyuruñ kahve içelim / Bir miqdār maḥabbet şöḥbet geçelim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 71*). [ki,]
- Mevlā göstermesin başka bir belā / Ola **ki** Hudādan meşiiyyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 86*). [ki,]
- Hāfız Halīl der **ki** ben yanıñızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 92*). [ki,]
- Ünyeye dek birlikde gideriz dendi / 'Arz-ı şükrān etdim **ki** hürmet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 94*). [ki,]
- Dediler **ki** rengiñ şararmış şolmuş / Dedim başım sersem zarāfet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 100*). [ki,]
- Bu dehr-i dehr-i fānīdir **ki** fānī fān olduğça / Takavvī eylemek şāyān degil uhrāyı tıyduğça (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7*). [ki,]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der **ki** çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [ki,]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der **ki** çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [ki,]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der **ki** çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [ki,]
- Ne uyandırdı o yār şem'a-i sūzānesini / Ne sögündürdü **ki** kurtarmağa pervānesini (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10*). [ki,]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der **ki** çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [ki,]
- Yā beni eyle kabūl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der **ki** çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [ki,]
- Bu nāz u edā 'āşıka bilmem **ki** nedendir / Āzāde-i 'aşk olmayan ol bağrın ezendir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 4*). [ki,]
- Ağlar sızılar şubḥ u mesā misl-i hıızandır / Zann etme **ki** āşüftelerin zār-ı ḥasendir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5*). [ki,]
- Bir şūḥ **ki** bilir cevri ile her nāz u edāyı / 'Uşşāka vefāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1*). [ki,]
- Gör **ki** ma'sūma birden.... / Meclis-i İbrāhīme gitdi yā şabır Mevlā.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 5*). [ki,]

kibâr: Ar. İnce, nâzik, zarif kimse.

- Dense de lâyıkdır **kibâr** kenefi / Çāresiz çekeriz 'alāmet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 16*). [kibâr,]

kıç: Arka taraf, art, geri.

- Tağ gibi talışalar dizilmiş gelir / Başdan girer **kıçdan** birden dökölür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*kıçdan, -dan*]

kıl: Derinin üstündeki ipliksi uzantı.

- Püte-i 'aşk içre **gıl** olup pişdim / 'Älem-i ervāhı fark edip seçdim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 3*). [*gıl,*]

kıl: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

- Şāh şāh olmuş ser-ā-pā bağçeden reyhān gül / 'Älemi **kılmış** ihāta 'ıtrı pür-şān gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*kılmış, -mış*]
- Artırır gündən güne efgānımı sevdā-yı 'aşk / **Kılmıyor** aşlā terahhūm ol serir-ārāy-ı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 1*). [*kılmıyor,*]
- Mülk-i dilde nām var bir buseye biñ kan döker / Lutf u ihsānıñ yetiştirir yā meded **kıl** yā naşib (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*kıl,*]
- Fedādır olduğum sen nāzlı yāra / İsterseñ derūnum **kıl** pāre pāre (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 3*). [*kıl,*]
- Uğratdñ fiğāna **kıldın** divāne / Vebāle girmekden haşyetin yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 6*). [*kıldın, -dı, -ñ*]
- Nice 'ālem nice ervāh nice lāhūt-ı 'uzmāy-ı / **Kılar** bir lahzada kendin iken eflāk u esmāy-ı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 8*). [*kılar, -ar*]
- Ta 'accüb **kılma** Ref'i bu zamān nā-ehle teslimdir / Zamān āhir-zamāndır bu 'amelsiz cenneti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 7*). [*kılma, -ma*]
- Hem lisān-ı hālle **kıldı** du 'āy-ı birçok nidā / Müjdeci yetiştirin etdi beşāretle edā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 5*). [*kıldı, -dı*]
- 'Aşk cedid şimdi **kılır** saçā saçdı / Deryā-yı 'ummān ol gel begim begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 10*). [*kılır, -(ı)r*]

kim: "Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

- Kim esir olmaz 'aceb bir kez görünce ruhlarıñ / Bağ-ı cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2*). [*kim,*]
- Ğam elinden **kim** esir olmuş iken bu göñlümüz / Añsızın āzād için dermānımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 3*). [*kim,*]
- Yā ben kimler ile ülfet eyleyem / Şimdengerü hālim **kime** söyleyem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 3*). [*kime, -e*]
- Yā ben **kimler** ile ülfet eyleyem / Şimdengerü hālim kime söyleyem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 3*). [*kimler, -ler*]
- Tatvīl-i makāle **kimiñ** haddi var / 'Älem-i diğer-gün dünyası var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4*). [*kimiñ, -(i)ñ*]
- O güzel uğruna āh etmegi **kim** görse 'abes / Azıcık göñlüne düşmekte olur 'aşk u heves (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 1*). [*kim,*]
- Bu hāne halkına dā'im şafā bahş eylesin Mevlā / İçinde **kim** olur sākin cefālar çekmesin aşlā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [*kim,*]
- Olmuş şeftālını **kime** saçarsın / Güyā benimle hiç ālüfteñ yok mu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 8*). [*kime, -e*]
- Ben seni **kimlere** emānet edem / Sensiz bu dünyāda ben cānı n'edem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 3*). [*kimlere, -ler, -e*]

kim: "Ki" bağlacı.

- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma **kim** 'âlemde yokdur gayrı hûbân kahveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4*). [kim,]
- Vatanın ebb-i kabîhi bu diyârın lebini / Ne bilir kadrini gurbet gezenin **kim** vatanı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4*). [kim,]
- Hîtâb-ı 'alleme'l-esmâ'ı yazdım sevb-i haşletle / Kırılısın hâmeler **kim** yazdı ol tekzîb-i kesretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 1*). [kim,]
- Görmezse eger miñnet uran dâm-ı belâyı / **Kim** hüsni-i nakâyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4*). [kim,]

kim: "Bazıları" anlamında belgisiz zamir (Halktan bazıları, bazı kimseler).

- **Kimi** şarkı kimi dīvân kimi söyler meded el-ân / **Kimi** şöyle turur hayrân 'inâyetle hidâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [kimi, -i]
- **Kimi** şarkı **kimi** dīvân **kimi** söyler meded el-ân / **Kimi** şöyle turur hayrân 'inâyetle hidâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [kimi, -i]
- **Kimi** şarkı **kimi** dīvân **kimi** söyler meded el-ân / **Kimi** şöyle turur hayrân 'inâyetle hidâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [kimi, -i]
- **Kimi** şarkı kimi dīvân kimi söyler meded el-ân / **Kimi** şöyle turur hayrân 'inâyetle hidâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [kimi, -i]
- **Kimi** nakkâş kimi gergef kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enâniyyetle hayretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4*). [kimi, -i]
- **Kimi** nakkâş **kimi** gergef **kimi** almış elinde def / Oturmuşlar **kimi** şaf şaf enâniyyetle hayretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4*). [kimi, -i]
- **Kimi** nakkâş **kimi** gergef **kimi** almış elinde def / Oturmuşlar **kimi** şaf şaf enâniyyetle hayretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4*). [kimi, -i]
- **Kimi** nakkâş **kimi** gergef **kimi** almış elinde def / Oturmuşlar **kimi** şaf şaf enâniyyetle hayretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4*). [kimi, -i]
- **Kimi** yatar kimi kalkar kimi güler kimi oynar / **Kimi** zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [kimi, -i]
- **Kimi** yatar **kimi** kalkar **kimi** güler **kimi** oynar / **Kimi** zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [kimi, -i]
- **Kimi** yatar **kimi** kalkar **kimi** güler **kimi** oynar / **Kimi** zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [kimi, -i]
- **Kimi** yatar **kimi** kalkar **kimi** güler **kimi** oynar / **Kimi** zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [kimi, -i]
- **Kimi** yatar kimi kalkar kimi güler kimi oynar / **Kimi** zevkinden el çarpar baña nisbetle 'ibretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5*). [kimi, -i]
- **Kimi** yünlü kimi sūzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hûbân gezer minnetle gafletle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 6*). [kimi, -i]
- **Kimi** yünlü **kimi** sūzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hûbân gezer minnetle gafletle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 6*). [kimi, -i]
- **Kimisi** korkudan 'aklın aldırıldı / **Kimisi** soğukdan büsbütün toñdu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29*). [kimisi, -si]
- **Kimisi** korkudan 'aklın aldırıldı / **Kimisi** soğukdan büsbütün toñdu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29*). [kimisi, -si]
- **Kimisini** tente altında boğdu / Toldurdu lâşeler bañr u 'ummânı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 30*). [kimisini, -(s), -i, -(n), -i]

- **Kimi** y  nl   kimi s  z  n **kimisi** başmadan   aftan / Giyinmiş c  ml  -i    b  n gezer minnetle   afletle (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 2, Beyit 6*). [*kimisi, -si*]

kimse: "Her kimse, herhangi biri" anlamında belgisiz zamir.

- Begenmez **kimseyi** g  y   görür kendin   ad  retde / Ocağdan gelme h  zmetk  r 'av  mdan rağbeti gözler (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 3, Beyit 4*). [*kimseyi, -y, -i*]
- Bil ki   adri  n r  z u   eb a  y  rla   lfet eyleme / Ba  kmasın **kimse** ba  na nisbetle sen m  h-p  reye (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 11, Beyit 3*). [*kimse,*]
- Düşmesin '  lemde **kimse** 'aşka   z  d olmadan / 'A  k ile ber-b  d olanlar hem yet  mdir hem   ar  b (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 15, Beyit 3*). [*kimse,*]
- Düşmesin **kimseler** d  m-ı sevd  ya / Sevd  -y   'a  k ile böyle   av    ya (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 29, Beyit 5*). [*kimseler, -ler*]
- Tayanmaz fir  ate gezer serseri / Demesin **kimseler**   asreti  n yok mu (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 51, Beyit 10*). [*kimseler, -ler*]
- Seni hiç **kimse** bilmez olsun /   am kederler be  zi  n şararıp   olsun (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 58, Beyit 7*). [*kimse,*]
- Seni sevmez **kimse** benden ziy  de / Bulunmaz başkası getire y  da (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 61, Beyit 5*). [*kimse,*]
- Gügerte üstünü de  iz   apladı / Bir  a   **kimseleri  n**   d   patladı (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 62, Beyit 27*). [*kimseleri  n, -ler, -in*]
- Bir gece anda olmam  s  z r   hat /      lmadı asıl **kimseni  n** c  n   (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 62, Beyit 6*). [*kimseni  n, -ni  n*]
- Aldı bir furtuna   a  s  rd  k yolu / **Kimsemiz** bilmedi   a  la   ollu (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 64, Beyit 13*). [*kimsemiz,*]

k  my  : Bakır, kurşun vb.   d   m  adenleri iksir denilen maddeyi il  ve ederek gümüş veya altına dönüştürme ilmi, simy  .

-   anki **kimy  ** mantık-   g   t-   dürerden l  'l  'd  r / El ne derler ise desin el-  ay  dır Lu  fiy   (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 19, Beyit 3*). [*kimy  ,*]

kir  men: İslam dinine göre insanların iki yanında bulunan günahları ve sevapları yazmakla görevli melekler.

- Bilinmez h  kmeti bir ba  r-   ekber   uds-   ef  hamdır / **Kir  men** K  tib  n ol    ame-   Yezd  n-   ekremdir (*Giresunlu Ref   Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [*kir  men,*]

kırık: Kırık, kırılmış.

-   ır  k   alem ile yazdım dest  n   / Aradım bulmadım ğayr-   i  v  n   (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 63, Beyit 27*). [*kırık,*]

kır  l-: Kırma i  şine konu olmak, bir veya birçok parçaya ayrılmak.

-   it  b-   'alleme'l-esm  '   yazdım sevb-     a  letle / **  ır  ls  n**    ameler kim yazdı ol tekz  b-   kesretle (*Giresunlu Ref   Divanı, Müseddes 1, Beyit 1*). [*  ır  ls  n, -s  n*]

kırık: "Kırık" sayı sıfatı.

- '  cizdir    ameler yazmağa birden / **  ır  k** sekiz s  'atde olan ziy  n   (*Giresunlu Ref   Divanı, Diğer 62, Beyit 2*). [*  ır  k,*]

kırklar: Âlemlerin mânen idârecisi durumunda olan kırk ermiş kişi:.

- Erişsiñ imdâda **kırklar** yediler / Ben n'edeyim güzel devrâna gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [kırklar,]

kirmân: İyi çelikten yapılmış kılıç.

- Bir kez nûr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler / 'Aşkla mahv olup fır fır döner **kirmân** gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [kirmân,]

kırmızı: Al, kızıl renk.

- Dudağı **kırmızı** yañağı beñlü / Gel emeyim bir bir yâr kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [kırmızı,]

kişi: Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

- Reşâd olmaz **kişi** ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / Hemân Refî bu gün mürşid gibi merşüdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [kişi,]
- Tüvân-ger olsa bir **kişi** hem aşl-zâde şanır kendin / Velâkin mâyesi ber-bâd 'acebdir 'izzeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [kişi,]
- Ğurfe-i müjgândan çeşmân parlar ey **kişi** / Berķ urur şimşek misâli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [kişi,]
- Bir kaç sâ' at anda mihmân oturduk / Etrâfı dolaşdık üç **kişi** bulduk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [kişi,]
- Servet ü sâ mân ile olmaz muvaffak her **kişi** / Döndürür çeker şükür her kârım şâni'-i cihân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [kişi,]

kismet: 1. Takdir edilmiş olan şey, nasip.

- Tâli'imdir başıma her günde bir sevdâ düşer / Dâne-i **kismet** gibi meh-pâre yağmâyâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [kismet,]
- Tükendi dâne-i **kismet** bu demde / El-firâķ sevgili cânân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [kismet,]

kişver: Memleket, ülke.

- Kişver-i göñlüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Hükûm eder bir 'adî sulţân-ı sezâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [kişver-i, --i]

kitâb: Yazılmış ve basılmış eser.

- Kitâb-ı 'aşķ-ı mekfûfu oku şahbâ-yı cân olsun / Kanı ol münkir-i bed-nâm mü'ebbed bağıri kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [kitâb-ı, -ı]

kıy-: 1. İçi sızlamadan öldürmek, canına kastetmek. 2. Merhametsizce davranmak, zarar vermek, gadretmek, zulmetmek.

- Teline **kıydı** ise şâne seniñ ağzı döne / Hele mir'âta nazar kıl n'ola bir kez gülerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [kıydı, -dı]
- Hiç adam **kıyar** mı kendi özüne / Feryâd edeyim mi yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [kıyar, -ar]
- Münâsib sevmege âhû gözleriñ / Vücûdum mahvına **kıydı** sözleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [kıydı, -dı]
- Refî bir yâr için **kıyar** cânına / Tîğ-ı ebrûlarıñ girdi kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 7). [kıyar, -ar]

- Gīsūlarının bir teli dünyā degeridir / Nīm ūlfet için böyle ten ü cānıma **kıydı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [kıydı, -dı]
- Bükdü belimi cevher-i vıcdānıma **kıydı** / Dīn ehli iken dīnime īmānıma **kıydı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [kıydı, -dı]
- Bükdü belimi cevher-i vıcdānıma **kıydı** / Dīn ehli iken dīnime īmānıma **kıydı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [kıydı, -dı]
- Kāfir olsa **kıymaz** böyle insāna / Sen benim kanıma girmek istersin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 2). [kıymaz, -maz]
- Vefāsızlar **kıysın** tatlı cānına / Zīrā ben cānımdan şimdi uşandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [kıysın, -sın]
- Bir murādım almadan bu 'ālem-i nā-südeden / Tā ki şemşīr-i ecel **kıydı** benim genç yaşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [kıydı, -dı]

kıyāfet: Ar. Görünüm, görünüş. II Kıyafet.

- Yosmadır **kıyāfet** Yūsuf-ı Ken'ān / Yanağı dudağı yāķūt mercān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [kıyāfet,]

kıyāmet: 1. Büyük felaket, afet. 2. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

- Şu dünyāda yüce ulu yapan aḥmakları bir bir / **Kıyāmetde** ḥesāb ile yorar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [kıyāmetde, -de]

kıyın: 1. güç (zor); kıyın iş: güç, müşkül iş.

- Şimdi benden **kıyın** kıyın kaçarsın / Tenhāya vardıḥda gögsün açarsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [kıyın,]
- Şimdi benden **kıyın** kıyın kaçarsın / Tenhāya vardıḥda gögsün açarsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [kıyın,]

kıymet: 1. Bir şeyin taşıdığı maddi varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer. 2. Bir şey veya kimsenin taşıdığı üstün nitelik, yüksek vasıf ve meziyet.

- 'Acebā var mı seniñ **kıymetiñi** bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [kıymetiñi, -ini]
- Sen seniñ **kıymetde** bī-hemtālīgīñ bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [kıymetde, -de]
- Kıymetiñ **kıymet** biçilmez bir bahādır sevdiğim / Raḥma gel yandım bu gün cismim ḥarāb olmaḥdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [kıymet,]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahādır sevdiğim / Raḥma gel yandım bu gün cismim ḥarāb olmaḥdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [kıymetiñ, -i, -n]
- Dünyāda uḥrāda yokdur **kıymeti** / Her sözü ḳatlime fermān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [kıymeti, -i]
- Bahāda **kıymetde** yokdur degeri / Ben cānımı fedā o āzād eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 6). [kıymetde, -de]
- Kaçırdım elden ol mız mız Bahāyı / Bulunmaz **kıymetde** bahāsı şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [kıymetde, -de]
- Yine āşüftesiniñ **kıymet** ü ḳadrin bilemez / O güzel kendine Ref'i gibi 'āşık bulamaz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [kıymet,]

kız: Dişi cinsten olan evlat.

- Kızcağızım deyü ağlar vâlidem / Bir yaşında iken erişdi fırkat (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 2). [kızcağızım, -cağız, -ım]

kızar: Kırmızı reнге bürünmek II Utanmak.

- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızasından / **Kızarmaz** dürlü rengle ruhları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [kızarmaz, -maz]
- Ol niķâb-ı ruhlarıñ açmış **kızarmış** gonceler / Pür-şacak etmiş yanağ üzre hicâb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [kızarmış, -mış]

kızdır: Gönlinü çelmek.

- Yürüdün üstüme biñ nâzla yan Refî deyü / A begim sînemi **kızdırma** şanıp zülül def (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [kızdırma, -ma]

ko: 1. bırakmak, vazgeçmek, terketmek 2. koymak 3. sokmak 4. büründürmek, giydirmek 5. taşımak.

- Bülbül gibi ‘aşkınla beni nâra bırakma / Fırkatde **koyup** berzah-ı düşvâra bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 1). [koyup, -y, -up]

koç: Damızlık erkek koyun (Hz. İbrahim'e Hz. İsmail yerine kesmesi için Allah tarafından gönderilen erkek koyun.).

- Visâlini bir kez görürsem eger / **Koç** kırbân keseyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [koç,]

koca: Bir kadının evlenmiş olduğu erkek.

- Genç **koca** demeyip gelince ecel / ‘Âkıl olan etmez dünyâya rağbet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 4). [koca,]

kokla-: Kokusunu almak için bir şeyi burnuna yaklaştırıp havayı içine çekmek.

- Kokladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü ‘anber sürmüş yanağı benek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [kokladım, -dı, -m]
- Şâh-ı gerdâni tomurcuğ gül gibi **koklanmamış** / İşte bulduñ Refîyâ emrâz-ı ‘aşkı sağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [koklanmamış, -n, -ma, -mı]

koklaş: Kokusunu almak için bir şeyi burnuna yaklaştırıp havayı içine çekmek.

- Nazardan şaklasın Hallâk u Şamed / Esnâ-yı firâkda **koklaşdı** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [koklaşdı, -dı]

koku: Nesnelerden yayılan küçücük zerrelere burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duygu.

- Taķılır ‘anber-i zülfünde kalır cân u dilim / **Koķusu** her ne kadar etse de ser-ķoş gecemiz (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [koķusu, -su]

kol: El, kolun tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

- Yürüdüm ileri tıtdım **kolundan** / Öptüm yanağı şardım belinden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [kolundan, -u, -ñ, -dan]
- Kākülün boyna taķ **koluma** bağla / İ‘dāmıma fermân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [koluma, -um, -a]

kol kol: Yan yana ve kollarını birbirine geçirerek. (İkileme).

- Gitdi gece olduk şabâha vuşûl / Dediler tışarı çıkalım **kol kol** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [kol kol,]
- 'Aceb bu hâlimiz 'âkıbet n'ola / Biz ayrıldık düşmân çekdi **kol kola** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [kol kola,]

kolukısa-zâde: Kolukısazade.

- Kolukısa-zâde Hâcî Muhammed / Kelâmında gâyet şâdık mu'temed (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [kolukısa-zâde,]

kömür: Karbonlu maddelerin kapalı ve havasız yerlerde için için yanmasından veya çok uzun süre derin toprak katmanları altında kalıp birtakım kimyasal değişmelere uğramasından oluşan, siyah renkli, bitkisel kaynaklı, içinde yüksek oranda karbon bulunan katı yakıt, siyah renkli.

- Kömür sepetini çerâğ eyleriz / Deyü karar verdik leâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [kömür,]

kopmak: Kopmak, Dökülmek.

- Emzirmedin bir kez âb-ı lebinden / **Kopmaqla** yoğrulmuş gül yaprağından (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [kopmaqla,]

kör ol: Gafıl, gönül gözü kapalı olmak,.

- Dilersem Hudâdan gözler **kör olur** / Zîrâ bugünlerde cânımı şıkdın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [kör olur, -ur]

korku: Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı.

- Kimisi **korqudan** 'aqlın aldırdı / Kimisi soğukdan büsbütün toñdu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29). [korqudan, -dan]

koşma: Halk edebiyatının kendine has bir bestesi olan hece vezninin 6+5 veya 4+4+3 kalıbıyla söylenen, çok yaygın bir nazım şekli.

- Teferrüc vâktidir derler okur **koşma** gazel dil-ber / Meded çekdikçe bir dıtrir bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [koşma,]
- Ğarîb Ğarîb **koşma** söyletme güzel / Adam sevdiğini üzer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [koşma,]

koy-: Bırakmak, koymak.

- Bülbül şermende **koydu** nâle-i cân-süz ile / Şahn-ı gülşende dırahtı zevraķı handân gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [koydu, -du]
- Hep 'âlemin yârı kendi yanında / Beni yârsız **koyduñ** bayram gününde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [koyduñ, -du, -ñ]
- Sağ elin yüzünde **koymuş** toğdu bir hoş pür-ziyâ / Hîn tevellüdünde sürdü arza ağzın bî-devâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [koymuş, -muş]

köz: Küçük kor parçası.

- Şem'a-i hüsnün bütün mahv etdi nûr-ı âfîtab / Hem çayır çayır yanar bir **közle** biñ cân ıhahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [közle, -le]

ku'b: *Far. Vurucu, vuran, dökücü, döken. [esasen emr-i hâzırdır.] zer-kûb altın dökücü.*

- Ku'b-ı meşhûrûñ şîşe-i Cemisiñ Dārâlara / Rüstem ü Dārâ benim Dārâ nedir Dārâlanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [ku'b-ı,]

kudret: *(Ar.) Kuvvet, güç, takat, iktidar.*

- Ben anıñ biñde birin tavşife **kudret** bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyāya ol hūbān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [kudret,]
- Bir **kudretiñde** hep kevin ü mekân / Bekliyorlar bâb-ı luţfuñdan ihsān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [kudretiñde, -inde]
- Yaralandı bağırmız / **Kudretiñden** fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [kudretiñden, -i, -n, -den]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebep / **Kudretiñden** fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [kudretiñden, -i, -n, -den]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebep.... / **Kudretiñden** fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [kudretiñden, -i, -n, -den]
- Yaralandı bağırmız sen bir sebep.... / **Kudretiñden** fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [kudretiñden, -i, -n, -den]

kuds-: *Temizlik;saflık;kutsallık.*

- Bilinmez hikmeti bir baır-i ekber **kuds-i** efhamdır / Kirāmen Kātibīn ol hāme-i Yezdān-ı ekremdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10). [kuds-i, -i]
- Hıṭāben / Kuvve-i **kudsiyyeden** 'irfānımız Hamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 1). [kudsiyyeden, -den]

kudūm: *Uzak bir yoldan, uzak bir yerden gelme; ayak basma.*

- Tā **kudūmuña** teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [kudūmuña, -uñ, -a]

kūh: *Dağ (yücelik bağlamında).*

- Yandı cismim **kūh-ı** hūsnūñde güzel orman gibi / Al yanağın çevresi açmış тұrur ḥandān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [kūh-ı,]

kül: *1.Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd. 2.hürriyetine sâhip olmayıp başkasının hükmü altında olan kimse.*

- İneboludan da etdik hareket / Mevlām **kullarıña** sen eyle rahmet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 7). [kullarıña, -larına]

kül: *(Ar.) Bir şeyin tamâmı, bütünü, hepsi, bütün, tamam.*

- Muḳaddem levḥ-i maḥfūzu muḥarrer eyledi Yezdān / O emr-i **küllü** şey'in ḥālikun mişdākıdır fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [küllü, -lū]

kul ol: *Hükmüne girmek, bağlanmak | kulluk yapmak | hizmette bulunmak.*

- Ref'iya bu yüzden şararıp şoldu / Sen vefāsız yāra çokdan **kul oldu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [kul oldu,-du]

külhan: *Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak // Ateşlik, ateş yeri, küllük.*

- Ğam u fırkatle yanan bağırmı biryān mı şanır / Uzadır dest-i elem sīnemi **külhān** mı şanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [külhān,]

külhân ol: Ocak olmak - Sevgilinin ayrılığının yakıcı etkisi için kullanılmıştır-.

- ‘Aşkîñla yanmakta n’etsin Ref’iyâ / Âh-ı derûnum oldu külhân sevdiğim (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 57, Beyit 10). [külhân oldu, -du]

külhen: Hamamlarda döşeme altında bulunan ve ısınmayı sağlayan kapalı büyük ocak // Ateşlik, ateş yeri, küllük.

- Yakdı bağrım bunca yıldır hâra külhen eyledi / Çekdiğim cevri ü sitemdir görmesem lezzât-ı ‘aşk (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [külhen,]

kumanda: Bir işi belli bir düzenle yönetme, idare etme.

- Dümene kumanda ver etsin gayret / Belki sâkin olur vardır zamânı (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [kumanda,]

kumral: Koyu sarı veya açık kestane rengi.

- Tel tel olmuş şâh-ı ruhsâr üzre kumral perçemi / Her telinde bir makâm gîsûları sâzânlıdır (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [kumral,]
- O kumral perçemiñ nâzik dilleriñ / Sîneme kaçılmış hançer dişleriñ (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [kumral,]

kün: "Ol" mânasında emirdir. Allah (C.C.) bir şeye Kün dese; o şey olur.

- Kadîm zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı / Yekün emri hitâbında yıkar a ‘lâyı ednâyı (Giresunlu Ref’î Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [kün,]

künh: (Ar.) Bir şeyin aslı hakikati, temeli.

- Erer elbet hakîkat künhüne ‘irfâna şordukça / Bulur imân-ı kâmil mezheb-i ‘ulyâyâ uydukça (Giresunlu Ref’î Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [künhüne, -üne]

kur: Kurma, hazır hale gelme.

- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdu da ‘vâ-yı sirîşk / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [kurdu, -du]
- Kuruldu dem-hâne bâde süzüldü / Yâ nice gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [kuruldu, -ul, -du]
- Anıñ’çün vapura gelmegi kurdu / Kalk gidelim dedim nihâyet bu yâ (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 64, Beyit 22). [kurdu, -du, -k]
- Kaynadırız elbet çay birazdan / Semâvâr kuruldu cem‘iyyet bu yâ (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 64, Beyit 12). [kuruldu, -ul, -du]
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin gîsûları evvelki şafdandır (Giresunlu Ref’î Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [kurulmuş, -ul, -muş]
- Kuruldu meclis-i maḥabbet o dem / Tolandırdı sâkî hemân cām-ı Cem (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [kuruldu, -ul, -du]
- Söz yerini buldu küsmez baña / Kuruldu meydânda gâvgâsı şimdi (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [kuruldu, -ul, -du]

kur’ân: Allah tarafından Hz. Muhammed’e vahyedilen kutsal kitap, İslâm dininin temel kitabı, kelim-ı kadîm, Kur’ân-ı Kerim.

- Şabî-i şıbyâna rahmet yâ Settâr / Kırtar bu belâdan ehl-i Kur’ânı (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [kur’ânı, -ı]

kurban: *Ar. Bir amaç uğruna kendini fedâ eden veya fedâ edilen kimse.*

- Dedi cânım saña **ķurbān** efendimsin buyur fermān / Açıp sīnesini ol cân icābetle ‘adāletle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [ķurbān,]
- Visālīni bir kez görürsem eger / Koç **ķurbān** keseyim her gece gündüz (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [ķurbān,]
- Billāhi severim cân u yürekden / Nigāh-ı pertevle **ķurbān** yazıyor (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [ķurbān,]
- Sen de bil ‘aşkından firār etdiğim / El-vedā‘ ben saña **ķurbān** el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [ķurbān,]
- Yalnız buradan ben nasıl gidem / Cānım saña dā‘im **ķurbān** sevdiğim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [ķurbān,]

ķurbān eyle: *Canını feda etmek.*

- Al cânımı götür kaşāb-hāneye / Başın için **ķurbān eyle** sevdiğim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [ķurbān eyle,]
- Ben değil mi cânını önünde **ķurbān eylesin** / Raḥma gel yazdı efendim Ref‘i medḥeyniñ Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [ķurbān eylesin, -sin]

ķurbān ol: *Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek.*

- Günde yüz biñ kere **ķurbān olayım** / Bahāsız dünyāda Ref‘i yā n’eyler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [ķurbān olayım, -ayım]
- Ķurbān olurum vaşlīña dīdārīña hālā / Yetmez mi güzel olmuşuz ‘ālemlere ifşā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 14). [ķurbān olurum, -ur, -um]

ķurbānıñ ol: *Uğruna ızdırap veya büyük sıkıntı çekmek, zarara girmek, ölmek.*

- Gel **ķurbānıñ olam** cânım efendi / Etme nāz yerine cevri ü sitemler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [ķurbānıñ olam, -m]

ķur: *Planlamak.*

- Şabāḥdan vapura gelmegi **ķurduķ** / Acente-hāneye vapurdan şorduk (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 47). [ķurduķ,]

ķürek: *Deniz araçlarının yürütülmesini sağlayan, bir ucu sap biçiminde, suya giren kısmı enli ve yassı ağaç.*

- Āmānın kayıkçı bize kayık bul / **ķürek** rāḥat olmaz kaşāvet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [ķürek,]

ķurtar: *(İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.*

- El-amān el-amān Ḥazret-i Mevlā / **ķurtar** belālardan cefādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [ķurtar,]
- Terk etmek de şimdi nefsim ‘ārdır / **ķurtar** yā Rab ķurtar sevdādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [ķurtar,]
- Terk etmek de şimdi nefsim ‘ārdır / Ķurtar yā Rab **ķurtar** sevdādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [ķurtar,]
- Şabī-i şıbyāna rahmet yā Settār / **ķurtar** bu belādan ehl-i Ķur‘anı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [ķurtar,]
- Ne uyandırdı o yār şem‘a-i sūzānesini / Ne sögündürdü ki **ķurtarmağa** pervānesini (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [ķurtarmağa, -ğ, -a]

- Al cānımı **ķurtar** beni yā Rab bu elemnden / Vallāhi delindi yūregim renc-i ŧikemden (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [ķurtar,]

ķurtul: (İçinde bulunduğu güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

- Pervāneveŧ aldanma gönül 'aşķ-ı cihāna / Merd ol ki dilā **ķurtulasın** nār-ı benekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [ķurtulasın, -a, -sın]
- Almaz ki **ķurtulam** cānımı Mevlā / Ben ölünce sen dünyāda n'eylersin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [ķurtulam, -am]
- Derdi bulup dermān bulma sevdiğim / Dünyāda cefādan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 1). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Aradıñ da bulduñ bu inkisārim / Umarım cezādan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Gönül 'azābından her zamān dörün / Bir sā'at belādan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 4). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Bulma hiç i'tibār insān içinde / Nāmūs-ı ednādan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 6). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Bütün merāk ile derünuñ tōlsun / Minnet-i sevdādan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 8). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Bundan ŧoñra var bul yār başkasını / Ben gibi āzāddan **ķurtulmayasıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [ķurtulmayasıñ, -ma, -ya, -sın]
- Bu hūsn ile ūlfet etmeyen hūbān / **ķurtulmaz** yā Hāķdan olursa tuğyān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [ķurtulmaz, -maz]

ķus: Kanatlı uçucu hayvan; ķuŧ.

- Gıtdi gönül **ķuŧu** olmuŧuz ğarīb / Bir dahı mülākāt olmazsa naŧīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [ķuŧu, -ı]

ķus: Darılmak; gücenmek.

- Beynimizde vāķi' sırrı söyletme / **ķüs** tırma ğonce-dehānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [ķüs,]
- Söz yerini buldu **ķüsmez** baña / Ķuruldu meydānda ğavgāŧı ŧimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [ķüsmez, -mez]

ķüŧe: Köŧe.

- Mūdāvim mā-sivādan el çekip taķvāya taldıñsa / Meded yā Hū elim tūt **ķüŧe-i** vahdetde ķaldıñsa (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [ķüŧe-i, --i]

ķüsmek: Küsmesine yol açmak.

- Ref'i sever iken ziyāde seni / Bilmediñ ķadrini **ķüsdürdüñ** beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [ķüsdürdüñ,]

ķuŧūr: Ar. 1. Kısa ve eksik tutmak, bir ŧeyi yapmađa muktedir iken yapmamak, 2. Hata, kabahat, noksan, taksir.

- Āŧŧfte-i hāl olmada bilmem ne **ķuŧūr** var / Būlbūl gibi feryād ile al renk çiçekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [ķuŧūr,]

ķuŧvā: Nihayet, son, erişilecek son nokta.

- Ref'i a güzel gözledi **ķuŧvā-yı** mürüvvet / Var bende dirāyet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [ķuŧvā-yı, -yı]

kutu: Bir kabın alabildiği miktarda olan.

- Bir **kuşu** şekeri bir çay ucundan / Çıkarıdı meydāna hamākat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [kuşu,]

kuvve: Ar. Kudret, zor, güç, zaaf mukabili.

- Hitāben / **Kuvve-i** kudsiyyeden 'irfānımız Hamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 1). [kuvve-i, -i]
- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gazel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer bütün **kuvvetle** heybetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [kuvvetle, -le]

kuvvet et: Gücü kazanmak, elde etmek.

- Raķibīn yanında Ref'iyā raķbet / Kesb-i **kuvvet eder** pehlevān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [kuvvet eder, -er]

kūy: Köy, semt, mahalle; sevgilinin bulunduğu, yaşadığı yer.

- Şahrā-yı gerdānīn ğarīb yuvası / Vādī-i sedyānīn **kūyda** Leylāsı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [kūyda, -da]

kuzāt: Kadılar.

- Ey 'azīzā yazdı şun nā-hakkımı **kuzāt-ı** 'aşk / Söylemez inkārını bilmem nedir hācāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [kuzāt-ı,]

kuzu: Kendinden yaşıca küçükler için kullanılan kuzum, canım vb. gibi bir sevgi ve samimiyet ifadesi.

- Gel etme **kuzum** 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [kuzum, -m]
- Gel etme **kuzum** 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [kuzum, -m]
- Gel etme **kuzum** 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [kuzum, -m]
- Gel etme **kuzum** 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [kuzum, -m]
- Gel etme **kuzum** 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [kuzum, -m]

lā-cerem: Ar. Şüphesiz, besbelli, elbette.

- Gerçi insānız çeker elbet bu 'aşkı **lā-cerem** / Tālī '-i bed fālımızdır olmuşuz hayrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [lā-cerem,]
- Togrusu ibkā-yı şükründen lisān-ı 'özr durur / **Lā-cerem** bu tende sensin cānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [lā-cerem,]

lāf: (Fars.) Bir düşünce anlatan kelime veya kelime dizisi, söz, lakırdı.

- Zann etdik ağızında var **lāf** otaş / Ğam çekdik dem çıkıdı sefāhet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [lāf,]

lāhūt: İlahî âlem.

- Nice 'âlem nice ervāh nice **lāhūt-ı** 'uzmāy / Kılar bir lahzada kendin iken eflāk u esmāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [lāhūt-ı, -ı, -]

lahza: An, dem, zaman.

- Ağladım sızladım kalmadı mecāl / Görmedim ‘ālemde bir **lahza** vişāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 5). [lahza,]
- Şordular maḥabbet kâdardır şimdi / Bir **lahza** yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [lahza,]
- Ref’iyā kesildi nām u nemekden / Görmese bir **lahza** eyvāh demekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 9). [lahza,]
- Şordular maḥabbet kâdardır şimdi / Bir **lahza** yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [lahza,]
- Hüsniyā bu kabza-i seyfi alınca destine / Verme bir **lahza** amān düşmāna Allāh ‘aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [lahza,]
- Nice ‘ālem nice ervāḥ nice lāhūt-ı ‘uzmāy / Kılar bir **lahzada** kendin iken eflāk u esmāy (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [lahzada, -da]

lāl: Dili tutulmuş, dilsiz.

- Lāl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı mecāz / Girdikçe girer kıanıma şol şive vü nāz (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [lāl,]

la’l: I. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. II Sevgilinin kırmızı dudağı.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā **la’l-i** Bedaḥşān mı / Dedi bir kenz-i zī-kıymet velî yāḳūt-ı aḥmerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [la’l-i, -i]

lāl ol: Dilsizleşmek, söz söyleyemez hale gelmek.

- Seniñle maḥabbet baña bal olur / Çek elin dedikçe dilim **lāl olur** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 3). [lāl olur, -ur]

lālā: Lale (çiçek adı).

- Bir su’ālīm vardır ey çeşm-i siyāh / Lü’lü’-i **lālādır** her bir dānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [lālādır, --dır]

lāşe: Far. Leş, ölü.

- Kimisini tente altında boğdu / Toldurdu **lāşeler** baḥr u ‘ummānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [lāşeler, -ler]

lā-şek: Şüphesiz.

- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese rāzın yanar **lā-şek** kelāmeyniñ Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [lā-şek,]

lā-taknatu min rahmetillāh: Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. (Zümer suresi 53. ayet).

- Güzel **lā-taknatu min rahmetillāh** emr ü fermānı / Görürsün şübhesiz Ref’î bu yüzden kenz-i Raḥmānı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [lā-taknatu min rahmetillāh,]

laṭîf: Özel isim.

- Şamsunludur Ḥāfız Muḥammed Şerîf / Bāfradandır Ḥāfız Muḥammed **Laṭîf** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [laṭîf,]

lā'ubāl: Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.

- Tekrâren tışarı çıkdık **lā'ubāl** / Şiddetli rüzigâr açdı per ü bāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [lā'ubāl,]

lāyık: 1. Uygun, yaraşır, münâsıp 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

- Görünce tab'ıma **lāyık** dedim sensin baña hāzık / Gel imdi ben saña 'āşık şadākatle be-ğāyetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [lāyık,]
- Dedim ol ravza-i vaşlın kerem kıl bāb-ı luţfuñdan / Dedi Ref'î harāb etme saña **lāyık** muhavverdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [lāyık,]
- Hāk ne hoş hālķ eylemiş ismiñde hüsñüñ mähveş / Zātıña **lāyık** huşuşa hūb vaţanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [lāyık,]
- Hıtāben / **Lāyıkınca** Ref'iyā her şahşa bir söz söylüyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [lāyıkınca, -ınca]
- Medhe **lāyık** nām vardır hem sezādır Luţfiyā / Dāğ-ı dilde ülfeti sābit-beķādır Luţfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [lāyık,]
- Zātıña **lāyık** mı bağrımı yaķdın / Zencir-i zülfünü boynuma taķdın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [lāyık,]
- Bu bu sevdā-yı 'aşķa olmayan **lāyık** / Bu dürlü ebyātı düzer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [lāyık,]
- Lāyık mı bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz yā sen gibi yārla toymak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [lāyık,]
- Hılāf-ı me'müldür o dürlü etvār / Ne yazsam hākķında **lāyık** seza-vār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [lāyık,]
- Ben saña 'āşıkım tā şübheñ mi var / **Lāyık** mıdır Ref'î çeksin elemeler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [lāyık,]
- Bize **lāyık** imiş bu dürlü 'azāb / Ne çāre olacak emr-i Rabbānī (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [lāyık,]
- Ref'î **lāyık** imiş saña cefālar / Neñe lāzım seniñ diyār-ı āzar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [lāyık,]
- Dense de **lāyıkdır** kibār kenefi / Çāresiz çekeriz 'alāmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 16). [lāyıkdır, -dır]
- Saña **lāyık** mıdır zevķ ü şafā beytü'l-hazendir bu (Giresunlu Ref'i Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [lāyık,]

lāyık degil: Münasip, yaraşır, uygun olmamak.

- Gel ey 'āķil saña **lāyık degil** Şeddādī bīnālar / Nice Cemşid Dārāyı yutar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [lāyık degil,]

lāyık ol: Layık olmak, yaraşmak.

- Lāyık olan saña bir dalı 'avdet / Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [lāyık olan, -an]
- Saña **lāyık olan** çün tā'ib ü müstağfir olmaķdır / Gözüñ aç ğāfil olma lezzet-i nā-südelelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [lāyık olan, -an]

lāzım: Ar. Gerekli.

- Ref'i lāyık imiş saña cefâlar / Neñe **lāzım** seniñ diyâr-ı âzar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [lāzım,]

leb: (Sevgilinin) dudağı.

- Dedim ol **lebleriñ** nergis mi yâ la 'l-i Bedahşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâķût-ı aķmerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [lebleriñ, -ler, -in]
- Āh u zâr etsem de uğruñda baña zevķ-baķşıdır / **Lebleriñ** âbı hayâlimde şarâb olmaķdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [lebleriñ, -ler, -in]
- Kōķladım zülfünü emdim **lebinden** / Misk ü 'anber sürmüş yanağı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [lebinden, -inden]
- Bûy-ı müşgâdadır mey-hâneleri / Maķbûbuñ **lebleri** meyvadır derler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 4). [lebleri, -ler, -i]
- Vaţanıñ ebb-i kabîhi bu diyârın **lebini** / Ne bilir ķadrini ğurbet gezeniñ kim vaţanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [lebini, -i, -n, -i]
- Emzirmediñ bir kez âb-ı **lebinden** / Kōpmaķla yoğrulmuş ğül yaprağından (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [lebinden, -i, -ñ, -den]

lenger-endāz: Birl. sıf. (Fars. endāz "atan" ile) Demir atmış (gemi).

- Sâ'at yedi buķuķ İneboluda / **Lenger-endāz** atdı vapur orada (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 59). [lenger-endāz,]
- Lenger-endāz etdi vapur lîmāna / Cismime bir hayât geldi o anda (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [lenger-endāz,]

leşker: Asker.

- Bir bölük ğam **leşkeri** girdi vücüdüm şehrine / Şabr eder olduķça baķtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [leşkeri, -i]
- Ezelden tâ kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün **leşkerin** ğisûları evvelki şafdandır (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [leşkerin, -i, -n]

leţâfet: (Ar.) Hoşluk, güzellik, incelik.

- Kōmür sepetini çerâğ eyleriz / Deyü karar verdik **leţâfet** bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [leţâfet,]

levh: Sayfa || üzerine yazı yazılan düz şey (yazmak ve nakş yazmak bağlamında).

- Muķaddem **levh-i** maķfûzu muķarrer eyledi Yezdân / O emr-i küllü şey'in hâliķun mışdâķıdır fermân (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [levh-i, --i]
- Ne hâcet **levh-i** maķfûza müreccaķ 'ind-i a'zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok sıfâtı zât-ı aķdemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [levh-i,]

levn: Renk, boya.

- Sen seniñ kıymetde bî-hemtâlîğıñ bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i **levneyniñ** Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 4). [levneyniñ,]

leyl: Gece || Ayrılığın karanlığı.

- Ğam çekme ğōñül **leyl** ü nehâr etse Hüdâdan / Elbetde bulur zâ'ik olan feyz-i firâvân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [leyl,]

leylā: Leyla ile Mecnun hikâyelerinin kadın kahramanı.

- Şahrâ-yı gerdânın ğarîb yuvası / Vâdî-i sedyânın kûyda **Leylâsı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [leylâsı, -sı]
- Beni Mecnûn etdi **Leylâdan** beter / Düşürüp nâmûs-ı bâlâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [leylâdan, -dan]

lezzîz: (Ar.) Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

- Ğâyet **lezzîz** gördüm var ise dilde / Yed-i zâtı buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [lezzîz,]
- Yakdı bağrım bunca yıldır hâra küllhen eyledi / Çekdiğim cevr ü sitemdir görmesem **lezzât-ı** 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [lezzât-ı, -ı]
- Saña lâyıķ olan çün tâ'ib ü müstağfir olmaktır / Gözüñ aç ğâfil olma **lezzet-i** nâ-sûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [lezzet-i, -i]
- Dedim hoşsun güzellikte nazîrin yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle **lezzetle** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [lezzetle, -le]
- Câm-ı meyden nûş edip bul germ maħabbet **lezzetiñ** / Özge şemşîr ü ħadengi zâğladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [lezzetiñ, -i, -n]
- Gelmezsin bezm-i 'aşka **lezzetin** tuymadıkça / Bir gececik rû'yetle uğratdın turfe hâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [lezzetin, -i, -n]
- Dîdeden aldığım bûseler cânâ / **Lezzeti** ağızımdan çıkmıyor hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 9). [lezzeti, -i]
- Taht-ı tenkîha alıp şol duħter-i pākîzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc **lezzeti** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [lezzeti, -i]

lezzet bul: Tat almak II hoşlanmak.

- Bulmasa lezzet rehâvet kâffe-i ehl-i 'uķûl / Haşr ederlere vücûd yıllarca dâ'im fi'l-maķâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [lezzet bulmasa, -ma, -sa]

liman: Gemilerin barınmalarına, yük alıp boşaltmalarına, yolcu indirip bindirmelerine yarayan doğal veya yapay sığınak, liman.

- Ünye lîmânında etdik 'azîmet / Sinop **lîmânına** vardık selâmet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5). [lîmânına, -ı, -n, -a]
- Giresundan çıkdık havâ mâhitâb / Ünye **lîmânında** çekdik ıztırâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [lîmânında, -ı, -n, -da]
- Ünye **lîmânında** etdik 'azîmet / Sinop lîmânına vardık selâmet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5). [lîmânında, -ı, -n, -da]
- Üçüncü kapudân dedi dönelim / Sinop **lîmânını** varıp bulalım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 15). [lîmânını, -ı, -nı]
- Şabâh sâ'at dörtde göründü **lîmân** / Çıkarız Samsuna meşveret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [lîmân,]
- Lenger-endâz etdi vapur **lîmâna** / Cismime bir ħayât geldi o anda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [lîmâna, -a]
- Sinop **lîmânına** etdik deħâlet / Çıkalım tışarı seyâħat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [lîmânına,]

lisân: Dil.

- Çün seniñ 'aşkıñla efgân etdiğim ta'yîb degil / Yâ nasıl ketm eyleyem muħrıķ **lisânıñ** var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [lisânıñ, -ıñ]

- Togrusu ibkâ-yı şükründen **lisân-ı** 'özü durur / Lâ-cerem bu tende sensin cânımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4*). [*lisân-ı, -ı*]
- Hem **lisân-ı** hâlde kıldı du'âyı birçok nidâ / Müjdecî yetişirin etdi beşâretle edâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5*). [*lisân-ı, -ı*]

liyâkat: Layık olma / yeterlilik / uygunluk.

- Yâhû nasıl oldu bezm-i tecellî / Geriye gönderdik **liyâkat** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 44*). [*liyâkat,*]

lokman: Bir nebî veya velî olduğu ihtilâflı; ancak çoğunluğun tercihinine göre hakim bir şahsiyet. Kur'ân-ı Kerîm'de Lokman adı iki yerde geçer (Lokman, 31/12 ve 13). Kelime, aynı zamanda Mekki bir surenin adıdır. Bu sûrenin nüzul sebebi Kureyşlilerin Lokman'ı Hz. Peygamber (s.a.s)'e sormalarıdır.

- Açıldı yaralar işliyor hâlâ / Tâib-i **Loğmân** ol sen gül-i ra'nâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 3*). [*loğmân,*]

lû'lû': İnci; sevgilinin dişi.

- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyâ dizilmiştir / Dedi ol dâne-i **lû'lû'** velâkin ism-i cevherdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 4*). [*lû'lû',*]
- Şanki kimyâ mantık-ı güft-i dülerden **lû'lû'dür** / El ne derler ise desin el-hayâdır Luţfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 3*). [*lû'lû'dür, -dür*]
- Bir su'âlim vardır ey çeşm-i siyâh / **Lû'lû'-i** lâlâdır her bir dânesi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 1*). [*lû'lû'-i, --i*]

luţf: Bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik.

- Dedim ol ravza-i vaşlîñ kerem kıl bâb-ı **luţfuñdan** / Dedi Refî harâb etme saña lâyıķ muhavverdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [*luţfuñdan, -uñ, -dan*]
- Ne baña **luţf** u 'inâyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü almak ne şerefdir ne şeref (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4*). [*luţf,*]
- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ kan döker / **Luţf** u ihsânıñ yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*luţf,*]
- Togrusu Refî gedâ taşhîh-i vicdân et bu dem / Ol esîr-i bâb-ı **luţfunda** revâdır Luţfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7*). [*luţfunda, -uñ, -da*]
- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır **luţf** ile bir iltifât gördüñ mü sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2*). [*luţf,*]
- Bir kudretiñde hep kevin ü mekân / Bekliyorlar bâb-ı **luţfuñdan** ihsân (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 3*). [*luţfuñdan, -uñ, -dan*]
- Seni görmedigim günler sâl olur / Kanı ol **luţfuñdan** gördüğüm demler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4*). [*luţfuñdan, -uñ, -dan*]
- Hukûk-ı vefâdan şöhet ferzendi / **Luţf** u ihsân ile yarışdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 14*). [*luţf,*]
- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni' met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken **luţf** u bekâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6*). [*luţf,*]
- Luţf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu hitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1*). [*luţf,*]

luţfi: Özel ad.

- Medhe lâyıķ nâm vardır hem sezâdır **Luţfiyâ** / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-bekâdır **Luţfiyâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 1*). [*luţfiyâ, -yâ*]

- Medhe lāyık nām vardır hem sezādır **Luṭfiyā** / Dāğ-ı dilde ülfeti sābit-bekādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [luṭfiyā, -yâ]
- Farq eder dünyā vü mā fihāda hikmet tācını / 'Ārif-i billāh gevher içre kādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [luṭfiyā, -yâ]
- Şanki kimyā mantık-ı güft-i dülerden lü'lü'dür / El ne derler ise desin el-hayādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [luṭfiyā, -yâ]
- Mā-verāyı mā-sivāyı yokladım dilden dile / Ğayr-ı mislin bulmadım şāhib-vefādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [luṭfiyā, -yâ]
- Güşe-i mekân edinmiş zā'ıkandan bī-dirîğ / Şohbet-i müşgānelerden āşinādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [luṭfiyā, -yâ]
- 6Merkez-i gönüm sarāyı tahtgāhında müdām / Nuṭk eder bir 'ādil-i nāzik-edādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [luṭfiyā, -yâ]
- Toğrusu Ref'î gedā taşhîh-i vîcdān et bu dem / Ol esîr-i bāb-ı luṭfunda revādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [luṭfiyā, -yâ]
- Muḥbir-i telğirāf Aḥmed **Luṭfî** / Toldurdu 'ālemi şohbeti nuṭkı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [luṭfî,]
- Hācî Emîn-zāde Hāfız-ı **Luṭfî** / Bu dem maḥşûduna ulaşı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [luṭfî,]

mā: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

- Mā hüve'l-ḥaqqıñ seniñ dīvānımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 11). [mā,]
- Farq eder dünyā vü mā fihāda hikmet tācını / 'Ārif-i billāh gevher içre kādır **Luṭfiyā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [mā,]

ma'ān: Anlamlar, manalar.

- Refiḳî olsaydım rüşen bāğında / Raḥs ederdim **ma'an** rü'yetgāhında (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 5). [ma'an,]
- Şarf u naḥv mantık **ma'ānî** hikmet ü ādāb uşul / 'İlm ü tefsîr ü bedî' fiḫ u beyān 'ilm-i kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [ma'ānî,]

ma'ārif: 1. marifetler, bilimler. 2. bilgi, kültür.

- Çün **ma'ārif** ma'denî Hızır edecek devlet iken / İktizā-yı 'aşrımız ta'n-ı ḥā'in-i 'avām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [ma'ārif,]

ma'būd: Kendisine ibadet olunan, tapınılan. İl Allah.

- Her kārda **ma'būduma** tefvîḳ ede gördüm / Güş etmede tā meclis-i 'irfāna melekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [ma'būduma, -um, -a]

mācerā: (Su ve akmak bağlamında) baştan geçen olaylar, macera.

- Diñleyin **mācerā** nasıl zuhretti / Uğratdı fiğāna cümle insānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [mācerā,]

maçin: Çin'in güney kısmı.

- Gezmişim Hindi Yemen Bağdād Başra bir zamān / Çin **Māçün** Āsyāda çok dīvānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [māçün,]

mādām: "Değil mi ki, -diği için, -diğine göre" anlamlarında sebep göstermek için, başına getirildiği cümleyi daha sonraki cümleye bağlayan bir söz, mademki.

- Murādım medh edem merdāneleri / **Mādām** söylüyor müşgāneleri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 3). [mādām,]

ma'den: Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak, maden.

- Mażhar-ı şāyān-ı 'ādil nuṭṭ-ı cevher **ma'deni** / Kalmasın alsın 'adūdan kanımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [ma'deni, -i]
- Değişmem verseler **ma'den** güheri / Her bir şivesinde biñ kan yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [ma'den,]
- Yeñiden açıldı gönlümde yāra / El-vedā' **ma'den-i** 'irfān sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 2). [ma'den-i, --i]
- Zīrā o maḳām **ma'den-i** zevk cāy-ı 'adālet / Bir bāğ-ı sa'adet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [ma'den-i, --i]
- Çün ma'ārif **ma'deni** Hızr edecek devlet iken / İktizā-yı 'aşrımız ta'n-ı ḥā'in-i 'avām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [ma'deni, -i]
- Ey güzel sen kendiñi yār etme her āğyāreye / Çünkü cevher **ma'denisiñ** düşme gel āvāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [ma'denisiñ, -i, -sin]

mader: (Fars.) Anne, valide.

- Raḥm-ı **māderden** kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [māderden, -den]
- Raḥm-ı **māderden** kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [māderden, -den]
- Raḥm-ı **māderden** kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [māderden, -den]
- Raḥm-ı **māderden** kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [māderden, -den]
- Raḥm-ı **māderden** kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [māderden, -den]
- Āh yigirmi üç yaşında erdi ḥükmu'llāh baña / Āh u vāh eyvāh deyü ağlar ata **māder** katı (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [māder,]
- Hāk şabırlar eylesin iḥsān peder **māderine** / Āh eder sızlar yürek yaqdıkça hep akrānına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [māderine, -i, -n, -e]
- Kılmadı 'ömrüm vefā dünyādan el çekdim bugün / Geldi yevm-i iftirādım **māderidir** kardeşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [māderidir, -i, -dir]

ma'dūm: Var olmayan, mevcut olmayan, yok.

- Yaratdı 'ālemi **ma'dūm** iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükmi-şadākatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [ma'dūm,]
- Yaratdı 'ālemi **ma'dūm** iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükmi-şadākatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [ma'dūm,]
- Yaratdı 'ālemi **ma'dūm** iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükmi-şadākatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [ma'dūm,]
- Yaratdı 'ālemi **ma'dūm** iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükmi-şadākatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [ma'dūm,]
- Yaratdı 'ālemi **ma'dūm** iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükmi-şadākatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [ma'dūm,]

mağmūm: Gamlı, kederli.

- Beni **mağmūm** u perīṣān eden aṣlā gülemez / Dutar āhım anı birden bire iflāh olamaz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [mağmūm,]

mağrūr: 1. Aldanmak 2. tafra atmak, kibirlenmek.

- Bu rāh-ı 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / **Mağrūr** olma a şāhım erer hüsnuñ zevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [mağrūr,]
- Pervāz olarak evc-i hevā üzre gezer hem / **Mağrūr** ile hem dem (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [mağrūr,]

māh: Ay II ay yüzölü sevili.

- Kamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cānā nedir ismiñ dedi bir **māh-ı** reh-berdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [māh-ı, --ı]
- Māha teşbīhde şifātīñ dilde destān kahveci / Yoğsa ruhsārīñ mıdır her derde dermān kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [māha, -a]
- Zikr-i tevḥīd etmegi bildi şabī bī-iştibāh / İş bu minvāl üzre tā oldu mu'ammer ḥayli **māh** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [māh,]

maḥabbet: 1. Sevgi. 2. Aşk, sevdā. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet, yârenlik.

- Güzeller bāğa girmişler nezāketle şerāfetle / Kamusu 'aşka ermişler meveddetle **maḥabbetle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [maḥabbetle, -le]
- Cām-ı meyden nūş edip bul germ **maḥabbet** lezzetiñ / Özge şemşir ü ḥadengi zāğladı Rif' at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [maḥabbet,]
- Bu fenā dünyāda rif' atle yaşasın Rif' atım / Urdu zencīr-i **maḥabbet** bağladı Rif' at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [maḥabbet,]
- Gönülünde **maḥabbet** yok olan 'āşık / Zümre-i 'uşşāk olur mu fā'ik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [maḥabbet,]
- 'Aşk u **maḥabbetde** bağı yanıklar / Melūl maḥzūn dā'im gezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [maḥabbetde,]
- Şordular **maḥabbet** kındadır şimdi / Bir laḥza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [maḥabbet,]
- Maḥabbet belası geldi başıma / Yār merḥamet et bu genç yaşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [maḥabbet,]
- Rütbesi kahveci rūḥ revāndır / Rāh-ı **maḥabbetde** rikāb-ı cāndır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5). [maḥabbetde,]
- Seniñle **maḥabbet** baña bal olur / Çek elin dedikçe dilim lāl olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 3). [maḥabbet,]
- Şordular **maḥabbet** kındadır şimdi / Bir laḥza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [maḥabbet,]
- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / **Maḥabbet** uğruna şıvaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [maḥabbet,]
- Kuruldu meclis-i **maḥabbet** o dem / Tolandırdı sākī hemān cām-ı Cem (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [maḥabbet,]
- Uyandı **maḥabbet** gitdi derd ü gam / Tamām yol zevkīdir 'azīmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [maḥabbet,]
- Dedi ki buyuruñ kahve içelim / Bir miqdār **maḥabbet** şöḥbet geçelim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [maḥabbet,]

- Okudum destânı ihvân diñledi / Bir miqdâr gülüşdük **maḥabbet** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [maḥabbet,]
- Bâğ-ı nezâketde gülün dermege / **Maḥabbet-i** yârdan bezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [maḥabbet-i,]

maḥbûb: (Ar. ḥubb “sevmek, sevgi”den maḥbûb) Sevilen kimse, sevgili.

- Maḥbûbuñ esmeri Mısrın şekeri / Bulunmaz mânendi yokdur kederi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [maḥbûbuñ, -uñ]
- Büy-ı müşgâdadır mey-hâneleri / **Maḥbûbuñ** lebleri meyvadır derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 4). [maḥbûbuñ, -un]

maḥbûs: Ar. 1. Hapsolunmuş, ba'de'l-muhâkeme bir yerde kapatılmış. 2. Alıkonulmuş. mahpusiyyet: Mahpusluk. Üç ay mahpusiyyetine karar verildi. mahpushâne: Mahbes.

- Bir yanda **maḥbûsîn** bir yanda menfî / Ta'affünden tıldu cümleñiñ enfî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [maḥbûsîn,]

maḥfûz: Saklı, gizli.

- Ne hâcet levḥ-i **maḥfûza** müreccah ‘ind-i a‘zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok sıfâtı zât-ı akdemdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [maḥfûza, -a]
- Muḥaddem levḥ-i **maḥfûzu** muḥarrer eyledi Yezdân / O emr-i küllü şey’in ḥâliḳun mısdâkıdır fermân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [maḥfûzu, -u]

māhitāb: Ayın ışığı, dolunay II sevgilinin ay gibi parlak yanağı.

- Şanki toğdu cihân içre āfitāb / Hâ’il olur görse şems ü **māhitāb** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [māhitāb,]
- Giresundan çıkdık havā **māhitāb** / Ünye lîmânında çekdik ıztırāb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [māhitāb,]

maḥlaş: Şâirlerin manzum eserlerinde kullandıkları takma ad. II yeter, kâfi.

- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i Maḥmûd **maḥlaş-ı** ihvânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [maḥlaş-ı,]

maḥmûd: "Övülmüş methedilmiş" anlamında Hz. Muhammed'in isimlerindendir.

- Hem dahı Kâdir Ağa-zâde deyü nîk-nâm var / İsm-i **Maḥmûd** maḥlaş-ı ihvânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [maḥmûd,]

maḥmûr: (Göz için) Süzölmüş, baygınlaşmış.

- Efgendesiyim zülf-i perîşâna dolaşdım / **Maḥmûr** iken ol dām-ı girîbâna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [maḥmûr,]

māh-pāre: Ay parçası II Ay gibi güzel, beyaz tenli sevgili.

- Bil ki kâdriñ rûz u şeb ağyârla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle sen **māh-pāre**ye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [māh-pāre, -y, -e]

mahrûm kal: Bir şeyden nasibini alamamak, istediğini elde edememek, yoksun kalmak.

- Mülâkâtan **maḥrûm kaldı** bir aḥbâb / Hâfız İsmâ’ildir sâbıkâ bevḩâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [maḥrûm kaldı, -dı]

maḥşer: (Ar.) Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

- Bu derd ü ğam-gîne dermân bulunmaz / Rûz-ı **maḥşere** dek ḥaşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2). [maḥşere, -e]
- Maḥşerde şorarsak saña da'vâ-yı cinâyet / Dünyâda ne ḥâcet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [maḥşerde, -de]
- Uğradım **maḥşer-i** mevte imdi gel.... / Tıtdı fûlan elim dedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 8). [maḥşer-i,]

maḥşûs: (Ar.) Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, husûsileşmiş, has, özgü.

- Maḥşûs mu kendiñe beni yakarsın / Bundan başka daha hızmetsiñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [maḥşûs,]
- Zâtıña **maḥşûşdur** 'afv ile cezâ / Dilerim ḥalâş et ğavġâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [maḥşûşdur, -dur]
- Cümle aḥibbâlar kayıka binmiş / Kayık **maḥşûş** ile vapura gelmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 99). [maḥşûş,]

mâh-tâbân: Dolunay, parlak ay ll Ay ıttığı kadar güzel sevgili.

- Ey gönül ol **mâh-tâbândan** yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe dîvân tırdıñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [mâh-tâbândan,]

maḥv: 1. Yok etme, varlığına son verme. 2. Yok olma, harap olma. 3. tasavvuf. Kulun beşerî zaatlardan kurtulup bütün iş ve davranışlarında Allah'ın küllî irâdesine teslim olması durumu.

- Bulmadım 'âlemde yâr-ı vefâdar / Sicn-i ğamda kaldım **maḥv** ğam-güsârım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [maḥv,]
- Münâsib sevmeye âhû gözleriñ / Vücûdum **maḥvına** kıydı sözleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [maḥvına, -ın, -a]

maḥv et: Mahvetmek, yok etmek.

- Şem'a-i ḥüsnüñ bütün maḥv etdi nûr-ı âfitâb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cân ḳahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [maḥv et, -di]
- Meftûn olalı ḥaḳḳı gedâ gülmedi aşlâ / **Maḥv etdi** vücûdum n'ideyim ḳâmet-i Tûbâ (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [maḥv etdi, -di]
- Alıḳ alıḳ baḳan ela gözlerin / **Maḥv etdi** vücûdum inan sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [maḥv etdi, -di]

maḥv ol: Yok olmak, perişan olmak, bozulmak.

- Maḥv oldu benim 'aşḳ ile ey ruḥları enver / Uğruñda a dil-ber (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 9). [maḥv oldu, -du]
- Bir kez nûr-ı vechiñ seyr eden âşüfteler / 'Aşḳla **maḥv olup** fîr fîr döner kirmân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [maḥv olup, -up]

mâhveş: Ay gibi (güzel olan Hz. Muhammed).

- Dedim ol rûy u ruḥsârıñ mı parlar **mâhveş** böyle / Dedi yok bâġ-ı ḥüsnümde toġar dâ'im bir aḥterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [mâhveş,]
- Ḥaḳ ne hoş ḥaḳ eylemiş ismiñde ḥüsnüñ **mâhveş** / Zâtıña lâyıḳ ḥuşûşâ ḥûb vaṭanıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [mâhveş,]

maḥzā: "Yalnız, ancak, sadece" anlamlarında edat.

- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Hezārān berķ urur ol şivesi **maḥzā** ziyāsından (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [maḥzā,]

maḥzūn: (Ayrılıktan sebep) Üzgün, hüznünlü.

- 'Aşk u maḥabbetde bağı yanıqlar / Melül **maḥzūn** dā'im gezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [maḥzūn,]
- Ref'i yā naşibi var ğurbet elde / Boyuñ egmiş **maḥzūn** turur el belde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [maḥzūn,]
- Muḥibb-i şādıklar **maḥzūn** mu ola / El-vedā' cümle-i ihvān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [maḥzūn,]
- Huzūran / Kālb-i **maḥzūnum** mülākātınla ābād eylediñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 7). [maḥzūnum, -um]

maḥzūniyyet: Hüznünlü, kederli. || Mecnun, âşık.

- Şöyle **maḥzūniyyetimle** nazar-ı dīdār idim / Aldı etrāfım bütün ğarķ eyledi deryā-yı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [maḥzūniyyetimle, -im, -le]

maḥzūr: Kusur, özürlü.

- Bu **maḥzūr** göñlümü eyledi kebāb / Ebrūları 'aşķa i'lān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [maḥzūr,]

mā'il: İstekli, arzulu. II Bir şeye yeteneği olan.

- Ben giderim göñül saña **mā'ildir** / El-vedā sultān-ı ḥübān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [mā'ildir, -dir]

makāle: (Ar.) Bir fikri, bir görüşü savunmak, desteklemek veya bilgi vermek amacıyla yazılıp gazete, dergi vb. yayın organlarında yayımlanan yazı.

- Tatvīl-i **makāle** kimiñ ḥaddi var / 'Ālem-i diğergün dünyası var (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [makāle,]

makām: Ar. 1. Durulacak yer, durak, mesken: makamına kaim, makama münasip. 2. Cāh, mesnet, mansıb, post: makam-ı ālī, makam-ı vilāyet. 3. Bir büyük zatın medfeni, ziyâretgâh: makam-ı Hazret-i İbrahim. 4. Nagamât-ı mûsikıyye durağı: Uşşâk makamı. Cem'i: makamât.

- Ref'iye etdigin nāz u edālar / Kānı bir **makāmda** zevķ u şafālar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9). [makāmda, -da]
- Zīrā o **makām** ma'den-i zevķ cāy-ı 'adālet / Bir bāğ-ı sa'adet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [makām,]

makām: Bir müzik parçası veya şarkının işleniş biçimi, parçadaki seslerin genel durumu.

- Tel tel olmuş şāḥ-ı ruḥsār üzre kumral perçemi / Her telinde bir **makām** gīsūları sâzānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [makām,]

makar: Durulan, kararlaştırılan yer, mekân, ikâmetgâh.

- Ne lâzım ḥāne dünyāda müzeyyen **makar-ı** dil-keş / Geçer 'ömrün kalur bir fitnegān bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [makar-ı, -ı]

makinist: Lokomotif, vapur, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse.

- Makinosa dedim ne buna çäre / Yine gönümüzde açıldı yara (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [makinosa,]

makinos: Lokomotif, vapur, fabrika vb.nin makinesini işleten kimse.

- Dedi **makinosu** bi-‘avn-i Hudâ / Sâ‘at altıya dek yapılır zîrâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [makinosu,]

maksad: (Ar.) Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen.

- Mağşadım rāhat ola dünyâda evlād u ‘ıyāl / Yoğsa dünyâdan vefâ yok isterim dārü’l-cinân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [mağşadım, -ım]

mākşūd: (Ar.) Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen.

- Vefk-ı **mākşūd** edip feyz-âb eyle / İsterse bu cismim odlara yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [mākşūd,]
- Hâcî Emîn-zâde Hâfız-ı Luţfî / Bu dem **mākşūduna** ulaştı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [mākşūduna, -u, -n, -a]

ma‘lūm: Ar. Bilinen, belli.

- A‘māl-i ahvālim **ma‘lūmdur** saña / Toldurdu derūnum ‘aşk ğam-ı sevdâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [ma‘lūmdur, -dur]

mānend: (Fars.) Benzer, eş, misil, nazir.

- Maḥbūbuñ esmeri Mısrıñ şekeri / Bulunmaz **mānendi** yokdur kederi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [mānendi, -i]
- Olmaz yâ **mānendi** bu mā-sivâda / Maḥabbet uğruna şıvaştı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [mānendi, -i]

mānend ol: Benzemek.

- Farţ-ı isti‘dādına bir gece **mānend olmadı** / Vermedi fırsat yazıldı irci‘ü fermânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [mānend olmadı, -ma, -dı]

mantık: Doğru muhakeme ve doğru düşüncüyü öğretken ilim. Akıl kaidesi.

- Şanki kimyâ **mantık-ı** güft-i dülerden lü‘lû‘dür / El ne derler ise desin el-ḥayâdır Luţfîyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [mantık-ı,]
- Şarf u naḥv **mantık** ma‘ānî ḥikmet ü âdâb uşûl / ‘İlm ü tefsîr ü bed‘ fıkḥ u beyân ‘ilm-i kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [mantık,]

maraz: Hastalık II Manevi hastalık.

- Yantıyor cism ü tenim bād-ı şabâ göğsüme es / **Maraz-ı** ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [maraz-ı, --ı]

mart: Mart ayı.

- Mart rûḥu ibtidâsında tamām etdi zuḥûr / Tārîḫi Toḳsan sekiz yevm-i bâzâr vaqt-i şaḥûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [mart,]
- Vefâtı 5 **Mart** 301 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 13). [mart,]
- 1 **Mart** Sene 315 / Söylenilen tārîḫ 3 Ḥaziran 315 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [mart,]

mā-sivā: 1. Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka olan her şey. 2. (Māsivallah sözünden kısaltılarak) Allah'ın zâtı dışındaki bütün varlıklar.

- Mā-verāyī **mā-sivāyī** yokladım dilden dile / Ğayr-ı mislin bulmadım şāhib-vefādır Luṭfīyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [mā-sivāyī,]
- Mūdāvim **mā-sivādan** el çekip takvāya taldınsa / Meded yā Hū elim tut kūşe-i vahdetde kaldınsa (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [mā-sivādan, -dan]
- Olmaz yā mānendi bu **mā-sivāda** / Maḥabbet uğruna şıvaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [mā-sivāda,]

maşlahat: I. İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey II. İş, husus, mesele III. Kurtuluş yolu, güvenlik yolu.

- Cānıma kār etdi cefā-yı ğurbet / 'Azım-i şıla etdim **maşlahat** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [maşlahat,]

ma'sūk: Aşkla sevilen, âşık olunan kimse || Sevgili.

- Dālāle düşme ey dil meşrebi ālūdelerden geç / Vefā yok cām-ı **ma'sūk** hırka-i efsūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [ma'sūk,]

ma'sūm: Suçsuz, kabahatsiz; kimsesiz, zavallı; küçük çocuk.

- Gör ki **ma'sūma** birden.... / Meclis-i İbrāhîme gitdi yā şabır Mevlā.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [ma'sūma, -a]

mātem: Ayrılık dert ve felaketlerin sebep olduğu derin üzüntü / ümitsizlik.

- Ben firār etdikçe tālī'dir tedellī etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i **mātemimdir** iftirākı ağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [mātemimdir, -im, -dir]
- Ref'i yā **mātemi** çekdi firāvān / Yazdı ebrūları katlime fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [mātemi, -i]
- Yine geldi bugün yevm-i **mātemim** / Oldu baña dünyā zindān sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [mātemim, -im]

matlūb: Ar. 1. Talep olunan, istenilen şey, maksut. 2. Alacak. Cem'i: Metālīb, matlūbāt.

- İnkār u ikrār güç meger ey şāh / Nasıl **matlūb** olur bir nişānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [matlūb,]

mā-verā: 1. Bir şeyin ötesinde, arkasında, gerisinde bulunan yer, zaman vb., öte. 2. Görülen âlemin ötesi.

- Mā-verāyī mā-sivāyī yokladım dilden dile / Ğayr-ı mislin bulmadım şāhib-vefādır Luṭfīyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [mā-verāyī,]

māve: Maya, öz, asıl, cevher, yaratılış, seciye, karakter.

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde şanır kendin / Velākin **māyesi** ber-bād 'acebdır 'izzeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [māyesi, -si]

ma'zeret: Özür dilemek, özür, itizar.

- 'Ārz-ı hāl etdikçe yārim **ma'zeret** etmez kâbül / N'eylesin Ref'i gedā üftādedir efgānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [ma'zeret,]

mazhar: 1. Bir şeyin görünür duruma geldiği, görüldüğü, açığa çıktığı, zāhir olduğu yer veya kimse, tecellî yeri. 2. Ulaşan, erişen, nâil olan.

- Mazhar-ı şâyân-ı ‘ādil nuṭḡ-ı cevher ma‘deni / Kalmasın alsın ‘adūdan kanımız Hamdī Baba (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [mazhar-ı, -ı]

mecāl: 1. Güç, kuvvet, derman, tâkat 2. eski. İmkân, fırsat.

- Ağladım sızladım kalmadı **mecāl** / Görmedim ‘âlemde bir lahza vişāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 31, Beyit 5). [mecāl,]

mecāz: Gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.

- Lāl oldu dilim söylemege ‘aşk-ı **mecāzı** / Girdikçe girer kanıma şol şive vü nāzı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [mecāzı, -ı]
- Fā’iḡ mi zann etdiñ felek cihāna / Fikr-i **mecāzīdir** farṡ-ı sitemdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [mecāzīdir, -dir]

mecāzib: Meczûblar.

- Mecāzib dil gerekdir etmege sayd u şikārānı / Görünce gitdi ‘aḡlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [mecāzib,]

mecd: Ar. Şan, şeref, büyüklük, ululuk.

- Melik-i memdūhadan ‘addolduḡum ni‘met yeter / İsterim **mecd** ü mü’essel var iken luṭṡ u bekām (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [mecd,]

meclis-: Konuşmak veya bir işi müzakere etmek için bir araya gelmiş kişilerin tamamı, cemiyet, encümen. Bu kimselerin yaptığı toplantının yeri, şura. Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

- Bezm-i dilde dil-rübālar kurdı da‘vā-yı sirişk / Zann edersem **meclis-i** hūbāna vā-veylā düşer (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [meclis-i, -i]
- Kuruldu **meclis-i** maḡabbet o dem / Tolandırdı sākī hemān cām-ı Cem (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [meclis-i, -i]
- Meymūn u mübārek ola bu **meclis-i** ‘irfān / Dāreynde Hudā ecr-i cezīl eyleye iḡsān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [meclis-i, -i]
- Şefā‘at etmege vālideynime / **Meclis-i** Halīle Haḡ etdi da‘vet (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 3, Beyit 3). [meclis-i, -i]
- Gör ki ma‘şūma birden.... / **Meclis-i** İbrāḡīme gitdi yā şabır Mevlā.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [meclis-i, -i]
- Her kārda ma‘būduma tefvīḡ ede gördüm / Gūş etmede tā **meclis-i** ‘irfāna melekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [meclis-i, -i]

mecnūn: 1. Çıldırılmış, deli, dīvāne. 2. Aşk yüzünden akli başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdāya tutulmuş (kimse). 3. Delirmiş, çıldırılmış, aşk yüzünden akli başından gitmiş kimse [Leylā ile Mecnun hikāyelerinin erkek kahramanı olan Kays’ın adı olarak edebiyâtımızda çok kullanılmıştır].

- Perde-i gerdūnuñ gūşād et baña / **Mecnūn** gezeyim mi yārim diyerek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [mecnūn,]
- Başıma getirdiñ ‘aşk-ı **Mecnūnu** / Gezdirirsin beni dīvāne şimdi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 40, Beyit 1). [mecnūnu, -u]
- Ref‘i seniñ işiñ döndü **Mecnūna** / Artmakda sevdā-yı ‘aşk günden güne (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 13). [mecnūna, -a]
- Beni **Mecnūn** etdi Leylādan beter / Düşürüp nāmūs-ı bālādan beni (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 56, Beyit 8). [mecnūn,]

mecnûnveş: *Leyla'ya olan aşkıdan dolayı çöllere düşen Mecnun gibi.*

- Hüsüne meftûn olup **Mecnûnveş** gezmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem devâ şardıñ mı sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 3*). [*mecnûnveş,]*

meddâh ol: *Öven, medh eden olmak.*

- Açılır bâb-ı mürüvvet hele fettâh olana / Meger imdâd erişir vaşfına **meddâh olana** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 9*). [*meddâh olana, -an, -a]*

meded: *"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen söz.*

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gâzel dil-ber / **Meded** çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 2*). [*meded,]*
- Kimi şarkı kimi dîvân kimi söyler **meded** el-ân / Kimi şöyle тұrur hayrân 'inâyetle hidâyetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3*). [*meded,]*
- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ kan döker / Lutf u ihsânın yetişdir yâ **meded** kıl yâ naşîb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*meded,]*
- İstanbullu-zâde Hâfız-ı Ahmed / Mevki'-i burunda çağırır **meded** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 23*). [*meded,]*
- Müdâvim mâ-sivâdan el çekip takvâya taldıñsa / **Meded** yâ Hû elim tut küşe-i vahdetde kaldıñsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [*meded,]*

medh: *Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.*

- Ben değil mi cânını önünde kurbân eylesin / Raḥma gel yazdı efendim Ref'i **medheyniñ** Cemâl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5*). [*medheyniñ,]*
- Medhe lâıyık nâm vardır hem sezâdır Lutfiyâ / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-bekâdır Lutfiyâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1*). [*medhe, -e]*
- İmdi Ref'i bir gelür 'âlemde **medh** ü zem baña / 'Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 5*). [*medh,]*
- Ne dürlü **medhin** kalem çalayım / Böyle tatlı zâtı kanda bulayım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 7*). [*medhin, -i, -ñ]*
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür **medh-i** Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'irfânı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 13*). [*medh-i, --i]*

medh et: *Methetmek, övmek, yüceltmek.*

- Murâdım **medh edem** merdâneleri / Mâdâm söylüyor müşgâneleri (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 3*). [*medh edem, -em]*
- Medh eder mi Ref'iyâ bir bûse rüşvet almadan / Bir 'abâcı bir paçacı bir de cânân kâhveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 5*). [*medh eder, -er]*

mefrûş: *(Ar.) Döşenmiş, döşeli.*

- Haşr u **mefrûş** oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 1*). [*mefrûş,]*

meftûn ol: *Gönül vermek, vurulmak, tutulmak.*

- Meftûn olalı hâkkı gedâ gülmedi aşlâ / Mahv etdi vücûdum n'ideyim kâmet-i Tübâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 11*). [*meftûn olalı, -alı]*
- Zihî ruhsârîña **meftûn olalı** Ref'i gedâ / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarḥ-ı felek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 5*). [*meftûn olalı,]*

- Hüsniine **meftûn olup** Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem devâ şardıñ mı sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 3*). [*meftûn olup, -up*]

meger: "Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç, sonradan anlaşılan bir durumu ifade etmek için kullanılır.

- İnkâr u ikrâr güç **meger** ey şâh / Nasıl matlûb olur bir nişânesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2*). [*meger,]*
- Ben ararım yârı vatandaş el-ân / **Meger** ki bağçeye gül-şâna gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [*meger,]*
- Ref'iyâ zann etdi yâr baña yârdur / Yâr deyü sevdiği **meger** ağıyârdur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [*meger,]*
- Eregli kazâsı vîrânlık şehir / Ol günde bir düğün var imiş **meger** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [*meger,]*
- Açılır bâb-ı mürüvvet hele fettâh olana / **Meger** imdâd erişir vaşfına meddâh olana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 9*). [*meger,]*
- Meger hep evliyâlar enbiyâlar bulmadı dermân / Bu sırrı bilmedi dünyâda oldu cümlesi mihmân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5*). [*meger,]*

mehmed-zâde: Özel isim.

- Biri dahı Egri **Mehmed-zâde** / Getirince Hâcî Hâşanî yâda (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 11*). [*mehmed-zâde,]*

meh-pâre: Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

- 'Âlemi hayrân eder **meh-pâreye** ... / Yandırır şem'añı 'âşık hem ... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*meh-pâreye, -y, -e]*
- Aç gözün 'ibretle nezzâr ol dilâ ser-tâğına / Sevdigim **meh-pâreniñ** re' sindeki mihr-bân gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*meh-pâreniñ, -nîn]*
- Tâli'imdir başıma her günde bir sevdâ düşer / Dâne-i kısmet gibi **meh-pâre** yağmâyâ düşer (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 1*). [*meh-pâre,]*

mekân: 1. Yer, mahal. 2. Durulan, oturulan yer, ev, mesken, ikâmetgâh.

- Güşe-i **mekân** edinmiş zâ' ikândan bî-dirîğ / Şohbet-i müşgânelerden âşinâdır Luţfiyâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 5*). [*mekân,]*
- Bir kudretiñde hep kevin ü **mekân** / Bekliyorlar bâb-ı luţfuñdan ihsân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 3*). [*mekân,]*

mekfûf: Dürülmüş, toplanmış. Men olunmuş. Yasak edilmiş.

- Kitâb-ı 'aşk-ı **mekfûfu** oku şahbâ-yı cân olsun / Kânı ol münkir-i bed-nâm mü'ebbed bağıri kan olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13*). [*mekfûfu, -u]*

mel'anet: Büyük kötülük, lanetlenecek iş veya davranış.

- Ur âh-ı **mel'anet** bir çâh-ı berzah kerh-i menfûrdur / Göñül ta'mîr eder zann etme şol merdûdelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 2*). [*mel'anet,]*

melce': (Ar.) Sığınacak, iltica edecek yer, sığınak.

- Luţf u ihsân-ı Hüdâdır beytimiz buldu hitâm / **Melce'** ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1*). [*melce',]*

melek: 1. Gözle görülüp elle tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet farkı bulunmayan, sâdece Allah'a itâat etmek ve dâima hayra vâsita olmak üzere yaratılmış olan sayısız nûrânî varlıklardan her biri. 2. Güzel yüzlü, iyi huylu, mâsum kimse. 3. Sevgili.

- A cevân söyle nedir sendeki bu tavr-ı **melek** / Bu seniñ nâzıña cânlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [melek,]
- Her kârda ma'bûduma tefvîk ede gördüm / Gûş etmede tâ meclis-i 'îrfâna **melekden** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [melekden, -den]
- Bu âh u enîn hicr 'azîm 'aşk eseridir / Bî-çâre gönül sevdigi cennet **melegidir** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [melegidir, -i, -dir]
- Bî-çâre gönül sevdigi cennet **melegidir** / Gîsûlârınıñ bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [melegidir, -i, -dir]
- Daha da helâk etdi beni nâz u niyâzı / Bî-çâre gönül sevdigi cennet **melegidir** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [melegidir, -i, -dir]
- Bî-çâre gönül sevdigi cennet **melegidir** / Gîsûlârınıñ bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [melegidir, -i, -dir]
- Refî gibi çekmekde henüz fırkat-i sevdâ / Bî-çâre gönül sevdigi cennet **melegidir** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [melegidir, -i, -dir]
- Nâle vü feryâdı gûş eyledi ins ü **melek** / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [melek,]

melik: Mülk sahibi, hükümdar, padişah.

- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni'met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken luğf u be-kâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [melik-i, --i]

me'lûf: Ülfet edinilmiş, alışılmış, alışmış; huy edinmiş.

- Rıfkıyâ hicrâna yanmağdan belâ yokdur baña / Ref'iyâ ğamlarla **me'lûf** olduğun şorduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [me'lûf,]

melûl: Bıkmış, usanmış, bezmiş.

- 'Aşk u maħabbetde bağı yanıklar / **Melûl** maħzûn dâ'im gezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [melûl,]
- Gidip gitmemeklik elde degildir / Ayrılığdan gönülüm ğâyet **melûldür** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 5). [melûldür, -dür]

memdûha: Övgüye değer şeyler.

- Melik-i **memdûhadan** 'addolduğum ni'met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken luğf u be-kâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [memdûhadan, -dan]

memleket: Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke.

- Var **memleketinde** eyle şafâlar / Göstermesin Hudâ ğamlı zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 34). [memleketinde, -i, -n, -de]
- Hamd olsun tükendi yolumuz bugün / Seyr etdik taşrayı **memleket** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [memleket,]

me'mûl: Emel edinilen, ümit olunan, umulan beklenen.

- Hılâf-ı **me'mûldür** o dürlü eṭvâr / Ne yazsam haḳḳında lâyıḳ seza-vâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [me'mûldür,]

men: Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

- Hâşılı derdle olmuşuz ihvân / İşte **menim** gibi kana boyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [menim, -im]

menba': Kaynak, pınar. II Sahip, malik.

- Menba '-ı selâmât Kavuncu-zâde / Hâfız 'Ârif nâmı kılsın dünyâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [menba '-ı, --ı]

menfi: Olumsuz II Sürgün edilmiş, sürgüne gönderilmiş kimse, sürgün.

- Bir yanda maḥbûsîn bir yanda **menfî** / Ta'affünden tıldu cümleñiñ enfî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [menfî,]

menfûr: Nefret edilen, sevilmeyen; sevimsiz.

- Ur âh-ı mel'anet bir çâh-ı berzaḥ kerh-i **menfûrdur** / Göñül ta'mîr eder zann etme şol merdûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [menfûrdur, -dur]

merak: Bir şeyi anlamak veya öğrenmek için duyulan istek.

- Merākıma sebeb o siyâh beñler / Dirâyetle geldiñ nuṭka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [merākıma, -ıma]
- Bütün **merāk** ile derûnuñ tılsun / Minnet-i sevdâdan kırtulmayasıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 8). [merāk,]

mercân: "Mercan" Denizden çıkan kırmızı cevher.

- Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı Ken'an / Yanağı dudağı yâkût **mercân** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [mercân,]

merci': Başvuru yeri, merkez.

- Her ḥuşûşu **merci' -i** mîzânımız Ḥamdî Baba / Ğıyâben (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 2). [merci' -i, --i]

merd ol: Yiğit olmak.

- Pervâneveş aldanma göñül 'aşk-ı cihâna / **Merd ol** ki dilâ kırtulasın nâr-ı benekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [merd ol,]

merdâne: Mertler, yiğitler.

- Murâdım medḥ edem **merdâneleri** / Mâdâm söylüyor müşgâneleri (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 3). [merdâneleri, -leri]

merdûd: Reddedilmiş, geri çevrilmiş.

- Ur âh-ı mel'anet bir çâh-ı berzaḥ kerh-i menfûrdur / Göñül ta'mîr eder zann etme şol **merdûdelerden** geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [merdûdelerden, -e, -ler, -den]

merhabâ: "Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

- Merḥabâ Ahmed Nihâd ihvânımız hoş geldiñiz / Ḥayr muḳaddem 'ahd eder dîvânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [merḥabâ,]

merhamet: (Ar.) Herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma ve ona karşı yardım hisleriyle dolma, acıma.

- Merhametsiz yâra hâlim 'arz-ı hâl / Eyle mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [merhametsiz, -siz]
- Maḥabbet belâsı geldi başıma / Yâr **merhamet** et bu genç yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [merhamet,]
- Ḥayâliñle ciger dâğlamakdayım / Seni sevenlere **merhametiñ** yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 2). [merhametiñ, -in]
- Yok imiş göñlünde **merhamet** şefkat / Nâfile 'aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [merhamet,]

merhem: (Ar.) Yara üzerine konulan yumuşak devâ II Allah'ın rahmeti.

- Nokta-i 'ulyâda halk etmiş Ḥudâ aḥsen seni / Ol sebebden olmuşuñ dermân u **merhem** yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [merhem,]
- Ḥüsnüne meftûn olup Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp **merhem** devâ şardıñ mı sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [merhem,]
- Tiryāk u **merhem** al yetiş tabîb / Rehâviyle belki şadumân olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 4). [merhem,]
- Mübtelâ olduğum derd ü miñnete / Seni **merhem** şandım birden inandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [merhem,]

merkez: Belirli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri, bir ülkenin, bir belde veya bölgenin yönetildiği yer.

- 6Merkez-i göñlüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Nutk eder bir 'âdil-i nâzik-edâdır Luṭfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [6merkez-i,]

mermer: Ar. Ma'ruf mekîn beyaz taş. Su mermeri: Kaymak taşı. Ruhâm: Renkli mermer.

- Şâfi'im yâ Aḥmed-i Muḥtâr deyü târiḥimi / Ref iyâ remz eylesin yazsın bu **mermer** taşıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [mermer,]

mermüz: Açıkça belirtilmeyip işâret ve îmâ yoluyla anlatılan, üstü kapalı ve dolaylı olarak ifâde edilen, remizli.

- Âğâza gelip târiḥ-i ḥâş söyledi Refî / Mısrâ'-ı nihâyet ola **mermüzu** hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [mermüzu, -u]

merrât: Sık sık tekrar edilen.

- Fırunda yapırdık birer peynirli / **Merrâten** yemekden kaldık temelli (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [merrâten,]

merşü: Ölçülüip biçilmiş, hesap edilmiş.

- Reşâd olmaz kişi ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / Hemân Refî bu gün mürşid gibi **merşüdelerden** geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [merşüdelerden, -de]

merzifon: (Amasya'nın ilçesi) Merzifon.

- Merzifonlu 'Alî Ḥürşid Efendi / Olduk bir aḥbâb uḥuvvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [merzifonlu,]

meşakkat: Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet.

- Bilmedik 'ākıbet n'ola bu ahvāl / Çağırdık yā Hūdāy **meşakkat** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [meşakkat,]

mescūd: Secde edilen.

- Ne hācet fahr-ı dilden dem çekip mestāne devrāna / Cehālet perdesin yok eyle var **mescūdelerden** geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [mescūdelerden, -e, -ler, -den]

meserret: Ar. Sevinç.

- Cāy-ı **meserretde** āh cevdetde / Gönümde sultān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [meserretde, -de]
- Çok şükür selāmet geldik duyan da / Ağladık şevk ile **meserret** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [meserret,]

meşhūr: Ar. Şöhretli, namlı, şāyi', herkesin bildiği: galat-ı meşhūr, edīb-i meşhūr.

- Ku'b-ı **meşhūruñ** şīşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü Dārā benim Dārā nedir Dārālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [meşhūruñ,]

meşivvet: Dileme, isteme, istek, arzu, irāde.

- Mevlā göstermesin başka bir belā / Ola ki Hūdādan **meşivvet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [meşivvet,]

mesned: Büyük mevki, makam, rütbe, paye, mansıp.

- Geçince **mesnede** ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfā eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [mesnede, -e]

meşreb: Bir kimsenin yaratılışında bulunan huy, yaratılış, tabiat, mizaç, karakter.

- Dalāle düşme ey dil **meşrebi** ālūdelerden geç / Vefā yok cām-ı ma'şūk hırka-i efsūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [meşrebi, -i]
- Defter-i 'aşka nazar etdimse gördüm **meşrebin** / Hişsemiz takşim olunca kāmēt-i bālā düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [meşrebin, -in]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu ol şabī / Hū deyü dā'im baña etmekte oldu **meşrebi** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [meşrebi, -i]

mestāne: (Aşkın sarhoşluğuyla) Akli başından gitmiş, kendinden geçmiş (gönül).

- Ne hācet fahr-ı dilden dem çekip **mestāne** devrāna / Cehālet perdesin yok eyle var mescūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [mestāne,]

mestāne mestāne: Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur. (İkileme).

- Ben yandıkça nār-ı hicriñle böyle / Bakarsın **mestāne mestāne** şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 2). [mestāne mestāne,]

mestūr: Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

- Reşād olmaz kişi ifşā ederse sırr-ı **mestūrun** / Hemān Ref'i bu gün mürşid gibi merşūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [mestūrun, -u, -n]

meşveret: *Danışmak, hak ve sevaba vusul zımnında birbirinin reyine müracaat, müzakere, şura: usûl-i meşveret, "Meşveret cem-i ukûl etmekdir / Şartı da hakkı kabul etmekdir" -Vehbî. "Menfaat, mesvebet" vezinlerinde de lügattir.*

- Şabâh sâ'at dördde göründü lîmân / Çıkarız Samsuna **meşveret** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [meşveret,]

me'vâ: *Yurt, mesken (Bir maddenin konulduğu yer).*

- Lutf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu hitâm / Melce' ü **me'vâdır** ancak mü'mine dârü'l-emân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [me'vâdır, -dır]

meveddet: *Sevgi kaynağı Hz. Muhammed.*

- Güzeller bâğa girmişler nezâketle şerâfetle / Kâmusu 'aşka ermişler **meveddetle** mahabbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [meveddetle, -le]

meveddet et: *Dostluk yapmak, sevmek.*

- Emr etdi kahveci birlikde içelim / Birkaç sâ'at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [meveddet etdik, -di , -k]

mevki': *Bir kimsenin veya bir nesnenin benzerleri arasındaki yeri, değeri, seviyesi.*

- İstanbullu-zâde Hâfız-ı Ahmed / **Mevki'** -i burunda çağırdı meded (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 23). [mevki' -i, --i]
- Hayli tadrîs ü tezekkür **mevki'** âbâd için / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân kavlı-i sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [mevki' i, -i]

mevlâ: *Allah (c.c).*

- Almaz ki kurtulam cânımı **Mevlâ** / Ben ölünce sen dünyâda n'eylersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [mevlâ,]
- Mevlâya emânet eyledim seni / El-vedâ' ey kaşı kemân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 2). [mevlâya, -y, -a]
- Ben cefâ çekerim saña hoş gelir / Şühbesiz cevri eden **Mevlâdan** bulur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [mevlâdan, -dan]
- El-amân el-amân Hazret-i **Mevlâ** / Kırtar belâlardan cefâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 1). [mevlâ,]
- İneboludan da etdik hareket / **Mevlâm** kullarıña sen eyle rahmet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 7). [mevlâm, -m]
- Dediler ki henüz göründü baba / Çok şükür **Mevlâya** verdi ihsânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [mevlâya, -y, -a]
- Müslümânlar ihsân eyleye **Mevlâ** / Rûtbe-i 'ulyâya kavuşdu gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 10). [mevlâ,]
- Mevlâ göstermesin başka bir belâ / Ola ki Hudâdan meşîyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [mevlâ,]
- Kaldık deryâ üzre yâ Ganî **Mevlâm** / Amân yâ Rab amân münâcât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [mevlâm, -m]
- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u müjgânı / Ne hoş hulk eylesin **Mevlâ** bedâhî ebr-i süzânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [mevlâ,]
- Şeref-bağş eylesin **Mevlâ** hemân didâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [mevlâ,]

- Şeref-bağış eylesin **Mevlâ** hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 6*). [mevlâ,]
- Şeref-bağış eylesin **Mevlâ** hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 9*). [mevlâ,]
- Şeref-bağış eylesin **Mevlâ** hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 12*). [mevlâ,]
- Gör ki ma‘şûma birden.... / Meclis-i İbrâhîme gitdi yâ şabır **Mevlâ....** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 7, Beyit 5*). [mevlâ.....,]
- Şeref-bağış eylesin **Mevlâ** hemân dîdâr-ı cennetle / Murâdın ber-murâd etsin şefâ‘at şân-ı behcetle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 15*). [mevlâ,]
- Bu hâne halkına dâ‘im şafâ bağış eylesin **Mevlâ** / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [mevlâ,]

mevt: Ölüm, dünya hayatının sonu.

- Ğâfil olma ehl-i dünyâ bak baña al ‘ibreti / Hâke sâbit eyledi nâzik tenim **mevt** şerbeti (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 4, Beyit 1*). [mevt,]
- Emr-i Rabbânî yetişdi füc‘eten **mevt** el-ân / Kalmadı şabra kararım sızlatır taht (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [mevt,]
- Uğradım mahşer-i **mevte** imdi gel.... / Tutdı fûlan elim dedi.... (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 7, Beyit 8*). [mevte, -e]

mey: (Fars. mey) 1. Şarap, bâde.

- Bâde-i **mey** nûş eden ‘âşıkların serdârıyım / ... ezkiyâdan olmuşuz (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 14, Beyit 2*). [mey,]
- Câm-ı **meyden** nûş edip bul germ mahabbet lezzetiñ / Özge şemşir ü hadengi zâgladı Rif‘at Begim (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 24, Beyit 3*). [meyden, -den]
- Hicrân elem degildir ‘âşıklara nevâle / İşrâb-ı **mey** rû‘yâda erişdirir kemâle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 1*). [mey,]
- Bu râh-ı ‘aşk vehbîdir kesbî işrâb-ı **meydir** / Mağrûr olma a şâhım erer hüsnuñ zevâle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 2*). [meydir, -dir]

meydân: (Ar.) Üzerinde bina vb. şeyler bulunmayan düz, açık ve geniş yer, açıklık, alan, saha.

- Söz yerini buldu küsmez baña / Kuruldu **meydânda** gavgâsı şimdi (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 59, Beyit 6*). [meydânda, -da]
- Bir kûtu şekeri bir çay ucundan / Çıkardı **meydâna** hamâkat bu yâ (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 30*). [meydâna, -a]
- Der-sa‘âdetde tarîk-i ‘ilme tâlibden iken / Bî-murâd bî-çâre vardı âhîret **meydânına** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 10, Beyit 2*). [meydânına, -ı, -n, -a]

mey-hâne: İçki içilen yer.

- Büy-ı müşgândadır **mey-hâneleri** / Mağbûbuñ lebleri meyvadır derler (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 48, Beyit 4*). [mey-hâneleri, -ler, -i]

meyl et: (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ Cemâl / Tîr sihâm işler dile **meyl etse** ‘ayneyniñ Cemâl (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 7, Beyit 1*). [meyl etse, -se]

meymün: Ar. 1. Uğurlu, mübârek, huceste. 2. Bereketli, yümlü.

- Meymün u mübârek ola bu meclis-i 'irfân / Dâreynde Hudâ ecr-i cezîl eyleye ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [meymün,]

meyve: Meyve || Gönüldeki istekler, hayaller.

- Büy-ı müşgâdadır mey-hâneleri / Maḥbûbuñ lebleri **meyvadır** derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 4). [meyvadır, -dir]

mezâr: Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.

- Ölürsen nâ-murâd **mezâr** taşımâ / Târîḥ yazayım mı yarım diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [mezâr,]
- Her geldikçe **mezârıñ** yanına / Bir fâtiḥa ihsân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [mezârıñ, -ın]

mezheb: Gidilen, benimsenen yol // Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

- Erer elbet ḥaḳîḳat küñhüne 'irfâna şordukça / Bulur îmân-ı kâmil **mezheb-i** 'ulyâya uydukça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [mezheb-i, -i]

mezîd: (Ar.) Artmak, ziyade, Çoğalma.

- Çün serîr-ârây-ı mülke 'adl ü dâd-ı bî-a 'dâd / Ḥaḳ ede taḥtında dâ'im 'ömr-i ḥâḳânı **mezîd** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [mezîd,]

me'zûn: Bir işi yapması için kendisine yetki verilmiş (kimse), yetkili.

- Bî'l-bedâhe söyledi ḥikmetle eyâ Ḥayy u Ğafûr / Ref'iyâ ihvân **me'zûn** yazdı târîḥin tamâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [me'zûn,]

mi: " Mı" soru edatı.

- Dedim ol rûy u ruḥsârıñ **mı** parlar mâḥveş böyle / Dedi yok bâğ-ı ḥüsnümde toğar dâ'im bir aḥterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [mı,]
- Dedim ol lebleriñ nergis mi yâ la'l-i Bedaḥşân **mı** / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâḳût-ı aḥmerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [mı,]
- 'Acebâ var **mı** seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [mı,]
- Ben seni ğılmân-ı cennetden desem râzî **mısın** / Bâğ-ı behcetde bulunmaz ğonce şudğaynıñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [mısın, -sın]
- Yazkı **mıdır** yâra âğâh eyleyen aḥvâlimi / Gelsin imdâd eylesin şaf tutmadan ğavğâ-yı 'aşḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [mıdır, -dır]
- Mâḥa teşbîhde şıfâtıñ dilde destân ḳahveci / Yoğsa ruḥsârıñ **mıdır** her derde dermân ḳahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [mıdır, -dır]
- Ey gönül ol mâḥ-tâbândan yana vardıñ **mı** sen / Baş egip önünde el pençe dîvân ṭurduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [mı,]
- Ḥüsnüne meftûn olup Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i 'aşḳıñ açıp merhem devâ şardıñ **mı** sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [mı,]
- Her seḫer âğâz ile biñ âḥ-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun ğoncesinde bûseler daddıñ **mı** sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [mı,]
- Zâtıña lâyıḳ **mı** bağırmı yaḳdıñ / Zencîr-i zülfüñü boynuma taḳdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [mı,]

- Baña nisbet süy-ı rakıbe akdın / Var **mı** benim gibi ‘aşk dīvānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [mı,]
- Senden gayrı güzel var **mıdır** dedim / Tomurcuğ gül açmış yanağı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [mıdır, -dır]
- İhsānıña muhtāc gönül penāhı / Va‘d eden ‘ahdini bozar **mı** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [mı,]
- Lāyık **mı** bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz yā sen gibi yārla toymak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [mı,]
- Dediler tatdın **mı** bir kaťresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [mı,]
- Şoñ cevābın nedir söyle gel cāna / Daha ağlayam **mı** yārim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [mı,]
- Öürsem nā-murād mezār taşımā / Tārīh yazayım **mı** yārim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [mı,]
- Aldanma rakıbiñ yalan sözüne / Bakmaz **mı** yā Refî dil-ber yüzüne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [mı,]
- Hiç adam kıyar **mı** kendi özüne / Feryād edeyim mi yārim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [mı,]
- Böyle mukīm derde çāremiz mi var / Ğamze-i hañçerden yaramız **mı** var (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [mı,]
- Niçün te’sir etmez bu āhim saña / Taş **mıdır** temür mi yüregin cānā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [mıdır, -dır]
- Eski şöhetden hiç görmedim eser / Darıldın **mı** mihr ü tātānım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [mı,]
- Çıkıdı **mı** hātırdan verdigin nişān / Va‘dın nedir şāh-ı hūbānım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [mı,]
- Sen gibi dil-dāra düşünce gönül / Ağlamağdan başka kār var **mıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [mıdır, -dır]
- Gündüz hayālinde gece rü’yāda / Görmez mi sevdiğim baña yār **mıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [mıdır, -dır]
- Seniñ’çün deryā-yı ‘aşka düşdügüm / Şafāsıdır yoħsa āh u zār **mıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4). [mıdır, -dır]
- Bülbül gibi dertli dertli şak’ baña / Sensiz Refî ‘aşk bāzār var **mıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [mıdır, -dır]
- Ben saña ‘āşıkım tā şübheñ mi var / Lāyık **mıdır** Refî çeksin elemeler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [mıdır, -dır]
- Dediler tatdın **mı** bir kaťresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 2). [mı,]
- Tāt ifeler der buña cān **mı** tayanur / Sā‘at beşde etdik hareket bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [mı,]
- Saña lāyık **mıdır** zevk ü şafā beytül-hazendir bu (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [mıdır, -dır]
- Ğisūlārının bir teli dünyā degeridir / Olmaz **mı** ‘aceb vākıf-ı esrārım o dil-dār (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [mı,]
- Mu‘āf olmaz **mı** bir kez eyledi ‘işyān Ğafletle / Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür‘atle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [mı,]

- Ğam u firkatle yanan bağırmı biryân **mi** şanır / Uzadır dest-i elem sînemi külhân **mi** şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [mi,]
- Ğam u firkatle yanan bağırmı biryân **mi** şanır / Uzadır dest-i elem sînemi külhân **mi** şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [mi,]
- Baña cevri etdigini derdime dermân **mi** şanır / ‘Acebâ bunca vefâsızlığı bir şân **mi** şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [mi,]
- Baña cevri etdigini derdime dermân **mi** şanır / ‘Acebâ bunca vefâsızlığı bir şân **mi** şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [mi,]
- Refî çekiyor cevri ü sitem uğruña cânâ / Var **mi** ğarañın şüh-ı vefâ eyle hüveydâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [mi,]
- Düşdük mü dile hâk ile yeksân olayım **mi** / Ğayrın bulayım **mi** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [mi,]
- Düşdük mü dile hâk ile yeksân olayım **mi** / Ğayrın bulayım **mi** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [mi,]
- Dedim ol leblerin nergis **mi** yâ la’l-i Bedağşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâkût-ı aḥmerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [mi,]
- Bu firâk âteşine yanmağa tâkat **mi** yeter / Ne diyem tâlî’-i nâ-sâzıma yok bir diyecek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [mi,]
- Gehi ebrûları oynadarak gâh göz süzerek / Bu edâ şîve-i şehlâ beni etmez **mi** telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [mi,]
- Ben değil **mi** cânını önünde kurbân eylesin / Rahma gel yazdı efendim Refî medḥeynî Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [mi,]
- Gül müdür bülbül mü yâ dil-bende **mi** ol dil-rübâ / ‘Aks eder dilden dile tamğâyâsâ dâğladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [mi,]
- Medḥ eder **mi** Refî yâ bir büse rüşvet almadan / Bir ‘abâcî bir paçacı bir de cânân kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [mi,]
- Âh u zârla ‘ömrümüz bilmem geçer **mi** ‘âkıbet / Refî gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif’at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [mi,]
- Çeşm-i cellâdın değil **mi** sîneye oklar atan / Tîğ-ı ebrûlar hücum etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [mi,]
- ‘Âlem seni sen ‘âlemi takbîl **mi** edersin / Ol sevb-i cehâlet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [mi,]
- Yürüdü katlime seyfi cellâdın / Ḥasret **mi** çekeyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [mi,]
- ‘Aşk u maḥabbetde bağı yanıklar / Melûl maḥzûn dâ’im gezer **mi** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [mi,]
- Fedâ-yı cân edip gezen ‘âşıklar / Rûz u şeb bağırmı ezer **mi** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [mi,]
- Bu bu sevdâ-yı ‘aşka olmayan lâyıḳ / Bu dürlü ebyâtı düzer **mi** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [mi,]
- Ğarîb Ğarîb koşma söyletme güzel / Adam sevdiğini üzer **mi** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [mi,]
- Bağ-ı nezâketde gülün dermege / Maḥabbet-i yârdan bezer **mi** böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [mi,]
- Perde-i gerdüñün güşâd et baña / Mecnûn gezeyim **mi** yarım diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [mi,]

- Hiç adam kıyar mı kendi özüne / Feryād edeyim **mi** yarım diyerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 6*). [mi,]
- Fā'ik **mi** zann etdiñ felek cihāna / Fikr-i meccāzidir farṭ-ı sitemdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 2*). [mi,]
- Böyle muķīm derde çāremiz **mi** var / Ğamze-i hañçerden yaramız mı var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5*). [mi,]
- Sūhte-i şad-dil-i pāremiz **mi** var / Yoḥsa Ref ī gedā fakr olur gider (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 6*). [mi,]
- Niçün te'sir etmez bu āhım saña / Taş mıdır temür **mi** yüregın cānā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 3*). [mi,]
- Gelmez **mi** hātıra derdigim vakit / Yetişmez **mi** āh u efğanım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [mi,]
- Gelmez **mi** hātıra derdigim vakit / Yetişmez **mi** āh u efğanım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [mi,]
- Gündüz hayālinde gece rü'yāda / Görmez **mi** sevdiğim baña yār mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 2*). [mi,]
- Bilirsin ki sevdim ezelden seni / Adam 'āşıkını böyle **mi** mimler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 2*). [mi,]
- Ben saña 'āşıkım tā şübheñ **mi** var / Lāyık mıdır Ref ī çeksin elemeler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 6*). [mi,]
- Vücūdu mülküne efğendesin bir nāzır etmez **mi** / O hālde nīm-nazarla bendesin der-hātır etmez **mi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11*). [mi,]
- Vücūdu mülküne efğendesin bir nāzır etmez **mi** / O hālde nīm-nazarla bendesin der-hātır etmez **mi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11*). [mi,]
- Rikāb-ı hüsnüne Ref ī gedāyı şā'ir etmez **mi** / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 12*). [mi,]
- Etmek **mi** diler zūlf-i perişānına ber-dār / Yār sevmek için 'āşıka bilmem ne günāh var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [mi,]
- Kurbān olurum vaşlıña dīdārıña hālā / Yetmez **mi** güzel olmuşuz 'ālemlere ifşā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 14*). [mi,]
- Kābil **mi** taḥammül bu ne işkence ne zaḥmet / Bilmem bu ne ḥālet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 4*). [mi,]

miftāh: Anahtar.

- Yapıldı kafesler oldu müheyyā / Açınca **miftāhıñ** rāh-revān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2*). [miftāhıñ, -ın]

mihek: Birinin, bir şeyin kıymetini anlamaya yarayan vasıta.

- İncinme begim cevri edene dāğ-ı yürekden / Diğķatle geçir her sözü 'ayyār-ı **mihekden** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1*). [mihekden, -den]

mihmān: (Fars.) Misafir, konuk.

- Bir kaç sā'at anda **mihmān** oturduķ / Etrāfi dolaşdıķ üç kişı bulduķ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 21*). [mihmān,]

mihmān ol: Misafir olmak.

- Meger hep evliyālar enbiyālar bulmadı dermān / Bu sırrı bilmedi dünyāda oldu cümlesi mihmān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5*). [*mihmān oldu, -du*]

miḥnet: (Ar.) Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

- Zevki **miḥnet** miḥneti zevktir bu çarhın bizlere / Miḥnet-i dünyā benim dünyā nedir dünyālanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*miḥnet,]*
- Zevki miḥnet miḥneti zevktir bu çarhın bizlere / **Miḥnet-i** dünyā benim dünyā nedir dünyālanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*miḥnet-i,]*
- Zevki miḥnet **miḥneti** zevktir bu çarhın bizlere / Miḥnet-i dünyā benim dünyā nedir dünyālanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4*). [*miḥneti, -i*]
- Bir taraftan çekdim dīdār ḥaşreti / İnkisārım derd **miḥnet** kazansın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 8*). [*miḥnet,]*
- Mübtelā olduğum derd ü **miḥnete** / Seni merhem şandım birden inandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 1*). [*miḥnete, -e*]
- Görmezse eger **miḥnet** uran dām-ı belāyı / Kim ḥüsn-i nakāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4*). [*miḥnet,]*

mihr: 1. Güneş. 2. Sevgi.

- Eski şöhetden hiç görmedim eser / Darıldın mı **mihr** ü tábānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 1*). [*mihr,]*
- Ağla bu ḥālime yār döne döne / El-vedā' ey **mihr** tábānım el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 14*). [*mihr,]*

mihrab: Cami ve mescitlerin kible tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer || sevgilinin kaşları.

- Kaşları **mihrābı** gözleri āhū / Ağzı ḥaḳka misli dişleri incü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5*). [*mihrābı, -ı*]

mihr-bān: Far. güler yüzlü, merhametli.

- Aç gözün 'ibretle nezzār ol dilā ser-tāğına / Sevdigim meh-pāreniñ re' sindeki **mihr-bān** gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*mihr-bān,]*

mihrübān ol: Şefkatli, muhabbetli, sevgi dolu olmak.

- Seyr-i gülistandır bülbul-i şeydā / Öter feryād ile **mihrübān olur** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 1*). [*mihrübān olur, -ur*]

miḳdār: Ar. Bir şeyin ölçülebilen, sayılabilen veya azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, derece. II Kadar.

- Sinop Sancağına çıkdık nihāyet / Bir **miḳdār** çarşuyu kıldık seyāḥat (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 63*). [*miḳdār,]*
- Dedi ki buyuruñ kahve içelim / Bir **miḳdār** maḥabbet şöhet geçelim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 71*). [*miḳdār,]*
- Okudum destānı ihvān dīñledi / Bir **miḳdār** gülüşdük maḥabbet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 102*). [*miḳdār,]*

milel: Milletler.

- Faḥr eder bunca **milel** 'aşrında Ġāzī Ḥazretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyāmımız yevm-i sa'īd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*milel,]*

millet: Ar. Bir dine, bir kavmiyete mensup topluluk.

- Ne hâle geldi dünyâ nâ-ehiller **milleti** gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıyla şevketi gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [milleti, -i]

mimle: Kötü bir şekilde anılmaya neden olmak.

- Bilirsin ki sevdim ezelden seni / Adam 'aşıkını böyle mi **mimler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 2). [mimler,]

minnet: Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

- Kimi yünlü kimi süzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hûbân gezer **minnetle** ğafletle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [minnetle, -le]
- Bütün merāk ile derūnūn tolsun / **Minnet-i** sevdādan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 8). [minnet-i, --i]
- 'Alemin gözüne ħor ħākīr görün / Cefā-yı **minnetle** var sürüm sürün (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [minnetle, --le]
- 'Aklıñı zāyi' eyleme al başıña şeydā nedir / Etme **minnet** cānñ için cānāñña sevdā nedir (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1). [minnet,]

minvāl: Biçim, yol, tarz.

- Zıkr-i tevĥīd etmeği bildi şabī bī-iştibāh / İş bu **minvāl** üzre tā oldu mu 'ammer ħayli mäh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [minvāl,]

mir'āt: Ayna II sevgilinin yüzü, güzelliği.

- Teline kıydı ise şāne seniñ ağızı döne / Hele **mir'āta** nazar kıl n'ola bir kez gülerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [mir'āta, -a]

mir'āt et: Ayna etmek.

- Ref'iyā **mir'āt edindi** vākı 'ā dil-berleri / Ol enīs ü hem-demim vīrāneyi i 'māreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [mir'āt edindi, -in, -di]

misāl: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.

- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar ey kişi / Berķ urur şimşek **misālī** şīvesi biñ kanlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [misālī, -i]
- Ref'ī ümmīd eder gün-be-gün vişāl / **Misāl-i** cevridir sendeki eşķāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [misāl-i, -i]

mışdāk: Doğruluğu ve gerçekliği kanıtlayan şey, kanıt.

- Muĥaddem levĥ-i mahfūzu muĥarrer eyledi Yezdān / O emr-i küllü şey'in ħālīkun **mışdākıdır** fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [mışdākıdır, -ı, -dır]

misillü: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2.Benzer.

- Bu **misillü** derde dūĥār olmadı bir ins ü cān / Hāşılı yokdur ħarārım nice dil etsin şekīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [misillü,]

misk: Ar. Misk, güzel koku.

- Ķoĥladım zūlfünü emdim lebinden / **Misk** ü 'anber sürmüş yanağı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [misk,]

misl: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2. Benzer.

- Böyle bir çiçek ki **misli** gelmemiştir 'äleme / Rağbeti çok şöhreti çok şanı çok bağ-bân gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [misli, -i]
- Mâ-verâyı mâ-sivâyı yokladım dilden dile / Ğayr-ı **mislin** bulmadım şâhib-vefâdır Luţfiyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [mislin, -in]
- Kaşları mihrâbı gözleri âhü / Ağzı haĸĸa **misli** dişleri incü (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 5). [misli, -i]
- Bahâ Efendimiz insân şeker / Bulunmaz dehrde **misli** ü dîgeri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [misli,]
- Etmez o güzel hâşıl-ı nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr **misli-i** hümâyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [misli-i, --i]
- Görmemiş dünyâda hiç **mislin** felek bünyânveş / Dâ'imâ hıfz eylesin âfât-ı a' dâdan Şekûr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [mislin, -in]
- Ağlar sızılar şubh u mesâ **misli-i** hıızandır / Zann etme ki âşüftelerin zâr-ı hasendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5). [misli-i,]
- Seyyâh olup gezdim ğurbet ellerde / Bulmadım **mislini** ğayrı yerlerde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [mislini, -n, -i]

misr: Afrika kıtasında yer alan ve Hz. Yusuf'un yaşadığı ülke.

- Maĥbûbuñ esmeri **Mısrıñ** şeker / Bulunmaz mânendi yokdur kederi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [mısrıñ, -ın]

misra '-ı: Tam bir aruz kalıbıyla söylenmiş beytin yarısı, dize, satır.

- Âġâza gelip târîĥ-i hâş söyledi Ref'î / **Mışra '-ı** nihâyet ola mermûzu hemân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [mışra '-ı,]

mız mız: 1- Her şeyde kusur bulan, hiçbir şeyden memnun olmayan. 2- Çevresindekileri rahatsız edecek kadar yavaş olan.

- Kaçtırdım elden ol **mız mız** Bahâyı / Bulunmaz kıymetde bahâsı şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [mız mız,]

mizân: Terazi.

- Her ĥuşuşu merci' -i **mizânımız** Ĥamdî Baba / Ğıyâben (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 2). [mizânımız, -ımız]

mu: "Mi, mi, mu, mü" soru eki.

- Bu gönül şaydına âyîne-i ĥüsnüñ **mü** hedef / Çekiyor perçem-i ceysin o şikâr bâġına şaf (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [mü,]
- Gül müdür bülbül **mü** yâ dil-bende mi ol dil-rübâ / ' Aks eder dilden dile tamġâyâsâ dâġladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [mü,]
- Ey gönül ol mâh-tâbândan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe dîvân tûrduñ **mu** sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [mu,]
- Ĥayli ezmân ĥaşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır luţf ile bir iltîfât gördüñ **mü** sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [mü,]
- Rıfkıyâ hicrâna yanmaġdan belâ yokdur baña / Ref'iyâ ġamlarla me'lûf olduġuñ şorduñ **mu** sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [mu,]
- Gönünde maĥabbet yok olan 'âşık / Zümre-i 'uşşâġ olur **mu** fâ'ik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [mu,]

- Rāḥatım selb etdi çeşm-i siyāhı / Yok **mudur** bir dahı hūbların şāhı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [mudur, -dur]
- Kānı āgūşumda 'ahd ü vefālar / Şadākatın bu **mu** cānānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [mu,]
- Söyle bu edālar nedir sevdiğim / Hoş **mu** gelir saña cefā çekdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [mu,]
- Geceler şubḥa dek ağlamakdayım / A inşāfsız dil-ber şefkatın yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [mu,]
- Ḥayālīnle ciger dāğlamakdayım / Seni sevenlere merḥametin yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 2). [mu,]
- Maḥşūş **mu** kendiñe beni yaḳarsın / Bundan başḳa daha hızmecin yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [mu,]
- Maḥşūş **mu** kendiñe beni yaḳarsın / Bundan başḳa daha hızmecin yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [mu,]
- Uğratdın fiğāna kıldın dīvāne / Vebāle girmekden ḥaşyetin yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 6). [mu,]
- Olmuş şeftālın kime saçarsın / Güyā benimle hiç ālüfteñ yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [mu,]
- Tayanmaz firḳate gezer serseri / Demesin kimseler ḥasretin yok **mu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [mu,]
- Muḥibb-i şādıklar maḥzūn **mu** ola / El-vedā' cümle-i ihvān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [mu,]
- 'Acebā selāmet olur **mu** ikrām / Ğarḳ için peşinen terk etdik cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10). [mu,]
- Düşdük **mü** dile ḥāk ile yeksān olayım mı / Ğayrın bulayım mı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [mü,]

mu'āf ol: Bağışlanmak.

- Mu'āf olmaz mı bir kez eyledi 'iştān ḡafletle / Ne hoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür'atle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [mu'āf olmaz, -maz]

mu'ammer: Ömür süren, uzun ömürlü, bahtlı.

- Zıkr-i tevḥid etmegi bildi şabī bī-iştibāh / İş bu minvāl üzre tā oldu **mu'ammer** ḥayli māh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [mu'ammer,]

mu'attar: Güzel kokulu, güzel kokmuş.

- Müjgāne vü zülfünden cihān **mu'aṭṭar** kaldı / Dil inkisārı çarpar ḳalırsın çok vebāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [mu'aṭṭar,]

mübārek ol: Mübarek olmak, kıymeti hāiz olmak.

- Meymūn u **mübārek ola** bu meclis-i 'irfān / Dāreynde Ḥudā ecr-i cezīl eyleye iḥsān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 1). [mübārek ola, -a]

mübtelā ol: Tutulmak, yakalanmak.

- Mübtelā olduğum derd ü miḥnete / Seni merhem şandım birden inandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [mübtelā olduğum, -duk, -um]

müca'ad: *Ar. Kıvrılmış, büküm büküm, lüle lüle edilmiş, mergül: zülf-i müca'ad.*

- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / Tarasun **müca'ad** zülfünde çekip bir çok emek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3*). [*müca'ad,*]

müdām: *1. Sürekli, arası kesilmeyen 2. Şarap.*

- Kişver-i gönlüm sarāyı tahtgāhında **müdām** / Hükmeder bir 'ādī sultān-ı sezādan olmuşuz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 4*). [*müdām,*]
- 6Merkez-i gönlüm sarāyı tahtgāhında **müdām** / Nuṭk eder bir 'ādil-i nāzik-edādır Luṭfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 6*). [*müdām,*]

müdāvim: *Bir işi devamlı yapan, aksatmadan yapan.*

- Müdāvim mā-sivādan el çekip taqvāya ṭaldıñsa / Meded yā Hū elim tut küş-i vaḥdetde ṭaldıñsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [*müdāvim,*]

müddet: *1. zaman, vakit 2. bir şeyin uzayıp sürdüğü zaman.*

- Dolandı ḥayli **müddet** İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Dudağı 'ādetā yāḳūt ḥuşūşā ḡonce-i gül-fem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 3*). [*müddet,*]
- Görünce ḡitdi 'aḳlı gezdi Baḡdād u Haleb Vānı / Dolandı ḥayli **müddet** İşfehān u mülk-i 'Osmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 5*). [*müddet,*]
- Dolandı ḥayli **müddet** İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Hezārān berḳ urur ol şivesi maḥzā zıyāsından (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8*). [*müddet,*]
- Görünce ḡitdi 'aḳlı gezdi Baḡdād u Haleb Vānı / Dolandı ḥayli **müddet** İşfehān u mülk-i 'Osmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 10*). [*müddet,*]
- Dolandı ḥayli **müddet** İşfehān u mülk-i 'Osmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 13*). [*müddet,*]

müdü: *"Mu, mü" soru edatının bildirme eki almış şekli.*

- Gül **müdü** bülbul mü yā dil-bende mi ol dil-rübā / 'Aks eder dilden dile tamḡāyāsā dāḡladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 3*). [*müdü,*]

mü'ebbed: *Ar. Sonsuz.*

- Kitāb-ı 'aşḳ-ı mekfūfu oḳu şahbā-yı cān olsun / Ḳanı ol münkir-i bed-nām **mü'ebbed** baḡrı ḳan olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13*). [*mü'ebbed,*]

müfsid: *Fesatlık eden, ara açan.*

- Amān çek seyf-i a'dādan cefāya ibtilālardan / Hāzer ḳıl dām-ı **müfsidden** belāya āşinālardan (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 4*). [*müfsidden, --den*]

müfti-zāde: *Müftizade.*

- Biri daḡı **Müfti-zāde** Şamsunlu / Receb Efendidir hem Neş'et bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 6*). [*müfti-zāde,*]

muhāl: *(Ar.) Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız.*

- Tavşif-i ḥüsnünde eş'arı **muhāl** / Sen şem'a şu'lesi ben pervānesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 6*). [*muhāl,*]

muhammed: "Övülmeye değer olan, en güzel huylara sahip kimse" anlamında olup Hz. Muhammed'in isimlerindendir.

- Koluķışa-zāde Hācī **Muhammed** / Kelāmında ğāyet şādık mu'temed (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [muhammed,]
- Samsunludur Hāfız **Muhammed** Şerīf / Bāfradandır Hāfız **Muhammed** Laţīf (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [muhammed,]
- Samsunludur Hāfız **Muhammed** Şerīf / Bāfradandır Hāfız **Muhammed** Laţīf (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [muhammed,]

muhammed mustafā: İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed Mustafa.

- Her gelen ihvān yārān demesinler yok vefā / Şāhib-i beyte şefā' at kıl **Muhammed Muştafā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Rübai 1, Beyit 2). [muhammed muştafā,]

muharrer eyle: Yazılmak.

- Muqaddem levh-i mahfūzu **muharrer eyledi** Yezdān / O emr-i küllü şey'in hālikun müşdākidır fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [muharrer eyledi, -di]

muhavere: İki kişinin karşılıklı konuşması.

- Dedim ol ravza-i vaşlın kerem kıl bāb-ı lutfundan / Dedi Ref'ī harāb etme saña lāyık **muhavverdir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [muhavverdir,]

muhbir: Sadık haberci, samimi haber eden.

- Muḥbir-i telğirāf Aḥmed Luţfī / Toldurdu 'ālemi şoḥbeti nuţkı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [muḥbir-i, -i]

müheyyā: Belirli bir iş için hazır durumda olan, hazır.

- Cān-bāz oğlu Tālibā irci' ḥitābın diñledim / Ol sebebdan el çekip erdim **müheyyā** eşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [müheyyā,]

müheyyā et: Hazırlamak, hazır etmek.

- Kar yağmur yağmağa başladı havā / Yatmağa bir oṭa etseñ müheyyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [müheyyā etseñ, -se, -n]

müheyyā ol: Hazırlanmak.

- Yapıldı kafesler oldu müheyyā / Açınca miftāhın rāh-revān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2). [müheyyā oldu, -du]

muhib: (Ar.) Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven (kimse).

- Artdı dilde derd-i bī-pāyānım rahm et **muhib** / Çāresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin ṭabīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [muhib,]

muhibb: (Ar.) Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven (kimse).

- Muhibb-i şādıklar mahzūn mu ola / El-vedā' cümle-i ihvān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [muhibb-i, -i]
- Ne ḥācet gezmege İrān u Vānı / **Muhibb-i** şādıkā yādigār olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [muhibb-i, -i]

mühlik: *Ar. İhlâk edici, öldürücü, zararlı, kattâl.*

- Dâğ-ı hicriñle derûnum âh eder Rıfķı bu dem / **Mühlik-i** ‘aşka düşer Ref’î tolu fincân gibi (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [mühlik-i, -i]

muhrık: *Ateşli, yakıcı; etkili, dokunaklı, yanık (ses).*

- Çün seniñ ‘aşkınla efğân etdigim ta’yīb değil / Yâ nasıl ketm eyleyem **muhrık** lisânıñ var Cemâl (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [muhrık,]

muhtâc: *(Bir kimseye) ihtiyaç duyan kimse.*

- İhsânıña **muhtâc** gönül penâhı / Va’d eden ‘ahdini bozar mı böyle (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [muhtâc,]

muhtâr: *1,Hareketlerinde serbest olan. 2-İstedigini yapmakta özgür olan. 3-Hür. 4-Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz.*

- Gelmişim dünyâya hâlâ bî-devâdan olmuşuz / Ahmed-i **Muhtâr** bizim sultânımız sultânıdır (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 14, Beyit 6). [muhtâr,]
- Bu beytiñ târihin Ref’î dedi yâ Ahmed-i **Muhtâr** / Nidâ-yı fahr-ı ‘âlemden çıkar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref’î Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [muhtâr,]
- Şâfi’im yâ Ahmed-i **Muhtâr** deyü târihim / Ref’iyâ remz eylesin yazsın bu mermer taşım (Giresunlu Ref’î Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [muhtâr,]

müjdecî: *Müjde veren kişi.*

- Hem lisân-ı hâlâ kıldı du’âyı birçok nidâ / **Müjdecî** yetişirin etdi beşâretle edâ (Giresunlu Ref’î Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [müjdecî,]

müjgân: *Sevgilinin kirpikleri; ok.*

- Örgü örgü müy u **müşgânı** aşılmış göğsüne / Rahma gelmez dâma çarpılmış isârı bağladır (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [müşgânı,]
- Ğurfe-i **müjgândan** çeşmân parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misâli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [müjgândan, -dan]
- Güşe-i mekân edinmiş zâ’ıkandan bî-dirîğ / Şoĥbet-i **müşgânelerden** âşinâdır Luţfiyâ (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [müşgânelerden,]
- Müjgâne vü zülfünden cihân mu‘atţar kaldı / Dil inkişârı çarpar kalırsın çok vebâle (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [müjgâne,]
- Büy-ı **müşgândadır** mey-hâneleri / Mahbûbuñ lebleri meyvadır derler (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 48, Beyit 4). [müşgândadır, -da, -dır]
- Murâdım medh edem merdâneleri / Mâdâm söylüyor **müşgâneleri** (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 48, Beyit 3). [müşgâneleri, -e, -ler, -i]
- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u **müjgânı** / Ne hoş hulk eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i süzânı (Giresunlu Ref’î Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [müjgânı, -ı]
- Ne de cellâd ediyor ĥançer-i **müjgânesini** / Düşürür vâdî vü şahrâlara divânesini (Giresunlu Ref’î Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [müjgânesini, -e, -si, -ni]

mukaddem: *1. takdim edilen, sunulanlar [küçükten büyüğe]. 2. önde olanlar, önden gidenler.*

- Merĥabâ Ahmed Nihâd ihvânımız hoş geldiñiz / Ħayr **mukaddem** ‘ahd eder dîvânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref’î Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [mukaddem,]
- Mukaddem levh-i mahfûzu muĥarrer eyledi Yezdân / O emr-i küllü şey’in hâliķun mışdâķıdır fermân (Giresunlu Ref’î Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [mukaddem,]

mükāfāt: Bir başarının, iyi ve güzel bir davranışın karşılığı olan şey, ödül.

- Dilersen Hâkim-i Muṭlaḳ rızâsından **mükāfâtı** / Temennâ bâbına el ṭaḳ bulasın ḳavs-i ḥacâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [mükāfâtı, -ı]

mükemmel: Ar. Tekmil edilmiş, bitirilmiş, tam, noksansız.

- Âferîn ahlâkı ṭab‘-ı **mükemmel** / Nezâket bâbında uğraşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 16). [mükemmel,]

mukîm: Dâim.

- Böyle **muḳîm** derde çâremiz mi var / Ğamze-i ḥançerden yaramız mı var (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [muḳîm,]

mülākāt: Bir yerde buluşmak suretiyle karşılıklı konuşma, görüşme.

- Huzûran / Ḳalb-i maḥzûnum **mülākātınla** âbâd eylediñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 7). [mülākātınla, -ın, -la]
- Refî biñlerce **mülākātınla** faḥr etmektedir / Pâyına yüzler sürer vicdânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [mülākātınla, -ın, -la]
- Gitdi gönül kuşu olmuşuz ğarîb / Bir daḥı **mülākāt** olmazsa naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [mülākāt,]
- Mülākâtdan mahrûm kaldı bir aḥbâb / Hâfız İsmâ‘ildir sâbıkâ bevvâb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [mülākâtdan, -dan]

mülk: Dükkân, ev, arsa vb. taşınmaz mal.

- Bunda zevḳ-i âḥiret **mülkünde** ḳaşru‘l-baḥşını / Târiḥin remzinde Refî söyledi Ḥayy u Ğafûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [mülkünde, -ün, -de]

mülk: Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket, ülke.

- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ ḳan döker / Luṭf u iḥsânın yetiştir yâ meded ḳıl yâ naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [mülk-i, --i]
- İstedim o yârsız bâğ-ı behceti / **Mülk-i** Süleymânda kaldı şöhreti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [mülk-i, --i]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehân u **mülk-i** ‘Osmânı / Dudağı ‘âdetâ yâḳût ḥuşûşâ ḡonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [mülk-i, --i]
- Görünce gitdi ‘aḳlı gezdi Bağdâd u Haleb Vânı / Dolandı ḥayli müddet İşfehân u **mülk-i** ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [mülk-i, --i]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehân u **mülk-i** ‘Osmânı / Hezârân berḳ urur ol şivesi maḥzâ ziyâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [mülk-i, --i]
- Görünce gitdi ‘aḳlı gezdi Bağdâd u Haleb Vânı / Dolandı ḥayli müddet İşfehân u **mülk-i** ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [mülk-i, --i]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehân u **mülk-i** ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [mülk-i, --i]
- Vücûdu **mülküne** efgendesin bir nâzır etmez mi / O hâlde nîm-nazarla bendesin der-ḥatır etmez mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [mülküne, -ün, -e]
- Çün serîr-ârây-ı **mülke** ‘adl ü dâd-ı bî-a‘dâd / Ḥaḳ ede taḥtında dâ‘im ‘ömr-i ḥâḳânı mezîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [mülke, -e]

mü'min: (Ar.) Allah'ın varlığına, birliğine, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer îman esaslarına inanan, îman sahibi kimse, müslüman.

- Luṭf u iḥsân-ı Hüdâdır beylimiz buldu ḥitâm / Melce' ü me' vâdır ancak **mü'mine** dârü'l-emân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1). [mü'mine, -e]

mümkîn: İmkan dahilinde.

- Gitdikçe artmakta emvâc-ı deryâ / Ne **mümkîn** vapura varmak bir daha (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [mümkîn,]

münâcât: Allah'a yalvarıp yakarma, duâ ve niyazda bulunma.

- Münâcâtım budur her şeb ü rûzân / İmân ile çıkar dünyâdan benî (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [münâcâtım, -i, -m]
- Kaldık deryâ üzre yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ Rab amân **münâcât** bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [münâcât,]

münâsib: Ar. Uygun, yerinde.

- Münâsib sevmeye âhû gözleriñ / Vücûdum mahvına kıydı sözleriñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [münâsib,]

münkir: İslâm dînindeki îman esaslarını inkâr eden, inanmayan (kimse), îmansız, reddeden, kabul ve itiraf etmeyen (kimse).

- Kitâb-ı 'aşk-ı mekfûfu oku şahbâ-yı cân olsun / Kanı ol **münkir-i** bed-nâm mü'ebbed bağıri kan olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [münkir-i,]

murâd: (Ar.) Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

- Murâdım medh edem merdâneleri / Mâdâm söylüyor müşgâneleri (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 3). [murâdım, -ım]
- Ağla gönül ağla firâk zamânı / Gitdi şafâ geldi **murâd** zamânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 3). [murâd,]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / **Murâdın** ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [murâdın, -iñ]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / **Murâdın** ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [murâdın, -iñ]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / **Murâdın** ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [murâdın, -iñ]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / **Murâdın** ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [murâdın, -iñ]
- Şeref-bağş eylesin Mevlâ hemân dîdâr-ı cennetle / **Murâdın** ber-murâd etsin şefâ'at şân-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [murâdın, -iñ]
- Bir **murâdım** almadan bu 'âlem-i nâ-südeden / Tâ ki şemşîr-i ecel kıydı benim genç yaşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [murâdım, -ım]

müreccah: Daha ileride kabul edilen, üstün tutulan, tercih edilen.

- Ne hâcet levh-i mahfûza **müreccah** 'ind-i a'zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok şifâtı zât-ı akdemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [müreccah,]

mürîd: Tarikatte bir şeyh ve mürşide bağlanarak kendisinden usul ve tasavvuf yolunu öğrenen kimse.

- Celb eder etrâf u eknâfdan **mürîd-i** bî-şümâr / Taht u tâc-ı himmeti vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [mürîd-i, --i]

mürşid: (Ar.) Rehber, kılavuz, önder II. Hak ve hakikate erişme yolunda müritlerine örnek olan, onları irşat eden, rehberlik eden kimse, şeyh.

- Reşād olmaz kişi ifşā ederse sırr-ı mestûrun / Hemân Refî bu gün **mürşid** gibi merşûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [mürşid,]

mürüvvet: (Ar.) Yiğitlik, mertlik II. İnsanca davranma, insanlık.

- Açılır bâb-ı **mürüvvet** hele fettâh olana / Meger imdâd erişir vaşfına meddâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 9). [mürüvvet,]
- Refî a güzel gözledi kuşvâ-yı **mürüvvet** / Var bende dirâyet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 12). [mürüvvet,]

mürüvvet-kân: Cesur, yiğit olan.

- Nihâyet âh u zâr olur ser-mâye / Sen **mürüvvet-kân** ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [mürüvvet-kân,]

mürüvvetsiz: İnsanlığı olmayan, insaniyetsiz.

- Merhametsiz yâra hâlim ‘arz-ı hâl / Eyle **mürüvvetsiz** görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [mürüvvetsiz, -siz]

muşaffâ: Yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış.

- Çünkü ol câm-ı **muşaffâdan** sirâyet etdi ‘aşk / Bu sebebdan kahramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [muşaffâdan, -dan]

müsâfir-hâne: Misafir kabul edip ağırlamak için ayrılmış veya yapılmış yer; belli bir süre ile kalınan yer, dünya.

- Gelen hoş-âmedî Zîrâ **müsâfir-hânedir** dünyâ / Amân yâ Seyyid egleyin şefâ‘at gözlerim illâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [müsâfir-hânedir,]

müslümân: İslam dininden olan kimse.

- Müslümânlar ihsân eyleye Mevlâ / Rütbe-i ‘ulyâyâ kavuşdu gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 10). [müslümânlar, -lar]

mustafâ: Muştafâ (özel isim).

- Hâcî Cemâl-zâde Hâcî **Muştafâ** / Görmesin gam keder eylesin şafâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 9). [muştafâ,]
- Kaşamonu Türkü helvâcılardan / **Muştafâ** Ağadır Rabb-i ekberden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 29). [muştafâ,]
- Helvâcî **Muştafâ** çıkdı burada / Vedâ‘laşdı gitdi refâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [muştafâ,]
- Şamsunlu **Muştafâ** Efendi bile / Vardık ol Hâzret-i Seyyid Bilâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [muştafâ,]

müstağfir: Af dilemek.

- Saña lâyıf olan cün tâ‘ib ü **müstağfir** olmaqdır / Gözüñ aç gâfil olma lezzet-i nâ-südelelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [müstağfir,]

mu‘teber: İnanılır, güvenilir.

- Refî efgendeñe gücenme dil-ber / Redd etme du‘âmı eyle **mu‘teber** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 9). [mu‘teber,]

mu‘temed: İnanılır, güvenilir.

- Koluķışa-zāde Hācī Muḥammed / Kelāmında gāyet şādık **mu‘temed** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 17). [mu‘temed,]

mutlak: Ar. 1. İtlak olunmuş, salıverilmiş, âzâde.

- Dilersen Hākim-i **Mutlak** rızāsından mükāfâtı / Temennā bābına el ṭaķ bulasın ḳavs-i ḥacātı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [mutlak,]

muvaḥḥak ol: Başarmak, üstesinden gelmek.

- Servet ü sāmān ile olmaz muvaḥḥak her kişi / Döndürür çeker şükür her kārım şānı‘-i cihān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [muvaḥḥak olmaz, -maz]

müverrih: Ar. Tarihçi.

- Ref‘iyā evvel ḥurūfāt üzre tārīḥ söyledi / Sağ olup yazsın **müverrih** bunca tārīḥ her zamān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [müverrih,]

müy: İnce kıl, tüy, saç teli. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

- Örgü örgü **müy** u müşgānı aşılımış gögsüne / Rahma gelmez dāma çarpılmış isārı bağladır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [müy,]
- Düzeltsin şāne-i berber ser-ā-pā **müy** u müjgānı / Ne hoş ḥulķ eylesin Mevlā bedāhī ebr-i sūzānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [müy,]

müyesser: Ar. 1. Kolay gelmiş, âsân. 2. Nasip.

- Taḥt-ı tenkīḥa alıp şol duḥter-i pākīzeyi / Olmadı vuşlat **müyesser** hem tezevvüc lezzeti (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [müyesser,]

müzeyyen: (Ar.) Süslenmiş, bezenmiş, süslü.

- Ne lâzım ḥāne dünyāda **müzeyyen** maķar-ı dil-keş / Geçer ‘ömrün ḳalır bir fitnegān bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [müzeyyen,]

nā-çâr: Çaresiz, âciz, dertli.

- Ereglide dört gün üç gece yatdık / Ṭurmadı furtuna ṭār **nā-çâr** kaldık (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [nā-çâr,]

nā-ehil: Bir işin ehli olmayan, o işten anlamayan.

- Ne ḥāle geldi dünyā **nā-ehiller** milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [nā-ehiller, -ler]
- Ta‘accüb kılma Ref‘i bu zamān **nā-ehle** teslimdir / Zamān āḥir-zamāndır bu ‘amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [nā-ehle, -e]

nāfile: Bir kimsenin dinen mecbur ve mükellef olmadığı halde Allah rızasını kazanmak maksadıyle farz dışında yaptığı her türlü hayırlı iş ve davranış.

- Yok imiş gönlünde merḥamet şefķat / **Nāfile** ‘aşķıñla odlara yandım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [nāfile,]

nā-hak: Haksız yere; boşu boşuna.

- Ey ‘azīzā yazdı şun **nā-hakkımı** ḳuzāt-ı ‘aşķ / Söylemez inkārımı bilmem nedir ḥacāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [nā-hakkımı,]

nakā: *Dişi deve II inatçı sevgili.*

- Görmezse eger miñnet uran dām-ı belâyı / Kim hüsni **nakāyı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [nakāyı, -yı]

nakkāş: (Ar. nakş "boyayıp süslemek"ten nakkāş) Renkli resim ve tezyînat yapan sanatkâr, kitapları resimleyen, kap ve sayfalarını süsleyen, mîmârî eserlerin tavan ve duvarlarını, çinileri, toprak kapları vb.lerini resim ve şekillerle bezeyen süsleme ustası.

- Kimi **nakkāş** kimi gergef kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi şaf şaf enāniyyetle hayretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [nakkāş,]

nakl: *Aktarım. II Ayetler ve hadisler (Bağlam).*

- Ne hâcet levh-i mahfûza müreccaḥ 'ind-i a'zamdır / Delîl-i **nakle** hâcet yok sıfâtı zât-ı akdendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [nakle, -e]

na'l: *Ar. 1. Nal, hayvanların ayaklarına vurdukları demir.*

- Hâpis-hânesinde huzar biçerler / Şadefle işleme **na'lîn** yaparlar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [na'lîn, -in]

nālân: *(Ayrılık kaynaklı) inleyen / feryat eden âşık.*

- Keşf-i güftâr eyledikçe dilleri **nālânlanır** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [nālânlanır,]
- Himmetiñle biñ yaşı **nālânımız** Ḥamdî Baba / Gıyâben (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 8). [nālânımız, -ımız]
- Yanağın çevresi şol şivekârı / Bülbül-i **nālân** ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [nālân,]
- Kākülün yanımda şaklarım el-ân / Her bakdıkça gönül ediyor **nālân** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [nālân,]

nâle: *(Âşığın) feryadı, iniltisi.*

- Bülbülü şermende koydu **nâle-i** cân-süz ile / Şahn-ı gülşende dıraḥtı zevrakı ḥandân gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [nâle-i,]
- Hep çekdiceğim renc ü elem yâr elemidir / Şeb-tâ-be-seher **nâlelerim** dil sitemidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [nâlelerim, -ler, -im]
- Nâle vü feryadı güş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [nâle,]

nām: *1. İsim, ad. 2. Ün, şöhret, nâm.*

- Mülk-i dilde **nām** var bir büseye biñ kan döker / Luṭf u iḥsânın yetişdir yâ meded kıl yâ naşîb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [nām,]
- Medḥe lâyıḳ **nām** vardır hem sezâdır Luṭfiyâ / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-beḳâdır Luṭfiyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [nām,]
- Ref'iya kesildi **nām** u nemekden / Görmese bir lahza eyvâh demekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 9). [nām,]
- Seksen dürlü renge girdi yüzleriñ / Yürüdür **nām** ğarbdan şarka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [nām,]
- Menba'-ı selâmât Kavuncu-zâde / Hâfiz 'Arif **nâmı** kılsın dünyâda (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 25). [nâmı, -ı]

- Ref'iyyā remz eyledi tārīhini Hayy u Ğafūr / **Nām** u şevketiñ yād olundu Hāzret-i 'Abdülhamīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [*nām,]*

nām bul: Ūn ve şöhrete kavuşmak.

- Hādīm-i 'ilm ü sa'adetle bula bir başka nām / Hāk naşīb etsin o feyzi tälibe her şubh u şām (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1*). [*nām bula, -a]*

nā-murād: İsteğine erişememiş, murādına erememiş.

- Nā-murād olan dermān eylemiş / Kapañda güleyim her gece gündüz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 2*). [*nā-murād,]*
- Ölüsem **nā-murād** mezār taşımā / Tārīh yazayım mı yārım diyerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 4*). [*nā-murād,]*

nāmūs: İffet ve utanma duyguları.

- Beni Mecnūn etdi Leylādan beter / Düşürüp **nāmūs-ı** bālādan beni (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 8*). [*nāmūs-ı,]*
- Bulma hiç i'tibār insān içinde / **Nāmūs-ı** ednādan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 6*). [*nāmūs-ı,]*

nān: (Fars. nān) Ekmek:.

- Āfāt-ı firāk devr eder 'aşıka her rüz / Havf etse de yok çāre eyā **nān** u nemekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [*nān,]*
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden **nān** u nemek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13*). [*nān,]*

nār: (Ar.) Ateş, od.

- Pervāneveş aldanma gönül 'aşk-ı cihāna / Merd ol ki dilā kurtulasın **nār-ı** benekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 4*). [*nār-ı, --ı]*
- Ben yandıkça **nār-ı** hicriñle böyle / Baķarsın mestāne mestāne şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 2*). [*nār-ı, --ı]*
- Ne kadar da şaldıñ beni hicrāna / 'Āķībet düşürdüñ **nār-ı** sevdāya (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 5*). [*nār-ı, --ı]*
- Nice düşdü bu firāk **nārı** cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa deģişmem vaţanıñ bir çöpünü (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3*). [*nārı, -ı]*
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk **nārı** cigergāh u dile (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 5*). [*nārı, -ı]*
- Nice düşdü bu firāk **nārı** cigergāh u dile / N'ola ğurbet n'ola hasret n'ola seyyāh olana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 8*). [*nārı, -ı]*
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk **nārı** cigergāh u dile (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 10*). [*nārı, -ı]*
- Nice düşdü bu firāk **nārı** cigergāh u dile (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 13*). [*nārı, -ı]*
- Bülbül gibi 'aşkınla beni **nāra** bırakma / Firkatde koyup berzah-ı düşvāra bırakma (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 1*). [*nāra, -a]*

nā-şād: Mutsuz, üzüntülü.

- Etmez o güzel hāşıl-ı **nā-şād-ı** rehāyı / Şabr misl-i hümāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 2*). [*nā-şād-ı, -ı]*

nā-sāz: Uyumsuz, uygunsuz.

- Bu firāk âteşine yanmağa tākāt mi yeter / Ne diyem tālî ‘-i **nā-sāzıma** yok bir diyecek (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [*nā-sāzıma, -ım, -a*]

naşib: (Ar.) Bir kimsenin payına düşen şey, hisse II. Allah’ın bir kimseye tâyin ve kismet ettiği şey, tâlih, baht.

- Mülk-i dilde nām var bir buseye biñ kan döker / Luṭf u iḥsânın yetişdir yâ meded kıl yâ **naşib** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [*naşib,*]
- Elbet bir gün **naşib** olur kavuşmak / Destûr ver varayım yârim el-vedâ‘ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [*naşib,*]
- Ref’iyâ **naşibi** var gurbet elde / Boyuñ egmiş maḥzûn тұrur el belde (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [*naşibi, -i*]
- Rû-me-rû **naşibiñ** rû’ yâ bâbında / Rızāsını taḥşîl renc-i şikemdir (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 39, Beyit 6). [*naşibiñ, -iñ*]

naşib et: (Birini iyiliğe, güzelliğe) eriştirmek, kavuşturmak; birinin iyiliğe, güzelliğe erişmesine fırsat vermek.

- Yâ Rab **naşib et** sen İstanbulu / Derdi çok olanlar arar dermânı (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [*naşib et,*]
- Ḥādım-i ‘ilm ü sa‘âdetle bula bir başka nām / Hâk **naşib etsin** o feyzi tâlîbe her şubḥ u şâm (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [*naşib etsin, -sin*]

naşib ol: Kismet olmak.

- Gitdi gönül kuşu olmuşuz ğarîb / Bir dahı mülākāt olmazsa naşib (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [*naşib olmazsa, -maz, -sa*]

naşıl: "Nasıl, ne şekilde" anlamındaki soru zarfı.

- Çün seniñ ‘aşkınla eḡḡān etdiğim ta‘yîb degil / Yâ **naşıl** ketm eyleyem muḥrık lisānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [*naşıl,*]
- İnkâr u ikrâr güç meger ey şāh / **Naşıl** maṭlûb olur bir nişānesi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [*naşıl,*]
- Naşıl şabr edeyim bu iftirāka / Yüregim inîler dîdeler ağlar (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 52, Beyit 1). [*naşıl,*]
- Dâ’imâ gözüñden kan akıtsınlar / Añla ki cevriñe **naşıl** tayansın (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [*naşıl,*]
- Yalınız buradan ben **naşıl** gidem / Cānım saña dâ’im kurbān sevdiğim (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [*naşıl,*]
- Diñleyin mâcerā **naşıl** zühretti / Uğratdı figāna cümle insānı (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [*naşıl,*]
- Yāhū **naşıl** oldu bezm-i tecellî / Geriye gönderdik liyākāt bu yâ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [*naşıl,*]
- Bu **naşıl** ikbâldir bu bahtı kara / Günāhlarımıza keḡāret bu yâ (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [*naşıl,*]
- Naşıl taḥrîk ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıkardı zîr-i fesden rāḡe res kem bir alay perçem (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [*naşıl,*]

nā-sūde: *Dinlenmemiş, istirahat etmemiş.*

- Hālîkâ niza 'ında çağırıldı hâ.... / Yok be-kā-yı 'âlem-i **nā-sūdeniñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [*nā-sūdeniñ, -nin*]
- Bir murādım almadan bu 'âlem-i **nā-sūdeden** / Tā ki şemşîr-i eccl kıydı benim genç yaşma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [*nā-sūdeden, -den*]
- Saña lâyıķ olan çün tā'ib ü müstağfir olmaķdır / Gözüñ aç ğāfil olma lezzet-i **nā-sūdelerden** geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [*nā-sūdelerden, -ler, -den*]

nāz: 1. Kendini beğendirmek amacıyla takınılan yapmacık tavır, işve, cilve, şîve 2. Bir şeyi beğenmiyormuş gibi gözükme.

- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ **nāzıñ** cānlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [*nāzıñ, -ı, -n, -a*]
- Yürüdüñ üstüme biñ **nāzla** yan Ref'î deyü / A begim sînemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [*nāzla, -la*]
- Bir soğuk şu bir şurub kâhve şun **nāz** eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur ğayrı hūbāñ kâhveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [*nāz,*]
- Ğayrı yetdi cāna şîve vü **nāzıñ** / Bir gün evvel ikram eyle vişālîñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [*nāzıñ, -ın*]
- Ref'îye etdiğin **nāz** u edālar / Kānı bir maķamda zevķ u şafālar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9). [*nāz,*]
- Gel kurbānıñ olam cānım efendi / Etme **nāz** yerine cevır ü sitekler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [*nāz,*]
- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızāsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları **nāz** u edāsından (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [*nāz,*]
- Daha da helāk etdi beni **nāz** u niyāzı / Bî-çāre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [*nāz,*]
- Lāl oldu dilim söylemege 'aşķ-ı mecāzı / Girdikçe girer kânıma şol şîve vü **nāzı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [*nāzı, -ı*]
- Bu **nāz** u edā 'aşķa bilmem ki nedendir / Āzāde-i 'aşķ olmayan ol bağrın ezendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [*nāz,*]
- Bir şüh ki bilir cevır ile her **nāz** u edāyı / 'Uşşāķa vefāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [*nāz,*]

nazar: *Bakış, bakma; bazı kimselerin bakışlarının bir şey veya kimse üzerinde meydana getirdiği etkiye yorulan ve kötü hadiselerle sebep olan terslik, uğursuzluk, göz; göz değmesi.*

- Şöyle maħzūniyyetimle **nazar-ı** dīdār idim / Aldı etrāfım bütün ğarķ eyledi deryā-yı 'aşķ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [*nazar-ı, --ı*]
- Nazardan şaklasın Hāllāķ u Şamed / Esnā-yı firāķda kōķlaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [*nazardan, -dan*]

nazar et: *Düşünerek bakmak, üzerinde durmak. II Devam etmek.*

- Defter-i 'aşķa **nazar etdimse** gördüm meşrebin / Hişsemiz takşım olunca kāmēt-i bālā düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [*nazar etdimse, -di, -m, -se*]

nazar kıl: *Bakmak.*

- Teline kıydı ise şāne seniñ ağızı dōne / Hele mir'āta **nazar kıl** n'ola bir kez gülerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [*nazar kıl,*]

nâzenîn: *İşveli, cilveli, nazlı (sevgili).*

- Ben alınca **nâzenînîm** ortaya gâvğâ düşer (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 6*). [*nâzenînîm, -im*]

nazîf: *Özel isim.*

- Ünyedendir Hâfız Halîlî **Nazîf** / Giresunlu Şâlih Şafvet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8*). [*nazîf,]*

nâzik: *Başkalarına veya çevresindekilere rahatsızlık vermemek, onların hoşnutsuzluğuna sebep olmama, onları kırmama gibi istek ve duygularla son derece kibar, saygılı, terbiyeli bir şekilde davranan ve konuşan.*

- O kumral perçemiñ **nâzik** dilleriñ / Sîneme kaçılmış hançer dişleriñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5*). [*nâzik,]*
- Ğâfil olma ehl-i dünyâ bak baña al 'ibreti / Hâke sâbit eyledi **nâzik** tenim mevt şerbeti (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 1*). [*nâzik,]*

nâzik-edâ: *Ince yapılı, nazlı.*

- 6Merkez-i gönüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Nutk eder bir 'âdil-i **nâzik-edâdır** Luţfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 6*). [*nâzik-edâdır,]*

nâzır: *Ar. Eş, misl, manend.*

- Dedim hoşsun güzellikte **nâzırîñ** yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10*). [*nâzırîñ, -in*]

nâzır: *Ar. 1. Nazar eden, bakan. Sokağa nâzır. Deryâya nâzır. Uyûn-ı nâzıra. 2. "Nezaret" tabir olunan bir dâire-i resmiyyenin re's-i idâresinde bulunan zat: Maliye nâzırı, nafia nâzırı.*

- Vücûdu mülküne efgendesin bir **nâzır** etmez mi / O hâlde nîm-nazarla bendesin der-hâtır etmez mi (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11*). [*nâzır,]*

nazlı: *Cilve, işve, edâ.*

- Fedâdır olduğum sen **nâzlı** yâra / İsterseñ derûnum kıl pâre pâre (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 3*). [*nâzlı, -lı*]
- Hudâ takdîr etmiş bu âh u zârı / Ararken bulmuşum sen **nâzlı** yârı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3*). [*nâzlı, -lı*]
- Âh **nâzlı** yârım kâdadır deyü / Sen kal figân içre ben derde kâdım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [*nâzlı, -lı*]
- Refiklerden biri Bâfra kazâlı / İbrâhîm Şemseddîn **nâzlı** edâlî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5*). [*nâzlı, -lı*]

nâzlı mâzlı: *İşve, cilve, eda (İkileme).*

- İnşaaillâh **nâzlı mâzlı** söyledikçe dilleriñ / Diñlese râzın yanar lâ-şek kelâmeyniñ Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2*). [*nâzlı mâzlı,]*

ne: *Ne, nasıl, "beğenme ve çokluk" anlamı.*

- Ne hâle geldi dünyâ nâ-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 1*). [*ne,]*
- A cevân söyle nedir sendeki bu tavır-ı melek / Bu seniñ nâziña cânlar **ne** deyü yansa gerek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*ne,]*

- Bu firāk âteşine yanmağa tākāt mi yeter / **Ne** diyem tāli‘-i nā-sāzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [ne,]
- Zihī ruḥsārına meftūn olalı Ref‘i gedā / **Ne** yaña dönse ‘aleyhimde döner çarḥ-ı felek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [ne,]
- Hāk **ne** hoş halk eylemiş ismiñde ḥüsnüñ mähveş / Zātına lāyık ḥuşūşā ḥüb vaṭanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [ne,]
- Şanki kimyā mantık-ı güft-i dülerden lü‘lü‘dür / El **ne** derler ise desin el-ḥayādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [ne,]
- Āşüfte-i hāl olmada bilmem **ne** kuşur var / Bülbül gibi feryād ile al renk çiçekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [ne,]
- Dil dil-bere dil-ber dile dil dāma düşünce / Rihlet gözedir gözedir çäre **ne** ğaddār felekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [ne,]
- Ne yapsıñ Ref‘iyā ‘aşk var serde / Çün ‘āşık ağlatmış yanağı benek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [ne,]
- Ne tez geldi bu iftirāk zamānı / Eyvāh bu ayrılık cānlara işler (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [ne,]
- Ne dürlü medḥin kalem çalayım / Böyle tatlı zātı kanda bulayım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 52, Beyit 7). [ne,]
- Ġālibā ahibbāyı şimdi çoğaltdıñ / **Ne** çabuk kendiñi böyle şaşırdıñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [ne,]
- Bize lāyık imiş bu dürlü ‘azāb / **Ne** çäre olacak emr-i Rabbānī (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [ne,]
- Birinci ḳapudān dedi **ne** rahmet / Eregli semtini buluruz elbet (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 17). [ne,]
- Ne ḥācet gezmege İrān u Vānı / Muḥibb-i şādıka yādigār olsun (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [ne,]
- Gitdikçe artmakta emvāc-ı deryā / **Ne** mümkün vapura varmak bir daha (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [ne,]
- Şamsundan Āşaf Beg vapura bindi / Begim teşrifiñiz **ne** yaña döndü (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [ne,]
- Taḳılır ‘anber-i zülfünde kalır cān u dilim / Koḳusu her **ne** kadar etse de ser-ḥoş gecemiz (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [ne,]
- Düzeltsin şāne-i berber ser-ā-pā mūy u müjgānı / **Ne** hoş ḥulk eylesin Mevlā bedāhī ebr-i sūzānı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [ne,]
- Etmek mi diler zülf-i perişānına ber-dār / Yār sevmek için ‘āşık bilmem **ne** günāh var (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [ne,]
- Mu‘āf olmaz mı bir kez eyledi ‘işyān ḡafletle / **Ne** ḥoşdur tevbekār oldu günāhın bildi sür‘atle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [ne,]
- Olmazsa bize ḥāşılı bir rāh-ı hidāyet / Vāy bu **ne** ḥākāret (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [ne,]
- Ḳamaşdırdı gözüm baḳdım ki ḳarşımdaki dil-berdir / Dedim cānā **nedir** ismiñ dedi bir mäh-ı reh-berdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 4, Beyit 1). [nedir, -dir]
- A cevān söyle **nedir** sendeki bu ṭavr-ı melek / Bu seniñ nāzına cānlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [nedir, -dir]
- Ne baña luṭf u ‘ināyet **ne** de etdiñ beni terk / Bu benim gönlümü almak **ne** şerefdir **ne** şeref (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [ne,]

- Ne baña lutf u 'ināyet **ne** de etdiñ beni terk / Bu benim gönlümü almak **ne** şerefdir **ne** şeref (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [ne,]
- Ey 'azizā yazdı şun nā-hakkımı kuẓāt-ı 'aşk / Söylemez inkārını bilmem **nedir** hācāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [nedir, -dir]
- 'Älem-i eşyā benim eşyā **nedir** eşyālanır / Bülbül-i şeydā benim şeydā **nedir** şeydālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1). [nedir, -dir]
- Perde-i 'aqlıñ begim şarf eyleme sevdā için / Şimdilik sevdā benim sevdā **nedir** sevdālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [nedir, -dir]
- Ku'b-ı meşhūruñ şîşe-i Cemisiñ Dārālara / Rüstem ü Dārā benim Dārā **nedir** Dārālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [nedir, -dir]
- Zevkî miñnet miñneti zevkdir bu çarhıñ bizlere / Miñnet-i dünyā benim dünyā **nedir** dünyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [nedir, -dir]
- İmdi Ref'î bir gelür 'âlemde medh ü zem baña / 'Älem-i eşyā benim eşyā **nedir** eşyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [nedir, -dir]
- Ālûde-i 'aşk içre **nedir** bu dertli ğamlı / Gül ğoncesin isterken düşdü Ref'î bed-fâle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 5). [nedir, -dir]
- Şoñ cevābıñ **nedir** söyle gel cāna / Daha ağlayam mı yārım diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [nedir, -dir]
- Ne desem yakışmaz cemāl-i yāra / Şevk-i dīdārında dīvān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [ne,]
- Esrār-ı İlāhî **nedir** bilinmez / Elbetde encāmı hayr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 1). [nedir, -dir]
- Çıkdı mı hātırdan verdigin nişān / Va'diñ **nedir** şāh-ı hūbānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [nedir, -dir]
- Söyle bu edālar **nedir** sevdiğim / Hoş mu gelir saña cefā çekdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [nedir, -dir]
- **Nedir** başımıza gelen ser-encām / Etrāfımız aldı ekdār u ālām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [nedir, -dir]
- 'Aqlıñı zāyi' eyleme al başıña şeydā **nedir** / Etme minnet cānıñ için cānānıña sevdā **nedir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1). [nedir, -dir]
- **Nedir** ol baht-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevlān etse de yok çāresi tül-ı emele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [nedir, -dir]
- Hılāf-ı me'müldür o dürlü etvār / **Ne** yazsam hākkında lāyık seza-vār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [ne,]
- Makinosa dedim **ne** buna çāre / Yine gönlümüzde açıldı yara (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [ne,]
- Vaṭanıñ ebb-i kabīhi bu diyārın lebini / **Ne** bilir kadrini ğurbet gezeniñ kim vaṭanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [ne,]
- Ne de cellād ediyor hānçer-i müjgānesini / Düşürür vādî vü şahrālara divānesini (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [ne,]
- Ref'î lāyık imiş saña cefālar / **Neñe** lāzım seniñ diyār-ı āzar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [neñe, -n, -e]
- 'Aqlıñı zāyi' eyleme al başıña şeydā **nedir** / Etme minnet cānıñ için cānānıña sevdā **nedir** (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1). [nedir, -dir]

ne: "Niçin" anlamında soru ifadesi.

- Āh **neden** artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oķ atar ęaęlar deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşķ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [neden, -den]
- Hākīkatlı yārdan cān esirgemez / Āhı ben çekerim sen **neden** bıkđıñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [neden, -den]
- Şorarlarsa n’ola helākīñ **neden** / Var dillere destān eyle sevdigim (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [neden, -den]
- Bütün gün dem nefes etse ğamım gitmez **nedendir** bu (Giresunlu Ref‘i Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [nedendir, -den, -dir]
- Bu nāz u edā ‘āşıķa bilmem ki **nedendir** / Āzāde-i ‘aşķ olmayan ol bağrın ezendir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [nedendir, -den, -dir]

ne hācet: Neden, ne sebepten, ne gerek, ne lüzumu var.

- Var iken ‘Osmānlı Rūsa **ne hācet** / ‘Osmānlıya bindim ‘adālet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [ne hācet,]
- **Ne hācet** levh-i maḥfūza müreccaḥ ‘ind-i a‘zamdır / Delīl-i nakle hācet yok sıfātı zāt-ı akdemdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [ne hācet,]
- Maḥşerde şorarsaķ saña da‘vā-yı cināyet / Dünyāda **ne hācet** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [ne hācet,]
- **Ne hācet** faḥr-ı dilden dem çekip mestāne devrāna / Cehālet perdesin yok eyle var mescüdelerden geç (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [ne hācet,]

ne kadar: Ne ölçüde.

- Ne kadar da şaldıñ beni hicrāna / ‘Āķibet düşürdüñ nār-ı sevdāya (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 51, Beyit 5). [ne kadar,]

ne lāzım: Ne gerek.

- Ne lāzım hāne dünyāda müzeyyen maķar-ı dil-keş / Geçer ‘ömrün ķalır bir fitnegān bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 9, Beyit 5). [ne lāzım,]

ne ne: Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkār etmek için kullanılır.

- Gezer Allāh deyü bilmem **ne** delidir **ne** velī / Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [ne ne,]
- Kābil mi taḥammül bu **ne** işkence **ne** zaḥmet / Bilmem bu **ne** hālet (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 4). [ne,]
- **Ne** baña luṭf u ‘ināyet **ne** de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü almak **ne** şerefdir **ne** şeref (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [ne,]
- **Ne** uyandırdı o yār şem‘a-i sūzānesini / **Ne** söğündürdü ki ķurtarmaęa pervānesini (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [ne,]

n’ed: Ne edelim, ne yapalım, ne çare.

- ‘Ālem seni sen ‘ālemi takbīḥ mi edersin / Ol sevb-i cehālet **n’edeyim** ķaldı emekden (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [n’edeyim, -e, -y, -i, -m]
- Erişsiñ imdāda kırķlar yediler / Ben **n’edeyim** güzel devrāna gitmiş (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [n’edeyim, -e, -y, -i, -m]
- Artdı dilde derd-i bī-pāyānım raḥm et muḥīb / Çāresiz bir derd imiş bu n’eylesin **n’etsin** tabīb (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [n’etsin, -sin]

- Ref'iya **n'etsin** şahın-ı dünyâda bir âvâredir / Serd eder 'âlemde ancak bir iki ebyât-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [n'etsin, -sin]
- 'Aşkîla yanmakta **n'etsin** Ref'iya / Âh-ı derûnum oldu külhân sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 10). [n'etsin, -sin]
- Neşr eyleyerek zikr ile evşâf-ı şadâyı / **N'etsin** bu fenâyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [n'etsin, -sin]
- Meftûn olalı hakkı gedâ gülmedi aşla / Mahv etdi vücûdum **n'ideyim** kâmet-i Tübâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [n'ideyim, -eyim]

nedâmet: I. Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına pişman olmak. II. Kıyamet gününün yanlış yolda olan insanlara tattıracağı pişmanlık ve hayıflanma duygusu.

- Tavana sıkışdı yolcu toptolu / Vâz geçdik şıladan **nedâmet** bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [nedâmet,]
- Fırkatle yakar cân u dilim âteş-i haşret / Sevdâ-yı **nedâmet** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [nedâmet,]

n'edelim: Ne edelim, ne yapalım, ne çare.

- Aşçıda çorba yok bilmem **n'edelim** / Firuncuya vardık ziyâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [n'edelim,]
- Ben seni kimlere emânet edem / Sensiz bu dünyâda ben cânı **n'edem** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [n'edem,]

nefes: (Ar.) Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk.

- Yanyor cism ü tenim bād-ı şabâ göğsüme es / Marağ-ı 'aşkıma gel eyle begim hoşça **nefes** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [nefes,]

nefes et Nefes aldurmak; düzelmek, iyileşmek.

- Bütün gün dem **nefes etse** gamım gitmez nedendir bu (Giresunlu Ref'i Divanı, Mısra 1, Beyit 1). [nefes etse, -se]

nefs: (Ar.) Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

- Terk etmek de şimdi **nefsime** 'ârdır / Kırtar yâ Rab kırtar sevdâdan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [nefsime, -im, -e]
- Şakın **nefsiñe** uyma hubb-ı dünyâdan hâzer eyle / Şükûfu zât-ı takvâdan uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [nefsiñe, -i, -n, -e]

nehâr et: Gündüze çevirmek, aydınlatmak.

- Ğam çekme gönül leyl ü **nehâr etse** Hüdâdan / Elbetde bulur zâ'ık olan feyz-i firāvân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3). [nehâr etse, -se]

nemek: Lezzet, tat.

- Âfât-ı firâk devr eder 'aşıkâ her rûz / Havf etse de yok çâre eyâ nân u **nemekden** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [nemekden, -den]
- Ref'iya kesildi nâm u **nemekden** / Görmese bir lahza eyvâh demekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 9). [nemekden, -den]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nân u **nemek** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [nemek,]

nergis: (Far.) Sarı çiçekli bir süs çiçeği. (*calendula avrensis*).

- Dedim ol lebleriñ **nergis** mi yâ la‘l-i Bedaḥşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâkût-ı aḥmerdir (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 3*). [*nergis,*]

neş‘et: Özel isim.

- Biri daḥı Müftî-zâde Şamsunlu / Receb Efendidir hem **Neş‘et** bu yâ (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 6*). [*neş‘et,*]

neşr eyle: Yaymak, anlatmak.

- Neşr eyleyerek zıkr ile evşâf-ı şadâyı / N‘etsin bu fenâyı (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müstezad 2, Beyit 12*). [*neşr eyleyerek, -y, -erek*]

neşr ol: Dağılmak.

- Da‘vâ-yı sevâdın tâ ezel geçdim / Bu da‘vâ böylece **neşr olur** gider (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 44, Beyit 4*). [*neşr olur, -ur*]

nevâle: (Ar. *nevāl‘den nevāle*) 1. Gerekli yiyecek ve içecek şeyler, azık: 2. eski. Tâlih, kısmet, nasip.

- Hicrân elem degildir ‘âşıklara **nevâle** / İşrâb-ı mey rû‘yâda erişdirir kemâle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 1*). [*nevâle,*]
- Dediler gidelim Seyyid Bilâle / Şoñradan düzeriz biraz **nevâle** (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 65*). [*nevâle,*]

n‘eyle: Ne edelim, ne yapalım, ne çare.

- ‘Ârz-ı hâl etdikçe yârim ma‘zeret etmez kabûl / N‘eylesin Ref‘î gedâ üftâdedir efğânlıdır (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 9, Beyit 6*). [*n‘eylesin, -sin*]
- Artdı dilde derd-i bî-pâyânım raḥm et muḥîb / Çâresiz bir derd imiş bu n‘eylesin n‘etsin ṭabîb (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 15, Beyit 1*). [*n‘eylesin, -sin*]
- A begim bu Ref‘î seni vaşf eyler / Hüsnünü görenler ḡilmânı n‘eyler (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 43, Beyit 7*). [*n‘eyler, -r*]
- Almaz ki kurtulam cânımı Mevlâ / Ben ölünce sen dünyâda n‘eylersin (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 45, Beyit 4*). [*n‘eylersin, -r, -sin*]
- O yârsız dünyâda zevki n‘eyleyem / Göñül eglencesi yabana gitmiş (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 47, Beyit 4*). [*n‘eyleyem, -(y)e, -m*]
- Günde yüz biñ kere kurbân olayım / Bahâsız dünyâda Ref‘iyâ n‘eyler (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 52, Beyit 8*). [*n‘eyler, -r*]
- Çay kaynadır isek şafâ eyleriz / Āteş bulunmazsa şoñra n‘eyleriz (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 25*). [*n‘eyleriz, -r, -iz*]
- Devr etmez imiş n‘eyleyem efkâr-ı fezâyı / Kâlbi fuḡarâyı (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Müstezad 2, Beyit 8*). [*n‘eyleyem, -(y)e, -m*]

nezâket: Ar. Naziklik, incelik, zariflik.

- Bâğ-ı **nezâketde** gülün dermege / Maḥabbet-i yârdan bezer mi böyle (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 34, Beyit 10*). [*nezâketde, -de*]
- Āferîn aḥlâkı ṭab‘-ı mükemmel / **Nezâket** bâbında uğraşdı gitdi (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 16*). [*nezâket,*]
- Tütün ṭabâkası yapıp şatarlar / Ṭabâkalar aldık **nezâket** bu yâ (*Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 76*). [*nezâket,*]

- Güzeller bāğa girmişler **nezāketle** şerāfetle / Kāmusu ‘aşka ermişler meveddetle mahabbetle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [nezāketle, -le]

nezzār: Bakma, bakış, seyretme.

- Aç gözün ‘ibretle **nezzār** ol dilā ser-tāğına / Sevdigim meh-pāreniñ re’siñdeki mihr-bān gül (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 12, Beyit 4). [nezzār,]

nice: T. Öyle bir, nasıl.

- Kuruldu dem-hāne bāde süzöldü / Yā **nice** gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [nice,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa degişmem vaṭanıñ bir çöpünü (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [nice,]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele / **Nice** düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [nice,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / N’ola ğurbet n’ola ḥasret n’ola seyyāh olana (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [nice,]
- Çekeriz cevır ü cefāyı çıkālı ğurbet ele / **Nice** düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [nice,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [nice,]

nice: " Pek çok, bir çok" anlamında belgisiz sıfat.

- Su’āl olmaz Ḥudānıñ **nice** biñler ḥikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen aḥmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [nice,]
- Bu misillü derde dūçār olmadı bir ins ü cān / Hāsılı yokdur kararım **nice** dil etsin şekīb (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [nice,]
- Gör **nice** vücūdum boyanmış ḫana / Baş avuçda ağla gel yana yana (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [nice,]
- Nice ‘ālem nice ervāh nice lāhūt-ı ‘uzmāy / Kılar bir laḫzada kendin iken eflāk u esmāy (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [nice,]
- Nice ‘ālem **nice** ervāh **nice** lāhūt-ı ‘uzmāy / Kılar bir laḫzada kendin iken eflāk u esmāy (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [nice,]
- Nice ‘ālem **nice** ervāh **nice** lāhūt-ı ‘uzmāy / Kılar bir laḫzada kendin iken eflāk u esmāy (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [nice,]
- Gel ey ‘ākil saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / **Nice** Cemşid Dārāyı yutar bu ḫāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [nice,]

niçün: "Ne için, neden, hangi sebepten?" anlamlarında soru zarfı.

- Niçün te’sir etmez bu āhım saña / Taş mıdır temür mi yüregın cānā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [niçün,]
- Vefāsızdır **niçün** yād etdiñ ey dil bu ḫayālāt / Ezelden bizlere Ḥaḫ kıldı taḫdīr bu kemālāt (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [niçün,]

nidā: (Ar. nidā’) 1. Seslenme, çağırma, bağırma.

- Hem lisān-ı ḫalle kıldı du’āyı birçok **nidā** / Müjdeci yetişirin etdi beşāretle edā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 1, Beyit 5). [nidā,]
- Bu beytiñ tārīhin Ref‘î dedi yā Aḫmed-i Muḫtār / **Nidā-yı** fāḫr-ı ‘ālemden çıkar bu ḫāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [nidā-yı,]

nigāh: Bakış, bakma, nazar; [tas.] şeyhlerin ve ermişlerin müritlere ve süluk ehline bakışı. Bu bakış, onların ruhlarına tesir ederek onlara yeni bir şekil verir.

- Billāhi severim cān u yürekden / **Nigāh-ı** pertevle kurbān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [nigāh-ı, -ı]

niḥād: Nihad.

- Merḥabā Aḥmed **Nihād** iḥvānımız hoş geldiñiz / Ḥayr muḳaddem 'ahd eder dīvānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 1). [niḥād,]

niḥāyet: 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.

- Bu seyri seyr eden elbet iḥcer bir cām tolu şerbet / **Nihāyet** 'aşk ile ūlfet eder şöhretle 'işretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [niḥāyet,]
- Nihāyet āh u zār olur ser-māye / Sen mürüvvet-kān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [niḥāyet,]
- Anıñ'çün vapura gelmegi kurduk / Kalk gidelim dedim **niḥāyet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 22). [niḥāyet,]
- Sinop Sancağına çıkdık **niḥāyet** / Bir miḳdār çarşuyu kıldık seyāḥat (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [niḥāyet,]

niḥāyet ol: Son olmak, bitmek.

- Āğāza gelip tārīḥ-i ḥāş söyledi Ref'i / Mısrā'-ı **niḥāyet ola** mermūzu hemān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [niḥāyet ola, -a]

niḳāb: (örtü ile) örtmek, kapatmak; peçe, örtü.

- Ol **niḳāb-ı** ruhların açmış kızarmış gönceler / Pür-şacak etmiş yanağ üzre ḥicāb olmaḳdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [niḳāb-ı, -i, -]
- Çek **niḳāb** setr eyle vechle yanmasın āvāreler / Cezb eder tavşif-i ḥüsnüñ bunca yārān ḳahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [niḳāb,]

nīk-nām: Nāmu iyi olan, iyi bilinen.

- Hem daḥı Kādir Ağa-zāde deyü **nīk-nām** var / İsm-i Maḥmūd maḥlaş-ı iḥvānımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [nīk-nām,]

nīm: (Fars.) Yarım.

- Gīsūlarımıñ bir teli dünyā degeridir / **Nīm** ūlfet iḥcün böyle ten ü cānıma kıydı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [nīm,]

ni'met: 1. Refah, rahat, hoş dirilik. 2. Ferah, meserret: ni'met-i ilāhiyye. 3. Allāh'ın kuluna verdiği her şey.

- Melik-i memdūḥadan 'addolduğum **ni'met** yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken luṭf u be-kām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [ni'met,]

nīm-nazar: Yan bakış. II Sevgilinin göz ucuyla baygın, süzgün bakışı.

- Vücūdu mülküne efgendesin bir nāzır etmez mi / O ḥālde **nīm-nazarla** bendesin der-ḥatır etmez mi (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [nīm-nazarla, -la]

ninni: *Bebeklerin uyumasına yardımcı olmak için söylenen türkü.*

- Hû şadâsıyla beşiğin ögrüdü ümmü ebi / Hû ile **ninni** duyunca ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [ninni,]

nişân: *1. İşâret, belirti, iz, alâmet. 2. Ayırıcı işâret, alâmet-i fârika.*

- Kim esîr olmaz ‘aceb bir kez görünce ruhların / Bağ-ı cennet güllerinden bir **nişânıñ** var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [nişânıñ, -in]
- Çıkdı mı hâtırdan verdiğin **nişân** / Va‘diñ nedir şâh-ı hûbânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [nişân,]
- İnkâr u ikrâr güç meger ey şâh / Nasıl matlûb olur bir **nişânesi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [nişânesi, -si]

nisbet: *(Ar.) Birini üzme ve kızdırmak için inat olsun diye yapılan iş veya davranış.*

- Kimi yatar kimi kâlfâr kimi güler kimi oynar / Kimi zevkinden el çarpar baña **nisbetle** ‘ibretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [nisbetle, -le]
- Bil ki kâdrîñ rûz u şeb ağıyârla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña **nisbetle** sen mâh-pâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [nisbetle, -le]
- Baña **nisbet** süy-ı rakîbe ağıdîñ / Var mı benim gibi ‘aşk dîvânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [nisbet,]
- Baña **nisbetle** verir kendini ağıyâr eline / Düşürür âh u figânı beni hasret çölüne (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [nisbetle, -le]

niyâz: *1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ, tazarru.*

- Daha da helâk etdi beni nâz u **niyâzı** / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [niyâzı,]
- Şer-i a‘dâdan belâdan cümle âfâtdan Hudâ / Şaklasın âlâm ekdârdan **niyâzım** bu hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [niyâzım, -(i)m]
- Farz oldu boynuma **niyâz-ı** Bârî / Zafer bulmak için zevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [niyâz-ı, -ı]

nokta: *Nokta II dudak.*

- Nokta-i ‘ulyâda halk etmiş Hudâ ahsen seni / Ol sebebdan olmuşuñ dermân u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [nokta-i,]

n’ol: *"Ne olur, ne çıkar?" anlamında kullanılan soru sözü.*

- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı döne / Hele mir’âta nazar kıl **n’ola** bir kez gülerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [n’ola, -a]
- Şorarlarsa **n’ola** helâkiñ neden / Var dillere destân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [n’ola, -a]
- ‘Aceb bu hâlimiz ‘âkıbet **n’ola** / Biz ayrıldık düşmân çekdi kol kola (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 9). [n’ola, -a]
- Bilmedik ‘âkıbet **n’ola** bu ahvâl / Çağırdık yâ Hudây meşakkât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [n’ola, -a]
- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile / **N’ola** gurbet n’ola hasret n’ola seyyâh olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [n’ola, -a]

nümâ: Far. Gösterici. (Terkip ile kullanılır: cihan-nümâ, reh-nümâ, kible-nümâ. âyende-nümâ: Gelenleri görmek için hane kapıları üzerine konulan çifte ayna).

- Çünkü ol cām-ı muşaffâdan sirâyet etdi 'aşk / Bu sebebdan kâhramân arslan **nümâdan** olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [nümâdan, -dan]

nūr: 1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

- Şem 'a-i hüsnüñ bütün ma'v etdi **nūr-ı** âfitâb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cân kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [nūr-ı, --ı]
- Bir kez **nūr-ı** vechiñ seyr eden âşüfteler / 'Aşkla ma'v olup fir fir döner kirmân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [nūr-ı, --ı]

nüş: (Fars.) İçme, içiş.

- Bâde-i mey **nüş** eden 'âşıkların serdârıyım / ... ezkiyâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 2). [nüş,]
- Cām-ı meyden **nüş** edip bul germ ma'habbet lezzetiñ / Özge şemşîr ü hadengi zâğladı Rîf at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [nüş,]

nüşha: (Ar.) Bir yazıdan çıkarılan sûret, yazılı bir şeyin benzeri, eşi, tıpkısı.

- Bu **nüşhayı** bunda eyledim tamâm / Bundan başka da'ı söyledim kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 29). [nüşhayı, -y, -ı]

nutk: 1. Söz, konuşma, kelâm. 2. Söz söyleme hassası, söyleme yeteneği. 3. Dinleyenleri belli bir düşünce ve duygu etrâfında toplamak ve iknâ etmek maksadıyla bir kalabalığa karşı yapılan güzel ve etkili konuşma, söylev, hitâbe.

- Ma'zhar-ı şâyân-ı 'âdil **nutk-ı** cevher ma'deni / Kalmasın alsın 'adûdan kanımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [nutk-ı, --ı]
- Merâkîma sebep o siyâh beñler / Dirâyetle geldiñ **nutka** a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [nutka, -a]
- Mu'hibir-i telgîrâf A'îmed Lu'tfî / Toldurdu 'âlemi şohbeti **nutkı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [nutkı, -ı]

nutk et: Konuşmak.

- Merkez-i gönüm sarâyı tahtgâhında müdâm / **Nutk eder** bir 'âdil-i nâzik-edâdır Lu'tfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [nutk eder, -er]

o: " O " kişi zamiri.

- Ben **anıñ** biñde birin tavşîfe kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyâya ol hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [anıñ, -nın]
- Ditredi ayağım elim bir zamân / **O** şîrîn-güftâr seyrâna gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [o,]
- Bahâda kıymetde yokdur degeri / Ben cânımı fedâ **o** âzâd eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 6). [o,]
- Mu'kaddem levh-i ma'fûzu mu'harrer eyledi Yezdân / **O** emr-i küllü şey'in hâlikun mışdâkıdır fermân (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 4). [o,]
- Beni ma'ğmûm u perîşân eden aslâ gülemez / Dutar âhım **anı** birden bire iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [anı, --nı]

o: " O " işaret sıfatı.

- Bu gönül şaydına âyine-i hüsnün mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysiñ **o** şikâr bâğına şaf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [o,]
- ‘Acebâ var mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / **O** seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [o,]
- Ben seni Hakkâ emânet eyledim geldim **o** gün / Hâtıra geldikde bağrım çağladı Rif at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [o,]
- İstedim **o** yârsız bâğ-ı behceti / Mülk-i Süleymânda kaldı şöhreti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [o,]
- Merākıma sebep **o** siyâh beñler / Dirâyetle geldiñ nuṭka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [o,]
- O beyâz gerdâni emdigim vakit / Boynuña el atıp şardığım vakit (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [o,]
- O yârsız dünyâda zevki n’eyleyem / Gönül eglencesi yabana gitmiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 4). [o,]
- O kumral perçemiñ nâzik dilleriñ / Sıneme kaçılmış hançer dişleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [o,]
- Hılâf-ı me’ mûldür **o** dürlü etvâr / Ne yazsam hakkında lâyıḳ seza-vâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [o,]
- Kahveci Babadan aldıñsa himmet / Şühhesiz bulursun **o** yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [o,]
- İcmâlen tavşifim budur **o** yanda / Ref’iyâ bugün vedâ’laşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [o,]
- O anda bir parça eyledim ta’âm / Yemek içmek ister ziyâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [o,]
- Kuruldu meclis-i maḥabbet **o** dem / Tolandırdı sâķî hemân cām-ı Cem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [o,]
- Sâ’at altıbuçuk yapıldı kazğan / Turmayıp hareket eyledi **o** an (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [o,]
- Lenger-endâz etdi vapur lîmâna / Cismime bir hayât geldi **o** anda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 97). [o,]
- Vücûdu mülküne efgendesin bir nâzır etmez mi / **O** hâlde nîm-nazarla bendesin der-hâtır etmez mi (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [o,]
- Gîsûlarıñiñ bir teli dünyâ degeridir / Olmaz mı ‘aceb vâķıf-ı esrârım **o** dil-dâr (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [o,]
- O râhın hâdimidir Ref’iyâ vaşl-ı cinân olsun / Ri’âyet eyledi Hürmüz revâdır şadumân olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 14). [o,]
- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık göñlüne düşmekde olur ‘aşķ u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [o,]
- Ne uyandırdı **o** yâr şem’a-i süzânesini / Ne söğündürdü ki kurtarmağa pervânesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [o,]
- Yine aşûftesiñiñ kıymet ü kâdrin bilemez / **O** güzel kendine Ref’î gibi ‘aşķ bulamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [o,]
- Zîrâ **o** maķâm ma’den-i zevķ cây-ı ‘adâlet / Bir bâğ-ı sa’âdet (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 1, Beyit 8). [o,]
- Etmez **o** güzel hâşıl-ı nâ-şâd-ı rehâyı / Şabr misl-i hümâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstedad 2, Beyit 2). [o,]

- Hâdim-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nâm / Hâk naşib etsin **o** feyzi tâlîbe her şubh u şâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [o,]

ocak: Ateş yanan yer, oda; ev (Kuş yuvası bağlamında); yeniçeri ocağını oluşturan odalardan her biri II gül bahçesi; meyhane; hamam.

- Begenmez kimseyi güyâ görür kendin şadâretde / **Ocağdan** gelme hizmetkâr 'avâmdan rağbeti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [ocağdan, -dan]
- Gece sâ'at iki uyandı **ocak** / Kapudan emr etdi vapur kalkacak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [ocak,]

od: Ateş (Ayrılık, özlem ateşi bağlamında.).

- Vefk-ı makşûd edip feyz-âb eyle / İsterse bu cismim **odlara** yansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [odlara, -lar, -a]
- Yok imiş gönlünde merhamet şefkat / Nâfile 'aşkıyla **odlara** yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [odlara, -lar, -a]

of: Sıkıntı, bezginlik, usanç, acı, yorgunluk vb. duyguları belirten bir söz.

- Dîdâr elemi çekmededir Refî gedâ **of** / Âh çarh-ı felek ayeledi ince elekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 9). [of,]

oğul: Cinsiyeti erkek olan evlât, oğul.

- Cân-bâz **oğlu** Tâlibâ irci 'hiţâbın diñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyâ eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [oğlu, -u]

ok: 1. Yay veya keman denilen kavis şeklinde bükülmüş bir ağaç çubuğa gerili kirişe takılarak uzağa atılan ucu sivri demirli ince ve kısa değneğe verilen addır. 2. Kirpikler.

- Âh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / **Ok** atar tağlar deler cismimde ol kerrât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [ok,]
- Çeşm-i cellâdın değil mi sîneye **oklar** atan / Tîğ-ı ebrûlar hücum etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [oklar, -lar]

oku-: 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

- Teferrûc vâktidir derler **okur** koşma gâzel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [okur, -r]
- 'Ârz-ı hâlim artık **okumaz** olduñ / Bu günlerde beni gözden düşürdün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [okumaz, -maz]
- Dergâha varınca tutduk el ele / Fâtiha **okuduk** ziyâret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [okuduk, -du, -k]
- Okudum destânı ihvân diñledi / Bir miqdâr gülüşdük maḥabbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [okudum, -du, -m]
- Kitâb-ı 'aşk-ı mekfûfu **oku** şahbâ-yı cân olsun / Kanı ol münkir-i bed-nâm mü'ebbed bağıri kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [oku,]
- Ref'iyâ üç yüz yedi târiḥ-i taşriḥin **oku** / Vâlideyni yazdırıp diksini hemân baş yanına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [oku,]

okut: (Ders) Okutmak.

- Bâzâr-ı ihvânda dellâl **okutdum** / Dediler yer yıkar edâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [okutdum, -du, -m]

ol: "Ol- " yardımcı fiili.

- Saña lâyıķ olan çün tâ'ib ü müstağfir **olmaķdır** / Gözüñ aç ġāfil olma lezzet-i nā-südelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 4*). [*olmaķdır, -mak, -dır*]
- Reşād **olmaz** kişi ifşā ederse sırr-ı mestûrun / Hemān Ref'î bu gün mürşid gibi merşûdelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 5*). [*olmaz, -maz*]
- Dedi cânım saña kurbān efendimsin buyur fermān / Açıp sînesini **ol** cân icâbetle 'adâletle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 9*). [*ol,]*
- Dedim hoşsun güzelliķde nazîriñ yok şereflikde / Şarıldım **ol** çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 10*). [*ol,]*
- Geçince mesnede **ol** bed-aşıl ağızın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ evvel rüşveti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 6*). [*ol,]*
- Su'al **olmaz** Hudāniñ nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmak varıp da şefķati gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5*). [*olmaz, -maz*]
- Tüvān-ger **olsa** bir kişi hem aşl-zāde şanır kendin / Velākin māyesi ber-bād 'acebdir 'izzeti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2*). [*olsa, -sa*]
- Tel tel **olmuş** şāh-ı ruhsār üzre kumral perçemi / Her telinde bir maķām gîsûları sâzānlıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2*). [*olmuş, -muş*]
- Ol niķāb-ı ruhlariñ açmış kızarmış ġonceler / Pür-şacak etmiş yanağ üzre hicāb olmaķdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 2*). [*ol,]*
- Hem-nişin **ol** ki eyā çıksın rakîbān ortadan / Şoħbetiñ fevt-zede ihsān yok dil-i bî-çāreye (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 4*). [*ol,]*
- Ref'iyā mir'āt edindi vāķi 'ā dil-berleri / **Ol** enīs ü hem-demim vîrāneyi i 'māreye (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 5*). [*ol,]*
- Nokta-i 'ulyāda halk etmiş Hudā ahsen seni / Ol sebebden **olmuşuñ** dermān u merhem yaraya (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 2*). [*olmuşuñ, -muş, -un*]
- Aç gözüñ 'ibretle nezzār **ol** dilā ser-tāğına / Sevdigim meh-pāreniñ re' siñdeki mihr-bān gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*ol,]*
- Şāh şāh **olmuş** ser-ā-pā bağçeden reyħān gül / 'Ālemi kılmış ihāta 'ıtrı pür-şān gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*olmuş, -muş*]
- Saħn-ı gülşende öter bülbül fezādan **olmuşuz** / Güşe-i ġurbet çeken 'āşık cüdādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 1*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Saħn-ı gülşende öter bülbül fezādan **olmuşuz** / Güşe-i ġurbet çeken 'āşık cüdādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 1*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Bāde-i mey nüş eden 'āşıkleriñ serdāriyım / ... ezkiyādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 2*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Çünki ol cām-ı muşaffādan sirāyet etdi 'aşķ / Bu sebebden ķahramān arslan nümādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 3*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Kişver-i ġöñlüm sarāy taħtgāhında müdām / Hükm eder bir 'ādī sultān-ı sezādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 4*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Āh edersem ditrer 'ālem aşfiyādan **olmuşuz** / Şimdi yokluķsa fi 'ālim darlıġiñ bulmaķdayım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 5*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Gelmişim dünyāya hālā bî-devādan **olmuşuz** / Aħmed-i Muħtār bizim sultānımız sultānıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 6*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]
- Himmetinden el dutan Ref'î gedādan **olmuşuz** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 7*). [*olmuşuz, -muş, -uz*]

- Düşmesin ‘âlemde kimse ‘aşka âzâd olmadan / ‘Aşk ile ber-bâd **olanlar** hem yetimdir hem ğarîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [olanlar, -an, -lar]
- Düşmesin ‘âlemde kimse ‘aşka âzâd **olmadan** / ‘Aşk ile ber-bâd olanlar hem yetimdir hem ğarîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3). [olmadan, -ma, -dan]
- Bu misillü derde dūçâr **olmadı** bir ins ü cān / Hāşılı yokdur kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [olmadı, -ma, -dı]
- Bir bölük ğam leşkeri girdi vücūdum şehrine / Şabr eder **oldukça** bahtımdan daha ednā düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [oldukça, -dukça]
- Defter-i ‘aşka nazar etdimse gördüm meşrebin / Hişşemiz takşim **olunca** kâmet-i bālā düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [olunca, -unca]
- Kim esîr **olmaz** ‘aceb bir kez görünce ruhlarıñ / Bağ-ı cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [olmaz, -maz]
- Hem-nişin **oldukça** artar şānımız Hamdî Baba / Ğıyāben (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 5). [oldukça, -dukça]
- Gerçin insānız çeker elbet bu ‘aşkı lâ-cerem / Tālî‘-i bed fālımızdır **olmuşuz** hayrāt-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [olmuşuz, -muş, -uz]
- Tā kudūmuña teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış **oldu** şānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [oldu, -du]
- Ğam elinden kim esîr **olmuş** iken bu göñlümüz / Añsızın âzâd için dermānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 3). [olmuş, -muş]
- Her şehir āġāz ile biñ āh-ı serd çekmekdesin / Bir kez **olsun** ğoncesinde būseler daddıñ mı sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [olsun, -sun]
- Āşüfte-i hāl **olmada** bilmem ne kuşūr var / Bülbül gibi feryād ile al renk çiçekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [olmada, -ma, -da]
- Bu rāh-ı ‘aşk vehbîdir kesbî işrāb-ı meydîr / Maġrūr **olma** a şāhım erer hüsñüñ zevāle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [olma, -ma]
- Begim tazelendi göñlümde yara / ‘İlāçsız dermān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [ol,]
- Ebrū-yı ğaddārıñ derdime çāre / Ğonce-i hāndān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 2). [ol,]
- Cāy-ı meserretde āh cevdetde / Göñlümde sulţān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [ol,]
- Nihāyet āh u zār olur ser-māye / Sen mürüvvet-kān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [ol,]
- Yanaġıñ çevresi şol şivekārı / Bülbül-i nālān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [ol,]
- ‘Aşk cedîd şimdi kılır şaça şaçdı / Deryā-yı ‘ummān **ol** gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [ol,]
- Nihāyet āh u zār **olur** ser-māye / Sen mürüvvet-kān ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [olur, -ur]
- İnkār u ikrār güç meger ey şāh / Naşıl maţlūb **olur** bir nişānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [olur, -ur]
- Hāşılı derdle **olmuşuz** ihvān / İşte benim gibi kana boyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 10). [olmuşuz, -muş, -uz]
- Seyyāh **olup** gezdim ğurbet ellerde / Bulmadım mislini ġayrı yerlerde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [olup, -up]

- Açıldı yaralar işliyor hālā / Tābīb-i Loḫmān **ol** sen gül-i ra'nā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [ol,]
- Nā-murād **olan** dermān eylemiş / Kāpuñda güleyim her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 2). [olan, -an]
- Gōñlünde maḥabbet yok **olan** 'āşık / Zümre-i 'uşşāk olur mu fā'ik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [olan, -an]
- Gōñlünde maḥabbet yok olan 'āşık / Zümre-i 'uşşāk **olur** mu fā'ik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [olur, -ur]
- Lāyık mı bu yerde kapanıp kalmak / **Olmaz** yā sen gibi yārla toymak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [olmaz, -maz]
- Elbet bir gün naşīb **olur** kavuşmak / Destūr ver varayım yārim el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [olur, -ur]
- Ta'yīb etme gōñlüm 'āşık-ı sūzān / 'Aşık **olsun** Ref'iyā şar kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [olsun, -sun]
- Bu hüsn ile ülfet etmeyen hūbān / Kurtulmaz yā Hāḫdan **olursa** tuḡyān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [olursa, -ur, -sa]
- Refiḫi **olsaydım** rūşen bāḡında / Raḫs ederdim ma'an rü'yetgāhında (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 5). [olsaydım, -sa, -y, -dı, -m]
- Fedādır **olduğum** sen nāzlı yāra / İsterseñ derūnum kıl pāre pāre (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 3). [olduğum, -duğ, -um]
- Şanki toḡdu cihān içre āfitāb / Hā'il **olur** görse şems ü māhitāb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [olur, -ur]
- Gitdi gōñül kuşu **olmuşuz** ḡarīb / Bir daḫı mülākāt olmazsa naşīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 3). [olmuşuz, -muş, -uz]
- Pūte-i 'aşk içre ḡıl **olup** pişdim / 'Ālem-i ervāḫı fark edip seçdim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [olup, -up]
- Olmuş şeftālını kime şaçarsın / Güyā benimle hiç ālüfteñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [olmuş, -muş]
- Ref'iyā yürekden sever dil-beri / İster hūrī **olsun** ister gül-perī (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 9). [olsun, -sun]
- Gōñlümde ḫāşıldır büyük daḡdaḡa / Bahā Efendimiz **olsun** vedā'lar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [olsun, -sun]
- Muḫibb-i şādıklar maḫzūn mu **ola** / El-vedā' cümle-i iḫvān el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 10). [ola, -a]
- 'Ārz-ı hālīm artık okumaz **olduñ** / Bu günlerde beni gözden düşürdüñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 1). [olduñ, -du, -ñ]
- 'Ācizdir ḫāmeler yazmaḡa birden / Kırk sekiz sā'atde **olan** ziyānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 2). [olan, -an]
- Yā Rab naşīb et sen İstanbulu / Derdi çok **olanlar** arar dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [olanlar, -an, -lar]
- Bir gece anda **olmamışız** rāḫat / Şıkılmadı aşlā kimseniñ cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [olmamışız, -ma, -mış, -ız]
- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / Maḥabbet uğruna sıvaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [olmaz, -maz]
- Mevlā göstermesin başka bir belā / **Ola** ki Ḥudādan meşīyyet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [ola, -a]

- Yāhū nasıl **oldu** bezm-i tecellî / Geriye gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [oldu, -du]
- Merzifonlu ‘Alî Hürşîd Efendi / **Olduk** bir aḥbâb uḥuvvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [olduk, -du, -k]
- Acınır **oldu** bu ḥalim seni ḡaddâr çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkalı ḡurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [oldu, -du]
- Nice düşdü bu firāk nârı cigergāh u dile / Zer ü sîm **olsa** deḡışmem vaṭanîñ bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [olsa, -sa]
- Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir / **Olmaz** mı ‘aceb vâkıf-ı esrârım o dil-dâr (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [olmaz, -maz]
- Bu dehri dehr-i fânîdir ki fânî fân **oldukça** / Takavvî eylemek şâyân deḡil uḡrâyı tıydukça (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [oldukça, -dukça]
- Berîdir ceys-i ḡamdan bedâhî ihtifâlardan / Gönül ḡamnâk **olursa** vak‘a-i şol Kerbelâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [olursa, -ur, -sa]
- O güzel uğruna âh etmegi kim görse ‘abes / Azıcık gönüne düşmekde **olur** ‘aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [olur, -ur]
- Düşdük mü dile ḡāk ile yeksân **olayım** mı / Ğayrîñ bulayım mı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [olayım, -a, -y, -ım]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz‘ olundu ol şabî / Hû deyü dâ‘im baña etmekde **oldu** meşrebi (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [oldu, -du]
- Zîkr-i tevḡîd etmegi bildi şabî bî-iştibâh / İş bu minvâl üzre tâ **oldu** mu‘ammer ḡayli mâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [oldu, -du]
- Uṭlubü’l-‘ilme velev bi’s-şîni taḡdîs eyledi / Seyyidü’l-kevineyn **ol** faḡr-ı cihân bi’l-ihtimâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 2). [ol,]
- Ḥaşr u mefrûş **oldu** beş gün beş gece ciger ḡüşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 1). [oldu, -du]
- Ol niḡâb-ı ruḡlarıñ açmış kızarmış ḡonceler / Pür-sacak etmiş yanaḡ üzre ḡicâb **olmaḡdadır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [olmaḡdadır, -mak, -da, -dır]
- Âh u zâr etsem de uğruñda baña zevḡ-baḡşıdır / Lebleriñ âbı ḡayâlimde şarâb **olmaḡdadır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [olmaḡdadır, -mak, -da, -dır]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahâdır sevdigim / Raḡma gel yandım bu gün cismim ḡarâb **olmaḡdadır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [olmaḡdadır, -mak, -da, -dır]
- Tâli‘im ḡükmü budur dil-ber eder Refî gedâ / Sırr-ı ‘aşkıña döner bir âsiyâb **olmaḡdadır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [olmaḡdadır, -mak, -da, -dır]
- Rıfkıyâ hicrâna yanmaḡdan belâ yokdur baña / Refîyâ ḡamlarla me’lûf **olduḡuñ** şorduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [olduḡuñ, -duk, -u, -n]
- Bu bu sevdâ-yı ‘aşka **olmayan** lâyıḡ / Bu dürlü ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [olmayan, -ma, -y, -an]
- Yüregim ḡûn **oldu** bunca firḡatle / El-vedâ‘ derdime dermân el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [oldu, -du]
- Bize lâyıḡ imiş bu dürlü ‘azâb / Ne çâre **olacak** emr-i Rabbânî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4). [olacak, -acak]
- Bir iki gün anda rāḡat **olalım** / İşte budur derdimiziñ dermânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [olalım, -alum]
- Her gidip gelenle gönderiñ selâm / Bu Refî gedâya âh u zâr **olsun** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [olsun, -sun]

- Lāl **oldu** dilim söylemege ‘aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer kanıma şol şîve vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [oldu, -du]
- Bu nâz u edâ ‘aşıkâ bilmem ki nedendir / Âzâde-i ‘aşk **olmayan** ol bağrın ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [olmayan, -ma, -y, -an]
- Pervâz **olarak** evc-i hevâ üzre gezer hem / Mağrûr ile hem dem (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [olarak, -arak]
- Ser-nigûn **olmakdayız** ... / Söylüyor dilden Hicâzkârı Bayatı İşfehân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [olmakdayız, -makda, -y, -ız]
- Yapıldı kafesler oldu müheyyâ / Açınca miftâhın râh-revân **olur** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 2). [olur, -ur]

ol: " O " 3. teklik kişi zamir.

- Nokta-i ‘ulyâda halk etmiş Hudâ ahsen seni / **Ol** sebebden olmuşuñ dermân u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [ol,]
- Toğrusu Refî gedâ taşhîh-i vîcdân et bu dem / **Ol** esîr-i bâb-ı lûtfunda revâdır Lutfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [ol,]
- Âh neden artar benim bu hicr ğam-ı dehr dem-be-dem / Oğ atar tağlar deler cismimde **ol** kerrât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [ol,]
- Kaçırdım elden **ol** mız mız Bahâyı / Bulunmaz kıymetde bahâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [ol,]
- Bir dü-şenbe gecesi enfâs eyledi / Fânî dünyâya gelip gitdiğini **ol** bilmedi.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [ol,]

ol: " O " işaret sıfatı.

- Dedim **ol** rûy u ruhsârın mı parlar mâhveş böyle / Dedi yok bâğ-ı hüsnumde toğar dâ’im bir ahterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [ol,]
- Dedim **ol** leblerin nergis mi yâ la’l-i Bedahşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâkût-ı aħmerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [ol,]
- Dedim incüye beñzer dişlerin güyâ dizilmiştir / Dedi **ol** dâne-i lü’lü’ velâkin ism-i cevherdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [ol,]
- Dedim **ol** ravza-i vaşlın kerem kıl bâb-ı lûtfundan / Dedi Refî ħarâb etme saña lâyıķ muħavverdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [ol,]
- Gül müdür bülbül mü yâ dil-bende mi **ol** dil-rübâ / ‘Aks eder dilden dile tamğâyâsâ dâğladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [ol,]
- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı ‘aşk / Kılmıyor aşlâ terahħum **ol** serîr-ârây-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [ol,]
- Çünkü **ol** cām-ı muşaffâdan sirâyet etdi ‘aşk / Bu sebebden kâhramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [ol,]
- Tâ kudûmuña teşerrûf eyledi bu şehrimiz / **Ol** sebebden artmış oldu şânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [ol,]
- Ben anın biñde birin tavşife kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyâya **ol** hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [ol,]
- Ey gönül **ol** mâh-tâbandan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe dîvân tûrduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [ol,]
- ‘Âlem seni sen ‘âlemi takbîh mi edersin / **Ol** sevb-i cehâlet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [ol,]

- Seni görmedigim günler sāl olur / Kānı **ol** lūtfūndan gördüğüm demler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 4*). [ol,]
- Üç adam deryāya hemān atladı / Ğark etdi çāresiz **ol** kahrīmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 28*). [ol,]
- Eregli kazzāsı vīrānlık şehir / **Ol** günde bir düğün var imiş meger (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [ol,]
- Ol zamān vapura 'acele geldik / Belki vapur kalker al kayık dedik (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [ol,]
- Ol gece tutduk otel otaş / Soğukdan turulmaz yok penceresi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 45*). [ol,]
- Ol gecede havāladı bir bora / Bir kārışa yakın yağdı vapura (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 57*). [ol,]
- Şamsunlu Muştāfā Efendi bile / Vardık **ol** Hāzret-i Seyyid Bilāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 67*). [ol,]
- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Hezārān berķ urur **ol** şīvesi mahzā ziyāsından (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8*). [ol,]
- Nedir **ol** baht-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevlān etse de yok çāresi tūl-ı emele (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 1*). [ol,]
- Hītāb-ı 'alleme'l-esmā'ı yazdım sevb-i haşletle / Kırılısın hāmeler kim yazdı **ol** tekzīb-i kesretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 1*). [ol,]
- Kitāb-ı 'aşk-ı mekfūfu oku şahbā-yı cān olsun / Kānı **ol** münkir-i bed-nām mü' ebbet bağırı kan olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 13*). [ol,]
- Bilinmez hikmeti bir baħr-i ekber kuds-i efhāmdır / Kirāmen Kātībīn **ol** hāme-i Yezdān-ı ekremdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [ol,]
- Bu nāz u edā 'āşika bilmem ki nedendir / Āzāde-i 'aşk olmayan **ol** bağrın ezendir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 4*). [ol,]
- Efgendesiyim zūlf-i perīşāna dolaşdım / Maħmūr iken **ol** dām-ı girībāna dolaşdım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 8*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / **Ol** vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / **Ol** vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6*). [ol,]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaz' olundu **ol** şabī / Hū deyü dā'im baña etmekde oldu meşrebi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / **Ol** vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12*). [ol,]
- Raħm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / **Ol** vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12*). [ol,]

- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [ol,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna **ol** zükür / **Ol** vakitte zıkr edindim çağıruban yâ Şekür (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [ol,]
- Cān-bāz oğlu Tālibā irci' ḥiṭābın diñledim / **Ol** sebebden el çekip erdim müheyyā eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [ol,]

oñ: "On" sayı sıfatı.

- Pazar günü sā'at **on** iki tamām / Kerpene? şirtında vakit de aḥşām (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [on,]
- Şalı günü sā'at **on** birde tamām / Fāyrāb etdi vapur vaqtinde aḥşām (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [on,]
- Pazar günü aḥşām sā'at **on** iki / Vapura gidelim kalkacak belki (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [on,]

ora: "Ora" işaret zamiri.

- Sā'at yedi buçuk İneboluda / Lenger-endāz atdı vapur **orada** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 59). [orada, -da]

ordu: Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.

- Yetmiş biñ adamı **ordu** düzermiş / Anıñ'çün vuşlata karışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [ordu,]

orman: Ağaçlarla kaplı geniş alan, büyük koru.

- Yandı cismim kūh-ı ḥüsnünde güzel **orman** gibi / Al yanağın çevresi açmış тұrur ḥandān gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [orman,]
- İçince bir kadeḥ tıldı çantası / Açdı ağzın тұrmaz **orman** baltası (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [orman,]

orta: Başlangıçla sondan veya etraftaki yerlerden aynı uzaklıkta kabul edilen yer II Herkesin görebileceği yer.

- Hem-nişin ol ki eyā çıksın raḳībān **ortadan** / Şoḥbetiñ fevt-zede iḥsān yok dil-i bī-çāreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [ortadan, -dan]
- Ref'iyā ḥālī degil kendüyi 'aşk biryān eder / Ben yanıp yandıkça böyle **ortadan** çıksın raḳīb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [ortadan, -dan]
- Ben alınca nāzeninim **ortaya** ğavġā düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 6). [ortaya, -y, -a]

'osmān: Ertogdı Alp'in oğlu || Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey.

- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i **'Osmānı** / Dudağı 'ādetā yāḳūt ḥuşuşā ğonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). ['osmānı, -ı]
- Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı / Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i **'Osmānı** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). ['osmānı, -ı]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i **'Osmānı** / Hezārān berḳ urur ol şivesi maḥzā ziyāsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). ['osmānı, -ı]
- Görünce gitdi 'aḳlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı / Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i **'Osmānı** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). ['osmānı, -ı]
- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i **'Osmānı** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). ['osmānı, -ı]

‘osmānlı: (1299-1922) Osmanlı Devleti.

- Var iken ‘**Osmānlı** Rūsa ne hācet / ‘Osmānlıya bindim ‘adālet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [‘osmānlı,]
- Var iken ‘Osmānlı Rūsa ne hācet / ‘**Osmānlıya** bindim ‘adālet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [‘osmānlıya, -y, -a]

oṭa: Oda.

- Kar yağmur yağmağa başladı havā / Yatmağa bir **oṭa** etseñ müheyyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [oṭa,]
- Zann etdik ağzında var lāf **oṭası** / Ğam çekdik dem çıkdı sefāhet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [oṭası, -s, -ı]

oṭası tut: Oda, kalacak yer tutmak.

- Ol gece tıtdı otel oṭası / Şoğukdan tırulmaz yok penceresi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 45). [oṭası tıtdı, -du, -k]

otel: Yolcu ve turistlere geceleme imkânı sağlamak, bunun yanında yemek, eğlence vb. hizmetleri sunmak amacıyla kurulmuş işletme.

- Ol gece tıtdı **otel** oṭası / Şoğukdan tırulmaz yok penceresi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 45). [otel,]

otur-: Oturmak, vakit geçirmek.

- Kimi nakḳāş kimi gergef kimi almış elinde def / **Oturmuşlar** kimi şaf şaf enāniyyetle ḥayretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 4). [oturmuşlar, -muş, -lar]
- Bir kaç sā‘at anda mihmān **oṭurdı** / Eṭrāfi dolaşdı üç kişi buldı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [oṭurdı, -du, -k]

oyna-: Dans etmek, raks etmek.

- Kimi yatar kimi ḳalḳar kimi güler kimi **oynar** / Kimi zevkinden el çarpar baña nisbetle ‘ibretle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [oynar, -r]

oynad: Hareket etmek, sarsılmak.

- Gehi ebrūları **oynadarak** gāh göz süzerek / Bu edā şīve-i şehlä beni etmez mi telef (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [oynadarak, -arak]

ödü patla: Fesat kişilerin ödü ikiye ayrılmak II kargaşa, fitne çıkaranların ödü patlamak, onların çok korkmuş olması.

- Gügerte üstünü deñiz ḳapladı / Birḳaç kimselerin **ödü patladı** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 27). [ödü patladı, -dı]

ögrü: Sallamak.

- Hū şadāsıyla beşiğin **ögrüdü** ümmü ebi / Hū ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabī (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [ögrüdü, -dü]

öl-: Canı çıkmak, hayatı son bulmak; kendini kaybetmek, kendinden geçmek.

- **Ölürsem** nā-murād mezār taşımā / Tārīḥ yazayım mı yārim diyerek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [ölürsem, -ür, -se, -m]

- Almaz ki kurtulam cānımı Mevlā / Ben **ölünce** sen dünyāda n'eylersin (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 4*). [*ölünce, -ünce*]

öldür: Bir canlının hayatına son vermek.

- Kaşdñ **öldürmekse** etsin Ref'iya cānın fedā / Ġālībā bu dehrde biñ dürlü ruḥānñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7*). [*öldürmekse, -mek, -se*]

ölüm: Bir canlıda hayātī fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

- Bugün 'azm-i sefer etdim sevdiğim / **Ölüm**den güç geldi şimdi gitdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 7*). [*ölüm*den, -den]

'ömr: (Ar.) Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

- Āh u zārā **'ömrümüz** bilmem geçer mi 'ākıbet / Ref'i gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif'at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5*). [*'ömrümüz, -ümüz*]
- 'Ömründe bilmeyen 'işret edenler / 'Aynındaki şīve 'Ankādır derler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 2*). [*'ömründe, -ünde*]
- Sen kal sağlıcağla ben selāmetle / Bu **'ömrüm** geçmekde dürlü ḥaşretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 3*). [*'ömrüm, -üm*]
- Āvāre büyür ḥalka-i zülfünde esīrim / Ey darr-ı **'ömrüm** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 11*). [*'ömrüm, -üm*]
- Çün serīr-ārāy-ı mülke 'adl ü dād-ı bī-a' dād / Hāk ede tahtında dā'im **'ömr-i** ḥākānı mezīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 2*). [*'ömr-i, -i*]
- Ne lāzım ḥāne dünyāda müzeyyen maḥar-ı dil-keş / Geçer **'ömrün** kalur bir fitnegān bu ḥāne-i dünyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 5*). [*'ömrün, -ün*]
- Kılmadı **'ömrüm** vefā dünyādan el çekdim bugün / Geldi yevm-i iftirādım māderidir kardeşime (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 3*). [*'ömrüm, -üm*]

ön: Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer.

- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ **önüne** / Tarasun müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 3*). [*önüne, -ü, -ñ, -e*]
- Ben değil mi cānını **önünde** kurbān eylesin / Raḥma gel yazdı efendim Ref'i medḥeyniñ Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5*). [*önünde, -ü, -n, -de*]
- Ey gönül ol māh-tābāndan yana vardıñ mı sen / Baş egip **önünde** el pençe dīvān turduñ mu sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 1*). [*önünde, -ün, -de*]
- Öñümüzden eser katı rüzigār / Çağırıp çıkırmağ işimiz her-bār (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 19*). [*öñümüzden, -ümüz, -den*]

öp: Öpmek; sevgi, saygı, bağlılık duygusunu belirtmek amacıya dudaklarını değdirmek.

- Yürüdüm ileri tutdum kolundan / **Öptüm** yanağı şardım belinden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 3*). [*öptüm, -tü, -m*]
- Yanağı aḥmeriñ 'āşık şafāsı / Ketm etme **öpeyim** her gece gündüz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 8*). [*öpeyim, -e, -y, -im*]

örgü: Örülmüş.

- Örgü örgü müy u müşgānı aşılmış gögsüne / Raḥma gelmez dāma çarpılmış isārı bağladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 2*). [*örgü, -i*]

- Örgü **örgü** müy u müşgānı aşılmış gögsüne / Rahma gelmez dāma çarpılmış isārı bağıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [örgü,]

öt: (Bülbül için) değişik tonlarda nağmeli sesler çıkarması.

- Saĥn-ı gülşende **öter** bülbül fezādan olmuşuz / Güşe-i ğurbet çeken 'aşık cüdādan olmuşuz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [öter, -er]
- Seyr-i gülistāndır bülbül-i şeydā / **Öter** feryād ile mihrübān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 1). [öter, -er]

öyle: "O biçim, o tarz" anlamında durum zarfı.

- Besbelli alnıma yazılmış böyle / Eṭvārından begim aṇladım **öyle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [öyle,]

öz: 1. Bir kimsenin kendi mânevî varlığı, zâtı, kendisi. 2. Bir şeyin temel unsuru, aslı ve maksadı olan ana nokta, esas, zübde.

- Hiç adam kıyar mı kendi **özüne** / Feryād edeyim mi yārim diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [özüne, -üñ, -e]

özge: Bambaşka, diğerlerinden farklı.

- Cām-ı meyden nüş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / **Özge** şemşir ü ḥadengi zāğladı Rif at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [özge,]

özr: 1. Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme. 2. Bir ibadetin yapılmasına engel olan şey.

- Toğrusu ibkâ-yı şükründen lisân-ı '**özr** durur / Lā-cerem bu tende sensin cānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [özr,]

paçacı: Kasapluk hayvanların kesilmiş ayağından yapılan çorbayı satan kimse.

- Medḥ eder mi Ref iyā bir buse rüşvet almadan / Bir 'abācı bir **paçacı** bir de cānān ḳahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [paçacı,]

pādişāh: Büyük hükümdar, sultan.

- Pādişāh-ı 'aşrımız şevket-şi'ār 'Abdülḥamīd / Emr edip inşā edildi işbu āsar-ı cedīd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 1). [pādişāh-ı, -ı]

pākize: Güzel, latif.

- Taḥt-ı tenkīḥa alıp şol duḥter-i **pākizeyi** / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [pākizeyi, -yi]

parça: Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime.

- O anda bir **parça** eyledim ṭā'ām / Yemek içmek ister ziyāfet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [parça,]

pāre: Bir bütünden kopma, kırılma, yırtılma vb. yoluyla ayrılmış bölüm, lime.

- Sūḥte-i şad-dil-i **pāremiz** mi var / Yoḥsa Ref'î gedā faḳr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [pāremiz, -miz]
- Gel etme kuzum 'aşıkñı zāra bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ **pāre** bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [pāre,]

- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ **pāre** bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [pāre,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ **pāre** bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [pāre,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ **pāre** bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [pāre,]
- Gel etme kuzum 'aşıkını zāra bırakma / Çek hançeriñi sīneme biñ **pāre** bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [pāre,]

pāre pāre: Parça parça. (İkileme).

- Fedādır olduğum sen nāzlı yāra / İsterseñ derūnum kıl **pāre pāre** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 3). [pāre pāre,]

parla-: Çok güçlü ışık saçmak veya yaymak.

- Dedim ol rüy u ruhsārīñ mı **parlar** mähveş böyle / Dedi yok bağ-ı hüsnümde toğar dā'im bir ahterdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [parlar, -r]
- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān **parlar** ey kişi / Berķ urur şimşek misāli şīvesi biñ kanlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [parlar, -r]

parmak: İnsanda ve bazı hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü oluşturan, boğumlu, oynak, uzunca organların her biri.

- Parmakları kalem yazıyor fermān / Belleri incedir şarmağa āsān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [parmakları, -ları]

patla: Patlamak.

- Başdan tā'ifeler timur alacak / **Patladı** kazanı felāket bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [patladı, -dı]

pāy: 1. ayak 2. hisse, nasip.

- Ref'i biñlerce mülākātīñla fāhr etmekdedir / **Pāyīña** yüzler sürer vicdānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [pāyīña, -ına]

pazar: Cumartesi ile pazartesi arasındaki gün.

- Pazar günü sā'at on iki tamām / Kerpenē? sırtında vakit de aḥşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [pazar,]
- Pazar günü aḥşām sā'at on iki / Vapura gidelim kalkacak belki (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [pazar,]

peder: 1. Baba. 2. Hürmet / saygı ifadesi.

- Hāk şabırlar eylesin iḥsān **peder** māderine / Āh eder sızlar yürek yakdıķça hep akrānına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [peder,]

pehlevān ol: Pehlivan, yiğit, kahraman olmak.

- Raķībīñ yanında Ref'iyā rağbet / Kesb-i kuvvet eder **pehlevān olur** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [pehlevān olur, -ur]

pek: "Çok fazla, oldukça" anlamında kullanılan bir zarf.

- Kāmara tıyanlar **pek** bahālandı / Zann etdik kāmara selāmet yanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 22). [pek,]

- İneboludan da etdik hareket / Havā da **pek** güzel buldu sükūnet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 61*). [*pek,]*

penāh: Koruyucu, sığınak.

- İhsānıña muhtāc gönül **penāhı** / Va'd eden 'ahdini bozar mı böyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 4*). [*penāhı, -ı]*

pence: Eskiden hükümdarların imza yerine ellerini kırmızı boyaya sürüp, kâğıdın üstüne basmalarıyla olan şekil, tuğra II Kuvvet, savlet, satvet.

- Ey gönül ol mäh-tābāndan yana vardıñ mı sen / Baş egip önünde el **pençe** dīvān tırdıñ mu sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 1*). [*pençe,]*

pencere: Far. Binā duvarlarında, taşıtların belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye girmesi ve içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık.

- Pencereden gizli gizli bakarsın / Dürlü edā ile cilve çaķarsın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 3*). [*pencereden, -den]*
- Ol gece tıtdıķ otel oṭası / Soğukdan tıtulmaz yok **penceresi** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 45*). [*penceresi, -si]*

per: Kanat.

- Tekrāren tışarı çıķdıķ lā'ubāl / Şiddetli rüzigār açdı **per** ü bāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 35*). [*per,]*

perçem: 1. Kakül. 2. Tepede bırakılan saç. 3. Sancak ve emsali şeylerin tepelerine konulan zülfe.

- Tel tel olmuş şāh-ı ruhsār üzre kımral **perçemi** / Her telinde bir maķām gīsūları sāzānlıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2*). [*perçemi, -i]*
- Āferīn hüsnüne gül yüzlü yāra / **Perçem** ü tırrada dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2*). [*perçem,]*
- O kımral **perçemiñ** nāzik dilleriñ / Sīneme kaķılmış hañçer dişleriñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 5*). [*perçemiñ, -in]*
- Naşıl taħrık ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıķardı zīr-i fesden rāhe res kem bir alay **perçem** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [*perçem,]*
- Naşıl taħrık ederdi **perçemin** bād-ı şabā bilmem / Çıķardı zīr-i fesden rāhe res kem bir alay perçem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [*perçemin, -in]*
- Bu gönül şaydına āyīne-i hüsnüñ mü hedef / Çekiyor **perçem-i** ceysiñ o şikār bāğına şaf (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 1*). [*perçem-i, -i]*

perde: Hicap, örtü, Hak ile kul arasındaki engel.

- Ne hācet faħr-ı dilden dem çekip mestāne devrāna / Cehālet **perdesin** yok eyle var mescüdelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 3*). [*perdesin, -s, -in]*
- Perde-i 'aklın begim şarf eyleme sevdā içün / Şimdilik sevdā benim sevdā nedir sevdālanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2*). [*perde-i,]*
- Perde-i gerdüñüñ güşād et baña / Mecnün gezeyim mi yārim diyerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 2*). [*perde-i, --i]*

perī-peyker: Far. peri yüzlü, çok güzel; sevgili.

- Bir **perī-peyker** bugün gördüm ki zülfın bağladır / Reviş-i kad şem'a-i hüsnü yürekler çağladır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 1*). [*perī-peyker,]*

perîşân: Far. 1. Dağınık, karışık.

- Etmek mi diler zülf-i **perîşânına** ber-dâr / Yâr sevmek için 'âşıka bilmem ne günâh var (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [perîşânına, -ı, -na]
- Efgendesiyim zülf-i **perîşâna** dolaşdım / Maḥmûr iken ol dâm-ı girîbâna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [perîşâna, -a]

perîşân et: Perişan etmek, altüst olmak, kendini kaybetmek.

- Beni mağmûm u **perîşân eden** aşlâ gülemez / Dutar âhım anı birden bire iflâh olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [perîşân eden, -en]

pertev: Işık, parıltı.

- Billâhi severim cân u yürekden / Nigâh-ı **perteve** kurbân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [perteve, -le]

pervâne: 1. Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âşık.

- Şem'aveş **pervânesin** yakmağdadır çayır çayır / Göz süzer cânlar üzer ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [pervânesin, -sin]
- Tavşîf-i ḥüsnünde eş'ârı muḥâl / Sen şem'a şu'lesi ben **pervânesi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [pervânesi, -si]
- 'Aşk-ı şem'a düşüp yanan **pervâne** / Deyü âh u efgân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [pervâne,]
- Ne uyandırdı o yâr şem'a-i süzânesini / Ne sögündürdü ki kurtarmağa **pervânesini** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [pervânesini, -si, -n, -i]
- Pervâne gibi şem'a-i süzâna dolaşdım / Yandı cigerim âteş-i hicrâna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [pervâne,]

pervâneves: Gece vaktinde ışığın etrafında dönen kelebek gibi.

- Pervâneves aldanma gönül 'aşk-ı cihâna / Merd ol ki dilâ kurtulasın nâr-ı benekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 4). [pervâneves,]

pervâz: Far. Uçma, uçuş.

- Pervâz olarak evc-i hevâ üzre gezer hem / Mağrûr ile hem dem (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [pervâz,]

peşinen: Peşin olarak, önceden, başlangıçta.

- 'Acebâ selâmet olur mu ikrâm / Ğarķ için **peşinen** terk etdik cânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 10). [peşinen,]

pestemâl: Çeşitli meslek erbabı tarafından kullanılan önlük. (Peştamal, Türk toplumunda, özellikle Osmanlılarda esas giyimin üzerinde koruyucu bir önlük olarak kullanılmış, bir zamanlar ehliyet vasıtası yapılmış, saraylarda hizmet sınıfını temsil etmiştir).

- Hemân gidelim soğuktur zîrâ / **Peştemâl** yırtıldı rezâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [peştemâl,]

peynirli: İçerisinde peynir bulunduran.

- Fırunda yapırdık birer **peynirli** / Merrâten yemekden kaldık temelli (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [peynirli,]

pınar: *Su kaynağı, memba; aşığın gözü, gözyaşları.*

- Bâb-ı hüsnünü aç da bak baña / Göñül **pınarından** sır sır ak baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 5*). [*pınarından, -ın, -dan*]

piş: *Pişmek.*

- Püte-i 'aşk içre gül olup **pişdim** / 'Älem-i ervâhı fark edip seçdim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 3*). [*pişdim,]*

pür-şacak: *Saçaklarla dolu olan.*

- Ol nikâb-ı ruhların açmış kızarmış göneler / **Pür-şacak** etmiş yanağ üzere hicâb olmaktadır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 2*). [*pür-şacak,]*

pür-şân: *Soran, soruşturan.*

- Şâh şâh olmuş ser-â-pâ bāğçeden reyhân gül / 'Älemi kılmış ihâta 'ıtrı **pür-şân** gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*pür-şân,]*

pür-ziyâ: *Işık dolu, nurlu, aydınlık.*

- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş **pür-ziyâ** / Hîn tevellüdünde sürdü arzâ ağzın bî-devâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [*pür-ziyâ,]*

püte: *Madenleri eritmede kullanılan yüksek ısıya dayanıklı kap, pota.*

- Püte-i 'aşk içre gül olup pişdim / 'Älem-i ervâhı fark edip seçdim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 3*). [*püte-i, -i*]

rab: (*Ar. Rabb*) "*Bir şeyi yetkinlik noktasına varıncaya kadar kademe kademe inşa edip geliştirmek*" anlamında olup "*mâlik, seyyid, idare eden, terbiye eden, gözetip koruyan, nimet veren, ıslah edip geliştiren, mâbud*" olan Allah.

- Terk etmek de şimdi nefsim 'ârdır / Kırtar yâ **Rab** kırtar sevdâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10*). [*rab,]*
- Yâ **Rab** naşîb et sen İstanbulu / Derdi çok olanlar arar dermânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 12*). [*rab,]*
- Kaldık deryâ üzere yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ **Rab** amân münâcât bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82*). [*rab,]*
- Al cânımı kırtar beni yâ **Rab** bu elemden / Vallâhi delindi yüregim renc-i şikemden (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [*rab,]*
- El-emân yâ **Rab** bugün geldim huzûr-ı zâtına / Yarlığa 'abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4*). [*rab,]*
- Kaştamonu Türkü helvâcılardan / Muştafâ Ağadır **Rabb-i** ekberden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 29*). [*rabb-i,]*
- Yâ **Rabbi** sen baña fetî-i bâb eyle / Ğafletden bu göñül çeşmim uyansın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1*). [*rabbi,]*

rabbani: (*Ar. Rabb*) "*Bir şeyi yetkinlik noktasına varıncaya kadar kademe kademe inşa edip geliştirmek*" anlamında olup "*mâlik, seyyid, idare eden, terbiye eden, gözetip koruyan, nimet veren, ıslah edip geliştiren, mâbud*" olan Allah.

- Bize lâıyk imiş bu dürlü 'azâb / Ne çâre olacak emr-i **Rabbânî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 4*). [*rabbânî,]*
- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i **Rabbânî** / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'ırfânı (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13*). [*rabbânî,]*

- Emr-i **Rabbānī** yetişdi füc'eten mevt el-ān / Kalmadı şabra kararım şızlatır taht
(Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 2). [rabbānī,]

rābī': Dördüncü.

- Sānī vü sālisi **rābī'i** birden / Eyledi āşikār ism-i 'ademden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [rābī'i, -i]

rağbet: 1. İstek, arzu, alâka, meyil, teveccüh 2. İtibar, kabul, hüsnükabul.

- Begenmez kimseyi gūyā görür kendin şadâretde / Ocağdan gelme hıızmetkār 'avāmdan
rağbeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 4). [rağbeti, -i]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir 'āleme / **Rağbeti** çok şöhreتي çok şānı çok bağ-bān gül
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [rağbeti, -i]
- Rağbīn yanında Ref'iyā **rağbet** / Kesb-i kuvvet eder pehlevān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [rağbet,]

rağbet et: İstemek, beğenmek; teveccüh etmek.

- Genç koca demeyip gelince ecel / 'Ākıl olan etmez dünyāya rağbet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 4). [rağbet etmez, -mez]

rağbet eyle: İstemek, beğenmek, istekle karşılamak.

- Ġyāben aḥbāba eyleyen rağbet / Şimdi dil-güşāya yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 22). [rağbet eyleyen, -yen]

rāh: Yol, tarik.

- Naşıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıkardı zīr-i fesden **rāḥe** res kem bir alay
perçem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [rāḥe, -e]
- Biz ḥaḳīkat **rāh-ı** 'aşkda terk-i cān etdikse de / Ben gibi çok 'āşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [rāh-ı, -ı]
- Bu **rāh-ı** 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer ḥüsnüñ zevāle
(Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [rāh-ı,]
- O **rāhın** ḥādimidir Ref'iyā vaşl-ı cinān olsun / Rī'āyet eyledi Hürmüz revādır şādumān olsun
(Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14). [rāhın, -ı, -ñ]
- Rütbesi kahveci rūḥ revāndır / **Rāh-ı** maḥabbetde rikāb-ı cāndır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5). [rāh-ı, -yol]
- Olmazsa bize ḥāşılı bir **rāh-ı** hidāyet / Vāy bu ne ḥaḳāret (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [rāh-ı, -yol]

rāhat: Ar. Huzurlu, rahat.

- Rāhatım selb etdi çeşm-i siyāhı / Yok mudur bir daḥı ḥūbların şāhı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [rāhatım, -ım]
- Bir gece anda olmamışız **rāhat** / Şıkmadı aşlā kimsenin cānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [rāhat,]
- Bir iki gün anda **rāhat** olalım / İşte budur derdimizin dermānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 16). [rāhat,]

rāhat ol: Mutlu ve huzurlu olmak.

- Maḳşadım **rāhat ola** dünyāda evlād u 'ıyāl / Yoḥsa dünyādan vefā yok isterim dārū'l-cinān
(Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [rāhat ola, -a]

- Āmānın kayıkçı bize kayık bul / Kürek **rāḥat olmaz** kāsāvet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [rāḥat olmaz, -maz]

rahm: Ar. Merhamet.

- Ben değil mi cānını önünde kurbān eylesin / **Raḥma** gel yazdı efendim Ref'i medḥeyniñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [rahma, -a]
- Örgü örgü müy u müşgānı aşılmış gögsüne / **Raḥma** gelmez dāma çarpılmış isārı bağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [rahma, -a]
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahadır sevdiğim / **Raḥma** gel yandım bu gün cismim ḥarāb olmaktadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [rahma, -a]
- Artı dilde derd-i bī-pāyānım **rahm** et muḥīb / Çāresiz bir derd imiş bu n'eylesin n'etsin ṭabīb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [rahm,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [rahm-i, -ı]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [rahm-i, -ı]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [rahm-i, -ı]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [rahm-i, -ı]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zikr edindim çağıruban yā Şekūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [rahm-i, -ı]

rahm eyle: Merhamet etmek, acımak.

- Yakdıkça bu 'aşk āteşi bī-çāre bırakma / **Raḥm eyle** dilā bendeñi ağıyāra bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [rahm eyle,]
- Raḥm eyle efendim hele gel yanıma bir ān / Yaz katlūme fermān (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [rahm eyle,]

rahmān: Bütün canlılara merhamet eden Allah.

- Kerpenē? üstünde gördük 'alāmet / Başladık tesbīḥe Ḥaḳḳ-ı **Raḥmānı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 8). [rahmānı, -ı]
- Gāh ṭolup gāh çıkar vapuruñ başı / İnletdi fiğānım 'arş u **Raḥmānı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [rahmānı, -ı]
- Güzel lā-taknaṭu min raḥmetillāh emr ü fermānı / Görürsün şübhesiz Ref'i bu yüzden kenz-i **Raḥmānı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [rahmānı, -ı]

rahmet: (Allah) Merhamet / acıma / esirgeme. II [tas.] Hakk'ın cemāl tecellisiyle lūtufta bulunması.

- Birinci kapudān dedi ne **rahmet** / Eregli semtini buluruz elbet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 17). [rahmet,]
- Şabī-i şıbyāna **rahmet** yā Settār / Kırtar bu belādan ehl-i Kur'ānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [rahmet,]

rahmet eyle: Merhamet etmek, bağışlamak.

- İneboludan da etdik ḥareket / Mevlām kullarıña sen eyle raḥmet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 7). [rahmet eyle,]

rāh-revān: Yolcular.

- Yapıldı kafesler oldu müheyyā / Açınca miftāhın **rāh-revān** olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2). [rāh-revān,]

rakīb: (Ar. reḳābet “gözetmek, beklemek”ten rakīb) 1. Aynı şeyi elde etmek isteyenlerden, aynı amaca varmak için uğraşanlardan her biri.

- Ref'i yā hālī değil kendüyi 'aşk biryān eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın **rakīb** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [rakīb,]
- Baña nisbet süy-ı **rakībe** ağıdın / Var mı benim gibi 'aşk dīvānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [rakībe, -e]
- Aldanma **rakībīn** yalan sözüne / Bakmaz mı yā Ref'ī dil-ber yüzüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [rakībīn, -iñ]
- Rakībīn yanında Ref'i yā raḳbet / Kesb-i kuvvet eder pehlevān olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [rakībīn, -iñ]
- Hem-nişin ol ki eyā çıksın **rakībān** ortadan / Sohbetiñ fevt-zede ihsān yok dil-i bī-çāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [rakībān, -an]

raḳs et: Dans etmek.

- Refiḳi olsaydım rüşen bāğında / **Raḳs ederdim** ma'an rü' yetgāhında (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 5). [raḳs ederdim, -er, -di, -m]

ra'nā: Güzel, anlaşılır.

- Açıldı yaralar işliyor hālā / Tabīb-i Loḳmān ol sen gül-i **ra'nā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [ra'nā,]

rāsim: Özel isim.

- Hāfız Hüseyn hem sāliha 'amel / Var imiş Cin-zāde **Rāsimde** kemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [rāsimde, -de]

ravza: Bahçe.

- Dedim ol **ravza-i** vaşlın kerem kıl bāb-ı lutfuñdan / Dedi Ref'ī harāb etme saña lāyık muhavverdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [ravza-i, -i]
- Sen **ravza-i** hüsünüñde şehensāh-ı cihānıñ / Hep hūb-ı zamānsın (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [ravza-i, -i]

rāz: Sır, gizli şey, gizlenilen husus II eser.

- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese **rāzın** yanar lā-şek kelāmeyniñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [rāzın, -m]

rāzi: Hoşnut, rıza gösteren, razı.

- Ben seni ḡilmān-ı cennetden desem **rāzī** mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz ḡonce şudḡayniñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [rāzī,]

receb: Özel isim.

- Biri dahı Müfti-zāde Şamsunlu / **Receb** Efendidir hem Neş'et bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [receb,]

redd: Ar. Geri döndürmek, döndürülmek, kabul etmemek, edilmemek.

- Ref'î efgendeñe gücenme dil-ber / **Redd** etme du'âmı eyle mu'teber (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 33, Beyit 9). [redd,]

redd et: Kişinin dileklerini, isteklerini kabul etmemek.

- Birliğin hakkıçün âzâde eyle / **Redd etme** elvâb-ı rızâdan beni (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 56, Beyit 2). [redd etme, -me]

refakat: Arkadaşlık etme, birlikte bulunma.

- Helvâcî Muştafâ çıktı burada / Vedâ'laşdı gitdi **refâkat** bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [refâkat,]

ref'î: Şairin mahlası.

- Reşâd olmaz kişi ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / Hemân **Ref'î** bu gün mürşid gibi merşüdelerden geç (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [ref'î,]
- Bu **Ref'î** zâra düşmüşdür şûrîde 'aklı şaşmışdır / Firâkı başdan aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [ref'î,]
- Ta'accüb kılma **Ref'î** bu zamân nâ-ehle teslimdir / Zamân âhîr-zamândır bu 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [ref'î,]
- Dedim ol ravza-i vaşlîñ kerem kıl bâb-ı luţfuñdan / Dedi **Ref'î** harâb etme saña lâyıķ muhavverdir (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [ref'î,]
- Zihî ruhsârîña meftûn olalı **Ref'î** gedâ / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarh-ı felek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [ref'î,]
- Yürüdün üstüme biñ nâzla yan **Ref'î** deyü / A begim sînemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [ref'î,]
- Ben degil mi cânını öñünde kurbân eylesin / Raḥma gel yazdı efendim **Ref'î** medḥeyniñ Cemâl (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [ref'î,]
- Şâh-ı gerdânı tomurcuķ gül gibi kōklanmamış / İşte bulduñ **Ref'îyâ** emrâz-ı 'aşķı saḡladır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [ref'îyâ, -ya]
- 'Ârz-ı hâl etdikçe yarım ma'zeret etmez kabûl / N'eylesin **Ref'î** gedâ üftâdedir efgânlıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [ref'î,]
- Tâli'im ḥükmü budur dil-ber eder **Ref'î** gedâ / Sırr-ı 'aşķıña döner bir âsiyâb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [ref'î,]
- Ref'îyâ mir'ât edindi vâķı 'â dil-berleri / Ol enis ü hem-demim vîrâneyi i' märeye (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [ref'îyâ, -ya]
- Eyle feryâd bûlbûlâsâ sūhteler bağındadır / Behcetîñ bağında bitdi **Ref'îyâ** bostân gül (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [ref'îyâ, -ya]
- Ref'îyâ çün ser-fürü dil kâşif-i esrâr iken / Tırmayıp sır sır aķar dilden dile şahbâ-yı 'aşķ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [ref'îyâ, -ya]
- Himmetinden el dutan **Ref'î** gedâdan olmuşuz (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 14, Beyit 7). [ref'î,]
- Ref'îyâ ḡalî degil kendüyi 'aşķ biryân eder / Ben yanıp yandıkça böyle ortadan çıksın raķîb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 15, Beyit 5). [ref'îyâ, -ya]
- Cân yaķar âteş şaçar ḡalâ bize da'vâ düşer / Söyle ḡublar saña bir bir **Ref'î** yarımdır desin (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [ref'î,]
- Kaşdıñ öldürmekse etsin **Ref'îyâ** cânın fedâ / Ġalibâ bu dehrde biñ dürlü ruḡânîñ var Cemâl (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [ref'îyâ, -ya]

- Hıtaben / Lâyıkınca **Ref'iyā** her şahşa bir söz söylüyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10*). [*ref'iyā, -ya*]
- Toğrusu **Ref'i** gedā taşhīh-i vıcdān et bu dem / Ol esīr-i bāb-ı lutfunda revādır Luţfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 7*). [*ref'i,*]
- Ref'iyā n'etsin şahn-ı dünyāda bir āvāredir / Serd eder 'ālemde ancak bir iki ebyāt-ı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 5*). [*ref'iyā, -ya*]
- Medh eder mi **Ref'iyā** bir buse rüşvet almadan / Bir 'abācı bir paçacı bir de cānān kahveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 5*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'i biñlerce mülākātıñla fāhr etmekdedir / Pāyına yüzler sürer vıcdānımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Āh u zārla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'ākıbet / **Ref'i** gör ki haşretiñle ağladı Rıf'at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Dāğ-ı hicriñle derūnum āh eder Rıfkı bu dem / Mühlik-i 'aşka düşer **Ref'i** tolu fincān gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Rıfkıyā hicrāna yanmağdan belā yokdur baña / **Ref'iyā** gamlarla me'lūf olduğıñ şorduñ mu sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5*). [*ref'iyā, -ya*]
- Dīdār elemi çekmededir **Ref'i** gedā of / Āh çarh-ı felek ayeledi ince elekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 9*). [*ref'i,*]
- Ālūde-i 'aşk içre nedir bu dertli gāmlı / Gül goncesin isterken düşdü **Ref'i** bed-fāle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Ref'iyā tevekkül bābını açdı / 'Aşk deryası henüz cüş edip daşdı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 9*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'i ümmīd eder gün-be-gün vişāl / Misāl-i cevridir sendeki eşkāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Ref'iyā mātemi çekdi firāvān / Yazdı ebruları katlime fermān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 9*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ne yapsıñ **Ref'iyā** 'aşk var serde / Çün 'aşık ağlatmış yanağı benek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'i efgendeñe gücenme dil-ber / Redd etme du'āmı eyle mu'teber (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 9*). [*ref'i,*]
- Ref'iyā yār ile ülfet etmege / İster dü 'ālemde güzel sevmeye (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 9*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'iyā naşibi var gurbet elde / Boyuñ egmiş maḥzūn тұrur el belde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5*). [*ref'iyā, -ya*]
- Gerçi āsān degil var ise dilde / Yedi yılda buldu **Ref'i** gülşende (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Aldanma rakıbiñ yalan sözüne / Bakmaz mı yā **Ref'i** dil-ber yüzüne (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 5*). [*ref'i,*]
- Ta'yīb etme göñlüm 'aşık-ı sūzān / 'Aşk olsun **Ref'iyā** şar kana kana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 12*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'iyā rümuzu söyledi dilden / İbtidā tahrīr-i ḥarf evvelden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 9*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'iyā bu yüzden şararıp şoldu / Sen vefāsız yāra çokdan kıl oldu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5*). [*ref'iyā, -ya*]
- Ref'iyā kesildi nām u nemekden / Görmese bir laḥza eyvāh demekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 9*). [*ref'iyā, -ya*]

- Raķibiñ yanında **Ref'iyā** raġbet / Kesb-i kuvvet eder pehlevān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6*). [ref'iyā, -ya]
- A begim bu **Ref'i** seni vaşf eyler / Hüsünü görenler ġilmānı n'eyler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 7*). [ref'i,]
- Sūhte-i şad-dil-i pāremiz mi var / Yoġsa **Ref'i** gedā faķr olur gider (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 6*). [ref'i,]
- Günāhım çekersin Hāķ dīvānında / **Ref'i** ben yārinım der de aġlarsın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [ref'i,]
- Ref'īye etdiğin nāz u edālar / Kānı bir maķamda zevķ u şafālar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [ref'īye,]
- Ref'iyā şabr etse gōñül iñiler / Seni terk eyledi yārin dediler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Rüşvet bñsesini **Ref'i** al kandır / Rñy-ı aġmerinden revādır derler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 6*). [ref'i,]
- Bñlbñl gibi dertli dertli şaķ' baña / Sensiz **Ref'i** 'aşķ bāzār var mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6*). [ref'i,]
- Ref'i bir yār içñn kıyar cānına / Tīġ-ı ebrñlarıñ girdi ķanına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7*). [ref'i,]
- Ref'iyā yñrekden sever dil-beri / İster ġñrī olsun ister ġñl-perī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 9*). [ref'iyā, -ya]
- Gñnde yñz biñ kere ķurbān olayım / Bahāsız dñnyāda **Ref'iyā** n'eyler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 8*). [ref'iyā, -ya]
- Ref'īyi etdiğin gibi etsinler / Seni terk eyleyip ġayra ġitsinler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 9*). [ref'īyi,]
- Ref'i seniñ işiñ döndñ Mecnñna / Artmaķda sevdā-yı 'aşķ gñnden gñne (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 13*). [ref'i,]
- Ref'i uşanmışdır cefā çekemez / Cān içñn cānāna boyun egemez (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 5*). [ref'i,]
- Ref'iyā zann etdi yār baña yārdur / Yār deyñ sevdigi meġer aġyārdur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [ref'iyā, -ya]
- 'Aşķıñla yanmaķda n'etsin **Ref'iyā** / Āh-ı derñnum oldu ķñlġān sevdīġim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 10*). [ref'iyā, -ya]
- Ref'i sever iken ziyāde seni / Bilmediñ ķadrini ķñsdñrdññ beni (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 9*). [ref'i,]
- Umardı bu **Ref'i** Bahādan vefā / Vefāsız demegi istemez ġālā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 5*). [ref'i,]
- Ben saña 'aşķım tā şñbheñ mi var / Lāyık mıdır **Ref'i** ķeksin elemeler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 6*). [ref'i,]
- Bulamazsın benden ġayrı dñnyāda / **Ref'i** āşñfteñi başdan aşırđıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 6*). [ref'i,]
- Ref'i lāyık imiş saña cefālar / Neñe lāzım seniñ diyār-ı āzar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 33*). [ref'i,]
- Her ġidip gelenle ġönderiñ selām / Bu **Ref'i** gedāya āh u zār olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30*). [ref'i,]
- İcmālen tavşīfim budur o yanda / **Ref'iyā** bugñn vedā'laşdı ġitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 26*). [ref'iyā, -ya]

- Gürüh gürüh aḥbāb yanıma geldi / Dediler yâ **Ref'î** hoş-âmedî (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 101*). [ref'î,]
- Rikâb-ı hüsnüne **Ref'î** gedâyı şâ'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 1, Beyit 12*). [ref'î,]
- Bütün aḥvālını fâsık eden 'âlemde deli / Deme her gūşe-i vahdetde bu **Ref'î** be deli (*Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 2, Beyit 11*). [ref'î,]
- Ref'î gibi çekmekde henüz fırkat-i sevdâ / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (*Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 3, Beyit 12*). [ref'î,]
- O rāhın hādimidir **Ref'iyā** vaşl-ı cinân olsun / Ri'âyet eyledi Hürmüz revâdır şādumân olsun (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 1, Beyit 14*). [ref'iyā, -ya]
- Güzel lâ-taknaṭu min raḥmetillāh emr ü fermânı / Görürsün şübhesiz **Ref'î** bu yüzden kenz-i Raḥmānı (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 2, Beyit 14*). [ref'î,]
- Yine âşüftesiniñ kıymet ü kadrin bilemez / O güzel kendine **Ref'î** gibi 'âşık bulamaz (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 3, Beyit 14*). [ref'î,]
- Ref'î çekiyor cevri ü sitem uğruña cānâ / Var mı ğaraẓıñ şüh-ı vefâ eyle hüveydâ (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 4, Beyit 13*). [ref'î,]
- Ref'î a güzel gözledi kuşvâ-yı mürüvvet / Var bende dirâyet (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 1, Beyit 12*). [ref'î,]
- Ref'î a begim dide-i dil-dârını gözler / Cevher gibi sözler (*Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 2, Beyit 11*). [ref'î,]
- Āğāza gelip târîḥ-i ḥâş söyledi **Ref'î** / Mışra' -ı nihâyet ola mermüzu hemân (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 2, Beyit 5*). [ref'î,]
- Üç yüz dört târîḥin yazdı **Ref'iyā** / Dikildi başıma semâr-ı rıḥlet (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 3, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Ref'iyā yaz târîḥim kalubeni zârda taşım / Rûḥuma bir fâtiḥa ihdâ edin yâ ilḫvanî (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 4, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Ref'iyā remz eyledi târîḥini Ḥayy u Ġafûr / Nâm u şevketiñ yād olundu Ḥazret-i 'Abdülḥamîd (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Bi'l-bedāhe söyledi ḥikmetle eyâ Ḥayy u Ġafûr / **Ref'iyā** ilḫvân me'zûn yazdı târîḥin tamâm (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 6, Beyit 7*). [ref'iyā, -ya]
- Ref'iyā Şabrî / Şem'a-i sūzāna.... (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 7, Beyit 10*). [ref'iyā, -ya]
- Bu beytiñ târîḥin **Ref'î** dedi yâ Aḥmed-i Muḥtâr / Nidâ-yı fahr-ı 'âlemden çıkar bu ḥâne-i dünyâ (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 9, Beyit 7*). [ref'î,]
- Ref'iyā üç yüz yedi târîḥ-i taşrîḥiñ oḳu / Vālideyni yazdırıp dıksin hemân baş yanına (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 10, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Şâfi'im yâ Aḥmed-i Muḥtâr deyü târîḥimi / **Ref'iyā** remz eylesin yazsın bu mermer taşıma (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 11, Beyit 5*). [ref'iyā, -ya]
- Bunda zevk-i âḥiret mülkünde kaşru'l-baḥşını / Târîḥin remzinde **Ref'î** söyledi Ḥayy u Ġafûr (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 12, Beyit 2*). [ref'î,]
- Ref'iyā evvel hurûfât üzre târîḥ söyledi / Sağ olup yazsın müverriḥ bunca târîḥ her zamân (*Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 13, Beyit 3*). [ref'iyā, -ya]

refik: Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

- Refikî olsaydım rüşen bağında / Raḳs ederdim ma'an rü' yetgâhında (*Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 39, Beyit 5*). [refikî, -ı]

- Refîklerden biri Bâfra kızalı / İbrâhîm Şemseddîn nâzlı edâlî (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5*). [*refîklerden,*]

rehâ: Kurtulma, kurtuluş.

- Etmez o güzel hâşıl-ı nâ-şâd-ı **rehâyı** / Şabr misl-i hümayı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2*). [*rehâyı, -yı*]

rehâv: Türk musikisinde bir makam.

- Tiryâk u merhem al yetiş tabîb / **Rehâviyle** belki şadumân olur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 4*). [*rehâviyle,*]

rehâvet: Gevşeklik. II Tembellik, ihmalkârlık.

- Bulmasa lezzet **rehâvet** kâffe-i ehl-i ‘ukûl / Haşr ederlere vücûd yıllarca dâ’im fi’l-makâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4*). [*rehâvet,*]

reh-ber: Kılavuz, yol gösterici.

Ƙamaşdırdı gözüm bakdım ki karşımdaki dil-berdir / Dedim cânâ nedir ismiñ dedi bir mâh-ı **reh-berdir** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 1*). [*reh-berdir, -dir*]

remz: Bir şeyi akla getiren, o şeye delâlet eden nesne, işaret, resim, harf, kısaltma vb., sembol.

- Bunda zevk-i âhîret mülkünde kaçru’l-bahşını / Târihin **remzinde** Refî söyledi Hayy u Ğafûr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 2*). [*remzinde, -i, -(n)de*]

remz eyle: Gizlice işaret etmek, ima etmek.

- Refîyâ **remz eyledi** târihini Hayy u Ğafûr / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hazret-i ‘Abdülhamîd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [*remz eyledi, -di*]
- Şâfi’im yâ Ahmed-i Muhtâr deyü târihimî / Refîyâ **remz eylesin** yazsın bu mermer taşına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 5*). [*remz eylesin, -sin*]

renc: (Fars. renc/renç) 1. Ağrı, sızı: 2. Zahmet, eziyet, ızdırıp.

- Rû-me-rû naşîbiñ rû’ yâ bâbında / Rızâsını tahşîl **renc-i** şikemdir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 6*). [*renc-i,*]
- Yetişir âh edene dersiz amân **renc-i** şikem / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7*). [*renc-i,*]
- Hep çekdieceğim **renc** ü elem yâr elemidir / Şeb-tâ-be-seher nâlelerim dil sitemidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 1*). [*renc,*]
- Al cânımı kırtar beni yâ Rab bu elemden / Vallâhi delindi yüregim **renc-i** şikemden (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [*renc-i,*]

reng: (Fars.) Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum.

- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızâsından / Kızarmaz dürlü **rengle** ruhları nâz u edâsından (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9*). [*rengle, -le*]
- Âşüfte-i hâl olmada bilmem ne kuşur var / Bülbül gibi feryâd ile al **renk** çiçekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 7*). [*renk,*]
- Seksen dürlü **reng** girdi yüzleriñ / Yürüdür nâm ğarbdan şarka a güzel (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 6*). [*reng, -e*]
- Dediler ki **renğiñ** şararmış solmuş / Dedim başım sersem zarâfet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100*). [*renğiñ, -in*]

re's: *Baş.*

- Aç gözüñ 'ibretle nezzâr ol dilâ ser-tâğına / Sevdigim meh-pâreniñ **re'siñdeki** mihr-bân gül
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 4*). [*re'siñdeki,*]
- Sen kendini çün **re's-i** şadâretde görürsün / Şor hilkât-i insân varıp za'f-ı sinekden
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3*). [*re's-i,*]

res: *Ulaşan, erişen.*

- Naşıl tahrik ederdi perçemin bād-ı şabâ bilmem / Çıkardı zîr-i fesden rāhe **res** kem bir alay
perçem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [*res,*]

reşād: *Manevî doğru yolu bulup o yola girme, hak yolunda yürüme.*

- Reşād olmaz kişi ifşâ ederse sırr-ı mestûrun / Hemân Ref'i bu gün mürşid gibi merşûdelerden
geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 5*). [*reşād,*]

resm: *Resim, tasvir II görünme, görünüş.*

- Kethudâ-zâdeden 'Âşım Efendi / Satır-zâde Hâfız **resm-i** dülbendî (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 13*). [*resm-i, --i*]

revâ: *(Fars.) Lâyk, uygun, yerinde, münâsip.*

- Toğrusu Ref'i gedâ taşhîh-i vicdân et bu dem / Ol esîr-i bâb-ı lutfunda **revâdır** Luţfiyâ
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 7*). [*revâdır, -dır*]
- Rüşvet bûsesini Ref'i al kandır / Rûy-ı aḥmerinden **revâdır** derler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 6*). [*revâdır, -dır*]
- O rāhın ḥâdimidir Ref'iyâ vaşl-ı cinân olsun / Ri'âyet eyledi Hürmüz **revâdır** şâdumân olsun
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14*). [*revâdır, -dır*]

revân: *1. Akan, giden, yürüyen, 2. Erivan Şehri (Eski ismi Revan).*

- Rûtbesi kahveci rûḥ **revândır** / Râh-ı maḥabbetde rikâb-ı cândır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5*). [*revândır, -dır*]

reviş: *Gidiş, tarz, tavır, üslûp.*

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağıdır / **Reviş-i** kad şem'a-i ḥüsnü yürekler
çağıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 1*). [*reviş-i,*]

revhân: *Diğer adı fesleḡen olan güzel kokulu bir bitki || Ayva tüyleri.*

- Şâḥ şâḥ olmuş ser-â-pâ bāḡçeden **reyḥân** gül / 'Âlemi kılmış ihâta 'ıtrı pür-şân gül
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*reyḥân,*]

rezâlet: *Çok çirkin ve utanılacak hal, herkesin duygularını inciten durum veya olay, rezillik, kepazelik.*

- Düşünse bir iki bātın bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez **rezâletle** bu günde şöhreti gözler
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 3*). [*rezâletle, -le*]
- Hemân gidelim soḡuḡdur zîrâ / Peştemâl yırtıldı **rezâlet** bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 40*). [*rezâlet,*]

ri'âyet eyle: *Uymak, itâat etmek.*

- O rāhın ḥâdimidir Ref'iyâ vaşl-ı cinân olsun / **Ri'âyet eyledi** Hürmüz revâdır şâdumân olsun
(*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14*). [*ri'âyet eyledi, -di*]

rif'at: Makam ve merteye yüksekliği || sevgiliye yakınlık.

- Bu fenâ dünyâda rif'atle yaşasın **Rif'atim** / Urdu zencîr-i maḥabbet baġladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [rif'atim, -im]
- Bu fenâ dünyâda **rif'atle** yaşasın Rif'atim / Urdu zencîr-i maḥabbet baġladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [rif'atle, -le]

rif'at: Rifat Bey.

- İftirākıñla gönül kan aġladı **Rif'at** Begim / Āteş-i sūzān yūrekler dāġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [rif'at,]
- İftirākıñla gönül kan aġladı **Rif'at** Begim / Āteş-i sūzān yūrekler dāġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [rif'at,]
- Ben seni Ḥaḳḳa emānet eyledim geldim o gün / Ḥāṭıra geldikde baġrım çaġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [rif'at,]
- Cām-ı meyden nūş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşîr ü ḥadengi zāġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [rif'at,]
- Bu fenâ dünyâda rif'atle yaşasın Rif'atim / Urdu zencîr-i maḥabbet baġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [rif'at,]
- Āh u zārla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'ākıbet / Ref'î gör ki ḥaşretiñle aġladı **Rif'at** Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [rif'at,]

rıfkî: özel isim.

- Dāġ-ı hicriñle derūnum āh eder **Rıfkî** bu dem / Mühlik-i 'aşka düşer Ref'î tolu fincān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 5). [rıfkî,]
- Rıfkıyā hicrāna yanmaġdan belā yokdur baña / Ref'iyā ġamlarla me'lūf olduġuñ şorduñ mu sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [rıfkıyā, -ya]

rıhlet: Ar. Dünyadan ahirete göçme. (Filaslı mutlaka göçme manasına ise de lisanımızda böyle hususî olarak kullanılır).

- Dil dil-bere dil-ber dile dil dāma düşünce / **Rıhlet** gözedir gözedir çäre ne ġaddār felekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 8). [rıhlet,]
- Üç yüz dört tārîhin yazdı Ref'iyā / Dikildi başıma semār-ı **rıhlet** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [rıhlet,]

rikāb: Büyük bir kimsenin makamı, huzuru.

- Rütbesi ḳahveci rūḥ revāndır / Rāh-ı maḥabbetde **rikāb-ı** cāndır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5). [rikāb-ı,]
- Rikāb-ı ḥüsnüne Ref'î gedāyı şā'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aġlı gezdi Baġdād u Ḥaleb Vānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [rikāb-ı,]

rızā: Ar. Razi olma, razılık, istek, hoşnutluk.

- Rū-me-rū naşîbiñ rü'yā bābında / **Rızāsım** taḥşîl renc-i şikemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 6). [rızāsım, -sı, -nı]
- Birliğin ḥaḳḳıçün āzāde eyle / Redd etme elvāb-ı **rızādan** beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 2). [rızādan, -dan]
- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz **rızāsından** / Kızarmaz dürlü rengle ruḥları nāz u edāsından (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [rızāsından, -sı, -n, -dan]
- Dilersen Ḥākim-i Muṭlaḳ **rızāsından** mükāfâtı / Temennā bābına el taḳ bulasın ḳavs-i ḥācâtı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [rızāsından, -sı, -n, -dan]

- Hālā umarım derd-i firāvāna devāy / Bildikse **rızāy** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 10*). [*rızāy*, -yı]

rūh: (Ar.) Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mâhiyeti tam olarak bilinmeyen ilâhî ve mânevî cevher.

- Ol niķāb-ı **ruhlarıñ** açmış kızarmış göneler / Pür-şacak etmiş yanağ üzre hicāb olmaķdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 2*). [*ruhlarıñ*, -lar, -ı, -n]
- Kim esir olmaz 'aceb bir kez görünce **ruhlarıñ** / Bāğ-ı cennet güllerinden bir nişānıñ var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2*). [*ruhlarıñ*, -lar, -ı, -n]
- Zülfüñ telleri bir bir şayılıyor / **Ruħları** üstüne şöyle yaylıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 3*). [*ruħları*, -lar, -ı]
- Rütbesi kâhveci **rūh** revāndır / Rāh-ı mahabbetde rikāb-ı cāndır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 5*). [*rūh*,]
- Telezüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızāsından / Kızarmaz dürlü rengle **ruhları** nāz u edāsından (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 9*). [*ruħları*, -lar, -ı]
- Mahv oldu benim 'aşk ile ey **ruhları** enver / Uğruñda a dil-ber (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 9*). [*ruħları*, -lar, -ı]
- Mart **rūhu** ibtidāsında tamām etdi zuhūr / Tārīhi Toksan sekiz yevm-i bāzār vaķt-i saħūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 2*). [*rūhu*, -u]
- Ref'i yā yaz tārīhim kâlubeni zārda taşım / **Rūhuma** bir fātiħa ihdā edin yā ihvānī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5*). [*rūhuma*, -um, -a]
- Kaşdıñ öldürmekse etsin Ref'i yā cānıñ fedā / Ġālibā bu dehrde biñ dürlü **ruhānıñ** var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7*). [*ruhānıñ*, -nıñ]

ruhsār: Yanak, ruh, yüz, çehre.

- Dedim ol rüy u **ruhsārıñ** mı parlar mähveş böyle / Dedi yok bāğ-ı hüsnümde toğar dā'im bir aķterdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 2*). [*ruhsārıñ*, --ıñ]
- Zihī **ruhsārıñ** meftūn olalı Ref'ī gedā / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarķ-ı felek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 5*). [*ruhsārıñ*, -ı, -n, -a]
- Tel tel olmuş şāh-ı **ruhsār** üzre kumral perçemi / Her telinde bir maķām gīsūları sāzānlıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2*). [*ruhsār*,]
- Māha teşbīhde şıfātıñ dilde destān kâhveci / Yoğsa **ruhsārıñ** mıdır her derde dermān kâhveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 1*). [*ruhsārıñ*, -ı, -n]

rumūz: İşaretler, remizler, manası gizli olan sözler.

- Feth etdim kelāmı ferd ferd cāna / Fehm eyle **rumūzu** kaşd-ı ğamdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 1*). [*rumūzu*, -u]
- Ref'i yā **rumūzu** söyledi dilden / İbtidā tahrīr-i harf evvelde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 9*). [*rumūzu*, -u]

rūs: Rus.

- Var iken 'Osmānlı **Rūsa** ne hācet / 'Osmānlıya bindim 'adālet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 2*). [*rūsa*, -a]

rūşen: 1. Parlak, aydın, aydınlık 2. Aşıkâr, meydanda.

- Refikī olsaydım **rūşen** bāğında / Raķs ederdim ma'an rū'yetgāhında (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 5*). [*rūşen*,]

rüstem: Kişi adı.

- Ku‘b-ı meşhûrûñ şîşe-i Cemisiñ Dārâlara / **Rüstem** ü Dārâ benim Dārâ nedir Dārâlanır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [rüstem,]

rüsümât: Vergiler, resimler.

- Sinopda **rüsümât** şandık emiri / Su‘âl etdim bilir gıyâben beni (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [rüsümât,]

rüşvet: Ar. Yaptırılmak istenen bir işte yasa dışı kolaylık ve çabukluk sağlanması için bir kimseye mal veya para olarak sağlanan çıkar.

- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar şöyle / Düşerse bir işiñ hayfâ eñ evvel **rüşveti** gözler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [rüşveti, -i]
- Medh eder mi Ref iyâ bir büse **rüşvet** almadan / Bir ‘abâcî bir paçacı bir de cânân kâhveci (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 21, Beyit 5). [rüşvet,]
- Rüşvet büsesini Ref‘î al kandır / Rüy-ı aḥmerinden revâdır derler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 48, Beyit 6). [rüşvet,]

rütbe: Derece, basamak, mertebe, makam, paye.

- Ne hâle geldi dünyâ nâ-chiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye **rütbe** anıñla şevketi gözler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [rütbe,]
- Rütbesi kâhveci rûḥ revândır / Râh-ı maḥabbetde rikâb-ı cândır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 48, Beyit 5). [rütbesi, -si]
- Müslümânlar iḥsân eyleye Mevlâ / **Rütbe-i** ‘ulyâya kavuşdu gitdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 10). [rütbe-i, --i]
- Gerekmez **rütbe-i** bâlâ erenden himmet aldıñsa / Ziyâretgâh-ı a‘zamdır ḥuzûr-ı faḥra vardıñsa (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [rütbe-i, --i]

rüy: Yüz, çehre. II Sevgilinin güzel yüzü.

- Dedim ol **rüy** u ruḥsârîñ mı parlar mâhveş böyle / Dedi yok bâğ-ı ḥüsnumde toğar dâ‘im bir aḥterdir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [rüy,]
- Rüşvet büsesini Ref‘î al kandır / **Rüy-ı** aḥmerinden revâdır derler (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 48, Beyit 6). [rüy-ı,]

rü‘yâ: Düş, gerçekleşmesi imkânsız durum, hayal.

- Hicrân elem degildir ‘âşıklara nevâle / İsrâb-ı mey **rü‘yâda** erişdirir kemâle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 1). [rü‘yâda, -da]
- Rû-me-rû naşîbiñ **rü‘yâ** bâbında / Rızâsını taḥşîl renc-i şikemdir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 39, Beyit 6). [rü‘yâ,]
- Gündüz hayâlinde gece **rü‘yâda** / Görmez mi sevdiğim baña yâr mıdır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [rü‘yâda, -da]

rü‘yet: Görme, görülme.

- Gelmezsin bezm-i ‘aşka lezzetin tuymadıkça / Bir gececik **rü‘yetle** uğratdın ṭurfe hâle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [rü‘yetle,]

rü‘yetgâh: Görme, görülme yeri || İlahî tecellileri bu dünyada veya ruh âleminde kalp gözü ile temaşa etme.

- Refîkî olsaydım rüşen bāğında / Rağs ederdim ma'an **rû'yetgâhında** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 5*). [*rû'yetgâhında, -in, -da*]

rûz: Gün, gündüz II mutluluk, huzur; rahmet.

- Bil ki kadriñ **rûz** u şeb ağyârla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle sen mäh-pāreye (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3*). [*rûz, ,*]
- Āfât-ı firāk devr eder 'aşîka her **rûz** / Hâvf etse de yok çāre eyā nân u nemekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [*rûz, ,*]
- Fedâ-yı cān edip gezen 'aşîklar / **Rûz** u şeb bağrını ezer mi böyle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 2*). [*rûz, ,*]
- Bu derd ü ğam-gîne dermân bulunmaz / **Rûz-ı** mahşere dek haşır olur gider (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 2*). [*rûz-ı, ,*]

rûzân: Günler.

- Mûnâcâtım budur her şeb ü **rûzân** / İmân ile çıkar dünyâdan beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 4*). [*rûzân, ,*]

rûzigâr: Rüzgar, yel // Devir, zaman.

- Gelince **rûzigâr** şaşırdı yolu / Şoñra bilmez olduk sağı sollu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 11*). [*rûzigâr, ,*]
- Bir taraftan yağmur yağar sür'atle / Toz duman **rûzigâr** hepsi bile (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 13*). [*rûzigâr, ,*]
- Öñümüzden eser katı **rûzigâr** / Çağırıp çıkırmak işimiz her-bâr (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 19*). [*rûzigâr, ,*]
- Tekrâren tışarı çıkdık lâ'ubâl / Şiddetli **rûzigâr** açdı per ü bâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 35*). [*rûzigâr, ,*]

sa'âdet: (Ar.) Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

- Hâdim-i 'ilm ü **sa'âdetle** bula bir başka nâm / Hâk naşîb etsin o feyzi tâlibe her şubh u şâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 1*). [*sa'âdetle, -le*]

sa'âdet bāğ-ı: Mutluluk bahçesi.

- Zîrâ o makâm ma'den-i zevk cāy-ı 'adâlet / Bir bāğ-ı sa'âdet (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 8*). [*sa'âdet bāğ-ı, ,*]

sâ'at: Altmış dakikalık zaman dilimi.

- Gönül 'azâbından her zamân dörün / Bir **sâ'at** belâdan kurtulmayasın (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 4*). [*sâ'at, ,*]
- Pazar günü **sâ'at** on iki tamâm / Kerpene? şırtında vakit de aḥşâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 9*). [*sâ'at, ,*]
- 'Acizdir ḥâmeler yazmağa birden / Kırk sekiz **sâ'atde** olan ziyânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 2*). [*sâ'atde, -de*]
- Şalı günü **sâ'at** on birde tamâm / Fâyrah etdi vapur vaktinde aḥşâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 3*). [*sâ'at, ,*]
- Bir kaç **sâ'at** anda mihmân oturduk / Eṭrâfi dolaşdık üç kişi bulduk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 21*). [*sâ'at, ,*]
- Sâ'at dörtde yaptık yorğan ğavğası / Uykusuz kalındı sefâlet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46*). [*sâ'at, ,*]
- Tâ'ifeler der buña cān mı tayanur / **Sâ'at** beşde etdik hareket bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56*). [*sâ'at, ,*]

- Sā'at yedi buçuk İneboluda / Lenger-endāz atdı vapur orada (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 59). [sā'at,]
- Emr etdi kahveci birlikde içelim / Birkaç sā'at etdik meveddet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [sā'at,]
- Pazar günü aḥṣām sā'at on iki / Vapura gidelim kalkacak belki (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 77). [sā'at,]
- Gece sā'at iki uyandı ocaḳ / Kapudan emr etdi vapur kalkacak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [sā'at,]
- Dedi makinosu bi-'avn-i Hudā / Sā'at altıya dek yapılır zīrā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [sā'at,]
- Sā'at altıbuçuk yapıldı kazḡan / Turmayıp hareket eyledi o an (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [sā'at,]
- Şabāḥ sā'at dörtde göründü līmān / Çıkarız Samsuna meşveret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [sā'at,]
- Atdıḳ fāyrāb vapur sā'at sekizde / Bir düşünmek aldı beni deñizde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 91). [sā'at,]
- Şalı günü sā'at beşde Giresun / Şallandıḳ deryāda tamām sekiz gün (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [sā'at,]

şabāḥ: Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabah.

- Şabāḥ sā'at dörtde göründü līmān / Çıkarız Samsuna meşveret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [şabāḥ,]
- Gitti gece olduḳ şabāḥa vuşul / Dediler tışarı çıkalım kol kol (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [şabāḥa, -a]
- Şabāḥdan vapura gelmegi kurdıḳ / Acente-ḥāneye vapurdan şordıḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 47). [şabāḥdan, -dan]

şabī: Ar. Ergenlik çaḡına gelmemiş olan çocuk.

- Şabī-i şıbyāna rahmet yā Settār / Kurtar bu belādan ehl-i Kur'ānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [şabī-i, -i]
- Geçdi bir kaç gün beşige vaż' olundu ol şabī / Hū deyü dā'im baña etmekte oldu meşrebi (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [şabī,]
- Hū şadāsıyla beşigin ögrüdü ümmü ebi / Hū ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabī (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [şabī,]
- Zıkr-i tevḥīd etmegi bildi şabī bī-iştibāḥ / İş bu minvāl üzre tā oldu mu'ammer ḡayli māḥ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [şabī,]

sābıkā: 1.geçmişte kalan suç. 2.bir insanın geçmişteki hali.

- Mülākātından mahrūm kaldı bir aḡbāb / Hāfız İsmā'ıldir sābıkā bevvāb (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 19). [sābıkā,]

şabır: Ar. Dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

- Gör ki ma'şūma birden.... / Meclis-i İbrāḫīme gitdi yā şabır Mevlā.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 5). [şabır,]

şabırlar eyle: Sabretmek, dayanmak, katlanmak.

- Hāḳ şabırlar eylesin iḡsān peder māderine / Āḥ eder sızlar yürek yaḳdıḳça hep akrānına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [şabırlar eylesin, -sin]

sābit eyle: Karar kılmak.

- Ġāfil olma ehl-i dünyā baḳ baña al 'ibreti / Hāke sābit eyledi nāzik tenim mevt şerbeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [sābit eyledi, -di]

şabr: Ar. Dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

- Etmez o güzel hâşıl-ı nâ-şād-ı rehâyı / **Şabr** misl-i hümâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 2). [şabr,]
- Emr-i Rabbânî yetişdi füc'eten mevt el-ân / Kalmadı **şabra** kararım sızlatır taht (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 2). [şabra, -a]

şabr et: Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

- Bir bölük gam leşkeri girdi vücudum şehrine / **Şabr eder** oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [şabr eder, -er]
- Naşıl **şabr edeyim** bu iftirâka / Yüregim iniler dideler ağlar (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 1). [şabr edeyim,]
- Ref'iyâ **şabr etse** gönül iniler / Seni terk eyledi yârin dediler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 5). [şabr etse, -se]

şabrî: Kişi adı.

- Ref'iyâ **Şabrî** / Şem'a-i süzâna.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 10). [şabrî,]

şac-: T. Saçmak, dağıtmak, yaymak.

- Cân yakar âteş **şacı** hâlâ bize da'vâ düşer / Söyle hüblar saña bir bir Ref'î yarımdır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [şacı, -ar]
- 'Aşk cedîd şimdi kılar **şacı** / Deryâ-yı 'ummân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [şacı, -a]
- 'Aşk cedîd şimdi kılar **şacı** / Deryâ-yı 'ummân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [şacı, -dı]
- Olmuş şeftâlını kime **şacırsın** / Güyâ benimle hiç âlüfteñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [şacırsın, -ar, -sın]
- Baña yâr dedikçe yaralar açdıñ / Dürü biñ âteşler kalbime **şacıñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 3). [şacıñ,]

şadâ: Ses, avaz, yankı.

- Neşr eyleyerek zıkr ile evşâf-ı **şadâyı** / N'etsin bu fenâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [şadâyı, -y, -ı]
- Hû **şadâsıyla** beşigîñ ögrüdü ümmü ebi / Hû ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [şadâsıyla, -sı, -y, -la]

sadâkât: (Ar.) Kendisine iyilik edene, lutufta bulunup koruyana minnet ve şükran duyguları ile bağlanma, bu bağlılığa yakışır şekilde davranma, hâinlik ve döneçlik etmeme, vefâkarlık gösterme.

- Görünce tab'ıma lâyıf dedim sensin baña hâzık / Gel imdi ben saña 'âşık **şadâkatle** be-ğâyette (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [şadâkatle, -le]
- Kanı ağuşumda 'ahd ü vefâlar / **Şadâkatîñ** bu mu cânânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [şadâkatîñ, -i, -n]
- Yaratdı 'âlemi ma'düm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hükmi-**şadâkatı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [şadâkatı, -ı]
- Yaratdı 'âlemi ma'düm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hükmi-**şadâkatı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [şadâkatı, -ı]
- Yaratdı 'âlemi ma'düm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hükmi-**şadâkatı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [şadâkatı, -ı]
- Yaratdı 'âlemi ma'düm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hükmi-**şadâkatı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [şadâkatı, -ı]
- Yaratdı 'âlemi ma'düm iken zî-rûh cemâdâtı / Teşekkürle tezekkür et hemân hükmi-**şadâkatı** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [şadâkatı, -ı]

şadâret: Ar. Sadrazamlık.

- Begenmez kimseyi gūyâ görür kendin **şadâretde** / Ocağdan gelme hizmetkâr ‘avâmdan rağbeti gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 4*). [*şadâretde, -de*]
- Sen kendini çün re’s-i **şadâretde** görürsün / Şor hilkat-i insân varıp za‘f-ı sinekten (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 3*). [*şadâretde, -de*]

sad-dil: Gönlü sevinçli.

- Sûhte-i **sad-dil-i** pâremiz mi var / Yoğsa Refî gedâ fakr olur gider (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 6*). [*sad-dil-i,]*

sadef: 1. Midye, istiridyе vb. deniz hayvanlarının kabuklarının iç tarafında teşekkül eden ve süslemelerde, süs eşyalarında kullanılan beyaz menevişli, çok sert, parlak madde 2. eski. Midye, istiridyе gibi içinde inci bulunan deniz hayvanı.

- ‘Acebâ var mı seniñ kıymetini bir bilecek / O seniñ dişleriniñ her biri bir dürr-i **sadef** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2*). [*sadef,]*
- Hâpis-hânesinde huzar biçerler / **Şadefle** işleme na‘lîn yaparlar (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 75*). [*sadefle, -le*]
- Şanırsın ağzı hoşka dişleri inci **sadefdendir** / Görünce gitti ‘aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vâni (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7*). [*sadefdendir, -den, -dir*]

şadık: 1. Doğru kimseler. 2. Sadakatli, içten bağlılığı olan kimseler.

- Muhibb-i **şadıklar** mahzûn mu ola / El-vedâ‘ cümle-i ihvân el-vedâ‘ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 10*). [*şadıklar, -lar*]
- Koluğaşa-zâde Hâcî Muhammed / Kelâmında gâyet **şadık** mu‘temed (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 17*). [*şadık,]*

şadika: 1. Doğru kimseler. 2. Sadakatli, içten bağlılığı olan kimseler.

- Ne hâcet gezmege İrân u Vâni / Muhibb-i **şadika** yâdigâr olsun (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 28*). [*şadika,]*

şaf: Arı, katıksız, halis, has şarap. II. Şirin.

- Bu gönül şaydına âyine-i hüsnün mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysiñ o şikâr bağına **şaf** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1*). [*şaf,]*

şaf şaf: Yan yana, sıra sıra. (İkileme).

- Kimi nakkâş kimi gergef kimi almış elinde def / Oturmuşlar kimi **şaf şaf** enâniyyetle hayretle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 4*). [*şaf şaf,]*

şaf tut: Saf bağlamak (tutmak): Sıra teşkil etmek, sıralanmak.

- Yazkı mıdır yâra âgâh eyleyen ahvâlimi / Gelsin imdâd eylesin şaf tutmadan gavğâ-yı ‘aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 4*). [*şaf tut,]*

şafâ: (Ar.) Gönül şenliği, rahat, huzur II. Eğlence, neşe, zevk.

- Yanağı ahmeriñ ‘âşık **şafâsı** / Ketm etme öpeyim her gece gündüz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 8*). [*şafâsı, -sı*]
- Yakışdı hüsnüne yâsemen gerdân / Yâ zevk u **şafâdır** yoğsa elemidir (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 8*). [*şafâdır, -dır*]
- Refî ye etdigin nâz u edâlar / Kanı bir maķamda zevk u **şafâlar** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [*şafâlar, -lar*]
- Seniñ çün deryâ-yı ‘aşka düşdügüm / **Şafâsıdır** yoğsa âh u zâr mıdır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 4*). [*şafâsıdır, -sı, -dır*]

- Ağla gönül ağla firāk zamānı / Gitdi **şafā** geldi murād zamānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 3*). [*şafā,]*
- Saña lāyık mıdır zevk ü **şafā** beytū'l-ḥazendir bu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Mısra 2, Beyit 1*). [*şafā,]*
- Bu ḥāne ḥalkına dā'im **şafā** bahş eylesin Mevlā / İçinde kim olur sākin cefālar çekmesin ašlā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 1*). [*şafā,]*
- Yā İlāhī işbu ḥānemde baña bahş et **şafā** / Büyüt-ı dünyā içinde çekmesin bir kes cefā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rübai 1, Beyit 1*). [*şafā,]*

şafā eyle: Berrak, saf, temiz olmak || Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.

- Çay kaynadır isek **şafā eyleriz** / Āteş bulunmazsa şöıra n'eyleriz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 25*). [*şafā eyleriz, -r, -iz]*
- Hācī Cemāl-zāde Hācī Muştafā / Görmesin gam keder eylesin şafā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 9*). [*şafā eylesin, -sin]*

şafālar eyle: Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

- Var memleketinde eyle şafālar / Göstermesin Ḥudā gāmlı zamānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 34*). [*şafālar eyle,]*

şafdan: Saf, sıra; yer, mevkî.

- Ezelden tā kurulmuş kaşları kemān hedefdendir / Yürütsün leşkerin gīsūları evvelki **şafdandır** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 6*). [*şafdandır, -dır]*

şafvet: Özel isim.

- Ünyedendir Hāfız Ḥalīlī Nazīf / Giresunlu Şālīḥ **Şafvet** bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 8*). [*şafvet,]*

sağ: Sağ, sağ taraf.

- Gelince rūzigār şaşırdı yolu / Şoıra bilmez olduk **sağlı** şollu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 11*). [*sağlı, -lı]*
- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-ziyā / Hīn tevellüdünde sürdü arza ağzın bī-devā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [*sağ,]*

sağ ol: Sağ olmak; yaşamak.

- Ref'i yā evvel hurūfāt üzre tārīḥ söyledi / **Şağ olup** yazsın müverriḥ bunca tārīḥ her zamān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 3*). [*şağ olup, -up]*

sağla: Sağlamak.

- Şāḥ-ı gerdānı ṭomurcuḡ gül gibi koḡlanmamış / İşte bulduñ Ref'i yā emrāz-ı 'aşkı **sağladır** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 5*). [*sağladır, -dır]*

sağla şollu: Sağ ve sol yön, taraf.(İkileme).

- Aldı bir furtuna şaşırdıḡ yolu / Kimsemiz bilmedi **sağla şollu** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 13*). [*sağla şollu,]*

sağlam: Dayanıklı, kolay bozulmaz, yıkılmaz.

- Nāle vū feryādı gūş eyledi ins ü melek / Kalmadı **sağlam** yeri cisminde görmemiş felek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14*). [*sağlam,]*

şağlıcağla kal: Sağlıklı, sıhhatli ortamda sağlıklı kal.

- Sen kal şağlıcağla ben selâmetle / Bu ‘ömrüm geçmekde dürlü hasretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [şağlıcağla kal,]

şahbâ: Bâde, hamr, şarâb.

- Ref’iyâ çün ser-fürû dil kâşif-i esrâr iken / Tırmayıp sır sır akar dilden dile **şahbâ-yı** ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [şahbâ-yı, -(y)ı]
- Kitâb-ı ‘aşk-ı mekfûfu oku **şahbâ-yı** cân olsun / Kanı ol münkir-i bed-nâm mü’ebbed bağıri kan olsun (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 13). [şahbâ-yı, -(y)ı]

şahib: Bir iş yapmış, üstlenmiş veya bir eser ortaya koymuş kimse.

- Her gelen ihvân yârân demesinler yok vefâ / **Şahib-i** beyte şefâ’ at kıl Muhammed Muştafâ (Giresunlu Refî Divanı, Rubai 1, Beyit 2). [şahib-i, --i]

şahib-vefâ: Vefa sahibi, vefalı.

- Mâ-verâyı mâ-sivâyı yokladım dilden dile / Gayr-ı mislin bulmadım **şahib-vefâdır** Lutfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [şahib-vefâdır,]

şahn-ı: Ar. 1. Mekânın ortası, orta yer: sahn-ı sofâ. 2. Zil. -tesniye bünyesiyle- sahneyn: Çifte zil. 3. Büyük kâse. (Bu münasebetle lisanımızda -fethateyn ile- maruf yemek kabına ıtlak olunur).

- Bûlbûl şermende koydu nâle-i cân-sûz ile / **Şahn-ı** gülşende dırahtı zevrağı handân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [şahn-ı,]
- Şahn-ı gülşende öter bûlbûl fezâdan olmuşuz / Gûşe-i gurbet çeken ‘âşık cüdâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 1). [şahn-ı,]
- Ref’iyâ n’etsin **şahn-ı** dünyâda bir âvâredir / Serd eder ‘âlemde ancak bir iki ebyât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5). [şahn-ı,]

şahrâ: (Ar.) Çöl, kır, ova.

- Şahrâ-yı gerdânın ğarîb yuvası / Vâdî-i sedyânın kûyda Leylâsı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [şahrâ-yı,]
- Seyrân-ı **şahrâya** çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkın bağıri ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 3). [şahrâya, -y, -a]
- Seyrâna **şahrâya** çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkın bağıri ezermiş (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 3). [şahrâya, -y, -a]
- Ne de cellâd ediyor hançer-i müjgânesini / Düşürür vâdî vü **şahrâlara** divânesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [şahrâlara, -lar, -a]

şahûr: Sahur.

- Mart rûhu ibtidâsında tamâm etdi zühûr / Târîhi Toğsan sekiz yevm-i bâzâr vaqt-i **şahûr** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [şahûr,]

sa’îd: (Ar.) Kutlu, uğurlu, mübârek.

- Fahr eder bunca milel ‘aşrında Ğazî Hâzretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyâmımız yevm-i **sa’îd** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4). [sa’îd,]

sa’îd: Özel isim.

- Bâfradandır Hâfız Ahmed Efendi / Biri de Giritli **Sa’îd** Efendi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 9). [sa’îd,]

şakin: "Aman ha!".

- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ sen sil seyif ilen **şakin** verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [şakin,]
- Şakin nefsiñe uyma hubb-ı dünyâdan hâzer eyle / Şükûfu zât-ı takvâdan uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [şakin,]

sâkin ol: Sakin duruma gelme, harekesiz olmak.

- Dümene kumanda ver etsin gayret / Belki **sâkin olur** vardır zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [sâkin olur, -ur]
- Bu hâne halkına dâ'im şafâ bahş eylesin Mevlâ / İçinde kim olur sâkin cefâlar çekmesin aşlâ (Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 1). [sâkin olur, -ur]

sakla-: Bir şeyi başkasına göstermemek için kapamak, örtmek, gizlemek.

- Şer-i a'âdadan belâdan cümle âfâtdan Hudâ / **Şaklasın** âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1). [şaklasın, -sın]
- Kâkülûn yanımda **şaklarım** el-ân / Her bakdıkça gönül ediyor nâlân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [şaklarım, -r, -ım]
- Nazardan **şaklasın** Hallâk u Şamed / Esnâ-yı firâkda kôklaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [şaklasın, -sın]

şal-: 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak. 2. Koymak, bırakmak, atmak. 3. Yaymak, sermek.

- Bilerek kendimi **şaldım** gam-ı deryâ seline / Baña bundan da beter düşdüğüm 'âlem diline (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8). [şaldım, -dı, -m]
- Ne kadar da **şaldıñ** beni hicrâna / 'Âkıbet düşürdüñ nâr-ı sevdâya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 5). [şaldıñ, -dıñ]

sâl ol: Yıl, sene olmak.

- Seni görmedigim günler **sâl olur** / Kanı ol lutfuñdan gördüğüm demler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4). [sâl olur, -ur]

şalı: Pazartesi ile çarşamba arasındaki gün.

- Şalı günü sâ'at on birde tamâm / Fâyrah etdi vapur vaktinde ahşâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [şalı,]
- Şalı günü sâ'at beşde Giresun / Şallandık deryâda tamâm sekiz gün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [şalı,]

sâlih: Dini emirlere uygun hareket eden kimse.

- Hâfız Hüseyin hem **şâliha** 'amel / Var imiş Cin-zâde Râsimde kemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 15). [şâliha, -a]

şâlih: Özel ad.

- Ünyedendir Hâfız Halîlî Nazîf / Giresunlu **Şâlih** Şafvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 8). [şâlih,]

sâlis: Üçüncü, üçüncü derecede, üçüncü olarak.

- Sâni vü **sâlisi** rabi'i birden / Eyledi âşikâr ism-i 'ademden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [sâlisi, -i]

sallan: Hareket etmek, bir o tarafa bir diğer tarafa kıvıldamak.

- Şalı günü sâ'at beşde Giresun / **Şallandık** deryâda tamâm sekiz gün (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [şallandık, -dık]

- Eşyalar vapurda **şallanır** hālā / Hamd olsun çıkmışdık selāmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 38). [şallanır, -ır]
- Bir yandan kar yağmur sür'atle yağur / Talğalar urduqça **şallanır** vapur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [şallanır, -ır]

saman: Ekinlerin harmanda dövülüp taneleri ayrıldıktan sonra kalan, hayvanlara yedirilen ufalanmış sapları.

- Servet ü **sāmān** ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker şükür her kārım šānī' -i cihān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [sāmān,]

samed: Son derecede āli olmakla beraber daim olan: Allah.

- Nazardan şaklasın Hallāk u **Şamed** / Esnā-yı firākda kōklaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [şamed,]

samsun: Samsun şehri.

- Şabāh sā'at dörtde göründü līmān / Çıkarız **Samsuna** meşveret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [samsuna, -a]
- Çıkdılar **Samsuna** cümle ahibbā / Vapurda yalınız kaldık 'ādetā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [samsuna, -a]
- Şamsundan Aşaf Beg vapura bindi / Begim teşrifiñiz ne yaña döndü (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [şamsundan, -dan]
- Biri dahı Müfti-zāde **Şamsunlu** / Receb Efendidir hem Neş'et bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [şamsunlu,]
- Şamsunlu Muştafa Efendi bile / Vardık ol Hāzret-i Seyyid Bilāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [şamsunlu,]
- Şamsunludur Hāfız Muhammed Şerīf / Bāfradandır Hāfız Muhammed Laţif (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [şamsunludur,]

şan: (Ar.) Şan, şöhrət, hal, keyfiyet.

- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir 'āleme / Ragbeti çok şöhreti çok **şanı** çok bağ-bān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [şānı, -ı]
- Gönlümüz hayretde kaldı tatlı cānıñ var Cemāl / Tā ezelden halk olunmuş kadr ü **şānıñ** var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [şānıñ, -ın]
- Hem-nişin oldukça artar **şānımız** Hāmdī Baba / Gıyāben (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 5). [şānımız, -ımız]
- Tā kudümüña teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu **şānımız** hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [şānımız, -ı, -ımız]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at **şān-ı** behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [şān-ı, -ı]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at **şān-ı** behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [şān-ı, -ı]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at **şān-ı** behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [şān-ı, -ı]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at **şān-ı** behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [şān-ı, -ı]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā'at **şān-ı** behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [şān-ı, -ı]
- Baña cevri etdigini derdime dermān mı şanır / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir **şān** mı şanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [şān,]

şan: Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek.

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde **şanır** kendin / Velākin māyesi ber-bād 'acebdir 'izzeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [şanır, -ır]

- Yürüdün üstüme biñ nāzla yan Ref'î deyü / A begim sînemi kızdırma **şanıp** zülül def (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [şanıp, -ıp]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nāz eyleme bir / **Şanma** kim 'ālemde yokdur gayrı hūbāñ kahveci (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [şanma, -ma]
- Mübtelā olduğum derd ü miñnete / Seni merhem **şandım** birden inandım (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [şandım, -dı, -m]
- Yatağ **şandık** eşyā karışdı sele / 'Aqlımız dolandı İrān u Vānı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [şandık, -dı, -k]
- Şanırsın ağzı hoşka dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [şanırsın, -ır, -sın]
- Ğam u fırkatle yanan bağrımı biryān mı **şanır** / Uzadır dest-i elem sînemi külhān mı **şanır** (Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [şanır, -ır]
- Ğam u fırkatle yanan bağrımı biryān mı **şanır** / Uzadır dest-i elem sînemi külhān mı **şanır** (Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [şanır, -ır]
- Baña cevri etdigini derdime dermān mı **şanır** / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir şān mı **şanır** (Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [şanır, -ır]
- Baña cevri etdigini derdime dermān mı **şanır** / 'Acebā bunca vefāsızlığı bir şān mı **şanır** (Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [şanır, -ır]

saña: " Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali.

- Dedim ol ravza-i vaşlñ kerem kıl bāb-ı luṭfuñdan / Dedi Ref'î ḥarāb etme **saña** lāyık muḥavverdir (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 4, Beyit 7). [saña,]

sancağ: Osmanlı mülkî teşkilâtında vilâyet ile kazâ arasında yer alan ve bir mutasarrıf tarafından yönetilen idâri bölüm, livâ.

- Sinop **Sancağına** çıkdık nihāyet / Bir miqdār çarşuyu kıldık seyāḥat (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [sancağına, -ı, -n, -a]

sandık: İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası; sandıktan.

- Sinopda rüsümāt **şandık** emiri / Su'āl etdim bilir ğıyāben beni (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [şandık,]

sānī: Ar. İkinci.

- Sānī vü sālisi rabi'î birden / Eyledi āşikār ism-i 'ademden (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [sānī,]

şānī': Yapan, işleyen, yaradan (Allah).

- Servet ü sāmān ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker şükür her kārım **şānī'-i** cihān (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [şānī'-i, -i]

sanki: 1) Farz edelim ki, güya. 2) Soru cümlelerinde belirtilen konuya ilgi çekmek veya uyarıda bulunmak için kullanılan bir söz. 3) Sözümler ona, sözde.

- Şanki kimyā mantık-ı güft-i dürrerden lü'lü'dür / El ne derler ise desin el-ḥayādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 19, Beyit 3). [şanki,]
- Şanki toğdu cihān içre āfitāb / Hā'il olur görse şems ü māhitāb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [şanki,]

sar: Örtmek, sarıp sarmalamak.

- Hüsüne meftūn olup Mecnūnveş girmekdesin / Yara-i 'aşkıñ açıp merhem devā **şardıñ** mı sen (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [şardıñ, -dı, -ñ]
- Yürüdüm ileri tıtdum kolumdan / Öptüm yanağı **şardım** belinden (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [şardım, -dı, -m]

- Ta'yīb etme gönlüm 'aşık-ı sūzān / 'Aşk olsun Ref'i yā **şar** kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [şar,]
- Parmaqları kalem yazıyor fermān / Belleri incedir **şarmağa** āsān (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [şarmağa, -mağa]
- O beyāz gerdānı emdiğim vakit / Boynuña el atıp **şardığım** vakit (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [şardığım, -dık, -ım]

şarar: Üzüntü ve sıkıntıdan dolayı rengi sarıya dönmek, solmak.

- Ref'i yā bu yüzden **şararıp** şoldu / Sen vefāsız yāra çokdan kıl oldu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [şararıp, -ıp]
- Seni hiç kimse bilmez olsun / Gam kederler beñziñ **şararıp** şolsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [şararıp, -ıp]

şararmış solmuş: Sararıp solmak: 1) Giderek daha çok solmak. 2) (mec.) sağlığı bozulmak.

- Dediler ki rengiñ **şararmış solmuş** / Dedim başım sersem zarāfet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [şararmış solmuş,]

sarāy: Görkemli ve gösterişli yapı.

- Kişver-i gönlüm **sarāy** tahtgāhında müdām / Hüküm eder bir 'ādī sultān-ı sezādan olmuşuz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [sarāy, -ı]
- 6Merkez-i gönlüm **sarāy** tahtgāhında müdām / Nutk eder bir 'ādil-i nāzik-edādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 6). [sarāy, -ı]

şarf: (Ar.) Harcama, bir şeyi bir işte kullanma.

- Perde-i 'aklñ begim **şarf** eyleme sevdā içün / Şimdilik sevdā benim sevdā nedir sevdālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [şarf,]

şarf u naḥv: Dil bilgisi.

- Şarf u naḥv mantık ma'ānī ḥikmet ü ādāb uşūl / 'İlm ü tefsīr ü bedī' fiḫ u beyān 'ilm-i kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [şarf u naḥv,]

şarıl: Kucaklaşmak, samimi olmak, güvenmek, bağlanmak.

- Dedim hoşsun güzellikte nazīriñ yok şereflikde / **Şarıldım** ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [şarıldım, -dım]

şat: Bir malı veya mülkü para karşılığı elden çıkarmak, satmak.

- Tütün ṭabaqası yapıp **şatarlar** / Tabakalar aldık nezāket bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [şatarlar, -arlar]

saṭır-zāde: Satıroğlu.

- Ketḥudā-zādeden 'Āşım Efendi / **Saṭır-zāde** Ḥāfız resm-i dūlbendi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 13). [saṭır-zāde,]

savt: Ses l şarkı l civıltı, ötüşme.

- Fahr etse gerek kevn ü mekān ins ü melekler / 'Ayyūka erer ḥamd ü senā **şavt-ı** du'ā-ḥ-ān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 4). [şavt-ı, --ı]

sāy: Saymak.

- Sene-i **sāye** 1305. (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 8). [sāye, -e]

şayd: 1. Av, şikâr. 2. Avlama, avlanma.

- Dedim gîsûlârîñ her bir tarafdan şayda çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil bend ederse **şayd-ı** ekberdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [şayd-ı, --ı]
- Dedim gîsûlârîñ her bir tarafdan **şayda** çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 5). [şayda, -a]
- Bu gönül **şaydına** âyîne-i hüsnüñ mü hedef / Çekiyor perçem-i ceysîñ o şikâr bâğına saf (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 1). [şaydına, -ı, -n, -a]
- Mecâzib dil gerekdir etmege **şayd** u şikârânı / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdâd u Haleb Vânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [şayd,]

sāye-bān: Gölge, büyük çadır. (Boyunda bir benin bulunması gölgeye benzetilmiştir.).

- Hāra kalsa beklemez bir an hūdām-ı **sāye-bān** / Bāğ-bāna bekledir hem her şebi revzān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [sāye-bān,]

sayıl: Sayılmak.

- Zülfüñ telleri bir bir **şayılıyor** / Ruğları üstüne şöyle yaylıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [şayılıyor, -ıyor]

sāzān: (Fa.) Mutlu, Mutlu olarak.

- Tel tel olmuş şāh-ı ruhsār üzre kumral perçemi / Her telinde bir maķām gîsûlârı **sāzānlıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [sāzānlıdır,]

sebeb: Bir olayın meydana gelmesine neden olan şey, neden.

- Nokta-i 'ulyāda halk etmiş Hūdā ahsen seni / Ol **sebebden** olmuşñ dermān u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [sebebden, -den]
- Çünkü ol cām-ı muşaffādan sirāyet etdi 'aşk / Bu **sebebden** kahramān arslan nümādan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [sebebden, -den]
- Tā kudūmuña teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol **sebebden** artmış oldu şānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [sebebden, -den]
- Merākıma **sebeb** o siyāh beñler / Dirāyetle geldiñ nuķa a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 8). [sebeb,]
- Yaralandı bağrımız sen bir **sebeb** / Kudretiñden fıkır edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [sebeb,]
- Yaralandı bağrımız sen bir **sebeb....** / Kudretiñden fıkır edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [sebeb...,]
- Yaralandı bağrımız sen bir **sebeb....** / Kudretiñden fıkır edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [sebeb...,]
- Cān-bāz oğlu Tālibā irci ' hıķābın diñledim / Ol **sebebden** el çekip erdim müheyyā eşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [sebebden, -den]

seç: Ayırt etmek, seçmek.

- Püte-i 'aşk içre gıl olup pişdim / 'Ālem-i ervāhı fark edip **seçdim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 3). [seçdim, -dim]

sedyān: Göğüsler.

- Şahrā-yı gerdāññ ğarīb yuvası / Vādī-i **sedyāññ** kūyda Leylāsı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [sedyāññ, -ın]

şefāhet: Akılsızlık.

- Zann etdik ağzında var lāf otaş / Ğam çekdik dem çıktı **şefāhet** bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [şefāhet,]

sefâlet: *Sefillik, hakirlik, düşkünlük, aşağılık; yoksulluk.*

- Sâ'at dörtde yaptık yorğan gavgası / Uykusuz kalındı **sefâlet** bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46*). [*sefâlet,]*
- Sefâletle yaşa akrân içinde / Dâ'imâ kalasın efğan içinde (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 5*). [*sefâletle, -le]*

sefer: *Sefer, yolculuk, seyahat | (Ay ve Güneş bağlamında) dönme.*

- Esmer beyâz deme eyle **seferi** / Hemân bir birin kar kana kana (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 10*). [*seferi, -i]*

sefer et: *Bir amaç uğruna yola düşmek.*

- Bugün 'azm-i **sefer etdim** sevdiğim / Ölümden güç geldi şimdi gitdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7*). [*sefer etdim, -di, -m]*

seher: *(Ar. Fa.) Seher vakti, tan atarken.*

- Her **seher** âgâz ile biñ âh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde bûseler daddın mı sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4*). [*seher,]*
- Eregli kazâsı vîrânlık **seher** / Ol günde bir düğün var imiş meger (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [*seher,]*

sekiz: *"Sekiz" sayı sıfatı.*

- 'Âcizdir hâmeler yazmağa birden / Kırk **sekiz** sâ'atde olan ziyânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 2*). [*sekiz,]*
- Şalı günü sâ'at beşde Giresun / Şallandık deryâda tamâm **sekiz** gün (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 95*). [*sekiz,]*
- Atdık fâyrâb vapur sâ'at **sekizde** / Bir düşünmek aldı beni deñizde (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [*sekizde, -de]*
- Mart rûhu ibtidâsında tamâm etdi zuhûr / Târîhi Toğsan **sekiz** yevm-i bâzâr vaqt-i şahûr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2*). [*sekiz,]*

seksen: *"Seksen" sayı sıfatı.*

- Seksen dürlü rengen girdi yüzleriñ / Yürüdür nâm garbdan şarka a güzel (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 6*). [*seksen,]*

sel: *Sel, su taşkını.*

- Yatağ şandık eşyâ karışdı **sele** / 'Aklımız dolandı İrân u Vâmı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 14*). [*sele, -e]*
- Bilerek kendimi şaldım ğam-ı deryâ **seline** / Baña bundan da beter düşdüm 'âlem diline (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 8*). [*seline, -in, -e]*

selâm gönder: *Uzakta olan birine bir kimse ya da mektup aracılığıyla esenlik dilemek.*

- Her gidip gelenle gönderiñ selâm / Bu Refî gedâya âh u zâr olsun (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 30*). [*selâm gönderiñ, -in]*

selâmet: *1. Salimlik, eminlik, korku ve endişeden uzak olma. 2. Selamete çıkma, kurtulma. 3. İyi netice. 4. Kurtulma.*

- Sen kal sağlıcağla ben **selâmetle** / Bu 'ömrüm geçmekde dürlü hasretle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3*). [*selâmetle, -le]*
- Ünye lîmânında etdik 'azîmet / Sinop lîmânına vardık **selâmet** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5*). [*selâmet,]*
- Kamara tuyanlar pek bahâlandı / Zann etdik kamara **selâmet** yanı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 22*). [*selâmet,]*

- Menba‘-ı **selāmāt** Kavuncu-zāde / Hāfiz ‘Ārif nāmı kıalsın dünyāda (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 25*). [*selāmāt,]*
- Eşyalar vapurda şallanır hālā / Hāmd olsun çıkmışdık **selāmet** bu yā (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 38*). [*selāmet,]*
- Çok şükür **selāmet** geldik duyan da / Ağladık şevk ile meserret bu yā (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 98*). [*selāmet,]*

selāmet ol: *Esenliğe kavuşmak.*

- ‘Acebā **selāmet olur** mu ikrām / Ğark için peşinen terk etdik cāmı (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 10*). [*selāmet olur, -ur*]

selb: *İnkâr etme.*

- Rāhatım **selb** etdi çeşm-i siyāhı / Yok mudur bir dahı hübların şāhı (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 34, Beyit 3*). [*selb,]*

semār: *Meyva, yemiş.*

- Üç yüz dört tārīhin yazdı Ref‘iyā / Dikildi başıma **semār-ı** rihlet (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 3, Beyit 5*). [*semār-ı, -ı]*

semāver: *Çay yapmak için su kaynatmaya yarayan, içinde bir ocağı ve bacası olan kap.*

- Kaynadırız elbet çay birazdan / **Şemāvār** kuruldu cem‘iyyet bu yā (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 12*). [*şemāvār,]*

semt: *Ar. Semt, mahalle. II Taraf, yön, cihet.*

- İki gün üç gece тұрмаdı havā / Gitdigimiz **semti** bilmedik hālā (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 31*). [*semti, -i]*
- Birinci kapedān dedi ne rahmet / Ereğli **semtini** buluruz elbet (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 62, Beyit 17*). [*semtini, --i, -ni]*
- Ereğli **semtine** toğrulup geldik / Taşranın kadrini şimdiden bildik (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 17*). [*semtine, -i, -n, -e]*

sen: *"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.*

- Görünce tab‘ıma lāyık dedim sensin baña hāzık / Gel imdi ben **saña** ‘āşık şadākatle be-ğāyetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 8*). [*saña, -a]*
- Dedi cānım **saña** kurbān efendimsin buyur fermān / Açıp sinesini ol cān icābetle ‘adāletle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 9*). [*saña, -a]*
- Görünce tab‘ıma lāyık dedim **sensin** baña hāzık / Gel imdi ben saña ‘āşık şadākatle be-ğāyetle (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 8*). [*sensin, -sin]*
- A cevān söyle nedir **sendeki** bu tavr-ı melek / Bu seniñ nāzıña cānlar ne deyü yansa gerek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*sendeki, -de, -ki]*
- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu **seniñ** nāzıña cānlar ne deyü yansa gerek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*seniñ, -iñ]*
- Teline kıydı ise şāne **seniñ** ağızı döne / Hele mir‘āta nazar kııl n’ola bir kez gülerek (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 4*). [*seniñ, -iñ]*
- ‘Acebā var mı **seniñ** kıymetiñi bir bilecek / O **seniñ** dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 2*). [*seniñ, -iñ]*
- ‘Acebā var mı **seniñ** kıymetiñi bir bilecek / O **seniñ** dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 6, Beyit 2*). [*seniñ, -iñ]*
- Sen seniñ kıymetde bī-hemtālıgıñ bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 4*). [*sen,]*
- Ben **seni** gılmān-ı cennetden desem rāzī mısın / Bāğ-ı behcetde bulunmaz gonce şudğaynıñ Cemāl (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 3*). [*seni, -i]*
- Sen **seniñ** kıymetde bī-hemtālıgıñ bildiñse ger / Görmesin kem gözle bir kes bedr-i levneyiñ Cemāl (*Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 7, Beyit 4*). [*seniñ, -iñ]*

- Ey güzel **sen** kendini yâr etme her âgyâreye / Çünkü cevher ma‘denisiñ düşme gel âvâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [sen,]
- Bil ki kadriñ rûz u şeb âgyârla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle **sen** mâh-pâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [sen,]
- Nokta-i ‘ulyâda hâk etmiş Hüdâ ahsen **seni** / Ol sebebdan olmuşuñ dermân u merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [seni, -i]
- Cân yakar âteş saçar hâlâ bize da‘vâ düşer / Söyle hûblar **saña** bir bir Refî yarımır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [saña, -a]
- Çün **seniñ** ‘aşkıñla efgân etdigim ta‘yîb degil / Yâ nasıl ketm eyleyem muhrık lisânıñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [seniñ, -iñ]
- Mâ hüve’l-haqqıñ **seniñ** divânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 11). [seniñ, -iñ]
- Toğrusu ibkâ-yı şükründen lisân-ı ‘özü durur / Lâ-cerem bu tende **sensin** cânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [sensin, -sin]
- Ben **seni** Hâkka emânet eyledim geldim o gün / Hâtıra geldikde bağrım çağladı Rif‘at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 2). [seni, -i]
- Ey gönül ol mâh-tâbandan yana vardıñ mı **sen** / Baş egip önünde el pençe dîvân tûrduñ mu **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [sen,]
- Ey gönül ol mâh-tâbandan yana vardıñ mı **sen** / Baş egip önünde el pençe dîvân tûrduñ mu **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [sen,]
- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır lûtf ile bir iltifât gördüñ mü **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [sen,]
- Hüsniñe meftûn olup Mecnûnveş gezmekdesin / Yara-i ‘aşkıñ açıp merhem devâ şardıñ mı **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [sen,]
- Her şehir âgâz ile biñ âh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde bûseler daddıñ mı **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [sen,]
- Rıfkıyâ hicrâna yanmağdan belâ yokdur baña / Ref‘iyâ gamlarla me‘lûf olduğıñ şordıñ mı **sen** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [sen,]
- ‘Âlem seni **sen** ‘âlemi takbîl mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [sen,]
- Sen kendini çün re’s-i şadâretde görürsün / Şor hilkat-i insân varıp za‘f-ı sinekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [sen,]
- ‘Âlem **seni** sen ‘âlemi takbîl mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n’edeyim kaldı emekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [seni, -i]
- Nihâyet âh u zâr olur ser-mâye / **Sen** mürüvvet-kân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [sen,]
- Tavşîf-i hüsniñde eş‘ârı muhâl / **Sen** şem‘a şu‘lesi ben pervânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [sen,]
- Refî ümmîd eder gün-be-gün vişâl / Misâl-i cevridir **sendeki** eşkâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [sendeki, -de, -ki]
- Yâ Rabbi **sen** baña feth-i bâb eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [sen,]
- Senden gayrı güzel var mıdır dedim / Tomurcuğ gül açmış yanağı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [senden, -den]
- Hâk **saña** güzellik ihsân eylemiş / Zekâtıñ alayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [saña, -a]
- Açıldı yaralar işliyor hâlâ / Tabîb-i Lokmân ol **sen** gül-i ra‘nâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [sen,]
- Lâyık mı bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz yâ **sen** gibi yârla toymak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [sen,]
- Ben ğurbetde **sen** vağanda gül dalda / Destûr ver varayım yarım el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [sen,]
- Fedâdır olduğum **sen** nâzlı yâra / İsterseñ derünüm kıl pâre pâre (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 3). [sen,]
- Ref‘iyâ bu yüzden şararıp şoldu / **Sen** vefâsız yâra çokdan kûl oldu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [sen,]
- Lâyık olan **saña** bir dahı ‘avdet / Şübhesiz bulursun bu yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [saña, -a]

- Hüdâ taqdîr etmiş bu âh u zârı / Ararken bulmuşum **sen** nâzlı yârı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [sen,]
- A begim bu Refî **seni** vaşf eyler / Hüsünü görenler ğılmânı n'eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 7). [seni, -i]
- Niçün te'sîr etmez bu âhım **saña** / Taş mıdır temür mi yüregın cânâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [saña, -a]
- Kâfir olsa kıymaz böyle insâna / **Sen** benim kanıma girmek istersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 2). [sen,]
- Almaz ki kurtulam cânımı Mevlâ / Ben ölünce **sen** dünyâda n'eylersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 4). [sen,]
- Söyle bu edâlar nedir sevdiğim / Hoş mu gelir **saña** cefâ çekdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [saña, -a]
- Sen gibi dil-dâra düşünce gönül / Ağlamağdan başka kâr var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [sen,]
- Bülbül gibi dertli dertli şak' baña / **Sensiz** Refî 'aşk bazar var mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [sensiz, -siz]
- Âh nâzlı yârım kandadır deyü / **Sen** kal figân içre ben derde kandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 8). [sen,]
- Ben giderim gönül **saña** mâ'ildir / El-vedâ sultân-ı hübân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [saña, -a]
- Sen de bil 'aşkıdan firâr etdiğim / El-vedâ' ben **saña** kurbân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [saña, -a]
- Sen kal sağlıcağla ben selâmetle / Bu 'ömrüm geçmekte dürlü hasretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 3). [sen,]
- Sen de bil 'aşkıdan firâr etdiğim / El-vedâ' ben saña kurbân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 8). [sen,]
- Refî **seni** işiñ döndü Mecnûna / Artmakta sevdâ-yı 'aşk günden güne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 13). [seniñ, -iñ]
- Gülmedim ben **saña** 'âşık olalı / Güzel yüz biñ kere kalbimi yakdın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [saña, -a]
- Ben cefâ çekerim **saña** hoş gelir / Şübhesiz cevri eden Mevlâdan bulur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [saña, -a]
- Hâkîkatli yârdan cân esirgemez / Âhı ben çekerim **sen** neden bıkdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 6). [sen,]
- Söz verdiñ sözünde bir gün tırmadıñ / **Senden** vefâ umdum vefâsız çıkdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [senden, -den]
- A'mâl-i ahvâlîm ma'lûmdur **saña** / Toldurdu derûnum 'aşk ğam-ı sevdâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [saña, -a]
- Yalnız buradan ben nasıl gidem / Cânım **saña** dâ'im kurbân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [saña, -a]
- Ben **seni** kimlere emânet edem / Sensiz bu dünyâda ben cânı n'edem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [seni, -i]
- Ben seni kimlere emânet edem / **Sensiz** bu dünyâda ben cânı n'edem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 3). [sensiz, -siz]
- Seni hiç kimse bilmez olsun / Ğam kederler beñziñ şararıp şolsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [seni, -i]
- Refî sever iken ziyâde **seni** / Bilmediñ kadrini küsdürdün beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [seni, -i]
- Ben **saña** 'âşıkım tâ şübheñ mi var / Lâyık mıdır Refî çeksin elemeler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [saña, -a]
- Bilirsin ki sevdim ezelden **seni** / Adam 'âşıkını böyle mi mimler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 2). [seni, -i]
- Seni görmediğim günler sâl olur / Kanı ol lutfuñdan gördüğüm demler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 4). [seni, -i]
- Seniñle maħabbet baña bal olur / Çek elin dedikçe dilim lâl olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 3). [seniñle, -iñ, -le]
- Seni sevmez kimse benden ziyâde / Bulunmaz başkası getire yâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [seni, -i]

- Ref'î lâıık imiş **saña** cefâlar / Neñe lâzım seniñ diyâr-ı âzar (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [saña, -a]
- İneboludan da etdik hareket / Mevlâm kullarına **sen** eyle rahmet (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 7). [sen,]
- Yâ Rab naşıb et **sen** İstanbulu / Derdi çok olanlar arar dermânı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 12). [sen,]
- Ref'î lâıık imiş saña cefâlar / Neñe lâzım **seniñ** diyâr-ı âzar (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 33). [seniñ, -iñ]
- Dediler el-vedâ' el-vedâ' **saña** / Boynum egri kaldı firâkat bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [saña, -a]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ **sen** sil seyif ilen şakın verme amân (Giresunlu Ref'î Divanı, Matla 2, Beyit 1). [sen,]
- Saña lâıık mıdır zevk ü şafâ beytü'l-hazendir bu (Giresunlu Ref'î Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [saña, -a]
- Acınır oldu bu hâlim **seni** ğaddâr çile / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı ğurbet ele (Giresunlu Ref'î Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [seni, -i]
- Mağşerde şorarsak **saña** da'vâ-yı cinâyet / Dünyâda ne hâcet (Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [saña, -a]
- Sen ravza-i hüsnünde şehensâh-ı cihânîñ / Hep hûb-ı zamânsın (Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [sen,]
- El-emân yâ Rab bugün geldim huzûr-ı zâtîña / Yarlığa 'abdiñ Bekir **senden** dilerdi şefkati (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [senden, -den]
- Yaralandı bağırmız **sen** bir sebep / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [sen,]
- Yaralandı bağırmız **sen** bir sebep.... / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [sen,]
- Yaralandı bağırmız **sen** bir sebep.... / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [sen,]
- Gel ey 'âkil **saña** lâıık değil Şeddâdî bînâlar / Nice Cemşîd Dârâyı yutar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [saña, -a]
- Saña lâıık olan çün tâ'ib ü müstağfir olmağdır / Gözüñ aç ğâfil olma lezzet-i nâ-südelerden geç (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 1, Beyit 4). [saña, -a]
- Ref'iyâ şabr etse gönül iniler / **Seni** terk eyledi yârın dediler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 47, Beyit 5). [seni,]
- Hayâlîñle ciger dâğlamakdayım / **Seni** sevenlere merhametiñ yok mu (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 51, Beyit 2). [seni,]
- Mübtelâ olduğum derd ü miñnete / **Seni** merhem şandım birden inandım (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [seni,]
- Ref'iyi etdiğin gibi etsinler / **Seni** terk eyleyip gayra gitsinler (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 53, Beyit 9). [seni,]
- Mevlâya emânet eyledim **seni** / El-vedâ' ey kaşı kemân el-vedâ' (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 54, Beyit 2). [seni,]

sene: (Ar.) Yıl.

- Şa'bân **Sene** 304 ve 17 Şa'bân **Sene** 302 (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 4, Beyit 6). [sene,]
- Şa'bân **Sene** 304 ve 17 Şa'bân **Sene** 302 (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 4, Beyit 6). [sene,]
- Sene-i sāye 1305. (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 9, Beyit 8). [sene-i, -i]
- 1 Mart **Sene** 315 / Söylenilen târih 3 Hâziran 315 (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [sene,]

seniñ'çün: Senin için.

- Seniñ'çün deryâ-yı 'aşka düşdüğüm / Şafâsıdır yohsa âh u zâr mıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 49, Beyit 4). [seniñ'çün,]

sepet: *Kamış, saz, ince söğüt dalları, hurma lifleri vb.nden örülerek yapılan, yiyecek ve eşya taşımaya mahsus, muhtelif şekillerde, kulplu veya kulpsuz kap.*

- Kömür **sepetini** çerâğ eyleriz / Deyü karar verdik letâfet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 26*). [*sepetini, -i, -n, -i*]

ser: (*Far.*) *Baş, kafa.*

- Bir garâ'ib dâma dūçâr eyledi sevdâ beni / **Ser** çekip Kâfdan Kâfa hükm eyledi da'vâ-yı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3*). [*ser,]*
- Bugün bir yâr ile ünsiyyet etdim / Kâmeti **ser** çekmiş yanağı beñek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 1*). [*ser,]*
- Ne yapsıñ Ref'iyâ 'aşk var **serde** / Çün 'aşıq ağlatmış yanağı benek (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 6*). [*serde, -de*]
- Çıkmaz imiş 'aşkıñ eseri toğrusu **serden** / Endüh-ı cigerden (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 7*). [*serden, -+den*]
- Şer-i a' dâdan belâdan cümle âfâtdan Hudâ / Şaklasın âlâm ekdârdan niyâzım bu hemân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 1*). [*şer-i,]*

ser-â-pâ: *"Baştan ayağa, büsbütün, tamamen" anlamında zarf.*

- Şâh şâh olmuş **ser-â-pâ** bağçeden reyhân gül / 'Âlemi kılmış ihâta 'ıtrı pür-şân gül (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 1*). [*ser-â-pâ,]*
- Düzeltsin şâne-i berber **ser-â-pâ** müy u müjgâmi / Ne hoş hulk eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i sūzânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1*). [*ser-â-pâ,]*

serd: *Sert, şiddetli. II Acımasız.*

- Ref'iyâ n'etsin şahn-ı dünyâda bir âvâredir / **Serd** eder 'âlemde ancak bir iki ebyât-ı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 5*). [*serd,]*
- Her şehir âğâz ile biñ âh-ı **serd** çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde bûseler daddıñ mı sen (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 4*). [*serd,]*

serdâr: *Komutan.*

- Bâde-i mey nûş eden 'aşıqların **serdârıyım** / ... ezkiyâdan olmuşuz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 2*). [*serdârıyım, -i, -y, -ım*]

ser-encâm: *Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.*

- Nedir başımıza gelen **ser-encâm** / Etrâfımız aldı ekdâr u âlâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81*). [*ser-encâm,]*

ser-fürû: *Baş eğen II itaat eden.*

- Ref'iyâ çün **ser-fürû** dil kâşif-i esrâr iken / Turmayıp sır sır akar dilden dile şahbâ-yı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 5*). [*ser-fürû,]*

ser-gerdânlı: *Başı dönmüşlük, şaşkınlık.*

- Biz hâkikat râh-ı 'aşkda terk-i cân etdikse de / Ben gibi çok 'aşıq-ı şūrîde **ser-gerdânlıdır** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5*). [*ser-gerdânlıdır,]*

ser-hoş: *Kendinden geçmek, akli başından gitmek.*

- Taşılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Kokusu her ne kadar etse de **ser-hoş** gecemiz (*Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1*). [*ser-hoş,]*

serîr-ârâ: Tahtı süsleyen, padişah.

- Artırır günden güne efgânımı sevdâ-yı ‘aşk / Kılmıyor aşlâ terahhüm ol **serîr-ârây-ı** ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 1). [serîr-ârây-ı,]
- Çün **serîr-ârây-ı** mülke ‘adl ü dâd-ı bî-a‘dâd / Hâk ede tahtında dâ‘im ‘ömr-i hâkânı mezîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 2). [serîr-ârây-ı,]

ser-māye: Bir servetin para ile ifade edilen kısmı, ana para, servet.

- Nihāyet āh u zār olur **ser-māye** / Sen mürüvvet-kān ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [ser-māye,]
- Hücetle yapış zā‘ik iseñ dāmen-i ‘ilme / **Ser-māye-i** dîn ‘ilm ü ‘amel ü kaç‘-ı bürhān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [ser-māye-i,]

ser-nigün: Baş aşığı olmuş (şey). II Âşığın eğilmiş başı.

- Ser-nigün olmakdayız ... / Söylüyor dilden Hicāzkarı Bayatı İşfehān (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [ser-nigün,]

sersem: (Fars.) Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olan, kafası karışık (kimse), şaşkın.

- Dediler ki rengiñ şararmış şolmuş / Dedim başım **sersem** zarāfet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [sersem,]

serseri: (Fars.) Belli bir işi olmayan, yersiz yurtsuz, başıboş, âvâre (kimse).

- Tayanmaz firâte gezer **serseri** / Demesin kimseler hasretiñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [serseri,]

servet: Varlık, zenginlik.

- Servet ü sāmān ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker şükür her kārım şāni‘-i cihān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [servet,]

ses çıkar: Bir şeyi hoş görerek karşı çıkmamak, itiraz etmemek.

- Yā beni eyle kabûl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 3). [ses çıkarma, -ma]
- Yā beni eyle kabûl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 6). [ses çıkarma, -ma]
- Yā beni eyle kabûl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 9). [ses çıkarma,]
- Yā beni eyle kabûl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 12). [ses çıkarma,]
- Yā beni eyle kabûl vaşlıña yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 15). [ses çıkarma,]

setr eyle: Kapatmak, örtmek, saklamak.

- Çek niķāb **setr eyle** vechle yanmasın āvāreler / Cezb eder tavşîf-i hüsnüñ bunca yārān kâhveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [setr eyle, -le]

settār: (Ar.) “Kullarının hatâ, kusur, ayıp ve günahlarını örten, bağışlayan” anlamında Allah için kullanılır.

- Şabî-i şıbyāna rahmet yā **Settār** / Kırtar bu belādan ehl-i Kur‘ānı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 20). [settār,]

sev: 1. Sevgi beslemek, dostluk göstermek. 2. Aşık olmak. 3. Beğenmek, arzu göstermek.

- Kıymetin kıymet biçilmez bir bahadır **sevdigim** / Rahma gel yandım bu gün cismim harâb olmaktadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 4). [sevdigim, -dig, -im]
- Aç gözün 'ibretle nezzâr ol dilâ ser-tâğına / **Sevdigim** meh-pâreniñ re'sindeki mihr-bân gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 4). [sevdigim, -dig, -im]
- Ğarîb ğarîb koşma söyletme güzel / Adam **sevdigini** üzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [sevdigini, -dig, -i, -n, -i]
- Billâhi **severim** cân u yürekden / Nigâh-ı pertevle kurbân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [severim, -er, -im]
- 'Âlemde yâr **sevmek** 'âdet edenler / 'Aşk cigerim yakdı 'âzer derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 1). [sevmek, -mek]
- Gündüz hayâlinde gece rû' yâda / Görmez mi **sevdigim** baña yâr mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 2). [sevdigim, -dig, -im]
- Söyle bu edâlar nedir **sevdigim** / Hoş mu gelir saña cefâ çekdigim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [sevdigim, -dig, -im]
- Al cânımı götür kaşâb-hâneye / Başın için kurbân eyle **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 1). [sevdigim, -dig, -im]
- Kâkülün boyna tak koluma bağla / İ' dâımına fermân eyle **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [sevdigim, -dig, -im]
- Şorarlarsa n'ola helâkiñ neden / Var dillere destân eyle **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [sevdigim, -dig, -im]
- 'Aşk-ı şem'a düşüp yanan pervâne / Deyü âh u efğân eyle **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [sevdigim, -dig, -im]
- Her geldikçe mezâriñ yanına / Bir fâtiha ihsân eyle **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [sevdigim, -dig, -im]
- Ref'iyâ yürekden **sever** dil-beri / İster hûrî olsun ister gül-perî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 9). [sever, -er]
- Bugün 'azm-i sefer etdim **sevdigim** / Ölümünden güç geldi şimdi gitdigim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7). [sevdigim, -dig, -im]
- Ref'iyâ zann etdi yâr baña yârdur / Yâr deyü **sevdigi** meger ağyârdur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 9). [sevdigi, -dik, -i]
- Yine geldi bugün yevm-i mâtemim / Oldu baña dünyâ zindân **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [sevdigim, -dig, -im]
- Yeñiden açıldı gönlümde yâra / El-vedâ' ma'den-i 'irfân **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 2). [sevdigim, -dig, -im]
- Yalnız buradan ben nasıl gidem / Cânım saña dâ'im kurbân **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 4). [sevdigim, -dig, -im]
- Alık alık bağan ela gözlerin / Mahv etdi vücudum inan **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [sevdigim, -dig, -im]
- Tâze şekerlenmiş gerdân bağından / Kanımdan bir def'a alan **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [sevdigim, -dig, -im]
- 'Aşkıñla yanmakda n'etsin Ref'iyâ / Âh-ı derûnum oldu külhân **sevdigim** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 10). [sevdigim, -dig, -im]
- Derdi bulup dermân bulma **sevdigim** / Dünyâda cefâdan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 1). [sevdigim, -dig, -im]
- Ref'î **sever** iken ziyâde seni / Bilmediñ kadrini küsdürdün beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [sever, -er]
- Bilirsin ki **sevdim** ezelden seni / Adam 'aşkıñı böyle mi mimler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 2). [sevdim, -di, -m]
- Seni **sevmez** kimse benden ziyâde / Bulunmaz başkası getire yâda (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [sevmez, -mez]
- Bu âh u enîn hicr 'azım 'aşk eseridir / Bî-çâre gönül **sevdigi** cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [sevdigi, -dik, -i]
- Bî-çâre gönül **sevdigi** cennet melegidir / Gıslarının bir teli dünyâ degeridir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [sevdigi, -dik, -i]
- Daha da helâk etdi beni nâz u niyâzı / Bî-çâre gönül **sevdigi** cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [sevdigi, -dik, -i]

- Bî-çâre gönül **sevdigi** cennet melegidir / Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 10*). [*sevdigi, -dik, -i*]
- Refî gibi çekmekde henüz fırkat-i sevdâ / Bî-çâre gönül **sevdigi** cennet melegidir (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 12*). [*sevdigi, -dik, -i*]
- Etmek mi diler zülf-i perîşânına ber-dâr / Yâr **sevmek** için 'âşıka bilmem ne günâh var (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [*sevmek, -mek*]
- Sevdim seveli zâtıñı çekdim bu cefâyı / 'Afv eyle gedâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6*). [*sevdim, -dim*]
- Sevdim **seveli** zâtıñı çekdim bu cefâyı / 'Afv eyle gedâyı (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6*). [*seveli, -eli*]
- Ref'iyâ yâr ile ülfet etmege / İster dü 'âlemde güzel **sevmege** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 9*). [*sevmege, -meg, -e*]
- Münâsib **sevmege** âhû gözleriñ / Vücûdum mahvına kıydı sözleriñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 5*). [*sevmege, -meg, -e*]
- Hayâlîñle ciger dâğlamakdayım / Seni **sevenlere** merhâmetiñ yok mu (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 2*). [*sevenlere, -en, -ler, -e*]

sevad: Siyah, karalama.

- Da'vâ-yı **sevadın** tâ ezel geçdim / Bu da'vâ böylece neşr olur gider (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4*). [*sevadın, -m*]

sevb: Elbise.

- 'Âlem seni sen 'âlemi takbîl mi edersin / Ol **sevb-i** cehâlet n'edeyim kaldı emekden (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 2*). [*sevb-i, --i*]
- Hîtâb-ı 'alleme'l-esmâ'i yazdım **sevb-i** haşletle / Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1*). [*sevb-i, --i*]

sevdâ: 1. Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet. 2. Aşırı istek, tutku, arzu, heves.

- Bir garâ'ib dâma dūçar eyledi **sevdâ** beni / Ser çekip Kâfdan Kâfa hüküm eyledi da'vâ-yı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 3*). [*sevdâ,]*
- Artırır günden güne efgânımı **sevdâ-yı** 'aşk / Kılmıyor aslâ terahhüm ol serîr-ârây-ı 'aşk (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 1*). [*sevdâ-yı, --yı*]
- Tâli'imdir başıma her günde bir **sevdâ** düşer / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ düşer (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1*). [*sevdâ,]*
- Perde-i 'aklıñ begim şarf eyleme **sevdâ** için / Şimdilik **sevdâ** benim **sevdâ** nedir sevdâlanır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2*). [*sevdâ,]*
- Perde-i 'aklıñ begim şarf eyleme **sevdâ** için / Şimdilik **sevdâ** benim **sevdâ** nedir sevdâlanır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2*). [*sevdâ,]*
- Perde-i 'aklıñ begim şarf eyleme **sevdâ** için / Şimdilik **sevdâ** benim **sevdâ** nedir sevdâlanır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2*). [*sevdâ,]*
- Düşmesin kimseler dâm-ı sevdâya / **Sevdâ-yı** 'aşk ile böyle gâvgâya (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 5*). [*sevdâ-yı,]*
- Düşmesin kimseler dâm-ı **sevdâya** / Sevdâ-yı 'aşk ile böyle gâvgâya (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 5*). [*sevdâya, -y, -a*]
- Ne kadar da şaldıñ beni hicrâna / 'Âkîbet düşürdün nâr-ı **sevdâya** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 5*). [*sevdâya, -y, -a*]
- Refî seniñ işiñ döndü Mecnûna / Artmakta **sevdâ-yı** 'aşk günden güne (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 13*). [*sevdâ-yı, --yı*]
- A'mâl-i ahvâlîm ma'lûmdur saña / Toldurdu derûnum 'aşk gam-ı **sevdâ** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 5*). [*sevdâ,]*
- Terk etmek de şimdi nefsim 'ârdır / Kırtar yâ Rab kırtar **sevdâdan** beni (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10*). [*sevdâdan, -dan*]
- Bütün merâk ile derûnuñ tolsun / Minnet-i **sevdâdan** kurtulmayasıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 8*). [*sevdâdan, -dan*]
- 'Akılñı zâyî' eyleme al başıña şeydâ nedir / Etme minnet cânıñ için cânânıña **sevdâ** nedir (*Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1*). [*sevdâ,]*

- Refî gibi çekmekte henüz fırkat-i **sevdâ** / Bî-çâre gönül sevdiği cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 12). [sevdâ,]
- Fırkatle yakar cân u dilim âteş-i haşret / **Sevdâ-yı** nedâmet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [sevdâ-yı, --yı]
- Bu bu **sevdâ-yı** 'aşka olmayan lâyı / Bu dürlü ebyâtı düzer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 6). [sevdâ-yı,]

sevdâlan: Sevdaya tutulmak, âşık olmak.

- Perde-i 'aklın begim şarf eyleme sevdâ için / Şimdilik sevdâ benim sevdâ nedir **sevdâlanır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [sevdâlanır,]

sevgili: Sevgi duyulan, kendisine sevgi beslenen.

- Tükendi dâne-i kısmet bu demde / El-firâk **sevgili** cânân el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [sevgili,]

sevin: Sevinç duymak; memnun, hoşnut olmak.

- Vapura gelince hayli **sevindik** / Yağmağa başladı kar hikmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [sevindik, -dik]

sevâhat: Ar. Gezi; yolculuk.

- Sinop lîmânına etdik dehâlet / Çıkalım tışarı **sevâhat** bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [sevâhat,]

sevâhat kıl: Seyahat etmek.

- Sinop Sancağına çıktık nihâyet / Bir miqdâr çarşuyu kıldık seyâhat (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [sevâhat kıldık, -dı, -k]

seyf: (Ar.) Kılıç.

- Yürüdü katlime **seyf-i** cellâdın / Hasret mi çekeyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [seyf-i, --i]
- Kabza-i **seyfi** tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ sen sil seyif ilen şakın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [seyfi, -i]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ sen sil **seyif** ilen şakın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [seyif,]
- Hüsniyâ bu kabza-i **seyfi** alınca destine / Verme bir lahza amân düşmâna Allâh 'aşkına (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [seyfi, -i]
- Amân çek **seyf-i** a' dâdan cefâya ibtilâlardan / Hâzer kıl dâm-ı müfsidden belâya âşinâlardan (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 4). [seyf-i, --i]

seyr: Ar. 1. Bir şeyi zevk alarak gözle takip etme, bakma, izleme, temaşa. 2. Yürüyüş, yürüme. 3. Gezip dolaşma, gezme.

- Bu **seyri** seyr eden elbet içre bir câm tolu şerbet / Nihâyet 'aşk ile ülfet eder şöretle 'işretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [seyri, -i]
- Seyr-i gülistândır bülbül-i şeydâ / Öter feryâd ile mihrübân olur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 1). [seyr-i, --i]
- Gâyet lezîz gördüm var ise dilde / Yed-i zâtta buldum **seyr-i** gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [seyr-i, --i]

seyr et: İzlemek, bakmak, gözlemek; hayranlıkla algılamak.

- Bu seyri **seyr eden** elbet içre bir câm tolu şerbet / Nihâyet 'aşk ile ülfet eder şöretle 'işretle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [seyr eden, -en]
- Bir kez nûr-ı vechiñ **seyr eden** âşüfteler / 'Aşkla mahv olup fir fir döner kirmân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [seyr eden, -en]

- Hâmd olsun tükendi yolumuz bugün / **Seyr etdik** taşrayı memleket bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96*). [*seyr etdik, -dik*]
- Sinopuñ etrâfıñ bütün **seyr etdik** / Hâpis-hânesini arayıp gitdik (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73*). [*seyr etdik, -dik*]

seyrân: Bakıp seyretme, temaşa etme.

- Seyrân-ı şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkıñ bağrın ezermiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 3*). [*seyrân-ı, --ı*]
- Ditredi ayağım elim bir zamân / O şîrîn-güftâr **seyrâna** gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 2*). [*seyrâna, -a*]
- Seyrâna şahrâya çıkmış gezermiş / Günde biñ ‘âşıkıñ bağrıñ ezermiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 3*). [*seyrâna, -a*]

sevvâh: (Ar.) Seyahat eden, uzak ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.

- Seyyâh olup gezdim gurbet ellerde / Bulmadım mislini gayrı yerlerde (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5*). [*seyyâh,]*
- Varam gurbet ele **seyyâh** edeyim / İzin ver gireyim yârim el-vedâ‘ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1*). [*seyyâh,]*

sevvâh ol: Gezgin olmak.

- Nice düşdü bu firâk nârı cigergâh u dile / N’ola gurbet n’ola hasret n’ola **seyyâh olana** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8*). [*seyyâh olana, -an, -a*]

seyyid: Efendi, önder, reis II Sevgili.

- Dediler gidelim **Seyyid** Bilâle / Şoñradan düzeriz biraz nevâle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 65*). [*seyyid,]*
- Şamsunlu Muştâfâ Efendi bile / Vardık ol Hâzret-i **Seyyid** Bilâle (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 67*). [*seyyid,]*
- Gelen hoş-âmedî zirâ müsâfir-hânedir dünyâ / Amân yâ **Seyyid** egleyin şefâ‘at gözlerim illâ (*Giresunlu Refî Divanı, Nazm 1, Beyit 2*). [*seyyid,]*

seyyidü’l-kevneyn: Dünya ve ahiret aleminin (maddi ve manevi alemlerin) efendisi Hz. Muhammed.

- Utlubü’l-‘ilme velev bi’s-şîni tahdîs eyledi / **Seyyidü’l-kevneyn** ol fahr-ı cihân bi’l-ihtimâm (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 2*). [*seyyidü’l-kevneyn,]*

sezâ: (Fars.) Yaraşır, uygun, lâyıf.

- Kişver-i gönlüm sarâyı tahtgâhında müdâm / Hüküm eder bir ‘adî sultân-ı **sezâdan** olmuşuz (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 4*). [*sezâdan,]*
- Medhe lâyıf nâm vardır hem **sezâdır** Luţfiyâ / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-bekâdır Luţfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 1*). [*sezâdır, -dır*]

sezâ-vâr: Lâyık, ("sezâvâr" hüsniyatta kullanılır).

- Hılâf-ı me’müldür o dürlü etvâr / Ne yazsam hakkında lâyıf **seza-vâr** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3*). [*seza-vâr,]*

sıbyân: Çocuk.

- Şabî-i **sıbyâna** rahmet yâ Settâr / Kırtar bu belâdan ehl-i Kıur’ânı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 20*). [*sıbyâna, -a*]

sicn: Zindan, hapishane.

- Bulmadım ‘âlemde yâr-ı vefâdar / **Sicn-i** gâmda kaldım maḥv gâ-m-güsârım (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3*). [*sicn-i,]*

şifât: (Ar.) Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.

- Mâha teşbîhde **şifâtî** dilde destân kahveci / Yoğsa ruhsârîñ mıdır her derde dermân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [şifâtî, -in]
- Ne hâcet levh-i maḥfûza müreccah ‘ind-i a‘zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok **şifâtî** zât-ı akdemdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [şifâtî, -ı]

sihâm: Oklar.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ Cemâl / Tîr **sihâm** işler dile meyl etse ‘ayneyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [sihâm,]

sık-: Sıkma II bunaltmak.

- Dilersem Hudâdan gözler kör olur / Zîrâ bugünlerde cânımı **şıkdîñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [şıkdîñ, --dîñ]

sıkıl: Sıkma II bunaltmak.

- Bir gece anda olmamışız râhat / **Şıkılmadı** aşlâ kimseniñ cânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 6). [şıkılmadı, -ma, -dı]

sıkış: Dar bir yere zorla sığmak veya sığdırılmak.

- Tavana **şıkışdı** yolcu toptolu / Vâz geçdik şıladan nedâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [şıkışdı,]

sil: Temizlemek, gidermek, görünmez hale getirmek.

- Biz bu hengâmları defterden **sildik** / Eregliye çıkdîñ işâbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [sildik,]
- Kabza-i seyfi tutunca ditresin düşmân hemân / Hüsniyâ sen **sil** seyif ilen şaķın verme amân (Giresunlu Refî Divanı, Matla 2, Beyit 1). [sil,]

şıla: 1. Bir süre uzak kaldığı memleketine, vatanına ve yakınlarına ulaşma, kavuşma, doğup büyüdüğü yerleri ve yakınlarını ziyaret etme. 2. (Gurbetteki bir kimse için) Âile ocağı, hısım akrabâ veya doğup büyüdüğü yerler, vatan, memleket.

- Cânıma kâr etdi cefâ-yı gurbet / ‘Azm-i **şıla** etdim maşlahat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [şıla,]
- Tavana şıkışdı yolcu toptolu / Vâz geçdik **şıladan** nedâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [şıladan, -dan]

şîm: (Ar.) Gümüş.

- Nice düşdü bu firâķ nârı cigergâh u dile / Zer ü **şîm** olsa deģişmem vaṭanıñ bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [şîm,]

şîne: (Fars.) Gönül, bağır.

- Dedi cânım saña kurbân efendimsin buyur fermân / Açıp **şînesini** ol cân icâbetle ‘adâletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 9). [şînesini, -si, -n, -i]
- Dedim ebrûlarıñ tâ **şînemi** bir bir hedef tutmuş / Dedi şîneñ gözet ‘uryândır bir tîğ u hançerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [şînemi, -m, -i]
- Dedim ebrûlarıñ tâ şînemi bir bir hedef tutmuş / Dedi **şîneñ** gözet ‘uryândır bir tîğ u hançerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [şîneñ, -ñ]
- Yürüdün üstüme biñ nâzla yan Refî deyi / A begim **şînemi** kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [şînemi, -m, -i]
- Çeşm-i cellâdın değil mi **şîneye** oklar atan / Tîğ-i ebrûlar hücüm etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [şîneye, -y, -e]

- O kumral perçemiñ nâzik dilleriñ / **Sîneme** kaçılmış hançer dişleriñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 5). [sîneme, -m, -e]
- Ğam u firkatle yanan bağırmı biryân mı şanır / Uzadır dest-i elem **sînemi** külhân mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [sînemi, -m, -i]
- Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma / Çek hançeriñi **sîneme** biñ päre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [sîneme, -m, -e]
- Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma / Çek hançeriñi **sîneme** biñ päre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [sîneme, -m, -e]
- Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma / Çek hançeriñi **sîneme** biñ päre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [sîneme, -m, -e]
- Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma / Çek hançeriñi **sîneme** biñ päre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [sîneme, -m, -e]
- Gel etme kuzum ‘âşıkıñı zâra bırakma / Çek hançeriñi **sîneme** biñ päre bırakma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [sîneme, -m, -e]
- Hâl ehli görür **sîneñi** meydân-ı siyâset / Ber-dâr-ı hüviyyet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 6). [sîneñi, -ñi]

sinek: Çift kanatlılardan, karasinek, sivrisinek vb. pek çok çeşidi olan uçucu böceklerin ortak adı, sinek.

- Sen kendini çün re’s-i şadâretde görürsün / Şor hilkat-i insân varıp za’f-ı **sinekden** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [sinekden, -den]

sinop: Sinop şehri.

- Ünye lîmânında etdik ‘azîmet / **Sinop** lîmânına vardık selâmet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5). [sinop,]
- Üçüncü kapudân dedi dönelim / **Sinop** lîmânını varıp bulalım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 15). [sinop,]
- Sinop lîmânına etdik dehâlet / Çıkalım tışarı seyâhat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [sinop,]
- Sinop Sancağına çıkdık nihâyet / Bir miqdâr çarşuyu kıldık seyâhat (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 63). [sinop,]
- Sinopda rûsûmât şandık emiri / Su’âl etdim bilir gıyâben beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [sinopda, -da]
- Sinopuñ etrâfiñ bütün seyr etdik / Hâpis-hânesini arayıp gitdik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 73). [sinopuñ, -un]

sirâyet: Tesir etme, etkisi altına alma, yayılma.

- Bu Refî zâra düşmüşdür şürîde ‘aqlı şaşmışdır / Firâkı başdan aşmışdır **sirâyetle** işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [sirâyetle, -le]
- Çünkü ol câm-ı muşaffâdan **sirâyet** etdi ‘aşk / Bu sebebdan kahramân arslan nümâdan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 3). [sirâyet,]

sirişk: Civa gibi nazlı kırmızı dudak || Gözyaşı.

- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdı da’vâ-yı **sirişk** / Zann edersem meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [sirişk,]

sırr: (Ar.) Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

- Reşâd olmaz kişi ifşâ ederse **sırr-ı** mestûrun / Hemân Refî bu gün mürşid gibi merşûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 5). [sırr-ı, -ı]
- Su’âl olmaz Hüdâniñ nice biñler hikmeti vardır / Bu **sırrı** bilmeyen ahmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [sırrı, -ı]
- Tâli’im hükmü budur dil-ber eder Refî gedâ / **Sırr-ı** ‘aşkıña döner bir âsiyâb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [sırr-ı, --ı]
- Beynimizde vâki’ **sırrı** söyletme / Kûs turma gence-dehânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [sırrı, -ı]

- Tekevvün **sırr-ı** hikmetdir teşekkür medh-i Rabbānī / Benî cāhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'ırfānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 13*). [*sırr-ı, --ı*]
- Meger hep evliyālar enbiyālar bulmadı dermān / Bu **sırrı** bilmedi dünyāda oldu cümlesi mihmān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 5*). [*sırrı, -ı*]

sırt: İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üst bölüm; (İnsan için) üst, üzeri, arka.

- Pazar günü sā'at on iki tamām / Kerpeni? **sırtında** vakit de aḥşām (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 9*). [*sırtında, -ı, -n, -da*]

sitem: Eziyet, cefa, zulüm; şikâyet, çıkışma.

- Yakdı bağrım bunca yıldır ḥāra külhēn eyledi / Çekdiğim cevr ü **sitemdir** görmesem lezzāt-ı 'aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 2*). [*sitemdir, -dir*]
- Fā'ik mi zann etdiñ felek cihāna / Fikr-i mecāzīdir farṭ-ı **sitemdir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 2*). [*sitemdir, -dir*]
- Gel kurbānıñ olam cānım efendi / Etme nāz yerine cevr ü **sitemler** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 1*). [*sitemler, -ler*]
- Vatanı terk eden elbette çeker ḥüzn ü elem / Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taht-ı **sitem** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6*). [*sitem, -*]
- Hep çekdiceğim renc ü elem yār elemidir / Şeb-tā-be-seher nālelerim dil **sitemidir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1*). [*sitemidir, -i, -dir*]

sitem çek: Kırıldığını, üzüldüğünü belirtmek; eziyet, cefa çekmek.

- Ref'î çekiyor cevr ü sitem uğruña cānā / Var mı ğaraẓıñ şūḥ-ı vefā eyle hüveydā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 13*). [*sitem çekiyor, -iyor*]

sıvış: Çekilip gitmek.

- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / Maḥabbet uğruna **sıvaşdı** gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12*). [*sıvaşdı, -*]

sivāh: En koyu renk, kömür rengi, kara.

- Bir su'ālīm vardır ey çeşm-i **siyāh** / Lü'lü'-i lālādır her bir dānesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1*). [*siyāh, -*]
- Rāḥatım selb etdi çeşm-i **siyāhı** / Yok mudur bir daḥı ḥūblarıñ şāhı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3*). [*siyāhı, -ı*]
- Merākıma sebeb o **siyāh** beñler / Dirāyetle geldiñ nuṭқа a güzel (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 8*). [*siyāh, -*]
- Nedir ol baht-ı **siyāhım** dolaşır elden ele / Cevalān etse de yok çāresi tūl-ı emele (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 1*). [*siyāhım, --ım*]

siyāset meydān-ı: İdam cezālarının uygulandığı meydan.

- Ḥāl ehli görür sīneñi meydān-ı siyāset / Ber-dār-ı hüviyyet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 6*). [*siyāset meydān-ı, -*]

sızı: Hafiften ve derinden ağrımak, sancımak.

- Ağlar **sızılar** şubḥ u mesā misl-i hıızandır / Zann etme ki āşūftelerin zār-ı ḥasendir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5*). [*sızılar, -la, -r*]
- Ağladım **sızladım** kalmadı mecāl / Görmedim 'ālemde bir laḥza vişāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 5*). [*sızladım, -la, -dı, -m*]
- Ḥaḳ şabırlar eylesin iḥsān peder māderine / Ah eder **sızlar** yürek yakdıķça hep aḳrānına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 4*). [*sızlar, -la, -r*]
- Emr-i Rabbānī yetişdi fūc'eten mevt el-ān / Kalmadı şabra kararım **sızlatır** taht (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*sızlatır, -la, -t, -ır*]

sö: (Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek, (Bir fikir veya hususu) ileriye sürmek, ortaya koymak, konuşmak, demek, söylemek.

- Hıtaben / Lâyıkınca Ref'i yā her şahşa bir **söz** söylüyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [söz, -z]
- Ey 'azizā yazdı şun nā-hakkımı kuẓāt-ı 'aşk / **Söylemez** inkârımı bilmem nedir hâcât-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [söylemez, -y, -le, -mez]
- Ref'i yā rümūzu **söyledi** dilden / İbtidā tahrîr-i harf evvelden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 9). [söyledi, -y, -le, -di]
- Söz yerini buldu küsmez baña / Kuruldu meydānda ğavġası şimdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [söz, -z]
- Āġāza gelip târîh-i hâş **söyledi** Ref'î / Mısra'-ı nihāyet ola mermūzu hemān (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [söyledi, -y, -le, -di]
- Bi'l-bedāhe **söyledi** hikmetle eyā Hayy u Ġafūr / Ref'iyā ihvān me'zūn yazdı târîhin tamām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [söyledi, -y, -le, -di]
- Bunda zevk-i âhîret mülkünde kaşru'l-baḥşımı / Târihin remzinde Ref'î **söyledi** Hayy u Ġafūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [söyledi, -y, -le, -di]

soğuk: Sıcak olmayan, ısı düşük olan.

- Bir **soğuk** şu bir şurub kahve şun nāz eyleme bir / Şanma kim 'ālemde yokdur ğayrı hūbān kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [soğuk,]
- Gitdikçe furtuna ziyādelendi / **Soğuk** bora başımızdan elendi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [soğuk,]
- Kimisi korkudan 'aklın aldırdı / Kimisi **soğukdan** büsbütün toñdu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29). [soğukdan, -dan]
- Ol gece tutduk otel oṭası / **Soğukdan** tırulmaz yok penceresi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 45). [soğukdan, -dan]
- Şoñradan başladı tolu yağmura / **Soğukdan** tırulmaz ḥaḳīkat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [soğukdan, -dan]
- Hemān gidelim **soğukdur** zîrā / Peştemāl yırtıldı rezālet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [soğukdur, -dur]

söğün: Kendi kendine sövmek, birisi veya bir şey hakkında şikayet etmek.

- Ne uyandırdı o yār şem'a-i sūzānesini / Ne **söğündürdü** ki kurtarmaġa pervānesini (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [söğündürdü, -dür, -dü]

sohbet: (Ar.) İki veya daha çok kimse arasında karşılıklı olarak dostça, arkadaşıca yapılan konuşma, hasbihal, musāhabe.

- Hem-nişin ol ki eyā çıksın rakībān ortadan / **Sohbetiñ** fevt-zede ihsān yok dil-i bî-çāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [sohbetiñ, -in]
- Huzūran / Zevk-i **sohbetden** yetirdi cismimiz bir devlete (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [sohbetden, -den]
- Eski **sohbetden** hiç görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü tābānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [sohbetden, -den]
- Muḥbir-i telġirāf Aḥmed Luṭfî / Toldurdu 'ālemi **sohbeti** nuṭkı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [sohbeti, -i]
- Dedi ki buyuruñ kahve içelim / Bir miḳdār maḥabbet **sohbet** geçelim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 71). [sohbet,]
- Güşe-i mekān edinmiş zā'ıkandan bî-dirîġ / **Sohbet-i** müşġānelerden āşinādır Luṭfiyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 5). [sohbet-i,]

sol: Sol.

- Gelince rüzigār şaşırdı yolu / Şoñra bilmez olduk saġlı **sollu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 11). [sollu, -lu]

sol: Solmak, sararmak.

- Seni hiç kimse bilmez olsun / Ğam kederler beñziñ şararip **şolsun** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 7). [şolsun, -sun]
- Ref'i yā bu yüzden şararip **şoldu** / Sen vefāsız yāra çokdan kıl oldu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [şoldu, -du]

sol: " Şu " işaret sıfatı".

- Ur āh-ı mel'anet bir çāh-ı berzah kerh-i menfurdur / Göñül ta'mir eder zann etme **sol** merdudelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [şol,]
- Yanağın çevresi **sol** şivekārı / Bülbül-i nālān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [şol,]
- Lāl oldu dilim söylemege 'aşk-ı mecāzı / Girdikçe girer kanıma **sol** şive vü nāzı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [şol,]
- Ber'idir ceys-i ğamdan bedāhī ihtifālardan / Göñül ğamnāk olursa vaq'a-i **sol** Kerbelālardan (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [şol,]
- Taht-ı tenkīha alıp **sol** duhter-i pākizeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [şol,]

son: "İlk" karşıtı, içinde bulunulan vakte en yakın geçmiş zaman.

- Şoñ cevābın nedir söyle gel cāna / Daha ağlayam mı yārim diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [şoñ,]

soñra: "Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

- Bundan **soñra** var bul yār başkasını / Ben gibi āzāddan kurtulmayasın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [soñra,]
- Gelince rüzigār şaşırdı yolu / **Soñra** bilmez olduk sağı şollu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 11). [soñra,]
- Çay kaynadır isek şafā eyleriz / Āteş bulunmazsa **soñra** n'eyleriz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 25). [soñra,]
- Soñradan başladı tolu yağmura / Soğukdan tırulmaz hāqīkat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [soñradan, -dan]
- Dediler gidelim Seyyid Bilāle / **Soñradan** düzeriz biraz nevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 65). [soñradan, -dan]

sor-: Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, soru etmek.

- Rıfkıyā hicrāna yanmağdan belā yokdur baña / Ref'i yā ğamlarla me'lūf olduğıñ **şorduñ** mu sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [şorduñ, -duñ]
- Şordular maħabbet kādardır şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [şordular, -du, -lar]
- Şordular maħabbet kādardır şimdi / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [şordular, -du, -lar]
- Şabāhdan vapura gelmegi kurduk / Acente-hāneye vapurdan **şorduk** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 47). [şorduk, -du, -k]
- Sen kendini çün re's-i şadāretde görürsün / **Şor** hilkāt-i insān varıp za'f-ı sinekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [şor,]
- Turre-i dil-şādın **şor** kadd-i bālā / Şifāsın bulayım her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 4). [şor,]
- Şorarlarsa n'ola helākiñ neden / Var dillere destān eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [şorarlarsa, -ar, -lar, -sa]
- Erer elbet hāqīkat künhüne 'irfāna **şorduğça** / Bulur imān-ı kāmīl mezheb-i 'ulyāya uyduğça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [şorduğça, -duğça, -]
- Maħşerde **şorarşak** saña da'vā-yı cināyet / Dünyāda ne hācet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 10). [şorarşak, -ar, -ise, -k]

söyle-: Demek, söylemek, dile getirmek.

- Ser-nigün olmağdayız ... / **Söylüyor** dilden Hicâzkârı Bayatı İşfehân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [söylüyor, -yor]
- Hîttâben / Lâyıkınca Ref'iyâ her şaḥṣa bir söz **söylüyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [söylüyor, -yor]
- Murâdım medḥ edem merdâneleri / Mâdâm **söylüyor** müşgâneleri (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 3). [söylüyor, -yor]
- Bu nüṣḥayı bunda eyledim tamâm / Bundan başka daḥı **söyledim** kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 29). [söyledim, -di, -m]
- Şarkı **söyleyerek** çıkdık Boğazdan / Herbirimiz başka başka âvâzdan (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [söyleyerek, -(y), -erek]
- Kimi şarkı kimi dîvân kimi **söyler** meded el-ân / Kimi şöyle turur ḥayrân 'inâyetle hidâyetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [söyler, -r]
- İnşaallâh nâzlı mâzlı **söyledikçe** dilleriñ / Dîñlese râzın yanar lâ-şek kelâmeyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [söyledikçe, -dikçe]
- Şoñ cevâbıñ nedir **söyle** gel câna / Daha ağlayam mı yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [söyle,]
- Yâ ben kimler ile ülfet eyleyem / Şimdengerü ḥâlim kime **söyleyem** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [söyleyem, -y, -em]
- Terk etmegi beni efkârıñ **söyle** / Yazdıklarım baş üstünde taşırđıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 4). [söyle,]
- Lâl oldu dilim **söylemege** 'aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer ḫanıma şol şîve vü nâzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [söylemege, -me, -ge]
- A cevân **söyle** nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nâzıña cânlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [söyle,]
- Cân yakar âteş saçar ḥâlâ bize da'vâ düşer / **Söyle** ḥüblar saña bir bir Ref'î yarımdır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [söyle,]
- Söyle bu edâlar nedir sevdiğim / Hoş mu gelir saña cefâ çekdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 49, Beyit 3). [söyle,]

söyle: (Tarih) söylemek.

- Ref'iyâ evvel ḥurûfât üzre târîḥ **söyledi** / Sağ olup yazsın müverriḥ bunca târîḥ her zamân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [söyledi, -di]

söyle: "Bu, bu şekilde ki" anlamına gelmektedir.

- Kimi şarkı kimi dîvân kimi söyler meded el-ân / Kimi **şöyle** turur ḥayrân 'inâyetle hidâyetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [şöyle,]
- Geçince mesnede ol bed-aşıl ağzın açar **şöyle** / Düşerse bir işiñ ḥayfâ eñ evvel rüşveti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 6). [şöyle,]
- Şöyle maḥzûniyyetimle nâzar-ı dîdâr idim / Aldı etrâfım bütün ğark eyledi deryâ-yı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 2). [şöyle,]
- Zülfüñ telleri bir bir şayılıyor / Ruḥları üstüne **şöyle** yaylıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [şöyle,]

söylenilen: Söylenmiş olan.

- 1 Mart Sene 315 / **Söylenilen** târîḥ 3 Ḥaziran 315 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [söylenilen,]

söyles: Dertlerini anlatmak, içini dökmek.

- Bu ḥarâb göñlümü eyledi âbâd / Birkaç dürlü ğazel **söyleşdi** gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 24). [söyleşdi, -di]

söylet: 1. söyletmek. 2. Konuşturmak.

- Ğarīb ğarīb koşma **söyletme** güzel / Adam sevdiğini üzer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [söyletme, -me]
- Beynimizde vāķi' sırrı **söyletme** / Kūs tırma ğonce-dehānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [söyletme, -me]

söz: 1. Bir fikri, bir isteği yazılı veya sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya yarayan kelimeler yâhut cümleler dizisi, kelâm, kavi, lakırdı 2. Doğruluğu kesinlik kazanmamış haber, söylenti, rivâyet, şâyia.

- İncinme begim cevri edene dâğ-ı yürekden / Dikkatle geçir her **sözü** 'ayyâr-ı mihekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [sözü, -ü]
- Aldanma rakıbiñ yalan **sözüne** / Bakmaz mı yâ Ref'i dil-ber yüzüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [sözüne, -ü, -ñ, -e]
- Dünyâda uhrâda yokdur kıymeti / Her **sözü** katlime fermân yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [sözü, -ü]
- Münâsib sevmeye âhû gözleriñ / Vücûdum mahvına kıydı **sözleriñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [sözleriñ, -ler, -i, -n]
- Söz verdiñ sözünde bir gün tırmadıñ / Senden vefâ umdum vefâsız çıkdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [söz,]
- Söz verdiñ **sözünde** bir gün tırmadıñ / Senden vefâ umdum vefâsız çıkdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [sözünde, -ü, -n, -de]
- Ref'i a begim dide-i dil-dârını gözler / Cevher gibi **sözler** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 11). [sözler, -ler]

su'âl: (Ar.) Sorulan şey, soru.

- Su'âl olmaz Hudâniñ nice biñler hikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen ahmağ varıp da şefkati gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [su'âl,]
- Bir **su'âlim** vardır ey çeşm-i siyâh / Lü'lü'-i lâlâdır her bir dânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [su'âlim, -im]

su'âl et: Sormak.

- Sinopda rüsümât şandık emiri / **Su'âl etdim** bilir ğıyâben beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 69). [su'âl etdim, -dim]

şubh: Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

- Geceler **şubha** dek ağlamakdayım / A inşâfsız dil-ber şefkatiñ yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [şubha, -a]
- Şubha dek gözüñe girmesin uyku / Kâplasin etrâfiñ kavat kayğu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [şubha, -a]

şubh u mesâ: Gündüz ve gece.

- Ağlar sızılar **şubh u mesâ** misl-i hızandır / Zann etme ki âşüftelerin zâr-ı hasendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5). [şubh u mesâ,]

şubh u şâm: Sabah ve akşam.

- Hâdim-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nâm / Hâk naşib etsin o feyzi tâlibe her **şubh u şâm** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [şubh u şâm,]

şudğ: Ar. 1. Göz ile kulak arası, şakak. 2. Zülüf.

- Ben seni ğılmân-ı cennetden desem râzî mısın / Bâğ-ı behcetde bulunmaz ğonce **şudğaynıñ** Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 3). [şudğaynıñ,]

sūhte: Yanmış, yanık.

- Eyle feryād bûlbûlāsā **sūhteler** bağındadır / Behcetiñ bağında bitdi Ref iyā bostān gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 7). [sūhteler, -ler]
- Sūhte-i şad-dil-i pâremiz mi var / Yoḥsa Refî gedā faḳr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [sūhte-i, --i]

sükūnet bul: Yatışmak, sakinleşmek.

- İneboludan da etdik ḥareket / Havā da pek güzel buldu sükūnet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 61). [sükūnet buldu, -du]

süleymān: Hz. Süleyman (as) peygamber.

- İstedim o yârsız bāğ-ı behceti / Mülk-i **Süleymānda** kaldı şöreti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [süleymānda,]

sultān: Manevi yüceliğe sahip sultan.

- Kişver-i gönüm sarāyı taḥtḡāhında müdām / Hüküm eder bir ‘ādî **sultān-ı** sezādan olmuşuz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 4). [sultān-ı, --ı]
- Gelmişim dünyāya ḥālā bî-devādan olmuşuz / Ahmed-i Muḥtār bizim sultānımız **sultānıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6). [sultānıdır, -ı, -dır]
- Gelmişim dünyāya ḥālā bî-devādan olmuşuz / Ahmed-i Muḥtār bizim **sultānımız** sultānıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 6). [sultānımız, -ı, -mız]
- Cāy-ı meserretde āḥ cevdetde / Gönümde **sultān** ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 4). [sultān,]
- Ben giderim gönül saña mā’ildir / El-vedā **sultān-ı** ḥübān el-vedā’ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 6). [sultān-ı, --ı]
- Gücendiñse ‘afv et bendeñe eger / Ḥarām oldu dünyā **sultānım** baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 2). [sultānım, -m]

şun-: Bir büyüğe veya nezaket gereğince bir kimseye bir şeyi vermek, arz etmek, yollamak, göndermek, takdim etmek.

- Ey ‘azîzā yazdı **şun** nā-ḥakkımı kuḏāt-ı ‘aşḳ / Söylemez inkārını bilmem nedir ḥacāt-ı ‘aşḳ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [şun,]
- Bir soḡuḳ şu bir şurub ḳahve **şun** nāz eyleme bir / Şanma kim ‘ālemdede yokdur ḡayrı ḥübāñ ḳahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [şun,]

sür: Bir maddeyi ince bir tabaka halinde yaymak.

- Sağ elin yüzünde koymuş toḡdu bir hoş pür-ziyā / Hîn tevellüdünde **sürdü** arza ağzın bî-devā (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [sürdü, -dü]

sür-: Deḡdirmek, dokundurmak.

- Refî biñlerce mülākātıñla faḥr etmekdedir / Pāyınā yüzler **sürer** vicdānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [sürer, -er]
- Ḳoḳladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü ‘anber **sürmüş** yanaḡı benek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [sürmüş, -müş]

sür-: Sürünme işine konu olmak.

- ‘Ālemin gözüne ḥor ḥaḳîr görñ / Cefā-yı minnetle var sürüm **sürñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [sürñ, -ñ]
- ‘Ālemin gözüne ḥor ḥaḳîr görñ / Cefā-yı minnetle var **sürüm** sürñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [sürüm,]

sür'at: Ar. çabukluk, hız.

- Bir taraftan yağmur yağar **sür'atle** / Toz duman rüzgâr hepisi bile (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [sür'atle, -le]
- Mu'âf olmaz mı bir kez eyledi 'ışyân gafletle / Ne hoşdur tevbekâr oldu günâhın bildi **sür'atle** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [sür'atle, -le]
- Bir yandan kar yağmur **sür'atle** yağur / Talğalar urdukça şallanır vapur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [sür'atle,]

sürür: Ar. Sevinç.

- Hamd ü bî-hadd ol Hudâya gösterir yevmü's **sürür** / Fazl u ihsânıyla evlâd bahş edip verdi Gâfûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [sürür,]

süy: Yan, yön, taraf, cihet.

- Āteş-i sūzânîñ **süy-ı** vahdetde / Dil-i teşne feryâd u gâh hasretde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [süy-ı, -ı]
- Baña nisbet **süy-ı** rakîbe aklıñ / Var mı benim gibi 'aşk dīvānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [süy-ı, -ı]
- Vîrāneye yüz tutdu gönül hâşılı gâmdan / Bir büsecik ihsân ede yok **süy-ı** keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [süy-ı, -ı]

süz: Baygın ve anlamlı bir şekilde bakmak, dikkatlice bakmak.

- Şem'aveş pervānesin yakmağdadır çayır çayır / Göz **süzer** cânlar üzer ebrûları sūzānlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [süzer, -er]

sūzān: 1. Yakan, yakıcı. 2. Yanan, yanıcı.

- Kimi yūnlü kimi **sūzān** kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hūbān gezer minnetle gafletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [sūzān,]
- Şem'aveş pervānesin yakmağdadır çayır çayır / Göz süzer cânlar üzer ebrûları **sūzānlıdır** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [sūzānlıdır,]
- İftirākıñla gönül kan ağladı Rif'at Begim / Āteş-i **sūzān** yürekler dāğladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [sūzān,]
- Ta'yīb etme gönülüm 'aşık-ı **sūzān** / 'Aşk olsun Ref'iyâ şar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [sūzān,]
- Düzeltsin şāne-i berber ser-ā-pā mūy u müjgānı / Ne hoş hulk eylesin Mevlā bedāhî ebr-i **sūzānı** (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [sūzānı, -ı]
- Pervāne gibi şem'a-i **sūzāna** dolaşdım / Yandı cigerim āteş-i hicrāna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [sūzāna, -a]
- Ref'iyâ Şabrî / Şem'a-i **sūzāna**.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 10). [sūzāna..., -a]
- Ne uyandırdı o yâr şem'a-i **sūzānesini** / Ne sögündürdü ki kırtarmağa pervānesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [sūzānesini, -sî, -nî]
- Āteş-i **sūzānıñ** süy-ı vahdetde / Dil-i teşne feryâd u gâh hasretde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [sūzānıñ,]

süzül: (Göz için) güçsüzlükten dolayı parlaklığını kaybetmek.

- Kuruldu dem-hāne bāde **süzüldü** / Yâ nice gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [süzüldü, -dü]

şa'bān: (Ar.) Arabi aylarının sekizincisi.

- Şa'bān Sene 304 ve 17 **Şa'bān** Sene 302 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 6). [şa'bān,]
- Şa'bān Sene 304 ve 17 **Şa'bān** Sene 302 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 6). [şa'bān,]

şādumān ol: Bahtiyar olmak.

- O rāhın hādimidir Ref'iyā vaşl-ı cinān olsun / Ri'āyet eyledi Hürmüz revādır **şādumān olsun** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14). [şādumān olsun, -sun]
- Tiryāk u merhem al yetiş tabīb / Rehāviyle belki **şādumān olur** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 4). [şādumān olur, -ur]

şāfi: Şefaatiçi. Ahirette kulların suçlarının bağışlanması için Cenābıhakkın katında aracılık eden peygamberler veya Allah'ın izin vereceği kimseler.

- Şāfi'im yā Ahmed-i Muhtār deyü tārīhimi / Ref'iyā remz eylesin yazsın bu mermer taşıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [şāfi'im, -im]

şāh: 1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

- Tel tel olmuş **şāh-ı** ruhsār üzre kumral perçemi / Her telinde bir makām gīsūları sāzānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [şāh-ı,]
- Şāh şāh olmuş ser-ā-pā bağçeden reyhān gül / 'Ālemi kılmış ihāta 'ıtrı pür-şān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 1). [şāh,]
- Şāh **şāh** olmuş ser-ā-pā bağçeden reyhān gül / 'Ālemi kılmış ihāta 'ıtrı pür-şān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 1). [şāh,]
- Bu rāh-ı 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a **şāhım** erer hüsnuñ zevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [şāhım, -ım]
- İnkār u ikrār güç meger ey **şāh** / Naşıl maflūb olur bir nişānesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2). [şāh,]
- Rāhatım selb etdi çeşm-i siyāhı / Yok mudur bir dahı hūbların **şāhı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [şāhı, -ı]
- Çıkdı mı hātırdan verdigin nişān / Va'diñ nedir **şāh-ı** hūbānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [şāh-ı, -ı]
- Şāh-ı gerdānı tomurcuğ gül gibi kōklanmamış / İşte bulduñ Ref'iyā emrāz-ı 'aşkı şağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [şāh-ı,]

saḥs: İnsan, kişi.

- Hıtaben / Lāyıkınca Ref'iyā her **şaḥṣa** bir söz söylüyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 10). [şaḥṣa, -a]

şā'ir: 1. Şiir söyleyen veya şiir yazan kimse. 2. Yaratılışında güzellikleri görme, sırlı mânâlara erme ve geniş hayal kurma yeteneği olan kimse.

- Rikāb-ı hüsnuñe Ref'ī gedāy **şā'ir** etmez mi / Görünce gitdi 'aqlı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [şā'ir,]

şakı: Şikayet edici, eden.

- Girdik içeriye temāşā etdik / **Şakılar** zencirde ḥakāret bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [şakılar,]

şakı: (Ar.) İçki meclisinde içki dağıtan, kadehlere içki koyan kimse II. İnsanda Allah aşkını uyandıran, gönle Allah sevgisi sunan kimse.

- Kuruldu meclis-i maḥabbet o dem / Tolandırdı **sākī** hemān cām-ı Cem (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [sākī,]

şakı: Ötücü kuşlar ezgili ses çıkarmak, ötmek, şakramak, terennüm etmek.

- Bülbül gibi dertli dertli **şak'** baña / Sensiz Ref'ī 'aşk bāzār var mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [şak',]

şāmī: Akşamla, geceyle ilgili II siyah.

- Çek kalem taḥrīrine.... / Taḥrīr **şāmī** iken.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 11). [şāmī,]

şāne: Tarak.

- Düzeltsin **şāne-i** berber ser-ā-pā mūy u müjgānı / Ne hoş ḥulḳ eylesin Mevlā bedāhī ebr-i sūzānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [şāne-i, --i]

şāne: Büyüklük / ululuk / azamet.

- Teline kıydı ise **şāne** seniñ ağzı döne / Hele mir'āta nazar kıl n'ola bir kez gülerək (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [şāne,]

şānlı: Tanınmış, ünlü; yüce, ulu, büyük.

- Bağladı bu cāna bir cānān ki ğāyet **şānlıdır** / Gülşen-i ḥüsnü gül açmış ṭal'atı tābānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [şānlıdır, -dır]

şarāb: 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren mahut mayı, bâde, mey.

- Āh u zār etsem de uğruñda baña zevḳ-baḥşıdır / Lebleriñ ābı ḥayālimde **şarāb** olmaḳdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [şarāb,]

sark: Ar. Doğu.

- Seksen dürlü renge girdi yüzleriñ / Yürüdür nām ğarbdan **şarka** a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [şarka, -a]

sarkı: Mûsikîmizde çok kullanılmış olan, aşk, ayrılık, eğlence, içki vb. duygular üzerine küçük usûllerle bestelenmiş, ara nağmesi ve nakarâtı bulunan parça.

- Kimi **şarkı** kimi dīvān kimi söyler meded el-ān / Kimi şöyle tūrur ḥayrān 'ināyetle hidāyetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [şarkı,]
- Şarkı söyleyerek çıkdık Boğazdan / Herbirimiz başka başka āvāzdan (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 11). [şarkı,]

şaş: Nasıl davranacağını bilememek II Sersemlemek, aklı başında olmamak.

- Bu Ref'ī zāra düşmüşdür şūrīde 'aklı **şaşmışdır** / Firākı başdan aşmışdır sirāyetle işābetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [şaşmışdır, -mış, -dır]
- Ğālibā aḥibbāyı şimdi çoğaltdıñ / Ne çabuk kendini böyle **şaşırdıñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [şaşırdıñ, -ır, -dı, -n]
- Gelince rüzigār **şaşırdı** yolu / Soñra bilmez olduk sağlı şollu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 11). [şaşırdı, -ır, -dı]
- Aldı bir furtuna **şaşırdık** yolu / Kimsemiz bilmedi sağla şollu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 13). [şaşırdık, -ır, -dı, -k]

şāyān: Layık, yaraşır, uygun.

- Mażhar-ı **şāyān-ı** 'ādil nuṭḳ-ı cevher ma'deni / Kalmasın alsın 'adūdan ḳanımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 6). [şāyān-ı, -ı]
- Bu dehri dehr-i fānıdır ki fānī fān olduḳça / Takavvī eylemek **şāyān** degil uḥrāyı tuyduḳça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [şāyān,]

şeb: Akşam, gece.

- Bil ki ḳadriñ rüz u **şeb** aḡyārla ūlfet eyleme / Baḳmasın kimse baña nisbetle sen māh-pāreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [şeb,]

- Hāra kalsa beklemez bir an hūdām-ı sāye-bān / Bāğ-bāna bekledir hem her **şebi** revzān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 5). [şebi, -i]
- Fedā-yı cān edip gezen 'āşıkklar / Rūz u **şeb** bağırını ezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2). [şeb,]
- Mūnācātım budur her **şeb** ü rūzān / İmān ile çıkar dünyādan beni (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [şeb,]

şeb-tā-be-seher: Geceden sabaha kadar.

- Hep çekdiceğim renc ü elem yār elemidir / **Şeb-tā-be-seher** nālelerim dil sitemidir (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [şeb-tā-be-seher,]

şecā'at: (Ar.) Yiğitlik, yüreklilik, cesaret.

- Taleble birlikde kapdana vardık / Kalkacağken deyiñ **şecā'at** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [şecā'at,]

şeddādī: Çok büyük ve sağlam yapı.

- Gel ey 'ākıl saña lāyık degil **Şeddādī** bīnālar / Nice Cemşīd Dārāyı yutar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [şeddādī,]

sedīd: Ar. Şiddetli. II Sert, asabī.

- Hayli tadrīs ü tezekkür mevki'ī ābād için / Bezl eder ihsānını her ān-be-ān kavlı-i **sedīd** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [sedīd,]

şefā'at: (Ar.) Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenābıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin **şefā'at** şān-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [şefā'at,]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin **şefā'at** şān-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [şefā'at,]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin **şefā'at** şān-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [şefā'at,]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin **şefā'at** şān-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [şefā'at,]
- Gelen hoş-āmedī zīrā müsāfir-hānedir dünyā / Amān yā Seyyid egleyin **şefā'at** gözlerim illā (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [şefā'at,]

şefā'at et: Suçlu ve muhtaç olan için af veya ihsan ricasında bulunmak.

- Şefā'at etmege vālideynime / Meclis-i Hālile Hāk etdi da'vet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 3). [şefā'at etmege, -me, -y, -e]
- Şeref-bağş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin **şefā'at** şān-ı behcetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [şefā'at etsin, -sin]

şefā'at kıl: Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenābıhak katında aracılık etmeleri.

- Her gelen ihvān yārān demesinler yok vefā / Şāhib-i beyte **şefā'at kıl** Muḥammed Muştafā (Giresunlu Ref'i Divanı, Rübai 1, Beyit 2). [şefā'at kıl,]

şefkat: Acıyarak veya esirgeyerek sevme II iyilik.

- Su'āl olmaz Hūdānīñ nice biñler hīkmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen aḥmak varıp da **şefkati** gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [şefkati, -i]
- Geceler şubḥa dek ağlamakdayım / A inşāfsız dil-ber **şefkatiñ** yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 1). [şefkatiñ, -in]

- Yok imiş gönlünde merhamet **şefkat** / Nâfile ‘aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 2). [şefkat,]
- El-emân yâ Rab bugün geldim huzûr-ı zâtına / Yarlığa ‘abdiñ Bekir senden dilerdi **şefkati** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [şefkati, -i]

şeftâli: Şeftali II öpücüğü.

- Olmuş **şeftâlini** kime saçarsın / Güyâ benimle hiç âlüfteñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 8). [şeftâlini,]

şehensâh: Şahlar şahı, padişahlar padişahı || hz. Ali.

- Sen ravza-i hüsnünde **şehensâh-ı** cihânîñ / Hep hûb-ı zamânsın (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 7). [şehensâh-ı,]

şehlâ: (Ar. eşhel “koyu mâvi veya elâ gözlü”nün müennes şekli şehlâ’) [“Hafif şaşı” anlamını Türkçe’de kazanmıştır] Kusur değil güzellik sayılabilecek şekilde şaşı, hafif şaşı (göz).

- Gehi ebrûları oynadarak gâh göz süzerek / Bu edâ şîve-i **şehlâ** beni etmez mi telef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [şehlâ,]

şehr: İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim alanı.

- Bir bölük gam leşkeri girdi vücudum **şehrine** / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [şehrine, -i, -n, -e]
- Tâ kudûmuña teşerrüf eyledi bu **şehrimiz** / Ol sebebden artmış oldu şânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [şehrimiz, -i, -miz]

şehvet: [tas.] Nefsin hoşuna giden bedenî ve süflî arzulara meyletme.

- Dedim hoşsun güzellikte nazîrîñ yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde tutup **şehvetle** lezzetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [şehvetle, -le]

şeker: Far. şeker.

- Maḥbûbuñ esmeri Mısrîñ **şekeri** / Bulunmaz mânendi yokdur kederi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 9). [şekeri, -i]
- Bahâ Efendimiz insân **şekeri** / Bulunmaz dehrinde misl ü dîgeri (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [şekeri, -i]
- Bir kuṭu **şekeri** bir çay ucundan / Çıkardı meydâna ḥamâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [şekeri, -i]

şekerlen: Şekere bulaşmak- tatlılaşmak -.

- Tâze **şekerlenmiş** gerdân bağından / Kanımdan bir def’a alan sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [şekerlenmiş, -miş]

şekîb: Sabır, tahammül.

- Bu misillü derde düçâr olmadı bir ins ü cân / Hâsılı yokdur qarârım nice dil etsin **şekîb** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [şekîb,]

şekür: Şükürleri kabul eden (Allah).

- Raḥm-ı mâderden kâdem başdı cihâna ol zükûr / Ol vakîtte zîkr edindim çağıruban yâ **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [şekür,]
- Raḥm-ı mâderden kâdem başdı cihâna ol zükûr / Ol vakîtte zîkr edindim çağıruban yâ **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [şekür,]
- Raḥm-ı mâderden kâdem başdı cihâna ol zükûr / Ol vakîtte zîkr edindim çağıruban yâ **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [şekür,]

- Raḥm-ı māderden kadem başı cihāna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [şekür,]
- Raḥm-ı māderden kadem başı cihāna ol zükür / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yâ **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [şekür,]
- Görmemiş dünyāda hiç mislin felek bünyānveş / Dā'imā hıfz eylesin āfāt-ı a'dādan **Şekür** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 12, Beyit 1). [şekür,]

şem'a: Ar. Mum.

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfin bağıdır / Reviş-i kad **şem'a-i** hüsni yürekler çağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [şem'a-i,]
- 'Alemler hayrân eder meh-pāreye ... / Yandırır **şem'a'nı** 'aşık hem ... (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [şem'a'nı, -nu]
- Şem'a-i hüsni bütün mahv etdi nūr-ı āfītāb / Hem çayır çayır yanar bir közle biñ cān kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 2). [şem'a-i,]
- Tavşîf-i hüsniünde eş'arı muḥāl / Sen **şem'a** şu'lesi ben pervānesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [şem'a,]
- 'Aşk-ı **şem'a** düşüp yanan pervāne / Deyü āh u efḡān eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [şem'a,]
- Ne uyandırdı o yār **şem'a-i** sūzānesini / Ne sögündürdü ki kurtarmağa pervānesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [şem'a-i,]
- Pervāne gibi **şem'a-i** sūzāna dolaşdım / Yandı cigerim āteş-i hicrāna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [şem'a-i,]
- Ref'i yā Şabrî / **Şem'a-i** sūzāna.... (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 10). [şem'a-i,]

şem'aveş: Mum gibi.

- Şem'aveş pervānesin yakmağdadır çayır çayır / Göz süzer cānlar üzer ebruları sūzānlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [şem'aveş,]

şems: Güneş.

- Şanki toḡdu cihān içre āfītāb / Hā'il olur görse **şems** ü māhitāb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 3). [şems,]

şemseddin: Şemseddin.

- Refiklerden biri Bāfra kazāl / İbrāhīm **Şemseddin** nāzlı edāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 5). [şemseddin,]

şemşir: Far. Kılıç.

- Cām-ı meyden nūş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge **şemşir** ü ḥadengi zāḡladı Rif'at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [şemşir,]
- Ursunlar **şemşiri** yıkılsın bütün / Bir yana baş düşer bir yana beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [şemşiri, -i]
- Āh yazık girdi eccl 'Abdülkerimñ kanına / Urdu **şemşir-i** eccl tā etdi te'sir cānına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [şemşir-i, --i]
- Bir murādım almadan bu 'ālem-i nā-südeden / Tā ki **şemşir-i** eccl kıydı benim genç yaşına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [şemşir-i, --i]

şerāfet: (Ar.) Şerefli olma, şerefliklik.

- Güzeller bāğa girmişler nezāketle **şerāfetle** / Kamusu 'aşka ermişler meveddetle maḥabbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 1). [şerāfetle, -le]
- Tā'ifeler bütün hayretde kaldı / Kaldırdık vapuru **şerāfet** bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [şerāfet,]

şerbet: Ar. şerbet, içilecek tatlı şey.

- Bu seyri seyr eden elbet içer bir cām tolu **şerbet** / Nihāyet ‘aşk ile ülfet eder şöhetle ‘işretle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [şerbet,]
- Gāfil olma ehl-i dünyā bak baña al ‘ibreti / Hāke sābit eyledi nāzik tenim mevt **şerbeti** (Giresunlu Ref’i Divanı, Tarih 4, Beyit 1). [şerbeti, -i]

şeref: Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı manevi yücelik, manevi ululuk, onur, haysiyet.

- Dedim hoşsun güzellikte nazîrîñ yok **şereflikde** / Şarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [şereflikde, -lik, -de]
- Ne baña luṭf u ‘ināyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü almak ne şerefdir ne **şeref** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [şeref,]
- Ne baña luṭf u ‘ināyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim göñlümü almak ne **şerefdir** ne şeref (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [şerefdir, -dir]

şeref-bahş: Far. Şeref verici, veren.

- Şeref-bahş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı behcetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 6). [şeref-bahş,]
- Şeref-bahş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı behcetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 9). [şeref-bahş,]
- Şeref-bahş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı behcetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 12). [şeref-bahş,]

şeref-bahş eyle: Şeref vermek, şereflelendirmek.

- Şeref-bahş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı behcetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 3). [şeref-bahş eylesin, -sin]
- Şeref-bahş eylesin Mevlā hemān dīdār-ı cennetle / Murādın ber-murād etsin şefā‘at şān-ı behcetle (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 1, Beyit 15). [şeref-bahş eylesin, -sin]

şerif: (Ar.) Şerefli, kutsal, mübârek II. Soyu temiz ve şerefli olan, asil kimse.

- Şamsunludur Hâfız Muḥammed **Şerif** / Bāfradandır Hâfız Muḥammed Laṭif (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 7). [şerif,]

şermende: Utanan, utangaç, mahcup.

- Bülbülü **şermende** koydu nāle-i cān-süz ile / Şahn-ı gülşende dırahtı zevraķı ḥandān gül (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [şermende,]

şermisâr: Utangaç, mahcup.

- Güşe-i ğurbetde böyle **şermisâr** / Fenāsız ben gibi gez biñ uşansın (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [şermisâr,]

şevk: (Ar.) Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

- Ne desem yakışmaz cemāl-i yāra / **Şevk-i** dīdārında dīvān yazıyor (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [şevk-i,]
- Kuruldu dem-ḥāne bāde süzüldü / Yā nice gelmeyim **şevke** a güzel (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [şevke, -e]
- Çok şükür selāmet geldik duyan da / Ağladık **şevk** ile meserret bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [şevk,]

şevket: (Ar.) Büyüklük, görkemlilik.

- Ne ḥāle geldi dünyā nā-ehiller milleti gözler / Yakışmaz kendiye rütbe anıñla **şevketi** gözler (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [şevketi, -i]

- Ref'iya remz eyledi tārīhini Hayy u Ğafūr / Nām u **şevketiñ** yād olundu Hażret-i 'Abdülhamīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [*şevketiñ, -i, -n*]

şevket-si'ār: Padişahın akrabası.

- Pādīşāh-ı 'aşrımız **şevket-si'ār** 'Abdülhamīd / Emr edip inşā edildi işbu āsār-ı cedīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 1*). [*şevket-si'ār,]*

sev': Belli bir nesne, oluş veya düşünceyi belirtmeyen, anlamı kendinden önceki ve sonraki kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, husus, madde, eşyâ vb. yerine kullanılan belirsiz kelime.

- Mukaddem levh-i mahfûzu muharrer eyledi Yezdān / O emr-i küllü **şey'in** hâlikun mişdâkıdır fermān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 4*). [*şey'in, -in*]

şeydā: (Aşk sebebiyle) Aklını yitirmiş, deli divane olmuş, çılgın (kimse). II Âşık.

- 'Ālem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır / Bülbül-i **şeydā** benim **şeydā** nedir şeydâlanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1*). [*şeydā,]*
- 'Ālem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır / Bülbül-i **şeydā** benim **şeydā** nedir şeydâlanır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1*). [*şeydā,]*
- Seyr-i gülistāndır bülbül-i **şeydā** / Öter feryād ile mihrübān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 1*). [*şeydā,]*
- 'Aklıñı zāyi' eyleme al başıña **şeydā** nedir / Etme minnet cāñıñ içün cāñāñıña sevdā nedir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 1, Beyit 1*). [*şeydā,]*

şeydālan: Deli-dīvāne 'âşık olmak.

- 'Ālem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır / Bülbül-i şeydā benim şeydā nedir **şeydālanır** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 1*). [*şeydālanır,]*

şiddetli: Aşırı derecede olan, haddinden fazla, çok fazla.

- Tekrāren tışarı çıkdık lâ'ubāl / **Şiddetli** rüzigār açdı per ü bāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 35*). [*şiddetli,]*

şifā: Derman, ilaç.

- Turre-i dil-şādıñ şor kıdd-i bālā / **Şifāsıñ** bulayım her gece gündüz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 4*). [*şifāsıñ, -sın*]

şikār: (Fars.) Av.

- Bu gönül şaydına āyīne-i hüsnüñ mü hedef / Çekiyor perçem-i ceyşiñ o **şikār** bağına saf (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 1*). [*şikār,]*
- Mecāzib dil gerekdir etmege şayd u **şikārānı** / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 2*). [*şikārānı, -an, -ı*]

şike: Far. Karın, batın.

- Rū-me-rū naşibiñ rü'yā bābında / Rızāsını taḥşīl renc-i **şikemdir** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 6*). [*şikemdir, -m, -dir*]

şikem: Far. Karın, batın.

- Yetişir āh edene dersiz amān renc-i **şikem** / Çekeriz cevri ü cefāyı çıkālı ğurbet ele (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 7*). [*şikem,]*
- Al cānımı kırtar beni yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi yüregim renc-i **şikemden** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [*şikemden, -den*]

şimdengerü: Artık / bundan böyle / bundan sonra.

- Yâ ben kimler ile ülfet eyleyem / **Şimdengerü** hâlim kime söyleyem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [şimdengerü,]

şimdi: "İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.

- Ben firâr etdikçe tâli' dir tedellî etdiñ 'aşk / **Şimdi** yevm-i mâtemimdir iftirâkı ağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [şimdi,]
- Âh edersem ditrer 'âlem aşfiyâdan olmuşuz / **Şimdi** yokluksa fi 'âlim darlığını bulmakdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [şimdi,]
- Perde-i 'aklın begim şarf eyleme sevdâ için / **Şimdilik** sevdâ benim sevdâ nedir sevdâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 2). [şimdilik, -lik]
- 'Aşk cedîd **şimdi** kılır şaça şaçdı / Deryâ-yı 'ummân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 10). [şimdi,]
- Şordular maḥabbet kâdadır **şimdi** / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [şimdi,]
- Ara ki bula Hindde Yemende / **Şimdi** Kâf tağı dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [şimdi,]
- Başıma getirdiñ 'aşk-ı Mecnûnu / Gezdirirsin beni dîvâne **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 1). [şimdi,]
- Ben yandıkça nâr-ı hicriñle böyle / Bakarsın mestâne mestâne **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 2). [şimdi,]
- Bu bir gizli hâldir denmez ağıyâra / Eylediñ gönülümü vîrâne **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [şimdi,]
- Ağlamakdan gözüm yaşlar tıldı / Düşürdün tükenmez efgâna **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [şimdi,]
- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / Tenhâya vardıda gögsün açarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [şimdi,]
- Vefâsızlar kıysın tatlı cânına / Zîrâ ben cânımdan **şimdi** uşandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [şimdi,]
- Bugün 'azm-i sefer etdim sevdigim / Ölümünden güç geldi **şimdi** gitdigim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 7). [şimdi,]
- Terk etmek de **şimdi** nefsim'e 'ârdır / Kırtar yâ Rab kırtar sevdâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [şimdi,]
- Kaçırdım elden ol mız mız Bahâyı / Bulunmaz kıymetde bahâsı **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 1). [şimdi,]
- Bâzâr-ı ihvânda dellâl okutdum / Dediler yer yıkar edâsı **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [şimdi,]
- Söz yerini buldu küsmez baña / Kuruldu meydânda gavğâsı **şimdi** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [şimdi,]
- Ğâlibâ ahibbâyı **şimdi** çoğaltıñ / Ne çabuk kendini böyle şaşırdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 2). [şimdi,]
- Şordular maḥabbet kâdadır **şimdi** / Bir lahza yanıma yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [şimdi,]
- Tûlû' etse görmez **şimdi** âfitâb / İnfikâk zamânı ağlaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 20). [şimdi,]
- Ğıyâben aḥbâba eyleyen rağbet / **Şimdi** dil-güşâyâ yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 22). [şimdi,]
- Ereğli semtine toğrulup geldik / Taşranın kadrini **şimdiden** bildik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [şimdiden, -den]
- Telezzüz kesb eder **şimdi** gönül çıkmaz rızâsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [şimdi,]

şimsek: Buluttan buluta veya buluttan yere elektrik boşalması sırasında meydana gelen ışık olayı.

- Ğurfe-i müjgândan çeşmân parlar ey kişi / Berķ urur **şimşek** misâli şivesi biñ kanlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [şimşek,]

şır şır: Şır şır, şırıl şırıl (suyun akışı bağlamında). (İkileme).

- Ref'i yâ çün ser-fürû dil kâşif-i esrâr iken / Tırmayıp **şır şır** akar dilden dile şahbâ-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [şır şır,]
- Bâb-ı hüsnuñü aç da bak baña / Göñül pınarından **şır şır** ak baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 5). [şır şır,]

şîrîn-güftâr: Tatlı sözlü (kimse).

- Ditrediv ayağım elim bir zamân / O **şîrîn-güftâr** seyrâna gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 2). [şîrîn-güftâr,]

şîşe-i: Renkli kadeh.

- Ku 'b-ı meşhûrûñ **şîşe-i** Cemisiñ Dârâlara / Rüstem ü Dârâ benim Dârâ nedir Dârâlanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [şîşe-i, -cam]

şîve: Cilve, edâ, naz.

- Gehi ebrûları oynadarak gâh göz süzerek / Bu edâ **şîve-i** şehlâ beni etmez mi telef (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [şîve-i, -i]
- Ğurfe-i müjgândan çeşmân parlar ey kişi / Berķ urur şimşek misâli **şîvesi** biñ kanlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [şîvesi, -s, -i]
- Ugradım ğâfil iken âb-rûy-ı tîġûñ zahmına / **Şîve-i** âhû gibi âteş-feşânıñ var Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [şîve-i, -i]
- Ğayrı yetdi câna **şîve** vü nâzıñ / Bir gün evvel ikram eyle vişâliñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [şîve,]
- Deġişmem verseler ma 'den güheri / Her bir **şîvesinde** biñ kan yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [şîvesinde, -si, -n, -de]
- 'Ömründe bilmeyen 'işret edenler / 'Aynındaki **şîve** 'Anķadır derler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 2). [şîve,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / Hezârân berķ urur ol **şîvesi** mahzâ ziyâsından (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [şîvesi, -s, -i]
- Lâl oldu dilim söylemege 'aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer kanıma şol **şîve** vü nâzı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [şîve,]

şîvekâr: İşveli, cilveli.

- Yanaġıñ çevresi şol **şîvekârı** / Bülbül-i nâlân ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [şîvekârı, -ı]

şöhret: Ar. Halk arasında söylenme, ünlenme, ün.

- Bu seyri seyr eden elbet içer bir câm tolu şerbet / Nihâyet 'aşk ile ülfet eder **şöhretle** 'işretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [şöhretle, -le]
- Düşünse bir iki bātın bulur fikrinde ecdādın / Gelip geçmez rezâletle bu günde **şöhreti** gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 3). [şöhreti, -i]
- Böyle bir çiçek ki misli gelmemişdir 'âleme / Raġbeti çok **şöhreti** çok şanı çok bāġ-bân gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 6). [şöhreti, -i]
- İstedim o yârsız bāġ-ı behceti / Mülk-i Süleymânda kaldı **şöhreti** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 7). [şöhreti, -i]
- Hukûķ-ı vefâdan **şöhret** ferzendi / Luţf u ihsân ile yarısdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [şöhret,]

şu: T. Hidrojen ve oksijen karışımından oluşan, sıvı durumda bulunan, bütün varlıkların yaşam kaynağı olan akıcı madde.

- Bir soġuk **şu** bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur ġayrı hûbân kahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [şu,]

şu: " Şu " işaret sıfatı.

- Şu gönlüm derünü firākla yandı / Varmadan bāzār-ı ‘aşka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [şu,]
- Şu dünyâda yüce ulu yapan ahmakları bir bir / Kıyâmetde hesâb ile yorar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [şu,]

şu‘a‘: Ar. Ziya, tel tel görünen ışık.

- Fehm kıl hüsnüñ cihâna âfitâb olmaqdadır / Tutdu etrâfım **şu‘a‘ın** dil kebâb olmaqdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 1). [şu‘a‘ın, -ın]

şübhe: Bir olguyla ilgili gerçeğin ne olduğunu kestirememekten doğan kararsızlık, kuruntu, işkil, şüphe, acaba, şek.

- Ben saña ‘aşkıñ tâ **şübheñ** mi var / Lâyık mıdır Refî çeksın elemeler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [şübheñ, -ñ]

şübhesiz: Kuşkusuz, şüphesiz, kesinlikle; tam anlamıyla inanma.

- Lâyık olan saña bir dahı ‘avdet / **Şübhesiz** bulursun bu yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [şübhesiz,]
- Ben cefâ çekerim saña hoş gelir / **Şübhesiz** cevır eden Mevlâdan bulur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 3). [şübhesiz,]
- Kahveci Babadan aldıñsa himmet / **Şübhesiz** bulursun o yüzden cennet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [şübhesiz,]
- Güzel lâ-taknañ min rahmetillâh emr ü fermâñı / Görürsün **şübhesiz** Refî bu yüzden kenz-i Rahmânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [şübhesiz,]

şüh: (Fars.) Serbest ve neşeli tavırlı, işveli, cilveli (kadın).

- Refî çekiñ cevır ü sitem uğruña cânâ / Var mı garañın **şüh-i** vefâ eyle hüveydâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [şüh-i, -ı]
- Bir **şüh** ki bilir cevır ile her nâz u edâyı / ‘Uşşâka vefâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [şüh,]

şükran: Nimeti verene karşı şükran, minnettarlık.

- Ünyeye dek birlikde gideriz dendi / ‘Arz-ı **şükran** etdim ki hürmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [şükran,]

şükûf: Çiçek.

- Şakın nefsiñe uyma hubb-ı dünyâdan hâzer eyle / **Şükûfu** zât-ı takvâdan uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [şükûfu, -u]

şükür: Allah'a duyulan minneti dile getirme.

- Toğrusu ibkâ-yı **şükründen** lisân-ı ‘özü durur / Lâ-cerem bu tende sensin cânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [şükründen,]
- Çok **şükür** selâmet geldik duyan da / Ağladık şevk ile meserret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [şükür,]
- Servet ü sâman ile olmaz muvaffak her kişi / Döndürür çeker **şükür** her kârım şânı‘-i cihân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 8, Beyit 2). [şükür,]

şu‘le: Alev II ışık.

- Tavşif-i hüsnünde eş‘ârı muhâl / Sen şem‘a **şu‘lesi** ben pervânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [şu‘lesi, -si]

şürîde: 1. Perişan, karışık. 2. mec. Âşık, tutkun, şeydâ. 3. tasavvuf. İlâhî cezbeye mazhar olup kendinden geçen, âşık.

- Bu Refî zâra düşmüştür **şürîde** 'aklı şaşmışdır / Firâkı başdan aşmışdır sirâyetle işâbetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [şürîde,]
- Biz hâkîkat râh-ı 'aşkda terk-i cân etdikse de / Ben gibi çok 'âşık-ı **şürîde** ser-gerdânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 5). [şürîde,]

şurub: Şeker ve diğer tatlı maddeleri içeren yoğun çözelti. 2. Bir meyvenin veya bitkinin suyu veya yoğunlaştırılmış suyu, nektar.

- Bir soğuk şu bir **şurub** kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde yokdur gayrı hûbâñ kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [şurub,]

tâ: "-de, -da" bağlacı.

- Ben saña 'âşıkım **tâ** şübheñ mi var / Lâyık mıdır Refî çeksin elemeler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [tâ,]

tâ: "-den beri" anlamında bir söz.

- Gönlümüz hayretde kaldı tatlı cânın var Cemâl / **Tâ** ezelden halk olunmuş kadr ü şânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [tâ,]
- Tâ kudümüña teşerrüf eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [tâ,]
- Her kârda ma'bûduma tefvîk ede gördüm / Gûş etmede **tâ** meclis-i 'irfâna melekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [tâ,]
- Da'vâ-yı sevâdın **tâ** ezel geçdim / Bu da'vâ böylece neşr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 44, Beyit 4). [tâ,]
- Ezelden **tâ** kurulmuş kaşları kemân hedefdendir / Yürütsün leşkerin gîsûları evvelki şafdandır (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [tâ,]
- Zîkr-i tevîd etmegi bildi şabî bî-iştibâh / İş bu minvâl üzre **tâ** oldu mu'ammer hayli mâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [tâ,]

tâ: "Dek, değin, kadar" anlamında edat.

- Dedim ebrûlarıñ **tâ** sînemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sîneñ gözet 'uryândır bir tîğ u hançerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [tâ,]
- Âh yazık girdi ecel 'Abdülkerîmîñ kanına / Urdu şemşîr-i ecel **tâ** etdi te'sîr cânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [tâ,]

tâ ki: Öyle ki.

- Bir murâdım almadan bu 'âlem-i nâ-südeden / **Tâ ki** şemşîr-i ecel kıydı benim genç yaşma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [tâ ki,]

ta'accüb: Ar. şaşma, şaşma kalma.

- Ta'accüb kılma Refî bu zamân nâ-ehle teslimdir / Zamân âhîr-zamândır bu 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [ta'accüb,]

ta'affü: Çürüyüp kokma, leş kokma, kötü koku çıkarma (DEVELLİOĞLU).

- Bir yanda mañbûsîn bir yanda menfî / **Ta'affünden** tıldı cümleñin enfî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [ta'affünden,]

ta'am et: Yemek yemek.

- Dedim karnımız aç **ta'am edelim** / Aşçı dükkânına birlik gidelim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 41). [ta'am edelim, -elim]

ta‘ām eyle: Yemek yemek.

- O anda bir parça eyledim ta‘ām / Yemek içmek ister ziyāfet bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [ta‘ām eyledim, -dim]

tāb: 1. Işık, parlaklık. 2. Güç, kuvvet.

- Ey bedr-i cemil **tāb-ı** tūvānım ‘ademīdir / ‘Aşkın veremīdir (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad I, Beyit 3). [tāb-ı, --ı]

tab‘: Huy, mizaç, karakter, yaradılış.

- Görünce **tab‘ima** lāyık dedim sensin baña hāzık / Gel imdi ben saña ‘āşık şadākatle be-ğāyetle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 2, Beyit 8). [tab‘ima, -ım, -a]
- Āferīn ahlākı **tab‘-ı** mükemmel / Nezāket bābında uğraşdı gitdi (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 63, Beyit 16). [tab‘-ı, --ı]

tabaka: Ar. Katman. II Kat. II Zemin.

- Tütün tabakası yapıp şatarlar / **Tabakalar** aldık nezāket bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [tabakalar, -lar]
- Tütün **tabakası** yapıp şatarlar / Tabakalar aldık nezāket bu yā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [tabakası, -sı]

tābān: Parlak, ışıltılı.

- Hoşnūd-ı ‘ālemdir husrev-i **tābān** / Hātırā düşürdü hāylī dil-ārān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 39, Beyit 3). [tābān,]
- Eski şöhetden hiç görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü **tābānım** baña (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 1). [tābānım,]
- Ağla bu hālīme yār dōne dōne / El-vedā‘ ey mihr **tābānım** el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 54, Beyit 14). [tābānım,]
- Bağladı bu cāna bir cānān ki gāyet şānlıdır / Gülşen-i hüsñü gül açmış tal‘atı **tābānlıdır** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [tābānlıdır, -lı, -dır]

tabīb!: (Ar.) Hekim, doktor.

- Artdı dilde derd-i bī-pāyānım raḥm et muḥīb / Çāresiz bir derd imiş bu n’eylesin n’etsin **tabīb** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 15, Beyit 1). [tabīb,]
- Tiryāk u merhem al yetiş **tabīb** / Rehāviyle belki şādumān olur (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 42, Beyit 4). [tabīb,]
- Açıldı yaralar işliyor hālā / **Tabīb-i** Loḳmān ol sen gül-i ra‘nā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [tabīb-i, -i]

ta‘bīr et: Acıklamak, anlatmak.

- Zelle-i gül-fāmla **ta‘bīr edeyim** / Et uğruna āh u zār kana kana (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 38, Beyit 2). [ta‘bīr edeyim, -eyim]

tāc: (Fars.) Hükümdarların başlarına giydikleri aynı zamanda da hükümdarlık alameti olan başlık.

- Celb eder etrāf u eknāfdan mürīd-i bī-şümār / Taht u **tāc-ı** himmeti vicdānımız Ḥamdī Baba (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [tāc-ı, -ı]
- Farq eder dünyā vü mā fihāda ḥikmet **tācını** / ‘Ārif-i billāh gevher içre kādīr Luṭfiyā (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [tācını, -ı, -n, -ı]

tağ: Çevresindeki araziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi, dağ.

- Āh neden artar benim bu hicr gām-ı dehr dem-be-dem / Oğ atar **tağlar** deler cismimde ol kerrāt-ı ‘aşk (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 20, Beyit 3). [tağlar, -lar]

- Ara ki bula Hindde Yemende / Şimdi Kāf **tağı** dolaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 6*). [*tağı, -i*]
- Tağ gibi tağkalar dizilmiş gelir / Başdan girer kıçdan birden dökülür (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 25*). [*tağ,]*
- Ara ki bulasın Hindde Yemende / Henüz Kāf **tağını** dolaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 6*). [*tağını, -in, -i*]

tahammül: Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

- Kābil mi **tahammül** bu ne işkence ne zahmet / Bilmem bu ne hālet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 4*). [*tahammül,]*

tahdīs eyle: Muzdarib etmek.

- Uṭlubü'l-'ilme velev bi's-ş-şini **tahdīs eyledi** / Seyyidü'l-keveyn ol faḥr-ı cihān bi'l-ihtimām (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 2*). [*tahdīs eyledi, -di*]

tahrīk et: Harekete geçirmek.

- Nasıl **tahrīk ederdi** perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıkardı zīr-i fesden rāḥe res kem bir alay perçem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4*). [*tahrīk ederdi, -er, -di*]

tahrīr: Ar. Yazma, kaleme alma.

- Ref'i yā rümūzu söyledi dilden / İbtidā **tahrīr-i** ḥarf evvelden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 9*). [*tahrīr-i,]*
- Çek kalem tahrīrine.... / **Tahrīr** şāmī iken.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 11*). [*tahrīr,]*
- Çek kalem **tahrīrine**.... / Tahrīr şāmī iken.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 11*). [*tahrīrine...., -i, -ne*]

tahsīl: Bilgi edinme, öğrenme, okuma.

- Rū-me-rū naşībīn rū' yā bābında / Rızāsını **tahsīl** renc-i şikemdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 6*). [*tahsīl,]*

taht: Far. Hükümdarlık makamı. II Hükümdarın üzerine oturduğu koltuk.

- Celb eder etrāf u eknāfdan mürīd-i bī-şümār / **Taht** u tāt-ı himmeti vicdānımız Ḥamdī Baba (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 3*). [*taht,]*
- Taht-ı tenkīḥa alıp şol duḥter-i pākīzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2*). [*taht-ı, -ı, -n, -da*]
- Çün serīr-ārāy-ı mülke 'adl ü dād-ı bī-a' dād / Haḳ ede **tahtında** dā'im 'ömr-i ḥāḳānı mezīd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 2*). [*tahtında, -ı, -n, -da*]
- Emr-i Rabbānī yetişi füc' eten mevt el-ān / Kalmadı şabra qarārım sızlatır **taht** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*taht,]*
- Vaṭanı terk eden elbette çeker ḥūzn ü elem / Gece gündüz iniler zahm-ı gönül **taht-ı** sitem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6*). [*taht-ı, -ı*]

tahtgāh: Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

- 6Merkez-i gönüm sarāyı **tahtgāhında** müdām / Nuṭḳ eder bir 'ādil-i nāzik-edādır Luṭfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 6*). [*tahtgāhında, -ı, -n, -da*]
- Kişver-i gönüm sarāyı **tahtgāhında** müdām / Hüküm eder bir 'ādī sulṭān-ı sezādan olmuşuz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 14, Beyit 4*). [*tahtgāhında, -ı, -n, -da*]

tā'ib ü müstağfir: Tövbe eden ve af dileyen olmak.

- Saña lāyık olan çün **tā'ib ü müstağfir** olmaḳdır / Gözüñ aç ḡāfil olma lezzet-i nā-südelerden geç (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 4*). [*tā'ib ü müstağfir,]*

tā'ife: Ar. Topluluk, grup.

- Tā'ifeler bütün hayretde kaldı / Kaldırdık vapuru şerâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [tā'ifeler, -ler]
- Tā'ifeler der buña cân mı tayanur / Sâ'at beşde etdik hareket bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [tā'ifeler, -ler]
- Başdan **tā'ifeler** timur alacak / Patladı kazanı felâket bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [tā'ifeler, -ler]

tak: (Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak. II (Giyilecek veya kullanılacak şeyleri) Kendi üzerine yerleştirmek, takınmak, kuşanmak.

- Zâtına lâyıķ mı bağrımı yakdın / Zencîr-i zülfünü boynuma **taķdîn** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [taķdîn,]
- Kākülün boyna **taķ** koluma bağla / İ dāmıma fermân eyle sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 2). [taķ,]
- Dilersen Hâkim-i Muṭlaķ rızâsından mükâfâtı / Temennâ bâbına el **taķ** bulasın kıvı-s-i hâcâtı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [taķ,]

takat: (Ar.) Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

- Bu firâķ âteşine yanmağa **taķat** mi yeter / Ne diyem tâli'-i nâ-sâzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [taķat,]

takavvî: Kuvvetlenme, kuvvet kazanma.

- Bu dehrî dehr-i fânîdir ki fânî fân olduķça / **Takavvî** eylemek şâyân degil uhrâyı tıyduķça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [takavvî,]

takdîr et: Beğenmek, güzel bulduğunu, beğendiğini belirtmek; değerini anlamak, kıymet vermek.

- Hüdâ **takdîr etmiş** bu âh u zârı / Ararken bulmuşum sen nâzlı yârı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [takdîr etmiş, -miş]

takdîr kıl: Takdir etmek, onaylamak.

- Vefâsızdır niçün yâd etdîn ey dil bu hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâķ kıldı takdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [takdîr kıldı, -dı]

taķıl: Takılmak II Bağlanmak.

- Taķılır 'anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Koku-sı her ne kadar etse de ser-ḥoş gecemiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [taķılır, -ır]

takın-: Kendine takmak; kuşanmak.

- Biri giymiş yeşil çatgı **taķınmış** hâtem-i elmâs / Başında kablı altın fes baķar ḥaşretle fırķatle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [taķınmış, -mış]

takrîr et: İfade etmek.

- Güzelleri bir bir **takrîr edeyim** / Evşâfın yâd eyle var kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 1). [takrîr edeyim, -eyim]

taksîm: Bölme, parçalara ayırma.

- Defter-i 'aşķa nazar etdimse gördüm meşrebin / Hışsemiz **taksîm** olunca kâmet-i bâlâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 2). [taksîm,]

takvā: Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı şeylerden, önce şirkten, sonra da günahattan, günah ve haram olması ihtimâli bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma.

- Müdâvim mâ-sivâdan el çekip **takvâya** taldınsa / Meded yâ Hû elim tut küşe-i vahdetde kaldınsa (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [takvâya, -y, -a]
- Şakın nefsiñe uyma hubb-ı dünyâdan hâzer eyle / Şükûfu zât-ı **takvâdan** uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [takvâdan, -dan]

takbîh: Çirkin bulmak, kabahatli bulmak.

- 'Âlem seni sen 'âlemi **takbîh** mi edersin / Ol sevb-i cehâlet n'edeyim kaldı emekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 2). [takbîh,]

tal'at: Güzellik || Sevgilinin yüzünün parlaklığı, güzelliği.

- Bağladı bu cāna bir cānān ki gāyet şanlıdır / Gülşen-i hüsnü gül açmış **tal'atı** tábānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 1). [tal'atı, -ı]

taleb: (Ar.) İsteme, istek, dileme.

- Taleble birlikde kapdana vardık / Kalkacakken deyiñ şecā'at bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [taleble, -le]

talğa: Dalga.

- Çoban Çeşmesinden kayıka bindik / Çek kayıkçı **talğa** gelmeden dedik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 49). [talğa,]

tālî: Kader, kısmet, baht, talih.

- Bu firāk âteşine yanmağa tākāt mi yeter / Ne diyem **tālî-i** nā-sāzıma yok bir diyecek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [tālî-i, --i]
- Ben firār etdikçe **tālî'dir** tedellî etdiñ 'aşk / Şimdi yevm-i mâtemimdir iftirākı ağladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [tālî'dir, -dir]
- Tālî'im hükmü budur dil-ber eder Ref'i gedā / Sırr-ı 'aşkıña döner bir âsiyâb olmağdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 5). [tālî'im, -üm]
- Tālî'imdir başıma her günde bir sevdâ düşer / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre yağmâyâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [tālî'imdir, -im, -dir]
- Gerçi insānız çeker elbet bu 'aşkı lâ-cerem / **Tālî-i** bed fālımızdır olmuşuz hayrāt-ı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 20, Beyit 4). [tālî-i, --i]

tālîb: (Ar.) İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

- Hādîm-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nām / Hâk naşîb etsin o feyzi **tālîbe** her şubh u şām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1). [tālîbe, -e]
- Der-sa'âdetde tarîk-i 'ilme **tālîbden** iken / Bî-murād bî-çäre vardı âhîret meydânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [tālîbden, -den]
- Cān-bāz oğlu **Tālîbā** irci' hîtābın diñledim / Ol sebebdan el çekip erdim müheyyâ eşime (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 4). [tālîbā, -a]

tamām: "Tamamdır, bu iş bitmiştir" manası verir.

- Pazar günü sâ'at on iki **tamām** / Kerpen'e? şırtında vakit de aḥşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 9). [tamām,]
- Şalı günü sâ'at on birde **tamām** / Fāyṛāb etdi vapur vaktinde aḥşām (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 3). [tamām,]
- Uyandı maḥabbet gitdi derd ü ḡam / **Tamām** yol zevkidir 'azîmet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [tamām,]
- Şalı günü sâ'at beşde Giresun / Şallandık deryâda **tamām** sekiz gün (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 95). [tamām,]

- Mart rûhu ibtidâsında **tamām** etdi zuhûr / Tārîhi Toḡsan sekiz yevm-i bâzâr vaḡt-i saḡûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [tamām,]
- Bi'l-bedâhe söyledi hîkmetle eyâ Hayy u Ğafûr / Ref'iyâ ihvân me'zûn yazdı tārîhin **tamām** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [tamām,]

tamām eyle: Tamamlamak.

- Bu nüshayı bunda eyledim tamām / Bundan başka daḡı söyledim kelām (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 63, Beyit 29). [tamām eyledim, -dim]

ta'mîr et: Onarmak, düzeltmek, yenilenmek.

- Ur âh-ı mel'anet bir çâh-ı berzaḡ kerh-i menfûrdur / Göñül **ta'mîr eder** zann etme şol merdûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 1, Beyit 2). [ta'mîr eder, -er]

ta'n: T. Tuhaf, acayip.

- Çün ma'ârif ma'deni Hızr edecek devlet iken / İktizâ-yı 'aşrımız **ta'n-ı** hâ'in-i 'avām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 5). [ta'n-ı,]

târ: 1. Dar 2. Bir çalgı aleti 3. İplik.

- Ereğlide dört gün üç gece yatdık / Tırmadı furtuna **târ** nâ-çâr kaldık (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 64, Beyit 51). [târ,]

tara: Taramak (saçı taramak), düzeltmek, düzgün hale getirmek.

- Geliver diz çökerek berber-i 'aşkıñ öñüne / **Tarasun** müca'ad zülfünde çekip bir çok emek (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 5, Beyit 3). [tarasun, -sun]

taraf: Ar. Taraf, yön.

- Dedim gîsûlarıñ her bir **tarafdan** şayda çıkmışlar / Dedi âşüfte-i dil bend ederse şayd-ı ekberdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 4, Beyit 5). [tarafdan, -dan]
- Bir **tarafdan** çekdim dîdâr haşreti / İnkisârım derd miñnet kazansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 31, Beyit 8). [tarafdan, -dan]
- Bir **tarafdan** yağmur yağar sür'atle / Toz duman rûzigâr hepsi bile (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 62, Beyit 13). [tarafdan, -dan]

tārîh: Ar. Bir şeyin oluş zamanı. II Bir olayın oluş zamanını bildirmek üzere ebce hesabıyla söylenmiş mısra, beyit veya manzume.

- Ölüsem nâ-murâd mezâr taşım / **Tārîh** yazayım mı yârım diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 37, Beyit 4). [tārîh,]
- Mart rûhu ibtidâsında tamām etdi zuhûr / **Tārîhi** Toḡsan sekiz yevm-i bâzâr vaḡt-i saḡûr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [tārîhi, -i]
- Âğâza gelip **tārîh-i** hâş söyledi Ref'î / Mısra'-ı nihâyet ola mermûzu hemân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 5). [tārîh-i,]
- Üç yüz dört **tārîhin** yazdı Ref'iyâ / Dikildi başıma semâr-ı rihlet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [tārîhin, -i, -n]
- Ref'iyâ yaz **tārîhim** kalubeni zârda taşım / Rûhuma bir fâtiḡa ihdâ edin yâ ihvânî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [tārîhim, -(i)m]
- Ref'iyâ remz eyledi **tārîhini** Hayy u Ğafûr / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hâzret-i 'Abdülhamîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [tārîhini, -i, -n, -i]
- Bi'l-bedâhe söyledi hîkmetle eyâ Hayy u Ğafûr / Ref'iyâ ihvân me'zûn yazdı **tārîhin** tamām (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [tārîhin, -in]
- Bu beytiñ **tārîhin** Ref'î dedi yâ Aḡmed-i Muḡtâr / Nidâ-yı faḡr-ı 'âlemden çıkar bu ḡâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [tārîhin, -in]
- 1 Mart Sene 315 / Söylenilen **tārîh** 3 Hâziran 315 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [tārîh,]

- Şâfi'îm yâ Ahmed-i Muhtâr deyü **târîhimi** / Ref'iyâ remz eylesin yazsın bu mermer taşına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [târîhimi, -im, -i]
- Bunda zevk-i âhîret mülkünde kaşru'l-bahşını / **Târîhin** remzinde Ref'î söyledi Hayy u Ğafûr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [târîhin, -in]
- Ref'iyâ evvel hurûfât üzre **târîh** söyledi / Sağ olup yazsın müverrih bunca **târîh** her zamân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [târîh,]
- Ref'iyâ evvel hurûfât üzre **târîh** söyledi / Sağ olup yazsın müverrih bunca **târîh** her zamân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [târîh,]
- Ref'iyâ üç yüz yedi **târîh-i** taşrîhiñ oqu / Vâlideyni yazdırıp dicsin hemân baş yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [târîh-i,]

târik: 1. Yol. 2. Usûl. 3. Meslek. 4.vasıta, sebep. 5. Tasavvuf. Bir velinin Tanrı'ya ulaşmak için tuttuğu yol.

- Der-sa'âdetde **tarîk-i** 'ilme tâlibden iken / Bî-murâd bî-çâre vardı âhîret meydânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [tarîk-i, -i]

taş: Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

- Ölürsen nâ-murâd mezâr **taşma** / Târîh yazayım mı yârım diyerek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [taşma, -im, -a]
- Niçün te'sîr etmez bu âhım saña / **Taş** mıdır temür mi yüregin cânâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [taş,]
- Ref'iyâ yaz târîhim kalubeni zârda **taşım** / Rûhuma bir fâtiha ihdâ edin yâ ihvanî (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [taşım, -i, -m]
- Şâfi'îm yâ Ahmed-i Muhtâr deyü târîhimi / Ref'iyâ remz eylesin yazsın bu mermer **taşma** (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [taşma, -im, -a]

taşih: Sahih kılma, iyileştirme.

- Toğrusu Ref'î gedâ **taşih-i** vicdân et bu dem / Ol esîr-i bâb-ı luţfunda revâdır Luţfiyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [taşih-i,]

taş: Taşımak.

- Terk etmegi beni efkârîñ söyle / Yazdıklarım baş üstünde **taşırduñ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 4). [taşırduñ, -r, -di, -n]

taşra: Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık.

- Eregli semtine toğrulup geldik / **Taşranıñ** qadrini şimdiden bildik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 17). [taşranıñ,]
- Hamd olsun tükendi yolumuz bugün / Seyr etdik **taşrayı** memleket bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [taşrayı, -yı]

taşrîh: Açık surette ifade etme.

- Ref'iyâ üç yüz yedi târîh-i **taşrîhiñ** oqu / Vâlideyni yazdırıp dicsin hemân baş yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [taşrîhiñ, -in]

tat: Tatmak.

- Her şehir âgâz ile biñ âh-ı serd çekmekdesin / Bir kez olsun goncesinde bûseler **daddıñ** mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 4). [daddıñ,]
- Dediler **tatdıñ** mı bir kaşresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 2). [tatdıñ, -tı, -n]
- Dediler **tatdıñ** mı bir kaşresinden / Dedim dudağıma bulaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 2). [tatdıñ, -tı, -n]

tatlı: (Mec) Sevimli, hoş.

- Gönlümüz hayrette kaldı **tatlı** cânın var Cemâl / Tâ ezelden halk olunmuş kadr ü şânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [tatlı,]
- Ne dürlü medhîn kalem çalayım / Böyle **tatlı** zâtı kanda bulayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 7). [tatlı,]
- Vefâsızlar kıysın **tatlı** cânına / Zîrâ ben cânımdan şimdi uşandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [tatlı,]

tatvîl: Ar. Uzatmak, uzatılmak.

- Tatvîl-i makâle kimiñ haddi var / 'Âlem-i diğer-gün dünyası var (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [tatvîl-i, -i]

tavan: Bir yapının, kapalı bir yerin üst bölümünü oluşturan düz ve yatay yüzey.

- Tavana sıkışdı yolcu toptolu / Vâz geçdik şiladan nedâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [tavana, -a]

tavr: Eda, hareket, suret, tarz.

- A cevân söyle nedir sendeki bu **tavr-ı** melek / Bu seniñ nâzîña cânlar ne deyü yansa gerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 1). [tavr-ı, -ı]

tavşif: Vasf etmek edilmek; evsafını birer birer göstererek etrafiyla tarif etmek, bu yolda tarif edilmek.

- Çek niķâb setr eyle vechle yanmasın âvâreler / Cezb eder **tavşif-i** hüsniñ bunca yârân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [tavşif-i, -i]
- Ben anın biñde birin **tavşife** kudret bulmadım / Gelmemiş gelmez daha dünyâya ol hûbân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 3). [tavşife, -e]
- Tavşif-i hüsniñde eş'ârı muhâl / Sen şem'a şu'lesi ben pervânesi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 6). [tavşif-i, -i]
- İcmâlen **tavşifim** budur o yanda / Ref'iyâ bugün vedâ'laşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [tavşifim, -im]

tavan: Bir şeyden güç almak, güvenmek; katlanmak, sabretmek II karşı durmak, direnmek.

- Dâ'imâ gözüñden kan aķıtsınlar / Añla ki cevriñe naşıl **tayansın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 10). [tayansın, -sın]
- Tâ'ifeler der buña cân mı **tayanur** / Sâ'at beşde etdik hareket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [tayanur, -ur]
- Tayanmaz fırkate gezer serseri / Demesin kimseler hasretiñ yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 10). [tayanmaz, -maz]

ta'yib: Ayıplamak.

- Çün seniñ 'aşkınla efgân etdiğim **ta'yib** değil / Yâ naşıl ketm eyleyem muhırık lisânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [ta'yib,]

ta'yib et: Ayıplamak.

- Ta'yib etme gönlüm 'aşık-ı süzân / 'Aşk olsun Ref'iyâ şar kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 12). [ta'yib etme, -me]

tâze: (Fars) İlk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan II. Dinç görünüşlü, yıpranmamış, körpe.

- Tâze şekerlenmiş gerdân bağından / Kanımdan bir def'a alan sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 8). [tâze,]

tāzelen: (Derdi) tazelenmek, yeniden ortaya çıkmak.

- Begim **tāzelendi** gönlümde yara / ‘İlâçsız dermân ol gel begim begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [tāzelendi, -di]

tecelli: 1. Görünme, zahir olma. 2. Kudret ve ilahi sırrın varlıklarda görünmesi.

- Yâhû nasıl oldu bezm-i **tecelli** / Geriye gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [tecelli,]

tedelli: Tevazu gösterme, eğilme.

- Ben firâr etdikçe tâli’dir **tedelli** etdiñ ‘aşk / Şimdi yevm-i mâtemimdir iftirâkı ağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4). [tedelli,]

tedrîs: Ders verme, ders öğretme, öğretim.

- Hayli **tedrîs** ü tezekkür mevki’î âbâd için / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân kavlı-i sedîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [tedrîs,]

teferrüc: Ferahlık, refahlık, huzur, zevk, gezme, dolaşma.

- Teferrüc vaktidir derler okur koşma gâzel dil-ber / Meded çekdikçe bir ditrer bütün kuvvetle heybetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 2). [teferrüc,]

tefsîr: Ar. Yorumlama. II Kur’an-ı Kerim’in ayet veya surelerini açıklama.

- Şarf u naḥv mantık ma’ânî hikmet ü âdâb uşûl / ‘İlm ü **tefsîr** ü bedî’ fîḥ u beyân ‘ilm-i kelâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [tefsîr,]

tekellüm: Ar. Söylemek, söz söylemek, gûyâ olmak, konuşmak.

- Yaşına başdı kadem etdi **tekellüm** gâh gâh / Vâlideyni çağırıp derdi deyü illa’llâh (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [tekellüm,]

tekevvün: Var olmak, meydana gelmek II ortaya çıkmak, görülmek.

- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün bu ‘irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [tekevvün,]

tekrâren: Tekrar olarak.

- Tekrâren tışarı çıkdık lâ’ubâl / Şiddetli rûzigâr açdı per ü bâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [tekrâren,]

tekzîb: Yalanlama.

- Hîṭâb-ı ‘alleme’l-esmâ’i yazdım sevb-i ḥaşletle / Kırılısın ḥâmeler kim yazdı ol **tekzîb-i** kesretle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [tekzîb-i, -i]

tel: Saçın her bir tanesi, kıl, saç teli.

- Teline kıydı ise şâne seniñ ağzı döne / Hele mir’âta nazar kıl n’ola bir kez gülerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 4). [teline, -i, -n, -e]
- Tel tel olmuş şâh-ı ruḥsâr üzre kumral perçemi / Her telinde bir maḳâm gîsûları sâzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [tel,]
- Tel **tel** olmuş şâh-ı ruḥsâr üzre kumral perçemi / Her telinde bir maḳâm gîsûları sâzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [tel,]
- Tel tel olmuş şâh-ı ruḥsâr üzre kumral perçemi / Her **telinde** bir maḳâm gîsûları sâzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [telinde, -in, -de]
- Zülfün **telleri** bir bir sayılıyor / Ruḥları üstüne şöyle yaylıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [telleri, -ler, -i]

- Gīsūlarıñ bir **teli** dünyā degeridir / Olmaz mı ‘aceb vākıf-ı esrārım o dil-dār (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [teli, -i]
- Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir / Gīsūlarıñ bir **teli** dünyā degeridir (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 5). [teli, -i]
- Gīsūlarıñ bir **teli** dünyā degeridir / Nīm ülfet için böyle ten ü cānıma kıydı (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [teli, -i]
- Bī-çāre gönül sevdigi cennet melegidir / Gīsūlarıñ bir **teli** dünyā degeridir (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 10). [teli, -i]
- Gīsūlarıñ bir **teli** dünyā degeridir (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 13). [teli, -i]

telāşa düş: Telaşlanmak, endişelenmek.

- Kıpudan tıyınca **telāşa düşdü** / Temür kaldırmağa fermān eyledi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 53). [telāşa düşdü, -dü]

telef: Bitirme, harcama.

- Gehi ebrūları oynadarak gāh göz süzerek / Bu edā şīve-i şehlä beni etmez mi **telef** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 6, Beyit 3). [telef,]

telezzüz: Lezzet, tat almak.

- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıkmaz rızāsından / Kızarmaz dürlü rengle ruhları nāz u edāsından (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [telezzüz,]

telğıraf: Üzerinde yazıların yazıldığı haberleşmeyi sağlayan kağıt.

- Muḥbir-i **telğırāf** Ahmed Luṭfı / Toldurdu ‘ālemi şöḥbeti nuṭkı (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 63, Beyit 7). [telğırāf,]

temāşā et: Seyretmek, bakmak.

- Girdik içeriye **temāşā etdik** / Şakılar zencirde ḥākāret bu yā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [temāşā etdik, -dik]

temelli: Kalıcı olmak.

- Fırunda yapırdık birer peynirli / Merrāten yemekden kaldık **temelli** (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [temelli,]

temennā: Arzu, istek, temennî.

- Dilersen Ḥākim-i Muṭlaḳ rızāsından mükāfātı / **Temennā** bābına el ṭaḳ bulasıñ kavş-i ḥacātı (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 2, Beyit 2). [temennā,]

témür: Demir.

- Niçün te’sir etmez bu āhım saña / Taş mıdır **temür** mi yüregın cānā (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [temür,]
- Kıpudan tıyınca telāşa düşdü / **Temür** kaldırmağa fermān eyledi (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 53). [temür,]

ten: (Aşığın) bedeni, vücudu, gövdesi.

- Togrusu ibkā-yı şükründen lisān-ı ‘özr durur / Lā-cerem bu **tende** sensin cānımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 22, Beyit 4). [tende, -de]
- Gīsūlarıñ bir teli dünyā degeridir / Nīm ülfet için böyle **ten** ü cānıma kıydı (Giresunlu Ref’i Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [ten,]
- Yanıyor cism ü **tenim** bād-ı şabā göğsüme es / Maraž-ı ‘aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Ref’i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [tenim, -im]

- Maḥv oldu **tenim** ‘aşk ile ey ruhları enver / Uğrunda a dil-ber (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 9*). [tenim, -im]
- Ğāfil olma ehl-i dünyā baḳ baña al ‘ibreti / Hāke sābit eyledi nāzik **tenim** mevt şerbeti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 1*). [tenim, -im]

tenhā: (Fars.) Issız, içinde az insan bulunan (yer).

- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / **Tenhāya** vardılḥda göğsün açarsın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 7*). [tenhāya, -y, -a]
- El yanında kaçdın **tenhāda** kaçdın / Hāḳīḳatlı yārsın deyü aldandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 4*). [tenhāda, -da]

tenkīh: Ayıklama, artma, temizleme.

- Taht-ı **tenkīha** alıp şol duḥter-i pākīzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2*). [tenkīha, -a]

tente: Genellikle güneşten korunmak için bir yerin üzerine gerilen bez, naylon vb.nden yapılmış örtü.

- Kimisini **tente** altında boḡdu / Toldurdu lāşeler baḥr u ‘ummānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 30*). [tente,]

terahḥum: (Ar.) Merhamet etmek, acımak.

- Artırır günden güne efḡānımı sevdā-yı ‘aşk / Kılmıyor aḣlā **terahḥum** ol serīr-ārāy-ı ‘aşk (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 1*). [terahḥum,]

terk: (Ar.) Bırakmak, terk etmek.

- Ne baña luḥf u ‘ināyet ne de etdın beni **terk** / Bu benim gönlümü almaḳ ne şerefdır ne şeref (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 4*). [terk,]
- Biz ḥāḳīḳat rāh-ı ‘aşkda **terk-i** cān etdikse de / Ben gibi çok ‘āşık-ı şūrīde ser-gerdānlıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 5*). [terk-i, --i]
- Göñül **terk** eylesin ḡayr-ı cenneti / Yüregim ḥāḳ etdi yārdan fırḳatı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 7*). [terk,]

terk et: Bırakmak, ayrılmak.

- Vaḫanı **terk eden** elbette çeker ḥūzn ü elem / Gece gündüz iniler zaḥm-ı göñül taht-ı sitem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6*). [terk eden, -en]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü **terk edip** fark etmeden nān u nemek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13*). [terk edip, -ip]
- ‘Acebā selāmet olur mu ikrām / Ğarḳ için peşinen **terk etdik** cānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 10*). [terk etdik, -di, -k]
- Terk etmegi beni efḳārın söyle / Yazdıklarım baş üstünde taşırđın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 4*). [terk etmegi, -me, -y, -i]
- Terk etmek de şimdi nefsime ‘ārdır / Qurtar yā Rab qurtar sevdādan beni (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 10*). [terk etmek, -mek]

terk eyle: Bırakmak, vazgeçmek.

- Ref'i yā şabr etse göñül iniler / Seni **terk eyledi** yārin dediler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 5*). [terk eyledi, -di]
- Gel cevān bu cevri ü cefāyı etme / Beni **terk eyleyip** aḡyāra gitme (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3*). [terk eyleyip, -y, -ip]
- Ref'i yā etdiḡin gibi etsinler / Seni **terk eyleyip** ḡayra gitsinler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 9*). [terk eyleyip, -y, -ip]

teşbih: Benzetme, kıyas etme.

- Mâha **teşbihde** şifâtın dilde destân kahveci / Yoğsa ruhsârın mıdır her derde dermân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [teşbihde, -de]

teşbih: "Sübhānallāh" diyerek Allah'ı tazim etme.

- Kerpene? üstünde gördük 'alâmet / Başladık **tesbîhe** Hakk-ı Rahmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 8). [tesbîhe, -e]

teşekkür: Yapılan bir harekete karşı memnûniyetini gösterme, minnetini bildirme.

- Tekevvün sırr-ı hikmetdir **teşekkür** medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü zemm eyleyen görsün bu 'irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [teşekkür,]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / **Teşekkürle** tezekkür et hemân hükmi-şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [teşekkürle, -le]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / **Teşekkürle** tezekkür et hemân hükmi-şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [teşekkürle, -le]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / **Teşekkürle** tezekkür et hemân hükmi-şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [teşekkürle, -le]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / **Teşekkürle** tezekkür et hemân hükmi-şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [teşekkürle, -le]
- Yaratdı 'âlemi ma'dûm iken zî-rûh cemâdâtı / **Teşekkürle** tezekkür et hemân hükmi-şadâkatı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [teşekkürle, -le]

teşerrüf: Ar. Şereflenmek, kesb-i şeref etmek. Cem'i: teşerrüfât.

- Tâ kudûmuña **teşerrüf** eyledi bu şehrimiz / Ol sebebdan artmış oldu şânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 2). [teşerrüf,]

te'sîr et: Bir şeyin diğer şey üzerindeki etkisi, etkilemek.

- Âh yazık girdi ecel 'Abdülkerîmîñ kanına / Urdu şemşîr-i ecel tâ etdi te'sîr cânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [te'sîr etdi, -di]
- Niçün **te'sîr etmez** bu âhım saña / Taş mıdır temür mi yüregün cânâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [te'sîr etmez, -mez]

teslîm: İtaat, boyun eğme.

- Ta'accüb kılma Refî bu zamân nâ-ehle **teslîmdir** / Zamân âhîr-zamândır bu 'amelsiz cenneti gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 7). [teslîmdir, -dir]

teşne: (Fars. teşne) 1. Susamış. 2. mec. Çok istekli, çok hevesli, çok arzulu.

- Âteş-i süzânın süy-ı vahdetde / Dil-i **teşne** feryâd u gâh hasretde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [teşne,]

teşrîf: Gelmesiyle bir yeri onurlandırma, şerefendirme.

- Şamsundan Âsaf Beg vapura bindi / Begim **teşrîfîñiz** ne yaña döndü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [teşrîfîñiz, -iñiz]

tevbekâr ol: Tövbe etmek.

- Mu'âf olmaz mı bir kez eyledi 'işyân gafletle / Ne hoşdur **tevbekâr oldu** günâhın bildi sür'atle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 2). [tevbekâr oldu, -du]

tevekkül: Allah'tan gelene razı olmak. Kendine ait vazifeyi yaptıktan sonra neticelerini Allah'dan istemek.

- Ref'iyā **tevekkül** bābını açdı / 'Aşk deryası henüz cüş edip daşdı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 9). [tevekkül,]

tevellüt: Doğmak.

- Sağ elin yüzünde koymuş toğdu bir hoş pür-ziyā / Hın **tevellüdünde** sürdü arza ağzın bî-devā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [tevellüdünde,]

tevfik: Allah'ın yardımı.

- Her kārda ma'būduma **tefvik** ede gördüm / Güş etmede tā meclis-i 'irfāna melekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 6). [tefvik,]

tevḥid et: Allah'ın birliğini söylemek, zikretmek, Allah'ı birlemek.

- Zıkr-i **tevḥid etmegi** bildi şabī bî-iştibāh / İş bu minvāl üzre tā oldu mu'ammer ḥayli mäh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [tevḥid etmegi, -me, -yi]

tez: Çabuk olan, süratli, süratli bir biçimde.

- Ne **tez** geldi bu iftirāk zamānı / Eyvāh bu ayrılık cānlara işler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 4). [tez,]

tezekkür: Allah'ı sürekli hatıra getirme.

- Ḥayli tederis ü **tezekkür** mevki'ī ābād için / Bezl eder iḥsānını her ān-be-ān ḳavl-i sedīd (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3). [tezekkür,]

tezekkür et: Hatıra getirmek, hatırlamak.

- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle **tezekkür et** hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [tezekkür et,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle **tezekkür et** hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [tezekkür et,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle **tezekkür et** hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [tezekkür et,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle **tezekkür et** hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [tezekkür et,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken zī-rūḥ cemādātı / Teşekkürle **tezekkür et** hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [tezekkür et,]

tezevvüc: Evlenme, kadın eş alma, zevce edinme.

- Taht-ı tenkīḥa alıp şol duḥter-i pākīzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem **tezevvüc** lezzeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [tezevvüc,]

tig: Kılıç II güç, kudret.

- Dedim ebrūlarıñ tā sīnemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sīneñ gözet 'uryāndır bir **tig** u ḥançerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [tig,]
- Uğradım gāfil iken āb-rūy-ı **tigīñ** zaḥmına / Şīve-i āhū gibi āteş-feşānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [tigīñ, -ı, -n]
- Ref'ī bir yār için kıyar cānına / **Tig-ı** ebrūlarıñ girdi ḳanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7). [tig-ı, -ı]
- Çeşm-i cellādıñ degil mi sīneye oklar atan / **Tig-ı** ebrūlar hücüm etmiş baña arslan gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 2). [tig-ı,]

timür: *Demir; bacağındaki aksaklık sebebiyle Timurleng olarak anılan Moğol hükümdarı II güçlü, kuvvetli, sert; çabuk, hızlı.*

- Başdan tã'ifeler **timur** alacak / Patladı kazanı felâket bu yâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 80*). [*timur,]*

tir: (*Fars. tir*) 1. Ok: 2. teşmil.mecazi: Sevgilinin kirpiği:.

- Vehleten geçti cigerden burc-ı kavseyniñ Cemâl / **Tir** sihâm işler dile meyl etse 'ayneyniñ Cemâl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 1*). [*tir,]*

tiryāk: *Bazı hastalıklara ve zehirlenmeye karşı kullanılan ilaç; macun; panzehir.*

- Tiryāk u merhem al yetiş tabīb / Rehāviyle belki şādumān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 4*). [*tiryāk, -i]*

toğ: T. 1. Doğmak. 2. Ortaya çıkmak. 3. Dünyaya gelmek.

- Dedim ol rüy u ruhsārīñ mı parlar mähveş böyle / Dedi yok bāğ-ı hüsnumde **toğar** dā'im bir ahterdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 2*). [*toğar, -ar]*
- Şanki **toğdu** cihān içre āfītāb / Hā'il olur görse şems ü mähitāb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 3*). [*toğdu, -du]*
- Sağ elin yüzünde koymuş **toğdu** bir hoş pür-ziyā / Hīn tevellüdünde sürdü arza ağzın bī-devā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4*). [*toğdu, -du]*

toğru: "Doğru söylemek gerekirse, gerçekten" anlamlarında kullanılan kelime.

- Toğrusu Ref'i gedā taşhīh-i viciḏān et bu dem / Ol esir-i bāb-ı luḏfunda revādır Luḏfiyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 7*). [*toğrusu, -(s)u]*
- Toğrusu ibkā-yı şükründen lisān-ı 'özü durur / Lā-cerem bu tende sensin cānımız hoş geldiñiz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 4*). [*toğrusu, -(s)u]*
- Çıkmaz imiş 'aşkıñ eseri **toğrusu** serden / Endüh-ı cigerden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 7*). [*toğrusu, -su]*

toğrul: Doğrulamak, yönelmek.

- Eregli semtine **toğrulup** geldik / Taşranıñ kadrini şimdiden bildik (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 17*). [*toğrulup, -up]*

toksan: "Doksan" sayı sıfatı.

- Mart rūḥu ibtidāsında tamām etdi zuhūr / Tārīhi **Toksan** sekiz yevm-i bāzār vaḳt-i şahūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 2*). [*toksan,]*

tol-: (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hāle gelmek, boş olmaktan çıkmak, dolup taşmak // Tamamlanmak.

- Dāğ-ı hicriñle derūnum āh eder Rıfkī bu dem / Mühlik-i 'aşka düşer Ref'i **tolu** fincān gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 5*). [*tolu, -u]*
- Gāh **tolup** gāh çıkar vapuruñ başı / İnletdi fiğānım 'arş u Raḥmānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 24*). [*tolup, -up]*
- Bu seyri seyr eden elbet içre bir cām **tolu** şerbet / Nihāyet 'aşk ile ülfet eder şöhetle 'işretle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 11*). [*tolu, -u]*
- Ağlamağdan gözüm yaşlar **toldu** / Düşürdün tükenmez efgāna şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 6*). [*toldu, -du]*
- Bütün merāk ile derūnuñ **tolsun** / Minnet-i sevdādan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 8*). [*tolsun, -sun]*
- Bir yanda maḥbūsın bir yanda menfi / Ta'affünden **toldu** cümleñiñ enfi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 15*). [*toldu, -du]*
- İçince bir kadeḥ **toldu** çantası / Açdı ağzın tırmaz orman baltası (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 31*). [*toldu, -du]*

tolan-: Dolandırmak, gezdirmek, dolaştırmak.

- Kıruldu meclis-i maḥabbet o dem / **Tolandırdı** sāḳī hemān cām-ı Cem (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 27). [tolandırdı, -dır, -dı]

toldur: Belirli bir düşünce ile dolu olmak.

- A 'māl-i aḥvālīm ma 'lūmdur saña / **Toldurdu** derūnum 'aşk ḡam-ı sevdā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 5). [toldurdu, -du]

tolu: İri taneler şeklinde kendini gösteren yağış biçimi.

- Şoñradan başladı **tolu** yağmura / Şoḡuḡdan ṭurulmaz ḥaḳīḳat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [tolu,]

tomurcuḡ: Bir bitkinin üzerinde bulunan ve ileride sap, çiçek veya yaprak verecek olan filiz.

- Şāḥ-ı gerdānı **tomurcuḡ** gül gibi ḳoḡlanmamış / İşte bulduñ Ref'iyā emrāz-ı 'aşḳı saḡladır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 8, Beyit 5). [tomurcuḡ,]
- Senden ḡayrı ḡüzel var mıdır dedim / **Tomurcuḡ** gül açmış yanaḡı beñek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [tomurcuḡ,]

ton: Donmak, kaskatı kesilmek.

- Kimisi ḳorḡudan 'aḳlın aldırđı / Kimisi şoḡuḡdan büsbütün **toñdu** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 29). [toñdu, -du]

toptolu: (Kuvvetlendirme benzer hecesi dop ile dop+dolu) Çok dolu, tamâmen dolu.

- Tavana şıkışdı yolcu **toptolu** / Vāz geçdik şıladan nedāmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [toptolu,]

toy: Kanmak, tatmin olmak, yetinmek.

- Lāyık mı bu yerde ḳapanıp ḳalmaq / Olmaz yā sen gibi yārla **toymaḡ** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [toymaḡ, -maḡ]

toymamak: Doymamak, çok yemek yemesine rağmen tokluk hissinin olmaması.

- Gıdip gelmemek var gelip bulmamak / Eskiden 'ādetdir yāra **toymamak** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [toymamak,]

toz: Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

- Bir taraftan yağmur yağar sür'atle / **Toz** duman rüzigār hepsi bile (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [toz,]

tübā: (Ar.) Cennette bulunduḡuna ve bütün cennete ḡölge saldıḡına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

- Meftūn olalı ḥaḳḳı gedā ḡülmedi aślā / Maḡv etdi vücūdum n'ideyim ḳāmet-i **Tübā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [tübā,]

tuḡyān: Azgınlık göstererek haddi aşma. II Kişinin dünyada sahip olduḡu imkanlara aldanarak Allah'a ve yaratılmışlara karşı büyüklenmesi, Allah'ın emirlerine boyun eğmeyi gururuna yedirememesi.

- Bu ḡüsn ile ülfet etmeyen ḡübān / Ḳurtulmaz yā Ḥaḳdan olursa **tuḡyān** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [tuḡyān,]

tüken: Bitmek, sona ermek, kalmamak.

- Tükendi dâne-i kısmet bu demde / El-fırâk sevgili cânân el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 1). [tükendi, -di]
- Hamd olsun **tükendi** yolumuz bugün / Seyr etdik taşrayı memleket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [tükendi, -di]

tükenmez: Tükenmeyen, bitmeyen.

- Ağlamakdan gözüm yaşlar oldu / Düşürdüñ **tükenmez** efgâna şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [tükenmez,]

tûl-ı: Uzunlamasına.

- Nedir ol baht-ı siyâhım dolaşır elden ele / Cevlân etse de yok çâresi **tûl-ı** emele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [tûl-ı,]

tulû‘ et: Meydana çıkmak, doğmak.

- Tulû‘ etse görmez şimdi âfitâb / İnfikâk zamânı ağlaştı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 20). [tulû‘ etse, -se]

tur-: (Yerinde) durmak, bulunduğu yer ve konumda sabit olmak.

- Beynimizde vâkı‘ sırrı söyletme / Kûs **turma** gonce-dehânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [turma, -ma]
- Söz verdin sözünde bir gün **turmadın** / Senden vefâ umdum vefâsız çıktın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [turmadın, -ma, -dın]
- Kimi şarkı kimi dīvân kimi söyler meded el-ân / Kimi şöyle **turur** hayrân ‘inâyetle hidâyetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 3). [turur, -ur]
- Yandı cismim kûh-ı hüsnünde güzel orman gibi / Al yanağın çevresi açmış **turur** hândân gibi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [turur, -ur]
- Ey gönül ol mâh-tâbândan yana vardın mı sen / Baş egip önünde el pençe dīvân **turduñ** mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [turduñ, -du, -ñ]
- Ref’iyâ naşibi var gurbet elde / Boyuñ egmiş mahzûn **turur** el belde (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [turur, -ur]
- İçince bir kadeh tıldı çantası / Açdı ağzın **turmaz** orman baltası (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 31). [turmaz, -maz]

turfe: 1. Görülmemiş, nâdir. 2. Garip, tuhaf.

- Gelmezsin bezm-i ‘aşka lezzetin tıymadıkça / Bir gececik rü’yetle uğratdın **turfe** hâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [turfe,]

türk: Türk.

- Kaşamonu **Türkü** helvâcılardan / Muştafa Ağadır Rabb-i ekberden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 29). [türkü, -ü]

turma: Devamlı, durmaksızın.

- Ref’iyâ çün ser-fürû dil kâşif-i esrâr iken / **Turmayıp** sır sır akar dilden dile şahbâ-yı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 5). [turmayıp, -y, -ıp]
- Sâ‘at altıbuçuk yapıldı kazgan / **Turmayıp** hareket eyledi o an (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [turmayıp, -(y)ıp]
- İki gün üç gece **turmadı** havâ / Gitdigimiz semti bilmedik hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 31). [turmadı, -ma, -dı]
- Ereğlide dört gün üç gece yatdık / **Turmadı** furtuna tār nâ-çâr kaldık (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [turmadı, -ma, -dı]

turra: *Kakül, saç.*

- Āferīn hüsününe gül yüzlü yāra / Perçem ü **turrada** dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2*). [*turrada, -da*]

turre: *Alna düşen saç, kıvrık saç lülesi.*

- Turre-i dil-şādīn şor kadd-i bālā / Şifāsīn bulayım her gece gündüz (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 4*). [*turre-i, --i*]

turulmaz: *Bir yerde bir sebepten dolayı artık bulunamaz hâle gelme.*

- Ol gece tıttuk otel otaş / Şoğukdan **turulmaz** yok penceresi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 45*). [*turulmaz,*]
- Şoñradan başladı tolu yağmura / Şoğukdan **turulmaz** hakikat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 58*). [*turulmaz,*]

tut-: *Tutmak.*

- Dedim hoşsun güzellikte nazīrīn yok şereflikde / Şarıldım ol çemenlikde **tutup** şehvetle lezzetle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 10*). [*tutup, -up*]
- Ben bugün gül-çehre yarı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kad **tutmuş** hañ her yan gül (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 3*). [*tutmuş, -muş*]
- Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep / A hākdēn dār-ı uhrāda **tutar** bu hāne-i dünyā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3*). [*tutar, -ar*]
- Fehm kıl hüsniñ cihāna āfitāb olmağdadır / **Tutdu** etrāfım şu 'ā' in dil kebāb olmağdadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 1*). [*tutdu, -du*]
- Yürüdüm ileri **tutdum** kolundan / Öptüm yanağı şardım belinden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 3*). [*tutdum, -du, -m*]
- Dergāha varınca **tutdu** el ele / Fātiha okudu ziyāret bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 68*). [*tutdu, -du, -k*]
- Müdāvim mā-sivādan el çekip takvāya taldıñsa / Meded yā Hū elim **tut** küşe-i vahdetde kaldıñsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [*tut,*]
- Uğradım mahşer-i mevte imdi gel.... / **Tutdı** fūlan elim dedi.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8*). [*tutdı, -dı*]

tūfi-i: *1. Papağan. 2. Konuşmayı seven, konuşkan.*

- Kavuşmak gülmek var hem de ağlamak / El-vedā' **tūfi-i** zebān el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 12*). [*tūfi-i,*]

tütün: *Birleşiminde nikotin bulunan otsu bitki. Sigara.*

- Tütün tabakası yapıp şatarlar / Tabakalar aldık nezāket bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 76*). [*tütün,*]

tutunca: *Tutmak.*

- Kabza-i seyfi **tutunca** ditresin düşmān hemān / Hüsniyā sen sil seyif ilen şağın verme amān (*Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 2, Beyit 1*). [*tutunca,*]

tüvān: *Güç, kuvvet.*

- Ey bedr-i cemil tāb-ı **tüvānım** 'ademīdir / 'Aşkın veremīdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 3*). [*tüvānım, -ım*]

tüvān-ger: *(Fa.) Güçlü, iktidar sahibi olanlar.*

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde şandır kendin / Velākin māyesi ber-bād 'acebdır 'izzeti gözler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2*). [*tüvān-ger,*]

tuḡ: Duymak, hissetmek, anlamak.

- Kıpudan **tuḡunca** telāşa düşdü / Temür kaldırmağa fermān eyledi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 53). [tuḡunca, -unca]
- Kámara **tuḡanlar** pek bahālandı / Zann etdik kámara selāmet yanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 22). [tuḡanlar, -an, -lar]

uḡ: Bir nesnenin incelererek biten son kısmı.

- Bir kuṭu şekeri bir çay **ucundan** / Çıkardı meydāna ḡamākat bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [ucundan, -u, -n, -dan]

uḡra: Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek; yaklaşmak.

- Uḡradım ḡafil iken āb-rūy-ı tīḡn zaḡmına / Şive-i āhū gibi āteş-feşānıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [uḡradım, -dı, -m]

uḡra: (Kötü bir durum) Başına gelmek, (hoş olmayan bir şeye) duçar olmak, maruz kalmak.

- Diñleyin mācerā nasıl zuhretti / **Uḡratdı** fiḡāna cümle insānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [uḡratdı, -t, -dı]
- Uḡradım maḡşer-i mevte imdi gel.... / Tıtdı fūlan elim dedi.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 8). [uḡradım, -dı, -m]
- Uḡradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / Yok 'ilācım çāresiz dar oldu dünyā başıma (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [uḡradım, -dı, -]

uḡraş: Uḡraşmak, mücadele etmek.

- Āferīn aḡlākı ṭab ' -ı mükemmel / Nezāket bābında **uḡraşdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 16). [uḡraşdı, -dı]

uḡrat: Başına kötü bir şey gelmesine, hoş olmayan bir şeyle karşılaşmasına sebep olmak.

- Gelmezsin bezm-i 'aşka lezzetin tuymadıkça / Bir gecelik rū' yetle **uḡratdıñ** ṭurfe ḡāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 3). [uḡratdıñ, -dın]
- Yine āh u zāra **uḡratdıñ** beni / Karşımda aḡyāra ūlfet eylersin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [uḡratdıñ, -dın]
- Uḡratdıñ fiḡāna kıldıñ dīvāne / Vebāle girmekden ḡaşyetin yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 6). [uḡratdıñ, -dın]

uḡruna: Uḡruna, yoluna, amacıyla.

- Zelle-i gül-fāmla ta 'bīr edeyim / Et **uḡruna** āh u zār kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 2). [uḡruna, -un, -a]
- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / Maḡabbet **uḡruna** şıvaşdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12). [uḡruna, -un, -a]
- O güzel **uḡruna** āh etmegi kim görse 'abes / Azıcık ḡöñlüne düşmekde olur 'aşk u heves (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [uḡruna, -un, -a]
- Ref'i çekiyor cevri ü sitem **uḡruña** cānā / Var mı ḡaraẓıñ şūḡ-ı vefā eyle hüveydā (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [uḡruña, -un, -a]
- Āh u zār etsem de **uḡruñda** baña zevk-baḡşıdır / Lebleriñ ābı ḡayālimde şarāb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [uḡruñda,]
- Maḡv oldu tenim 'aşk ile ey ruḡları enver / **Uḡruñda** a dil-ber (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstedad 1, Beyit 9). [uḡruñda,]

uḡrā: Ahiret, öteki ālem.

- Dünyāda **uḡrāda** yokdur kıymeti / Her sözü katlime fermān yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [uḡrāda, -da]
- Bu dehr-i fānīdir ki fānī fān olduğca / Taḡavvī eylemek şāyān degil **uḡrāyı** tuḡdukça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 7). [uḡrāyı, -yı]

- Bu insān fark edinmez kā'ināt kaydın çekerler hep / A hākden dār-ı **uḥrāda** tutar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 3). [uḥrāda, -da]

uhuvvet: Kardeşlik.

- Merzifonlu 'Alī Hürşid Efendi / Olduk bir aḥbāb **uhuvvet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [uhuvvet,]

'ukūl ehl-i: Gönünden ziyade akıyla hareket edenler.

- Bulmasa lezzet rehāvet kaffe-i ehl-i 'ukūl / Haşr ederlere vücūd yıllarca dā'im fi'l-makām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 4). ['ukūl ehl-i,]

ulaş-: Belli bir yere varmak, belli bir kimse veya şeye erişmek, vasıl olmak.

- Hācī Emīn-zāde Hāfız-ı Luṭfī / Bu dem maḥşūduna **ulaşdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 8). [ulaşdı, -dı]

ulu: Büyük, görkemli, ihtişamlı.

- Şu dünyāda yüce **ulu** yapan aḥmakları bir bir / Kıyāmetde ḥesāb ile yorar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [ulu,]

'ulyā: Çok yüksek, çok yüce.

- Nokta-i 'ulyāda ḥalk etmiş Ḥudā aḥsen seni / Ol sebebdan olmuşuñ dermān u merhem yaraya (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 2). ['ulyāda, -da]
- Müslümānlar iḥsān eyleye Mevlā / Rütbe-i 'ulyāya kavuşdu gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 10). ['ulyāya, -y, -a]
- Erer elbet ḥaḳīḳat künhüne 'irfāna şordukça / Bulur īmān-ı kāmīl mezheb-i 'ulyāya uydukça (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). ['ulyāya, -y, -a]

um: Bir şeyin olmasını istemek, beklemek, ümit etmek.

- Zann etme ki āhım kalır yanıña / **Umarım** gayrılar girsın ḳanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [umarım, -ar, -ı, -m]
- Aradıñ da bulduñ bu inkisārım / **Umarım** cezādan ḳurtulmayasıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 2). [umarım, -ar, -ı, -m]
- Hālā **umarım** derd-i firāvāna devāyı / Bildikse rızāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 10). [umarım, -ar, -ı, -m]
- Şaḳın nefsiñe uyma ḥubb-ı dünyādan ḥazer eyle / Şükūfu zāt-ı taḳvādan **uma** bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [uma, -a]
- Söz verdiñ sözünde bir gün ṭurmadıñ / Senden vefā **umdum** vefāsız çıkdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [umdum, -du, -m]
- Umardı bu Ref'ī Bahādan vefā / Vefāsız demegi istemez hālā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 5). [umardı, -ar, -dı]

'ummān: (Ar.) Çok büyük engin deniz, okyanus.

- 'Aşḳ cedīd şimdi kılr şaça şaçdı / Deryā-yı 'ummān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 10). ['ummān,]
- Kimisini tente altında boğdu / Toldurdu lāşeler baḥr u 'ummānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 30). ['ummānı, -ı]

ur: 1. Hızla değmek, çarpmak. 2. bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak.

- Ur āh-ı mel'anet bir çāh-ı berzaḥ kerh-i menfūrdur / Gönül ta'mir eder zann etme şol merdūdelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [ur,]
- Ğurfe-i müjgāndan çeşmān parlar ey kişi / Berḳ **urur** şimşek misāli şīvesi biñ ḳanlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 3). [urur, -ur]

- Bu fenā dünyāda rif'atle yaşasın Rif'atim / **Urdu** zencir-i maḥabbet bağladı Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [urdu, -du]
- Ursunlar şemşiri yıkılsın bütün / Bir yana baş düşer bir yana beden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [ursunlar, -sunlar]
- Baş **urarak** girdik deryāya karşı / Akıtdık dideden kan ile yaşı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [urarak, -arak]
- Bir yandan kar yağmur sür'atle yağur / Talğalar **urduqça** şallanır vapur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [urduqça, -duqça]
- Görmezse eger miḥnet **uran** dām-ı belāy / Kim ḥüsn-i naḳāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 4). [uran, -an]
- Āh yazık girdi ecel 'Abdülkerimīn kanına / **Urdu** şemşir-i ecel tā etdi te'sir cānına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [urdu, -du]

usan-: (Bir kimse veya şeyden) Sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

- Güşe-i ḡurbetde böyle şermisār / Fenāsız ben gibi gez biñ **uşansın** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 4). [uşansın, -sın]
- Vefāsızlar kıysın tatlı cānına / Zīrā ben cānımdan şimdi **uşandım** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [uşandım, -dı, -m]
- Ref'ī **uşanmışdır** cefā çekemez / Cān içün cānāna boyun egemez (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 5). [uşanmışdır,]

'uşşāk: (Ar.) Āşık kelimesinin çoğulu II. Āşıklar.

- Göñlünde maḥabbet yok olan 'āşık / Zümre-i '**uşşāk** olur mu fā'ik (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). ['uşşāk,]
- Bir şūḥ ki bilir cevri ile her nāz u edāy / '**Uşşāka** vefāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). ['uşşāka, -a]

usūl: Ar. Yol, yöntem. II Düzen.

- Şarf u naḥv mantık ma'ānī ḥikmet ü ādāb **uşūl** / 'İlm ü tefsir ü bed' fikh u beyān 'ilm-i kelām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3). [uşūl,]

uṭlubü'l-'ilme velev bi's-şīni: İlim, çinde de olsa arayınız.

- Uṭlubü'l-'ilme velev bi's-şīni taḥdīs eyledi / Seyyidü'l-kevneyn ol fāḥr-ı cihān bi'l-ihtimām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 2). [uṭlubü'l-'ilme velev bi's-şīni, -i]

uy: (Şartları veya özellikleri bakımından) Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutâbık olmak, intibak etmek.

- Erer elbet ḥaḳīkat künhüne 'irfāna şordukça / Bulur imān-ı kāmīl mezheb-i 'ulyāya **uyduqça** (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 8). [uyduqça, -duqça]
- Şaḳın nefsiñe **uyma** ḥubb-ı dünyādan ḥazer eyle / Şükūfu zāt-ı taḳvādan uma bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [uyma, -ma]

uyan-: 1. Uyku durumundan çıkmak. 2. Gaḫlet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, ḥaḳīkati görmek, gözü açılmak. 3. (Bitkiler için) Yeniden sürmeye başlamak, canlanmak. 4. teşmil. Durgunluk hālinden sıyrılıp hareket hālīne geçmek, yeniden canlanmak. 5. mec. Kendini göstermek, belirtmek, ortaya çıkmak. 6. E. T. Türk. ve halk ağız. (Bilhassa tarikat dilinde ışıık, ateş vb.) Yanmaya başlamak, yanmak.

- Ne **uyandırdı** o yār şem'a-i sūzānesini / Ne söğündürdü ki kurtarmağa pervānesini (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10). [uyandırdı, -dır, -dı]
- Uyandı maḥabbet gitdi derd ü ḡam / Tamām yol zevkīdir 'azīmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [uyandı, -dı]
- Gece sā'at iki **uyandı** ocaḳ / Ḳapudan emr etdi vapur ḳalkacaḳ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 79). [uyandı, -dı]

- Yā Rabbi sen baña feth-i bāb eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim **uyansın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [uyansın, -sın]
- Merhametsiz yāra hālim ‘arz-ı hāl / Eyle mürüvvetsiz görsün **uyansın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [uyansın, -sın]

uyku: Dış uyaranlara karşı bilincin tümünden ya da bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı doğal dinlenme durumu.

- Şubha dek gözüne girmesin **uyku** / Kapsasın etrâfın kavat kayğu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 7). [uyku,]

uykusuz kal: Uykusuz kalmak, uyuyamamak.

- Sâ‘at dörtde yaptık yorğan gavğası / **Uykusuz kalandı** sefâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [uykusuz kalandı, -ın, -dı]

uzat: Bir meseleyi gereğinden fazla dillendirmek.

- Ğam u fırkatle yanan bağrımı biryân mı şanır / **Uzadır** dest-i elem sinemi külhân mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [uzadır, -ır]

‘uzmâ: Büyük, çok büyük, çok yüce.

- Nice ‘âlem nice ervâh nice lâhût-ı **‘uzmâyı** / Kılar bir lahzada kendin iken eflâk u esmâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [‘uzmâyı, -yı]

ü: "Ve" bağlacı.

- Dedim ol rûy **u** ruhsârın mı parlar mâhveş böyle / Dedi yok bâğ-ı hüsnumde toğar dâ‘im bir ahterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [u,]
- Dedim ebrûların tâ sinemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sîneñ gözet ‘uryandır bir tîğ **u** hançerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 6). [u,]
- Ne baña lutf **u** ‘inâyet ne de etdiñ beni terk / Bu benim gönlümü almak ne şerefdir ne şeref (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 4). [u,]
- Örgü örgü müy **u** müşğânı aşmış göğsüne / Rahma gelmez dâma çarpılmış isârı bağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 2). [u,]
- Âh **u** zâr etsem de uğrunda baña zevk-bahşıdır / Lebleriñ âbı hayâlimde şarâb olmağdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [u,]
- Nokta-i ‘ulyâda halk etmiş Hudâ ahsen seni / Ol sebebden olmuşñ dermân **u** merhem yaraya (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [u,]
- Bil ki kadrin rûz **u** şeb ağıyârla ülfet eyleme / Bakmasın kimse baña nisbetle sen mâh-pâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [u,]
- Ref‘iyâ mir‘ât edindi vâkı‘â dil-berleri / Ol enis **ü** hem-demim vîrâne-yi i‘mâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [ü,]
- Bu misillü derde dūçâr olmadı bir ins **ü** cân / Hâşılı yokdur kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [ü,]
- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ kan döker / Lutf **u** ihsânın yetiştir yâ meded kıl yâ naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [u,]
- Gönlümüz hayretde kaldı tatlı cânın var Cemâl / Tâ ezelden halk olunmuş kadr **ü** şânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [ü,]
- Celb eder etrâf **u** eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht **u** tâc-ı himmeti vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [u,]
- Celb eder etrâf **u** eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht **u** tâc-ı himmeti vicdânımız Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [u,]
- Yakdı bağrım bunca yıldır hâra külhen eyledi / Çekdigim cevri **ü** sitemdir görmesem lezzât-ı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [ü,]
- Ku‘b-ı meşhûrûñ şîşe-i Cemisiñ Dârâlara / Rüstem **ü** Dârâ benim Dârâ nedir Dârâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 3). [ü,]
- İmdi Ref‘î bir gelür ‘âlemde medh **ü** zem baña / ‘Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [ü,]

- Cām-ı meyden nûş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşir ü ḥadengi zāğladı Rif'at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3*). [ü,]
- Âh u zârla 'ömrümüz bilmem geçer mi 'ākıbet / Ref'î gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif'at Begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5*). [u,]
- Ḥayli ezmân ḥaşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca yıldır luṭf ile bir iltifât gördüñ mü sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 2*). [u,]
- Âfât-ı firâk devr eder 'âşıkā her rûz / Ḥavf etse de yok çāre eyā nân u nemekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 5*). [u,]
- Âteş-i süzânıñ süy-ı vahdetde / Dil-i teşne feryād u gâh ḥaşretde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 3*). [u,]
- Nihāyet âh u zār olur ser-māye / Sen mürüvvet-kân ol gel begim begim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 6*). [u,]
- Bülbül ḡoncesine eyledi zârı / Vaşlı ârzulamış geşt ü güzārı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7*). [ü,]
- İnkār u ikrār güç meger ey şāh / Naşıl maṭlûb olur bir nişānesi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 2*). [u,]
- Kōkladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü 'anber sürmüş yanağı benek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 4*). [ü,]
- 'Aşk u maḥabbetde bağı yanıklar / Melûl maḥzûn dā'im gezer mi böyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1*). [u,]
- Fedā-yı cān edip gezen 'âşıklar / Rûz u şeb bağırını ezer mi böyle (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 2*). [u,]
- 'Âlemi hep geşt ü güzār edeyim / Destûr ver varayım yārim el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 2*). [ü,]
- Zelle-i gül-fāmıla ta'bır edeyim / Et uğruna âh u zār ḡana ḡana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 2*). [u,]
- Yakışdı ḥüsnüne yāsemen gerdān / Yā zevk u şafādır yoḡsa elemdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 8*). [u,]
- Âferîn ḥüsnüne gül yüzlü yāra / Perçem ü ṭurrada dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2*). [ü,]
- Şanki toḡdu cihān içre âfitāb / Ḥā'il olur görse şems ü māhitāb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 3*). [ü,]
- Ref'iyā kesildi nām u nemekden / Görmese bir laḡza eyvāh demekden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 9*). [u,]
- Billāhi severim cān u yürekden / Nigāh-ı pertevle ḡurbān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 10*). [u,]
- Tiryāk u merhem al yetiş ṭabīb / Rehāviyle belki şādumān olur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 4*). [u,]
- Ḥudā taḡdīr etmiş bu âh u zārı / Ararken bulmuşum sen nāzlı yārı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 3*). [u,]
- Bu derd ü ḡam-ḡine dermān bulunmaz / Rûz-ı maḥşere dek ḡaşr olur gider (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 2*). [ü,]
- Yine âh u zāra uğratdıñ beni / Ḳarşımda aḡyāra ülfet eylersin (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 1*). [u,]
- Eski şōḡbetden hiç görmedim eser / Darıldıñ mı mihr ü tābānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 1*). [ü,]
- Gel cevān bu cevır ü cefāyı etme / Beni terk eyleyip aḡyāra gitme (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 3*). [ü,]
- Gelmez mi ḡātıra derdigim vakit / Yetişmez mi âh u efḡanım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [u,]
- Ref'îye etdigin nāz u edālar / Ḳanı bir maḡamda zevk u şafālar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [u,]
- Ref'îye etdigin nāz u edālar / Ḳanı bir maḡamda zevk u şafālar (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9*). [u,]
- Ḳanı āḡūşumda 'ahd ü vefālar / Şadāḡatiñ bu mu cānānım baña (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 10*). [ü,]
- Seniñ'çün deryā-yı 'aşka düşdüḡüm / Şafāsıdır yoḡsa âh u zār mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 4*). [u,]

- ‘Aşk-ı şem‘a düşüp yanan pervâne / Deyü âh u efğân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 6). [u,]
- Bahâ Efendimiz insân şekerî / Bulunmaz dehrîde misl ü dîgerî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 5). [ü,]
- Mübtelâ olduğum derd ü miñnete / Seni merhem şandım birden inandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 1). [ü,]
- Bir kudretinde hep kevin ü mekân / Bekliyorlar bâb-ı luţfuñdan ihsân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 3). [ü,]
- Münâcâtım budur her şeb ü rûzân / İmân ile çıkar dünyâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 4). [ü,]
- Gel kırbânîñ olam cânım efendi / Etme nâz yerine cevri ü sitemler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [ü,]
- Yataş şandık eşyâ karışdı sele / ‘Aqlımız dolandı İrân u Vâñı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [u,]
- Gâh tölüp gâh çıkar vapurñ başı / İnletdi figânım ‘arş u Rahmânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 24). [u,]
- Kimisini tente altında boğdı / Toldurdu lâşeler baħr u ‘ummânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 30). [u,]
- Hukûk-ı vefâdan şöhet ferzendi / Luţf u ihsân ile yarışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [u,]
- Nazardan şaklasın Hallâk u Şamed / Esnâ-yı firâkda koķlaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 18). [u,]
- Ne hâcet gezmege İrân u Vâñı / Muħibb-i şadıķa yâdigâr olsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [u,]
- Her gidip gelenle gönderiñ selâm / Bu Refî gedâya âh u zâr olsun (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [u,]
- Uyandı maħabbet gitdi derd ü ğam / Tamâm yol zevkidir ‘azîmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [ü,]
- Tekrâren tışarı çıkdık lâ‘ubâl / Şiddetli rûzigâr açdı per ü bâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 35). [ü,]
- Nedir başımıza gelen ser-encâm / Etrâfımız aldı ekdâr u âlâm (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 81). [u,]
- Saña lâyıķ mıdır zevķ ü şafâ beytü‘l-hazendir bu (Giresunlu Refî Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [ü,]
- Takılır ‘anber-i zülfünde kalır cân u dilim / Koķusu her ne kadar etse de ser-hoş gecemiz (Giresunlu Refî Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [u,]
- Düzeltsin şâne-i berber ser-â-pâ müy u müjgânı / Ne hoş hulķ eylesin Mevlâ bedâhî ebr-i süzânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 1). [u,]
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [u,]
- Mecâzib dil gerekdir etmege şayd u şikârânı / Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2). [u,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı / Dudağı ‘âdetâ yâķüt huşuşâ ğonce-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [u,]
- Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [u,]
- Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5). [u,]
- Şanırsın ağzı hoķķa dişleri inci şadefdendir / Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7). [u,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı / Hezârân berķ urur ol şivesi maħzâ zîyâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [u,]
- Telezzüz kesb eder şimdi gönül çıķmaz rızâsından / Kızarmaz dürlü rengle ruħları nâz u edâsından (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 9). [u,]
- Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [u,]
- Görünce gitdi ‘aķlı gezdi Bağdâd u Haleb Vâñı / Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i ‘Osmânı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10). [u,]

- Rikāb-ı hüsnüne Refî gedâyı şâ'ir etmez mi / Görünce gitdi 'aklı gezdi Bağdād u Haleb Vānı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12). [u,]
- Dolandı hayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 13). [u,]
- Acınır oldu bu hālīm seni ğaddār çile / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 2). [ü,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa deġişmem vaṭanın bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [u,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sīm olsa deġişmem vaṭanın bir çöpünü (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [ü,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [ü,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 5). [u,]
- Vaṭanı terk eden elbette çeker hūzn ü elem / Gece gündüz iniler zaḥm-ı gönül taḥt-ı sitem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [ü,]
- Yetişir āh edene dersiz amān renc-i şikem / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7). [ü,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / N'ola ğurbet n'ola ḥasret n'ola seyyāḥ olana (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 8). [u,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [ü,]
- Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele / Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 10). [u,]
- Gezer Allāh deyü bilmem ne delidir ne velî / Çekeriz cevır ü cefâyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [ü,]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 13). [u,]
- Hep çekdiceğim renc ü elem yār elemidir / Şeb-tā-be-seḥer nālelerim dil sitemidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 1). [ü,]
- Bu āh u enīn hicr 'azīm 'aşk eseridir / Bî-çāre gönül sevdigi cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 2). [u,]
- Daha da helāk etdi beni nāz u niyāzı / Bî-çāre gönül sevdigi cennet melegidir (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 7). [u,]
- Gīsūlārının bir teli dünyā degeridir / Nīm ülfet için böyle ten ü cānıma kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [ü,]
- Nice 'ālem nice ervāḥ nice lāhūt-ı 'uzmāyı / Kılar bir laḥzada kendin iken eflāk u esmāyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 8). [u,]
- Güzel lā-taknaṭu min raḥmetillāh emr ü fermānı / Görürsün şübhesiz Refî bu yüzden kenz-i Raḥmānı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 14). [ü,]
- O güzel uğruna āh etmegi kim görse 'abes / Azıcık gönülüne düşmekde olur 'aşk u heves (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 1). [u,]
- Yanıyor cism ü tenim bād-ı şabā göğsüme es / Maraḫ-ı 'aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 2). [ü,]
- Ğam u firakatle yanan baġrımı biryān mı şanır / Uzadır dest-i elem sīnemi külḥān mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [u,]
- Beni maġmūm u perīşān eden ašlā gülemez / Dutar āḥım anı birden bire iflāḥ olamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 13). [u,]
- Yine āşüftesinin kıymet ü kadrin bilemez / O güzel kendine Refî gibi 'āşık bulamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [ü,]
- Bu nāz u edā 'āşıka bilmem ki nedendir / Āzāde-i 'aşk olmayan ol baġrın ezendir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 4). [u,]
- Refî çekiyor cevır ü sitem uğruna cānā / Var mı ġarazın şūḥ-ı vefā eyle hüveydā (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [ü,]
- Bir şūḥ ki bilir cevır ile her nāz u edāyı / 'Uşşāka vefāyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [u,]
- Ḥamd ü bî-ḥadd ol Ḥudāya gösterir yevmü's sürür / Fazl u iḥsānıyla evlād baḫş edip verdi Ğafūr (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [ü,]

- Hamd ü bî-hadd ol Hudāya gösterir yevmü's sürür / Fazl u ihsânıyla evlād baḥş edip verdi Ğafūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 1*). [u,]
- Hem erişince iki yaşına güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nân u nemek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 13*). [u,]
- Nâle vü feryâdı güş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 14*). [ü,]
- Meymün u mübârek ola bu meclis-i 'irfân / Dâreynde Hudâ ecr-i cezîl eyleye ihsân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 1*). [u,]
- Hücetle yapış zâ'ik iseñ dâmen-i 'ilme / Ser-māye-i dîn 'ilm ü 'amel ü kaṭ'-ı bürhân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2*). [ü,]
- Hücetle yapış zâ'ik iseñ dâmen-i 'ilme / Ser-māye-i dîn 'ilm ü 'amel ü kaṭ'-ı bürhân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 2*). [ü,]
- Ğam çekme gönül leyl ü nehâr etse Hudâdan / Elbetde bulur zâ'ik olan feyz-i firāvân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 2, Beyit 3*). [ü,]
- Âh yigirmi üç yaşında erdi hükmu'llâh baña / Âh u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 3*). [u,]
- Çün serîr-ârây-ı mülke 'adl ü dâd-ı bî-a' dâd / Haḫ ede tahtında dâ'im 'ömr-i ḫâḫânı mezîd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 2*). [ü,]
- Haylı tedrîs ü tezekkür mevki'î âbâd içün / Bezl eder ihsânını her ân-be-ân kavlı-i sedîd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 3*). [ü,]
- Ref'iyâ remz eyledi târihini Hayy u Ğafūr / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hazret-i 'Abdülhamîd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [u,]
- Ref'iyâ remz eyledi târihini Hayy u Ğafūr / Nâm u şevketiñ yâd olundu Hazret-i 'Abdülhamîd (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 5, Beyit 5*). [u,]
- Hâdim-i 'ilm ü sa'âdetle bula bir başka nâm / Haḫ naşib etsin o feyzi tâlibe her şubḫ u şâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 1*). [ü,]
- Şarf u naḫv mantıḫ ma'ânî ḫikmet ü âdâb uşûl / 'İlm ü tefsîr ü bedî' fîḫ u beyân 'ilm-i kelâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3*). [ü,]
- Şarf u naḫv mantıḫ ma'ânî ḫikmet ü âdâb uşûl / 'İlm ü tefsîr ü bedî' fîḫ u beyân 'ilm-i kelâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3*). [ü,]
- Şarf u naḫv mantıḫ ma'ânî ḫikmet ü âdâb uşûl / 'İlm ü tefsîr ü bedî' fîḫ u beyân 'ilm-i kelâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 3*). [u,]
- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni' met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken luṭf u be-kâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 6*). [ü,]
- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni' met yeter / İsterim mecd ü mü'essel var iken luṭf u be-kâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 6*). [u,]
- Bî'l-bedâhe söyledi ḫikmetle eyâ Hayy u Ğafūr / Ref'iyâ ihvân me'zûn yazdı târihin tamâm (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 7*). [u,]
- Haşr u mefrûş oldu beş gün beş gece ciger güşem / Gözlerin yumdu cihâna bakmadı ayırdı hem (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 1*). [u,]
- Luṭf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu ḫitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1*). [u,]
- Luṭf u ihsân-ı Hudâdır beytimiz buldu ḫitâm / Melce' ü me'vâdır ancak mü'mine dârü'l-emân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 1*). [ü,]
- Servet ü sâmân ile olmaz muvaffâḫ her kişi / Döndürür çeker şükür her kârim şânî'-i cihân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 8, Beyit 2*). [ü,]
- Bunda zevḫ-i âḫiret mülkünde kaşru'l-baḥşını / Târihin remzinde Ref'î söyledi Hayy u Ğafūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 2*). [u,]
- Maḫşadım râḫat ola dünyâda evlād u 'ıyâl / Yohsa dünyâdan vefâ yok isterim dârü'l-cinân (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 2*). [u,]

üç: "Üç" sayı sıfatı.

- Üç adam deryâya hemân atladı / Ğarḫ etdi çaresiz ol ḫahrimânı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 28*). [üç,]
- İki gün üç gece tırmadı havâ / Gitdigimiz semti bilmedik ḫâlâ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 31*). [üç,]
- Üçüncü ḫapudân dedi dönelim / Sinop lîmânını varıp bulalım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 15*). [üçüncü, -üncü]

- Bir kaç sâ‘at anda mihmân oturduk / Etrâfı dolaşdık **üç** kişi bulduk (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 21). [üç,]
- Ereğlide dört gün **üç** gece yatdık / Turmadı furtuna târ nâ-çâr kaldık (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [üç,]
- Üç yüz dört târîhin yazdı Ref‘îyâ / Dikildi başıma semâr-ı rihlet (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [üç,]
- Âh yigirmi **üç** yaşında erdi hükmu’llâh baña / Âh u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [üç,]
- Ref‘îyâ **üç** yüz yedi târîh-i taşrîhiñ oku / Vâlideyni yazdırıp diksini hemân baş yanına (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [üç,]

üftâde: Düşkün, zavallı (âşık).

- ‘Ârz-ı hâl etdikçe yârim ma‘zeret etmez kabûl / N’eylesin Ref‘î gedâ **üftâdedir** efğânlıdır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [üftâdedir, -dir]

ülfet: (Ar.) Dostluk, muhabbet, ahbablık.

- Bu seyri seyr eden elbet içeri bir câm tolu şerbet / Nihâyet ‘aşk ile **ülfet** eder şöhetle ‘işretle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 11). [ülfet,]
- Ref‘îyâ yâr ile **ülfet** etmege / İster dü ‘âlemde güzel sevmeye (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 34, Beyit 9). [ülfet,]
- Bu hüsn ile **ülfet** etmeyen hûbân / Kurtulmaz yâ Hâkdan olursa tuğyân (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [ülfet,]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ **ülfeti** kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 3). [ülfeti, -i]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ **ülfeti** kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 6). [ülfeti, -i]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ **ülfeti** kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 9). [ülfeti, -i]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ **ülfeti** kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 12). [ülfeti, -i]
- Yâ beni eyle kabûl vaşlıña yâ **ülfeti** kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 3, Beyit 15). [ülfeti, -i]

ülfet: (Ar.) Alışma, kaynaşma, ünsiyet.

- Medhe lâıyk nâm vardır hem sezâdır Luţfiyâ / Dâğ-ı dilde **ülfeti** sâbit-bekâdır Luţfiyâ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [ülfeti, -i]
- Gîsûlârının bir teli dünyâ degeridir / Nîm **ülfet** için böyle ten ü cânıma kıydı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 3, Beyit 8). [ülfet,]

ülfet eyle: Yakınlık göstermek; tanışmak, görüşüp konuşmak; dost olmak.

- Bil ki kadrîñ rûz u şeb ağıyârla **ülfet eyleme** / Bakmasın kimse baña nisbetle sen mâh-pâyeye (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 11, Beyit 3). [ülfet eyleme, -me]
- Yine âh u zâra uğratdıñ beni / Karşımda ağıyâra **ülfet eylersin** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [ülfet eylersin, -r, -sin]
- Yâ ben kimler ile **ülfet eyleyem** / Şimdengerü hâlim kime söyleyem (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [ülfet eyleyem, -y, -im]

ümm: Ar. Ana, valide; asıl, menşe.

- Hû şadâsıyla beşiğîñ ögrüdü **ümmü** ebi / Hû ile ninni duyunca ağlamazdı çün şabî (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 1, Beyit 8). [ümmü,]

ümmîd: 1. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

- Ref'î **ümmîd** eder gün-be-gün vişâl / Misâl-i cevridir sendeki eşkâl (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [ümmîd,]

ünsiyyet: Alışkanlık, ahabplık, arkadaşlık.

- Bugün bir yâr ile **ünsiyyet** etdim / Kâmeti ser çekmiş yanağı beñek (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [ünsiyyet,]
- Hâfız Hâlîl der ki ben yanıñızda / Varırız Ünyeye **ünsiyyet** bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [ünsiyyet,]

ünve: Ordu'nun ilçesi.

- Giresundan çıkdık havâ mâhitâb / **Ünye** lîmânında çekdik ıztırâb (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 3). [ünve,]
- Ünye lîmânında etdik 'azîmet / Sinop lîmânına vardık selâmet (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 5). [ünve,]
- Ünyedendir Hâfız Hâlîlî Nazîf / Giresunlu Şâlih Şafvet bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 8). [ünyedendir,]
- Hâfız Hâlîl der ki ben yanıñızda / Varırız **Ünyeye** ünsiyyet bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [ünveye, -ye]
- Ünyeye dek birlikte gideriz dendi / 'Arz-ı şükran etdim ki hürmet bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [ünveye, -ye]

'üryân: Çıplak.

- Dedim ebrûlarıñ tâ sînemi bir bir hedef tutmuş / Dedi sîneñ gözet **'uryândır** bir tîğ u hançerdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 4, Beyit 6). ['uryândır, -dır]

üst: Bir şeyin yukarı kısmı. II Üzeri.

- Yürüdün **üstüme** biñ nâzla yan Ref'î deyü / A begim sînemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [üstüme, -üm, -e]
- Zülfün telleri bir bir şayılıyor / Ruğları **üstüne** şöyle yaylıyor (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [üstüne, -ü, -(n)e]
- Kerpene? **üstünde** gördük 'alâmet / Başladık tesbîhe Hakk-ı Rahmânı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 8). [üstünde, -ü, -n, -de]
- Gügerte **üstünü** deñiz kapladı / Birkaç kimselerin ödü patladı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 27). [üstünü, -ü, -(n)ü]

üz-: Üzüntü vermek, incitmek.

- Şem'aveş pervânesin yakmaktadır çayır çayır / Göz süzer cânlar **üzer** ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [üzer, -(e)r]
- Ğarîb Ğarîb koşma söyletme güzel / Adam sevdigini **üzer** mi böyle (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 34, Beyit 8). [üzer, -(e)r]

üzre: "Gereğince, doğrultusunda" anlamları katan "üzere" edatı.

- Tel tel olmuş şâh-ı ruhsâr **üzre** kumral perçemi / Her telinde bir maķâm gîsûları sâzânlıdır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 9, Beyit 2). [üzre,]
- Ol niķâb-ı ruğların açmış kızarmış gonceler / Pür-şacak etmiş yanağ **üzre** hicâb olmaktadır (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [üzre,]
- Yedi iklim **üzre** dîvân yazarmış / Anıñ'çün eflâke karışdı gitdi (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [üzre,]
- Kaldık deryâ **üzre** yâ Ğanî Mevlâm / Amân yâ Rab amân münâcât bu yâ (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [üzre,]
- Pervâz olarak evc-i hevâ **üzre** gezer hem / Mağrûr ile hem dem (Giresunlu Ref'î Divanı, Müstezad 2, Beyit 3). [üzre,]

- Zıkr-i tevḥīd etmegi bildi şabī bī-iştibāh / İş bu minvāl **üzre** tā oldu mu‘ammer ḥayli māh (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [üzre,]
- Ref‘iyā evvel ḥurūfāt **üzre** tārīḥ söyledi / Sağ olup yazsın müverriḥ bunca tārīḥ her zamān (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [üzre,]

va‘d: Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

- İhsānıña muḥtāc gönül penāhı / **Va‘d** eden ‘ahdini bozar mı böyle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 34, Beyit 4). [va‘d,]
- Çıkdı mı ḥātırdan verdiğin nişān / **Va‘diñ** nedir şāh-ı ḥübānım baña (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [va‘diñ, -in]

vādī: 1-İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit; yol, tarz. 2-Vaatler.

- Şahrā-yı gerdānıñ ğarīb yuvası / **Vādī-i** sedyānıñ küyada Leylāsı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [vādī-i, --i]
- Ne de cellād ediyor ḥançer-i müjgānesini / Düşürür **vādī** vü şahrālara divānesini (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [vādī,]

vāh: "Üzüntü, keder, feryat" bildiren bir ünlem.

- Āh yigirmi üç yaşında erdi ḥükmu’llāh baña / Āh u **vāh** eyvāh deyü ağlar ata māder katı (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [vāh,]

vahdet: Allah'ın birliği, tek olmak.

- Āteş-i sūzānıñ sūy-ı **vahdetde** / Dil-i teşne feryād u ğāh ḥasretde (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 29, Beyit 3). [vahdetde, -de]
- Bütün aḥvālını fāsık eden ‘ālemde deli / Deme her gūşe-i **vahdetde** bu Ref‘i be deli (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 2, Beyit 11). [vahdetde, -de]
- Müdāvim mā-sivādan el çekip takvāya taldıñsa / Meded yā Hū elim tut kūşe-i **vahdetde** kaldıñsa (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11). [vahdetde, -de]

vak‘a-i: Gerçeklik || varlık, var oluş, hayat.

- Berīdir ceys-i ğamdan bedāhī ihtifālardan / Gönül ğamnāk olursa **vak‘a-i** şol Kerbelālardan (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 1, Beyit 5). [vak‘a-i,]

vākī‘: Ar. Mevcut, bulunan.

- Beynimizde **vākī‘** sırrı söyletme / Kūs tırma ğonce-dehānım baña (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 4). [vākī‘,]

vākī‘a: (Ar. vākī‘ “vukū bulan”dan vākī‘a) 1. Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu.

- Ref‘iyā mir‘āt edindi **vākī‘ā** dil-berleri / Ol enīs ü hem-demim vīrāneyi i‘māreye (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [vākī‘ā,]

vākıf: Bilici, bilen, haberdar ve âgâh olan kimse.

- Gīsūlārınıñ bir teli dünyā degeridir / Olmaz mı ‘aceb **vākıf-ı** esrārım o dil-dār (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 3). [vākıf-ı, --ı]

vakit: Ar. Zaman, vakit.

- O beyāz gerdānı emdiğim **vakit** / Boynuña el atıp şardığım **vakit** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [vakit,]
- O beyāz gerdānı emdiğim **vakit** / Boynuña el atıp şardığım **vakit** (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 46, Beyit 7). [vakit,]

- Gelmez mi hâtırâ derdigim **vaķit** / Yetişmez mi âh u efġanıġ baġa (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 46, Beyit 8*). [*vaķit,]*
- Pazar gŭnŭ sâ'at on iki tamâm / Kerpene? şırtında **vaķit** de aġřâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 62, Beyit 9*). [*vaķit,]*
- Raġm-ı mâderden ġadem başdı cihâna ol zŭkŭr / Ol **vaķitde** zıkr edindim ġaġıruban yâ řekŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 3*). [*vaķitde, -de]*
- Raġm-ı mâderden ġadem başdı cihâna ol zŭkŭr / Ol **vaķitde** zıkr edindim ġaġıruban yâ řekŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 6*). [*vaķitde, -de]*
- Raġm-ı mâderden ġadem başdı cihâna ol zŭkŭr / Ol **vaķitde** zıkr edindim ġaġıruban yâ řekŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 9*). [*vaķitde, -de]*
- Raġm-ı mâderden ġadem başdı cihâna ol zŭkŭr / Ol **vaķitde** zıkr edindim ġaġıruban yâ řekŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 12*). [*vaķitde, -de]*
- Raġm-ı mâderden ġadem başdı cihâna ol zŭkŭr / Ol **vaķitde** zıkr edindim ġaġıruban yâ řekŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 15*). [*vaķitde, -de]*
- Teferrŭc **vaķtidir** derler okur ġořma ġazel dil-ber / Meded ġekdikġe bir dıtrer bŭtŭn ġuvvetle heybetle (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 2, Beyit 2*). [*vaķtidir, -i, -dir]*
- şalı gŭnŭ sâ'at on birde tamâm / Fâyrâb etdi vapur **vaķtinde** aġřâm (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 64, Beyit 3*). [*vaķtinde, -i, -n, -de]*
- Mart rŭġu ibtidâsında tamâm etdi zuhŭr / Târîġi Toksan sekiz yevm-i bâzâr **vaķt-i** saġŭr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2*). [*vaķt-i, -i]*

valide: Anne.

- Ĳızġaġızım deyŭ aġlar **vâlidem** / Bir yaşında iken erişdi firġat (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 2*). [*vâlidem, -m]*

vâlideyn: Anne ve baba.

- Yaşına başdı ġadem etdi tekellŭm gâġ gâġ / **Vâlideyni** ġaġırıp derdi deyŭ illâ'illâġ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 10*). [*vâlideyni, -i]*
- şefâ'at etmeġe **vâlideynime** / Meclis-i Ĥalîle Ĥaġ etdi da'vet (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 3*). [*vâlideynime, -im, -e]*
- Ref'iyâ ŭġ yŭz yedi târîġ-i tařrîġiñ oġu / **Vâlideyni** yazdırıp dıksin hemân baş yanına (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 5*). [*vâlideyni, -i]*

vallâhi: "Allah'a ant olsun ki" anlamına gelen yemin sŭzŭ.

- Al cânımı ġurtar beni yâ Rab bu elemden / **Vallâhi** delindi yŭregim renc-i şikemden (*Giresunlu Refî Divanı, Mŭseddes 4, Beyit 10*). [*vallâhi,]*

vân: Van şehri.

- Yataġ řandıġ eşyâ ġarıřdı sele / 'Aġlımız dolandı İrân u **Vânı** (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 62, Beyit 14*). [*vânı, -ı]*
- Ne ġâcet gezmeye İrân u **Vânı** / Muġıbb-i řâdıġa yâdigâr olsun (*Giresunlu Refî Divanı, Diġer 63, Beyit 28*). [*vânı, -ı]*
- Mecâzib dil gerekdir etmeġe şayd u şikârânı / Görŭnce ġitdi 'aġlı ġezdi Baġdâd u Ĥaleb **Vânı** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 2*). [*vânı, -ı]*
- Görŭnce ġitdi 'aġlı ġezdi Baġdâd u Ĥaleb **Vânı** / Dolandı ġayli mŭddet İşfehân u mŭlk-i 'Osmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 5*). [*vânı, -ı]*
- şanırsın aġzı ġoġġa dışleri inci şâdefdendir / Görŭnce ġitdi 'aġlı ġezdi Baġdâd u Ĥaleb **Vânı** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 7*). [*vânı, -ı]*
- Görŭnce ġitdi 'aġlı ġezdi Baġdâd u Ĥaleb **Vânı** / Dolandı ġayli mŭddet İşfehân u mŭlk-i 'Osmânı (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 10*). [*vânı, -ı]*
- Rıġâb-ı ġŭsnŭne Ref'î ġedâyı şâ'ir etmez mi / Görŭnce ġitdi 'aġlı ġezdi Baġdâd u Ĥaleb **Vânı** (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 12*). [*vânı, -ı]*

vapur: *Su buharı gücüyle çalışan gemi.*

- Gāh tölup gāh çıkar **vapuruñ** başı / İnletdi figānım ‘arş u Raḥmānı (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 24*). [*vapuruñ, -un*]
- Şalı günü sā‘at on birde tamām / Fāyrāb etdi **vapur** vaktinde aḥşām (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 3*). [*vapur,]*
- Ol zamān vapura ‘acele geldik / Belki **vapur** kalkar al kayık dedik (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*vapur,]*
- Bir yandan qar yağmur sür‘atle yağur / Talğalar urdukça şallanır **vapur** (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 55*). [*vapur,]*
- Sā‘at yedi buçuk İneboluda / Lenger-endāz atdı **vapur** orada (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 59*). [*vapur,]*
- Gece sā‘at iki uyandı ocağ / Kapudan emr etdi **vapur** kalkacak (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 79*). [*vapur,]*
- Atdıq fāyrāb **vapur** sā‘at sekizde / Bir düşünmek aldı beni deñizde (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 91*). [*vapur,]*
- Lenger-endāz etdi **vapur** līmāna / Cismime bir ḥayāt geldi o anda (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 97*). [*vapur,]*
- Anıñ‘çün **vapura** gelmeği kurdıq / Kalk gidelim dedim nihāyet bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 22*). [*vapura, -a*]
- Ol zamān **vapura** ‘acele geldik / Belki vapur kalkar al kayık dedik (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*vapura, -a*]
- Çarçabuk **vapura** gelince bindik / Bu gece burdayız zuhūrāt bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 24*). [*vapura, -a*]
- Gitdikçe artmağda emvāc-ı deryā / Ne mümkün **vapura** varmak bir daha (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 37*). [*vapura, -a*]
- Şabāḥdan **vapura** gelmeği kurdıq / Acente-ḥāneye vapurdan şorduk (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 47*). [*vapura, -a*]
- Vapura gelince ḥayli sevindik / Yağmağa başladı qar ḥikmet bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 50*). [*vapura, -a*]
- Ol gecede havāladı bir bora / Bir qarışa yakın yağdı **vapura** (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 57*). [*vapura, -a*]
- Pazar günü aḥşām sā‘at on iki / **Vapura** gidelim kalkacak belki (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 77*). [*vapura, -a*]
- Vapura varınca yeriz yemegi / Atladıq kıyıka merdiyyet bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 78*). [*vapura, -a*]
- Şamsundan Āşaf Beg **vapura** bindi / Begim teşrifiñiz ne yaña döndü (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 93*). [*vapura, -a*]
- Cümle aḥibbālar kayıka binmiş / Kayık maḥşüş ile **vapura** gelmiş (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 99*). [*vapura, -a*]
- Eşyalar **vapurda** şallanır ḥālā / Ḥamd olsun çıkmışdıq selāmet bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 38*). [*vapurda,]*
- Çıkdılar Samsuna cümle aḥibbā / **Vapurda** yalınız kaldıq ‘ādetā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 89*). [*vapurda,]*
- Şabāḥdan vapura gelmeği kurdıq / Acente-ḥāneye **vapurdan** şorduk (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 47*). [*vapurdan,]*
- Tā‘ifeler bütün ḥayretde kaldı / Kaldırdıq **vapuru** şerāfet bu yā (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 64, Beyit 54*). [*vapuru,]*

var-: *(Bir yere) ulaşmak, erişmek; gitmek.*

- Su‘āl olmaz Ḥudānıñ nice biñler ḥikmeti vardır / Bu sırrı bilmeyen aḥmak **varıp** da şefkati gözler (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 3, Beyit 5*). [*varıp, -ıp*]
- Ey gönül ol mäh-tābāndan yana **vardıñ** mı sen / Baş egip önünde el pençe dīvān turduñ mu sen (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 26, Beyit 1*). [*vardıñ, -dı, -ñ*]
- Sen kendini çün re’s-i şadāretde görürsün / Şor ḥilqat-i insān **varıp** za‘f-ı sinekden (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 27, Beyit 3*). [*varıp, -ıp*]
- Üçüncü kapudān dedi dönelim / Sinop līmānını **varıp** bulalım (*Giresunlu Ref’i Divanı, Diğer 62, Beyit 15*). [*varıp, -ıp*]

- Hâfız Halîl der ki ben yanınızda / **Varınız** Ünyeye ünsiyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [varınız, -ır, -ız]
- Varam ğurbet ele seyyâh edeyim / İzin ver gireyim yârim el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [varam, -am]
- 'Âlemi hep geşt ü güzâr edeyim / Destûr ver **varayım** yârim el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [varayım, -+a, -(y)ım, -]
- Elbet bir gün naşîb olur kavuşmak / Destûr ver **varayım** yârim el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [varayım, -+a, -(y)ım, -]
- Ben ğurbetde sen vaṭanda gül dalda / Destûr ver **varayım** yârim el-vedâ' (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [varayım, -+a, -(y)ım, -]
- Gerdâni kaymakdır âfet-i devrân / Bûseleriñ düşür **var** kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 8). [var,]
- Şu gönlüm derûnu firâkla yandı / **Varmadan** bâzâr-ı 'aşka a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 1). [varmadan, -madan]
- Şimdi benden kıyın kıyın kaçarsın / Tenhâya **vardıhda** gögsün açarsın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 7). [vardıhda, -dık, -da]
- Ünye lîmânında etdik 'azîmet / Sinop lîmânına **vardık** selâmet (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 5). [vardık, -dık]
- Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim / Firuncuya **vardık** ziyâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [vardık, -dık]
- Taleble birlikde kapdana **vardık** / Kalkacakken deyiñ şecâ'at bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [vardık, -dık]
- Şamsunlu Muştâfâ Efendi bile / **Vardık** ol Hâzret-i Seyyid Bilâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 67). [vardık, -dık]
- Dergâha **varınca** tutduk el ele / Fâtîha okuduk ziyâret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [varınca, -ınca]
- Vapura **varınca** yeriz yemegi / Atladık kâyıka merdiyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [varınca, -ınca]
- Gıtdikçe artmakta emvâc-ı deryâ / Ne mümkün vapura **varmak** bir daha (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 37). [varmak, -mak]
- Der-sa'âdetde tarîk-i 'ilme tâlibden iken / Bî-murâd bî-çâre **vardı** âhîret meydânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 2). [vardı, -dı]
- Gerekmey rûbe-i bâlâ erenden himmet aldıñsa / Ziyâretgâh-ı a'zamdır huzûr-ı fâhra **vardıñsa** (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [vardıñsa, -dı, -n, -sa]

var: "Git" anlamında tavsiye bildiren söz. II "Haydi! Yap!" anlamında emir bildiren söz. III "varsın öyle olsun, feda olsun!" manalarında kullanılan bir ifade. IV Bazı özellikleri kendinde bulundurmak.

- Ne hâcet fâhr-ı dilden dem çekip mestâne devrâna / Cehâlet perdesin yok eyle **var** mescûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [var,]
- Güzelleri bir bir takrîr edeyim / Evşâfın yâd eyle **var** kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 1). [var,]
- Sorarlarsa n'ola helâkiñ neden / **Var** dillere destân eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 4). [var,]
- 'Âlemiñ gözüne ħor ħakîr görûn / Cefâ-yı minnetle **var** sürüm sürûn (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 3). [var,]
- Bundan soñra **var** bul yâr başkasını / Ben gibi âzâddan kurtulmayasın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 10). [var,]
- Var memleketinde eyle şafâlar / Göstermesin Hudâ gamlı zamânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 34). [var,]

var: Bir şeyin veya herhangi bir durumun var olmasında kullanılan ifade, bulunma durumu, mevcut II sahip olmak.

- Su'âl olmaz Hudânıñ nice biñler hikmeti **vardır** / Bu sırrı bilmeyen aḥmak varıp da şefkati gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 5). [vardır, -dır]
- 'Acebâ **var** mı seniñ kıymetiñi bir bilecek / O seniñ dişleriñiñ her biri bir dürr-i şadef (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 6, Beyit 2). [var,]

- Mülk-i dilde nām **var** bir buseye biñ kan döker / Luṭf u ihsānıñ yetiştirir yā meded kıl yā naşib (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [var,]
- Gönlümüz hayrette kaldı tatlı cânıñ **var** Cemāl / Tā ezelden halk olunmuş kadr ü şanıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [var,]
- Gönlümüz hayrette kaldı tatlı cânıñ **var** Cemāl / Tā ezelden halk olunmuş kadr ü şanıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 1). [var,]
- Kim esir olmaz 'aceb bir kez görünce ruhların / Bâğ-ı cennet güllerinden bir nişanın **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 2). [var,]
- Hâk ne hoş halk eylemiş isminde hüsnüñ mähveş / Zâtına lâıyık huşuşâ hûb vatanıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [var,]
- Uğradım gâfil iken âb-rüy-ı tığn zahmına / Şive-i âhû gibi âteş-feşânıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [var,]
- Çün seniñ 'aşkınla efgân etdiğim ta'yib değil / Yâ nasıl ketm eyleyem muhrık lisânıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [var,]
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [var,]
- Kaşdın öldürmekse etsin Ref'i yâ cânın fedâ / Gâlibâ bu dehrde biñ dürlü ruhânıñ **var** Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 7). [var,]
- Hem dahı Kâdir Âga-zâde deyü nîk-nâm **var** / İsm-i Maḥmûd maḥlaş-ı ihvânımız Ḥamdî Baba (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 9). [var,]
- Medhe lâıyık nâm **vardır** hem sezâdır Luṭfiyâ / Dâğ-ı dilde ülfeti sâbit-bekâdır Luṭfiyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 19, Beyit 1). [vardır, -dır]
- Âşüfte-i hâl olmada bilmem ne kuşur **var** / Bülbül gibi feryâd ile al renk çiçekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 7). [var,]
- Baña nisbet süy-ı rakıbe akdın / **Var** mı benim gibi 'aşk dîvânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 4). [var,]
- Bir su'âlim **vardır** ey çeşm-i siyâh / Lü'lü'-i lâlâdır her bir dânesi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 30, Beyit 1). [vardır, -dır]
- Senden gayrı güzel **var** mıdır dedim / Tomurcuğ gül açmış yanağı beñek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [var,]
- Ne yapsın Ref'i yâ 'aşk **var** serde / Çün 'aşık ağlatmış yanağı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [var,]
- Ref'i yâ naşibi **var** gurbet elde / Boyuñ egmiş maḥzûn turur el belde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 5). [var,]
- Gerçi âsân değil **var** ise dilde / Yedi yılda buldu Ref'i gülşende (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 5). [var,]
- Böyle muḳîm derde çâremiz mi **var** / Ğamze-i ḥançerden yaramız mı **var** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [var,]
- Böyle muḳîm derde çâremiz mi **var** / Ğamze-i ḥançerden yaramız mı **var** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [var,]
- Sûhte-i şad-dil-i pâremiz mi **var** / Yoḥsa Ref'i gedâ faḳr olur gider (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 6). [var,]
- Sen gibi dil-dâra düşünce göñül / Ağlamakdan başka kâr **var** mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 1). [var,]
- Bülbül gibi dertli dertli şak' baña / Sensiz Ref'i 'aşk bâzâr **var** mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 6). [var,]
- Gidip gelmemek **var** gelip bulmamak / Eskiden 'âdetdir yâra toymamak (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11). [var,]
- Kavuşmak gülmek **var** hem de ağlamak / El-vedâ' tûṭi-i zebân el-vedâ' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 12). [var,]
- Tatvîl-i makâle kimiñ ḥaddi **var** / 'Âlem-i diğer-gün dünyâsı **var** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [var,]
- Tatvîl-i makâle kimiñ ḥaddi **var** / 'Âlem-i diğer-gün dünyâsı **var** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 59, Beyit 4). [var,]
- Ben saña 'aşıkım tâ şübheñ mi **var** / Lâıyık mıdır Ref'i çeksin elemeler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 6). [var,]
- Dümene kumanda ver etsin gayret / Belki sâkin olur **vardır** zamânı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [vardır, -dır]

- Ğāyet lezīz gördüm **var** ise dilde / Yed-i zātda buldum seyr-i gülşende (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 5*). [var,]
- Hāfız Hüseynin hem şāliha 'amel / **Var** imiş Cin-zāde Rāsimde kemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 15*). [var,]
- Var iken 'Osmānlı Rūsa ne hācet / 'Osmānlıya bindim 'adālet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 2*). [var,]
- Eregli kazāsı vīrānlık şehir / Ol günde bir düğün **var** imiş meger (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 19*). [var,]
- Zann etdik ağzında **var** lāf otaş / Ğam çekdik dem çıkıdı sefāhet bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 32*). [var,]
- Etmek mi diler zūlf-i perīşānına ber-dār / Yār sevmek için 'āşıkā bilmem ne günāh **var** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [var,]
- Ref'ī çekiyor cevri ü sitem uğruña cānā / **Var** mı ğarażıñ şūh-ı vefā eyle hüveydā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 13*). [var,]
- Ref'ī a güzel gözledi kuşvā-yı mürüvvet / **Var** bende dirāyet (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 12*). [var,]
- Melik-i memdūhadan 'addolduğum ni' met yeter / İsterim mecd ü mü'essel **var** iken lūtf u be-kām (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 6*). [var,]

var et: Yaratmak.

- Kādīm zann etme kün emri ile **var etdi** eşyāyı / Yekün emri hitābında yıkar a'lāyı ednāyı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 7*). [var etdi, -di]

vasf: (Ar.) Hāl, hususiyet, özellik.

- Açılır bāb-ı mürüvvet hele fettāh olana / Meger imdād erişir **vaşfına** meddāh olana (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 9*). [vaşfına, -ı, -n, -a]

vasf eyle: Övmek | güzelliğini dile getirmek.

- A begim bu Ref'ī seni **vaşf eyler** / Hüsünü görenler ğilmānı n'eyler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 7*). [vaşf eyler, -r]

vaşl: (Ar.) Ulaşma, birleşme II. Sevdğine kavuşma, vuslat.

- Dedim ol ravza-i **vaşlūn** kerem kıl bāb-ı lūtfuñdan / Dedi Ref'ī harāb etme saña lāyık muhavverdir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 7*). [vaşlūn, -(ı)n]
- Bülbül ğoncesine eyledi zārı / **Vaşl** arzūlamış geşt ü güzārı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7*). [vaşl, -ı]
- O rāhin hādimidir Ref'iyā **vaşl-ı** cinān olsun / Ri'āyet eyledi Hürmüz revādır şādumān olsun (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 14*). [vaşl-ı, --ı]
- Yā beni eyle kabūl **vaşlūña** yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]
- Yā beni eyle kabūl **vaşlūña** yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]
- Yā beni eyle kabūl **vaşlūña** yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]
- Yā beni eyle kabūl **vaşlūña** yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]
- Yā beni eyle kabūl **vaşlūña** yā ülfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]
- Kurbān olurum **vaşlūña** dīdārıña hālā / Yetmez mi güzel olmuşuz 'ālemlere ifşā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 14*). [vaşlūña, -ı, -n, -a]

vaṭan: Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

- Hāk ne hoş hāl eylemiş ismiñde hüsñüñ mähveş / Zātıña lāyık huşuşa hūb **vaṭanıñ** var Cemāl (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3*). [vaṭanıñ, -ın]

- Ben ğurbetde sen **vaşanda** gül dalda / Destür ver varayım yārım el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [vaşanda, -da]
- Ben ararım yārı **vaşanda** el-ān / Meger ki bağçeye gül-şāna gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 1). [vaşanda, -da]
- Vaşanın ebb-i kabīhi bu diyārın lebinı / Ne bilir qadrini ğurbet gezenin kim **vaşanı** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [vaşanı, -ı]
- Vaşanı terk eden elbette çeker hüzn ü elem / Gece gündüz iniler zaşm-ı gönül taşt-ı sitem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [vaşanı, -ı]
- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / Zer ü sım olsa deĝişmem **vaşanın** bir çöpünü (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [vaşanın, -ın]
- Vaşanın ebb-i kabīhi bu diyārın lebinı / Ne bilir qadrini ğurbet gezenin kim vaşanı (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 4). [vaşanın, -ın]

vā-veylā: Çıĝlık, feryat, yaygara.

- Bezm-i dilde dil-rübālar kurdı da' vā-yı sirişk / Zann edersem meclis-i hūbāna **vā-veylā** düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 3). [vā-veylā,]

vây: "Üzüntü, şaşma ve hayret" ifade eden ünlem.

- Olmazsa bize hāşılı bir rāh-ı hidāyet / **Vây** bu ne hākāret (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 2). [vây,]

vāz gec: Artık istemez olmak, terk etmek, bırakmak.

- Tavana şıkışdı yolcu toptolu / **Vāz geçdik** şıladan nedāmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [vāz geçdik, -dik]

vaz' olundu: Koyulmak, konulmak; serpmek.

- Geçdi bir kaç gün beşige **vaz' olundu** ol şabī / Hū deyü dā'im baña etmekde oldu meşrebi (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 7). [vaz' olundu, -un, -du]

ve: "Ve" bağlacı.

- Şa'bān Sene 304 **ve** 17 Şa'bān Sene 302 (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 6). [ve,]

vebāl: 1. sıkıntı 2. kötülük 2. günah.

- Müjgāne vü zülfünden cihān mu'aştar qaldı / Dil inkisārı çarpar qalırın çok **vebāle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [vebāle, -e]
- Uĝratdın fiĝāna kıldın dīvāne / **Vebāle** girmekden hāşyetin yok mu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 51, Beyit 6). [vebāle, -e]

vech: (Ar.) Yüz, çehre.

- Bir kez nūr-ı **vechiñ** seyr eden āşüfteler / 'Aşkla mařv olup fir fir döner kirmān gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 4). [vechiñ, -in]
- Çek niķāb setr eyle **vechle** yanmasın āvāreler / Cezb eder tavşif-i hūsnün bunca yārān qahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [vechle, -le]

vedā: Ayrılık vakti, ölüm.

- Gönümde hāşıldır büyük daĝdaĝa / Bahā Efendimiz olsun **vedā'lar** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 2). [vedā'lar,]

vedālaş: Vedalaşmak, ayrılık vaktinin gelmesi.

- İcmālen tavşifim budur o yanda / Ref'iyā bugün **vedā'laşdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [vedā'laşdı, -dı]

- Helvâcî Muştâfâ çıkıdı burada / **Vedâ** 'laşdı gitdi refâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [vedâ 'laşdı, -dı]

vefâ: (Ar.) Sözünde durma, verilen sözü yerine getirme II. Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadâkat.

- Dalâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç / **Vefâ** yok cām-ı ma'şûk hırka-i efsûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [vefâ,]
- Kanı âğûşumda 'ahd ü **vefâlar** / Sadâkatîñ bu mu cânânım baña (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 10). [vefâlar, -lar]
- Söz verdiñ sözünde bir gün tırmadıñ / Senden **vefâ** umdum vefâsız çıkıdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [vefâ,]
- Umardı bu Refî Bahâdan **vefâ** / Vefâsız demegi istemez hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 5). [vefâ,]
- Hukûk-ı **vefâdan** şöhrat ferzendi / Luţf u ihsân ile yarışdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [vefâdan, -dan]
- Vefâsızdır niçün yâd etdiñ ey dil bu hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâk kıldı taķdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [vefâsızdır, --sız -dır]
- Baña cevri etdiğini derdime dermân mı şanır / 'Acebâ bunca **vefâsızlığı** bir şân mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 5). [vefâsızlığı, -sız, -lık, -ı]
- Bir şûh ki bilir cevri ile her nâz u edâyı / 'Uşşâka **vefâyı** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 1). [vefâyı, -y, -ı]
- Her gelen ihvân yârân demesinler yok **vefâ** / Şâhib-i beyte şefâ'at kıl Muḥammed Muştâfâ (Giresunlu Refî Divanı, Rûbai 1, Beyit 2). [vefâ,]
- Maķşadım râḥat ola dünyâda evlâd u 'ıyâl / Yoḥsa dünyâdan **vefâ** yok isterim dârü'l-cinân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [vefâ,]

vefâ eyle: Verilen sözü tutmak.

- Refî çekiyor cevri ü sitem uğruña cânâ / Var mı ğaraẓıñ şûh-ı **vefâ eyle** hüveydâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 13). [vefâ eyle,]

vefâ kıl: Sevgiyi, dostluğu sürdürmek.

- Kılmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan el çekdim bugün / Geldi yevm-i iftirâdım mâderidir ķardeşime (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 3). [vefâ kılmadı, -ma, -dı]

vefâdar: Sevgisi geçici olmayan, sadık, vefâlı.

- Bulmadım 'âlemde yâr-ı **vefâdar** / Sıcı-i ğamda kıldım maḥv ğam-ğüsârım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [vefâdar,]

vefâsız: 1-Vefâsız olmayan; sevgisinde, dostluğunda sebat göstermeyen kimse. 2- Sevgilinin bir özelliğidir ve sevgiliye hitap edilmektedir.

- Refî iyâ bu yüzden şararıp şoldu / Sen **vefâsız** yâra çokdan kıl oldu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [vefâsız,]
- Vefâsızlar kıysın tatlı cânına / Zırâ ben cânımdan şimdi uşandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [vefâsızlar, -lar]
- Söz verdiñ sözünde bir gün tırmadıñ / Senden vefâ umdum **vefâsız** çıkıdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [vefâsız,]
- Umardı bu Refî Bahâdan vefâ / **Vefâsız** demegi istemez hâlâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 5). [vefâsız,]

vefât: (Ar.) Ölüm.

- Vefâtı 5 Mart 301 (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 13). [vefâtı, -ı]

vefk: Uygun gelme, uyma.

- Vefk-ı maşşūd edip feyz-āb eyle / İsterse bu cismim odlara yansın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 2). [vefk-ı, -ı]

vehbî: Çalışmakla kazanılmayan Allah'ın lütfü.

- Bu rāh-ı 'aşk **vehbîdir** kesbî işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer hüsniñ zevāle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [vehbîdir, -dir]

vehleten: Birdenbire, ansızın.

- Vehleten geçdi cigerden burc-ı kavseyniñ Cemāl / Tır sihām işler dile meyl etse 'ayneyniñ Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 7, Beyit 1). [vehleten,]

velākīn: "Ama, ancak, lakin" anlamlarında bir bağlaç.

- Tüvān-ger olsa bir kişi hem aşl-zāde şanır kendin / **Velākīn** māyesi ber-bād 'acebdir 'izzeti gözler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 3, Beyit 2). [velākīn,]
- Dedim incüye beñzer dişleriñ güyā dizilmişdir / Dedi ol dāne-i lü'lü' **velākīn** ism-i cevherdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 4). [velākīn,]

velî: (Ar.) Cenāb-ı Hakk'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'l-i Bedaḥşān mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet **velî** yāķūt-ı aḥmerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [velî,]
- Gezer Allāh deyü bilmem ne delidir ne **velî** / Çekeriz cevri ü cefāyı çıkālı ğurbet ele (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 12). [velî,]

ver-: Vermek, ihsan etmek.

- Elbet bir gün naşīb olur kavuşmak / Destür **ver** varayım yārim el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [ver,]
- Ben ğurbetde sen vaṭanda gül dalda / Destür **ver** varayım yārim el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [ver,]
- Söz **verdiñ** sözünde bir gün ṭurmadıñ / Senden vefā umdum vefāsız çıkdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 2). [verdiñ, -di, -n]
- Baña nisbetle **verir** kendini aġyār eline / Düşürür āh u fiġānı beni ḥasret çölüne (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 7). [verir, -ir]
- Varam ğurbet ele seyyāḥ edeyim / İzin **ver** gireyim yārim el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [ver,]
- Deġişmem **verseler** ma'den güheri / Her bir şivesinde biñ kan yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [verseler, -se, -ler]
- Çıkdı mı ḥātırdan **verdigin** nişān / Va'diñ nedir şāh-ı ḥübānım baña (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 6). [verdigin, -diği, -ñ]
- Dümene kumanda **ver** etsin ġayret / Belki sākin olur vardır zamānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 18). [ver,]
- Dediler ki henüz göründü baba / Çok şükür Mevlāya **verdi** iḥsānı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 32). [verdi, -di]
- Kabza-i seyfi ṭutunca ditresin düşmān hemān / Hüsniyā sen sil seyif ilen şaķın **verme** amān (Giresunlu Ref'i Divanı, Matla 2, Beyit 1). [verme, -me]
- Hüsniyā bu kabza-i seyfi alınca destine / **Verme** bir laḥza amān düşmāna Allāh 'aşķına (Giresunlu Ref'i Divanı, Müfret 2, Beyit 1). [verme, -me]
- Ḥamd ü bî-ḥadd ol Ḥudāya gösterir yevmü's sürür / Fażl u iḥsānıyla evlād baḥş edip **verdi** Ğafūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 1). [verdi, -di]

vér: İzin vermek.

- 'Ālemi hep geşt ü güzār edeyim / Destür **ver** varayım yārim el-vedā' (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [ver,]

verem: Herhangi bir organa ve en çok akciğerlere yerleşen Koh basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık, tüberküloz.

- Ey bedr-i cemîl tâb-ı tüvânım 'ademîdir / 'Aşkın **veremîdir** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 3). [veremîdir, -î, -dir]

vicdan: İnsanın içindeki iyiyi kötünden ayırabilen ve iyilik etmekten lezzet duyan ve kötülükten elem alan manevî his.

- Celb eder etrâf u eknâfdan mürîd-i bî-şümâr / Taht u tâc-ı himmeti **vicdânımız** Hamdî Baba (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 3). [vicdânımız,]
- Toğrusu Refî gedâ taşhîh-i **vicdân** et bu dem / Ol esîr-i bâb-ı lutfunda revâdır Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 7). [vicdân,]
- Refî biñlerce mülâkâtîñla fâhr etmekdedir / Pâyîña yüzler sürer **vicdânımız** hoş geldiñiz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [vicdânımız,]
- Bükdü belimi cevher-i **vicdânıma** kıydı / Dîn ehli iken dînime imânıma kıydı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 9). [vicdânıma, -ım, -a]

vîrân: Yıkık, dökük harap.

- Eregli kazâsı **vîrânlık** şehir / Ol günde bir düğün var imiş meger (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 19). [vîrânlık, -lık]
- Refî iyâ mir'ât edindi vâkı'â dil-berleri / Ol enîs ü hem-demim **vîrâne**yi i' märeye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 5). [vîrâne, -y, -i]
- Vîrâneye yüz tıtdı gönül hâşılı gamdan / Bir büsecik ihsân ede yok süy-ı keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [vîrâne, -y, -e]

vîrâne eyle: Yıkmak, harap etmek.

- Bu bir gizli hâldir denmez ağıyâra / Eylediñ gönülümü vîrâne şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 4). [vîrâne eylediñ, -di, -n]

vişâl: (Ar.) Sevdiğine kavuşma, vuslat.

- Refî ümmîd eder gün-be-gün **vişâl** / Misâl-i cevridir sendeki eşkâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 5). [vişâl,]
- Ağladım sızladım kalmadı mecâl / Görmedim 'âlemde bir lahza **vişâl** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 5). [vişâl,]
- Ğayrı yetdi cāna şîve vü nāzîñ / Bir gün evvel ikram eyle **vişâliñ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [vişâliñ, -iñ]
- Vişâliñi bir kez görürsem eger / Koç kurbân keseyim her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 10). [vişâliñi, --in, --i]

vü: " Ve" bağlacı.

- Farq eder dünyâ **vü** mâ fihâda hikmet tâcını / 'Ârif-i billâh gevher içre kâdir Luţfiyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 2). [vü,]
- Müjgâne **vü** zülfünden cihân mu'aţtar kaldı / Dil inkisârı çarpar kalırsın çok vebâle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [vü,]
- Ğayrı yetdi cāna şîve **vü** nāzîñ / Bir gün evvel ikram eyle vişâliñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [vü,]
- Sānî **vü** sālisi rabi'î birden / Eyledi aşikâr ism-i 'ademden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 10). [vü,]
- Lâl oldu dilim söylemege 'aşk-ı mecâzı / Girdikçe girer kanıma şol şîve **vü** nāzı (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 3, Beyit 6). [vü,]
- Ne de cellâd ediyor hançer-i müjgânesini / Düşürür vādî **vü** şahrâlara divânesini (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 11). [vü,]
- Nâle **vü** feryâdı gûş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam yeri cisminde görmemiş felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [vü,]

vücüd: *Beden, cisim, gövde. II Aşığı kendisi.*

- Bir bölük gam leşkeri girdi **vücüdum** şehrine / Şabr eder oldukça bahtımdan daha ednâ düşer (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 16, Beyit 4). [vücüdum, -(u)m]
- Münāsib sevmeye âhū gözleriñ / **Vücūdum** maḥvına kıydı sözleriñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 5). [vücūdum, -um]
- Gör nice **vücūdum** boyanmış kana / Baş avuçda ağla gel yana yana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [vücūdum, -um]
- Vücūdu mülküne efgendesin bir nāzır etmez mi / O hâlde nīm-naazarla bendesin der-hātır etmez mi (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 11). [vücūdu, -u]
- Meftūn olalı ḥakkı gedā gülmedi aślā / Maḥv etdi **vücūdum** n'ideyim kâmet-i Tübā (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 11). [vücūdum, -um]
- Bulmasa lezzet reḥāvet kâffe-i ehl-i 'uḳūl / Haşr ederlere **vücūd** yıllarca dā'im fi'l-maḳām (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [vücūd,]
- Alıḳ alıḳ baḳan ela gözlerin / Maḥv etdi **vücūdum** inan sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 6). [vücūdum, -um]

vuşlat: *(Sevgiliye) kavuşma, ulaşma.*

- Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş / Anıñ'çün **vuşlata** karışdı gitti (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 4). [vuşlata, -a]

vuşlat ol: *Ulaşmak, vasıl olmak.*

- Taht-ı tenkîha alıp şol duḥter-i pākîzeyi / Olmadı vuşlat müyesser hem tezevvüc lezzeti (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 2). [vuşlat olmadı, -ma, -dı]

vuşül ol: *Erişmek, ulaşmak.*

- Gitti gece olduḳ şabāha vuşül / Dediler tışarı çıkalım ḳol ḳol (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 33). [vuşül olduḳ, -du, -k]

yā: 1. İki kelimeyi, iki kelime öbeğini veya iki cümleyi birbirine bağlar. 2. "de / da"; "bile" anlamını katan bağlaç. 3. "Ey" anlamında seslenme ünlemi. 4. Arap alfabesindeki "Ya" harfi.

- Seni sevmez kimse benden ziyāde / Bulunmaz başkası getire **yāda** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [yāda, -da]
- Biri daḥı Egri Mehmed-zāde / Getirince Ḥacī Ḥaşanı **yāda** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 11). [yāda, -da]
- Bu beytiñ tārīḥin Ref'î dedi **yā** Aḥmed-i Muḥtār / Nidā-yı faḥr-ı 'ālemden çıkar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 7). [yā,]

yā: *"Bir de, üstelik" anlamında bağlaç.*

- Cānıma kār etdi cefā-yı ḡurbet / 'Azım-i şıla etdim maşlaḥat bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 1). [yā,]
- Var iken 'Osmānlı Rūsa ne ḥācet / 'Osmānlıya bindim 'adālet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 2). [yā,]
- O anda bir parça eyledim ta'ām / Yemek içmek ister ziyāfet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [yā,]
- Biri daḥı Müfti-zāde Şamsunlu / Receb Efendidir hem Neş'et bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 6). [yā,]
- Ünyedendir Ḥāfız Ḥalīlī Naẓīf / Giresunlu Şālih Şafvet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 8). [yā,]
- Merzifonlu 'Alī Ḥürşid Efendi / Olduḳ bir aḥbāb uḥuvvet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 10). [yā,]
- Kaynadırız elbet çay birazdan / Şemāvār ḳuruldu cem'iyet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 12). [yā,]
- Tavana sıkışdı yolcu toḫtolu / Vāz geçdik şıladan nedāmet bu **yā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [yā,]

- Dense de lâıyıkdır kibâr kenefi / Çâresiz çekeriz ‘alâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 16). [yâ,]
- Biz bu hengâmları defterden sildik / Eregliye çıkdın işâbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 18). [yâ,]
- Çarşuda bir adam görünse eger / Antîkâ denirdi dirâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 20). [yâ,]
- Anın’çün vapura gelmegi kurdık / Kalk gidelim dedim nihâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 22). [yâ,]
- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu gece burdayız zühûrât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [yâ,]
- Kömür sepetini çerâğ eyleriz / Deyü karar verdik leâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 26). [yâ,]
- Uyandı maâbbet gitdi derd ü gam / Tamâm yol zevkidir ‘azîmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [yâ,]
- Bir kütü şekeri bir çay ucundan / Çıkardı meydâna hamâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 30). [yâ,]
- Zann etdik âğzında var lâf otaşı / Gam çekdik dem çıkdı sefâhet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32). [yâ,]
- Âmanın kayıkçı bize kayık bul / Kürek râhat olmaz kasâvet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 34). [yâ,]
- Bilmedik ‘âkıbet n’ola bu ahvâl / Çağırdık yâ Hudây meşakkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 36). [yâ,]
- Eşyalar vapurda şallanır hâlâ / Hamd olsun çıkmışdik selâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 38). [yâ,]
- Hemân gidelim soğukdur zîrâ / Peştemâl yırtıldı rezâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [yâ,]
- Aşçıda çorba yok bilmem n’edelim / Fıruncuya vardık ziyâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [yâ,]
- Yâhû nasıl oldu bezm-i tecellî / Geriye gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [yâ,]
- Sâ’at dörtde yaptık yorğan gavğası / Uykusuz kalındı sefâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [yâ,]
- Kayıkçı al bizi cândan uşandık / Bir cesâret geldi ‘inâyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 48). [yâ,]
- Vapura gelince hayli sevindik / Yağmağa başladı kar hikmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [yâ,]
- Taleble birlikde kapdana vardık / Kalkacakken deyiñ şecâ’at bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 52). [yâ,]
- Tâ’ifeler bütün hayretde kaldı / Kaldırdık vapuru şerâfet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 54). [yâ,]
- Tâ’ifeler der buña cân mı tayanur / Sâ’at beşde etdik hareket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 56). [yâ,]
- Soñradan başladı tolu yağmura / Soğukdan turulmaz hakîkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [yâ,]
- Helvâcı Muştafâ çıkdı burada / Vedâ’laşdı gitdi refâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 60). [yâ,]
- Sinop lîmânına etdik dehâlet / Çıkalım tışarı seyâhat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 62). [yâ,]
- Aşçı dükkânına geldik ‘âkıbet / Toyurduk karnımız’ âkıbet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 64). [yâ,]
- Dedim evvel keyfi alalım ele / İçdik birer kahve hürriyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 66). [yâ,]
- Dergâha varınca tutduk el ele / Fâtîha okuduk ziyâret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [yâ,]
- Emîn Efendidir dedim ismini / Dedi hoş-âmedî iltifât bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 70). [yâ,]
- Emr etdi kahveci birlikde içelim / Birkaç sâ’at etdik meveddet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 72). [yâ,]

- Girdik içeriye temâşâ etdik / Şakılar zencirde hâkâret bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [yâ,]
- Tütün tabağası yapıp şatarlar / Tabakalar aldık nezâket bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [yâ,]
- Vapura varınca yeriz yemegi / Atladık kâyıka merdiyyet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [yâ,]
- Başdan tâ' ifeler timur alacak / Patladı kazanı felâket bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 80). [yâ,]
- Kaldık deryâ üzre **yâ** Ganî Mevlâm / Amân **yâ** Rab amân münâcât bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 82). [yâ,]
- Bu nasıl ikbâldir bu bahtı kara / Günâhlarımıza kefarete bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 84). [yâ,]
- Mevlâ göstermesin başka bir belâ / Ola ki Hudâdan meşîyyet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 86). [yâ,]
- Şabâh sâ'at dördte göründü lîmân / Çıkarız Samsuna meşveret bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 88). [yâ,]
- Dediler el-vedâ' el-vedâ' saña / Boynum egri kaldı firâkat bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 90). [yâ,]
- Hâfız Halîl der ki ben yanınızda / Varırız Ünyeye ünsiyyet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [yâ,]
- Ünyeye dek birlikte gideriz dendi / 'Arz-ı şükran etdim ki hürmet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 94). [yâ,]
- Hamd olsun tükendi yolumuz bugün / Seyr etdik taşrayı memleket bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [yâ,]
- Çok şükür selâmet geldik duyan da / Ağladık şevk ile meserret bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 98). [yâ,]
- Dediler ki rengin şararmış şolmuş / Dedim başım sersem zarâfet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [yâ,]
- Okudum destânı ihvân dinledi / Bir miqdâr gülüşdük maḥabbet bu **yâ** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 102). [yâ,]

yâ: " Ey! " anlamında bir seslenme sözü.

- Dedim ol leblerin nergis mi **yâ** la 'l-i Bedaḥşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî yâkût-ı aḥmerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [yâ,]
- Gül müdür bülbül mü **yâ** dil-bende mi ol dil-rübâ / 'Aks eder dilden dile tamgâyâsâ dağladır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 3). [yâ,]
- Mülk-i dilde nâm var bir buseye biñ kan döker / Luṭf u iḥsânın yetiştir **yâ** meded kıl **yâ** naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [yâ,]
- Mülk-i dilde nâm var bir buseye biñ kan döker / Luṭf u iḥsânın yetiştir **yâ** meded kıl **yâ** naşîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4). [yâ,]
- Çün senin 'aşkınla eḡân etdiğim ta'yîb değil / **Yâ** nasıl ketm eyleyem muḥrîk lisânın var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 5). [yâ,]
- **Yâ** Rabbi sen baña feth-i bâb eyle / Ğafletden bu gönül çeşmim uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 1). [yâ,]
- Lâyık mı bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz **yâ** sen gibi yârla toymak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [yâ,]
- Aldanma rakîbîn yalan sözüne / Bakmaz mı **yâ** Refî dil-ber yüzüne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [yâ,]
- Bu ḥüsni ile ülfet etmeyen ḥübân / Kurtulmaz **yâ** Hâkdan olursa tuḡyân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 11). [yâ,]
- Yakışdı ḥüsniye yâsemen gerdân / **Yâ** zevk u şafâdır yoḡsa elemidir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [yâ,]
- Kuruldu dem-ḥâne bâde süzöldü / **Yâ** nice gelmeyim şevke a güzel (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 43, Beyit 2). [yâ,]
- **Yâ** ben kimler ile ülfet eyleyem / Şimdengerü ḥalim kime söyleyem (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 3). [yâ,]
- Terk etmek de şimdi nefsim 'ârdır / Kurtar **yâ** Rab kurtar sevdâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 10). [yâ,]

- Yā Rab naşib et sen İstanbulu / Derdi çok olanlar arar dermānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 12*). [yā,]
- Şabî-i şıbyāna rahmet yā Settār / Kırtar bu belādan ehl-i Qur'ānı (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 62, Beyit 20*). [yā,]
- Olmaz yā mānendi bu mā-sivāda / Maḥabbet uğruna şıvaşdı gitdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 12*). [yā,]
- Bilmedik 'ākıbet n'ola bu aḥvāl / Çağırdık yā Hūdāy meşakḳat bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 36*). [yā,]
- Kaldık deryā üzre yā Ġanī Mevlām / Amān yā Rab amān münācāt bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82*). [yā,]
- Kaldık deryā üzre yā Ġanī Mevlām / Amān yā Rab amān münācāt bu yā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 82*). [yā,]
- Gürūh gürūh aḥbāb yanıma geldi / Dediler yā Ref'ī hoş-āmedī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 101*). [yā,]
- Mūdāvim mā-sivādan el çekip taḳvāya taldıñsa / Meded yā Hū elim tūt küşe-i vaḥdetde kaldıñsa (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 1, Beyit 11*). [yā,]
- Al cānımı kırtar beni yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi yüregim renc-i şikemden (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 10*). [yā,]
- Gelen hoş-āmedī zīrā müsāfir-ḥānedir dünyā / Amān yā Seyyid egleyin şefā'at gözlerim illā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2*). [yā,]
- Yā İlāhī işbu ḥānemde baña baḥş et şafā / Büyüt-ı dünyā içinde çekmesin bir kes cefā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rübai 1, Beyit 1*). [yā,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3*). [yā,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6*). [yā,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9*). [yā,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12*). [yā,]
- Raḥm-ı māderden kadem başdı cihāna ol zükūr / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekūr (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 15*). [yā,]
- El-emān yā Rab bugün geldim ḥużūr-ı zātıñā / Yarlığa 'abdiñ Bekir senden dilerdi şefḳati (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 4*). [yā,]
- Ref'iyā yaz tārīhim ḳalubeni zārda taşım / Rūḥuma bir fātiḥa ihdā edin yā ihvanī (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5*). [yā,]
- Gör ki ma'sūma birden.... / Meclis-i İbrāhīme gitdi yā şabır Mevlā.... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 5*). [yā,]
- Şāfī'im yā Aḥmed-i Muḥtār deyü tārīhimi / Ref'iyā remz eylesin yazsın bu mermer taşımā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5*). [yā,]

yā yā: İkili karşılaştırmaları ifade etmek için kullanılan bir bağlaç.

- Yā beni eyle ḳabūl vaşlıña yā ūlfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [yā yā,]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlıña yā ūlfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [yā yā,]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlıña yā ūlfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [yā yā,]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlıña yā ūlfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [yā yā,]
- Yā beni eyle ḳabūl vaşlıña yā ūlfeti kes / Deyüben yalvarırım der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [yā yā,]

yābān: Başka yer, dışarı; uzak. II Boş.

- O yārsız dünyāda zevki n'eyleyem / Göñül eglencesi yābana gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 4*). [yābana, -a]

yād et: *Yad etmek, hatırlamak.*

- Vefâsızdır niçün **yād etdiñ** ey dil bu hayâlâtı / Ezelden bizlere Hâk kıldı taqdîr bu kemâlâtı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 1). [*yād etdiñ, -din*]

yād eyle: *Hatırlamak, anmak.*

- Güzelleri bir bir takrîr edeyim / Evşâfın **yād eyle** var çana çana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 1). [*yād eyle,]*

yād ol: *1. Anılmak, hatırlanmak.*

- Refî'iyâ remz eyledi târîhini Hayy u Gâfûr / Nâm u şevketiñ **yād olundu** Hâzret-i 'Abdülhamîd (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 5). [*yād olundu, -un, -du*]

yādigār ol: *Hatıra olarak kalmak.*

- Ne hâcet gezmege İrân u Vânı / Muhibb-i şâdıka **yādigār olsun** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 28). [*yādigār olsun, -sun*]

yağ-: (Yağmur, kar, dolu vb.) Gökten yere düşmek.

- Ol gecede havâladı bir bora / Bir karışa yakın **yağdı** vapura (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 57). [*yağdı, -dı*]
- Bir yandan kar yağmur sür'atle **yağur** / Talğalar urdukça şallanır vapur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [*yağur, -ur*]
- Bir taraftan yağmur **yağar** sür'atle / Toz duman rûzigâr hepisi bile (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [*yağar, -ar*]
- Kar yağmur **yağmağa** başladı havâ / Yatmağa bir ota etseñ müheyyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [*yağmağa, -mak, -a*]
- Vapura gelince hayli sevindik / **Yağmağa** başladı kar hikmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 50). [*yağmağa, -mak, -a*]

yağma: *Bir malı zor kullanarak ele geçirmek, talan etmek. II Zorla gönünü almak, aşık etmek.*

- Tâli'imdir başıma her günde bir sevdâ düşer / Dâne-i kısmet gibi meh-pâre **yağmâyâ** düşer (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 1). [*yağmâyâ, -ya*]

yağmur: *Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar halinde düşen su, yağmur.*

- Bir taraftan **yağmur** yağar sür'atle / Toz duman rûzigâr hepisi bile (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 13). [*yağmur,]*
- Kar **yağmur** yağmağa başladı havâ / Yatmağa bir ota etseñ müheyyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [*yağmur,]*
- Bir yandan kar **yağmur** sür'atle yağur / Talğalar urdukça şallanır vapur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [*yağmur,]*
- Şoñradan başladı tolu **yağmura** / Şoğukdan turulmaz hâkîkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 58). [*yağmura, -a*]

yāhu: *Söylenen söze dikkati çekmek ve anlamını güçlendirmek için kullanılır.*

- Yāhū nasıl oldu bezm-i tecellî / Geriye gönderdik liyâkat bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 44). [*yāhū,]*

yak: *1. Yanmasını sağlamak, tutuşturmak. 2. Çok güçlü, ızdırap verici bir aşk uyandırmak, aşk ateşine düşürmek.*

- Şem'aveş pervânesin **yakmağdadır** çayır çayır / Göz süzer cânlar üzer ebrûları süzânlıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 9, Beyit 4). [*yakmağdadır,]*

- Zâtına lâıyık mı bağırımı **yağdıñ** / Zencîr-i zülfünü boynuma taşdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [yağdıñ, -dı, -ñ]
- Mağşuş mu kendiñe beni **yağarsın** / Bundan başka daha hizmetin yok mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 51, Beyit 4). [yağarsın, -ar, -sın]
- Gülmedim ben saña 'aşık olalı / Güzel yüz biñ kere kalbimi **yağdın** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [yağdın, -dı, -ñ]
- Kaşâne-i zülfünde beni hâbse bırağdıñ / Âteşlere **yağdıñ** (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [yağdıñ, -dı, -ñ]
- Cân **yağar** âteş saçar hâlâ bize da'vâ düşer / Söyle hüblar saña bir bir Refî yarımır desin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [yağar, -ar]
- Yağdı bağırm bunca yıldır hâra külhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [yağdı, -dı]
- Yağdıqça bu 'aşk âteşi bî-çâre bırağma / Rahm eyle dilâ bendeñi ağıyâra bırağma (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 2). [yağdıqça, --dıqça]
- Fırkatle **yağar** cân u dilim âteş-i haşret / Sevdâ-yı nedâmet (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 1). [yağar, -ar]
- Bu dünyâ dâr-ı mihnetdir yatar bu hâne-i dünyâ / Fenâ ehlini zînetle **yağar** bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [yağar, -ar]
- Hağ şabırlar eylesin ihsân peder mâderine / Âh eder sizler yürek **yağdıqça** hep akrânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [yağdıqça, -dıqça]
- 'Âlemde yâr sevmek 'âdet edenler / 'Aşk cigerim **yağdı** 'âzer derler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 48, Beyit 1). [yağdı, -dı]

yakın: 1. Sıfat. Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı. 2. Sıfat. Aralarında sıkı ilgi bulunan. 3. Sıfat. Küçük, önemsiz değişikliklerle birbirinden ayrılan.

- Ol gecede havâladı bir bora / Bir kârışa **yakın** yağdı vapura (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 57). [yakın,]

yakış: Güzel durmak, iyi gütme; uygun olmak II hak etmek, layık olmak.

- Ne hâle geldi dünyâ nâ-ehiller milleti gözler / **Yakışmaz** kendiye rütbe anıñla şevketi gözler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 1). [yakışmaz, -maz]
- Yakışdı hüsnüne yâsemen gerdân / Yâ zevk u şafâdır yoğsa elemidir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [yakışdı, -dı]
- Ne desem **yakışmaz** cemâl-i yâra / Şevk-i didârında dîvân yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [yakışmaz, -maz]

yākūt: Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte değerli bir taş; bu taştan yapılmış veya bu taşla süslenmiş şey II dudak.

- Dedim ol leblerin nergis mi yâ la'l-i Bedağşân mı / Dedi bir kenz-i zî-kıymet velî **yākūt-ı** ağımerdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [yākūt-ı,]
- Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı Ken'ân / Yanağı dudağı **yākūt** mercân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [yākūt,]
- Dolandı hayli müddet İşfehân u mülk-i 'Osmânı / Dudağı 'âdetâ **yākūt** huşûşâ gence-i gül-fem (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 1, Beyit 3). [yākūt,]

yalan: Aldatıcı / sahte / samimi olmayan kimse.

- Aldanma rakîbîñ **yalan** sözüne / Bağmaz mı yâ Refî dil-ber yüzüne (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [yalan,]

yalıñız: Tek başına.

- Çıkıldılar Samsuna cümle ağıbbâ / Vapurda **yalıñız** kaldık 'âdetâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 89). [yalıñız,]

yalnız: *Yalnız, sadece.*

- Yalnız buradan ben nasıl gidem / Cānım saña dā'im kurbān sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 4*). [*yalnız,]*

yalvar-: *Birinden bir şey isterken yumuşak ve acındırıcı bir tavır takınmak, saygılı bir ısrarla istediğini söylemek.*

- Yā beni eyle kabūl vaşlña yā ülfeti kes / Deyüben **yalvarırım** der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 3*). [*yalvarırım, -ır, -ım]*
- Yā beni eyle kabūl vaşlña yā ülfeti kes / Deyüben **yalvarırım** der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 6*). [*yalvarırım, -ır, -ım]*
- Yā beni eyle kabūl vaşlña yā ülfeti kes / Deyüben **yalvarırım** der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 9*). [*yalvarırım, -ır, -ım]*
- Yā beni eyle kabūl vaşlña yā ülfeti kes / Deyüben **yalvarırım** der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 12*). [*yalvarırım, -ır, -ım]*
- Yā beni eyle kabūl vaşlña yā ülfeti kes / Deyüben **yalvarırım** der ki çıkarma hele ses (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 15*). [*yalvarırım, -ır, -ım]*

yan-: *1. Isı ve ışık yayarak yok olmak, kül hâline gelmek. 2. Çok ısırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzölmek. 3. Alev almak, tutuşmak.*

- Yürüdün üstüme biñ nāzla **yan** Ref'i deyü / A begim sīnemi kızdırma şanıp zülöl def (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 6, Beyit 5*). [*yan,]*
- Kıymetiñ kıymet biçilmez bir bahādır sevdiğim / Rahma gel **yandım** bu gün cismim harāb olmaktadır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 4*). [*yandım, -dı, -m]*
- 'Aşk-ı şem'a düşüp **yanan** pervāne / Deyü āh u efgān eyle sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 6*). [*yanan, -an]*
- Yok imiş gönlünde merhamet şefkat / Nāfile 'aşkıñla odlara **yandım** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 2*). [*yandım, -dı, -m]*
- Yanıyor cism ü tenim bād-ı şabā göğsüme es / Maraş-ı 'aşkıma gel eyle begim hoşça nefes (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 2*). [*yanıyor, -(ı)yor]*
- 'Aşkıñla **yanmağda** n'etsin Ref'i yā / Āh-ı derūnum oldu külhān sevdiğim (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 10*). [*yanmağda, -mağ, -da]*
- Bu firāk āteşine **yanmağ** tākat mi yeter / Ne diyem tāli' -i nā-sāzıma yok bir diyecek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 2*). [*yanmağ, -mağ, -a]*
- A cevān söyle nedir sendeki bu tavr-ı melek / Bu seniñ nāzıña cānlar ne deyü **yansa** gerek (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 1*). [*yansa, -sa]*
- 'Ālemi hayrān eder meh-pāreye ... / **Yandırır** şem'añı 'āşık hem ... (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1*). [*yandırır, -dır, -(ı)r]*
- Ref'i yā hālī değil kendüyi 'aşk biryān eder / Ben yanıp **yandıkça** böyle ortadan çıksın rakīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5*). [*yandıkça, -dık, -ça]*
- Ref'i yā hālī değil kendüyi 'aşk biryān eder / Ben **yanıp** yandıkça böyle ortadan çıksın rakīb (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 15, Beyit 5*). [*yanıp, -ıp]*
- Şem'a-i hüsnüñ bütün mahv etdi nūr-ı āfītāb / Hem çayır çayır **yanar** bir közle biñ cān kahveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 2*). [*yanar, -ar]*
- Çek nikāb setr eyle vechle **yanmasın** āvāreler / Cezb eder tavşif-i hüsnüñ bunca yārān kahveci (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3*). [*yanmasın, -ma, -sın]*
- Yandı cismim küh-ı hüsnünde güzel orman gibi / Al yanağın çevresi açmış turur hāndān gibi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1*). [*yandı, -dı]*
- Rıfkıyā hicrāna **yanmağdan** belā yokdur baña / Ref'i yā gāmlarla me'lūf olduğı şorduñ mu sen (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 5*). [*yanmağdan, -mağ, -dan]*
- Vefk-ı maşūd edip feyz-āb eyle / İsterse bu cismim odlara **yansın** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 31, Beyit 2*). [*yansın, -sın]*
- Ben **yandıkça** nār-ı hicriñle böyle / Bakarsın mestāne mestāne şimdi (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 2*). [*yandıkça, -dık, -ça]*
- Şu gönlüm derūnu firākla **yandı** / Varmadan bāzār-ı 'aşka a güzel (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 1*). [*yandı, -dı]*

- Ğam u firkatle **yanan** bağırmı biryân mı şanır / Uzadır dest-i elem sînemi külhân mı şanır (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 4). [yanan, -+an]
- Pervâne gibi şem'a-i sūzāna dolaşdım / **Yandı** cigerim âteş-i hicrāna dolaşdım (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 7). [yandı, -dı]
- İnşaallāh nāzlı māzlı söyledikçe dilleriñ / Diñlese rāzın **yanar** lā-şek kelāmeyniñ Cemāl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 2). [yanar, -(a)r]

yan: Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Taraf, yön, cihet.

- Zihî ruhsārîna meftûn olalı Ref'î gedā / Ne **yaña** dönse 'aleyhimde döner çarh-ı felek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [yaña, -a]
- Ben bugün gül-çehre yarı gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kaç tutmuş haçı her **yan** gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [yan,]
- Ey gönül ol mäh-tābāndan **yana** vardıñ mı sen / Baş egip önünde el pençe dīvān turduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 1). [yana, -a]
- Şordular maḥabbet kâdadır şimdi / Bir lahza **yanıma** yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [yanıma, -ım, -a]
- Kākülün **yanımda** şaklarıñ el-ân / Her bakdıkça gönül ediyor nālān (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 5). [yanımda, --ım, --da]
- Ursunlar şemşîri yıkılsın bütün / Bir **yana** baş düşer bir **yana** beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [yana, -a]
- Ursunlar şemşîri yıkılsın bütün / Bir **yana** baş düşer bir **yana** beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [yana, -a]
- Her geldikçe mezārîñ **yanına** / Bir fâtiḥa iḥsān eyle sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 8). [yanına, -ı, -n, -a]
- Zann etme ki âhım kalır **yanıña** / Umarım ğayrılar girsın kanına (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [yanıña, -ı, -n, -a]
- Kāmara tıyanlar pek bahālandı / Zann etdik kāmara selāmet **yanı** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 22). [yanı, -ı]
- İcmālen tavşîfîm budur o **yanda** / Ref'iyā bugün vedā'laşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 26). [yanda, -da]
- Şordular maḥabbet kâdadır şimdi / Bir lahza **yanıma** yanaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [yanıma, -ım, -a]
- Şamsundan Āşaf Beg vapura bindi / Begim teşrîfîñiz ne **yaña** döndü (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 93). [yaña, -a]
- Bir **yanda** maḥbûsîn bir **yanda** menfî / Ta'affünden töldü cümleñiñ enfi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [yanda, -da]
- Bir **yanda** maḥbûsîn bir **yanda** menfî / Ta'affünden töldü cümleñiñ enfi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 15). [yanda, -da]
- Bir **yandan** kar yağmur sür'atle yağur / Talğalar urdukça şallanır vapur (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 55). [yandan, -dan]
- Gürüh gürüh aḥbāb **yanıma** geldi / Dediler yā Ref'î hoş-āmedî (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 101). [yanıma, -ım, -a]
- Hāfız Hālîl der ki ben **yanıñızda** / Varırız Ünye'e ünsiyyet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 92). [yanıñızda, -ı, -nız, -da]
- Raḥm eyle efendim hele gel **yanıma** bir ān / Yaz katlûme fermān (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [yanıma, -ım, -a]
- Ref'iyā üç yüz yedi tārîḥ-i taşrîḥiñ oḳu / Vālideyni yazdırıp diksın hemān baş **yanına** (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [yanına, -ı, -n, -a]

yana yana: Tekrar tekrar yanmak, yanarak. (İkileme).

- Gör nice vücūdum boyanmış kâna / Baş avuçda ağla gel **yana yana** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 5). [yana yana,]

yañağ: Yanak II sevgilinin yanağı.

- Ol niḳāb-ı ruḥlarıñ açmış kızarmış gonceler / Pür-şacak etmiş **yañağ** üzre ḥicāb olmaḳdadır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 10, Beyit 2). [yañağ,]

- Yandı cismim küh-ı hüsnünde güzel orman gibi / Al **yanagın** çevresi açmış тұrur Һандан gibi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 25, Beyit 1). [yanagın, -ı, -n]
- Yanagın çevresi şol şivekârı / Bülbül-i nâlân ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 8). [yanagın, -ı, -n]
- Bugün bir yâr ile ünsiyyet etdim / Kâmeti ser çekmiş **yanagı** beňek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [yanagı, -ı]
- Senden gayrı güzel var mıdır dedim / Tomurcuğ gül açmış **yanagı** beňek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 2). [yanagı, -ı]
- Yürüdüm ileri tutdum kolundan / Öptüm **yanagı** şardım belinden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [yanagı, -ı]
- Kōkladım zülfünü emdim lebinden / Misk ü 'anber sürmüş **yanagı** benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [yanagı, -ı]
- Ne yapsın Ref'i yâ 'aşk var serde / Çün 'âşık ağlatmış **yanagı** benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [yanagı, -ı]
- Yanagı aħmeriň 'âşık şafası / Ketm etme öpeyim her gece gündüz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 8). [yanagı, -ı]
- Dudağı kırmızı **yanagı** beňlü / Gel emeyim bir bir yâr kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [yanagı, -ı]
- Yosmadır kıyâfet Yūsuf-ı Ken'ân / **Yanagı** dudağı yâkūt mercân (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [yanagı, -ı]

yanas: Yanaşmak, yakınına gelmek.

- Şordular maħabbet kãdadır şimdi / Bir lahza yanıma **yanasdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 1). [yanasdı, -dı]
- Şordular maħabbet kãdadır şimdi / Bir lahza yanıma **yanasdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 1). [yanasdı, -dı]
- Ğıyâben aħbâba eyleyen rağbet / Şimdi dil-güşâyâ **yanasdı** gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 22). [yanasdı, -dı]

yanık: Yanık, yara.

- 'Aşk u maħabbetde bağı **yanıklar** / Melül maħzûn dâ'im gezer mi böyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 34, Beyit 1). [yanıklar, -lar]

yanında: "-uň/üň yanında katında, nezdinde, huzurunda" anlamına gelir.

- Raķibiň **yanında** Ref'i yâ rağbet / Kesb-i kuvvet eder pehlevân olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 6). [yanında,]
- Hep 'âlemin yârı kendi **yanında** / Beni yârsız koyduň bayram gününde (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5). [yanında,]
- El **yanında** kaçdıñ tenhâda kaçdıñ / Hâķıķatlı yârsın deyü aldandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 4). [yanında,]

yap-: Yapmak(iş ve hareket bağlamında).

- Tütün tabakası **yapıp** şatarlar / Tabakalar aldık nezâket bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 76). [yapıp, -ıp]
- Ne **yapsın** Ref'i yâ 'aşk var serde / Çün 'âşık ağlatmış yanagı benek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 32, Beyit 6). [yapsın, -sın]
- Hâpis-hânesinde huzar biçerler / Şadefle işleme na'lîn **yaparlar** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 75). [yaparlar, -ar, -lar]
- Sâ'at dörtde **yapdık** yorğan gavğası / Uykusuz ƣalındı sefâlet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [yapdık, -dık]
- Şu dünyâda yüce ulu **yapan** aħmaķları bir bir / Kıyâmetde Һesâb ile yorar bu Һâne-i dünyâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [yapan, -a, -n]
- Yapıldı kafesler oldu müheyyâ / Açınca miftâhıñ râh-revân olur (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 2). [yapıldı, -ıl, -dı]
- Sâ'at altıbuçuk **yapıldı** ƣazğan / Tırmayıp hareket eyledi o an (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 87). [yapıldı, -ıl, -dı]

- Dedi makinosu bi-‘avn-i Hüdâ / Sâ‘at altına dek **yapılır** zîrâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [yapılır, -ıl, -ır]

yapıs: (Bir işi) Büyük bir gayretle, istekle ele almak.

- Hücetle **yapış** zâ‘îk iseñ dâmen-i ‘ilme / Ser-mâye-i dîn ‘ilm ü ‘amel ü kaç‘-ı bürhân (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2). [yapış,]

yaprag: Bitkilerde fotosentezin gerçekleştirildiği kısım II Zayıf ve biçare aşık.

- Emzirmediñ bir kez âb-ı lebinden / Kopmakla yoğrulmuş gül **yapragından** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 7). [yapragından, -ı, -n, -dan]

yaptır: Yapılmasını sağlamak, yapılmasına imkân vermek.

- Fırında **yaptırdık** birer peynirli / Merrâten yemekden kaldık temelli (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [yaptırdık, -dık]

yâr: 1. Arkadaş, dost, sevgili. II 2. Allah dışında kalan kimseler.

- Ben bugün gül-çehre **yârı** gördüm ender bağçede / Deste gül destinde kad tutmuş hañ her yan gül (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 12, Beyit 3). [yârı, -ı]
- Yazkı mıdır **yâra** âgâh eyleyen ahvâlimi / Gelsin imdâd eylesin saf tutmadan gavğâ-yı ‘aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [yâra, -a]
- Bulmadım ‘âlemde **yâr-ı** vefâdar / Sicn-i gâmda kaldım mahv gam-güsârım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 3). [yâr-ı, --]
- Merhametsiz **yâra** hâlim ‘arz-ı hâl / Eyle mürüvvetsiz görsün uyansın (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 6). [yâra, -a]
- Göñül terk eylesin gayr-ı cenneti / Yüregim hak etdi **yârdan** firâti (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [yârdan, -dan]
- Bugün bir **yâr** ile ünsiyet etdim / Kâmeti ser çekmiş yanağı beñek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 1). [yâr,]
- Ref‘iyâ **yâr** ile ülfet etmege / İster dü ‘âlemde güzel sevmeye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 9). [yâr,]
- Bâğ-ı nezâketde gülün dermege / Mañabbet-i **yârdan** bezer mi böyle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 10). [yârdan, -dan]
- Varam ğurbet ele seyyâh edeyim / İzin ver gireyim **yârim** el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 1). [yârim, -ım]
- ‘Âlemi hep geñt ü güzâr edeyim / Destür ver varayım **yârim** el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 2). [yârim, -ım]
- Elbet bir gün naşib olur kavuşmak / Destür ver varayım **yârim** el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 4). [yârim, -ım]
- Ben ğurbetde sen vañanda gül daldâ / Destür ver varayım **yârim** el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 6). [yârim, -ım]
- Lâyık mı bu yerde kapanıp kalmak / Olmaz yâ sen gibi **yârla** toymak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [yârla, -la]
- Mañabbet belâsı geldi başıma / **Yâr** merhamet et bu genç yaşıma (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [yâr,]
- Şoñ cevâbın nedir söyle gel câna / Daha ağlayam mı **yârim** diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 1). [yârim, -ım]
- Perde-i gerdünüñ güşâd et baña / Mecnûn gezeyim mi **yârim** diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 2). [yârim, -ım]
- Ölüsem nâ-murâd mezâr taşımâ / Târîh yazayım mı **yârim** diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [yârim, -ım]
- Hiç adam kıyar mı kendi özüne / Feryâd edeyim mi **yârim** diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 6). [yârim, -ım]
- Dudağı kırmızı yañağı beñlü / Gel emeyim bir bir **yâr** kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 6). [yâr,]
- Fedâdır olduğum sen nâzlı **yâra** / İsterseñ derünüm kıl pâre pâre (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 40, Beyit 3). [yâra, -a]

- Ref'iya bu yüzden şararıp şoldu / Sen vefasız **yāra** çokdan kul oldu (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5*). [yāra, -a]
- Ne desem yakışmaz cemāl-i **yāra** / Şevk-i didārında dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 1*). [yāra, -a]
- Āferīn hüsüne gül yüzlü **yāra** / Perçem ü tırrada dīvān yazıyor (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2*). [yāra, -a]
- İstedim o **yārsız** bağ-ı behcet / Mülk-i Süleymānda kaldı şöreti (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 7*). [yārsız, -sız]
- Hūdā takdīr etmiş bu āh u zār / Ararken bulmuşum sen nāzlı **yārı** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 3*). [yārı, -ı]
- Hep 'ālemin **yārı** kendi yanında / Beni yārsız koyduñ bayram gününde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5*). [yārı, -ı]
- Günāhum çekersin Hāk dīvānında / Ref'i ben **yārınım** der de ağlarsın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 6*). [yārınım, -ın, -ım]
- Hep 'ālemin yārı kendi yanında / Beni **yārsız** koyduñ bayram gününde (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 5*). [yārsız, -sız]
- Ben ararım **yārı** vatandaş el-ān / Meger ki bağçeye gül-şāna gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 1*). [yārı, -ı]
- Ref'iya şabr etse gönül iniler / Seni terk eyledi **yārın** dediler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 5*). [yārın, -ın]
- O **yārsız** dünyāda zevki n'eyleyem / Gönül eglencesi yabana gitmiş (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 4*). [yārsız, -sız]
- 'Ālemd e **yār** sevmek 'ādet edenler / 'Aşk cigerim yakdı 'āzer derler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 48, Beyit 1*). [yār,]
- Gündüz hayālinde gece rü'yāda / Görmez mi sevdiğim baña **yār** mıdır (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 2*). [yār,]
- Ref'i bir **yār** için kıyar cānına / Tığ-ı ebrūlarıñ girdi kanına (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 50, Beyit 7*). [yār,]
- Baña **yār** dedikçe yaralar açdıñ / Dürü biñ āteşler kalbime saçdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 3*). [yār,]
- Āh nāzlı **yārım** kanda dır deyü / Sen kal figān içre ben derde kandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 8*). [yārım, -ım]
- El yanında kaçdıñ tenhāda kaçdıñ / Hākikatli **yārsın** deyü aldandım (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 4*). [yārsın, -sın]
- Ağla bu hālime **yār** döne döne / El-vedā' ey mihr tābānım el-vedā' (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 14*). [yār,]
- Gidip gelmemek var gelip bulmamağ / Eskiden 'ādetdir **yāra** toymamağ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 54, Beyit 11*). [yāra, -a]
- Hākikatli **yārdan** cān esirgemez / Āhı ben çekerim sen neden bıkdıñ (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 6*). [yārdan, -dan]
- Yār deyü bağrıma başdığım dil-ber / Cānıma kaşd etmiş fırkatım bekler (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 7*). [yār,]
- Ref'iya zann etdi **yār** baña yārdur / Yār deyü sevdiği meger ağıyārdur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [yār,]
- Ref'iya zann etdi yār baña yārdur / **Yār** deyü sevdiği meger ağıyārdur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [yār,]
- Ref'iya zann etdi yār baña **yārdur** / Yār deyü sevdiği meger ağıyārdur (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [yārdur, --dur]
- Bundan sonra var bul **yār** başkasını / Ben gibi āzāddan kurtulmayasın (*Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 58, Beyit 10*). [yār,]
- Hep çekdieceğim renc ü elem **yār** elemidir / Şeb-tā-be-seher nālelerim dil sitemidir (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 1*). [yār,]
- Etmek mi diler zülf-i perīşānına ber-dār / **Yār** sevmek için 'āşıka bilmem ne günāh var (*Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4*). [yār,]
- Ne uyandırdı o **yār** şem'a-i sūzānesini / Ne sögündürdü ki kurtarmağa pervānesini (*Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 3, Beyit 10*). [yār,]
- Her gelen ihvān **yārān** demesinler yok vefā / Şāhib-i beyte şefā'at kıl Muḥammed Muştāfā (*Giresunlu Ref'i Divanı, Rūbai 1, Beyit 2*). [yārān, -an]

yār et: Aşık etmek, dost edinmek.

- Ey güzel sen kendini **yār etme** her ağyäreye / Çünkü cevher ma'denisiñ düşme gel äväreye (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 1). [yār etme, -me]

yara: 1. Bir dış etkiyle, bir hastalık veya ârıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık veya çıban. 2. teşmil. Bir şeyin üzerinde açılan kesik, oyuk, yarık. 3. mec. Üzüntü, acı, dert.

- Nokta-i 'ulyāda halk etmiş Hudā ahsen seni / Ol sebebdan olmuşuñ dermān u merhem **yaraya** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 11, Beyit 2). [yaraya, -(y)a]
- Hüsnüne meftūn olup Mecnūnveş gezmekdesin / **Yara-i** 'aşkıñ açıp merhem devā şardıñ mı sen (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 26, Beyit 3). [yara-i,]
- Begim tazelendi gönlümde **yara** / 'İlâçsız dermān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 1). [yara,]
- Açıldı **yaralar** işliyor hālā / Tabīb-i Lokmān ol sen gül-i ra'nā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 33, Beyit 3). [yaralar, -lar]
- Böyle mukīm derde çāremiz mi var / Ğamze-i hançerden **yaramız** mı var (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 44, Beyit 5). [yaramız, -mız]
- Baña yār dedikçe **yaralar** açdıñ / Dürü biñ âteşler kalbime şaçdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 3). [yaralar, -lar]
- Yeñiden açıldı gönlümde **yāra** / El-vedā' ma'den-i 'irfān sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 2). [yāra,]
- İncitme **yarayı** gönlümü her bār / Baña cevretdiğin görmesin ağyār (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 60, Beyit 5). [yarayı, -yı]
- Yaralandı bağrımız / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [yaralandı, -landı]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 6). [yaralandı, -landı]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep.... / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 9). [yaralandı, -landı]
- Yaralandı bağrımız sen bir sebep.... / Kudretiñden fikr edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 12). [yaralandı, -landı]

yara aç: Yaralamak; büyük üzüntü vermek.

- Makinosa dedim ne buna çāre / Yine gönlümüzde açıldı yara (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [yara açıldı, -ıl,-dı]

yārān: 1. Arkadaş, dost, sevgili. II 2. Allah dışında kalan kimseler.

- Çek niķāb setr eyle vechle yanmasın äväreler / Cezb eder tavşif-i hüsnüñ bunca **yārān** ķahveci (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 21, Beyit 3). [yārān,]

yarat: (Allah) Yoktan var etmek, halk etmek.

- Yaratdı 'ālemi ma'dūm iken zī-rūh cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān hükm-i şadāķatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [yaratdı, -dı]
- Yaratdı 'ālemi ma'dūm iken zī-rūh cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān hükm-i şadāķatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [yaratdı, -dı]
- Yaratdı 'ālemi ma'dūm iken zī-rūh cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān hükm-i şadāķatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [yaratdı, -dı]
- Yaratdı 'ālemi ma'dūm iken zī-rūh cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān hükm-i şadāķatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [yaratdı, -dı]
- Yaratdı 'ālemi ma'dūm iken zī-rūh cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān hükm-i şadāķatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [yaratdı, -dı]

yarım: Bir bütünün yarıısı olan miktar.

- 'Ārz-ı hāl etdikçe **yarım** ma'zeret etmez kabūl / N'eylesin Ref'i gedā üftādedir efgānlıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 9, Beyit 6). [yarım,]

- Cān yaķar āteş şaķar hālā bize da‘vā düşer / Söyle hūblar saña bir bir Ref‘î **yārımdır** desin (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 16, Beyit 5). [yārımdır, -dır]

varıs: Birini geçmeye çalışma.

- Hukūk-ı vefādan şöhet ferzendi / Luţf u ihsān ile **yarışdı** gitdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 63, Beyit 14). [yarışdı, -dı]

varlığa-: Başılamak, affetmek.

- El-emān yā Rab bugün geldim huzūr-ı zātıña / **Yarlığa** ‘abdiñ Bekir senden dilerdi şefķati (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [yarlığa,]

yaş: (Aşığın) Gözyaşı.

- Ağlamakdan gözüm **yaşlar** tıldı / Düşürdün tükenmez efgāna şimdi (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 40, Beyit 6). [yaşlar, -lar]
- Baş urarak gitdik deryāya karşı / Akıtdık dideden kan ile **yaşı** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 62, Beyit 23). [yaşı, -ı]

yaş: Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman.

- Maħabbet belāsi geldi başıma / Yār merħamet et bu genç **yaşıma** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 37, Beyit 3). [yaşıma, -ım, -a]
- Yaşına başdı kadem etdi tekellüm gāh gāh / Vālideyni çağırıp derdi deyü illā‘llāh (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 1, Beyit 10). [yaşına, -ı, -n, -a]
- Hem erişince iki **yaşıma** güldü bir çiçek / Ekl ü şürbü terk edip fark etmeden nān u nemek (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 1, Beyit 13). [yaşıma, -ı, -n, -a]
- Kızcağızım deyü ağlar vālidem / Bir **yaşında** iken erişdi fırķat (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 3, Beyit 2). [yaşında, -ı, -n, -da]
- Āh yigirmi üç **yaşında** erdi hukmu‘llāh baña / Āh u vāh eyvāh deyü ağlar ata māder katı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 4, Beyit 3). [yaşında, -ı, -n, -da]
- Bir murādım almadan bu ‘ālem-i nā-südeden / Tā ki şemşir-i eccl kıydı benim genç **yaşıma** (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 11, Beyit 2). [yaşıma, -ım, -a]

yaşa-: Hayatını devam ettirmek, ömür sürmek.

- Bu fenā dünyāda rif‘atle **yaşasın** Rif‘atim / Urdu zencir-i maħabbet baēladı Rif‘at Begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [yaşasın, -sın]
- Himmetiñle biñ **yaşa** nālānımız Ĥamdī Baba / Ġıyāben (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 18, Beyit 8). [yaşa,]
- Sefāletle **yaşa** akrān içinde / Dā‘imā qalasın efgān içinde (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 58, Beyit 5). [yaşa,]

yāsemen: Beyaz çiçekler açan ve sarmaşık cinsinden olan güzel kokulu bir ağaç, yasemin çiçeēi.

- Yakışdı hüsñüne **yāsemen** gerdān / Yā zevķ u şafādır yoħsa elemdir (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [yāsemen,]

yat-: Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

- Ereğlide dört gün üç gece **yatdık** / Turmadı furtuna tār nā-çār kaldık (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 51). [yatdık, -dı, -k]
- Kimi **yatar** kimi kalker kimi güler kimi oynar / Kimi zevķinden el çarpar baña nisbetle ‘ibretle (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [yatar, -ar]
- Kar yağmur yağmaēa başladı havā / **Yatmaēa** bir ota etseñ müheyyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 64, Beyit 39). [yatmaēa, -maē, -a]
- Bu dünyā dār-ı miħnetdir **yatar** bu hāne-i dünyā / Fenā ehlini zinetle yaķar bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [yatar, -ar]

yatak: Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya.

- Yatak sandık eşya karıştı sele / 'Aklımız dolandı İrân u Vâni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 14). [yatak,]

yavıl: Etrafa dağılmak; herkes tarafından duyulmak II hâkim olmak.

- Zülfün telleri bir bir sayılıyor / Ruhları üstüne şöyle **yaylıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [yaylıyor, -yor]

yaz-: (Bir söz veya düşünceyi) Belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek // Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak.

- Öürsem nâ-murâd mezâr taşıma / Târîh **yazayım** mı yârim diyerek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 37, Beyit 4). [yazayım, -a, -y, -ım]
- Parmakları kalem **yazıyor** fermân / Belleri incedir şarmağa âsân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 7). [yazıyor, -(i)yor]
- Ne desem yakışmaz cemâl-i yâra / Şevk-i dîdârında dîvân **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 1). [yazıyor, -(i)yor]
- Âferîn hüsnüne gül yüzlü yâra / Perçem ü turrada dîvân **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 2). [yazıyor, -(i)yor]
- Bu mahzûr gönlümü eyledi kebâb / Ebrûları 'aşka i'lân **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 4). [yazıyor, -(i)yor]
- Değişmem verseler ma'den güheri / Her bir şîvesinde biñ kan **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 6). [yazıyor, -(i)yor]
- Dünyâda uhrâda yokdur kıymeti / Her sözü katlime fermân **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 8). [yazıyor, -(i)yor]
- Billâhi severim cân u yürekden / Nigâh-ı pertevle kurbân **yazıyor** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [yazıyor, -(i)yor]
- 'Acizdir hâmeler **yazmağa** birden / Kırk sekiz sâ'atde olan ziyânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 2). [yazmağa, -mağ, -a]
- Rahm eyle efendim hele gel yanıma bir ân / **Yaz** katlûme fermân (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 5). [yaz,]
- Ref'iyâ **yaz** târîhim kalubeni zârda taşım / Rûhuma bir fâtiha ihdâ edin yâ ihvânî (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [yaz,]
- Ben değil mi cânını önünde kurbân eylesin / Rahma gel **yazdı** efendim Ref'î medheyniñ Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 7, Beyit 5). [yazdı, -dı]
- Ey 'azîzâ **yazdı** şun nâ-hakkımı kuzât-ı 'aşk / Söylemez inkârını bilmem nedir hâcât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 1). [yazdı, -dı]
- Ref'iyâ mâtemi çekdi firâvân / **Yazdı** ebrûları katlime fermân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 31, Beyit 9). [yazdı, -dı]
- Hılâf-ı me'mûldür o dürlü etvâr / Ne **yazsam** hakkında lâyık seza-vâr (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 3). [yazsam, -sa, -m]
- Terk etmegi beni efkârîñ söyle / **Yazdıklarım** baş üstünde taşırdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 61, Beyit 4). [yazdıklarım, -dık, -lar, -ım]
- Yedi iklim üzre dîvân **yazarmış** / Anıñ'çün eflâke karıştı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [yazarmış, -ar, -mış]
- Kırık kalem ile **yazdım** destânı / Aradım bulmadım gayr-ı ihvânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 27). [yazdım, -dım]
- Hîtâb-ı 'alleme'l-esmâ'î yazdım sevb-i haşletle / Kırılısın hâmeler kim **yazdı** ol tekzîb-i kesretle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [yazdı, -dı]
- Hîtâb-ı 'alleme'l-esmâ'î **yazdım** sevb-i haşletle / Kırılısın hâmeler kim yazdı ol tekzîb-i kesretle (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 1, Beyit 1). [yazdım, -dım]
- Üç yüz dört târîhin **yazdı** Ref'iyâ / Dikildi başıma semâr-ı rihlet (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [yazdı, -dı]
- Bi'l-bedâhe söyledi hikmetle eyâ Hayy u Gâfûr / Ref'iyâ ihvân me'zûn **yazdı** târîhin tamâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 7). [yazdı, -dı]
- Far'ı isti'dâdına bir gece mânend olmadı / Vermedi fırsat **yazıldı** irci'ü fermânına (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 10, Beyit 3). [yazıldı, -ıl, -dı]

- Şâfi'îm yâ Ahmed-i Muhtâr deyü târihimi / Ref'iyâ remz eylesin **yazsın** bu mermer taşına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 5). [yazsın, -sın]
- Ref'iyâ evvel hurûfât üzre târih söyledi / Sağ olup **yazsın** müverrih bunca târih her zamân (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 13, Beyit 3). [yazsın, -sın]

yazdır: Yazma işlemini yaptırmak.

- Ref'iyâ üç yüz yedi târih-i taşrihiñ oku / Vâlideyni **yazdırıp** dicsin hemân baş yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [yazdırıp, -ıp]

yazık: Acıma, üzüntü bildiren söz. II Kınama bildiren söz.

- Âh **yazık** girdi ecel 'Abdülkerîmiñ kanına / Urdu şemşîr-i ecel tâ etdi te'sir cânına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 1). [yazık,]

yazıl: Alın yazısı bağlamında hakkında karar verilmek.

- Besbelli alnıma **yazılmış** böyle / Eftvârından begim anladım öyle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 61, Beyit 3). [yazılmış, -mış]

yazkı: Bahar.

- Yazkı mıdır yâra âgâh eyleyen ahvâlimi / Gelsin imdâd eylesin şaf tutmadan gavgâ-yı 'aşk (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 13, Beyit 4). [yazkı,]

ye-: Ağızda çiğneyerek yutmak II yemek, aş.

- O anda bir parça eyledim ta'âm / **Yemek** içmek ister ziyâfet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [yemek, -mek]
- Vapura varınca **yeriz** yemegi / Atladık kâyıka merdiyyet bu yâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [yeriz,]

yed-i: Musa Aleyhisselâm'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

- Ğâyet lezîz gördüm var ise dilde / **Yed-i** zâtda buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [yed-i,]

ýedi: "Yedi" sayı sıfatı.

- Gerçi âsân degil var ise dilde / **Yedi** yılda buldu Ref'î gülşende (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 36, Beyit 5). [yedi,]
- Yedi iklim üzre dîvân yazarmış / Anıñ'çün eflâke karışdı gitdi (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 4). [yedi,]
- Sâ'at **yedi** buçuk İneboluda / Lenger-endâz atdı vapur orada (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 59). [yedi,]
- Ref'iyâ üç yüz **yedi** târih-i taşrihiñ oku / Vâlideyni yazdırıp dicsin hemân baş yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [yedi,]

yediler: Allah tarafından âlemi mânen idâre etmekle görevlendirildiğine ve kendilerine âleme hükmetme izni verilmiş olduğuna inanılan velilerin belli bir mertebede olan yedisine verilen isim, bûdelâ.

- Erişsiñ imdâda kırklar **yediler** / Ben n'edeyim güzel devrâna gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 6). [yediler,]

yeksân: Aynı seviyede olmak II Yıkılıp yerle bir olmak.

- Düşdük mü dile hâk ile **yeksân** olayım mı / Gayrıñ bulayım mı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 9). [yeksân,]

yekün: Bütün, hep, toplam.

- Kādīm zann etme kün emri ile var etdi eşyayı / **Yekün** emri hitâbında yıkar a'lâyı ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [yekün,]

yemeg: Yemek, aş.

- Vapura varınca yeriz **yemegi** / Atladık kıyıkça merdiyyet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 78). [yemegi, -i]
- Fırında yapırdık birer peynirli / Merrâten **yemekden** kaldık temelli (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 43). [yemekden, -den]

yemen: Arap yarımadasının güneybatısındaki ülkenin adı.

- Gezmişim Hindi **Yemen** Bağdâd Başra bir zamân / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânîñ var Cemâl (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6). [yemen,]
- Ara ki bula Hindde **Yemende** / Şimdi Kâf tağı dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 6). [yemende, -de]
- Ara ki bulasın Hindde **Yemende** / Henüz Kâf tağını dolaşdı gitdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 6). [yemende, -de]

yeñiden: Bir daha, tekrar.

- Yeñiden açıldı gönlümde yâra / El-vedâ' ma'den-i 'irfân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 2). [yeñiden,]

yer: (Bulunulan) yer, mekân, bölge, memleket; zemin.

- Seyyâh olup gezdim gurbet ellerde / Bulmadım mislini gayrı **yerlerde** (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 32, Beyit 5). [yerlerde, -ler, -de]
- Lâyık mı bu **yerde** kapanıp kalmak / Olmaz yâ sen gibi yârla toymak (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 35, Beyit 3). [yerde, -de]
- Bâzâr-ı ihvânda dellâl okutdum / Dediler **yer** yıkar edâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2). [yer,]
- Söz **yerini** buldu küsmez baña / Kuruldu meydânda gavgâsı şimdi (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 6). [yerini, -i, -n, -i]
- Nâle vü feryâdı güş eyledi ins ü melek / Kalmadı sağlam **yeri** cisminde görmemiş felek (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 14). [yeri, -i]

vérine: (Onun) yerine II Bir şey veya kimsenin yerini tutmak üzere" anlamında kullanılan zarf.

- Gel kurbânîñ olam cânım efendi / Etme nâz **yerine** cevri ü sitemler (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 60, Beyit 1). [yerine,]

yesil: Sarı ile maviden oluşan ve genellikle bitkilerde görülen renk.

- Biri giymiş **yeşil** çatgı takınmış hâtem-i elmâs / Başında kablı altun fes bakar haşretle fırkatle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 7). [yeşil,]

yet: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak.

- Huzûran / Zevk-i şohbetden **yetirdi** cismimiz bir devlete (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [yetirdi, -ir, -di]
- Bu firâk âteşine yanmağa tākāt mi **yeter** / Ne diyem tâli'-i nâ-sâzıma yok bir diyecek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [yeter, -er]
- Kurbân olurum vaşlıña didârîña hâlâ / **Yetmez** mi güzel olmuşuz 'âlemlere ifşâ (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 14). [yetmez, -mez]
- Gayrı **yetdi** câna şive vü nâziñ / Bir gün evvel ikram eyle vişâliñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 5). [yetdi, -di]
- Melik-i memdûhadan 'addolduğum ni'met **yeter** / İsterim mecd ü mü'essel var iken lutf u be-kâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 6). [yeter, -er]

yetim: Yetim II şefkate muhtaç.

- Düşmesin 'âlemde kimse 'aşka âzâd olmadan / 'Aşk ile ber-bâd olanlar hem **yetimdir** hem garîb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 3*). [*yetimdir, -dir*]

yetiş: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak.

- Tiryāk u merhem al **yetiş** tabîb / Rehâviyle belki şādumân olur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 42, Beyit 4*). [*yetiş,]*
- Gelmez mi hâtırâ derdigim vakit / **Yetişmez** mi âh u efğanım baña (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 46, Beyit 8*). [*yetişmez, -mez*]
- Hem lisân-ı hâlî kıldı du 'âyı birçok nidâ / Müjdeci **yetişirin** etdi beşâretle edâ (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 5*). [*yetişirin, -, -*]
- Emr-i Rabbânî **yetişdi** füc' eten mevt el-ân / Kalmadı şabra kararım sızlatır taht (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 2*). [*yetişdi, -di*]
- Yetişir âh edene dersiz amân renc-i şikem / Çekeriz cevri ü cefâyı çıkalı gurbet ele (*Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 7*). [*yetişir, -(i)r*]
- Mülk-i dilde nâm var bir bûseye biñ kan döker / Luţf u ihsânîñ **yetişdir** yâ meded kıl yâ naşîb (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 4*). [*yetişdir, -dir,]*

yetmiş: "Yetmiş" sayı sıfatı.

- Yetmiş biñ adamı ordu düzermiş / Anîñ'çün vuşlata karşıdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 4*). [*yetmiş,]*

yevm: Gün.

- Ben firâr etdikçe tâli'dir tedellî etdiñ 'aşk / Şimdi **yevm-i** mâtemimdir iftirâkı ağladır (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 8, Beyit 4*). [*yevm-i,]*
- Yine geldi bugün **yevm-i** mâtemim / Oldu baña dünyâ zindân sevdiğim (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 1*). [*yevm-i,]*
- Mart rûhu ibtidâsında tamâm etdi zühûr / Târîhi Tıksan sekiz **yevm-i** bâzâr vaqt-i şahûr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 2*). [*yevm-i,]*
- Faḥr eder bunca milel 'aşrında Ğâzî Ḥazretiñ / Devletinde dem-be-dem eyyâmımız **yevm-i** sa'îd (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 5, Beyit 4*). [*yevm-i,]*
- Kılmadı 'ömrüm vefâ dünyâdan el çekdim bugün / Geldi **yevm-i** iftirâdım mâderidir kardeşime (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 3*). [*yevm-i,]*
- Ḥamd ü bî-hadd ol Ḥudâya gösterir **yevmü's** sürûr / Faḫl u ihsânıyla evlâd bahş edip verdi Ğâfûr (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 1, Beyit 1*). [*yevmü's,]*

yezdân: Cenabıhakk; Allah.

- Bî-çâre yolcular düşer bayılır / Çağırdım biñ kere ism-i **Yezdânı** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26*). [*yezdânı, -ı*]
- Muḳaddem levḥ-i maḥfûzu muḥarrer eyledi **Yezdân** / O emr-i küllü şey'in hâlikun mişdâkıdır fermân (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 4*). [*yezdân,]*
- Bilinmez hikmeti bir baḥr-i ekber kıds-i efḫamdır / Kirâmen Kâtibîn ol ḥame-i **Yezdân-ı** ekremdir (*Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 10*). [*yezdân-ı, --ı*]

yigirmi: "Yirmi", sayı sıfatı.

- Âh **yigirmi** üç yaşında erdi ḥukmu'llâh baña / Âh u vâh eyvâh deyü ağlar ata mâder katı (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 3*). [*yigirmi,]*

yık-: 1. Kurulu bir şeyi parçalayıp dağıtmak. 2. Bozmak, parçalamak, târumar etmek. 3. Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perîşan etmek.

- Bâzâr-ı ihvânda dellâl okutdum / Dediler yer **yıkar** edâsı şimdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 59, Beyit 2*). [*yıkar, -ar*]

- Kādīm zann etme kün emri ile var etdi eşyâyı / Yekün emri hitâbında **yıkar** a'lâyı ednâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [yıklar, -ar]

yıklı: Parçalanıp dağılmak, zarar görmek; yok olmak.

- Ursunlar şemşîri **yıkılsın** bütün / Bir yana baş düşer bir yana beden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 50, Beyit 3). [yıkılsın, -sın]

yıl: Sene, yıl. II Çok uzun zamandan beri.

- Yakdı bağrım bunca **yıldır** hâra külhen eyledi / Çekdigim cevri ü sitemdir görmesem lezzât-ı 'aşk (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 20, Beyit 2). [yıldır, -dır]
- Hayli ezmân haşret ile eylediñ âh u enîn / Bunca **yıldır** lutf ile bir iltifât gördüñ mü sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 2). [yıldır, -dır]
- Gerçi âsân degil var ise dilde / Yedi **yılda** buldu Refî gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 36, Beyit 5). [yıl, -da]
- Bulmasa lezzet rehâvet kâffe-i ehl-i 'ukûl / Haşr ederlere vücûd **yıllarca** dâ'im fi'l-mağâm (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 6, Beyit 4). [yıllarca, -lar, -ca]

yine: "Bir daha, tekrar" anlamlarında kullanılan zarf.

- Yine âh u zâra uğratdıñ beni / Karşımda ağıyara ülfet eylersin (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [yine,]
- Yine geldi bugün yevm-i mâtemim / Oldu baña dünyâ zindân sevdiğim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [yine,]
- Makinosa dedim ne buna çâre / **Yine** gönlümüzde açıldı yara (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 83). [yine,]
- Yine aşîftesiniñ kıymet ü kâdrin bilemez / O güzel kendine Refî gibi 'âşık bulamaz (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 3, Beyit 14). [yine,]

yırtıl: Yırtılmak, sökülüp parçalanmak.

- Hemân gidelim soğuktur zîrâ / Peştemâl **yırtıldı** rezâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [yırtıldı, -dı]

yoğ: 1. Bulunmayan, mevcut olmayan (şey). Karşıtı: VAR. 2. Mevcut olmama, bulunmama, fıkdan. 3. Hayır. 4. Yokluk, adem.

- Mâha teşbîhde şîfâtîñ dilde destân kahveci / **Yoğsa** ruhsârîñ mıdır her derde dermân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 1). [yoğsa, -sa]
- Dedim hoşsun güzellikte nazîrîñ **yoğ** şereflikde / Sarıldım ol çemenlikde tutup şehvetle lezzetle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 10). [yoğ,]
- Dedim ol rûy u ruhsârîñ mı parlar mâhveş böyle / Dedi **yoğ** bağ-ı hüsnümde toğar dâ'im bir ahterdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 4, Beyit 2). [yoğ,]
- Bu firâk âteşine yanmağa tâkat mi yeter / Ne diyem tâlî '-i nâ-sâzıma **yoğ** bir diyecek (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 5, Beyit 2). [yoğ,]
- Hem-nişîn ol ki eyâ çıksın rakîbân ortadan / Şohbetiñ fevt-zede ihsân **yoğ** dil-i bî-çâreye (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 11, Beyit 4). [yoğ,]
- Bu misillü derde düçâr olmadı bir ins ü cân / Hâşılı **yoğdur** kararım nice dil etsin şekîb (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 15, Beyit 2). [yoğdur, -dur]
- Bir soğuk şu bir şurub kahve şun nâz eyleme bir / Şanma kim 'âlemde **yoğdur** gayrı hûbân kahveci (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 21, Beyit 4). [yoğdur, -dur]
- Rıfkıyâ hicrâna yanmağdan belâ **yoğdur** baña / Refîyâ gâmlarla me'lûf olduğıñ şorduñ mu sen (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 26, Beyit 5). [yoğdur, -dur]
- Âfât-ı firâk devr eder 'âşık her rûz / Havf etse de **yoğ** çâre eyâ nân u nemekden (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 27, Beyit 5). [yoğ,]
- Râhatım selb etdi çeşm-i siyâhı / **Yoğ** mudur bir dahı hûblarıñ şâhı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 3). [yoğ,]
- Gönlünde maħabbet **yoğ** olan 'âşık / Zümre-i 'uşşâk olur mu fâ'ik (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [yoğ,]

- Maḥbūbuñ esmeri Mısrıñ şeker / Bulunmaz mænendi **yoḡdur** kederi (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 38, Beyit 9). [yoḡdur, -dur]
- Ḥavf etse **yoḡ** çäre ḥayretde bir cān / Ḥızır degil gerçi ḥüb-ı keremdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 39, Beyit 4). [yoḡ,]
- ‘İndimde **yoḡ** aslā dūnyā degeri / Altun gümüş elmās deryā düreri (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 41, Beyit 5). [yoḡ,]
- Dūnyāda uḥrāda **yoḡdur** kıymeti / Her sözü katlime fermān yazıyor (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 41, Beyit 8). [yoḡdur, -dur]
- Geceler şubḥa dek ağlamakdayım / A inşāfsız dil-ber şefkatîñ **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 1). [yoḡ,]
- Ḥayālîñle ciger dāğlamakdayım / Seni sevenlere merḥametiñ **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 2). [yoḡ,]
- Maḥşüş mu kendiñe beni yaḡarsın / Bundan başka daha ḥızmetiñ **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 4). [yoḡ,]
- Uğratdñ fiğāna kıldñ dīvāne / Vebāle girmekden ḥaşyetin **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 6). [yoḡ,]
- Olmuş şeftālñı kime şaçarsın / Güyā benimle hiç ālüfteñ **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 8). [yoḡ,]
- Ṭayanmaz firḡate gezer serseri / Demesin kimseler ḥasretiñ **yoḡ** mu (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 51, Beyit 10). [yoḡ,]
- Bahāda kıymetde **yoḡdur** degeri / Ben cānımı fedā o āzād eyler (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 52, Beyit 6). [yoḡdur, -dur]
- Yoḡ imiş göñlünde merḥamet şefkat / Nāfile ‘aşkıñla odlara yandım (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 53, Beyit 2). [yoḡ,]
- Aşçıda çorba **yoḡ** bilmem n’edelim / Fıruncuya vardık ziyāfet bu yā (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 64, Beyit 42). [yoḡ,]
- Ol gece tutduk otel oḡası / Şoḡukdan ṭurulmaz **yoḡ** penceresi (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 64, Beyit 45). [yoḡ,]
- Nedir ol baḡt-ı siyāhım dolaşır elden ele / Cevelān etse de **yoḡ** çāresi ṭül-ı emele (Giresunlu Refî Divanı, Muhammes 2, Beyit 1). [yoḡ,]
- Ne ḥācet levḥ-i maḥfūza müreccāḥ ‘ind-i a‘zamdır / Delīl-i nakle ḥācet **yoḡ** şıfātı zāt-ı akdemdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [yoḡ,]
- Vīrāneye yüz ṭutdu göñül ḥāşılı ḡamdan / Bir büsecik iḥsān ede **yoḡ** süy-ı keremden (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [yoḡ,]
- Her gelen iḥvān yārān demesinler **yoḡ** vefā / Şāḥib-i beyte şefā‘at kıl Muḥammed Muştāfā (Giresunlu Refî Divanı, Rūbai 1, Beyit 2). [yoḡ,]
- Ḥālīkā niza‘ında çağırıldı ḥā.... / **Yoḡ** beḡā-yı ‘ālem-i nā-südeniñ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [yoḡ,]
- Uğradım bir cāy-ı düşvāra eyā cānım ata / **Yoḡ** ‘ilācım çāresiz dar oldu dūnyā başıma (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 11, Beyit 1). [yoḡ,]
- Maḡsadım rāḡat ola dūnyāda evlād u ‘ıyāl / Yoḡsa dūnyādan vefā **yoḡ** isterim dārū‘l-cinān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [yoḡ,]

yoḡrul-: Özelliikleri, nitelikleri birbirine karıştırmak; harmanlanmak.

- Emzirmediñ bir kez āb-ı lebinden / Koptmakla **yoḡrulmuş** gül yaprağından (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 57, Beyit 7). [yoḡrulmuş, -muş]

yohsa: "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

- Yakışdı ḥüsnüne yāsemen gerdān / Yā zevḡ u şafādır **yohsa** elemdir (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 39, Beyit 8). [yohsa,]
- Süḡte-i şad-dil-i pāremiz mi var / **Yohsa** Refî gedā faḡr olur gider (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 44, Beyit 6). [yohsa,]
- Seniñ‘çün deryā-yı ‘aşka düşdügüm / Şafāsıdır **yohsa** āḥ u zār mıdır (Giresunlu Refî Divanı, Diğ̃er 49, Beyit 4). [yohsa,]
- Maḡsadım rāḡat ola dūnyāda evlād u ‘ıyāl / **Yohsa** dūnyādan vefā yoḡ isterim dārū‘l-cinān (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 2). [yohsa,]

- Dâlâle düşme ey dil meşrebi âlûdelerden geç / Vefâ **yok** cām-ı ma‘şûk hırka-i efsûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 1). [yok,]

yok eyle: Yok etmek, bitirmek.

- Ne hâcet fahr-ı dilden dem çekip mestâne devrâna / Cehâlet perdesin **yok eyle** var mescûdelerden geç (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 1, Beyit 3). [yok eyle,]

yokla: Yoklamak, kontrol etmek, gözden geçirmek.

- Mâ-verâyı mâ-sivâyı **yokladım** dilden dile / Ğayr-ı mislin bulmadım şâhib-vefâdır Luţfîyâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 4). [yokladım, -dım]

yokluk: 1. Bulunmayan, mevcut olmayan (şey). Karşıtı: VAR. 2. Mevcut olmama, bulunmama, fıkdan. 3. Hayır. 4. Yokluk, adem.

- Âh edersem ditrer ‘âlem aşfiyâdan olmuşuz / Şimdi **yokluksa** fi‘âlim darlığıñ bulmağdayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 14, Beyit 5). [yokluksa, -sa]

yol: Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

- Gelince rûzigâr şaşırdı **yolu** / Şoñra bilmez olduk sağlı şollu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 11). [yolu, -u]
- Uyandı maħabbet gitdi derd ü ğam / Tamâm **yol** zevkidir ‘azîmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [yol,]
- Aldı bir furtuna şaşırdık **yolu** / Kimsemiz bilmedi sağla şollu (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 13). [yolu, -u]
- Hamd olsun tükendi **yolumuz** bugün / Seyr etdik taşrayı memleket bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 96). [yolumuz, -umuz]

yolcu: Yolculuğa çıkmış kimse, sâlik.

- Bî-çâre **yolcular** düşer bayılır / Çağırdım biñ kere ism-i Yezdânı (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 26). [yolcular, -lar]
- Tavana şıkışdı **yolcu** toptolu / Vâz geçdik şıladan nedâmet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 14). [yolcu,]

yor: Yorgun duruma getirmek.

- Şu dünyâda yüce ulu yapan aħmaqları bir bir / Kıyâmetde hesâb ile **yorar** bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [yorar, -ar]

yorğan: Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.

- Sâ‘at dörtde yaptık **yorğan** ğavğası / Uykusuz kalındı sefâlet bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 46). [yorğan,]

yosma: Şen, güzel, fettan (genç kadın).

- Yosmadır kıyâfet Yûsuf-ı Ken‘ân / Yanağı dudağı yâķût mercân (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [yosmadır,]

yüce: Büyük / ulu. II İlahî / Hakk’a dair.

- Şu dünyâda **yüce** ulu yapan aħmaqları bir bir / Kıyâmetde hesâb ile yorar bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 4). [yüce,]

yün: Kuş tüyü, tüy.

- Kimi **yünlü** kimi süzân kimisi başmadan kaftan / Giyinmiş cümle-i hûbân gezer minnetle ğafletle (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 2, Beyit 6). [yünlü, -lü]

yürek: Aşk ve sevginin kaynağı, gönül, kalp.

- Bir perî-peyker bugün gördüm ki zülfün bağıdır / Reviş-i kad şem‘a-i hüsnü **yürekler** çağladır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [yürekler, -ler]
- İftirâkıñla gönül kan ağıladı Rif‘at Begim / Âteş-i sūzân **yürekler** dāğladı Rif‘at Begim (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 24, Beyit 1). [yürekler, -ler]
- İncinme begim cevri edene dāğ-ı **yürekden** / Dikkatle geçir her sözü ‘ayyār-ı mihekden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 27, Beyit 1). [yürekden, -den]
- Gönül terk eylesin ğayr-ı cenneti / **Yüregim** hak etdi yārdan fırkatı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 31, Beyit 7). [yüregim, -im]
- Billāhi severim cân u **yürekden** / Nigāh-ı pertevle kurbān yazıyor (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 41, Beyit 10). [yürekden, -den]
- Niçün te‘sir etmez bu āhım saña / Taş mıdır temür mi **yüregim** cânā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 45, Beyit 3). [yüregim, -i(n)]
- Ref‘iyā **yürekden** sever dil-beri / İster hūr olsun ister gül-perî (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 51, Beyit 9). [yürekden, -den]
- Nasıl şabr edeyim bu iftirāka / **Yüregim** iniler dīdeler ağlar (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 52, Beyit 1). [yüregim, -im]
- Yüregim hūn oldu bunca fırkatle / El-vedā‘ derdime dermān el-vedā‘ (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 54, Beyit 4). [yüregim, -im]
- Al cânımı kırtar beni yā Rab bu elemden / Vallāhi delindi **yüregim** renc-i şikemden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Müseddes 4, Beyit 10). [yüregim, -im]
- Hak şabırlar eylesin ihsān peder māderine / Āh eder sızlar **yürek** yakdıķça hep akrānına (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 10, Beyit 4). [yürek,]

yürü: Hareket edip yol almak.

- Yürüdün üstüme biñ nāzla yan Ref‘î deyü / A begim sīnemi kızdırma şanıp zülül def (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 6, Beyit 5). [yürüdün, -dün]
- Yürüdüm ileri tıttım kolundan / Öptüm yanağı şardım belinden (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 32, Beyit 3). [yürüdüm, -düm]
- Yürüdü katlime seyf-i cellādın / Hasret mi çekeyim her gece gündüz (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 33, Beyit 6). [yürüdü, -dü]

yürüt: Bir yerden başka bir yere götürmek.

- Seksen dürlü renge girdi yüzlerin / **Yürüdür** nām ğarbdan şarka a güzel (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [yürüdür, -ür]
- Ezelden tā kurulmuş kaşları kemān hedefdendir / **Yürütsün** leşkerin ğīsūları evvelki şafdandır (Giresunlu Ref‘î Divanı, Muhammes 1, Beyit 6). [yürütsün, -sün]

yūsuf: Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf.

- Yosmadır kıyāfet **Yūsuf-ı** Ken‘ān / Yanağı dudağı yāķūt mercān (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 39, Beyit 7). [yūsuf-ı,]

yut: Yutmak. II Yok etmek.

- Gel ey ‘ākil saña lāyık degil Şeddādī bīnālar / Nice Cemşīd Dārāy **yutar** bu hāne-i dünyā (Giresunlu Ref‘î Divanı, Tarih 9, Beyit 6). [yutar, -ar]

yuva: Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütmek ya da yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü boyutlarda, biçimlerde olabilen barınak.

- Şahrā-yı gerdānīñ ğarīb **yuvası** / Vādī-i sedyānīñ kūyda Leylāsı (Giresunlu Ref‘î Divanı, Diğer 33, Beyit 7). [yuvası, -s, -ı]

yüz: Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.

- Ref'i binlerce mülakâtıyla fahr etmektedir / Pâyîna **yüzler** sürer vicdânımız hoş geldiñiz (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 22, Beyit 5). [yüzler, -ler]
- Aldanma rakîbîñ yalan sözüne / Bakmaz mı yâ Ref'i dil-ber **yüzüne** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 37, Beyit 5). [yüzüne, -üñ, -e]
- Seksen dürlü renge girdi **yüzleriñ** / Yürüdür nâm garbdan şarka a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 6). [yüzleriñ, -ler, -i, -n]
- Sağ elin **yüzünde** koymuş toğdu bir hoş pür-ziyâ / Hîn tevellüdünde sürdü arza ağzın bî-devâ (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 4). [yüzünde, -üñ, -de]
- Âferîñ hüsne gül **yüzlü** yâra / Perçem ü turrada divân yazıyor (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 41, Beyit 2). [yüzlü, -lü]

yüz: "Yüz" sayı sıfatı.

- Günde **yüz** biñ kere kurbân olayım / Bahâsız dünyâda Ref'iyâ n'eyler (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 52, Beyit 8). [yüz,]
- Gülmedim ben saña 'aşık olalı / Güzel **yüz** biñ kere kalbimi yakdın (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 1). [yüz,]
- Üç **yüz** dört târîhîñ yazdı Ref'iyâ / Dikildi başıma semâr-ı rihlet (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 3, Beyit 5). [yüz,]
- Ref'iyâ üç **yüz** yedi târîh-i taşrîhîñ oku / Vâlideyni yazdırıp diksın hemân baş yanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 10, Beyit 5). [yüz,]

yüz tut: Yönelmek, meyletmek.

- Vîrâneye **yüz tutdu** gönül hâşılı gamdan / Bir büsecik ihsân ede yok süy-ı keremden (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 11). [yüz tutdu, -du]

yüzden: -den dolayı, sebebiyle.

- Ref'iyâ bu **yüzden** sararıp şoldu / Sen vefâsız yâra çokdan kul oldu (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 40, Beyit 5). [yüzden,]
- Lâyık olan saña bir dalı 'avdet / Şühesiz bulursun bu **yüzden** cennet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 42, Beyit 5). [yüzden,]
- Kahveci Babadan aldıñsa himmet / Şühesiz bulursun o **yüzden** cennet (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 21). [yüzden,]

za'f: Arıklık, zayıflık, dermansızlık, kuvvetsizlik.

- Sen kendini çün re's-i şadâretde görürsün / Şor hilkat-i insân varıp **za'f-ı** sinekden (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 27, Beyit 3). [za'f-ı,]

zafer: Ar. Zafer, galibiyet.

- Farz oldu boynuma niyâz-ı Bârî / **Zafer** bulmak için zevke a güzel (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 4). [zafer,]

zâğla-: Keskinleştirmek, bilemek.

- Câm-ı meyden nüş edip bul germ maḥabbet lezzetiñ / Özge şemşîr ü ḥadengi **zâğladı** Rif'at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 3). [zâğladı, -dı]

zahm: (Fars.) Yara.

- Uğradım gâfil iken âb-rüy-ı tîğîñ **zahmına** / Şîve-i âhû gibi âteş-feşânîñ var Cemâl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 4). [zahmına, -ı, -n, -a]
- Vatanı terk eden elbette çeker ḥüzn ü elem / Gece gündüz iniler **zahm-ı** gönül taht-ı sitem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 6). [zahm-ı, --ı]

zahmet: Ar. 1. Sıkışma, sıkılma, sıkıntı. 2. Eziyet, zor.

- Kâbil mi tahammül bu ne işkence ne **zaḥmet** / Bilmem bu ne hâlet (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 4*). [*zaḥmet,]*

zâ'ik: *Tadıcı, tadan: zâ'ik-ı telh u şîrîn.*

- Hücetle yapış **zâ'ik** iseñ dâmen-i 'ilme / Ser-mâye-i dîn 'ilm ü 'amel ü kaṭ' -ı bürhân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 2*). [*zâ'ik,]*

zâ'ik ol: *Tat almak.*

- Ğam çekme gönül leyl ü nehâr etse Hudâdan / Elbetde bulur **zâ'ik olan** feyz-i firāvân (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 2, Beyit 3*). [*zâ'ik olan, -an]*

zâ'ikan: *Tat alma duyusu, dil, damak.*

- Güşe-i mekân edinmiş **zâ'ikandan** bî-dirîğ / Şoḥbet-i müşgânelerden âşinâdır Luṭfiyâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 19, Beyit 5*). [*zâ'ikandan,]*

zamân: *1-Vakit, çağ. 2-Devir: 3-Süre, mühlet.*

- Ta'accüb kılma Refî bu **zamân** nâ-ehle teslîmdir / Zamân âhîr-zamândır bu 'amelsiz cenneti gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 7*). [*zamân,]*
- Ta'accüb kılma Refî bu zamân nâ-ehle teslîmdir / **Zamân** âhîr-zamândır bu 'amelsiz cenneti gözler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 3, Beyit 7*). [*zamân,]*
- Gezmişim Hindi Yemen Bağdâd Başra bir **zamân** / Çîn Mâçûn Âsyâda çok dîvânîñ var Cemâl (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 17, Beyit 6*). [*zamân,]*
- Dîtredi ayağım elim bir **zamân** / O şîrîn-güftâr seyrâna gitmiş (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 47, Beyit 2*). [*zamân,]*
- Ağla gönül ağla firâk **zamânî** / Gitdi şafâ geldi murâd **zamânî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 3*). [*zamânî, -ı]*
- Ağla gönül ağla firâk **zamânî** / Gitdi şafâ geldi murâd **zamânî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 3*). [*zamânî, -ı]*
- Ne tez geldi bu iftirâk **zamânî** / Eyvâh bu ayrılık cânlara işler (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 4*). [*zamânî, -ı]*
- Gönül 'azâbından her **zamân** dörün / Bir sâ'at belâdan kurtulmayasıñ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 58, Beyit 4*). [*zamân,]*
- Dümene kumanda ver etsin gayret / Belki sâkin olur vardır **zamânî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 18*). [*zamânî, -ı]*
- Var memleketinde eyle şafâlar / Göstermesin Hudâ ğamlı **zamânî** (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 34*). [*zamânî, -ı]*
- Tûlû' etse görmez şimdi âfitâb / İnfikâk **zamânî** ağlaşdı gitdi (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 20*). [*zamânî, -ı]*
- Ol **zamân** vapura 'acele geldik / Belki vapur kalker al kayık dedik (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 23*). [*zamân,]*
- Sen ravza-i hüsnünde şehenşâh-ı cihânîñ / Hep hûb-ı **zamânsın** (*Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 1, Beyit 7*). [*zamânsın, -sın, -]*
- Ref'iyâ evvel hurûfât üzre târîh söyledi / Sağ olup yazsın müverriḥ bunca târîh her **zamân** (*Giresunlu Refî Divanı, Tarih 13, Beyit 3*). [*zamân,]*

zann et: *Sanmak.*

- Bezm-i dilde dil-rübâlar kurdu da'vâ-yı sirişk / **Zann edersem** meclis-i hûbâna vâ-veylâ düşer (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 16, Beyit 3*). [*zann edersem, -er, -se, -m]*
- Ref'iyâ **zann etdi** yâr baña yârdur / Yâr deyü sevdiği meger âgyârdur (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 9*). [*zann etdi,]*
- Kâmara tuyanlar pek bahâlandı / **Zann etdik** kâmara selâmet yanı (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 62, Beyit 22*). [*zann etdik, -di, -k]*
- Zann etdik ağzında var lâf oṭası / Ğam çekdik dem çıkıdı sefâhet bu yâ (*Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 32*). [*zann etdik,]*

- Fā'ik mi **ẓann etdiñ** felek cihāna / Fikr-i mecāzīdır farṭ-ı sitemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 2). [ẓann etdiñ,]
- Ẓann etme ki āhım kalır yanıña / Umarım ğayrılar girsın kanına (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 5). [ẓann etme,]
- Ağlar sızılar şubḥ u mesā misl-i hızandır / **Ẓann etme** ki āşuftelerin zār-ı hasendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5). [ẓann etme, -dır]
- Ur āh-ı mel'anet bir çāh-ı berzah kerh-i menfurdur / Göñül ta'mir eder **ẓann etme** şol merdudelerden geç (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 1, Beyit 2). [ẓann etme,]
- Kādīm **ẓann etme** kün emri ile var etdi eşyayı / Yekün emri hitābında yıkar a'lāy ednāy (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 7). [ẓann etme, -me]

zār: 1. Ağlama, girye. 2. Hazin hazin ağlayan.

- Bu Ref'ī **zāra** düşmüşdür şūrīde 'aklı şaşmışdır / Firākı başdan aşmışdır sirāyetle işābetle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 12). [zāra, -a]
- Āh u **zār** etsem de uğrunda baña zevk-baḥşıdır / Lebleriñ ābı hayālimde şarāb olmaḡdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [zār,]
- Āh u **zārla** 'ömrümüz bilmem geçer mi 'ākıbet / Ref'ī gör ki ḥaşretiñle ağladı Rif at Begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 24, Beyit 5). [zārla, -la]
- Nihāyet āh u **zār** olur ser-māye / Sen mürüvvet-kān ol gel begim begim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 6). [zār,]
- Bülbül ğoncesine eyledi **zārı** / Vaşlı ārzulamış geşt ü güzārı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 29, Beyit 7). [zārı, -ı]
- Zelle-i gül-fāmla ta'bīr edeyim / Et uğruna āh u **zār** kana kana (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 38, Beyit 2). [zār,]
- Hūdā taḡdīr etmiş bu āh u **zārı** / Ararken bulmuşum sen nāzlı yārı (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 43, Beyit 3). [zārı, -ı]
- Yine āh u **zāra** uğratdın beni / Karşımda āğyāra ülfet eylersin (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 45, Beyit 1). [zāra, -a]
- Seniñ'çün deryā-yı 'aşka düşdügüm / Şafāsıdır yohsa āh u **zār** mıdır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 49, Beyit 4). [zār,]
- Her gidip gelenle gönderiñ selām / Bu Ref'ī gedāya āh u **zār** olsun (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 63, Beyit 30). [zār,]
- Ağlar sızılar şubḥ u mesā misl-i hızandır / Ẓann etme ki āşuftelerin **zār-ı** hasendir (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 5). [zār-ı,]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı **zāra** bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 3). [zāra, -a]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı **zāra** bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 6). [zāra, -a]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı **zāra** bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 9). [zāra, -a]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı **zāra** bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 12). [zāra, -a]
- Gel etme kuzum 'āşıkıñı **zāra** bırakma / Çek ḥançeriñi sīneme biñ pāre bırakma (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 4, Beyit 15). [zāra, -a]
- Ref'iyā yaz tārīhim ḡalubeni **zārda** taşım / Rūḡuma bir fātīḡa ihdā edin yā iḡvanī (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 5). [zārda, -da]

zarāfet: Güzellik, letafet, nezaket.

- Dediler ki rengiñ şararmış şolmuş / Dedim başım sersem **zarāfet** bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 100). [zarāfet,]

zāt: 1. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. 2. Bir şeyin ta kendisi, maddi varlığı, maddi varlığının özü, öz varlık. 3. Bir varlığın hakikati, hüviyeti, māhiyeti. Allah'ın varlığı.

- Hāḡ ne ḥoş ḡalḡ eylemiş ismiñde ḡüsñüñ māḡveş / **Zātuña** lāyık ḡuşuşā ḡüb vaṭanıñ var Cemāl (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 17, Beyit 3). [zātuña, -ıñ, -a]

- Zâtına lâıyk mı bağırı mı yakdıñ / Zencîr-i zülfünü boynuma takdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [zâtına, -ın, -a]
- Zâtına mahşûşdur ‘afv ile cezâ / Dilerim halâş et gavgâdan beni (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 56, Beyit 6). [zâtına, -ın, -a]
- Gâyet lezîz gördüm var ise dilde / Yed-i **zâtı** buldum seyr-i gülşende (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 63, Beyit 5). [zâtı, -da]
- Ne hâcet levh-i mahfûza müreccah ‘ind-i a‘zamdır / Delîl-i nakle hâcet yok sıfatı **zât-ı** akdemdir (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 11). [zât-ı, --ı]
- Sevdim seveli **zâtını** çekdim bu cefâyı / ‘Afv eyle gedâyı (Giresunlu Refî Divanı, Müstezad 2, Beyit 6). [zâtını, -ın, -ı, -]
- El-emân yâ Rab bugün geldim huzûr-ı **zâtına** / Yarlığa ‘abdiñ Bekir senden dilerdi şefkati (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 4, Beyit 4). [zâtına,]
- Şakın nefsiñe uyma hubb-ı dünyâdan hâzer eyle / Şükûfu **zât-ı** takvâdan uma bu hâne-i dünyâ (Giresunlu Refî Divanı, Tarih 9, Beyit 2). [zât-ı, --ı]
- Ne dürlü medhın kalem çalayım / Böyle tatlı **zâtı** kanda bulayım (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 52, Beyit 7). [zâtı,]

zâyi‘: Bilinmez, kayıp.

- ‘Aklıñı **zâyi‘** eyleme al başına şeydâ nedir / Etme minnet cânıñ içün cânânına sevdâ nedir (Giresunlu Refî Divanı, Matla 1, Beyit 1). [zâyi‘,]

zebân: Dil II Hançer.

- Kavuşmak gülmek var hem de ağlamak / El-vedâ‘ tûtî-i **zebân** el-vedâ‘ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 54, Beyit 12). [zebân,]

zekât: (Ar.) İslâm dininin beş şartından biri olarak, sâhip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.

- Hâk saña güzellik ihsân eylemiş / **Zekâtı** alayım her gece gündüz (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 33, Beyit 1). [zekâtı, -ın]

zelle: Hata, suç.

- Zelle-i gül-fâmla ta‘bîr edeyim / Et uğruna âh u zâr kana kana (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 38, Beyit 2). [zelle-i,]

zem: Bir kimseyi kötüleme, yerme.

- İmdi Refî bir gelür ‘âlemde medh ü **zem** baña / ‘Âlem-i eşyâ benim eşyâ nedir eşyâlanır (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 23, Beyit 5). [zem,]

zemm eyle: Yermek, kötülemek, çekiştirmek.

- Tekevvün sırr-ı hikmetdir teşekkür medh-i Rabbânî / Beni câhil deyü **zemm eyleyen** görsün bu ‘irfânı (Giresunlu Refî Divanı, Müseddes 2, Beyit 13). [zemm eyleyen, -yen]

zencir: Birbirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir ip veya bağ. II Delilerin ayağına veya boynuna bağladıkları demir bağ, pranga. II Sevgilinin âşığı deli divane eden zülüfleri.

- Girdik içeriye temâşâ etdik / Şakılar **zencirde** hâkâret bu yâ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 64, Beyit 74). [zencirde, -de]

zencir: Birbirine geçmiş halkalardan müteşekkil demir ip veya bağ. II Delilerin ayağına veya boynuna bağladıkları demir bağ, pranga. II Sevgilinin âşığı deli divane eden zülüfleri.

- Bu fenâ dünyâda rif‘atle yaşasın Rif‘atım / Urdu **zencir-i** mahabbet bağladı Rif‘at Begim (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 24, Beyit 4). [zencir-i, -i]
- Zâtına lâıyk mı bağırı mı yakdıñ / **Zencir-i** zülfünü boynuma takdıñ (Giresunlu Refî Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [zencir-i, -i]

zer: (Fars.) Altın.

- Nice düşdü bu firāk nārı cigergāh u dile / **Zer** ü sīm olsa deġişmem vaṭanıñ bir çöpünü (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 2, Beyit 3). [zer,]

zevāl: Son bulma, nihayete erme II Güneşin batması, parlaklığının azalması.

- Bu rāh-ı 'aşk vehbīdir kesbī işrāb-ı meydır / Mağrūr olma a şāhım erer hüsñüñ **zevāle** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 28, Beyit 2). [zevāle, -e]

zevk: 1. Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu. 2. Hoşa giden veya eğlendiren şey.

- Kimi yatar kimi kalker kimi güler kimi oynar / Kimi **zevkinden** el çarpar baña nisbetle 'ibretle (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 2, Beyit 5). [zevkinden, -in, -den]
- Huzūran / **Zevk-i** şöhetden yetirdi cismimiz bir devlete (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 18, Beyit 4). [zevk-i, -i]
- Zevki miñnet miñneti **zevkdir** bu çarhıñ bizlere / Miñnet-i dünyā benim dünyā nedir dünyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [zevkdir, --dir]
- Zevki miñnet miñneti zevkdir bu çarhıñ bizlere / Miñnet-i dünyā benim dünyā nedir dünyālanır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 23, Beyit 4). [zevki, -i]
- Yakışdı hüsñüne yāsemen gerdān / Yā **zevk** u şafādır yoħsa elemdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 39, Beyit 8). [zevk,]
- Ref'ıye etdigin nāz u edālar / Kānı bir maķamda **zevk** u şafālar (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 46, Beyit 9). [zevk,]
- O yārsız dünyāda **zevki** n'eyleyem / Göñül eglencesi yabana gitmiş (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 47, Beyit 4). [zevki, -i]
- Saña lāyık mıdır **zevk** ü şafā beytü'l-hazendir bu (Giresunlu Ref'i Divanı, Mısra 2, Beyit 1). [zevk,]
- Zīrā o maķām ma'den-i **zevk** cāy-ı 'adālet / Bir bāğ-ı sa'ādet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [zevk,]
- Bunda **zevk-i** āhiret mülkünde kaşru'l-baħşını / Tāriħin remzinde Ref'ı söyledi Hayy u Ğafūr (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 12, Beyit 2). [zevk-i,]
- Uyandı maħabbet gitdi derd ü ğam / Tamām yol **zevķidir** 'azīmet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 28). [zevķidir, -i, -dir]

zevk-baħşı: Mutlu eden, mutluluk veren.

- Āh u zār etsem de uğruñda baña **zevk-baħşıdır** / Lebleriñ ābı hayālimde şarāb olmaķdadır (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 10, Beyit 3). [zevk-baħşıdır,]

zevrak: Kayık, sandal. II Āşığın gözü.

- Bülbülü şermende koydu nāle-i cān-süz ile / Şaħn-ı gülşende dıraħtı **zevrakı** ħandān gül (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 12, Beyit 2). [zevrakı, -i]

zihī: "Ne acayip, ne kadar garip" manasında şaşkınlık bildirir. Acıma, hayıflanma anlamı katmıştır.

- Zihī ruħsāriña meftūn olalı Ref'ı gedā / Ne yaña dönse 'aleyhimde döner çarħ-ı felek (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 5, Beyit 5). [zihī,]

zī-kıymet: Kıymetli, değerli.

- Dedim ol lebleriñ nergis mi yā la'l-i Bedaħşān mı / Dedi bir kenz-i **zī-kıymet** velī yāķūt-ı aħmerdir (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 4, Beyit 3). [zī-kıymet,]

zīkr: "Zikir"; Allah'ın isimlerini (esmā-yı hüsñâyı) söylemek sûretiyle yapılan ibādet.

- Neşr eyleyerek **zīkr** ile evşāf-ı şadāyı / N'etsin bu fenāyı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 2, Beyit 12). [zīkr,]
- **Zīkr-i** tevħīd etmegi bildi şabī bī-iştibāh / İş bu minvāl üzre tā oldu mu'ammer ħayli māh (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 11). [zīkr-i, --i]

zıkr et: Sözüünü etme, ismini söyleme, anma, hatırlama.

- Raḥm-ı māderden ḳadem başdı cihāna ol zükür / Ol vaḳitde **zıkr edindim** çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [zıkr edindim, -in, -dim]
- Raḥm-ı māderden ḳadem başdı cihāna ol zükür / Ol vaḳitde **zıkr edindim** çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [zıkr edindim, -in, -di, -m]
- Raḥm-ı māderden ḳadem başdı cihāna ol zükür / Ol vaḳitde **zıkr edindim** çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [zıkr edindim, -in, -di, -m]
- Raḥm-ı māderden ḳadem başdı cihāna ol zükür / Ol vaḳitde **zıkr edindim** çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [zıkr edindim, -in, -di, -m]
- Raḥm-ı māderden ḳadem başdı cihāna ol zükür / Ol vaḳitde **zıkr edindim** çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [zıkr edindim, -in, -di, -m]

zindān ol: Bir yerin birine yaşanmaz hale gelmesi, o yerin çok sıkıntılı olması.

- Yine geldi bugün yevm-i mātemim / Oldu baña dünyā zindān sevdiğim (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 57, Beyit 1). [zindān oldu, -du]

zīnet: (Ar.) Süs.

- Bu dünyā dār-ı miḥnetdir yatar bu ḥāne-i dünyā / Fenā ehlini **zīnetle** yaḳar bu ḥāne-i dünyā (Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 1). [zīnetle, -le]

zīr: Altta, aşağıda olan.

- Naşıl taḥrīk ederdi perçemin bād-ı şabā bilmem / Çıḳardı **zīr-i** fesden rāḥe res kem bir alay perçem (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 4). [zīr-i, --i]

zīrā: "Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

- Vefāsızlar kıysın tatlı cānına / **Zīrā** ben cānımdan şimdi uşandım (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 53, Beyit 6). [zīrā,]
- Dilersem Ḥudādan gözler kör olur / **Zīrā** bugünlerde cānımı şıḳdıñ (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 55, Beyit 4). [zīrā,]
- Hemān gidelim şoḡuḳdur **zīrā** / Peştemāl yırtıldı rezālet bu yā (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 40). [zīrā,]
- Dedi makinosu bi-'avn-i Ḥudā / Sā'at altıya dek yapılır **zīrā** (Giresunlu Ref'i Divanı, Diğer 64, Beyit 85). [zīrā,]
- Zīrā o maḳām ma'den-i zevḳ cāy-ı 'adālet / Bir bağ-ı sa'adet (Giresunlu Ref'i Divanı, Müstezad 1, Beyit 8). [zīrā,]
- Gelen hoş-āmedī **zīrā** müsāfır-ḥānedir dünyā / Amān yā Seyyid egleyin şefā'at gözlerim illā (Giresunlu Ref'i Divanı, Nazm 1, Beyit 2). [zīrā,]

zī-rūḥ: Ruhlu, canlı, hayatlar.

- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken **zī-rūḥ** cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 3). [zī-rūḥ,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken **zī-rūḥ** cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 6). [zī-rūḥ,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken **zī-rūḥ** cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 9). [zī-rūḥ,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken **zī-rūḥ** cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 12). [zī-rūḥ,]
- Yaratdı 'ālemi ma'düm iken **zī-rūḥ** cemādātı / Teşekkürle tezekkür et hemān ḥükm-i şadāḳatı (Giresunlu Ref'i Divanı, Müseddes 2, Beyit 15). [zī-rūḥ,]

zīvā: Ar. Parlaklık, aydınlık.

- Dolandı ḥayli müddet İşfehān u mülk-i 'Osmānı / Hezārān berḳ urur ol şīvesi maḥzā **zīyāsından** (Giresunlu Ref'i Divanı, Muhammes 1, Beyit 8). [zīyāsından, -s, -ı, -n, -dan]

ziyāde: (Ar.) Fazla, çok.

- Ref'î sever iken **ziyāde** seni / Bilmediñ kıdrını küsdürdüñ beni (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 58, Beyit 9). [ziyāde,]
- Seni sevmez kimse benden **ziyāde** / Bulunmaz başkası getire yāda (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 61, Beyit 5). [ziyāde,]
- Gıdıkçe fırtuna **ziyādelendi** / Soğuk bora başımızdan elendi (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 21). [ziyādelendi, -len, -di]

ziyāfet: Ar. Eğlenmek veya bir olayı kutlamak amacıyla birçok kimsenin bir araya gelerek yedikleri yemek, şölen.

- O anda bir parça eyledim ta'ām / Yemek içmek ister **ziyāfet** bu yā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 4). [ziyāfet,]
- Aşçıda çorba yok bilmem n'edelim / Fıruncuya vardık **ziyāfet** bu yā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 42). [ziyāfet,]

ziyān: Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar.

- 'Ācizdir hāmeler yazmağa birden / Kırk sekiz sā'atde olan **ziyānı** (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 2). [ziyānı, -ı]

ziyāret: Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

- Dergāha varınca tutduk el ele / Fātiha okuduk **ziyāret** bu yā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 68). [ziyāret,]

ziyāretgāh: Türbe; mezar.

- Gerekmaz rütbe-i bālā erenden himmet aldıñsa / **Ziyāretgāh-ı** a'zamdır huzūr-ı fahra vardıñsa (Giresunlu Ref'î Divanı, Müseddes 1, Beyit 10). [ziyāretgāh-ı, -ı]

zuhūr: Ar. Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

- Mart rûhu ibtidâsında tamām etdi **zuhūr** / Tārîhi Toğsan sekiz yevm-i bāzār vaqt-i şahūr (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 2). [zuhūr,]

zuhur et: Ar. Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

- Dinleyin mâcerā nasıl **zuhretti** / Uğratdı figāna cümle insānı (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 62, Beyit 1). [zuhretti, -di]

zuhūrât: Ar. Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

- Çarçabuk vapura gelince bindik / Bu gece burdayız **zuhūrât** bu yā (Giresunlu Ref'î Divanı, Diğer 64, Beyit 24). [zuhūrât,]

zükür: Erlik.

- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihāna ol **zükür** / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 3). [zükür,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihāna ol **zükür** / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 6). [zükür,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihāna ol **zükür** / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 9). [zükür,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihāna ol **zükür** / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 12). [zükür,]
- Raḥm-ı mâderden kadem başdı cihāna ol **zükür** / Ol vakitte zıkr edindim çağıruban yā Şekür (Giresunlu Ref'î Divanı, Tarih 1, Beyit 15). [zükür,]

zülfi: 1. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. 2. Sevgilinin saçı.

- Geliver diz çökerek berber-i ‘aşkıñ öñüne / Tarasun müca‘ad **zülfiñde** çekip bir çok emek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 5, Beyit 3). [zülfiñde, -üñ, -de]
- Bir perî-peyker bugün gördüm ki **zülfin** bağladır / Reviş-i kad şem‘a-i hüsnü yürekler çağladır (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 8, Beyit 1). [zülfin, -i, -n]
- Müjgâne vü **zülfiñden** cihân mu‘aţtar kaldı / Dil inkisârı çarpar kalırsın çok vebâle (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 28, Beyit 4). [zülfiñden, -üñ, -den]
- ‘Aşkıñ hüznle ağlatma güzel / Kemend-i **zülfiñle** bağlatma güzel (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 34, Beyit 7). [zülfiñle, -ü, -ñ, -le]
- Zülfiñ telleri bir bir şayılıyor / Ruğları üstüne şöyle yaylıyor (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 38, Beyit 3). [zülfiñ, -üñ]
- Taşılır ‘anber-i **zülfiñde** kalır cân u dilim / Kokuşu her ne kadar etse de ser-hoş gecemiz (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müfret 1, Beyit 1). [zülfiñde, -üñ, -de]
- Etmek mi diler **zülfi** perişânına ber-dâr / Yâr sevmek için ‘aşık bilmem ne günâh var (Giresunlu Ref‘i Divanı, Muhammes 3, Beyit 4). [zülfi, --i]
- Efgendesiyim **zülfi** perişâna dolaşdım / Mağmûr iken ol dâm-ı girbâna dolaşdım (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müseddes 4, Beyit 8). [zülfi, --i]
- Kâşâne-i **zülfiñde** beni hâbse bırakdın / Âteşlere yakdın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 5). [zülfiñde, -üñ, -de]
- Âvâre büyür halka-i **zülfiñde** esirim / Ey darr-ı ‘ömrüm (Giresunlu Ref‘i Divanı, Müstezad 1, Beyit 11). [zülfiñde, -üñ, -de]
- Zâtına lâyıf mı bağrımı yakdın / Zencîr-i **zülfiñü** boynuma takdın (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 30, Beyit 3). [zülfiñü, -ü, -n, -ü]
- Kokukladım **zülfiñü** emdim lebinden / Misk ü ‘anber sürmüş yanağı benek (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 32, Beyit 4). [zülfiñü, -ü, -n, -ü]

zümre-i: Belirli bir grup, topluluk.

- Gönlünde maḥabbet yok olan ‘aşık / **Zümre-i** ‘uşşâk olur mu fâ’ik (Giresunlu Ref‘i Divanı, Diğer 34, Beyit 5). [zümre-i,]

....: Okunamadı.

- Emr-i Rabbânî yetişdi füc’eten mevt el-ân / Kalmadı şabra kararım sızlatır taht (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 2). [....,]
- Yaralandı bağrımız / Kudretiñden fık edindim hikmetiñ.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 3). [....,]
- Bir dü-şenbe gecesi enfâs eyledi / Fânî dünyâya gelip gitdigini ol bilmedi.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 4). [....,]
- Hâlikâ niza‘ında çağırdı hâ.... / Yok beka-yı ‘âlem-i nâ-südeniñ (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 7). [....,]
- Ref‘iyâ Şabrî / Şem‘a-i süzâna.... (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 7, Beyit 10). [....,]

1: Bir sayı sıfatı.

- 1 Mart Sene 315 / Söylenilen târiḥ 3 Hıziran 315 (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 11, Beyit 6). [1,]

1304: 1304.

- 1304 (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 2, Beyit 6). [1304,]
- 1304 (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 5, Beyit 6). [1304,]
- 1304 (Giresunlu Ref‘i Divanı, Tarih 6, Beyit 8). [1304,]

1305.: *Bin üç yüz beş sayı sıfatı.*

- Sene-i sāye **1305.** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 9, Beyit 8*). [1305.,]

17: *"On yedi" sayı sıfatı.*

- Şa'bān Sene 304 ve 17 Şa'bān Sene 302 (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 6*). [17,]

3: *Üç.*

- 1 Mart Sene 315 / Söylenilen târiḥ 3 Ḥaziran 315 (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 6*). [3,]

301: *Üç yüz bir, sayı sıfatı.*

- Vefāti 5 Mart **301** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 13*). [301,]

302: *Üç yüz iki, sayı sıfatı.*

- Şa'bān Sene 304 ve 17 Şa'bān Sene **302** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 6*). [302,]

304: *Üç yüz dört, sayı sıfatı.*

- Şa'bān Sene **304** ve 17 Şa'bān Sene 302 (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 4, Beyit 6*). [304,]

315: *Üç yüz on beş (Sayı sıfatı).*

- 1 Mart Sene **315** / Söylenilen târiḥ 3 Ḥaziran **315** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 11, Beyit 6*). [315,]

5: *Beş sayısı.*

- Vefāti 5 Mart **301** (*Giresunlu Ref'i Divanı, Tarih 7, Beyit 13*). [5,]

VEZİN RAPORU

Giresunlu Ref'i tarafından 19. yy.'da ele alınan **Giresunlu Ref'i Divânı** adlı eserde; 34 koşma, 21 divânî ,13 tarih, 4 semâ'î, 4 müseddes, 3 muhammes, 3 destân, 2 müstezad, 2 müfret, 2 mısra ,2 selîs, 1 kalenderî, 1 nazm, 1 rubai, 1 matla ve 1 ferd bulunmaktadır.Bu eserde toplamda 7 vezin kullanılmıştır.Vezinlerin, hangi şiirlerde olduğu, kaç defa geçtiği ve tüm vezinler içindeki oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezin Adı	Kullanım Sayısı	Eserde Oranı	19. yy. Oranı	Genel Oranı	Geçtiği Yerler
Vezinsiz	39	41.05			T3, T7, D28, D29, D30, D31, D32, D33, D34, D35, D36, D37, D38, D39, D40, D41, D42, D43, D44, D45, D46, D47, D48, D49, D50, D51, D52, D53, D54, D55, D56, D57, D58, D59, D60, D61, D62, D63, D64
Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün	32	33.68			R1, M2, T1, T4, T5, T6, T10, T11, T12, T13, M2, D7, D8, D9, D10, D11, D11, D12, D13, D14, D15, D16, D17, D18, D19, D20, D21, D22, D23, D24, D25, D26

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün	11	11.58			M1, M1, M2, T9, N1, M1, M2, D1, D2, D3, D4
Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlün	6	6.32			M1, M2, M3, M4, T2, D27
Feilâtün feilâtün feilâtün feilün	5	5.26			M2, M3, M1, D5, D6
Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilâtün	1	1.05			T8

Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	1	1.05			M1

